Ε
60

ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ Α. ΔΗΜΟΥ

Η ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΤΩΝ ΤΑΞΙΑΡΧΩΝ ΓΚΟΥΡΑΣ

ΚΑΙ ΤΑ ΕΙΣ ΒΛΑΧΙΑΝ ΜΕΤΟΧΙΑ ΑΥΤΗΣ ΒΑΛΙΑΣ ΚΑΙ ΣΤΑΥΡΟΥΠΟΛΕΩΣ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόντσας

ΙΩΑΝΝΙΝΑ 1983

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Εἰς τὴν Δημοσίαν Βιβλιοθήκην
Κονίτσης
τιμῆς ἕνεκεν
ὁ συγγραφεύς
16.5.1984 Βασίλειος Σίμου

Η ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΤΩΝ ΤΑΞΙΑΡΧΩΝ ΓΚΟΥΡΑΣ ΚΑΙ ΤΑ ΕΙΣ ΒΛΑΧΙΑΝ ΜΕΤΟΧΙΑ ΑΥΤΗΣ ΒΑΛΙΑΣ ΚΑΙ ΣΤΑΥΡΟΥΠΟΛΕΩΣ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ: ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ Ε. ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόντσας

Ἡ ἔγκρισις τῆς Διδακτορικῆς Διατριβῆς ὑπὸ τοῦ Τμήματος Θεολογίας τοῦ Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, δὲν ὑποδηλοῖ ἀποδοχὴν τῶν γνωμῶν τοῦ συγγραφέως (Ἄρθρον 202 § 2 τοῦ Ν. 5343/1932).

ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ Α. ΔΗΜΟΥ

Η ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΤΩΝ ΤΑΞΙΑΡΧΩΝ ΓΚΟΥΡΑΣ
ΚΑΙ ΤΑ ΕΙΣ ΒΛΑΧΙΑΝ ΜΕΤΟΧΙΑ ΑΥΤΗΣ ΒΑΛΙΑΣ ΚΑΙ ΣΤΑΥΡΟΥΠΟΛΕΩΣ

ΔΙΑΤΡΙΒΗ ΕΠΙ ΔΙΔΑΚΤΟΡΙΑ,
'Υποβληθεῖσα εἰς τὸ Τμῆμα Θεολογίας
τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

ΙΩΑΝΝΙΝΑ 1983

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

ΔΗΜΟΣΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΚΟΝΙΤΣΗΣ
ΑΡ. ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ Δ 22576
ΗΜΕΡ. ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ 18-5-84
ΑΞΙΝ. ΑΡΙΘΜΟΣ 271.94953 ΔΗΜ
ταξ. σχ: 7040

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Εἰς τιμὴν καὶ μνήμην τῶν Παμμεγίστων
Ταξιαρχῶν Μιχαὴλ καὶ Γαβριήλ
καὶ τοῦ Ἁγίου Ἱερομάρτυρος
Χαραλάμπους.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόντσας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόντσας

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ἡ Ἤπειρος ὑπέστη κατὰ καιροὺς πολλὰς καὶ ποικίλας καταστροφὰς καὶ ἰδίᾳ κατὰ τὴν μακρὰν περίοδον τῆς Τουρκοκρατίας (1430-1913), ὅτε ἐξηφανίσθησαν πλεῖστα μνημεῖα αὐτῆς. Τὸ πλῆθος τῶν Μονῶν τῆς Ἠπείρου καὶ ἡ δρᾶσις αὐτῶν ὡς ἐθνικῶν, πνευματικῶν καὶ φιλανθρωπικῶν ἱδρυμάτων, κατέστησεν αὐτάς, κατὰ τὴν περίοδον αὐτήν, πραγματικὰ κέντρα τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἡμῶν βίου. Διὸ καὶ ἡ ἱστορία τῶν Μονῶν αὐτῶν, εἶναι συγχρόνως καὶ ἱστορία τῆς Ἑλλάδος κατὰ τοὺς ὑπ' ὄψιν χρόνους, κατὰ τοὺς ὁποίους στερούμεθα εἰδήσεων ἐξ ἄλλων πηγῶν.

Ἡ διερεύνησις τῆς ἱστορίας καὶ τῆς δράσεως ἑκάστης Μονῆς τῆς Ἠπείρου, ἀποτελεῖ δυσχερὲς ἐγχείρημα, ἕνεκα τῆς ἐλλείψεως συστηματικῶν πηγῶν καὶ βοηθημάτων. Ἡ ἀναγκαιότης ὅμως διερευνήσεως τῆς ἱστορίας τῆς Ἱερᾶς Πατριαρχικῆς καὶ Σταυροπηγιακῆς Μονῆς τῶν Ταξιαρχῶν Γκούρας, ὡς σπουδαιοτάτου ἱστορικοῦ μνημείου τῆς ἐπαρχίας Πωγωνιανῆς καὶ Κονίτσης, ὑπεχρέωσεν ἡμᾶς νὰ ἀναλάβωμεν τὴν συγγραφὴν τῆς παρούσης ἐργασίας καθ' ὑπόδειξιν τοῦ σεβαστοῦ καθηγητοῦ τοῦ Τμήματος Θεολογίας τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης κ. Ἰωάννου Ἀναστασίου.

Πράγματι, ἐκ τῆς ἱστορικῆς ἐρεύνης προκύπτει ὅτι ἡ Μονὴ Γκούρας συνεμερίσθη τὴν τύχην τῆς γείτονος Κώμης Ὀστανίτσης καὶ ὅτι μετεῖχε, λόγῳ τῆς γεωγραφικῆς της θέσεως εἰς τὴν πολιτικὴν καὶ πνευματικὴν ζωὴν τῆς ἐπαρχίας Πωγωνίου καὶ Κονίτσης. Διὰ τοῦτο ζωηρὸν ἀνακύπτει τὸ ἐνδιαφέρον περὶ τῆς ἱστορίας τῆς Μονῆς Γκούρας, διὰ τὴν ὁποίαν οὐδεμία μέχρι σήμερον ἐδημοσιεύθη εἰδικὴ συστηματικὴ ἐργασία. Ἡ μὴ ἐνασχόλησις τῶν ἱστοριοδιφῶν, ἀρχαιολόγων, λογίων καὶ δημοσιογράφων μὲ τὴν ἱστορίαν τῆς Μονῆς Γκούρας δὲν ὀφείλεται βεβαίως εἰς ἀδιαφορίαν, ἀλλὰ εἰς τὰς δυσχερείας τὰς ὁποίας παρουσιάζει τὸ θέμα εἰς τὴν προσπέλασίν του, λόγῳ ἐλλείψεως ἀρχειακῶν πηγῶν.

Τὸ κενὸν αὐτὸ προσπαθεῖ νὰ καλύψῃ ἡ παροῦσα μελέτη, ἡ ὁποία δὲν κατέστη δυνατὸν νὰ παρουσιάσῃ ἐξ ὁλοκλήρου ὅλας τὰς φάσεις τοῦ ἱστορικοῦ βίου τῆς Μονῆς, ἀφοῦ σκότος βαθὺ καλύπτει μέρος τοῦ ἱστορικοῦ ὁρίζοντος αὐτῆς. Δυνάμεθα ἐν τούτοις νὰ παρακολουθήσωμεν εἰς ἀδροτέρας ἢ πυκνοτέρας γραμμὰς τὰς τύχας τῆς Μονῆς ἀπὸ τῆς ἱδρύσεώς της μέχρι τῶν ἡμερῶν μας.

Ἡ παρουσίασις τῆς ἱστορίας τῆς Μονῆς κατὰ τὸ δυνατὸν ὡλοκληρωμένης, μάλιστα δὲ ἐν τῷ πλαισίῳ τῆς καθ' ὅλου ἐκκλησιαστικῆς καὶ πολιτικῆς ἱστορίας τῆς ἐπαρχίας Πωγωνιανῆς καὶ Κονίτσης, ὅπου ὁ ὀρθόδοξος μοναχισμὸς

Δημοσία Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

ἐδημιούργησε προμαχῶνας κατὰ τοῦ μουσουλμανισμοῦ, θὰ προσδώσῃ νέαν ὄψιν εἰς τὸ κεφάλαιον περὶ τοῦ πνευματικοῦ βίου τῆς ἐν Ἑλλάδι Ἐκκλησίας κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς Τουρκοκρατίας. Διότι ἡ μελέτη καὶ ἡ ἔρευνα τῶν χριστιανικῶν ἱστορικῶν μνημείων, τὰ ὁποῖα ἔχουν σχέσιν μὲ τὸ ἱστορικὸν παρελθὸν τοῦ τόπου, μᾶς παρέχει τὴν δυνατότητα νὰ γνωρίσωμεν καλλίτερον τὴν ζωὴν καὶ τὸ ἔργον τῶν μοναχῶν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, τὴν φήμην καὶ τὴν ἀκτινοβολίαν των εἰς τὰ περίχωρα καὶ γενικῶς νὰ πλησιάσωμεν περισσότερον τὴν ψυχολογίαν τῶν κατοίκων τῆς περιοχῆς.

Εἰδικώτερον ἡ διερεύνησις τοῦ ἱστορικοῦ βίου τῆς Μονῆς Γκούρας ἐβασίσθη ἐπὶ τῆς ἐρεύνης καὶ μελέτης ἀνεκδότων ἐγγράφων ἐκ διαφόρων ἀρχειακῶν πηγῶν καὶ συλλογῶν. Αἱ πηγαὶ τὰς ὁποίας ἐπεσημάναμεν καὶ ἐμελετήσαμεν εἶναι:

1. Οἱ κώδικες τῆς Πατριαρχικῆς Ἀλληλογραφίας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἐκ τοῦ φιλμογραφημένου Ἀρχείου τῆς Ἑταιρείας Ἠπειρωτικῶν Μελετῶν ἐν Ἰωαννίνοις.

2. Τὸ σωζόμενον σήμερον πενιχρὸν ἀρχεῖον τῆς Μονῆς Γκούρας, οἱ κώδικες τῆς ὁποίας δυστυχῶς ἔχουν ἀπωλεσθῆ.

3. Τὰ σωζόμενα σήμερον μοναστηριακὰ ἔγγραφα εἰς τὰ ἐν Βουκουρεστίῳ Γενικὰ Ἀρχεῖα τοῦ Ρουμανικοῦ Κράτους.

4. Τὸ σωζόμενον ἀρχεῖον τῆς Μητροπόλεως Ἰωαννίνων.

5. Πολύτιμον ὑλικὸν διὰ τὴν ἱστορίαν τῆς Μονῆς ἀπετέλεσαν καὶ αἱ διάφοροι ἐπιγραφαί, ἐπιστολαί, ἐνθυμήσεις, ἐνδείξεις καὶ σημειώσεις, τὰς ὁποίας ἀπὸ αἰώνων ἡγούμενοι καὶ μοναχοὶ ἀπεθησαύρισαν εἰς τὰ διάφορα λειτουργικὰ βιβλία τῆς Μονῆς.

Ἀτυχῶς τὸ ἀρχεῖον τῆς Μητροπόλεως Δρυϊνουπόλεως, Πωγωνιανῆς καὶ Κονίτσης, εἰς τὸ ὁποῖον θὰ ἠδύνατο ὁ ἐρευνητὴς νὰ ἀνεύρῃ πλούσιον ὑλικὸν περὶ τῆς Μονῆς, κατεστράφη ὁλοσχερῶς κατὰ τὴν Γερμανικὴν κατοχήν. Φαίνεται ὅτι τότε κατεστράφη καὶ μέρος τοῦ ἀρχείου τῆς Μονῆς, τὸ ὁποῖον κατὰ πᾶσαν πιθανότητα εἶχε μεταφερθῆ εἰς τὴν Μητρόπολιν ὑπὸ τῶν λαϊκῶν ἐπιτρόπων τῆς Μονῆς κατὰ τοὺς χρόνους πρὶν ἀπὸ τὴν διάλυσίν της.

Πρέπει νὰ ἀναφέρωμεν ἐνταῦθα ὅτι κατεβλήθη προσπάθεια μέσῳ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου νὰ μελετήσωμεν καὶ τὰ ρωσικὰ ἀρχεῖα, πρὸς ἀνεύρεσιν τῶν χρυσοβούλλων καὶ ἄλλων ἐπισήμων ἐγγράφων τὰ ὁποῖα ἐξεδόθησαν ὑπὸ αὐτοκρατόρων τῆς Ρωσίας ὑπὲρ τῆς Μονῆς Γκούρας. Δυστυχῶς ὅμως τὰ ἀρχεῖα αὐτὰ δὲν ἐγένοντο προσιτά.

Πρὸς συμπλήρωσιν καὶ ἔλεγχον τῶν πληροφοριῶν τὰς ὁποίας συνελέξαμεν εἰς τὰς ἐν Ἑλλάδι Βιβλιοθήκας, μετέβημεν εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ Βουκουρέστιον. Διὸ καὶ θεωροῦμεν περιττὸν νὰ ἀναφέρωμεν τὰς δαπάνας καὶ τοὺς κόπους εἰς τοὺς ὁποίους ὑπεβλήθημεν, ἵνα συλλέξωμεν, ἐπεξεργασθῶμεν καὶ ὑπομνηματίσωμεν τὸ πολύτιμον αὐτὸ ὑλικόν, διὰ τὴν εὐόδωσιν τοῦ ὁποίου καὶ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόντσας

εἰς εἰδικὴν μελέτην τῆς παλαιογραφίας ἐνεκύψαμεν, διότι ἄλλως καθίστατο ἀδύνατος ἡ ἀνάγνωσις καὶ ἀπόδοσις τῶν παλαιῶν κειμένων καὶ χειρογράφων.

Εἴμεθα ἱκανοποιημένοι, διότι μετὰ μακράν, ἐπίπονον καὶ ἐνδελεχῆ προσπάθειαν ἐφθάσαμεν εἰς τὸ τέλος αὐτῆς τῆς ἐργασίας, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ μικράν τινα προσφοράν εἰς τὴν ἐπιστήμην τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας καὶ τὴν προσφιλῆ ἡμῶν πατρίδα, τὴν εὔανδρον Ἤπειρον.

Διὰ τὴν καλλιτέραν ἀξιοποίησιν τῶν στοιχείων καὶ τὴν παρουσίασιν τοῦ θέματος ἡμῶν, διηρέσαμεν τὴν ὅλην ἐργασίαν εἰς δύο μέρη. Εἰς τὸ πρῶτον μέρος ἐξετάζομεν τὴν ἱστορίαν τῆς κυριάρχου Μονῆς Γκούρας, διαρθρωμένης εἰς ἐννέα κεφάλαια. Εἰς τὴν προτασσομένην εἰσαγωγὴν ἐκτίθενται στοιχεῖα τοπογραφικῆς, ἱστορικῆς καὶ ἀρχαιολογικῆς μελέτης τῆς περιοχῆς Ὀστανίτσης Πωγωνίου τῆς Ἠπείρου. Εἰς τὸ δεύτερον μέρος διαπραγματευόμεθα τὴν ἱστορίαν τῶν ἐν Βλαχίᾳ Μετοχίων Βάλιας καὶ Σταυρουπόλεως εἰς πέντε κεφάλαια, παραθέτοντες εἰσαγωγικῶς καὶ στοιχεῖα τινα περὶ τῶν ἐν Βλαχίᾳ Γραικομοναστηριακῶν κτημάτων.

Εἰς τὸν ἐπίλογον ἀνακεφαλαιώνεται εἰς γενικὰς γραμμὰς ἡ ἱστορία τῆς Μονῆς καὶ ἐξάγονται διαπιστώσεις καὶ συμπεράσματα.

Τὰ κατὰ τὴν σύνταξιν τῆς παρούσης μελέτης χρησιμοποιηθέντα σημαντικώτερα ἔγγραφα δημοσιεύομεν αὐτοτελῶς ἐν τῷ ἐπιτασσομένῳ Παραρτήματι. Ἐν αὐτῷ τὰ κείμενα τῶν ἐγγράφων παρατίθενται ὡς ἔχουν ἐν τοῖς χειρογράφοις. Τὰ ἐκ τῶν πηγῶν χρησιμοποιούμενα ἀποσπάσματα συνήθως παραθέτομεν ὡς ἔχουν ἐν τῷ πρωτοτύπῳ, διορθοῦντες μόνον τὴν στίξιν. Τὴν ὅλην μελέτην συνοδεύουν χάρται τῆς Ἠπείρου καὶ τῆς Βλαχίας, τοπογραφικὰ διαγράμματα καὶ εἰκόνες τῆς Μονῆς, καθὼς καὶ φωτογραφίαι προσώπων καὶ ἀντικειμένων αὐτῆς, ὅσαι κατὰ τὴν κρίσιν ἡμῶν συμβάλλουν εἰς τὴν ἀρτιωτέραν παρουσίασιν τῶν πραγματευομένων.

Ἡ ἀνὰ χεῖρας μελέτη ὑπεβλήθη ὡς διδακτορικὴ διατριβὴ εἰς τὸ Τμῆμα Θεολογίας τοῦ Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, ἐγκριθεῖσα ὑπ' αὐτοῦ παμψηφεί. Διὰ τοῦτο θεωροῦμεν ὑποχρέωσιν καὶ καθῆκον ἡμῶν ἐπιβεβλημένον, ὅπως ἐκφράσωμεν καὶ ἐντεῦθεν θερμὰς εὐχαριστίας πρὸς ἅπαντας τοὺς σεβαστοὺς Καθηγητὰς τοῦ Τμήματος Θεολογίας τοῦ Ἀριστοτελείου Πανεπιστηρίου διὰ τὴν ἔγκρισιν τῆς παρούσης διατριβῆς καὶ τὰς εὐμενεῖς κρίσεις των ἐπ' αὐτῆς. Ἰδιαιτέρως εὐχαριστοῦμεν μετ' εὐγνωμοσύνης πολλῆς τὸν σεβαστὸν Καθηγητὴν τῆς Γενικῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας κ. Ἰωάννην Ε. Ἀναστασίου, ὁ ὁποῖος παρηκολούθησε ἐπισταμένως τὴν σύνθεσιν τῆς μελέτης αὐτῆς εἰς ὅλας τὰς φάσεις της, ἀνέγνωσε τὸ χειρόγραφον ἡμῶν καὶ διὰ τῶν ὑποδείξεών του συνέβαλεν θετικῶς εἰς τὴν ὁλοκλήρωσιν αὐτῆς, εἰσηγηθεὶς μετὰ πολλῆς τῆς εὐχαριστήσεως τὴν ἀποδοχὴν αὐτῆς ἐκ μέρους τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως τοῦ Τμήματος Θεολογίας τοῦ Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κοντόπας

Εὐχαριστίας ἐπίσης ὀφείλομεν καὶ πρὸς τὸν Ἀναπληρωτὴν Καθηγητὴν τῆς Γενικῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας τοῦ Τμήματος Θεολογίας τοῦ Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης κ. Ἀπόστολον Ἀθ. Γλαβίναν, διὰ τὸ φιλικὸν ἐνδιαφέρον καὶ τὰς προθύμους ἐπιστημονικὰς αὐτοῦ συμβουλὰς κατὰ τὴν σύνταξιν τῆς παρούσης μελέτης.

Ἰδιαιτέρας εὐχαριστίας ἐκφράζομεν καὶ πρὸς τὴν κ. Βασιλικὴν Δήμου, σύζυγον τῆς ζωῆς ἡμῶν, ὡς καὶ πρὸς ὁλόκληρον τὴν οἰκογένειαν ἡμῶν, διὰ τὴν πολύτιμον βοήθειάν των κατὰ τὰ διάφορα στάδια παρουσιάσεως καὶ ἐκτυπώσεως τῆς παρούσης ἐργασίας.

Εὐχαριστίας ἐπίσης ἀπευθύνομεν καὶ πρὸς τὸν Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Φιλαδελφείας κ. Βαρθολομαῖον, Διευθυντὴν τοῦ Ἰδιαιτέρου Πατριαρχικοῦ Γραφείου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου ἐν Κωνσταντινουπόλει, ὡς καὶ πρὸς τὸν Ἀρχειοφύλακα, Οἰκονόμον κ. Νικόλαον Πετροπέλλην διὰ τὰς ἐν τῷ Οἰκουμενικῷ Πατριαρχείῳ μεγάλας ἐξυπηρετήσεις αὐτῶν. Θερμὰς εὐχαριστίας ἐκφράζομεν καὶ πρὸς τὸν ἐν Βουκουρεστίῳ ἱστοριοδίφην καὶ φιλόσοφον, διδάκτορα τῆς ἰατρικῆς, Ἑλληνορουμᾶνον κ. Δημοσθένην Γραμματόπουλον, διὰ τὰς παρασχεθείσας μοι εὐγενεῖς διευκολύνσεις του κατὰ τὰς ἐκεῖ ἀρχειακὰς μου ἐρεύνας.

Χάριτας ὡσαύτως ὀφείλομεν νὰ ἐκφράσωμεν καὶ πρὸς τοὺς εὐγενεῖς κατοίκους τοῦ χωρίου Ἀηδονοχωρίου Κονίτσης διὰ τὴν πολύτιμον βοήθειάν των κατὰ τὰς ἐκεῖ συχνὰς ἐπισκέψεις ἡμῶν πρὸς ἐπιτόπιον μελέτην καὶ ἔρευναν τῶν ἐπὶ μέρους θεμάτων τῆς Μονῆς.

Ἰδιαιτέρας εὐχαριστίας ἐκφράζομεν καὶ πρὸς τὸν Πρόεδρον τοῦ Ἱδρύματος Μελετῶν Ἰονίου καὶ Ἀδριατικοῦ χώρου κ. Κωνσταντῖνον Φρόντζον, διότι εὐγενῶς καὶ προθύμως ἔθεσεν εἰς τὴν διάθεσιν ἡμῶν τὸ φιλμογραφημένον ἀρχεῖον τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου.

Εὐχαριστίας ὀφείλομεν τέλος καὶ πρὸς τὸν κ. Ἀθανάσιον Παλιούραν, Ἐπίκουρον Καθηγητὴν τοῦ Πανεπιστημίου Ἰωαννίνων διὰ τὴν πολύτιμον συνεργασίαν του κατὰ τὰ διάφορα στάδια δακτυλογραφήσεως, παρουσιάσεως καὶ ἐκτυπώσεως τῆς ἡμετέρας ἐργασίας.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

Η ΜΟΝΗ ΤΩΝ ΤΑΞΙΑΡΧΩΝ ΓΚΟΥΡΑΣ ΕΝ ΟΣΤΑΝΙΤΣΗ, ΠΩΓΩΝΙΑΝΗΣ ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

ΣΧΕΔΙΟΝ 1

Ν.ΦΛΩΡΙΝΗΣ

Μοσχόπολις

ΑΛΒΑΝΙΑ

ΚΟΡΥΤΣΑ

Χιονάδες

Βούρμπιανη

π. Σαραντάπορος

ΕΠ. ΚΟΝΙΤΣΗΣ

π. Άπιος

ΠΡΕΜΕΤΗ

Τεπελένι

Πολίτσανη

Λιασκοβίκι

ΚΟΝΙΤΣΑ

Μεσογέφυρα

π. Δρίνος

Μονή Γούρας

Οδεπολίτσα

Σαρακίνιστα

Μονή Μολυβδοσκεπάστου

Αργυρόκαστρον

Όστανίτσα (Αηδονοχώρι)

Μονή Αγιωάννου

Δρυμάδες

Δέλβινον

Παρασπιανά

π. Βοϊδομάτης

ΕΠ. ΠΩΓΩΝΙΑΝΗΣ

ΔΡΥΙΝΟΥΠΟΛΙΣ

Βουθρωτόν

Κακαβιά

Λαχανόκαστρον

Ρουψιά

Δελβινάκι

Καλπάκι

Δολιανά

Λίμνη (Ζαραβίνα)

Μονή Βελλάς

ΙΩΑΝΝΙΝΑ

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

Έδρα Μητροπόλεως

Πόλεις

Χωρία καί κωμοπόλεις

Μοναί

ΧΑΡΤΗΣ ΤΩΝ ΕΠΑΡΧΙΩΝ ΔΡΥΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ
ΠΩΓΩΝΙΑΝΗΣ ΚΑΙ ΚΟΝΙΤΣΗΣ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τοπογραφικά, ἱστορικὰ καὶ ἀρχαιολογικὰ στοιχεῖα τῆς περιοχῆς 'Οστανίτσης Πωγωνίου τῆς 'Ηπείρου

Βορειοδυτικῶς τῶν 'Ιωαννίνων καὶ εἰς ἀπόστασιν 70 χιλιομέτρων εὑρίσκεται ἡ ἐπαρχία Πωγωνίου καὶ Κονίτσης (σχέδιον 1). 'Η περιφέρεια τοῦ Πωγωνίου[1] γειτνιάζει πρὸς τὴν 'Αλβανίαν καὶ ἀποτελεῖ ἕνα ἀπὸ τὰ τμήματα τῆς 'Ηπείρου[2].

'Η μακρὰ ὀροσειρὰ τῆς Νεμέρτσικας (Μερόπη), ἡ ὁποία κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ἐλέγετο 'Αερόπος εἶναι γυμνὴ ἀπὸ δένδρα καὶ προστατεύει τὴν περιοχὴν ἀπὸ τὸν βορρᾶ[3]. 'Ενῶ ἀπὸ τὴν ὀροσειρὰ τῆς Πίνδου πηγάζουν οἱ τρεῖς ποταμοὶ 'Αῶος, Βοϊδομάτης καὶ Σαραντάπορος, οἱ ὁποῖοι αὐλακώνουν τὴν περιοχὴν καὶ κυλοῦν ἤρεμα πρὸς τὴν ξένην χώραν[4].

Τὸ τμῆμα αὐτὸ τῆς 'Ηπείρου, κατ' ἐξοχὴν ὀρεινὸν καὶ φύσει ὀχυρόν, περιελάμβανε ἄλλοτε πολλὰ καὶ μεγάλα χωρία[5], ὡς καὶ ἀνθούσας πόλεις καὶ κωμο-

---

1. 'Η ἐπαρχία τοῦ Πωγωνίου ἀπετέλει κατὰ τὴν διοικητικὴν διαίρεσιν τοῦ 'Οθωμανικοῦ Κράτους ἐν ἔτει 1867 ἕνα ἀπὸ τὰ πέντε τμήματα τῆς Διοικήσεως τοῦ 'Αργυροκάστρου (Δελβίνου, Τεπελενίου, Πρεμετῆς, 'Αργυροκάστρου καὶ Πωγωνιανῆς). Βλέπε «Παρνασσός» Β' (1878), σ. 393 κ.ἑξ. Πρβλ. καὶ Κ. Στεργιοπούλου, Τὰ βόρεια σύνορα τῆς 'Ηπείρου, 'Αθῆναι 1945, σ. 58.

2. 'Επὶ Διοκλητιανοῦ (284-305 μ.Χ.) ἡ "Ηπειρος ἦτο διῃρημένη εἰς δύο ἐπαρχίας τὴν παλαιὰν (Epirus Vetus) μὲ πρωτεύουσαν τὴν Νικόπολιν (8ον θέμα) καὶ τὴν νέαν (Epirus Nova) μὲ πρωτεύουσαν τὸ Δυρράχιον (9ον θέμα). Πότε ἀκριβῶς ἐγένετο ἡ διαίρεσις αὐτὴ δὲν εἶναι γνωστόν. Περὶ τῆς διοικητικῆς ὀργανώσεως τῆς 'Ηπείρου βλέπε πλείονα εἰς Εὐάγγ. Χρυσοῦ, Συμβολὴ στὴν 'Ιστορία τῆς 'Ηπείρου κατὰ τὴν πρωτοβυζαντινὴ ἐποχή, Η.Χ 23 (1981), σ. 12-36. Πρβλ. καὶ Κ. Στεργιοπούλου, Τὰ βόρεια σύνορα τῆς 'Ηπείρου, σ. 35. Περὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἐπαρχιῶν Παλαιᾶς καὶ Νέας 'Ηπείρου βλέπε Γερ. Κονιδάρη, Αἱ Μητροπόλεις καὶ 'Αρχιεπισκοπαὶ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ ἡ τάξις αὐτῶν, Τόμ. Α', τεῦχος Α', 'Αθῆναι 1934, σ. 95, 98, 103.

3. Βλ. Ψαλίδα 'Αθαν. - Κοσμᾶ Θεσπρωτοῦ, Γεωγραφία 'Αλβανίας καὶ 'Ηπείρου, προλεγόμενα καὶ σημειώσεις 'Αθαν. Χ. Παπαχαρίση, ἔκδ. ΕΗΜ, 'Ιωάννινα 1964, σ. 72. Πρβλ. καὶ Λ. Κουτσουμπίνα, Νεκρὲς Πολιτεῖες τοῦ Πωγωνίου, Γιάννινα 1977, σ. 11.

4. Πρβλ. Hammond N. G. L., 'Η γεωγραφία, τ' ἀρχαῖα ἐρείπια, ἡ ἱστορία καὶ ἡ τοπογραφία τῆς 'Ηπείρου καὶ τῶν παρακειμένων χωρῶν. Μετάφραση ἀπὸ τὰ 'Αγγλικὰ 'Αθαν. Χρ. Γιάγκα, 'Αθῆναι 1971, τόμ. Β', σ. 102, 104 καὶ Σπ. Στούπη, Πωγωνιακὰ καὶ Βησσανιώτικα, τόμ. Β', Κέρκυρα 1964, σ. 70.

5. Κατὰ τοὺς χρόνους τῆς Τουρκοκρατίας τὸ Πωγώνι περιελάμβανε δύο διαμερίσματα: Τὸ βόρειον, γνωστὸν ὡς Καραμουρατία μὲ 36 χριστιανικὰ χωρία, καὶ τὸ νότιον, τὸ καλούμενον καὶ «Παληοπωγώνι» μὲ 44 χωρία. Βλ. Φ. Οἰκονόμου, 'Η ἐν 'Ηπείρῳ 'Εκκλησία

Δημοσία Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

πόλεις, οἱ κάτοικοι τῶν ὁποίων ἦσαν ὅλοι, κατὰ τὸν Γεωγράφον Κοσμᾶν τὸν Θεσπρωτὸν «ἀγνοὶ Γραικοὶ»[6].

Μεταξὺ τῶν κατῳκημένων καὶ ἀκμαζουσῶν αὐτῶν περιοχῶν προεῖχον ἡ Ὀστανίτσα, Διπαλίτσα, Μεσσαριά[7], Ζαραβίνα, Βοστίνα καὶ ἄλλαι[8].

Ἡ Ὀστανίτσα (σήμερον Ἀηδονοχώριον) κατὰ τὸν Ἀραβαντινὸν ἦτο μεσαιωνικὴ πόλις[9], ἀνήκουσα εἰς τὴν ἐπαρχίαν Πωγωνίου[10]. Ἡ λέξις «Ὀστανίτσα» κατὰ τὴν πιθανωτέραν ἐκδοχὴν εἶναι σλαβική[11] καὶ σημαίνει κατ' ἄλλους

Δρυϊνουπόλεως, Πωγωνιανῆς καὶ Κονίτσης, Ἀθῆναι 1971, σ. 13-14 καὶ Σπ. Στούπη, Πωγωνιακὰ καὶ Βησσανιώτικα, τόμ. Α', Πάτρα 1962, σ. 40.

6. Βλέπε Ψαλίδα Ἀθαν. - Κοσμᾶ Θεσπρωτοῦ, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 60.

7. Κατὰ τὸν Στ. Γκατσόπουλον τὸ χωρίον Μεσσαριὰ παρὰ τὴν Διπαλίτσα ἦτο Τουρκαλβανικὸν καὶ οἱ κάτοικοί του ἦσαν ἀπόγονοι τοῦ Καραμουράτη. Ἐκ τούτων ἄλλοι μὲν παρῆρχοντο ἀπὸ τὴν μουσουλμανίδα σύζυγόν του καὶ ὠνομάζοντο Καραμουρατάδες, ἄλλοι δὲ ἀπὸ τὴν χριστιανὴν σύζυγόν του Κάλλιω, θυγατέραν τοῦ Τοπάρχου Δελβίνου Γκίνη (χαϊδευτικὸν Λιάλιω), καὶ ὠνομάζοντο Λιαλιᾶται. Βλ. Στ. Γκατσοπούλου, Ἱερὰ Βασιλικὴ καὶ Σταυροπηγιακὴ Μονὴ Μολυβδοσκεπάστου Κονίτσης (Ἀνάτυπον ἐκ τοῦ περιοδικοῦ «Κόνιτσα»), ἐν Ἀθήναις κατ' Ἰούλιον 1965, σ. 14.

8. Ὁ Ἰ. Λαμπρίδης γράφει ὅτι «πολλαὶ τοῦ τμήματος τούτου πόλεις καὶ κῶμαι ἀπὸ τοῦ ΙΓ' αἰῶνος τοὐλάχιστον, εἰ μὴ πρότερον, ἤκμαζον ἐπὶ πολυανθρωπίᾳ, πλούτῳ καὶ εὐημερίᾳ, ὅπερ μαρτυρεῖται οὐ μόνον ἐκ τῆς ἀνεγέρσεως κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ναῶν μέχρι τοῦ νῦν διασωζομένων μεγαλοπρεπῶν μετὰ τέχνης ὑφαίας καὶ ἁγιογραφίας ζωηρᾶς, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν ἐρειπίων πολλῶν ἐπὶ τοῦ ῥείθρου τοῦ Ἄρδου γεφυρῶν καὶ ἁμαξιτῆς ὁδοῦ». Βλ. Ἰ. Λαμπρίδου, Ἠπειρωτικὰ Μελετήματα. Πωγωνιακά, ἐν Ἀθήναις 1889, σ. 52. Πρβλ. καὶ Σπ. Στούπη, Πωγωνιακὰ καὶ Βησσανιώτικα, τόμ. Β', σ. 51. Κατὰ τὸν Λ. Κουτσουμπίνα ἡ διοίκησις τῶν μερῶν αὐτῶν ἦτο δημοκρατικὴ καὶ ἡ ἐκλογὴ τῶν δημογερόντων ἐγίνετο διὰ τῶν ὑπογραφῶν τῶν κατοίκων. Βλ. Λ. Κουτσουμπίνα, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 82.

9. Περὶ τῶν δυσκολιῶν καὶ τῶν ἐμποδίων τὰ ὁποῖα συναντᾷ ὁ ἐρευνητὴς τῆς μεσαιωνικῆς ἱστορίας τῆς Ἠπείρου βλέπε Γ. Θεοχαρίδου, Προβλήματα τῆς μεσαιωνικῆς ἱστορίας τῆς Ἠπείρου, Δωδώνη Ι (1972), σ. 1-18.

10. Βλ. Π. Ἀραβαντινοῦ, Χρονογραφία τῆς Ἠπείρου, ἐν Ἀθήναις 1856-1857, τόμ. Β', σ. 137-138. Πρβλ. Μεγάλη Ἑλληνικὴ Ἐγκυκλοπαιδεία, τόμ. ΙΘ', σ. 146, ἔνθα ἄρθρον Χ.Ι. Σούλη ὑπὸ τὸ λῆμμα Ὀστανίτσα καὶ Κ. Ν. Δήμου, Ἀηδονοχώριον Ἰωαννίνων, Ἠπειρωτικὰ Νέα, ἔτος Α', ἀριθ. φύλλ. 4/1-9-1971.

11. Ἡ ἄποψις αὐτὴ ἐνισχύεται καὶ ἐκ τῆς ὑπάρξεως πληθύος ἄλλων τοπωνυμικῶν ὀνομάτων τῆς αὐτῆς κατηγορίας ὅπως: Διπαλίτσα, Ὀστροβίτσα, Βασιλίτσα, Τοπόλιτσα, Κόνιτσα, Καμενίτσα, Γλυτσίτσα, Γκριμποβίτσα, Μποροβίτσα, Γκουσταρίτσα κ.ἄ. Βλ. Κ. Στεργιοπούλου, Τοπωνυμικὸν τῆς ἐπαρχίας Κονίτσης, Η.Χ. 9 (1934), σ.210. Πρβλ. Ε.Σούρλα, Πλάναι τοῦ Πουκεβίλ περὶ Κονίτσης, Η.Χ. 4 (1929), σ. 198, ἔνθα καὶ ἡ γνώμη τοῦ PALMER (Βιβλ. Ι, σ. 36) ὅτι ἡ λέξις Κόνιτσα εἶναι σλαυϊκή. Κατὰ τὸν Ε. Σούρλαν τὰ μόνα λείψανα, τὰ ὁποῖα παρέμειναν ὡς τεκμήρια τῆς διαβάσεως τῶν Σλαύων εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Πωγωνίου καὶ Κονίτσης κατὰ τὴν μακραίωνα σλαυϊκὴν κατάκτησιν ἦσαν τοπωνυμικά τινα ὀνόματα πόλεων, χωρίων καὶ οὐδὲν πλέον. Πρβλ. καὶ Φρίξου Τζιόβα, Στὴν κόψη τῆς Πίνδου (Ὁδοιπορικό), Ἠπειρωτικὸ Ἡμερολόγιο Α' (1979), ἐκδ. ΕΗΜ, Ἰωάννινα 1979, σ. 110«... Κόνιτσα..., Δεπαλίτσα, Ὀστανίτσα. Οἱ Σλάβοι ἄφησαν τὶς μαλακότερες λέξεις τους». Περὶ τῶν ἐπιθημάτων - ίτσιν-ίτσα βλέπε πλείονα εἰς Δ.Ι. Γεωργακᾶ, Ἐπανεξέτασις ἀμφιλεγομένου ἑλληνοσλαβικοῦ προβλήματος: Τὰ ἐπιθήματα -ίτσιν -ίτσα κλπ. καὶ ἡ προέ-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κονίτσας

μὲν ὀχυρὸς τόπος - σταθμός[12], κατ' ἄλλους δὲ «τόπος μὲ πολλὲς στάνες»[13].

'Από τὴν μελέτην παλαιοῦ χειρογράφου βιβλίου τοῦ 'Αθανασίου Τσάβαλου ἐκ Τσαραπλανῶν τῆς 'Ηπείρου (σήμερον Βασιλικόν), δημοσιευθέντος εἰς τὴν 'Ηπειρωτικὴν 'Εστίαν, (τόμ. 1 (1952), σ. 800-803), ὁ Πωγωνιανίτης Λ. Κουτσουμπίνας συμπεραίνει καὶ τὰ ἑξῆς ἐνδιαφέροντα στοιχεῖα: «... στὸν δωδέκατο αἰώνα, ἂν ὄχι καὶ νωρίτερα, ... τὰ χωριὰ Διπαλίτσα, Μισαριά, 'Οστανίτσα, 'Αβαρίτσανη καὶ ἄλλα χαρακτηρίζονται σὰν πλούσια, πολιτισμένα καὶ ἀρχοντικά. "Αν αὐτὸ εἶναι ἀλήθεια, τότε τὰ χωριὰ αὐτὰ θὰ πρέπει νὰ ἔχουν χτιστεῖ τοὐλάχιστον 500 χρόνια νωρίτερα, δηλ. στὰ 800 μ.Χ[14], γιατὶ δὲν εἶναι δυνατὸν ἕνα χωριὸ νὰ συγκροτηθῇ καὶ νὰ φτάσῃ σὲ οἰκονομικὴ καὶ κοινωνικὴ ἀκμὴ μόνον σὲ 200 ἢ καὶ 300 χρόνια, ὅτι ὁ κόσμος αὐτός, κυνηγημένος μέ-

---

λευσίς των μὲ ἀντιπαραβολὴν πρὸς ἀντίστοιχα σλαβικὰ ἐπιθήματα: Πρακτικὰ 'Ακαδημίας 'Αθηνῶν 53 (1978), σ. 353-394.

12. Κατὰ τὸν γλωσσολόγον τοῦ Πανεπιστημίου 'Ιωαννίνων Κ. Οἰκονόμου τὸ τοπωνύμιον 'Οστανίτσα πρέπει νὰ σχετισθῇ μὲ τὴν σλαβικὴν ρίζαν sta (βλ. Jul. Pokorny, Indogerm Etyn Wörten buch I, Bern 1959, σ. 1004) «ἵσταμαι» (Fr. Miklosich, Etymologisches Wörterbuch der Slavischen Sprachen,Wien 1886, σ. 319) ἀπὸ τὸ ὁποῖον τὸ βουλγαρικὸν ρῆμα O C T A H A «μένω, διαμένω» (Βουλγαροελληνικὸν Λεξικὸν τῆς 'Ακαδημίας 'Επιστημῶν τῆς Βουλγαρίας, Σόφια 1960, σ. 770) καὶ τὸ σλαβικὸν δάνειον τῆς κοινῆς νεοελληνικῆς στάνης (σλαβ. staur «ἡ διαμονή») καὶ τὴν τοπωνυμικὴν κατάληξιν -ica. Τὸ ἀρχικὸν 'O- ἀπὸ ἐπίδρασιν τοῦ βουλγαρικοῦ ρήματος OCTAHA (πρβλ. καὶ τὸν τύπον ostajanje «ἡ μονὴ» εἰς τὸ Greco - Hrvatsko-srpski, Rjecnik τῶν Majnavic - Gorski, σ. 371, λ. μονή), ἀφοῦ ἡ φωνητικὴ τῶν σλαβικῶν τοπωνυμίων τῆς 'Ηπείρου μαρτυρεῖ ἐπίδρασιν τῆς βουλγαρικῆς γλώσσης. 'Ο M. Vasmer παραθέτει τὸ τοπωνύμιον 'Οστανίτσα ἀπὸ τὴν περιοχὴν τῆς Κονίτσης. Βλ. Vasmer, Die Slaven in Griechenland, Berlin 1941, σ. 46 καὶ ἀναφέρει ὅτι «παρὰ τὴν σλαβικὴν ἐμφάνισιν τοῦ τοπωνυμίου δὲν μπορεῖ νὰ ὑποδείξῃ μιὰ ἀκριβὴ σλαβικὴ ἀντιστοιχία».

Τὸ τοπωνύμιον εἶναι γνωστὸν εἰς τὸν ἑλληνικὸν χῶρον μὲ τοὺς τύπους Στάνιτσα, Σταννίτσα, Στανίτσες, Γιστάνιτσα (Μεσσηνία) καὶ εἰς τὸν σλαβόγλωσσον βαλκανικὸν χῶρον Stanista, Staniste (Γιουγκοσλαβία), Stanica (15ος αἰ. Σερβία). Πρβλ. ἐπίσης τὸ ρωσικὸν Sranica καὶ τὸ πολωνικὸν Stanica (Ph. Malingoudis, Studien au den Slavischen Ortsnamen Griechenlands, Wiesbaden 1981, σ. 103). Μὲ τὰ σλαβικὰ τοπωνύμια τῆς 'Ηπείρου ἠσχολήθη καὶ ὁ J. Koder, ὁ ὁποῖος τὴν 30ην Μαρτίου 1981 ἔδωσε σχετικὴν διάλεξιν εἰς τὸ Πανεπιστήμιον 'Ιωαννίνων. Βλ. Johannes Koder, Προβλήματα τῆς Σλαβικῆς ἐποικισης καὶ τοπωνυμίας στὴ μεσαιωνικὴ "Ηπειρο, H. X 24 (1982), σ. 9-35.

13. Οἱ κάτοικοι τῆς περιοχῆς ὑποστηρίζουν ὅτι ἡ 'Οστανίτσα κατὰ τοὺς Βυζαντινοὺς χρόνους εἶχε μεγάλην κτηνοτροφίαν. Βλ. ὑπ' ἀριθ. 347/27.6.1978 ἔγγραφον τοῦ προέδρου τῆς κοινότητος 'Αηδοχωρίου Γ. Μπόνιου πρὸς τὴν Νομαρχίαν 'Ιωαννίνων - Δ/νσιν 'Εσωτερικῶν. 'Ο N. Ζιάγκος ἀναφερόμενος εἰς τὴν ἀπασχόλησιν τῶν κατοίκων τῆς περιοχῆς Πωγωνίου γράφει: ἡ «ἀπασχόληση τῶν κατοίκων μὲ τὴν κτηνοτροφία καὶ τὴ γεωργία εἶναι ἐπίσης γνωστή. 'Αναφέρονται μεγάλοι κτηνοτρόφοι στὴν 'Οστανίτσα ποὺ εἶχε 30.000 ζῶα». Βλ. N. Ζιάγκου, Τουρκοκρατουμένη "Ηπειρος, 'Αθήνα 1974, σ. 141.

14. 'Ο J. Koder ὑποστηρίζει ὅτι τὰ σλαβικὰ τοπωνύμια κατάγονται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀπὸ τὴν ἐποχὴν τῶν σλαβικῶν ἐπιδρομῶν κατὰ τὰ τέλη τοῦ 6ου καὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ 7ου αἰῶνος (587 καὶ 614-616). Βλ. J. Koder, ἔνθ'. ἀνωτ., σ. 13 καὶ 19.

Δημοσία Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόντσας

χρι ἐξοντώσεως[15] δὲν ἀπομακρυνόνταν ἀπὸ τὰ πατρικὰ χώματα ἢ καὶ ἂν ἔφευγε, ξαναγύριζε πάλι στὸ χωριό του καὶ ξανάρχιζε ἀπὸ τὴν ἀρχὴ νὰ φκιάσει τὴν ζωή του»[16].

Κατὰ τὸ χρονικὸν τῆς Κλεισούρας ἡ Διπαλίτσα καὶ ἡ Μεσσαριὰ ἤκμαζον ἰδίως ἀπὸ τῆς ΙΔης ἑκατονταετηρίδος, ἀριθμοῦσαι κατὰ τὸν ΙΣΤ' αἰῶνα 12.000 οἰκογενείας καὶ 74 ἐκκλησίας. Κατὰ τὴν αὐτὴν ἐποχὴν ἡ 'Οστανίτσα ἠρίθμει 800 οἰκογενείας καὶ 43 ἐκκλησίας Βυζαντινοῦ ρυθμοῦ[17]. Ἡ τάσις καὶ ἡ συνήθεια τῶν κατοίκων τῶν περιοχῶν αὐτῶν πρὸς ἀνέγερσιν ἐκκλησιῶν εἶναι ἀξιοθαύμαστος. Κατὰ τὸν 'Ι. Λαμπρίδην «ἡ θέα ἁγιογραφιῶν κατηύφρανε πάντας. Καὶ ἐν χαράδραις μεταξὺ Διπαλίτσης καὶ Μποντσικοῦ ἀπαντῶσιν ἁγιογραφίαι ζωηρόταται»[18]. Τὸ γεγονὸς αὐτὸ δὲν συναντᾶται εἰς ἄλλας Κοινότητας τῆς περιοχῆς τοῦ Πωγωνίου ἐκτὸς τῶν ἐγγύτατα εὑρισκομένων ἀπὸ παλαιοτάτων χρόνων κατῳκημένων περιοχῶν τῆς 'Οστανίτσης καὶ Διπαλίτσας, αἱ ὁποῖαι εἶχον ὑψηλὸν καὶ ἀκμαῖον θρησκευτικὸν συναίσθημα[19].

Ὁ 'Ηπειρωτικὸς αὐτὸς χῶρος ἦτο ἀπὸ ἀρχαιοτάτων χρόνων τὸ σταυροδρόμιον τῶν ὁδῶν, τῶν ἀγουσῶν ἀπὸ τὴν Ρώμην πρὸς τὴν 'Ηπειρον καὶ Μακεδονίαν. Συνεπείᾳ τῶν ὀχυρῶν στρατηγικῶν θέσεων τῆς περιοχῆς αὐτῆς ἔλαβον χώραν κατὰ τὸ παρελθὸν πολλαὶ ἐχθρικαὶ ἐπιδρομαὶ[20] Οὔννων, Γότθων,

15. Κατὰ τὸν Εὐάγγελον Χρυσὸν αἱ συνέπειαι τῶν Σλαβικῶν ἐπιδρομῶν κατὰ τὰ τέλη τοῦ ς' καὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ ζ' αἰῶνος ἦσαν ὀλέθριαι. Οἱ Σλάβοι κατέστρεψαν πολλὰς πόλεις καὶ ἠνάγκασαν τοὺς κατοίκους νὰ ἀπομακρυνθοῦν ἐξ αὐτῶν. Βλ. Εὐαγγ. Χρυσοῦ, ἔνθ. ἀνωτ., σ. 78.

16. Βλ. Λ. Κουτσουμπίνα, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 44-45 καὶ σ. 22-41 ἔνθα παρατίθενται ἀποσπάσματα τοῦ κειμένου. Ὁ Ν. Ζιάγκος γράφει ὅτι «οἱ γυναῖκες τῶν Φραστανῶν τῆς Διπαλίτσας καὶ τῆς 'Οστανίτσας, πρὶν καταστραφοῦν αὐτὲς οἱ κοινότητες, καταγίνονταν στὴν ὑφαντικὴ καὶ στὴν καλλιέργεια τοῦ μεταξιοῦ. Εἶχαν πολλὲς σκαμνιές. Ὅμως οἱ γεωμόροι ἤθελαν νὰ πάρουν κι ἀπὸ τὸ μετάξι τὸ γεώμορο κι ἡ ὑφαντικὴ ἔτσι δὲν πρόκοβε. Τότε οἱ κάτοικοι τῆς 'Οστανίτσας ὁρκίστηκαν καὶ ξερίζωσαν τὰ δέντρα κι ἔκαμαν μάλιστα λιθοσωρὸ γιὰ αἰώνιο ἀνάθεμα σ' ὅποιον ἐπιχειροῦσε νὰ φυτέψει σκαμνιὲς στὸ μέλλον». Βλ. Ν. Ζιάγκου, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 143.

17. Βλ. 'Ι. Λαμπρίδου, 'Ηπειρωτικὰ Μελετήματα, Πογωνιακά, σ. 34-35. Πρβλ. καὶ Σπ. Στούπη, Πωγωνιακὰ καὶ Βησσανιώτικα, τόμ. Β', σ. 56.

18. Βλ. 'Ι. Λαμπρίδου, 'Ηπειρωτικὰ Μελετήματα, Πογωνιακά, σ. 34.

19. Εἰς τὴν 'Οστανίτσα σώζονται μέχρι σήμερον εἰς καλὴν κατάστασιν 15 ἐκκλησίαι καὶ ἐξωκλήσια: 1) Ζωοδόχου Πηγῆς. 2) Ἁγίων Θεοδώρων, 3) Ἁγίας Παρασκευῆς, 4) Ἁγίας Παρασκευῆς, 5) Ἁγίου Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης, 6) Ἁγίου Νικολάου, 7) Ἁγίου Νικολάου, 8) Προφήτου 'Ηλιοῦ, 9) Παναγίας 'Αηδονολαλούσης, 10) Ἁγίου 'Ιωάννου, 11) Ἁγίου Γεωργίου, 12) Ἁγίου Δημητρίου, 13) Γεννήσεως τῆς Θεοτόκου, 14) Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος καὶ 15) Ἁγίου Σώζοντος. Ὡσαύτως σώζονται εἰς ἡμιερειπώδη κατάστασιν καὶ 7 ἄλλαι 'Εκκλησίαι: 1) «Παναγιᾶς Τσιφλίκι», 2) Ἁγίου 'Αθανασίου, 3) Ἁγίου Γεωργίου, 4) Ἁγίας Κυριακῆς, 5) Ἁγίου Νικολάου, 6) Ἁγίου Νικολάου καὶ 7) Ἁγίου Δημητρίου.

20. Περὶ τῶν βαρβαρικῶν ἐπιδρομῶν εἰς τὴν 'Ηπειρον βλέπε Εὐαγγ. Χρυσοῦ, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 37-80. Πρβλ. καὶ Στ. Γκατσοπούλου, ἔνθ. ἀνωτ., σ. 52.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κονίτσας

Σταυροφόρων, Βουλγάρων, Σέρβων, Τούρκων, 'Αλβανῶν καὶ ἄλλων, οἱ ὁποῖοι προέβησαν εἰς ἀπεριγράπτους καταστροφάς, λεηλασίας καὶ βιαίους ἐξισλαμισμούς.

Κατὰ τὸ χειρόγραφον βιβλίον τοῦ 'Αθανασίου Τσάβαλου τὰ ἤθη εἰς τὰ μέρη τῆς Διπαλίτσας (Μολυβοσκέπαστον), 'Οστανίτσας ('Αηδονοχώριον), Τσαραπλανῶν (Βασιλικόν) καὶ ἀλλαχοῦ «τὰ διαφέντευαν οἱ ἀφεντάδες ἀπὸ Πρεμετή. Αὐτοὶ τὰ εἶχαν κυριεύσει ἕως τὸ 1700. 'Απὸ τὰ 1700 καὶ ὕστερα τὰ ἐκυρίευσαν ἀπὸ τὸ 'Αργυρόκαστρο καὶ τοὺς ἔδιωξαν τοὺς Πρεμετιανούς»[21].

Κατὰ τὰ δύστηνα χρόνια τῆς Τουρκοκρατίας ἡ κατάστασις τῆς ἱστορικῆς ἐπαρχίας τοῦ Πωγωνίου[22] ἦτο ἀξιοθρήνητος, λόγῳ τῶν ἀφορήτων διωγμῶν καὶ τῶν ὁμαδικῶν ἐξισλαμισμῶν. Οἱ χαλασμοὶ καὶ αἱ ἐρημώσεις ὁλοκλήρου τῆς ἐπαρχίας ὠφείλοντο σὺν τοῖς ἄλλοις καὶ εἰς τὴν ἔλλειψιν συμπνοίας καὶ ἀγάπης μεταξὺ αὐτῶν οἱ ὁποῖοι ἐνέμοντο τὴν περιοχὴν καὶ ὑπηρέτουν τοὺς Τούρκους μὲ ἀνδρείαν καὶ ἀφοσίωσιν (σπαχῆδες)[23]. Ἔσχατον κίνδυνον διέτρεξεν ἡ ἐπαρχία τοῦ Πωγωνίου συνεπείᾳ καὶ τῆς εἰσβολῆς ἀτάκτων Τουρκαλβανικῶν

---

21. Βλ. Λ. Κουτσουμπίνα, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 41. Ὁ Κ. Δ. Στεργιόπουλος εἰς τὸ τοπωνυμικὸν τῆς ἐπαρχίας Κονίτσης περιλαμβάνει πλὴν τῶν χωρίων, τὰ ὁποῖα περικλείονται εἰς τὸ τρίγωνον 'Αώου, Γράμμου καὶ Γκόλιου καὶ τὰ χωρία 'Αηδονοχώριον (ἄλλοτε 'Οστανίτσα) καὶ Μολυβδοσκέπαστον (ἄλλοτε Δεπαλίτσα), ἂν καὶ ἀμφότερα κατὰ τὸν 'Αραβαντινὸν ὑπήγοντο εἰς τὴν περιφέρειαν τῆς Πωγωνιανῆς (βλ. Π. 'Αραβαντινοῦ, ἔνθ' ἀνωτ., τόμ. Β', σ. 44, 11, 120, 137-139, 339-341 καὶ 367). Ἡ ὑπαγωγὴ αὐτὴ κατὰ τὸν Στεργιόπουλον ἦτο μᾶλλον διοικητικὴ καὶ ἐκκλησιαστική, διότι αἱ διαφοραὶ ἠθῶν καὶ ἐθίμων καὶ ἐνδυμασίας καὶ γλώσσης τῶν κατοίκων τῆς Δεπαλίτσας καὶ 'Οστανίτσας ἀπὸ τοὺς κατοίκους τοῦ Πωγωνίου εἶναι φανεραί· Κατὰ τὸν ἴδιον μελετητὴν τῆς περιοχῆς μεγαλυτέρα ὁμοιότης ὑφίσταται πρὸς τὰ χωρία τῆς περιφερείας Λιασκοβικίου καὶ Κονίτσης. Βλ. Κ.Δ. Στεργιοπούλου, Τοπωνυμικὸν τῆς ἐπαρχίας Κονίτσης, σ. 207.

22. 'Απὸ τὸ παλαιὸν χειρόγραφον βιβλίον τοῦ 'Αθανασίου Τσάβαλου πληροφορούμεθα ὅτι ὅταν οἱ Τοῦρκοι ἦλθον καὶ ἐκυρίευσαν τὰ χωρία τῆς Πωγωνιανῆς «ἦταν ἔτος ἀπὸ Χριστοῦ 1352, ἤτοι χίλια τριακόσια πεντήκοντα δύο καὶ ἐπέρασαν εἰρηνικὰ ἐτοῦτοι οἱ τόποι ὡς 100 χρόνια». Βλ. Λ. Κουτσουμπίνα, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 22.

23. Περὶ τοῦ θεσμοῦ τῶν σπαχήδων βλέπε Ν. Πατσέλη, Οἱ Τοῦρκοι σπαχῆδες, ΗΕ 1 (1952), σ. 787-793 καὶ 2 (1953), σ. 25-32. Εἰς Γράμμα τῶν 'Επιτρόπων Α. Φίλιου καὶ Θ. Λαμπαδαρίου πρὸς τὸν Ν. Ζωσιμᾶν ἀπὸ 15ης 'Ιανουαρίου 1842 ἀναγινώσκομεν: «... Τὰ τῆς πατρίδος μας τρέχουν εἰς τὰ ἴδια, ἡ διχόνοια καὶ ἡ ἀσυμφωνία ὑπερισχύει, ἡ αἰσχροκέρδεια καὶ ὁ φθόνος μερικῶν, δὲν τοὺς ἀφήνουν ἀπὸ τὸ νὰ κυττάξουν τὸ καλὸν καὶ τὸ ὠφέλιμον τῆς Κοινότητος, καταδυσκολεύεται καὶ ἡ ἐπιτροπὴ τῶν λασσῶν καὶ καμμίαν φροντίδα πρὸς ὄφελος τῆς πατρίδος, οἱ καλοί μας πρόκριτοι δὲν λαμβάνουν». Βλ. Φιλίππου Σεγκούνη, 'Ανέκδοτος ἀλληλογραφία τῶν Ζωσιμάδων, Η. Χ 7 (1932), σ. 61. Ὁ Ἄγγλος περιηγητὴς συνταγματάρχης Λὴκ ἀναφερόμενος εἰς τὰ δυσάρεστα ἀποτελέσματα τῶν ἐσωτερικῶν συγκρούσεων διαφόρων μερίδων τῆς ἑλληνικῆς συνοικίας Βαρόσι Κονίτσης γράφει: «'Αλήθεια, χωρὶς αὐτὲς τὶς διχόνοιες ἡ Ἑλλάδα δὲν θὰ μποροῦσε νὰ παραμένῃ ἀρκετὸ καιρὸ τμῆμα τῆς 'Οθωμανικῆς αὐτοκρατορίας». Βλ. Χρ. 'Ανδρεάδου, Ὁ Συνταγματάρχης Λὴκ καὶ ἡ Κόνιτσα, ἕνα ταξίδι στὰ 1809, ἀνάτυπον ἐκ τοῦ περιοδικοῦ Κόνιτσα, 'Αθῆναι 1967, σ. 7-8.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

στιφῶν. Ἡ κυριαρχία τῶν Ἀλβανῶν Μπέηδων καὶ Ἀγάδων εἰς τὰς ἐπαρχίας Πωγωνίου καὶ Κονίτσης ἐδημιούργησε τὴν ἰδιόρρυθμον συγκυριαρχίαν Ἀλβανῶν Μπέηδων ἀπὸ τὸ ἕνα μέρος καὶ Τούρκων κατακτητῶν ἀπὸ τὸ ἄλλο[24]. Αἱ λεηλασίαι καὶ λαφυραγωγίαι τῶν Ἀλβανῶν τῆς Κολώνιας (ἢ Ἐρσέκας) ἀπὸ τὸ ἕνα μέρος καὶ αἱ ἐπιδρομαὶ τῶν Καραμουρατάδων[25] ἀπὸ τὸ ἄλλο, συνεπλήρωναν τὴν εἰκόνα τῆς στυγνῆς δουλείας εἰς τὴν περιοχήν[26].

Μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1630-1687 πολυάριθμοι οἰκογένειαι ἐκ τῆς Διπαλίτσας - Ὀστανίτσας[27] μετηνάστευσαν ὁμαδικῶς εἰς Βεσσαραβίαν, Βλαχίαν, Ρωσσίαν, Ἐλεοῦσαν Πρεμετῆς, Κόνιτσαν, Ἰωάννινα καὶ ἀλλαχοῦ[28].

Ἐκ στοιχείων Πίνακος Στατιστικῆς δημοσιευθέντος ὑπὸ τοῦ Σπ. Στούπη προκύπτει ὅτι ἡ Ὀστανίτσα τὸ ἔτος 1853 εἶχε 40 κατοικίας, ἐνῶ ἡ Διπαλίτσα 15 καὶ ὅτι ἀμφότερα τὰ χωρία αὐτὰ ἦσαν ἰδιόκτητα, ὑπαγόμενα ἐκκλησιαστικῶς εἰς τὴν Μητρόπολιν Πωγωνιανῆς[29].

Κατὰ τὸν χρονογράφον τῆς Ἠπείρου Π. Ἀραβαντινὸν ἡ Ὀστανίτσα (Ὑποστενίτζα) τὸ ἔτος 1856 εἶχε χριστιανοὺς κατοίκους 40, ἐλάλουν ἑλληνικήν, ἀνῆκεν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν Πωγωνιανῆς καὶ ἦτο χωρίον ἰδιόκτητον[30]. Ὁ Emile Isambert εἰς τὸ Ὁδοιπορικὸν τῆς Ἠπείρου γράφει ὅτι ἡ Ὀστανίτσα ἀπετέλει χωρίον τοῦ Τμήματος Πωγωνίου τῆς ἐπαρχίας Βελλᾶς καὶ Κονίτσης καὶ εἶχε πληθυσμὸν 414 χριστιανοὺς καὶ οὐδένα Μωαμεθανόν[31]. Τὸ ἔτος 1880 ὀκτὼ

---

24. Μέχρι τοῦ ἔτους 1850, τὸ ἐπίσημον Τουρκικὸν Κράτος, τὸ ὁποῖον ἀντιπροσωπεύετο εἰς τὴν Ἤπειρον ἀπὸ τοὺς τρεῖς πασάδες Ἰωαννίνων, Δελβίνου καὶ Αὐλῶνος δὲν εἶχε κατορθώσει νὰ θραύσῃ τὴν κυριαρχίαν τῶν Ἀλβανῶν Μπέηδων εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Πωγωνίου καὶ Κονίτσης. Πρβλ. Εὐρ. Σούρλα, Τὸ σύστημα αὐτοδιοικήσεως στὴν ἐπαρχία Κονίτσης, «Ἠπειρωτικὸ Ἡμερολόγιο» Α′ (1979), ἔκδοσις ΕΗΜ, Ἰωάννινα 1979, σ. 269.

25. Ἡ Διπαλίτσα κατεστράφη τὸ ἔτος 1657 ὑπὸ τῶν Καραμουρατάδων κατὰ τὴν συμπλοκὴν αὐτῶν μετὰ τῆς ἀδελφῆς Τουρκαλβανικῆς φάρας τῶν Λαλιατῶν. Βλ. Στ. Γκατσοπούλου, ἔνθ' ἀνωτ., σ.2 καὶ 24-25. Ὁ Ν. Ζιάγκος γράφει ὅτι «στὸ ἀνατολικὸ ὑποδιαμέρισμα τοῦ Πωγωνιοῦ πολλὲς ἰδιοκτησίες ἔγιναν μὲ τὴ βία τσιφλίκια τῶν Καραμουρατάτων, ὅπως ἡ Διπαλίτσα, ἡ Ὀστανίτσα... τὸ Λαχανόκαστρο» βλ. Ν. Ζιάγκου, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 143.

26. Περὶ τῆς παντελοῦς καταστροφῆς καὶ ἐρημώσεως τοῦ Πωγωνίου ἀπὸ τὸν σατράπην τῆς Ἠπείρου Ἀλῆ πασᾶν βλέπε Στ. Γκατσοπούλου, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 41.

27. Ὁ Σπ. Στούπης ἀναφέρει ὅτι τὰ χωρία Διπαλίτσα, Ὀστανίτσα καὶ Μεσσαριὰ περὶ τὰ μέσα τοῦ ἔτους 1500 ἦσαν ἰδιοκτησία τοῦ οἴκου Κοσκινᾶ, πιθανῶς Βυζαντινοῦ. Βλ. Σπ. Στούπη, Πωγωνιακὰ καὶ Βησσανιώτικα, τόμ. Α′, σ. 45.

28. Βλ. Σπ. Στούπη, Πωγωνιακὰ καὶ Βησσανιώτικα, τόμ. Α′, σ. 45 καὶ τόμ. Β′, σ. 48. Καὶ Περιοδικὸν «Πύρρος», ἔτος Γ′, ἀριθ. 144/26.1.1906.

29. Βλ. Σπ. Στούπη, Πωγωνιακὰ καὶ Βησσανιώτικα, τόμ. Α′, σ. 43.

30. Βλ. Π. Ἀραβαντινοῦ, ἔνθ' ἀνωτ., τόμ. Β′, σ. 367 καὶ 411.

31. Βλ. Ἀντ. Μηλιαράκη, Ὁδοιπορικὰ Μακεδονίας, Ἠπείρου καὶ Θεσσαλίας κατὰ τὸν Emile Isambert, ἐν Ἀθήναις 1878, σ. 105.

Δημοσία Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

οἰκίαι τῆς 'Οστανίτσας ἀνῆκον εἰς τὴν Μονὴν Γκούρας καὶ ἄλλαι ὀκτὼ ἦσαν ἐξηγορασμέναι[32].

Κατὰ τὸ ὁδοιπορικὸν τοῦ Emile Isambert (1878) διὰ τοῦ χωρίου 'Οστανίτσα διήρχετο τις μετὰ μίαν ὥραν ἐπὶ κατωφεροῦς ἐδάφους τὴν ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ 'Αώου γέφυραν καὶ μετὰ μικρὸν (20 λεπτὰ) τὴν ἐπὶ τοῦ Σαρανταπόρου. Αἱ δύο αὐταὶ γέφυραι ἐκαλοῦντο Μεσογέφυραι[33].

Οἱ κάτοικοι τοῦ χωρίου ὁμιλοῦν σήμερον περί παραδόσεως κατὰ τὴν ὁποίαν οἱ Τουρκαλβανοὶ ἔλεγον ὅτι τὸ χωρίον 'Οστανίτσα ἐπὶ Τουρκοκρατίας ἐκαλεῖτο «Τρία Γεφύρια»[34].

'Εκ τοῦ 19ου Τόμου τῶν Στοιχείων Συστάσεως καὶ ἐξελίξεως τῶν Δήμων καὶ Κοινοτήτων πληροφορούμεθα τὰ ἑξῆς ἐνδιαφέροντα στοιχεῖα διὰ τὴν 'Οστανίτσαν:

«Κοινότης 'Αηδονοχωρίου. Στοιχεῖα 'Αρχικῆς ἀναγνωρίσεως:

Κοινότης 'Οστανίτσης, Β.Δ. 7-8-1919, ΦΕΚ Α' 184 (1919)

Ἔδρα: 'Αηδονοχώριον, τὸ

Συνοικισμοὶ ἀρχικῶς ἀπαρτίσαντες τὴν Κοινότητα:

1) 'Οστανίτσα

2) 'Ιερὰ Μονὴ Ταξιαρχῶν[35]

Συνοικισμοὶ ἀποτελοῦντες νῦν τὴν Κοινότητα:

'Αηδονοχώριον, τὸ

Προσαρτήσεις: -

32. Βλ. Σπ. Στούπη, Πωγωνιακὰ καὶ Βησσανιώτικα, τόμ. Α', σ. 45. Εἶναι μέχρι σήμερον γνωστὴ ἡ συνοικία τοῦ χωρίου 'Οστανίτσα (νῦν 'Αηδονοχώριον) μὲ τὴν ὀνομασίαν Καλογερικόν.

33. Βλ. 'Αντ. Μηλιαράκη, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 56. 'Η πλησίον τῆς 'Οστανίτσης Μεσογέφυρα ἐπὶ τοῦ 'Αώου κατεστράφη ἀπὸ τὰ στρατεύματα κατοχῆς τὴν 9ην 'Ιουνίου 1943. Βλ. Charles Delvoye, Chroniques Travau Récents Sur les Monuments Byzantins de la Grèce (1938-1947), «Byzantion» 18 (1946-1948), σ. 258-260.

34. ΒΔ τῆς 'Οστανίτσης καὶ ἀνατολικὰ τῆς Διπαλίτσας ὑπῆρχε γέφυρα καλουμένη Μεσογέφυρα, ἐπειδὴ εὑρίσκετο μεταξὺ τῶν δύο ἄλλων πλησιχώρων γεφυρῶν τῆς Μέρτζανης παρὰ τὰ σημερινὰ 'Ελληνοαλβανικὰ σύνορα καὶ τοῦ Μπουραζανίου πλησίον τῆς πεδιάδος τῆς 'Οστανίτσης. Πρβλ. Σπ. Στούπη, Πωγωνιακὰ καὶ Βησσανιώτικα, τόμ. Β', σ. 70 καὶ Κ.Ν. Δήμου, ἔνθ' ἀνωτ., ἀριθ. φύλλ. 4 /1-9-1971.

35. Μέχρι τὸ ἔτος 1928 ἡ 'Ιερὰ Μονὴ Ταξιαρχῶν εἶχεν εἰς τὴν 'Οστανίτσαν ἀριθμὸν οἰκιῶν, αἱ ὁποῖαι ἀπετέλουν συνοικισμὸν αὐτῆς.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

ΜΕΤΟΝΟΜΑΣΙΑΙ

Ὁ Συνοικισμός καὶ ἡ Κοινότης μετωνομάσθησαν εἰς Συνοικισμὸν καὶ Κοινότητα Ἀηδονοχωρίου, Δ΄. 2. 12. 1929, ΦΕΚ Α΄ 431 (1929).

ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΚΑΤ' ΑΠΟΓΡΑΦΑΣ

Ἔτος	1920	Ὀστανίτσα	πληθυσμὸς	390
»	»	Μονὴ Γκούρας	»	133[36]
»	1928	Ὀστανίτσα	»	464
»	1940	Ἀηδονοχώριον	»	473
»	1951	Ἀηδονοχώριον	»	406[37]
»	1961	»	»	200
»	1971	»	»	168
»	1981	»	»	180[38]

Ἡ τέως Ὀστανίτσα καὶ νῦν Ἀηδονοχώριον[39] ἔχει σήμερον 80 οἰκίας, ἐκ τῶν ὁποίων κατοικοῦνται αἱ 50. Τὸ Ἀηδονοχώριον ἐπυρπολήθη τὴν 10ην Ἰουνίου 1943 ἀπὸ τὰ Γερμανικὰ στρατεύματα κατοχῆς, διεσώθη δὲ τότε μόνον ἡ Ἐνοριακὴ Ἐκκλησία τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων, ἡ ὁποία ἐκτίσθη τὸ ἔτος 1857[40].

Τὸ Ἀηδονοχώριον πανηγυρίζει τὴν Δευτέραν, Τρίτην καὶ Παρασκευὴν τῆς Διακαινισίμου ἑβδομάδος τοῦ Πάσχα, τὴν 30ην Ἰουνίου, ἑορτὴν τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων καὶ τὴν 15ην Αὐγούστου ἑορτὴν τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου εἰς θέσιν Ἀηδονολαλοῦσα, ὅπου καὶ ἡ ὁμώνυμος Ἐκκλησία «Παναγία ἡ Ἀηδονολαλοῦσα».

Οἱ κάτοικοι τοῦ Ἀηδονοχωρίου ἀσχολοῦνται μὲ τὴν γεωργίαν, κτηνοτροφίαν καὶ τὴν οἰκοδομικήν. Οἱ εἰς Ἀθήνας καὶ Ἰωάννινα διαμένοντες Ἀηδονοχωρῖται ἔχουν συστήσει Ἀδελφότητα Ἀηδονοχωριτῶν «12 Ἀπόστολοι», ἱδρυθεῖσαν τὸ 1960 καὶ 1965 ἀντιστοίχως.

---

36. Ἀσφαλῶς πρόκειται περὶ τῶν 133 κατοίκων τοῦ ἐν Ὀστανίτσῃ Συνοικισμοῦ τῆς Μονῆς καὶ οὐχὶ περὶ 133 μοναχῶν, ὡς ἐσφαλμένως ἀνέγραψεν ὁ ἱστορικὸς συγγραφεὺς Τάκης Κανδηλῶρος εἰς τὸ Ἐγκυκλοπαιδικὸν Λεξικὸν «Ἐλευθερουδάκη» τόμ. 3ος, σ. 937 καὶ εἰς τὸ λῆμμα «Γκούρα Μονή», ὅτι δηλαδὴ τὸ ἔτος 1920 εἶχεν «133 μοναχούς».

37. Βλ. Στοιχεῖα συστάσεως καὶ ἐξελίξεως τῶν Δήμων καὶ Κοινοτήτων, τόμ. 19ος (1962), Ἀθῆναι, σ. 496-497.

38. Βλ. ὑπ' ἀριθ. 347/27.6.1978 ἔγγραφον Κοινότητος Ἀηδονοχωρίου πρὸς τὴν Νομαρχίαν Ἰωαννίνων - Δ/νσιν Ἐσωτερικῶν.

39. Ἡ μετονομασία τῆς Ὀστανίτσης εἰς Ἀηδονοχώριον ἀνταποκρίνεται εἰς τὸ φυσικὸν περιβάλλον, τὸ ὁποῖον τὴν ἄνοιξιν κατακλύζεται ἀπὸ σμήνη ἀηδονιῶν. Τό δάσος τοῦ Ἀηδοχωρίου ἔχει ἔκτασιν 5.000 στρέμματα καὶ ἀποτελεῖται ἀπὸ βαλανιδιές, γάβρους, φλαμουριές, πλατάνια καὶ ἄλλα. Ἡ κορυφὴ τοῦ δάσους ἔχει ὑψόμετρον 1200 μ. ἐνῶ τὸ εἰς τὸ μέσον εὑρίσκόμενον χωρίον Ἀηδονοχώριον ἔχει ὑψόμετρον 600 μ.

40. Βλ. Charles Delvoye, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 259. Πρβλ. Σωτήρη Τουφίδη, Ἡ Κόνιτσα

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Ἡ Ὀστανίτσα καὶ γενικῶς ἡ Ἤπειρος εἶναι περιοχὴ ὀλίγον γνωστὴ ἀρχαιολογικῶς. Αὐτὸ ὀφείλεται, ἀφ' ἑνὸς μὲν εἰς τὴν πενιχρότητα τῆς ἀρχαίας γραπτῆς παραδόσεως, ἀφ' ἑτέρου δὲ εἰς τὸ γεγονὸς ὅτι ἐσχάτως ἤρχισεν ἡ συστηματικὴ ἀρχαιολογικὴ ἔρευνα τῶν περιοχῶν τῆς Ἠπείρου[41].

Ἐκ τῆς ἀνωτέρω ἐκτεθείσης ἱστορικῆς ἀναδρομῆς συνάγεται ὅτι ἡ Ὀστανίτσα ἔχει ἱστορικὴν ζωὴν πολλῶν αἰώνων. Περὶ τῆς ἐποχῆς εἰς τὴν ὁποίαν χρονολογεῖται ἡ κτίσις αὐτῆς καὶ τῆς γείτονος Διπαλίτσης αἱ μαρτυρίαι εἶναι πενιχραί[42]. Εἰς τὴν πέριξ περιοχὴν δὲν ὑπάρχουν ἐμφανῆ ἐρείπια ἀρχαίων τειχῶν ἢ ἄλλων οἰκοδομημάτων, τὰ ὁποῖα νὰ ὑποσημαίνουν τὴν πρώτην κτίσιν αὐτῆς. Ὁ Δ. Εὐαγγελίδης γράφει ὅτι «τὰ μέρη ταῦτα ὀρεινὰ καὶ τραχέα εἶναι φύσει ὀχυρὰ καὶ ἐπομένως οὐδεμίαν εἶχον ἀνάγκην τειχῶν, μὴ προοδεύσαντα δὲ εἰς τὸν πολιτισμὸν ἐξηκολούθουν καθ' ἅπασαν τὴν ἀρχαιότητα νὰ ζῶσι κατὰ κώμας τῶν ὁποίων οὐδὲν λείψανον ἦτο δυνατὸν νὰ περισωθῇ»[43].

Ὁ Σ. Τουφίδης ἀναφερόμενος εἰς τὴν Ὀστανίτσαν γράφει ὅτι τὸ 1930 ἀνευρέθη εἰς τὴν περιοχὴν αὐτῆς μαρμάρινη πλάκα, ἡ ὁποία φέρει τὴν ἐπιγραφὴν «ΣΕΣΑΡΗΘΟΣ»[44].

Ὁ γεωλογικὸς σχηματισμὸς τῆς περιοχῆς Ὀστανίτσης εἶναι εἰσέτι ἀμελέτητος. Εἰς ἀπόστασιν τεσσάρων περίπου χιλιομέτρων ἀπὸ τὸ σημερινὸν Ἀηδονοχώριον, ἀνατολικῶς αὐτοῦ καὶ εἰς τὰς θέσεις τῆς παραποταμίου περιοχῆς «Πορία - Καταφράντζιο» ἐπεσημάνθησαν διάφορα σπήλαια μήκους 150 μέτρων, τὰ ὁποῖα ἐπεσκέφθη ἡ σπηλαιολόγος Πετροχείλου, χωρὶς ὅμως νὰ ἐξερευνηθοῦν μέχρι σήμερον[45]. Κατὰ μυθολογικὴν παράδοσιν, ἡ ὁποία διατη-

---

καὶ τὰ χωριά της, Θεσσαλονίκη 1978, σ. 51 καὶ Χατζῆ Χριστοφόρου (Μητροπολίτου Δρυϊνουπόλεως, Πωγωνιανῆς καὶ Κονίτσης), Ἡ Ἱερὰ Μονὴ Βελλᾶς, Ἀθῆναι 1958, σ. 9-10.

41. Βλέπε Ἀρχαιολογικὲς ἔρευνες στὴν ἀγροτικὴ περιοχὴ Παλαιοπύργου, Πωγωνίου, «Ἤπειρος», ἔτος Δ', τεῦχος 2, Ἰούλ.-Δεκ. 1981, σ. 95. Ὁ Λ. Κουτσουμπίνας, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 102 γράφει ὅτι «ἡ ἀρχαιολογικὴ ἔρευνα στὸ Πωγώνι, οὔτε καὶ τὸ σκέφτηκε κανένας μέχρι σήμερα ὅτι ἀξίζει τὸν κόπο». Πρβλ. καὶ Κ. Βαρζώκα, Ποῦ βρίσκονται οἱ τάφοι τῶν Ἠπειρωτῶν βασιλιάδων; «Ἠπειρωτικὸ Ἡμερολόγιο», Α' (1979) ἔκδ. ΕΗΜ, Ἰωάννινα 1979, σ. 304.

42. Ἡ Διπαλίτσα μετὰ τῆς Ὀστανίτσης καὶ τῶν ἄλλων πέριξ κωμῶν ἀπετέλουν μίαν καὶ τὴν αὐτὴν Κοινότητα, τὴν πρωτεύουσαν τοῦ Τμήματος Πωγωνιανῆς. Βλ. «Πύρρος» ἔτος Γ' ἀριθμ. 142/12-1-1906.

43. Βλ. Δ. Εὐαγγελίδου, Ἡ Βόρειος Ἤπειρος, Ἀθῆναι 1919, σ. 40. Κατὰ τὸν N. Hammond ἡ περιοχὴ ὑπερασπίζεται ἰσχυρῶς ἀπὸ τὸν ποταμὸν Ἀῶον, τὴν κρημνώδη ὀροσειρὰ τῆς Πωγωνιανῆς καὶ τὴν φάραγγα τοῦ Βοϊδομάτη. Βλ. N. Hammond, ἔνθ' ἀνωτ., τόμ. Β', σ. 111. Πρβλ. καὶ Ἀπ. Βακαλοπούλου, Ἱστορία τοῦ Νέου Ἑλληνισμοῦ, τόμ. Β', σ. 85.

44. Βλ. Σωτήρη Τουφίδη, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 51. Ὁ ἴδιος ὁ κ. Τουφίδης, τὸν ὁποῖον ἐπεσκέφθην εἰς τὸ ἐν Κονίτσῃ κατάστημά του τὸν Αὔγουστον τοῦ ἔτους 1981 δὲν γνωρίζει ἂν καὶ ποῦ διασώζηται σήμερον τὸ ἀρχαιολογικὸν αὐτὸ μνημεῖον.

45. Βλέπε ὑπ' ἀριθ. 347/27-6-1978 ἔγγραφον τῆς Κοινότητος Ἀηδονοχωρίου πρὸς τὴν Νομαρχίαν Ἰωαννίνων - Διεύθυνσιν Ἐσωτερικῶν.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

ρεῖται μέχρι σήμερον μεταξὺ τῶν κατοίκων τῆς περιοχῆς, λέγεται ὅτι ἄνωθεν τῆς χώρας Ὀστανίτσης ὑπῆρχε μία λίμνη, γνωστὴ ὡς «Λίμνη τοῦ Νάτση». Ἐπειδὴ κάποτε ἡ λίμνη αὐτὴ ὑπέστη ρωγμάς, οἱ κάτοικοι τοῦ χωρίου τῆς Ὀστανίτσης ὑπεχρεώθησαν νὰ ρίψουν ἐντὸς αὐτῶν «πολλὰ προικιά»[46] διὰ νὰ ἐπιτύχουν τὸν ἀποκλεισμόν των.

Κατόπιν τῶν ἀνωτέρω καθίσταται ἔκδηλος ἡ ἀνάγκη καὶ τὸ καθῆκον τῶν ὑπευθύνων νὰ μεριμνήσουν διὰ τὴν ἐπέκτασιν τῆς ἀρχαιολογικῆς ἐρεύνης καὶ εἰς τοὺς ἀκραίους, ὀρεινοὺς καὶ μεθορίους οἰκισμοὺς τῆς ἐπαρχίας Πωγωνίου καὶ Κονίτσης, ὅπου παρὰ τὴν φθορὰν καὶ τὴν πληθυσμιακὴν συρρίκνωσιν διετηρήθησαν πολλὰ ἀπὸ τὰ πατροπαράδοτα ἤθη καὶ ἔθιμα[47].

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

---

46. Τὰ ἀνωτέρω ἤκουσα νὰ ἀναπτύσσωνται ὑπὸ γερόντων τοῦ χωρίου Ἀηδονοχωρίου Κονίτσης εἰς ὁμάδα φιλοξενουμένων κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ θέρους τοῦ ἔτους 1980. Πρβλ. καὶ ὑπ' ἀριθμ. 347/27-6-1978 ἔγγραφον τῆς Κοινότητος Ἀηδονοχωρίου πρὸς τὴν Νομαρχίαν Ἰωαννίνων.

47. Πρβλ. καὶ Λ. Κουτσουμπίνα, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 50 καὶ 101, ὡς καὶ Κ. Βαρζώκα, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 313. Ὁ Ἄγγλος περιηγητὴς συνταγματάρχης Λὴκ ἐπισκεφθεὶς τὴν Κόνιτσα τὸν Ἰούνιο τοῦ ἔτους 1809 γράφει ὅτι δὲν ἠμπόρεσε νὰ ἀνεύρῃ οὔτε εἰς τὸ κάστρον τῆς Κονίτσης, ἀλλ' οὔτε εἰς ἄλλο μέρος αὐτῆς ἴχνη ἑλληνικῶν ἀρχαιοτήτων. Βλέπε Χρήστου Ἀνδρεάδου, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 11.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'

ΧΩΡΟΓΡΑΦΙΑ ΚΑΙ ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ

1. Ἡ θέσις τῆς Μονῆς

Δυτικῶς τῆς περιφήμου ἀπὸ τῶν μεσαιωνικῶν χρόνων κώμης Ὀστανίτσης καὶ εἰς ἀπόστασιν δύο χιλιομέτρων ἀπὸ αὐτῆς εὑρίσκεται ἡ ἱστορικὴ Μονὴ τῶν Ταξιαρχῶν Γκούρας. Ἡ Μονὴ αὕτη κειμένη εἰς ὑψόμετρον 700 περίπου μέτρων ἀπὸ τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης καὶ ἐπὶ ὀροπεδίου ἐκτάσεως διακοσίων στρεμμάτων, περιβάλλεται ὑπὸ βραχωδῶν λόφων καὶ βουνῶν[1] καθ' ὅλα τὰ σημεῖα τοῦ ὁρίζοντος πλὴν τοῦ βορειοανατολικοῦ. Διὰ τοῦ φυσικοῦ αὐτοῦ ἀνοίγματος εἶναι ὁρατὰ ἀπὸ τῆς Μονῆς εἰς τὸν μακρινὸν μὲν ὁρίζοντα ἡ Κόνιτσα καὶ τὰ χωρία της, ἡ κατάφυτος μὲ ὀπωροφόρα δένδρα καὶ ἀμπέλια πεδιὰς τῆς περιοχῆς, ὡς καί τινα χωρία τῆς Βορείου Ἠπείρου (Λεσκοβίκιον κ.ἄ.), ἐγγύτερον δὲ οἱ ποταμοὶ Ἀῶος καὶ Σαραντάπορος, ἡ ἱστορικὴ Διπαλίτσα[2] (νῦν Μολυβδοσκέπαστον) καὶ ἡ γειτονικὴ σταυροπηγιακὴ Μονὴ τῆς Μολυβδοσκεπάστου[3]. Τὸ θέαμα αὐτὸ τοῦ πέριξ τοπίου, εἰς τὸ ὁποῖον ἔστησαν τὴν κατοικίαν των οἱ μοναχοὶ τῆς Μονῆς Γκούρας εἶναι πράγματι μαγευτικὸν καὶ εὐχάριστον. Τὸ κατάφυτον ἀπὸ ποικιλίαν ἀγρίων δένδρων πυκνὸν δάσος τῆς περιοχῆς προσδίδει ἰδιαιτέραν χάριν καὶ ἐπιβλητικότητα εἰς τὴν μεγαλοπρεπῆ τοποθεσίαν τῆς Μονῆς Γκούρας[4]. Ἡ θέα τοῦ ἰλιγγιώδους ὕψους τῶν ἀποτόμων καὶ γι-

---

1. Εἰς τὸ νοτιοανατολικὸν καὶ τὸ δυτικὸν τμῆμα τῆς Μονῆς δεσπόζουν τὰ ὑψώματα τῆς Ὀστανίτσης καὶ Διπαλίτσης, ὡς καὶ ἡ ὀροσειρὰ τοῦ ἐπιβλητικοῦ εἰς ὄγκον καὶ μεγαλοπρέπειαν ὄρους Νεμέρτσικα ἢ Μερόπη (Ἀερόπος κατὰ τὴν ἀρχαιότητα). Τὸ ὄρος αὐτὸ ὑψοῦται εἰς τὴν περιφέρειαν τῆς σημερινῆς Πωγωνιανῆς καὶ χωρεῖ βορειοδυτικῶς πρὸς τὴν Ἤπειρον. Βλέπε Θ. Χαβέλα, Ἱστορία Ἠπείρου καὶ Ἀλβανίας ἀπὸ ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τοῦ 1830 μ.Χ., Ἀθῆναι 1909, σ. 70.

2. Περὶ τῆς Διπαλίτσης βλέπε: Ἰ. Λαμπρίδου, Ἠπειρωτικὰ Μελετήματα, Πογωνιακά, σ. 7 καὶ ἑξῆς, Π. Ἀραβαντινοῦ, χρονογραφία τῆς Ἠπείρου, Τόμ. Β', σ.44 καὶ ἑξ., Νικ. Γ. Μυστακίδου, Ἡ Πωγωνιανή, ἐν ἐφημερίδι «Φωνὴ τῆς Ἠπείρου», ἀριθ. φύλλ. 133/7 Ἀπρίλ. 1895, Σπ. Στούπη, Πωγωνιακὰ καὶ Βησσανιώτικα, Τόμ. Β', σ. 48 καὶ ἑξ., Στ. Γκατσοπούλου, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 6 καὶ ἑξ. Ἐφημερὶς «Φωνὴ τῆς Ἠπείρου» τῆς 9ης Ἰουλίου 1893, ἀρθ. φύλλου 43, ἔνθα ἄρθρον μὲ τίτλον: «Καταστραφεῖσαι πόλεις-Διπαλίτσα».

3. Περὶ τοῦ Καθολικοῦ τῆς Μονῆς Μολυβδοσκεπάστου βλέπε τὴν ἐργασίαν τοῦ D. Nicol, The Churches of Molyvdoskepastos, ἐν «The Annual of The Britich School at Athens 48 (1953), σ. 141-153.

4. Τὸ πυκνὸν αὐτὸ δάσος πέριξ τῆς Μονῆς Γκούρας, ἐξακολουθεῖ καὶ σήμερον νὰ ἀπο-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόντοβας

γαντωδῶν βράχων τῆς Μονῆς γεννᾷ καὶ σήμερον εἰς τὸν ἐπισκέπτην τὴν πίστιν καὶ τὴν βεβαιότητα ὅτι ὁ Θεὸς ὡδήγησε τοὺς μοναχοὺς εἰς τὴν δυσπρόσιτον καὶ ἀπομονωμένην αὐτὴν περιοχήν.

Εἶναι ἑπομένως εὐεξήγητον, διατὶ ὅλοι οἱ κατὰ καιροὺς περιηγηταὶ καὶ ἐπισκέπται τῆς Μονῆς ὁμοφώνως ἐξαίρουν τὸ φυσικὸν κάλλος καὶ τὸν ἡσυχαστικὸν χαρακτῆρα τοῦ τοπίου[5].

Ἡ ἔξοχος γεωγραφικὴ θέσις τῆς Μονῆς, κειμένης καὶ ἐπὶ φύσει προνομιούχου δι' ἄμυναν θέσεως, ἀπετέλεσε τὴν ἱερὰν «ἀκρόπολιν» τῆς περιοχῆς. Ἐντεῦθεν καὶ ἐθεωρήθη αὕτη μετὰ τῆς γειτονικῆς Μονῆς τῆς Μολυβδοσκεπάστου κατάλληλος τόπος διὰ στρατιωτικοὺς καταυλισμοὺς καὶ ἀπετέλεσε περιοχὴν διακινήσεως στρατευμάτων, ὡς αὐτὸ ἀποδεικνύεται εἰς διάφορα σημεῖα τῆς παρούσης μελέτης.

Ἡ Μονὴ εἶναι προσιτὴ ἀπὸ τοῦ Ἀηδονοχωρίου διὰ μιᾶς ἁμαξιτῆς ὁδοῦ, μήκους δύο περίπου χιλιομέτρων. Ἡ ὁδὸς αὐτὴ συντηρουμένη ὑπὸ τῆς Κοινότητος καὶ τῶν κατοίκων, διευκολύνει τὴν εὐχερῆ καὶ ἄνετον διακίνησιν τῶν ἐπισκεπτῶν τῆς Μονῆς καθ' ὅλας τὰς ἐποχὰς τοῦ ἔτους.

Κατὰ παλαιὰν παράδοσιν ἐπικρατοῦσαν καὶ σήμερον ἐν τῇ περιοχῇ ἡ Μονὴ τῶν Ταξιαρχῶν Γκούρας ἔκειτο «πρὸ χρόνων ἀμνημονεύτων» εἰς τὴν θέσιν «Ἀηδονολαλοῦσα»[6]. Κατὰ τὴν ἐκεῖ μετάβασίν μου (Αὔγουστος 1981) εὗρον μόνον μίαν μικρὰν ἐκκλησίαν, τιμωμένην ἐπ' ὀνόματι τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου. Τὸ ναΰδριον αὐτὸ ἀνεκαινίσθη ὑπὸ τῶν κατοίκων τῆς Κοινότητος Ἀηδονοχωρίου τὸ ἔτος 1970 καὶ διετηρήθη μόνον ἡ ἐντὸς τῆς κεντρικῆς κόγχης τοῦ Ἁγίου Βήματος παλαιὰ τοιχογραφία τῆς Πλατυτέρας. Ἡ τοιχογραφία αὐτή, ἄν καὶ ἐλαφρῶς ἐφθαρμένη, οὐδεμίαν ἐπιγραφὴν ἢ χρονολογίαν φέρει, ὥστε νὰ καθιστᾷ δυνατὴν τὴν κατὰ προσέγγισιν χρονολόγησιν τοῦ χριστιανικοῦ αὐτοῦ μνημείου.

Ἡ ἀνωτέρω θέσις «Ἀηδονολαλοῦσα»[7] εὑρίσκεται ἐντὸς τοῦ πυκνοῦ καὶ

τελῇ τὸν ἰδεώδη χῶρον διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς κτηνοτροφίας ὑπὸ τῶν κατοίκων τῆς Κοινότητος Ἀηδονοχωρίου.

5. Βλέπε Στ. Γκατσοπούλου, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 58-59, Σ. Τουφίδη, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 51, Κ. Ν. Δήμου, «Ἀηδονοχώριον Κονίτσης» ἐν Νέᾳ Ἑλληνικῇ Ἐγκυκλοπαιδείᾳ Χάρη Πάτση, Τόμ. Β', σ. 325. Συγκλονιστικὴ εἶναι ἡ ἐντύπωσις ἡ ὁποία ἐδημιουργήθη εἰς τὸν Ἄγγλον περιηγητὴν συνταγματάρχην Λήκ, ὅταν πρωτοαντίκρυσε τὴν περιοχὴν ἀπὸ τὰ ὑψώματα τῆς Ὀστανίτσης. Δι' αὐτὸ καὶ ἔκπληκτος περιγράφει μὲ μοναδικὴν μεγαλοπρέπειαν τὸ θέαμα τοῦ τοπίου μὲ τὰ πέριξ βουνὰ καὶ τὴν πεδιάδα εἰς τὸ κέντρον, διασχιζομένην ἀπὸ τοὺς ποταμοὺς Ἀῶον καὶ Βοϊδομάτην Βλ. Χρ. Ἀνδρεάδου, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 5 καὶ 8.

6. Βλ. Κ. Ν. Δήμου, ἔνθ' ἀνωτ., Ἰ. Λαμπρίδου, Ἱερὰ ἐν Ἠπείρῳ σκηνώματα ἐξ ἀλλοδαπῆς δωρεῶν τυχόντα, Ἀθῆναι 1888, σ. 17. Πρβλ. καὶ Φ. Οἰκονόμου, Ἡ ἐν Ἠπείρῳ Ἐκκλησία Δρυϊνουπόλεως, Πωγωνιανῆς καὶ Κονίτσης, σ. 50.

7. Διὰ τὸ τοπωνύμιον «Ἀηδονολαλοῦσα» ὁ Λ. Κουτσουμπίνας, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 106 γράφει ὅτι: «ἕνας μύθος τῆς Διπαλίτσης τοῦ ἀλύτρωτου Πωγωνίου κοντὰ στὴ Μονὴ Ταξιαρχῶν σὲ μιὰ τοπωνυμία ποὺ τὴ λένε Ἀηδονολαλοῦσα, λέει ὅτι αὐτὴ ἡ τοπωνυμία ἤτανε γυναῖκα

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κονίτσας

ὀρεινοῦ δάσους τῆς Κοινότητος Ἀηδονοχωρίου. Ἡ ἀπόστασις αὐτῆς ἀπὸ τῆς σημερινῆς θέσεως, ἔνθα ἡ Μονὴ τῶν Ταξιαρχῶν Γκούρας, ὑπολογίζεται εἰς πορείαν μιᾶς ὥρας περίπου.

Κατὰ τὴν αὐτὴν ὡς ἄνω παράδοσιν ἐκ τῆς Ἀηδονολαλούσης ἡ Μονὴ τῶν Ταξιαρχῶν μετεφέρθη εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ ὄρους Βορτόπι[8] καὶ ἐν συνεχείᾳ εἰς τὴν θέσιν τὴν ὁποίαν σήμερον εὑρίσκεται, μεταξὺ Ὀστανίτσης καὶ Διπαλίτσης[9]. Ἡ θεαματικὴ καὶ μεγαλειώδης τελευταία αὐτῆς τοποθεσία, ἡ φυσικὴ ἀσφάλεια καὶ ἡ ἠρεμία, πρὸ πάντων δὲ τὸ ἀπόκοσμον καὶ τραχὺ τοῦ τόπου, συνετέλεσαν εἰς τὴν δημιουργίαν τῆς πνευματικῆς αὐτῆς ὁάσεως, τῆς θαυμαστῆς μοναχικῆς πολιτείας τῆς Γκούρας.

2. *Ἡ ὀνομασία τῆς Μονῆς*

Ἡ Μονὴ φέρεται γνωστὴ κατὰ τὴν μακραίωνα αὐτῆς ἱστορίαν ὑπὸ τρία ὀνόματα: «Μονὴ τῶν Ταξιαρχῶν» ἢ «Μονὴ τῶν Ταξιαρχῶν Γκούρας» ἢ ἁπλῶς «Μονὴ Γκούρας». Ἡ Μονὴ ἀφιερώθη ὑπὸ τοῦ κτήτορος «ἐπ' ὀνόματι τῶν παμμεγίστων Ταξιαρχῶν Μιχαὴλ καὶ Γαβριήλ»[10], ἐξ οὗ καὶ ἡ ὀνομασία αὐτῆς ὡς «Μονὴ τῶν Ταξιαρχῶν». Ἡ ἑτέρα ὀνομασία τῆς Μονῆς «Μονὴ Γκούρας» εἶναι ἀνέκαθεν ἀναπόσπαστος προσωνυμία αὐτῆς ἀπὸ τῆς κατὰ τὴν ΙΣΤ' ἑκατονταετηρίδα κτίσεώς της εἰς τὴν θέσιν, εἰς τὴν ὁποίαν σήμερον εὑρίσκεται[11]. Κατὰ τὴν ἐπικρατοῦσαν εἰς τὴν περιοχὴν παράδοσιν, ἡ ὑπὸ ἐξέτασιν Μονὴ ἐπωνομάσθη «Γκούρας», διότι εἶχεν οἰκοδομηθῆ ἐπὶ μεγάλου λίθου, γ κ ο ύ ρ α ς (γκούρ= πέτρα) ἐν τῇ Ἀλβανικῇ διαλέκτῳ λεγομένου[12].

Ἐκ τῆς ἐρεύνης τὴν ὁποίαν διενεργήσαμεν ἐν προκειμένῳ, ἤχθημεν καὶ ἡμεῖς εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι ἡ Μονὴ ἔλαβε τὴν προσωνυμίαν «Γκούρα» ἐκ τοῦ

καὶ ἐπειδὴ εἶχε μόνο ἕνα παιδί, ζήλευε τὴ συνυφάδα της τὴ Νιόβη καὶ θέλησε νὰ σκοτώσῃ ἕνα ἀπὸ τὰ παιδιά της, ἀλλὰ κατὰ λάθος σκότωσε τὸ δικό της καὶ ἐπειδὴ ἔκλαιγε μέρα - νύχτα, οἱ θεοὶ τὴ λυπήθηκαν καὶ τὴν ἔκαναν πουλί, γι' αὐτὸ ἀπὸ τότε κλαίει μελωδικὰ τὸ θάνατο τοῦ γυιοῦ της».

8. Βορτόπι= τοποθεσία, ἡ ὁποία κρατᾶ νερὸ τὸν χειμῶνα, δασικὴ ἔκτασις, περίφραγμα διὰ μεγάλα ζῶα. Βλ. Κ.Δ. Στεργιοπούλου, Τοπωνυμικὸν τῆς ἐπαρχίας Κονίτσης, σ. 222. Ὁ Ἰ. Λαμπρίδης φαίνεται ὅτι ἐπεσκέφθη τὴν θέσιν Βορτόπι, διότι γράφει ὅτι αὐτὴ ἔκειτο 15′ ἀπὸ τῆς θέσεως εἰς τὴν ὁποίαν σήμερον εὑρίσκεται ἡ Μονὴ Γκούρας. Τὴν θέσιν αὐτὴν ἐπεσκέφθην καὶ ἐγὼ τὸν Αὔγουστον 1981, εὑρὼν ἐκεῖ μόνον ἓν μικρὸν εἰκονοστάσιον, τιμωμένον ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἁγίου Νικολάου.

9. Βλ. Ἰ. Λαμπρίδου, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 17. Πρβλ. Φ. Οἰκονόμου, Ἡ ἐν Ἠπείρῳ Ἐκκλησία Δρυϊνουπόλεως, Πωγωνιανῆς καὶ Κονίτσης, σ. 50.

10. Βλέπε κατωτέρω Παράρτημα, «Γράμμα ἀφιερώσεως ..... ὑπὸ τοῦ Σταυρουπόλεως Ἰωαννικίου καὶ ἀφιερωθέντων εἰς τὸ κατὰ τὴν Ἀρχιεπισκοπὴν Πωγωνιανῆς Μοναστήριον τῶν Παμμεγίστων Ταξιαρχῶν, ἐπονομαζόμενον τοῦ Γκούρα».

11. Πρβλ. Φ. Οἰκονόμου, Ἡ ἐν Ἠπείρῳ Ἐκκλησία Δρυϊνουπόλεως, Πωγωνιανῆς καὶ Κονίτσης, σ. 50.

12. Πρβλ. καὶ Ἰ. Λαμπρίδου, Ἱερὰ ἐν Ἠπείρῳ Σκηνώματα, σ. 17.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κονίτσας

ἐδάφους ἐπὶ τοῦ ὁποίου ᾠκοδομήθη[13]. Ὑπὲρ τῆς ἀπόψεως αὐτῆς συνηγορεῖ καὶ ἡ ἐτυμολογία τῆς λέξεως «Γκούρα». Κατὰ τὴν ἐπικρατεστέραν ἄποψιν, τὸ τοπωνύμιον Γκούρα ἀνήκει εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν προερχομένων ἐξ ὀνομάτων τῆς ἀλβανοφώνου περιφερείας τῆς Ἠπείρου. Ἡ λέξις γκοὺρ ἢ γκούρα εἰς τὴν ἀλβανικὴν σημαίνει πέτρα[14].

Πράγματι ἡ Μονὴ ᾠκοδομήθη εἰς τὴν θέσιν ὅπου εὑρίσκεται σήμερον, ἐπί τινος πελωρίας καὶ αὐτοφυοῦς πέτρας, ἡ ὁποία ὀρθώνεται ὡς μεγαλοπρεπὴς καὶ πανύψηλος γιγαντώδης βράχος, ἐνθυμίζων τοὺς θεαματικοὺς βράχους τῶν Μετεώρων.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω συνάγεται ὅτι ἡ ἡμετέρα Μονὴ τῶν Ταξιαρχῶν ἐπωνομάσθη «Μονὴ Γκούρας» ἀπὸ τῆς ἱδρύσεώς της κατὰ τὸν ΙΣΤ' αἰῶνα, εἰς τὴν θέσιν ὅπου εὑρίσκεται σήμερον. Ἔκτοτε καὶ μέχρι σήμερον ἡ παρὰ τὴν Ὀστανίτσαν Πωγωνίου τῆς Ἠπείρου Μονὴ τῶν παμμεγίστων Ταξιαρχῶν Μιχαὴλ καὶ Γαβριὴλ εἶναι εὐρέως γνωστὴ ὑπὸ τὸ ὄνομα «Μονὴ Γκούρας»[15]. Τὸ ὄνομα αὐτὸ ἦτο ἐν χρήσει μεταξὺ τῶν κατοίκων τῆς περιοχῆς καὶ εἶναι ἤδη γνωστὸν πρὸ τοῦ ἔτους 1600[16]. Ἡ αὐτὴ σχεδὸν ὀνομασία ἀπαντᾶται καὶ εἰς ὅλα τὰ μέχρι σήμερον σωζόμενα ἔγγραφα εἰς τὸ Πατριαρχικὸν Ἀρχειοφυλάκιον[17].

Ἑπομένως ἐκ τῶν τριῶν ὀνομάτων τῆς Μονῆς ἐπικρατέστερον καὶ σήμερον ἀποκλειστικῶς ἐν χρήσει ἐκ μέρους τῶν κατοίκων τῆς περιοχῆς εἶναι τὸ «Μονὴ Γκούρας»[18]. Ὑπὸ τὸ ὄνομα «Μονὴ τῶν Ταξιαρχῶν» φέρεται γνωστὴ ἡ

13. Πρβλ. καὶ Κ. Δ. Στεργιοπούλου, Τοπωνυμικὸν τῆς ἐπαρχίας Κονίτσης, σ. 208, 233 ἔνθα μεταξὺ ἄλλων γράφει: «Αἱ πηγαὶ ἐκ τῶν ὁποίων προέρχονται αἱ τοπωνυμίαι τῆς ἐπαρχίας Κονίτσης εἶναι πολλαί: χαρακτηριστικὸν γνώρισμα θέσεως, ἔδαφος, ὕδατα, ἐκκλησίαι, γέφυραι, καλύβαι, κάστρα, φυλάκια, μύλοι, διάφορα τοπικὰ συμβάντα (Βαρτζομπάνι, Κακό, Καλόγηρος κ.ἄ.) ..... Γκοῦρα: ἡ, στ' Γκούρα, 1) δάσος Ἀετομηλίτσης (Α) μὲ γρόπαν (λάκκον), ὅθεν ἐξέρχεται νερό, 2) δάσος Ἀηδονοχωρίου (Δ'), ὅπου τὸ μοναστήρι Ἅγιοι Ταξιάρχαι εἶναι ἐπὶ πέτρας.

14. Ὁ Γ. Ἀναγνωστόπουλος εἰς τὴν μελέτην αὐτοῦ, Τὰ Ἠπειρωτικὰ Τοπωνύμια, Η. Χ 1 (1926), σ. 88 γράφει: «Αἱ τοπωνυμίαι τῆς Ἠπείρου - ἀντανακλῶσαι, ὡς εἶναι φυσικόν, ὅλας τὰς κατὰ καιροὺς ἱστορικὰς τύχας τῆς χώρας - εἶναι ἄλλαι μὲν καθαρῶς ἑλληνικαί, ἄλλαι δὲ ἀλβανικαί, σλαυϊκαί, τουρκικαὶ κλπ. Αἱ ἀλβανικαὶ ἐπιχωριάζουν, φυσικά, πρὸ πάντων εἰς τὰς ἀλβανοφώνους περιφερείας τῆς Ἠπείρου: πρβλ. τὰς τοπωνυμίας....γκοὺρ (= πέτρα)».

15. Ἡ ἡμετέρα Μονὴ δὲν πρέπει νὰ συγχέηται πρὸς τὴν ἐν Πύλῃ Τρικάλων γνωστὴν ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν Μονὴ Κοιμήσεως Θεοτόκου Γκούρας. Ἡ Μονὴ αὐτὴ ἱδρύθη τὸν ΙΘ' αἰῶνα καὶ ἔχει σήμερον δύο μοναχάς. Βλ. Ἡμερολόγιον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος 1981 ἔκδοσις Α.Δ.Ε.Ε., σ. 679 (Ι. Μ. Τρίκκης καὶ Σταγῶν).

16. Βλ. Λ. Ι. Βρανούση, Ἡ ἐν Ἠπείρῳ Μονὴ Σωσίνου, Ἐπετηρὶς τοῦ Μεσαιωνικοῦ Ἀρχείου, τόμ. 6ος (1956), σ. 100.

17. Βλ. Κ. Δελικάνη, Τὰ ἐν τοῖς Κώδιξι τοῦ Πατριαρχικοῦ Ἀρχειοφυλακίου σωζόμενα ἐκκλησιαστικὰ ἔγγραφα, τόμ. Γ', Κωνσταντινούπολις 1905, σ. 431 καὶ ἑξ.

18. Τοῦτο διεπίστωσα κατὰ τὰς ἐπανειλημμένας ἐπισκέψεις μου εἰς τὴν περιοχὴν Πωγωνίου καὶ Κονίτσης. Ὑπὸ τὸ ὄνομα αὐτὸ οἱ χριστιανοὶ κάτοικοι τῆς περιοχῆς ἐνθυμοῦνται τὴν Μονὴν καὶ συζητοῦν περὶ αὐτῆς.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κονίτσας

Μονὴ εἰς τοὺς τουριστικοὺς ὁδηγοὺς καὶ εἰς αὐτὰς βεβαίως τὰς τουριστικὰς πινακίδας τῶν παρακειμένων δημοσίων ἐπαρχιακῶν καὶ κοινοτικῶν ὁδῶν[19].

Εἰς τὴν ἐπίσημον ἀλληλογραφίαν τοῦ ΙΘ′ καὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ Κ′ αἰῶνος, ἤτοι μέχρι τῆς διαλύσεως τῆς Μονῆς, τὸ ὄνομα αὐτὸ ἐναλλάσσεται πρὸς τὸ «Ἱερὰ Πατριαρχικὴ καὶ Σταυροπηγιακὴ Μονὴ τῶν Ταξιαρχῶν Γκούρας»[20]. Τοῦτ' αὐτὸ συμβαίνει καὶ μεταξὺ τῶν διαφόρων ἱστορικῶν συγγραφέων[21].

3. *Ὁ περίβολος καὶ τὰ κτίσματα τῆς Μονῆς*

Τὸ τοπογραφικὸν διάγραμμα τῆς Μονῆς δὲν παρουσιάζει τὸ σύνηθες εἰς τὰς μονὰς τετράπλευρον σχῆμα[22] (σχέδ. 2), ἀλλ' ἀκανόνιστον πολύγωνον, ὀφειλόμενον εἰς τὸ βραχῶδες καὶ ἐπικλινὲς τοῦ ἐδάφους, ἐπὶ τοῦ ὁποίου εἶναι ἐκτισμένη ἡ Μονή[23].

Τὰ τείχη τοῦ περιβόλου τῆς Μονῆς δὲν εἶναι ἐν τῷ συνόλῳ των αὐτοτελῆ, ἀλλ' ἀποτελοῦν κατὰ τὸ πλεῖστον, μέρος τῶν παρειῶν τῶν ἐπ' αὐτῶν προσωκοδομημένων κελλίων καὶ λοιπῶν κτισμάτων, πρᾶγμα σύνηθες δι' ὅλας σχεδὸν τὰς Μονὰς[24].

Ὁ περίβολος τῆς Μονῆς εἶναι ἐκτισμένος ἐξ ἀργῶν λίθων μετὰ κονιάματος, ἡ ὅλη δὲ ἐξωτερική του διαμόρφωσις εἶναι τοιαύτη, ὥστε νὰ ἐξυπηρετῇ καὶ τὰς ἀμυντικὰς ἀνάγκας τῆς Μονῆς[25].

Ἡ Μονὴ εἶχε τρεῖς εἰσόδους. Μίαν νοτιοανατολικήν, μίαν νοτίαν, ἡ ὁποία ἀπεφράχθη ἄγνωστον πότε καὶ μίαν δυτικήν, ἡ ὁποία φαίνεται ὅτι εἶναι νεώτερον κατασκεύασμα[26]. Ἡ νοτιοανατολικὴ πύλη ἀπετέλει καὶ ἀποτελεῖ μέχρι σήμερον τὴν κυρίαν εἴσοδον τῆς Μονῆς. Αὕτη ὑπὸ τὴν σημερινὴν της μορφὴν εἶναι ἁπλῆ καὶ κλείεται διὰ διφύλλου μεταλλικῆς θύρας, ἐχούσης διαστάσεις 1,60 μ. πλάτος καὶ 2, 22 μ. ὕψος.

---

19. Βλ. Σ. Π. Τουφίδη, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 51.

20. Βλ. Κ. Δελικάνη, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 431 καὶ ἑξ. Εἰς τὰ Ἀρχεῖα τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Δρυϊνουπόλεως, Πωγωνιανῆς καὶ Κονίτσης, ὡς καὶ εἰς τὰ τοιαῦτα τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, οὐδὲν ἔγγραφον περὶ τῆς Μονῆς Ταξιαρχῶν Γκούρας σώζεται σήμερον.

21. Βλ. Ἰ. Λαμπρίδου, Ἱερὰ ἐν Ἠπείρῳ Σκηνώματα, σ. 17, Φ. Οἰκονόμου, Ἡ ἐν Ἠπείρῳ Ἐκκλησία Δρυϊνουπόλεως...., σ. 50, Γ. Κονιδάρη, Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία τῆς Ἑλλάδος, τόμ. Β′, ἐν Ἀθήναις 1970², σ. 219.

22. Βλ. Α. Ὀρλάνδου, Μοναστηριακὴ Ἀρχιτεκτονική, Ἀθῆναι 1958², σ. 13 καὶ ἑξ.

23. Βλ. Α. Ὀρλάνδου, Ἡ Μονὴ τῆς Κάτω Παναγιᾶς, ἐν Α.Β.Μ.Ε., τόμ. Β′ (1936), σ. 72.

24. Α. Ὀρλάνδου, Μοναστηριακὴ Ἀρχιτεκτονική, σ.11. Πρβλ. καὶ Μ. Γκητάκου, Μονὴ Ἁγνοῦντος, ἐν Ἀθήναις 1972, σ. 45.

25. Οὕτω ἐπὶ τῆς ΒΔ πλευρᾶς, ὅπου τὰ κελλία ἔχουν οἰκοδομηθῇ «σύγκολλα», διασώζονται μέχρι σήμερον πολεμίστραι.

26. Περὶ τῶν πυλώνων τῶν Μονῶν βλέπε Α. Ὀρλάνδου, Μοναστηριακὴ Ἀρχιτεκτονική, σ. 17 καὶ ἑξ.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κονίτσας

Τοπογραφικόν Διάγραμμα
Ιεράς Μονής Γιαμπρού

κλ. 1:500

ΣΧΕΔΙΟΝ 2

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόντσας

Ἐπειδὴ ἡ Μονὴ ἐκινδύνευεν ὑπὸ ληστανταρτῶν, ὁ ἀρχικὸς πυλὼν εἶχεν ἄλλην διαμόρφωσιν, ὡς δείκνυται καὶ ἐκ τῶν παρακειμένων ἐρειπίων. Ἦτο διαμορφωμένος συμφώνως πρὸς τὸν φρουριακὸν χαρακτῆρα τοῦ ὅλου περιβόλου[27] καὶ τοποθετημένος κάτωθι ὑψηλοῦ καὶ ἀποκρήμνου βράχου, ὁ ὁποῖος δεσπόζει ἐφ' ὁλοκλήρου τῆς νοτίας πλευρᾶς. Ἡ σημερινὴ κυρία εἴσοδος στηρίζεται ἐπὶ τοίχων μήκους 8, 80 μ. καὶ 9 μ. ἀντιστοίχως. Οἱ τοῖχοι αὐτοὶ ἑνώνουν τοὺς δύο ἑκατέρωθεν ἀποκρήμνους βράχους, οἱ ὁποῖοι συνεχίζουν δίκην φυσικοῦ τείχους τὸν περίβολον τῆς Μονῆς.

Δὲν σώζεται σήμερον θυρωρεῖον, ἀλλ' ἐκ τῶν ὑπαρχόντων ἐγγὺς τῆς πύλης ἐρειπίων συμπεραίνομεν, ὅτι ὑπῆρχε πρὸς διαμονὴν τοῦ θυρωροῦ μοναχοῦ[28].

Ἀφοῦ διέλθῃ τις τὴν κυρίαν εἴσοδον, ἡ ὁποία εὑρίσκεται εἰς τὸ πλέον χαμηλὸν σημεῖον τοῦ περιβόλου τῆς Μονῆς, ὁδηγεῖται διὰ κλιμακωτῆς ἀναβάσεως πρὸς τὴν ὑψηλότερον κειμένην μικρὰν αὐλήν, εἰς τὸ ἀνατολικὸν ἄκρον τῆς ὁποίας ὀρθώνεται τὸ καθολικὸν τῆς Μονῆς, εἰς δὲ τὸ βόρειον ἄκρον τὸ παρεκλήσιον τοῦ Ἁγίου Χαραλάμπους. Ἐκ τῆς αὐλῆς αὐτῆς δι' ἄλλης ἀναβάσεως ὁδηγεῖται τις εἰς ἑτέραν ἔτι ὑψηλότερον κειμένην δυτικὴν αὐλήν, εἰς τὸ νότιον ἄκρον τῆς ὁποίας ὑπῆρχε μεμονωμένον οἰκοδόμημα, τὸ ὁποῖον σήμερον ἔχει μεταβληθῇ εἰς σωροὺς ἐρειπίων[29]. Εἰς τὰς δύο πλευρὰς τῆς αὐλῆς αὐτῆς, βορείαν καὶ δυτικήν, εὑρίσκονται τὰ κελλία καὶ λοιπὰ βοηθητικὰ κτίσματα τῆς Μονῆς.

Τὰ κελλία καὶ λοιπὰ οἰκοδομήματα τῆς Μονῆς εἶναι κατεσκευασμένα ἐν συνεχείᾳ τῶν ἀντιστοίχων πλευρῶν τοῦ περιβόλου αὐτῆς, βλέποντα, ὡς συνήθως, πρὸς τὴν ἐσωτερικὴν αὐλήν[30]. Ταῦτα ἔχουν φρουριακὸν χαρακτῆρα, διότι ἐξ ὅλων τῶν πλευρῶν τῆς Μονῆς ἡ βορεία καὶ ἡ δυτικὴ εἶναι αἱ ὀλιγώτερον ἀσφαλεῖς, λόγῳ τῆς πεδινῆς διαμορφώσεως τοῦ πρὸ αὐτῶν ἐδάφους. Ἡ θέα τὴν ὁποίαν παρουσιάζουν τὰ κελλία σήμερον, συνεπείᾳ τῆς ἐρειπώσεώς των, εἶναι ὀδυνηρή, θὰ προσπαθήσωμεν ὅμως νὰ περιγράψωμεν αὐτά, διότι διατηροῦν εἰσέτι μέρος τῆς ἀρχικῆς γραφικῆς καὶ ἐπιβλητικῆς των ὄψεως.

Τὰ σωζόμενα καὶ σήμερον κελλία κατανέμονται εἰς πέντε ἀνώγεια δωμάτια, συνεχόμενα ἀλλήλων (σχέδ. 3). Ἐξ αὐτῶν ἀξιόλογα εἶναι τὰ τρία μεγάλα δωμάτια τῆς βορείου πτέρυγος, τὰ ὁποῖα ἀνεκαινίσθησαν κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους. Τὰ ἕτερα δύο πρὸς τὴν δυτικὴν πλευρὰν εἶναι σήμερον κατεστραμμένα εἰς τὸ ἐσωτερικόν των. Ἐντὸς αὐτῶν διακρίνεται καὶ σήμερον ἕνα μεγάλο τζάκι, ἡ «ἑστία» τῆς Μονῆς[31]. Ἕκαστον τῶν δωματίων φέρει ἰδίαν ἐξωτερικὴν θύραν·

---

27. Α. Ὀρλάνδου, Μοναστηριακὴ Ἀρχιτεκτονική, σ. 23.

28. Περὶ τοῦ θυρωροῦ τῶν μονῶν, βλέπε Μ. Γκητάκου, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 50.

29. Εἰς τὸ κτιριακὸν αὐτὸ συγκρότημα ἐλειτούργει κατὰ τὴν παράδοσιν τὸ Σχολεῖον τῆς Μονῆς.

30. Α. Ὀρλάνδου, Μοναστηριακὴ Ἀρχιτεκτονική, σ. 31-35.

31. Εἰς κελλία Μονῶν, ἀνιδρυμένων εἰς βόρεια κλίματα, παρατηροῦμεν τὴν ὕπαρξιν ἑστιῶν, τὸ λεγόμενον φωτάναμα. Βλ. Μ. Γκητάκου, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 61.

Δημοσία Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόντσας

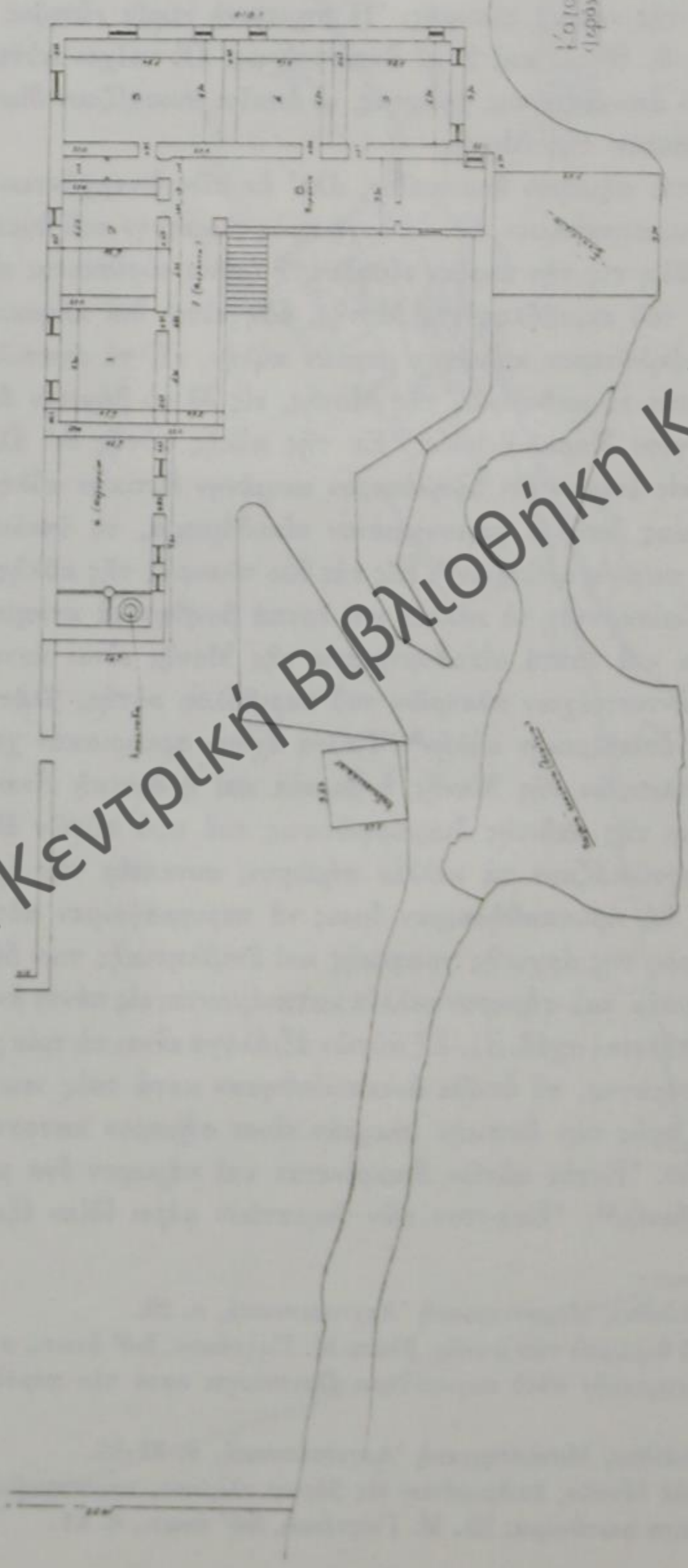

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόντσας

εἰς τὸ ἐσωτερικὸν δὲ αὐτῶν καὶ ἐπὶ τοῦ πάχους τῶν τοίχων εἶχον κατασκευασθῆ κόγχαι πρὸς ἐναπόθεσιν εἰκονισμάτων.

Πρὸ τῆς ἀνωγείου σειρᾶς τῶν κελλίων ὑπάρχει εὐρὺς διάδρομος (ἐξώστης) εἰς σχῆμα Γ, ὁ ὁποῖος ἔχει πλάτος 3,20 μ., ὕψος 2,55 μ. καὶ μῆκος 13 μ. κατὰ τὴν δυτικὴν πλευρὰν καὶ 10 μ. κατὰ τὴν βορείαν. Εὑρίσκεται εἰς ὕψος 2,10 μ. ἀπὸ τῆς ἐπιφανείας τοῦ ἐδάφους τῆς πρὸ αὐτοῦ αὐλῆς καὶ ἔχει ἀνακαινισθῆ κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους. Διὰ νὰ ἀνεβῇ τις εἰς τὸν ἀνώγειον αὐτὸν ἐξώστην χρησιμοποιεῖ ἐξωτερικὴν λιθίνην κλίμακα, ἀποτελουμένην ἐκ δέκα τριῶν βαθμίδων.

Τὸ ἰσόγειον ἔχει φρουριακὸν χαρακτῆρα μὲ παχεῖς λιθοκτίστους τοίχους καὶ ἀριθμὸν πολεμιστρῶν κατὰ μῆκος τῆς βορείας καὶ βορειοανατολικῆς πλευρᾶς[32]. Ἐκ τοῦ ἰσογείου, ἡμιυπόγειος σκοτεινὸς διάδρομος, πλάτους 2 μέτρων, ὁδηγεῖ εἰς πέντε μεγάλα ἡμιερειπωθέντα δωμάτια. Τὰ δωμάτια αὐτὰ ἐχρησιμευον ὡς ἀποθῆκαι, σταῦλοι καὶ λοιποὶ βοηθητικοὶ χῶροι τῆς Μονῆς. Εἰς τὸ ἀριστερὸν τοῦ ἡμιυπογείου διαδρόμου τοῦ ἰσογείου καὶ ἐπὶ λωρίδος 0,22 μ. ἐπὶ τοῦ τοίχου αὐτοῦ εἶναι ἀναγεγραμμένοι μὲ μαῦρον χρῶμα οἱ ἀριθμοί: 41. 42. 43. 44. 53. 55. 56. 57[33].

Εἰς τὸ ἰσόγειον, ἐκεῖ ἔνθα ἡ συμβολὴ τοῦ κτιριακοῦ συγκροτήματος τῶν κελλίων μετὰ τοῦ παρεκκλησίου τοῦ Ἁγίου Χαραλάμπους καὶ κάτωθεν ἀκριβῶς τοῦ Ἡγουμενείου, ὑπῆρχε ὑπόγειος κρυφὴ δίοδος, ὁδηγοῦσα ἐκτὸς τῆς Μονῆς[34].

Ἐν συνεχείᾳ τῶν κελλίων καὶ ἐπὶ τῆς δυτικῆς πτέρυγος τοῦ περιβόλου τῆς Μονῆς ἐκτείνονται ὁ φοῦρνος (ἀρτοποιεῖον), τὸ μαγειρεῖον καὶ ἡ τράπεζα (ἑστιατόριον) τῶν μοναχῶν, κείμενα ἔναντι τῆς δυτικῆς θύρας τοῦ ἐξωνάρθηκος τοῦ καθολικοῦ[35]. Ἡ εἴσοδος εἰς αὐτὰ γίνεται διὰ μιᾶς καὶ μόνον θύρας (1, 70 μ × 0, 82 μ.), ἄνωθεν τῆς ὁποίας ὑπάρχει καλλιτεχνικὴ ἀψίς. Ὁ φωτισμὸς τῶν ἐν λόγῳ κτισμάτων ἐπιτυγχάνεται διὰ τριῶν παραθύρων (0, 65 μ. × 0, 55 μ.), ὑπεράνω τῶν ὁποίων ὑπάρχουν μικραὶ καλλιτεχνικαὶ ἀψίδες. Οἱ παραστάται καὶ τὰ τόξα τῆς θύρας καὶ τῶν παραθύρων εἶναι καλλιτεχνημένα ἐκ πελεκητῆς πέτρας.

Ἡ νοτιοδυτικὴ πλευρὰ τοῦ περιβόλου τῆς Μονῆς κατείχετο, ὡς προελέχθη, ὑπὸ κτιριακοῦ συγκροτήματος, εἰς τὸ ὁποῖον ἐστεγάζοντο τὸ Σχολεῖον τῆς Μονῆς καὶ τὰ διάφορα ἐργαστήρια αὐτῆς. Εἰδικὴ ἐξωτερικὴ νοτία θύρα, ἡ ὁποία σήμερον εἶναι κλεισμένη διὰ τοίχου, ὡδήγει εἰς τὸν κτιριακὸν αὐτὸν

32. Ἐπὶ τῆς βορείας πλευρᾶς ὑπάρχουν 5 μικρὰ παράθυρα καὶ 3 πολεμίστραι· ἐπὶ δὲ τῆς βορειοανατολικῆς 4 παράθυρα καὶ 2 πολεμίστραι.

33. Τὴν σημασίαν καὶ τὸν σκοπὸν τῶν ἀριθμῶν αὐτῶν δὲν ἠδυνήθην νὰ ἐξηγήσω. Ἐνδεχομένως νὰ ὑπονοοῦν ἀριθμητικὰς ἢ χρονικὰς ἐνδείξεις διαφόρων προϊόντων τῆς Μονῆς.

34. Ἡ ἀπότομος καὶ κρημνώδης φύσις τοῦ ἐδάφους, διευκόλυνε τὴν ἄνετον καὶ ἀσφαλῆ διαφυγὴν ἐκτὸς τοῦ χώρου τῆς Μονῆς εἰς τὸ σημεῖον ἐκεῖνο.

35. Βλ. Α. Ὀρλάνδου, Μοναστηριακὴ Ἀρχιτεκτονική, σ. 44-45.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κύπρου

χῶρον τῆς Μονῆς. Ὅλα τὰ κτίρια τοῦ συγκροτήματος αὐτοῦ ἔχουν μεταβληθῆ σήμερον εἰς σωροὺς ἐρειπίων.

Ἐπὶ τῆς νοτίας πλευρᾶς τοῦ περιβόλου τῆς Μονῆς καὶ εἰς ἀπόστασιν 20 μέτρων ἀπὸ τοῦ Καθολικοῦ αὐτῆς ὑψοῦται τὸ δίλοβον κωδωνοστάσιον[36]. Εἶναι κτίσμα τοῦ ἔτους 1857, ὅτε ἐγένετο προσπάθεια ἀνακαινίσεως τῆς Μονῆς. Ἡ κατασκευὴ τοῦ κωδωνοστασίου αὐτοῦ ἐνθυμίζει ἰσχυρὸν καὶ ὑψηλὸν τετράγωνον πύργον, δεσπόζοντα ὁλοκλήρου τῆς περιοχῆς. Ἀποτελεῖται ἀπὸ τέσσαρας ἰσχυροὺς τοίχους $3,43 \times 3,43$ καὶ ὕψους 8 μ. Ἡ τοιχοδομία του εἶναι ἐντυπωσιακὴ καὶ διακοσμημένη δι' ἀργῶν πελεκημένων λίθων. Ἐπὶ τῆς βορείας πλευρᾶς τοῦ κωδωνοστασίου καὶ πρὸς τὸ κέντρον τοῦ περιβόλου τῆς Μονῆς ἀνοίγεται καλλιτεχνικὴ θύρα $1, 45 \times 0, 66$ μ. Δεξιὰ καὶ ὑπεράνω αὐτῆς ἐπὶ ἀκρογωνιαίου λίθου, μήκους 0, 44 μ., ὑπάρχει ἡ χρονολογία 1857. Ἐπὶ τῆς αὐτῆς πλευρᾶς ἀνοίγονται εἰσέτι ἓν μονόλοβον παράθυρον ὑπεράνω τῆς εἰσόδου καὶ ἓν δίλοβον ὑπεράνω αὐτοῦ, φέρον εἰς τὸ κέντρον του ὡραιότατον κίονα μὲ κιονόκρανον δωρικοῦ ρυθμοῦ. Ἐπὶ τῆς δυτικῆς καὶ νοτίας πλευρᾶς τοῦ κωδωνοστασίου ὑψοῦνται μονόλοβα παράθυρα, ἐνῶ ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς ὁ χῶρος ἀπὸ τὸ μέσον καὶ ἄνω εἶναι ἀνοικτός[37]. Ἡ ἀρχικὴ στέγη τοῦ κωδωνοστασίου κατέρρευσε εἰς τὸ ἐσωτερικὸν αὐτοῦ καὶ ἀντικατεστάθη σήμερον ὑπὸ τῶν εὐσεβῶν κατοίκων διὰ σκυροδέματος ἐκ μπετόν[38].

Ὁ κώδων τῆς Μονῆς ἔχει περίμετρον 1, 33 μ. καὶ ὕψος 0, 45 μ. καὶ εὑρίσκεται σήμερον ἀνηρτημένος ἐπὶ τοῦ παραθύρου τῆς δυτικῆς πλευρᾶς τοῦ κωδωνοστασίου. Ἐπὶ τοῦ κώδωνος αὐτοῦ ἀνεγνώσαμεν ἐγχάρακτον ἐπιγραφὴν ἔχουσαν οὕτω: «ΔΙ ΕΞΟΔΩΝ ΑΝΘΙΜΟΥ ΗΓΟΥΜΕΝΟΥ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ ΤΩΝ ΤΑΞΙΑΡΧΩΝ ΓΚΟΥΡΑΣ ΕΝ ΠΩΓΩΝΙΑΝΗ»[39].

---

36. Περὶ τῆς κτίσεως τῶν κωδωνοστασίων πλησίον τῶν ναῶν ἢ ἐντὸς τοῦ περιβόλου τῶν Μονῶν βλέπε Γ. Σωτηρίου, Χριστιανικὴ Ἀρχαιολογία, σ. 235-237, Ἀ. Ὀρλάνδου, Μοναστηριακὴ Ἀρχιτεκτονική, σ. 126 καὶ ἑξ. καὶ Χαρ. Μπάρλα, Μορφὴ καὶ ἐξέλιξις τῶν Βυζαντινῶν Κωδωνοστασίων, ἐν Ἀθήναις 1959, σ. 50-51.

37. Ἀπὸ τὸ σημεῖον αὐτὸ ἡ θέα εἶναι πανοραμική, διότι ἔμπροσθεν ἁπλώνεται ὁ ἀπέραντος ὁρίζων τῆς ἐπιβλητικῆς ὀροσειρᾶς τῆς Πίνδου καὶ ὁλοκλήρου τῆς περιοχῆς. Δὲν ἀποκλείεται τὸ ἐν λόγῳ κωδωνοστάσιον νὰ ἐχρησίμευσε κατὰ τοὺς ζοφεροὺς χρόνους τῆς Τουρκοκρατίας καὶ ὡς παρατηρητήριον τῶν μοναχῶν.

38. Ἡ ἐνέργεια αὐτὴ τῶν κατοίκων, ἂν καὶ προῆλθεν ἐξ ὑπερμέτρου ζήλου διὰ τὴν συντήρησιν τῆς Μονῆς, ὅμως ἐζημίωσε τὴν αἰσθητικήν, καλλιτεχνικὴν καὶ ἀρχαιολογικὴν ἀξίαν τοῦ οἰκοδομήματος.

39. Ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς αὐτῆς πληροφορούμεθα ὅτι ὁ σωζόμενος καὶ σήμερον κώδων τῆς Μονῆς τῶν Ταξιαρχῶν Γκούρας ἐν Πωγωνιανῇ κατεσκευάσθη δι' ἐξόδων τοῦ Ἡγουμένου αὐτῆς Ἀνθίμου. Ἂν καὶ ἡ ἐπιγραφὴ εἶναι ἀχρονολόγητος, δυνάμεθα ὅμως νὰ ἀποφανθῶμεν μετὰ βεβαιότητος, ὅτι πρόκειται περὶ τοῦ Ἀνθίμου, ἡγουμένου τῆς Μονῆς κατὰ τὰ ἔτη 1840-1857. Τὴν ἄποψιν αὐτὴν ἐνισχύει καὶ τὸ γεγονὸς ὅτι τὸ ἔτος 1856 ἐξεδόθη εἰς Τουρκίαν τὸ «Χάττι Χουμαγιούν» διὰ τοῦ ὁποίου κατέστη δυνατὴ ἡ γενίκευσις τῆς ὑπὸ τῶν χριστιανῶν χρήσεως τῶν κωδώνων εἰς ὁλόκληρον τὴν Ὀθωμανικὴν Αὐτοκρατορίαν. Βλ. Κ.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κοντάρας

Τὸ κωδωνοστάσιον αὐτὸ σήμερον ἔχει καλυφθῆ ἐξωτερικῶς κατὰ τὸ μεγαλύτερον μέρος του ὑπὸ κισσοῦ, ὁ ὁποῖος ἀνερριχήθη ἐπ' αὐτοῦ. Ἡ θέα τῆς εἰκόνος αὐτῆς, ὄχι μόνον ζημιώνει τὴν καλλιτεχνικήν, αἰσθητικὴν καὶ ἀρχαιολογικὴν ἀξίαν του, ἀλλὰ προξενεῖ καὶ εἰς τὸν ἐπισκέπτην προσκυνητὴν ἀπερίγραπτον ὀδύνην, διὰ τὴν παντελῆ ἐρήμωσιν καὶ ἐγκατάλειψιν τῆς Μονῆς[40].

Εἰς ἀπόστασιν 100 μέτρων ἀπὸ τῆς κυρίας εἰσόδου τῆς Μονῆς καὶ εἰς σημεῖον χαμηλότερον αὐτῆς ὑπάρχει μέχρι σήμερον πηγὴ κρυσταλλίνου καθαροῦ ὕδατος. Παρὰ ταῦτα ὅμως, κάτωθεν τοῦ δαπέδου τοῦ νάρθηκος τοῦ Καθολικοῦ τῆς Μονῆς, σώζεται μέχρι σήμερον εἰς ἀρίστην κατάστασιν ὑπόγειος δεξαμενὴ ὕδατος (κινστέρνα)[41] πρὸς περισυλλογὴν τῶν ὀμβρίων ὑδάτων. Δεδομένης βεβαίως τῆς φρουριακῆς μορφῆς τῆς Μονῆς Γκούρας καὶ ἵνα μὴ στερηθοῦν τοῦ ὕδατος οἱ μοναχοὶ κατὰ τὰς περιπετειώδεις πολιορκίας αὐτῆς, κατεσκευάσθη ἐντὸς τοῦ περιβόλου αὐτῆς καὶ μάλιστα εἰς τὸ πλέον ἀπόκρυφον μέρος ὑπόγειος δεξαμενή[42], ἡ ὁποία ἔχει διαστάσεις 10 μ. μῆκος, 3μ. πλάτος καὶ 5 μ. ὕψος. Εἰς τὴν νοτίαν πλευρὰν αὐτῆς, κάτωθεν τοῦ Καθολικοῦ καὶ εἰς ἀπόστασιν 15 μέτρων ἀπὸ τῆς κυρίας εἰσόδου τῆς Μονῆς, ὑπάρχει θύρα διαστάσεων (0, 65 μ. × 0,50 μ.), ἡ ὁποία ὁδηγεῖ εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς δεξαμενῆς διὰ τὸν καθαρισμὸν αὐτῆς. Εἰς τὴν βάσιν τέλος τῆς δυτικῆς πλευρᾶς τοῦ Καθολικοῦ τῆς Μονῆς σώζεται μέχρι σήμερον πήλινος σωλήν, ὁ ὁποῖος κατηύθυνε τὰ ὄμβρια ὕδατα εἰς τὴν δεξαμενὴν[43].

Δὲν ἠδυνήθην νὰ ἀνακαλύψω εἰς ποίαν θέσιν τοῦ περιβόλου τῆς Μονῆς εὑρίσκετο ὁ ἀρχικὸς πύργος αὐτῆς[44]. Ἂν ὅμως λάβωμεν ὑπ' ὄψιν τὸ γεγονὸς ὅτι ἀπὸ τῶν πρώτων ἐτῶν τῆς λειτουργίας της ἡ Μονὴ ὑπέφερε ἐκ διαφόρων ληστρικῶν καὶ ἀνταρτικῶν ἐπιδρομῶν, πρὸς μείζονα ἀσφάλειαν τῶν μοναχῶν

Παπαδοπούλου, Ἀπαγόρευσις τῆς κωδωνοκρουσίας καὶ προνομιακὴ κατὰ τόπους χρῆσις ἐκκλησιαστικῶν κωδώνων καὶ σημάντρων ἐπὶ Τουρκοκρατίας, «Γρηγόριος Παλαμᾶς» 42 (1959), σ. 314.

40. Καίτοι θὰ εἶναι οἱ εὐσεβεῖς κάτοικοι τοῦ χωρίου Ἀηδονοχωρίου, ὁσάκις προβαίνουν εἰς τὴν ἀναστήλωσιν οἱουδήποτε κτίσματος τῆς Μονῆς, νὰ συμβουλεύωνται προηγουμένως τὴν ἐν Ἰωαννίνοις Ἀρχαιολογικὴν Ὑπηρεσίαν.

41. Περὶ τῶν κινστερνῶν τῶν Μονῶν βλέπε Α. Ὀρλάνδου, Μοναστηριακὴ Ἀρχιτεκτονική, σ. 115-119.

42. Κατὰ τὸν Ἰ. Λαμπρίδην ἡ δεξαμενὴ αὐτὴ κατεσκευάσθη μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1854 - 1857, ὅτε ἤρξατο ἀνακαινιζόμενον ἐκ θεμελίων τὸ κατὰ τὰ ἔτη 1829-1830 πυρποληθὲν Καθολικὸν τῆς Μονῆς. Βλ. Ἰ. Λαμπρίδου, Ἱερὰ ἐν Ἠπείρῳ Σκηνώματα, σ. 18.

43. Ὡς μοὶ ἐγνώρισεν ὁ Γραμματεὺς τῆς Κοινότητος Ἀηδονοχωρίου τὸν Αὔγουστον τοῦ ἔτους 1981, οἱ εὐσεβεῖς κάτοικοι τοῦ χωρίου αὐτοῦ ἀπεφάσισαν νὰ μεταφέρουν ἐντὸς τῆς Μονῆς κρυστάλλινον πηγαῖον ὕδωρ, διὰ κατασκευασθησομένου προσεχῶς ὑπ' αὐτῶν δικτύου ἐξ ὑψηλοτέρων πηγῶν τῆς ὑπερκειμένης ὀροσειρᾶς. Ἤδη τὸ δίκτυον αὐτὸ λειτουργεῖ ἀπὸ τῆς ἀνοίξεως τοῦ ἔτους 1982.

44. Προφανῶς κατεστράφη μετὰ τοῦ Καθολικοῦ καὶ τῶν κελλίων κατὰ τὰ δύστηνα ἔτη τῆς ἐρημώσεως καὶ καταστροφῆς τῆς Μονῆς.

Δημόσια κεντρική Βιβλιοθήκη Κοντσας

θὰ ὑπῆρχε ἰσχυρὸς καὶ ὑψηλὸς τετράγωνος πύργος, ὁ ὁποῖος προεξεῖχε καὶ ἐδέσποζε τῆς Ν.Δ πλευρᾶς, ἐκεῖ ἔνθα σήμερον εὑρίσκεται τὸ ἐπιβλητικὸν κωδωνοστάσιον τῆς Μονῆς. Ὁ πύργος αὐτὸς ἐχρησίμευεν ὡς παρατηρητήριον τῶν μοναχῶν καὶ ἐν ἐσχάτῃ ἀνάγκῃ ὡς καταφύγιον αὐτῶν.

Ἔξωθεν τοῦ περιβόλου τῆς Μονῆς οὐδὲν ἕτερον κτίσμα σώζεται σήμερον. Μόνον εἰς ἀπόστασιν 150 μέτρων ἀπ' αὐτῆς εὑρίσκεται εἰς σωροὺς ἐρειπίων ὁ θαυμάσιος ἀπὸ ἀρχιτεκτονικῆς ἀπόψεως ναὸς τοῦ Ἁγίου Στεφάνου[45]. Ποία ἡ σχέσις τοῦ ναοῦ αὐτοῦ μετὰ τῆς γειτονικῆς Μονῆς Γκούρας, δὲν ἠδυνήθην νὰ ἐξακριβώσω ἐκ τῆς ἐντοπίας παραδόσεως[46]. Δὲν γνωρίζω εἰς ποῖον σημεῖον τῆς πέριξ περιοχῆς ἦτο κατασκευασμένον τὸ νεκροταφεῖον τῆς Μονῆς. Τὸ γεγονὸς ὅτι ὁ πέριξ τοῦ Ἁγίου Στεφάνου χῶρος εἶναι πεδινὸς καὶ προσεφέρετο ὡς ἐκ τούτου διὰ τὰς ἀνάγκας κατασκευῆς Κοιμητηρίου τῆς Μονῆς[47], ἐπιτρέπει εἰς ἡμᾶς νὰ εἰκάσωμεν πιθανὴν ἐκεῖ ὕπαρξιν τοῦ Νεκροταφείου αὐτῆς εἰς παλαιοτέρους χρόνους. Σκαφικαὶ ἔρευναι ἐν τῇ περιοχῇ ἴσως ἔρριπτον περισσότερον φῶς εἰς τὸ ὑπὸ ἐξέτασιν ζήτημα.

Περαίνοντες ἐνταῦθα τὴν μελέτην τοῦ κτιριακοῦ συγκροτήματος τῆς Μονῆς Γκούρας, τονίζομεν ὅτι ὄχι μόνον εἶναι δυνατή, ἀλλὰ καὶ ἐπιβάλλεται ἡ ἀναστήλωσις τῶν διαφόρων κτισμάτων αὐτῆς, ὥστε νὰ ἐπανακτήσῃ αὕτη τὴν παλαιὰν ἱστορικὴν καὶ αἰσθητικὴν της ἀξίαν[48].

---

45. Ἐπρόκειτο περὶ Ναοῦ μᾶλλον Βυζαντινοῦ ρυθμοῦ. Τὸ ὑλικὸν τῆς δομῆς του ἀποτελεῖται ἐξ ἀργῶν λίθων, λατομηθέντων ἐκ τοῦ πέριξ βραχώδους μέρους. Οὐδεμία ἐπιγραφὴ ἢ ἄλλο σχετικὸν ἀνευρέθη ὑπ' ἐμοῦ, ὥστε νὰ καθίσταται δυνατὴ ἡ ἀκριβὴς χρονολόγησις τοῦ ἐν λόγῳ χριστιανικοῦ μνημείου. Τὰ ἐρείπια τοῦ Ναοῦ αὐτοῦ κεῖνται σήμερον ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς γειτονικῆς Διπαλίτσης, νῦν Μολυβδοσκέπαστον Κονίτσης.

46. Τὴν 13ην Ἰουλίου συνεορτάζεται ἡ Σύναξις τοῦ ἀρχαγγέλου Γαβριὴλ καὶ ἡ μνήμη τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Στεφάνου τοῦ Σαββαΐτου. Βλέπε Μηναῖον τοῦ Ἰουλίου, ἔκδοσις τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἐν Ἀθήναις 1967, σ. 61-67.

47. Περὶ τῶν Κοιμητηρίων τῶν Μονῶν βλέπε Μ. Γκητάκου, Τὰ κοιμητήρια τῶν Μονῶν, ἐν Ἀθήναις 1965 (Ἀνάτυπον ἐκ τοῦ 7ου τόμου τῆς ΘΗΕ).

48. Ἤδη ἡ συγκροτηθεῖσα ἐπιτροπὴ ἐκ κατοίκων τοῦ Ἀηδονοχωρίου ὑπέβαλεν εἰς τὸ Ὑπουργεῖον Πολιτισμοῦ καὶ Ἐπιστημῶν ὑπόμνημα μετὰ σχετικῆς μελέτης τοῦ ἐν Ἰωαννίνοις Τεχνικοῦ Γραφείου Καλογιάννη διὰ τὴν ἔγκρισιν ἀναστηλώσεως τῆς Μονῆς τῶν Ταξιαρχῶν Γκούρας.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κονίτσας

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'

ΙΔΡΥΣΙΣ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ

1. Ἡ πολιτικὴ καὶ θρησκευτικὴ κατάστασις ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Πωγωνίου τῆς Ἠπείρου κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ἱδρύσεως τῆς Μονῆς καὶ τοὺς μετέπειτα χρόνους

Πρὶν ἢ ἐξετάσωμεν λεπτομερῶς τὰ τῆς ἱδρύσεως τῆς Μονῆς Γκούρας θεωροῦμεν ἀναγκαῖον νὰ ἀναφερθῶμεν δι' ὀλίγων εἰς τὸ πολιτικὸν καὶ θρησκευτικὸν πλαίσιον, ἐντὸς τοῦ ὁποίου τοποθετεῖται ἡ ἵδρυσις καὶ ἡ ἐν γένει ἱστορικὴ ἐξέλιξις αὐτῆς.

Ἡ περιφέρεια Πωγωνίου καὶ Κονίτσης ἀποτελεῖ τὸ ΒΔ τμῆμα τοῦ Νομοῦ Ἰωαννίνων καὶ πέραν αὐτῆς ἐκτείνεται ἡ σημερινὴ Ἀλβανία. Ὅπως ὁλόκληρος ἡ Ἤπειρος οὕτω καὶ ἡ ἐν λόγῳ περιφέρεια ἐδοκιμάσθη σκληρῶς ὑπὸ τῶν κατὰ καιροὺς βαρβάρων ἐπιδρομέων, ἰδιαιτέρως δὲ τῶν Ἀλβανῶν[1] καὶ τῶν Τούρκων[2], οἱ ὁποῖοι ἐδίωξαν κατὰ τόπον ἀφόρητον τοὺς Ἕλληνας χριστιανούς.

α) Ἡ Ἀλβανοκρατία ἐν Ἠπείρῳ

Οἱ Ἀλβανοὶ ἐνεφανίσθησαν εἰς τὴν Ἤπειρον ἰδίᾳ ἀπὸ τοῦ 15ου αἰῶνος καὶ ἐφεξῆς, ἀφοῦ προηγουμένως ἐξετόπισαν ὡρισμένους λαοὺς Σλαβικῆς προελεύσεως[3], οἱ ὁποῖοι τὴν ἐποχὴν ἐκείνην κατεῖχον μεγάλο μέρος τῆς περιοχῆς[3]. Ἀπὸ τοὺς Ἀλβανοὺς αὐτοὺς προῆλθον οἱ διάφοροι ἡγεμόνες καὶ ἡγεμονίσκοι τῆς Ἠπείρου, τοὺς ὁποίους συνήγειρεν ἀργότερον ὁ Ἑλληνοαλβανὸς

1. Ἡ παρουσία Ἀλβανῶν τόσον εἰς τὴν Θεσαλίαν ὅσον καὶ εἰς τὴν Ἤπειρον σχετίζεται μὲ τὴν Σερβοκρατίαν τῶν ἐν λόγῳ χωρῶν ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ ΙΔ' αἰῶνος. Βλ. Σπ. Στούπη, Ἑλληνοαλβανοί, Ἰωάννινα 1974, σ. 10.

2. Ἡ τουρκοκρατία ἐν Ἠπείρῳ ἄρχεται ἀπὸ τοῦ ἔτους 1430. Βλ. Ν. Γ. Ζιάγκου, Φεουδαρχικὴ Ἤπειρος καὶ Δεσποτάτο τῆς Ἑλλάδας, Ἀθῆναι 1974, σ. 201 καὶ 182. Πρβλ. καὶ Λέοντος Ι. Μελᾶ, Ἡ Ἤπειρος στὸ πέρασμα τῶν αἰώνων, «Ἠπειρωτικὸ Ἡμερολόγιο», Α' (1979), ἔκδ. ΕΗΜ., Ἰωάννινα 1979, σ. 356-359.

3. Ὁ N. Hammond γράφει: «Οἱ Σλαῦοι αὐτοὶ εἶχον ἔλθει κατὰ τὸν 6ον αἰῶνα καὶ τοὺς ἑπομένους αἰῶνες, οἱ δὲ Σλαβωνικὲς θέσεις (ὀνόματα) συνέχισαν σὲ χρήση μέχρι τὴν ἐποχὴν τοῦ Μεταξᾶ, ἐκτὸς ὅπου εἶχον ἀντικατασταθῆ μὲ Ἀλβανικὰ ὀνόματα. Ἡ ἀντίσταση τῶν Σλαύων εἰς τὴν Ἀλβανικὴν ἦτο ἐπιτυχής· τοῦτο ἀποδεικνύουν τ' ἀχνάρια Σλαβωνικῶν θέσεων - ὀνομάτων» Βλ. N. Hammond, Τόμ. Α', ἔνθ' ἀνωτ., σ. 31.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόντσας

Γεώργιος Καστριώτης ἢ Σκεντέρμπεης[4] μετὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ, ἐναντίον τῶν ἐκτουρκισθέντων Ἀλβανῶν καὶ τῶν Τούρκων[5]. Ἡ ἀποτυχία τῆς ἐπαναστάσεως τῶν χριστιανῶν τοῦ Ἠπειρωταλβανικοῦ χώρου ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Σκεντέρμπεη (1468) εἶχεν ὡς ἀποτέλεσμα τὴν ἐδραίωσιν καὶ τὴν ἐπέκτασιν τοῦ μουσουλμανισμοῦ εἰς τὴν Ἤπειρον, ἡ ὁποία ἔκτοτε εὑρέθη στενάζουσα κάτω ἀπὸ τὴν τυραννίαν τῶν νεοφωτίστων Τουρκαλβανῶν[6].

Οἱ Ἀλβανοὶ ἀπεδείχθησαν εὐάλωτοι εἰς τὴν μουσουλμανικὴν προπαγάνδαν καὶ δι' αὐτὸ εἰς τὴν μεγάλην τους πλειοψηφίαν ἐγένοντο μουσουλμάνοι[7]. Ἡ θρησκεία ἀπετέλει βασικὸν διακριτικὸν γνώρισμα μεταξὺ τῶν Ἀλβανῶν μουσουλμάνων καὶ τῶν Ἀλβανῶν Ὀρθοθόξων Χριστιανῶν[8]. Ὅσοι Ἀλβανοὶ ἐξισλαμίζοντο ἐγίνοντο φανατικοὶ καὶ ἄσπονδοι ἐχθροὶ τῶν χριστιανῶν, ἀγωνιζόμενοι ὑπὲρ τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας[9]. Τὸ μίσος αὐτὸ τῶν Ἀλβανῶν μουσουλμάνων εἶχεν ὡς συνέπειαν ἀφορήτους διωγμοὺς καὶ παντοειδῆ δεινοπαθήματα τῶν χριστιανικῶν πληθυσμῶν τῆς Ἠπείρου[10].

Αἱ περιφέρειαι Πωγωνίου καὶ Κονίτσης ἐδοκιμάσθησαν σκληρῶς ὑπὸ τῶν Τουρκαλβανῶν κατὰ τοὺς χρόνους τῆς Τουρκοκρατίας. Αἱ Τουρκαλβανικαὶ ὁρ-

---

4. Περὶ τοῦ Γεωργίου Καστριώτη ἢ Σκεντέρμπεη βλέπε F. Noli, George Castrioti Scanderbeg, New York 1947 καὶ Τίτου Γιοχάλα, Γεώργιος Καστριώτης, ὁ Σκεντέρμπεης, ἔκδ. ΙΜΧΑ, Θεσσαλονίκη 1975, ἔνθα καὶ σχετικὴ βιβλιογραφία.

5. Ὁ Σκεντέρμπεης κατώρθωσεν ἐπὶ μίαν 25ετίαν νὰ ἀναχαιτίσῃ δύο Τούρκους Σουλτάνους. Βλ. Τ. Γιοχάλα, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 11.

6. Ὁ Σπ. Στούπης γράφει: «Κατὰ τὸν Καντεμὶρ (Ἱστορία Σουλτάνου Μουρὰτ Β' 30') διέταξε νὰ ἐξισλαμισθοῦν ἢ νὰ φονευθοῦν ὅλοι οἱ Ἀλβανοὶ τοῦ Ἠπειρωταλβανικοῦ χώρου καὶ νὰ μεταβληθοῦν σὲ τζαμιὰ ὅλες οἱ Ἐκκλησίες τους. Τότε κατεστράφησαν καὶ πολλὰ μοναστήρια καὶ τὸ Λαχανόκαστρον (Ὡραιόκαστρον Πωγωνίου) καὶ ἡ Βελλά, γιατὶ τὰ φρουριά τους ἀποτελοῦσαν ἑστία ἀντιστάσεως τοῦ Σκεντέρμπεη κατὰ τῶν Μωαμεθανῶν». Βλ. Σπ. Στούπη, Ἑλληνοαλβανοί, σ. 19.

7. Πρβλ. καὶ Ἐ. Νικολαΐδου, Οἱ κρυπτοχριστιανοὶ τῆς Σπαθίας (ἀρχὲς 18ου αἰ. - 1912), Ἰωάννινα 1979, σ. 23. Ὁ Σπ. Στούπης γράφει ὅτι οἱ Ἀλβανοὶ δὲν εἶχον σταθερὰν τὴν χριστιανικήν των πίστιν, διότι ἐθρήσκευον, ὄχι μὲ τὴν ἰδικήν των μητρικὴν γλῶσσαν, ἀλλὰ μέσῳ τῆς Ἑλληνικῆς, καθ' ὅτι δὲν ὑπῆρχεν ἀλβανικὴ γραπτὴ γλῶσσα. Βλ. Σπ. Στούπη, Ἑλληνοαλβανοί, σ. 3, 8.

8. Βλ. Σπ. Στούπη, Ἑλληνοαλβανοί, σ. 4. Πρβλ. καὶ Β. Κόντη, Σύντομη ἐπισκόπηση τῶν Ἑλληνοαλβανικῶν σχέσεων, «Ἠπειρωτικὸ Ἡμερολόγιο» Α' (1979), ἔκδ. ΕΗΜ, Ἰωάννινα 1979, σ. 147, ἔνθα αὐτὸς γράφει ὅτι «οἱ Ἀλβανοὶ στὶς Ὀθωμανικὲς ἀπογραφὲς κατετάσσοντο ἀποκλειστικὰ σύμφωνα μὲ τὴν θρησκεία τους. Ἔτσι τοὺς Ἀλβανοὺς ποὺ ἀνῆκαν στὴν Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία τοὺς θεωροῦσαν Ἕλληνες, ἐνῶ τοὺς μουσουλμάνους τοὺς κατέτασσαν στοὺς Τούρκους».

9. Πρβλ. Ἐλ. Νικολαΐδου, Οἱ κρυπτοχριστιανοὶ τῆς Σπαθίας, σ. 23, σημείωσις 3. Ὁ ἀρνησίθρησκος Ἀλβανὸς φύλαρχος Ἰσαὴμ ἐκ Λεσκοβικίου, ἀσπασθεὶς τὸν ἰσλαμισμὸν ἐβοήθησε μετὰ τῶν ἀνδρῶν του τοὺς Τούρκους τῆς περιοχῆς. Βλ. Σπ. Στούπη, Ἑλληνοαλβανοί, σ. 18. Πρβλ. καὶ Σ. Τουφίδη, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 15.

10. Βλ. Φ. Οἰκονόμου, Ἡ ἐν Ἠπείρῳ Ἐκκλησία Δρυϊνουπόλεως, Πωγωνιανῆς ....., σ. 16-17.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόντσας

δαί, μίσθαρνα ὄργανα τοῦ Σουλτάνου, ἐνέσπειραν τὸν τρόμον καὶ τὴν ἐρήμωσιν εἰς τὰς ἐπαρχίας τῆς Ἠπείρου μέχρι τοῦ σημείου νὰ χάσῃ τὸ ἐθνικόν της ὄνομα καὶ ἐπὶ αἰῶνας κατόπιν νὰ ταυτίζηται μὲ τὴν Ἀλβανίαν[11] καὶ οἱ Ἠπειρῶται μὲ τοὺς Ἀλβανούς[12].

Ἡ σκιώδης Τουρκικὴ κυριαρχία καὶ ἡ πραγματικὴ Ἀλβανοκρατία εἰς τὴν Ἤπειρον ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς Τουρκικῆς κατακτήσεως μέχρι τῶν μέσων τοῦ ΙΘ' αἰῶνος ἀπέβλεπεν εἰς τὴν σκόπιμον σύγχυσιν τῶν ὁρίων τῆς Ἠπείρου καὶ Ἀλβανίας[13].

Πολλὰ χωρία τῆς ἐπαρχίας Πωγωνίου ὑπέστησαν καταστρεπτικὰ δεινοπαθήματα ἐκ τῶν διερχομένων καὶ ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας διαμενόντων Τουρκαλβανικῶν στιφῶν ἐκ τῆς στρατηγικῆς αὐτῆς περιοχῆς, ἡ ὁποία ἦτο τὸ σταυροδρόμιον τῶν ὁδῶν, αἱ ὁποῖαι ὡδήγουν ἐκ τῆς παλαιᾶς πρὸς τὴν νέαν Ἤπειρον[14]. Οἱ θρῆνοι καὶ οἱ κοπετοὶ τῶν κατοίκων, τῶν ὁποίων αἱ οἰκίαι καὶ τὰ ἀγαθὰ τῶν μόχθων των ἐλαφυραγωγοῦντο ὑπὸ τῶν Ἀλβανῶν ἐπιδρομέων, ὡς καὶ αἱ

---

11. Ὁ Κ. Στεργιόπουλος γράφει: «Τὸ ὄνομα Ἀλβανία μὲ ἐπικράτειαν ἐφ' ὁλοκλήρου τῆς Ἠπείρου εἶναι δημιούργημα τῆς Τουρκοκρατίας, ὄχι διότι εἰς τὴν Ἤπειρον εἶχον ἐξαλβανισθῇ οἱ κάτοικοι, ἀλλὰ διότι οἱ Ἀλβανοὶ προσεταιρισθέντες πολιτικῶς καὶ προσκολληθέντες κατὰ μεγάλο ποσοστὸ θρησκευτικῶς τοὺς Τούρκους ἀνέλαβον οὐσιαστικῶς τὴν διοίκησιν ὄχι μόνον εἰς τὰ καθαρῶς ἀλβανικὰ βιλαέτια, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ βιλαέτια μὲ καθαρῶς ἑλληνικοὺς πληθυσμούς, ὅπως τὸ τῶν Ἰωαννίνων. Ἐκ τούτου ἑρμηνεύεται ἡ ἐφ' ὁλοκλήρου τῆς Ἠπείρου γεωγραφικὴ ἐπέκτασις τοῦ ὅρου Ἀλβανία, τὴν ὁποίαν εὑρίσκομεν εἰς τοὺς περιηγητὰς τῶν χρόνων τῆς Τουρκοκρατίας». Βλ. Κ. Στεργιοπούλου, Τὰ βόρεια σύνορα τῆς Ἠπείρου, σ. 46.

12. Ὁ Σπ. Στούπης γράφει ὅτι μέχρι τῶν ἀρχῶν τοῦ περασμένου αἰῶνος ὑπῆρχον δύο κατηγορίες Ἀλβανῶν - Ἠπειρωτῶν: Ἀλβανοὶ - Ἑλληνοαλβανοὶ = Ἕλληνες τῆς Ἀλβανίας καὶ Ἀλβανοὶ - Τουρκαλβανοὶ = Ἀλβανοὶ ἐκτουρκισμένοι. Βλ. Σπ. Στούπη, Ἑλληνοαλβανοί, σ. 31.

13. Βλ. Β. Κόντη, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 147 καὶ Εὐρ. Σούρλα, Τὸ σύστημα αὐτοδιοικήσεως στὴν ἐπαρχία Κονίτσης, σ. 272. Ὁ καθηγητὴς Ἄμαντος γράφει ὅτι οἱ Ἀλβανοὶ «ἐπῆραν μεγάλην δύναμιν εἰς τὸ Τουρκικὸν κράτος καὶ τὸ παράδειγμά των εἵλκυε τοὺς συμπατριώτας των εἰς τὸν μουσουλμανισμόν. Στρατηγοί, Βεζύραι, ὑπουργοί, ἐγίνοντο συχνότατα Ἀλβανοί». Βλ. Κ. Ἀμάντου, Οἱ βόρειοι γείτονες τῆ Ἑλλάδος, ἐν Ἀθήναις 1923, σ. 144. Πρβλ. N. Hammond, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 38 καὶ Σπ. Στούπη, Ἠπειρῶτες καὶ Ἀλβανοί. Ἡ προσφορὰ τῆς Ἠπείρου πρὸς τὸ Ἔθνος, ἐκδόσεις Ἱδρύματος Βορειοηπειρωτικῶν ἐρευνῶν, Ἰωάννινα 1976, σ. 226-231.

14. Ὁ Pouqueville ἱστορεῖ ὅτι τὸ 1760 εἰς μίαν ἡμέραν 36 χωρία τῶν Καραμουρατάδων εἰς τὰ βόρεια σύνορα τοῦ Πωγωνίου ἀπηρνήθησαν ἀναγκαστικῶς τὸν χριστιανισμὸν καὶ ὡπλισμένοι οἱ ἐξισλαμισθέντες ἐπετέθησαν κατὰ τῶν χριστιανῶν τῆς Κολώνιας, τοῦ Λεσκοβικίου καὶ τῆς Πρεμετῆς. Ἥρπασαν παδιὰ καὶ γυναῖκας ὡς δούλους καὶ ἐλεηλάτησαν καὶ ἔκαυσαν τὰς περιφερείας (Voyage de la Gréce A' 259). Βλ. Κ. Στεργιοπούλου, Τὰ βόρεια σύνορα τῆς Ἠπείρου, σ. 56 καὶ Α. Βακαλοπούλου, Ἱστορία τοῦ Νέου Ἑλληνισμοῦ, τ. 1, σ. 369.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κονίτσας

ἀγωνιώδεις καὶ ἐφιαλτικαὶ στιγμαὶ ἐκ τῆς κυριαρχίας τῶν Ἀλβανικῶν στιφῶν, προβάλλουν ζωντανὴν τὴν εἰκόνα ἑνὸς πληθυσμοῦ, ὁ ὁποῖος κατεδυναστεύετο, ἀλλὰ τελικῶς δὲν ἀπώλεσε τὴν ἐθνικήν του συνείδησιν καὶ τὴν πίστιν τῶν πατέρων του[15].

Ὁ Τουρκαλβανὸς τύραννος τῶν Ἰωαννίνων καὶ ὁλοκλήρου τῆς Ἠπείρου Ἀλῆ πασᾶς ἐστηρίζετο μεγάλως εἰς τοὺς Ἀλβανοὺς τοῦ Κουρβελεσίου[16], οἱ ὁποῖοι κατὰ τὸ 1821 ἠγωνίσθησαν μεθ' ὅλων τῶν δυνάμεών των, διὰ νὰ καταπνίξουν τὸ ἐπαναστατικὸν φρόνημα τῶν Ἑλλήνων - Ἠπειρωτῶν[17]. Τότε ὑπέστησαν ὑπὸ τῶν φανατικῶν αὐτῶν Ἀλβανῶν πολλὰς καταστροφάς, τόσον ἡ Μονὴ τῶν Ταξιαρχῶν Γκούρας, ὅσον καὶ ἡ γειτονικὴ Μονὴ τῆς Μολυβδοσκεπάστου[18].

Κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ΙΘ' αἰῶνος οἱ διωγμοὶ καὶ τὰ ἀνοσιουργήματα τῶν Τουρκαλβανῶν ἦσαν τόσον ἀφόρητα καὶ ἐπικίνδυνα, ὥστε συνεκίνησαν καὶ αὐτὴν τὴν Ὑψηλὴν Πύλην, ἡ ὁποία ἀπέστειλε ἰσχυρὰς στρατιωτικὰς μονάδας, διὰ νὰ διαλύσουν τὰ λυμαινόμενα τὴν Ἤπειρον ἄγρια Τουρκαλβανικὰ στίφη[19]. Εἰς ἀλλεπαλλήλους φονικὰς μάχας πολλοὶ ἐξ αὐτῶν ἐτροπώθησαν, οἱ δὲ ἐναπομείναντες ὑπεχώρησαν κατὰ στίφη, διαπράξαντες πολλοὺς φόνους, ἁρπαγὰς καὶ δηώσεις εἰς τὴν μόλις συνελθοῦσαν ἀπὸ τὰς καταστροφὰς τοῦ Ἀλῆ πασᾶ ἐπαρχίαν τοῦ Πωγωνίου[20].

---

15. Πρβλ. Φ. Οἰκονόμου, Ἡ ἐν Ἠπείρῳ Ἐκκλησία Δρυϊνουπόλεως, σ. 17 καὶ Ἑλ. Νικολαΐδου, Οἱ κρυπτοχριστιανοὶ τῆς Σπαθίας, σ. 41.

16. Οἱ Λιάπηδες τοῦ Κουρβελεσίου ἦσαν χριστιανοὶ μέχρι τοῦ 1730 καὶ ἠναγκάσθησαν δι' οἰκονομικοὺς λόγους νὰ ἐξισλαμισθοῦν. Πρβλ. Κ. Στεργιοπούλου, Τὰ βόρεια σύνορα τῆς Ἠπείρου, σ. 56.

Οἱ Λιάπηδες καὶ οἱ Τσάμηδες ὑπεστήριζον ὅτι ἦσαν αὐτόνομοι φυλαί, εὐκρινεῖς καὶ εὐδιάκριτοι ἀπὸ τοὺς Γκέγκηδες καὶ τοὺς Τόσκηδες. Οἱ Λιάπηδες κατεῖχον τὴν περιοχὴν ἀπὸ Αὐλῶνος μέχρι τοῦ Δελβίνου καὶ εἰς τὸ ἐσωτερικὸν μέχρι τοῦ Τεπελενίου. Οἱ Τσάμηδες ἀπὸ τοῦ Δελβίνου μέχρι τοῦ Σουλίου καὶ εἰς τὸ ἐσωτερικὸν μέχρι τῆς Πωγωνιανῆς καὶ τῶν Ἰωαννίνων. Βλ. N. Hammond, «Ἤπειρος» Α', σ. 35-36.

17. Βλ. Σπ. Στούπη, Ἑλληνοαλβανοί, σ. 5 καὶ Κ. Τριανταφύλλου, Ἱστορικὸν Λεξικὸν τῶν Πατρῶν, Πάτραι 1969, σ. 58. Ἡ Ἑλληνικὴ Ἐπανάστασις ἐδημιούργησε διὰ τοὺς χριστιανοὺς κατοίκους τῆς Ἠπείρου κατὰ τὸν Π. Ἀραβαντινὸν πληθὺν δεινοπαθημάτων «ἐξ αἰτίας τῆς ἐλλείψεως τάξεως καὶ ἀσφαλείας, τῶν ἐπιδρομῶν τῶν ἀλβανικῶν συμμοριῶν, τῶν ἁρπαγῶν, τῶν φόνων κλπ». Βλ. Π. Ἀραβαντινοῦ, Χρονογραφία τῆς Ἠπείρου, τ. 1, σ. 373 καὶ ἑξ.

18. Ὁ Στ. Γκατσόπουλος γράφει ὅτι οἱ Τουρκαλβανοὶ ἁφήρεσαν ἀπὸ τὰς Μονὰς Γκούρας καὶ Μολυβδοσκεπάστου σχεδὸν ἅπαντα τὰ ἐν αὐταῖς πολύτιμα ἱερὰ σκεύη καὶ κειμήλια. Βλ. Στ. Γκατσοπούλου, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 16-17.

19. Ἡ ἀνενόχλητος δρᾶσις τῶν ληστρικῶν Ἀλβανικῶν ὁμάδων, τῶν «ἀνταρτῶν τῆς Ἀλβανίας», ὅπως κατὰ λέξιν χαρακτηρίζονται, ὑπῆρξεν λίαν ἐπικίνδυνος διὰ τὸν ὀρθόδοξον χριστιανισμὸν τῆς Ἠπείρου καὶ τῆς Ἀλβανίας κατὰ τὰς ἀνωμάλους καὶ τεταραγμένας περιόδους τοῦ 18ου καὶ 19ου αἰῶνος. Πρβλ. Ε. Νικολαΐδου, Οἱ κρυπτοχριστιανοὶ τῆς Σπαθίας, σ. 134 καὶ 149.

20. Βλ. Σπ. Στούπη, Πωγωνιακὰ καὶ Βησσανιώτικα, τόμ. Α', σ. 114.

Δημοσία Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Μεταξὺ τῶν φαυλοτέρων τότε ληστανταρτῶν ἡ παράδοσις ἀναφέρει τὸν Ἀλῆκον Λιάμτσην, ὁ ὁποῖος ἦτο χωλὸς καὶ διὰ τοῦτο κοινῶς ἐλέγετο «Κουτσαλῆκος»[21].

Κατὰ τὸ ἔτος 1829 ὁ Κουτσαλῆκος, καταδιωκόμενος ὑπὸ τοῦ Μεχμὲτ Ῥεσὶτ Πασᾶ, ἠναγκάσθη νὰ ἐγκλεισθῇ εἰς τὴν φύσει ὀχυρὰν Μονὴν τῆς Γκούρας, ἀμυνόμενος ἐπὶ εἴκοσι ἡμέρας ἐναντίον τῶν ἐπιθέσεων τῶν Σουλτανικῶν στρατευμάτων, τὰ ὁποῖα τελικῶς ἐπυρπόλησαν τὴν ἱστορικὴν Μονὴν τῶν Ταξιαρχῶν Γκούρας[22]. Ὁ Κουτσαλῆκος διὰ νὰ σωθῇ ἐδραπέτευσεν ἐκ τῆς Μονῆς, μέσῳ τῆς μυστικῆς ἐξόδου αὐτῆς.

Ὅπως καὶ ἄλλαι Μοναὶ τῆς Ἠπείρου οὕτω καὶ ἡ Μονὴ τῆς Γκούρας ὑπέφερεν ἀπὸ τὴν ἔλλειψιν ἀσφαλείας κατὰ τοὺς χρόνους τῆς Τουρκοκρατίας καὶ Ἀλβανοκρατίας, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον εἶχεν ὡς συνέπειαν τὴν καταπάτησιν τῶν γαιῶν της, τὴν παραβίασιν τῶν δικαιωμάτων της, τὰς συνεχεῖς δοκιμασίας, τὴν παρεμπόδισιν τῆς περαιτέρω ἀναπτύξεως καὶ τὸν ἐν γένει περιορισμὸν τῆς ποικίλης ἀκτινοβολίας καὶ δράσεως τῆς ἱστορικῆς αὐτῆς Μονῆς[23].

β) Οἱ ἐξισλαμισμοὶ ἐν Ἠπείρῳ

Οἱ ἐξισλαμισμοί, οἱ ὁποῖοι ἠπείλησαν γενικῶς τὴν Ἑλλάδα καὶ εἰδικώτερον τὴν Δυτικήν, ἕνεκα καὶ τοῦ φανατισμοῦ τῶν Ἀλβανῶν, οἱ ὁποῖοι ἐδέχθησαν τὸν ἰσλαμισμόν, δὲν ἔπαυσαν ποτὲ κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς Τουρκοκρατίας[24].

---

21. Ὁ Ἀλῆκος Λιάμτσης ἦτο υἱὸς τοῦ Μουχουρντὰρ Μπούτση ἐκ Μεσαριᾶς καὶ ἐκ τῆς φάρας τῶν Καραμουρατατῶν. Πρβλ. Ἰ. Λαμπρίδου, Ἠπειρωτικὰ Μελετήματα, Πογωνιακά, ἐν Ἀθήναις 1889, σ. 75 καὶ Στ. Γκατσοπούλου, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 17. Ὁ Ἀπ. Βακαλόπουλος γράφει ὅτι «οἱ Καραμουρατάδες εἶχον κατορθώσει νὰ παραμείνουν αἰῶνες χριστιανοὶ Ὀρθόδοξοι, χάρη στὶς ὀχυρὲς θέσεις τῶν χωριῶν τους μέσα στὰ βουνά. Ἀπηλπισμένοι ὅμως ἀπὸ τὶς καταπιέσεις προσῆλθον στὸν μουσουλμανισμό». Βλ. Ἀ. Βακαλοπούλου, Ἱστορία τοῦ Νέου Ἑλληνισμοῦ, τόμ. Γ', σ. 370.

22. Ἐκ τῆς πυρπολήσεως αὐτῆς διεσώθη τότε μόνον τὸ παρεκκλήσιον τοῦ Ἁγίου Χαραλάμπους, εἰς τὸ ὁποῖον ἔκτοτε ἐκκλησιάζοντο οἱ ἐν τῇ Μονῇ πατέρες. Βλ. Ἰ. Λαμπρίδου, Ἠπειρωτικὰ Μελετήματα, Πογωνιακά, σ. 75, Π. Ἀραβαντινοῦ, Χρονογραφία τῆς Ἠπείρου, τ. Α', σ. 389 καὶ Στ. Γκατσοπούλου, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 17.

23. Ἐξ αἰτίας τῶν καθημερινῶν καταπιέσεων καὶ δηώσεων ἐκ μέρους τῶν Τουρκαλβανῶν, ἡ Μονὴ τῆς Γκούρας καὶ ἡ Μονὴ τῆς Μολυβδοσκεπάστου περιέπεσαν εἰς πολλὰ καὶ ἀβάσταχτα χρέη. Ὁ Ἰ. Λαμπρίδης γράφει ὅτι «ἡ ἐκποίησις τῶν πλειόνων κοινοτικῶν ἰδιοκτησιῶν τῆς Καστάνιανης καὶ πολλὰ πολλῶν κοινοτήτων χρέη, ὡς καὶ τῶν Μονῶν Γκούρας καὶ Μολυβδοσκεπάστου καὶ ἐκ τοιούτων προῆλθον ἀφορμῶν. ....Διὸ καὶ ἐπὶ πολλὰς δεκαετηρίδας οἱ δυστυχεῖς κάτοικοι αὐτοῦ (σ.σ. τοῦ Πωγωνίου) ἐταλαιπωροῦντο ἐν τῇ ἀλλαδοπῇ πρὸς ἀπαλλαγὴν τῶν βαρέων ἐκείνων κοινῶν τῆς πατρίδος αὐτῶν χρεῶν». Βλ. Ἰ. Λαμπρίδου, Ἠπειρωτικὰ Μελετήματα, Πογωνιακά, σ. 74-75. Πρβλ. καὶ Ἀπ. Βακαλοπούλου, Ἱστορία τοῦ Νέου Ἑλληνισμοῦ, τ. Β', σ. 188.

24. Περὶ τῶν ἐξισλαμισμῶν γενικῶς ἐν Ἠπείρῳ καὶ Ἀλβανίᾳ βλ. Ἐλ. Ι. Νικολαΐδου, Οἱ κρυπτοχριστιανοὶ τῆς Σπαθίας (ἀρχὲς 18ου αἰ. - 1912), ἐκδόσεις ΙΜΙΑΧ, Ἰωάννινα 1979, σ. 20-40, ἔνθα καὶ σχετικὴ βιβλιογραφία.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κοζάνης

Οἱ ὁμαδικοὶ ἐξισλαμισμοὶ εἰς τὸν Ἀλβανικὸν καὶ Ἠπειρωτικὸν χῶρον ἤρχισαν εὐθὺς μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Σκεντέρμπεη[25]. Τὸ πλῆθος τῶν ἐξωμοτῶν ἦτο τόσον μεγάλον, ὥστε κατὰ τὴν μύησιν τῶν ἀλλαξοπιστούντων δὲν ἐτηροῦντο καὶ οἱ πλέον ἀπαραίτητοι διατάξεις τοῦ Κορανίου[26].

Καίτοι εἰς Βεράτιον τοῦ Πατριάρχου Διονυσίου Γ' τοῦ Βαρδαλῆ (6 Αὐγ. 1662) ἀναγινώσκομεν ὅτι «ἄπιστόν τινα ἄνευ τῆς συγκαταθέσεως αὐτοῦ μηδεὶς βίᾳ ἐξισλαμιζέτω»[27], ὅμως ἦσαν πολλὰ καὶ χαρακτηριστικὰ τὰ γεγονότα τῆς ἀναγκαστικῆς ἀλλαξοπιστίας καὶ καταδιώξεως τοῦ ἑλληνικοῦ χριστιανικοῦ στοιχείου, ἰδίᾳ εἰς τὰ βόρεια μέρη τῆς Ἠπείρου[28].

Ὁ χριστιανικὸς πληθυσμὸς τῆς Ἠπείρου ἠπειλήθη ὑπὸ μεγάλου χειμάρρου ἐξωμόσεως κυρίως τὸν 18ον αἰῶνα[29]. Ὡς εἰδικοὺς λόγους κατὰ τὴν Ἐ. Νικολαΐδου πρέπει νὰ θεωρήσωμεν «τὶς συνέπειες τοῦ Ρωσοτουρκικοῦ πολέμου καὶ τὴν ἀποτυχίαν τοῦ κινήματος τοῦ Ὀρλώφ. Εὐνοϊκὸ κλίμα γιὰ τὴν ἐπέκταση τῶν ὁμαδικῶν ἐξισλαμισμῶν δημιουργήθηκε κι ἀπὸ τὶς ἀναταραχές, τὶς ἀνωμαλίες, τὴν ἀνασφάλεια, καταπίεση καὶ τρομοκρατία ποὺ προξενοῦσαν στὴν ὕπαιθρο οἱ ἀνενόχλητες πολλὲς φορὲς ληστρικὲς ὁμάδες τῶν Ἀλβανῶν»[30].

Μετὰ τὰ Ὀρλωφικὰ (1768-1774) καὶ τὴν συνθήκην τοῦ Κιουτσοὺκ Καϊναρτζῆ (1774) ἐπηκολούθησαν οἱ μεγάλοι ἐξισλαμισμοὶ τῆς Ἠπείρου, συνεπείᾳ τῶν πολεμικῶν ἐπιχειρήσεων τοῦ Ἀλῆ πασᾶ[31]. Τὴν ἐποχὴν αὐτὴν πολλοὶ κάτοικοι τῆς ἐπαρχίας Πωγωνίου ὑπέστησαν ποικίλας καταπιέσεις ὑπὸ τῶν ἀτάκτων Τουρκαλβανῶν καὶ ὑπεχρεώθησαν, διὰ νὰ ἀπαλλαγοῦν ἀπὸ τοὺς φόρους καὶ νὰ διατηρήσουν τὰ κτήματά των νὰ ἀλλαξοπιστήσουν[32].

---

25. Βλ. Ἐλ. Νικολαΐδου, Οἱ κρυπτοχριστιανοὶ τῆς Σπαθίας, σ. 21.

26. Ὁ Ἀπ. Βακαλόπουλος, Ἱστορία τοῦ Νέου Ἑλληνισμοῦ, τ. 2, σ. 45 γράφει ὅτι ἦσαν «ἀλλεπάλληλοι αἱ ἐγκύκλιοι τοῦ σεϊχουλισλαμάτου πρὸς τοὺς μουφτῆδες, τοὺς καδῆδες καὶ τοὺς ἰμάμηδες τῆς Ἠπείρου καὶ Ἀλβανίας μετὰ ὁδηγιῶν περὶ τοῦ τρόπου προσηλυτισμοῦ των μαζῶν».

27. Βλ. Μ. Γεδεών, Ἐπίσημα Γράμματα Τουρκικά, ἀναφερόμενα εἰς τὰ ἐκκλησιαστικὰ ἡμῶν δίκαια, Κωνσταντινούπολις 1910, σ. 13.

28. Βλ. Κ. Στεργιοπούλου, Τὰ βόρεια σύνορα τῆς Ἠπείρου, σ. 55. Ὁ Σπ. Στούπης γράφει ὅτι πολλάκις οἱ ὁμαδικοὶ ἐξισλαμισμοὶ ἐγίνοντο μὲ τὴν θέλησιν τῶν κατοίκων, οἱ ὁποῖοι «βαρυεστημένοι ἀπὸ τὴν καταθλιπτικὴ φορολογία, ἀπὸ τὴν ἐγκατάλειψη καὶ ἀδιαφορία τοῦ ἀνωτέρου κλήρου.... ἀλλαξοπιστοῦσαν, ἐλπίζοντας στὴν καλλιτέρευση τῆς τύχης τους». Βλ. Σπύρου Στούπη, Πωγωνιακὰ καὶ Βησσανιώτικα, τόμ. Α', σ. 80.

29. Ὁ Σπῦρος Ἀραβαντινὸς καταρᾶται τὸν ἀνώτερον κλῆρον τῆς ἐποχῆς ἐκείνης διὰ τὴν ἐγκληματικὴν (ὅπως τὴν χαρακτηρίζει) ἀδιαφορίαν, τὴν ὁποίαν ἐπέδειξεν ἔναντι τοῦ κινδύνου τῶν ἐξισλαμισμῶν. Βλ. Σπ. Ἀραβαντινοῦ, Ἱστορία τοῦ Ἀλῆ πασᾶ τοῦ Τεπελενλῆ, ἐν Ἀθήναις 1895, σ. 29. Πρβλ. καὶ Βασιλ. Μπαρᾶ, Τὸ Δέλβινο τῆς Βορείου Ἠπείρου καὶ οἱ γειτονικές του περιοχές, Ἀθῆναι 1966, σ. 41-42.

30. Βλ. Ἐλ. Νικολαΐδου, Οἱ κρυπτοχριστιανοὶ τῆς Σπαθίας, σ. 27.

31. Βλ. Ἐλ. Νικολαΐδου, Οἱ κρυπτοχριστιανοὶ τῆς Σπαθίας, σ. 27.

32. Ὁ Κ. Ἄμαντος γράφει ὅτι ἀπὸ τοὺς χρόνους τοῦ Ἀλῆ πασᾶ «τὸ Τουρκαλβανικὸν στοιχεῖον ἐδυνάμωσεν οἰκονομικῶς καὶ ἀριθμητικῶς, διότι ἡ Τουρκικὴ κυβέρνησις, παντοι-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κοζάνης

Ἡ οἰκονομικὴ ἐξαθλίωσις τῶν περιοχῶν τῆς Ἠπείρου, αἱ σκληραὶ συνθῆκαι διαβιώσεως τῶν ὑποδούλων Ἠπειρωτῶν, αἱ βαρύταται φορολογικαὶ ὑποχρεώσεις, ὁ φανατισμὸς τῶν νεοφωτίστων Τουρκαλβανῶν Μουσουλμάνων καὶ αἱ διάφοροι πολεμικαὶ ἐπιχειρήσεις τῶν κατακτητῶν ἐγένοντο αἰτία συνεχίσεως τῶν ἐξισλαμισμῶν μέχρι καὶ τῶν ἀρχῶν τοῦ 20ου αἰῶνος[33].

Τὸ ἄγριον κῦμα τῶν ἐξισλαμισμῶν ἠπείλησε νὰ δημιουργήσῃ σοβαρὸν κίνδυνον ἀλλοιώσεως τῆς ἐθνολογικῆς συστάσεως τῶν περιοχῶν τῆς Ἠπείρου[34]. Διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν ὅμως τῆς σοβαρᾶς αὐτῆς καταστάσεως καὶ τὴν διατήρησιν τῆς Ὀρθόδόξου χριστιανικῆς πίστεως εἰς τὰς ἐπαπειλουμένας περιοχάς, ἠγωνίσθησαν σθεναρῶς καὶ δραστηρίως οἱ κατὰ τόπους μοναχοὶ τῆς Ἠπείρου[35].

Ἰσχυρὸς ἀνασχετικὸς φραγμὸς εἰς τὴν ἐξάπλωσιν τοῦ ἐξισλαμισμοῦ κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς Τουρκοκρατίας εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Πωγωνίου τῆς Ἠπείρου ἐστάθησαν αἱ δύο περίφημοι ἱστορικαὶ σταυροπηγιακαὶ Μοναὶ τῶν Ταξιαρχῶν Γκούρας καὶ Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου Μολυβδοσκεπάστου[36]. Αἱ δύο αὐταὶ Μοναὶ ἐστήριξαν τὴν ψυχικὴν ἀντοχὴν τῶν καταδιωχθέντων χριστιανῶν τῆς περιοχῆς[37] καὶ ἀνέκοψαν τὸ κῦμα ἐξισλαμισμοῦ εἰς τὴν ἱστορικὴν καὶ εὐαίσθητον περιοχὴν τοῦ Πωγωνίου[38].

οτρόπως ἐπίεζε τοὺς "Ελληνας τῆς Ἠπείρου καὶ ἐβοήθει τοὺς Τουρκαλβανούς». Βλ. Κ. Ἀμάντου, Οἱ βόρειοι γείτονες τῆς Ἑλλάδος, σ. 161. Πρβλ. Κ. Βαρζώκα, Ἀλέξης Νοῦτσος ὁ μεγάλος Ἠπειρώτης. Ἡ προσφορὰ τῆς Ἠπείρου στὸν ἀγῶνα τοῦ 21, Γιάννινα 1971, σ. 76.

33. Πρβλ. Ἐλ. Νικολαΐδου, Οἱ κρυπτοχριστιανοὶ τῆς Σπαθίας, σ. 28-29.

34. Βλ. Π. Ἀραβαντινοῦ, Χρονογραφία τῆς Ἠπείρου, τόμ. 1, σ. 245. Πρβλ. Ἐλ. Νικολαΐδου, Οἱ κρυπτοχριστιανοὶ τῆς Σπαθίας, σ. 27.

35. Βλ. Γερ. Κονιδάρη, Ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία Ἑλλάδος, τόμ. Β', σ. 15, Ἐλ. Νικολαΐδου, Οἱ κρυπτοχριστιανοὶ τῆς Σπαθίας, σ. 37-40, Ἰ. Ε. Ἀναστασίου, Σχεδίασμα περὶ τῶν Νεομαρτύρων, Θεσσαλονίκη 1971, σ. 12 καὶ ἑξ., Ἀπ. Βακαλοπούλου, Ἱστορία τοῦ Νέου Ἑλληνισμοῦ, τόμ. 4, σ. 433, Μάρκου Α. Γκιόλια, Ὁ Κοσμᾶς Αἰτωλὸς καὶ ἡ ἐποχή του, Ἀθήνα 1972, σ. 107-108, Φ. Οἰκονόμου, Ἡ Ἐκκλησία ἐν Βορείῳ Ἠπείρῳ, Ἀθῆναι 1969, σ. 125-129, Ἰ. Λαμπρίδου, Ἠπειρωτικὰ Μελετήματα, Πογωνιακά, σ. 58-84, Δ. Σαλαμάγκα, Ὁ Νεομάρτυρας Ἅγιος Γεώργιος Ἰωαννίνων, Ἀθήνα 1954, σ. 22 καὶ ἑξ., Γερ. Κονιδάρη, Ἡ Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία ὡς πολιτιστικὴ δύναμις ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς χερσονήσου τοῦ Αἵμου, Ἐν Ἀθήναις 1948, σ. 175 καὶ ἑξ., Βασιλείου Στεφανίδου, Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία, Ἀθῆναι 1959², σ. 688 καὶ ἑξ.

36. Πρβλ. Σπ. Στούπη, Πωγωνιακὰ καὶ Βησσανιώτικα, τόμ. Α' σ. 39, Ἰ. Λαμπρίδου, Ἠπειρωτικὰ Ἀγαθοεργήματα, σ. 39-42 καὶ Στ. Γκατσοπούλου, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 32-33.

37. Ὁ Φ. Οἰκονόμου γράφει ὅτι «τὰ ἱερὰ αὐτὰ σκηνώματα .....ἑδραίωσαν τὸ ἐθνικὸν καὶ θρησκευτικὸν φρόμημα τῶν χριστιανῶν τῆς ἀκριτικῆς καὶ ἀγόνου ταύτης περιοχῆς τῆς Ἑλλάδος». Βλ. Φ. Οἰκονόμου, Ἡ ἐν Ἠπείρῳ Ἐκκλησία Δρυϊνουπόλεως, Πωγωνιανῆς καὶ Κονίτσης, σ. 55.

38. Ὁ Ἀπ. Βακαλόπουλος, Ἱστορία τοῦ Νέου Ἑλληνισμοῦ, τόμ. 2, σ. 209 γράφει ὅτι «τὰ δεινὰ τῶν Ἑλλήνων....συντελοῦσαν, ὥστε νὰ συσπειρώνονται οἱ χριστιανοί, γεμᾶτοι ἀπὸ φόβο, θρησκευτικότητα καὶ θρησκοληψία, γύρω ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία, καὶ νὰ τρέφουν σεβασμὸ πρὸς αὐτὴν καὶ τοὺς ἀντιπροσώπους της».

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόντσας

2. *Ἱστορικαὶ καὶ ἀρχαιολογικαὶ μαρτυρίαι περὶ τῆς κτίσεως τῆς Μονῆς καὶ τοῦ κτήτορος αὐτῆς*

Καίτοι ἡ Μονὴ τῶν Ταξιαρχῶν Γκούρας ἀνήκει εἰς τὰ «ἀρχαῖα» κτίσματα[39], ὅμως δὲν ἔχομεν ἱκανὰς περὶ αὐτῆς ἱστορικὰς καὶ ἀρχαιολογικὰς μαρτυρίας. Διὰ τοῦτο καὶ δὲν δυνάμεθα, ἀτυχῶς, νὰ προσδιορίσωμεν μετὰ βεβαιότητος πότε ἀκριβῶς ἱδρύθη ἡ ἐν λόγῳ Μονή, καθ' ὅσον ἀγνοοῦμεν τόσον τὸν κτήτορα, ὅσον καὶ τὰς ἱστορικὰς ἐν γένει συνθήκας τῆς ἱδρύσεως αὐτῆς.

Περὶ τῆς Μονῆς Γκούρας οὐδεμία συστηματικὴ μελέτη ἐγράφη μέχρι σήμερον[40] καὶ ὡς ἐκ τούτου ἡ ἱστορία τῆς ἱδρύσεως αὐτῆς εἶναι σχεδὸν ἄγνωστος[41]. Ἀξίζει μάλιστα νὰ σημειωθῇ ὅτι δὲν ἐγένοντο μέχρι σήμερον σχετικαὶ ἔρευναι καὶ δὴ ἀνασκαφαὶ περὶ τὸν χῶρον τῆς Μονῆς καὶ ὡς ἐκ τούτου δὲν ἔχομεν ἱκανὰς ἀρχαιολογικὰς ἐνδείξεις, αἱ ὁποῖαι θὰ ἦσαν ἐπιβοηθητικαὶ εἰς τὴν χρονολόγησιν αὐτῆς[42].

Ἐξ ἄλλου ἅπαντα τὰ κτίσματα τῆς Μονῆς ἔχουν ὑποστεῖ πλείστας ὅσας ἀνακαινίσεις, ἐπισκευὰς καὶ ἀλλοιώσεις, ὥστε οὐδὲ ἐκ τῆς θεωρήσεως τῶν ὑλικῶν δομήσεως δυνάμεθα νὰ χρονολογήσωμεν τὴν κτίσιν αὐτῆς. Οὕτω αἱ ἱστορικαὶ καὶ ἀρχαιολογικαὶ μαρτυρίαι περὶ τοῦ ἱδρυτοῦ καὶ τῆς κτίσεως τῆς Μονῆς μετὰ τοῦ πρώτου Καθολικοῦ αὐτῆς εἶναι δυστυχῶς πενιχραὶ καὶ ἀνύπαρκτοι.

α. Αἱ ἐκ τῶν ἐπιγραφῶν μαρτυρίαι περὶ τῆς ἱδρύσεως τῆς Μονῆς

Δυστυχῶς εἰς οὐδὲν σημεῖον τῆς Μονῆς Γκούρας διασώζονται σήμερον ἐπιγραφαὶ καὶ τοιχογραφίαι, αἱ ὁποῖαι νὰ μᾶς πληροφοροῦν περὶ τῶν ἱδρυτῶν

---

39. Βλέπε Διαθήκην Ἰωαννικίου Σταυρουπόλεως ἔνθα ἡ Μονὴ χαρακτηρίζεται «ἀρχαῖον Μοναστήριον».

40. Πρβλ. Κυρ. Ντελόπουλου, Συμβολὴ εἰς τὴν Μοναστηριακὴν βιβλιογραφίαν, Ἀθῆναι 1974, σ. 45.

41. Ὅσα κατὰ καιροὺς ἐγράφησαν περὶ τῆς Μονῆς Γκούρας εἰς διάφορα δημοσιεύματα, εἶναι ἐν πολλοῖς ἐλλιπῆ καὶ περιωρισμένης σημασίας. Οὕτω τὸ ὑπὸ τοῦ Κ.Ν. Δήμου ἀναγραφόμενον εἰς Ἐφημ. «Ἠπειρωτικὰ Νέα» ἔτος Α', ἀριθ. φύλλ. 4/1. 9.1971 ὅτι ἡ Μονὴ τῶν Ταξιαρχῶν Γκούρας «εἶναι ἀρχαιοτάτη Μονή, ἔργο τοῦ 13ου αἰῶνα» ἐξ οὐδεμιᾶς πηγῆς ἐπιμαρτυρεῖται. Ὡσαύτως τὸ ὑπὸ τοῦ Σ. Π. Τουφίδη, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 51 ἀναγραφόμενον ὅτι «σὲ βράχο χτισμένη, σώζεται ἡ βυζαντινὴ ἐκκλησία τῶν Ταξιαρχῶν (1600)» εἶναι παντελῶς ἀνακριβές, δεδομένου ὅτι δὲν σώζεται τὸ Καθολικὸν τῆς Μονῆς Γκούρας, τὸ ὁποῖον ἐπυρπολήθη τὸ ἔτος 1829.

42. Γενομένης ἐρεύνης εἰς τὴν κάτωθεν τῆς Μονῆς ἀπόκρημνον περιοχὴν ἀνεύρομεν πελεκητὴν στρογγύλην πέτραν ἐκ πωρολίθου, διαστάσεων 0,40 μ.× 0, 20 μ. Τὸ ἐν λόγῳ εὕρημα ἀποτελεῖ ἀσφαλῶς τμῆμα κίονος τοῦ πυρποληθέντος Καθολικοῦ τῆς Μονῆς Γκούρας. Φρονοῦμεν ὅτι ἡ ὑπεύθυνος μελέτη καὶ ἀξιολόγησις τῆς πέτρας αὐτῆς ὑπὸ τῆς ἀρχαιολογικῆς ὑπηρεσίας ἤθελε ρίψει ἄπλετον φῶς εἰς τὸ ἐπισφαλὲς σημεῖον τοῦ χρόνου ἱδρύσεως τῆς Μονῆς. Συνεπῶς εἴμεθα ὑποχρεωμένοι νὰ ἀναμείνωμεν τὰ σχετικὰ πορίσματα τῶν διενεργηθησομένων ἀρχαιολογικῶν ἐρευνῶν ἐν τῇ περιοχῇ τῆς Μονῆς Γκούρας.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κονίτσας

καὶ κτητόρων τῆς Μονῆς, ὡς καὶ περὶ τοῦ χρόνου ἀνεγέρσεως καὶ ἱστορήσεως τοῦ Καθολικοῦ αὐτῆς, τὸ ὁποῖον πυρποληθὲν ἐν ἔτει 1829 ἤρχισε νὰ κτίζηται ἐκ νέου μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1854-1856[43]. Οὔτε εἰς τὴν κόγχην τοῦ ἱεροῦ, εἰς τὸν νάρθηκα καὶ τὸν ἐξωνάρθηκα, οὐδὲ καὶ εἰς τὸ ἐξωτερικὸν αὐτοῦ εὑρέθη ἐντετοιχισμένη ἀναθηματικὴ πλάξ[44]. Ὡσαύτως καὶ τὸ σήμερον σωζόμενον κωδωνοστάσιον τῆς Μονῆς εἶναι μεταγενέστερον κατασκεύασμα τοῦ ἔτους 1857 καὶ οὐδεμίαν κτητορικὴν ἐπιγραφὴν φέρει.

Ὁ πυλὼν τῆς Μονῆς ἀνοικοδομηθεὶς καὶ αὐτὸς κατὰ τοὺς μεταγενεστέρους χρόνους δὲν φέρει ἐπιγραφήν τινα[45]. Καὶ εἰς τὸ σωζόμενον μέχρι σήμερον, ἀπὸ τοῦ ΙΖ΄ αἰῶνος πιθανῶς, παρεκκλήσιον τῆς Μονῆς οὐδεμίαν κτητορικὴν ἐπιγραφὴν ἀνεύρομεν εἰς τὴν γενομένην ὑφ' ἡμῶν λεπτομερῆ ἐξέτασιν καὶ ἔρευναν αὐτοῦ.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω καταφαίνεται ὅτι εἰς τὴν Μονὴν τῶν Ταξιαρχῶν Γκούρας δὲν ὑφίστανται οὔτε παλαιαί, οὔτε νεώτεραι ἐπιγραφαί, αἱ ὁποῖαι νὰ παρέχουν εἰς ἡμᾶς σαφεῖς καὶ ἀκριβεῖς γραπτὰς μαρτυρίας περὶ τῶν κτητόρων καὶ ἱδρυτῶν τῆς Μονῆς, ὡς καὶ περὶ τοῦ χρόνου ἱδρύσεως αὐτῆς.

Ὡσαύτως οὔτε ἱδρυτικαὶ πράξεις τοῦ κτήτορος τῆς Μονῆς διασώζονται, οὔτε τὸ τυπικὸν αὐτῆς, οὔτε κτητορικὴ Διαθήκη, οὔτε ἄλλα ἐπίσημα ἱδρυτικὰ ἔγγραφα, τὰ ὁποῖα ἦτο δυνατὸν νὰ προέρχωνται παρὰ τοῦ ἱδρυτοῦ τῆς Μονῆς καὶ τὸ περιεχόμενον τῶν ὁποίων ἦτο δυνατὸν νὰ ἅπτεται θεμάτων οἰκονομικῶν ἢ πνευματικῶν. Μεταξὺ αὐτῶν συγκαταλέγονται ἀσφαλῶς καὶ τὰ ὑπὸ τῶν αὐτοκρατόρων παραχωρηθέντα χρυσόβουλλα, τὰ ἀναφερόμενα εἰς τὴν ἵδρυσιν τῆς Μονῆς ἢ τὰ ὑπὸ τῶν Πατριαρχῶν ἐξαπολυθέντα σιγίλλια, διὰ τῶν ὁποίων ἀνεγνωρίσθη ἡ Μονὴ καὶ ἀπέκτησε προνόμια ἐκκλησιαστικά[46].

β) Αἱ ἐκ τῶν ἐνθυμήσεων ἢ ἄλλων σημειωμάτων μαρτυρίαι περὶ τῆς ἱδρύσεως τῆς Μονῆς

Ἐνθυμήσεις ἢ ἄλλα σημειώματα καὶ ἔγγραφα, τὰ ὁποῖα θὰ ἔρριπτον φῶς εἰς τὸ ὑπὸ ἐξέτασιν θέμα τοῦ καθορισμοῦ τοῦ χρόνου ἱδρύσεως τῆς Μονῆς, δὲν σῴζονται πλέον εἰς τὴν Μονὴν Γκούρας, ὅπως καὶ εἰς τὴν γειτονικὴν ἀδελφὴν Μονὴν τῆς Μολυβδοσκεπάστου[47]. Ἡ βανδαλικὴ καὶ ἀσυνείδητος σύλησις τῶν

---

43. Αἱ ἐργασίαι τῆς ἐκ νέου ἀνοικοδομήσεως τοῦ Καθολικοῦ ἐσταμάτησαν διὰ παντὸς ἀπὸ τοῦ ἔτους 1857 εἰς τὸ σημεῖον εἰς τὸ ὁποῖον εὑρίσκονται μέχρι τῆς σήμερον. Δηλαδὴ τοιχοδομὴ 1-1,5 μ. ὑπεράνω τῶν θεμελίων.

44. Ἀσφαλῶς θὰ ὑπῆρχε ἀναθηματικὴ πλάξ, ἡ ὁποία ἄγνωστον πότε κατεστράφη.

45. Ὁ ἀρχικὸς πυλὼν τῆς Μονῆς πιθανῶς ἔφερε ἐπιγραφήν τινα, ἡ ὁποία ὅμως δυστυχῶς δὲν ἐσώθη μέχρις ἡμῶν.

46. Πρβλ. καὶ Κ. Μανάφη, Μοναστηριακὰ Τυπικά - Διαθῆκαι, ἐν Ἀθήναις 1970, σ.48.

47. Κατὰ τὰς κατ' ἐπανάληψιν ἐκεῖ μεταβάσεις μου (Φεβρουάριος 1978, Αὔγουστος 1980, Ἀπρίλιος 1981, Αὔγουστος 1981 καὶ Μάϊος 1982) αἱ ἐργώδεις προσπάθειαί μου δι'

Δημόσιο Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόντσας

Μονῶν αὐτῶν, ἡ πυρπόλησις τῶν βιβλιοθηκῶν των, ὡς καὶ ἡ φθορὰ τοῦ πανδαμάτορος χρόνου, κατέστρεψαν πάντα τὰ ἔγγραφα καὶ κειμήλια αὐτῶν, ὥστε νὰ μὴ παρέχωνται σήμερον εἰς τὸν ἱστορικὸν μελετητὴν αὐθεντικαὶ μαρτυρίαι περὶ τοῦ βίου καὶ τῆς ἱστορίας τῶν δύο χριστιανικῶν αὐτῶν μνημείων καὶ σεμνωμάτων τῆς ἐπαρχίας Πωγωνίου καὶ Κονίτσης[48].

γ. Πληροφορίαι ἐκ παραδόσεως περὶ τοῦ χρόνου ἱδρύσεως τῆς Μονῆς

Ἡ ἐντοπία παράδοσις ἀναφερομένη εἰς τὸν χρόνον κτίσεως τῆς Μονῆς Γκούρας ἀνάγει αὐτὴν εἰς τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους καὶ μάλιστα κατά τινας εἰς τοὺς χρόνους τοῦ αὐτοκράτορος Κωνσταντίνου Δ΄ τοῦ Πωγωνάτου (668-685), εἰς ἐποχὴν δηλαδὴ κατὰ τὴν ὁποίαν, κατὰ τὴν αὐτὴν παράδοσιν, ἐκτίσθη ἡ γειτονικὴ Μονὴ τῆς Μολυβδοσκεπάστου, ὡς καὶ ἄλλαι Μοναὶ τῆς Ἠπείρου[49]. Ἡ παράδοσις ὅμως αὐτὴ ἐλέγχεται ὡς ἀνακριβὴς καὶ ἀνεύθυνος, διότι οὔτε εἰς ἱστορικὰς καὶ ἀρχαιολογικὰς πηγὰς στηρίζεται, ἀλλ' οὔτε καὶ ἐξ ἄλλων πληροφοριῶν ἐπιμαρτυρεῖται[50].

ἀνεύρεσιν σχετικῶν μαρτυριῶν εἰς τὰ τῆδε κακείσε ἐρριμμένα παλαιὰ βιβλία οὐδένα οὐσιαστικὸν καρπὸν ἀπέδωκαν.

48. Πρβλ. καὶ Στ. Γκατσοπούλου, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 16.

49. Ὁ Χαρ. Ρεμπέλης, ἀσχολούμενος μὲ τὴν ἱστορίαν τῆς Μονῆς Ζέρμας ἀναφέρει καὶ τὰ ἑξῆς: «Ἡ παράδοσις ὁμιλοῦσα περὶ τῆς πρώτης κτίσεως τῆς Μονῆς Ζέρμας ἐπὶ τῇ βάσει τῶν πρὸ πολλοῦ ἐξαφανισθέντων χρυσοβούλλων καὶ κωδίκων, ἀνάγει ταύτην εἰς τοὺς χρόνους Κωνσταντίνου τοῦ Πωγωνάτου, ἤτοι κατὰ τὸ 670 μ.Χ. εἰς ἐποχὴν δηλ. καθ' ἣν ἐκτίσθη καὶ τῆς Μολυβδοσκεπάστου, δίδει ὅτι ἀμφότεραι ὡς καὶ πολλαὶ ἄλλαι μοναί, ἐκτὸς τῶν θρησκευτικῶν καὶ ἐθνικῶν λόγων τῆς ἱδρύσεως των, ἐχρησίμευον καὶ ὡς κέντρα ἐπισταθμιῶν τῶν ἐκ Μακεδονίας πρὸς τὰ Ν.Δ. παράλια τῆς Ἠπείρου κατευθυνομένων βασιλικῶν στρατευμάτων, ἐπειδὴ εὑρίσκοντο εἰς σημεῖα ἐπίκαιρα, ἐξ ὧν διήρχετο ἡ πρὸς τὰ Ἠπειρωτικὰ παράλια διήκουσα μεγάλη ὁδὸς (Σ. Ἐγνατία) λιθόστρωτος ἡμιονικὴ ἐν Μακεδονίᾳ. Τῆς ὁδοῦ ταύτης σώζονται ἴχνη εἴς τινα πρόχθια σημεῖα τοῦ Σαρανταπόρου τοῦ ὁποίου τὸν ῥοῦν ἀκολουθεῖ καὶ φθάνει διὰ τῆς θέσεως «κλειδὶ» εἰς τὴν στενὴν κοιλάδα τῶν Μεσογεφύρων[1] (Σημείωσις: Στὴ θέση αὐτὴ ὑπάρχει καὶ ὁμώνυμη γέφυρα τὴν ὁποίαν λέγεται ὅτι ἔκτισε ἐπίσης ὁ Πωγωνᾶτος. Ἐκεῖνοι δὲ ποὺ τὴν περνοῦσαν μέχρι τοῦ 1878 κατέβαλλον διόδια) ἔνθα καὶ ἡ τῆς Μολυβδοσκεπάστου Μονή, καὶ ὀλίγον ἀνωτέρω τῆς Γκούρας, πλησίον τῶν ὁποίων παρέμεινεν ὁ Πωγωνᾶτος εἰς τὴν ὑπ' αὐτοῦ κτισθεῖσαν πόλιν Σειράριθαν, παρὰ τὸ σημερινὸν χωρίον Διπαλίτσα, ἐπιστρέφων ἐκ Σικελίας, συστήνει τὴν ἐπισκοπὴν Πωγωνιανῆς καὶ τὴν μεγάλην ἐμποροπανήγυριν τῆς Μολυβδοσκεπάστου». Βλ. Χαρ. Ρεμπέλη, Ἡ Ἱερὰ Μονὴ Ζέρμας, Η.Χ. 5 (1930), σ. 20, Πρβλ. Σπ. Στούπη, Πωγωνιακὰ καὶ Βησσανιώτικα, Τόμ. Α΄, σ. 31, Φ. Οἰκονόμου, Ἡ ἐν Ἠπείρῳ Ἐκκλησία Δρυϊνουπόλεως, Πωγωνιανῆς καὶ Κονίτσης, σ. 52 καὶ Κ. Βαρζώκα, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 19.

50. Πρβλ. Λ. Βρανούση, Χρονικὰ τῆς Μεσαιωνικῆς καὶ Τουρκοκρατουμένης Ἠπείρου, ἐκδόσεις καὶ χειρόγραφα, ἔκδ. ΕΗΜ., Ἰωάννινα 1962, σ. 169 καὶ Σπ. Στούπη, Πωγωνιακὰ καὶ Βησσανιώτικα, τόμ. Α΄, σ. 39, ἔνθα οὗτος γράφει ὅτι «ἀπὸ τὰ ὑπάρχοντα στοιχεῖα τὰ περὶ Πωγωνάτου - Πωγωνίου ἀποτελοῦσι προφανῶς λαϊκὸ θρῦλο». Δυστυχῶς διὰ τὸν ἀκ-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κονίτσας

Διὰ νὰ συμπληρώσωμεν τὴν περὶ τοῦ χρόνου ἱδρύσεως τῆς Μονῆς τῶν Ταξιαρχῶν Γκούρας σκιαγραφίαν ἡμῶν, θὰ πρέπῃ νὰ συνοψίσωμεν ἐνταῦθα καὶ τὰς γραπτὰς πληροφορίας συγγραφέων τινων, παλαιῶν καὶ νεωτέρων, οἱ ὁποῖοι, ἀσχοληθέντες κατὰ καιροὺς μὲ τὴν ἱστορίαν τῆς 'Ηπείρου ἐν γένει, ἀναφέρουν ἀκροθιγῶς καὶ εἰδήσεις τινας περὶ τοῦ χρόνου ἱδρύσεως τῆς Μονῆς Γκούρας, χωρὶς ὅμως δυστυχῶς νὰ μνημονεύουν καὶ τὰς συγκεκριμένας πηγὰς ἐκ τῶν ὁποίων ἠρύσθησαν τὴν πληροφορίαν:

Οὕτω ὁ λόγιος 'Ηπειρώτης ἱστοριοδίφης ἰατρὸς 'Ι. Λαμπρίδης[51], ἐκ τῶν "Ανω Σουδενῶν Ζαγορίου, τοποθετεῖ τὴν ἵδρυσιν τῆς Μονῆς «πρὸ χρόνων ἀμνημονεύτων εἰς θέσιν «'Αηδονολαλοῦσαν», ἐκεῖθεν δὲ μετετέθη εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ βουνοῦ Βουρτόπι καὶ εἶτα ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ ΙΖ' τοὐλάχιστον αἰῶνος πρὸς Μ. καὶ εἰς ἀπόστασιν 15', ὅπου νῦν κεῖται»[52].

'Ο καθηγητής Χ.Ι. Σούλης ὑποστηρίζει ὅτι ἡ Μονὴ ἱδρύθη τὸν ΙΣΤ' αἰῶνα[53].

'Ο συγγραφεὺς Σπ. Στούπης γράφει ὅτι ἡ Μονὴ Γκούρας «ἐκτίσθη κατὰ τὶς ἀρχὲς τοῦ 17ου αἰῶνα ἐπὶ τοῦ ἀποκρήμνου βράχου Γκούρα ὀνόματι»[54].

'Ο ἐξ 'Αηδονοχωρίου Κονίτσης ἐρευνητὴς Κ. Ν. Δῆμος συμπεραίνει ὅτι ἡ Μονὴ τῶν Ταξιαρχῶν Γκούρας εἶναι ἔργον τοῦ 13ου αἰῶνος εἰς τὴν θέσιν «'Αηδονολαλοῦσα» καὶ τοῦ 16ου εἰς τὸν «ὀγκώδη βράχον» ἔνθα μέχρι σήμερον εὑρίσκεται[55].

'Ο καθηγητὴς καὶ συγγραφεὺς Φ. Οἰκονόμου εἰς τὸ ἔργον αὐτοῦ «'Η ἐν 'Ηπείρῳ 'Εκκλησία Δρυϊνουπόλεως, Πωγωνιανῆς καὶ Κονίτσης» καὶ εἰς τὸ κεφάλαιον Μοναὶ τῆς 'Εκκλησίας Δρυϊνουπόλεως, Πωγωνιανῆς καὶ Κονίτσης, ὑπ' ἀριθ. 7 «'Η 'Ιερὰ Μονὴ Γκούρας» ἐπαναλαμβάνει τὰς πληροφορίας τοῦ 'Ι. Λαμπρίδου[56].

ριβῆ καθορισμὸν τοῦ χρόνου ἱδρύσεως ὄχι μόνον τῆς Μονῆς Γκούρας, ἀλλὰ καὶ πολλῶν ἄλλων Μονῶν τῆς 'Ηπείρου ὑπάρχουν μεγάλαι δυσχέρειαι, διότι δὲν γνωρίζομεν πολλὰ καὶ ἀκριβῆ, τόσον κατὰ τὴν περίοδον τοῦ Βυζαντίου, ὅσον καὶ κατ' αὐτὴν τὴν Τουρκοκρατίαν. 'Η "Ηπειρος ὑπέστη πολλὰς δηώσεις καὶ καταστροφάς, αἱ ὁποῖαι ἐξηφάνισαν τὰ διάφορα μνημεῖα της, ἀπελευθερωθεῖσα δὲ μόλις πρὸ ἑβδομήκοντα ἐτῶν, δὲν ἠρευνήθη εἰσέτι ἐπαρκῶς. 'Ο Γερ. Κονιδάρης γράφει ὅτι «περὶ τῶν μονῶν τῆς 'Ηπείρου ὀλίγιστα γνωρίζομεν μετ' ἀκριβείας Η.Χ. 2(1927), σ. 99 καὶ 46.2)». Βλ. Γερ. Κονιδάρη, 'Εκκλησιαστικὴ 'Ιστορία τῆς 'Ελλάδος τόμ. Β', 'Αθῆναι 1970, σ. 71.

51. Περὶ τοῦ 'Ι. Λαμπρίδου βλέπε πλείονα εἰς Στεφ. Μπέττη, 'Ηπειρωτικὴ Εὐποιΐα ἢ βιογραφικὴ συλλογὴ 'Ηπειρωτῶν εὐεργετῶν τῆς Τουρκοκρατίας, ἔκδοση 'Αγαθοεργῶν Καταστημάτων 'Ιερᾶς Μητροπόλεως 'Ιωαννίνων, Γιάννινα 1982, σ. 178-180.

52. Βλέπε 'Ι. Λαμπρίδου, 'Ιερὰ ἐν 'Ηπείρῳ σκηνώματα, σ. 17.

53. Μεγάλη 'Ελληνικὴ 'Εγκυκλοπαιδεία, τόμ. ΙΘ', σ. 146, ἔνθα Χ.Ι. Σούλη λῆμμα «'Οστανίτσα».

54. Βλ. Σπ. Στούπη, Πωγωνιακὰ καὶ Βησσανιώτικα, τόμ. Α', σ. 74.

55. Βλ. Κ.Ν. Δήμου, 'Αηδονοχώριον 'Ιωαννίνων, ἐν «'Ηπειρωτικὰ Νέα», ἔτος Α', ἀριθ. φυλλ. 4/1-9-1971 καὶ Νέα 'Ελληνικὴ 'Εγκυκλοπειδεία Χάρη Πάτση, τόμ. 2ος, σ. 325.

56. Βλ. Φ. Οἰκονόμου. 'Η ἐν 'Ηπείρῳ 'Εκκλησία Δρυϊνουπόλεως, Πωγωνιανῆς καὶ Κονίτσης, σ. 50. Πρβλ. 'Ι. Λαμπρίδου, 'Ιερὰ ἐν 'Ηπείρῳ σκηνώματα, σ. 17.

Δημοσία Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόντος

Ὁ δημοδιδάσκαλος καὶ συγγραφεὺς Στ. Γκατσόπουλος οὐδὲν ἀναφέρει περὶ τοῦ χρόνου ἱδρύσεως τῆς Μονῆς Γκούρας[57].

Ὁ ἐκ Κονίτσης συγγραφεὺς Σ. Π. Τουφίδης γράφει ὅτι ἡ Μονὴ ἱδρύθη τὸ ἔτος 1600[58].

Ὁ Διευθυντὴς τοῦ Μεσαιωνικοῦ Ἀρχείου τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν Λέανδρος Βρανούσης εἰς τὸ ἔργον αὐτοῦ «Ἡ ἐν Ἠπείρῳ Μονὴ Σωσίνου» ἀναφερόμενος εἰς τὸ ἐν τῇ ἐπισκοπῇ Δρυϊνουπόλεως χωρίον Σαρακίνιστα γράφει ὅτι ὑπέκειτο ἤδη πρὸ τοῦ 1663 εἰς τὴν σταυροπηγιακὴν Μονὴν Γκούρας[59].

Ἡ Γενικὴ Παγκόσμιος Ἐγκυκλοπαιδεία γράφει ὅτι «ἡ παρὰ τὸ χωρίον Ὀστανίτσα (σημερινὸν Ἀηδονοχώριον), ἐπαρχίας Κονίτσης, Νομοῦ Ἰωαννίνω, ἀρχαία μονὴ Γκούρας, τιμωμένη ἐπ' ὀνόματι τῶν Ταξιαρχῶν ἱδρύθη κατὰ τὸν ις' αἰῶνα»[60].

Εἰς τὰ Ὁδοιπορικὰ καὶ τὰς λοιπὰς ἱστορικὰς σημειώσεις Ἑλλήνων καὶ ξένων περιηγητῶν καὶ ἐρευνητῶν τῆς Ἠπείρου οὐδεμίαν μνείαν εὑρομεν περὶ τῆς Μονῆς Γκούρας[61].

δ. Χρονολόγησις τῆς Μονῆς

Κατόπιν τῶν ἀνωτέρω δὲν δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν μετὰ βεβαιότητος, πότε ἀκριβῶς ἐκτίσθη ἡ Μονὴ τῶν Ταξιαρχῶν Γκούρας, καθ' ὅσον τὰ ὑπάρχοντα ἱστορικὰ καὶ ἀρχαιολογικὰ τεκμήρια δὲν εἶναι ἐπαρκῆ. Ὡς ἐκ τούτου θὰ περιορισθῶμεν νὰ ὁρίσωμεν κατὰ προσέγγισιν τὸν χρόνον κτίσεως τῆς Μονῆς.

Ἡ Μονὴ Γκούρας, εἰς τὴν θέσιν τὴν ὁποίαν εὑρίσκεται μέχρι σήμερον, ἐκτίσθη τὸ πιθανώτερον κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ΙΣΤ' αἰῶνος. Τοῦτο συνάγομεν στηριζόμενοι εἰς τὰς κατωτέρω συνδεδυασμένας μαρτυρίας:

1. Ὁ Ἰωαννίκιος Σταυρουπόλεως εἰς τὴν Διαθήκην αὐτοῦ ἐν ἔτει 1733

---

57. Βλ. Στ. Γκατσοπούλου, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 31-33.

58. Βλ. Σ. Π. Τουφίδη, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 51.

59. Βλ. Λ. Ι. Βρανούση, Ἡ ἐν Ἠπείρῳ Μονὴ Σωσίνου, σ. 99-100.

60. Γενικὴ Παγκόσμιος Ἐγκυκλοπαιδεία, τόμ. Ε', σ. 128, λῆμμα «Γκούρας Μονή».

61. Εἰς τὸ χειρόγραφο ἔργον τοῦ Ρώσσου μοναχοῦ καὶ περιηγητοῦ Βασιλείου Grigorovich Barskij (1701-1747), ὁ ὁποῖος κατὰ τὴν ἐπὶ 24 ἔτη ζωήν του εἰς τὸν ἑλληνικὸν χῶρον (1723-1747) ἐξεπόνησε σχέδια Μονῶν τῆς Ἀνατολῆς, δὲν ἐμπεριέχονται πληροφορίαι διὰ τὰς Μονὰς τῆς Ἠπείρου (πλὴν τῆς Ἄρτης). Τὸ ἔργον αὐτὸ ἐξεδόθη ὁλόκληρον ὑπὸ τοῦ Ν. Μπαρζούκωφ εἰς 4 τόμους ἐν Πετρουπόλει μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1885 - 1887. Κατὰ τὸν Α. Στυλιανοῦ πλῆρες ἀντίτυπον τῆς τετρατόμου ἐκδόσεως τοῦ Ν. Μπαρζούκωφ ὑπάρχει ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τῆς Ἀγγλικῆς Ἀρχαιολογικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν. Βλ. Α. Στυλιανοῦ, Αἱ περιηγήσεις τῶν Βάρσων ἐν Κύπρῳ, «Κυπριακαὶ Σπουδαί», ΚΑ' (1957), σ. 11 σημ. 2 καὶ σ. 19 σημ. 20. Ὡσαύτως εἰς τὸν Α' τόμον τῆς ἐκδόσεως Τόπος καὶ Εἰκόνα, 18ος αἰών, Ἀθῆναι 1979 ἔχει μεταφρασθῇ μεγάλο μέρος τοῦ ἀνωτέρω ἔργου τοῦ Ρώσσου μοναχοῦ.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κονίτσας

ὀνομάζει τὸ μοναστήριον τῆς Γκούρας «ἀρχαῖον». Ἡ μαρτυρία αὐτὴ βοηθεῖ τὸν μελετητὴν νὰ συμπεράνῃ ὅτι ἡ Μονὴ ὑφίστατο τοὐλάχιστον ἀπὸ 200 ἐτῶν[62].

2. Ἡ ἀφιέρωσις τοῦ ἐν Ρουμανίᾳ Μοναστηρίου τῆς Βάλιας εἰς τὴν ἐν Ὀστανίτσῃ Πωγωνίου τῆς Ἠπείρου Μονὴν τῶν Ταξιαρχῶν Γκούρας ἐν ἔτει 1623 προϋποθέτει ὅτι ἡ ἐν λόγῳ Μονὴ ὑπῆρχε τοὐλάχιστον ἀπὸ τοῦ προηγουμένου ΙΣΤ′ αἰῶνος.

3. Τὸ γεγονὸς ὅτι κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ ΙΣΤ′ αἰῶνος ἐκδηλοῦται ἔντονον τὸ ἐνδιαφέρον τῶν χριστιανῶν τῆς Ἠπείρου διὰ τὴν κτίσιν ἐκκλησιῶν καὶ μοναστηρίων[63].

4. Τὸν ΙΣΤ′ αἰῶνα ἀνεκαινίσθη καὶ ἡ γειτονικὴ Μονὴ τῆς Μολυβδοσκεπάστου[64], πρᾶγμα τὸ ὁποῖον δικαιολογεῖ τὴν ἀδελφικὴν ἐξάρτησιν καὶ σχέσιν τῶν δύο αὐτῶν Μονῶν.

5. Τὰ σωζόμενα ὑλικὰ τῆς τοιχοδομίας τοῦ παλαιοῦ Καθολικοῦ τῆς Μονῆς, διεσκορπισμένα ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῶν ἐρειπίων αὐτοῦ δύνανται νὰ ἀναχθοῦν χρονολογικῶς εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ ΙΣΤ′ αἰῶνος ὡς terminus post quem. Διότι συνδυάζοντες τὴν χαλάρωσιν εἰς τὴν χρῆσιν τοῦ πλινθοπεριβλήτου συστήματος καὶ τῶν κεραμοπλαστικῶν, ἐν συγκρίσει μὲ τὰ χριστιανικὰ μνημεῖα τοῦ 13ου μέχρι καὶ τοῦ 15ου αἰῶνος, συμπεραίνομεν ὅτι τὸ Καθολικὸν τῆς Μονῆς Γκούρας ἐκτίσθη κατὰ τὸ πρῶτον ἥμισυ τοῦ ΙΣΤ′ αἰῶνος[65].

---

62. Εἶναι ἀδύνατον ὁ Ἰωαννίκιος, ὁ ὁποῖος παιδιόθεν εἰσῆλθεν εἰς τὴν Μονὴν Γκούρας κατὰ τὰ τέλη τοῦ ΙΖ′ αἰῶνος νὰ μὴ ἐγνώριζε ἂν ἡ Μονὴ Γκούρας ἦτο παλαιὸν ἢ νέον κτίσμα.

63. Ὁ Ἀπ. Βακαλόπουλος γράφει: «Ἡ θρησκευτικὴ διάθεση καὶ πνοή, εὐνοουμένη καὶ ἀπὸ τὴν οἰκονομικὴ ἄνοδο τῶν Ἑλλήνων, ἀπὸ τὸν 16ον αἰ.κ.ἐ., βρίσκει τὴν ἐκδήλωσίν της - ἀνάμεσα σὲ ἄλλα - καὶ στὴν κτίση νέων ἐκκλησιῶν καὶ μοναστηριῶν ἢ ἀνακαίνιση τῶν παλαιῶν παρὰ τὶς αὐστηρὲς ἀπαγορευτικὲς διατάξεις τῶν Τούρκων. Ἔτσι κατὰ τὸν 16ον καὶ ἰδίως κατὰ τὸν 17ον καὶ 18ον αἰ. διαπιστώνουμε στὴν Ἤπειρο ἀλλεπάλληλες ἱδρύσεις ἢ ἀνακαινίσεις ναῶν καὶ μονῶν μὲ ἐνδιαφέρουσες τοιχογραφίες, ἀφιερώσεις εἰκόνων, ἱερῶν σκευῶν, βιβλίων κλπ.». Βλ. Ἀπ. Βακαλοπούλου, Ἱστορία τοῦ Νέου Ἑλληνισμοῦ, τόμ. Α′, σ. 208-209.

64. Βλ. Στ. Γκατσοπούλου, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 4-12.

65. Τὰ σωζόμενα ὑλικὰ τῆς τοιχοδομίας τοῦ Καθολικοῦ τῆς Μονῆς ὁδηγοῦν εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ ΙΣΤ′ αἰῶνος ὡς terminus post quem, ὡς βέβαιος δὲ terminus ante quem εἶναι ὅτι ἡ Μονὴ ὑπῆρχε τὰ τέλη τοῦ ΙΣΤ′ αἰῶνος τοὐλάχιστον.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόντσας

6. Ἡ Μονὴ τῶν Ταξιαρχῶν Γκούρας δὲν συμπεριλαμβάνεται εἰς τὸν Γ' Τόμον τῆς Tabula Imperii Byzantini (1981), ἡ ὁποία ἐκδίδεται εἰς τὴν Βιέννην. Κατὰ τὸν καθηγητὴν J. Koder, ὁ ὁποῖος εἶναι συνεκδότης τῆς Σειρᾶς καὶ ἐπιμελητὴς τῆς ἐκδόσεως, ἴσως πρόκειται περὶ κτίσματος τῆς ἐποχῆς τῆς Τουρκοκρατίας, δι' αὐτὸ καὶ δὲν συμπεριελήφθη εἰς τὸν ἀνωτέρω Τόμον[66].

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

66. Οἱ συντάκται τοῦ Γ' τόμου J. Koder καὶ P. Soustal παρουσίασαν ἕνα ἄρτιον ἔργον διὰ τὴν ἱστορικὴν Γεωγραφίαν τῆς Ἠπείρου κατὰ τοὺς βυζαντινοὺς χρόνους. Βλ. P. Soustal, J. Koder, Nikopolis und kephallenia, Tabula Imperii Byzantini, Bd 3, Wien 1981.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'

ΓΡΑΠΤΑΙ ΙΣΤΟΡΙΚΑΙ ΜΑΡΤΥΡΙΑΙ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ

1. Χειρόγραφοι Κώδικες τῆς Μονῆς

Χειρόγραφοι Κώδικες τῆς Μονῆς Γκούρας, οἱ ὁποῖοι θὰ ἀπετέλουν τὴν κυριωτέραν ἱστορικὴν πηγὴν αὐτῆς, δυστυχῶς δὲν διεσώθησαν μέχρις ἡμῶν. Εἰς τὴν πλουσίαν ἄλλοτε βιβλιοθήκην τῆς Μονῆς ἀναφέρεται ὅτι ὑπῆρχον πολλοὶ Κώδικες, οἱ ὁποῖοι εἶναι ἄγνωστον πότε καὶ ὑπὸ ποίων κατεστράφησαν ἢ ἐκλάπησαν[1].

Ἐκ Πατριαρχικῶν ἐγγράφων τοῦ ΙΘ' αἰῶνος πληροφορούμεθα ὅτι τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἐζήτησεν ἀπὸ τὴν Μονὴν τῶν Ταξιαρχῶν Γκούρας νὰ ἀποστείλῃ εἰς Κωνσταντινούπολιν τοὺς Κώδικας τῆς Μονῆς. Ἐκ τῶν αὐτῶν ἐγγράφων καταφαίνεται ὅτι δὲν ἐλήφθησαν οἱ ἀναμενόμενοι Κώδικες τῆς Μονῆς, διότι δὲν κατέστη δυνατὸν νὰ ἀνευρεθοῦν ἐν αὐτῇ[2].

Ἐκ τινος Κώδικος τῆς Μονῆς Μολυβδοσκεπάστου, ὁ ὁποῖος ἐγράφη τὸ ἔτος 1788 ὑπὸ τοῦ τότε ἡγουμένου τῆς Μονῆς Ἰωάσαφ, πληροφορούμεθα ὅτι οὗτος ἐξερευνήσας ἅπαντα τὰ ἱερὰ σκεύη τοῦ μοναστηρίου «διὰ νὰ εὑρεθῇ κώνδικας προγεγραμμένος ἀπὸ τοὺς παλαιούς, διὰ νὰ φανερώνῃ τοὺς κτίτωρας, καὶ πάντας τοὺς ἀφιερωθέντας, πρᾶγμα ἢ χρυσίον, ἤτοι ἄλλο ἐδυνήθησαν ὁ κάθε εἷς διὰ νὰ ἔχουν τὸ μνημόσινον των τὸ παντοτοινὸν καὶ δὲν ευρέθηκεν»[3]. Ἐκ τούτου συμπεραίνομεν ὅτι αἱ δύο ἀδελφαὶ Μοναὶ Γκούρας καὶ Μολυβδοσκεπάστου ἀπώλεσαν ἀπὸ αἰώνων τὰ ἱδρυτικὰ καὶ ἱστορικὰ αὐτῶν κείμενα καὶ ὡς ἐκ τούτου δὲν εἶναι εὔκολον νὰ ἀνεύρῃ τις σήμερον γραπτὰς ἱστορικὰς μαρτυρίας περὶ αὐτῶν ἐκ χειρογράφων Κωδίκων[4].

---

1. Περὶ τῶν κατὰ καιροὺς καταστροφῶν καὶ δηώσεων τῆς Μονῆς Γκούρας γίνεται εὐρὺς λόγος εἰς πολλὰ σημεῖα τῆς παρούσης ἐργασίας.

2. Βλ. Πατριαρχικὸν Γράμμα τῆς 3ης Ὀκτωβρίου 1829, σ. 239, πρὸς τὸν ἱερώτατον Μητροπολίτην Κορυτζᾶς καὶ Πωγωνιανῆς κυρ-Βησσαρίωνα.

3. Βλ. Ἀναστ. Εὐθυμίου, Ἕνας Κώδικας τῆς Μονῆς Μολυβδοσκεπάστου, Ἠπειρωτικὴ Ἑστία 15 (1966), σ. 349.

4. Εἰς Πατριαρχικὸν ἔγγραφον Μαΐου τοῦ ἔτους 1857 πρὸς τοὺς Ἀρχιερεῖς Ἰωαννίνων καὶ Γρεβενῶν, σελ. 181, ἀναγινώσκομεν: «Ἐπὶ τούτοις ὅσα οὐσιώδη ἔγγραφα εὕρωσι τοῦ ἀποθανόντος Ἡγουμένου, καταγράψαντες νὰ τὰ σφραγίσωσι καὶ στείλωσι τὴν καταγραφὴν πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν, ἐρευνῶντες καὶ ἐὰν σώζητε κώδιξ ἢ πολλὰ σιγίλλια τῆς Μονῆς».

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κοντόσας

2. *Τὰ Πατριαρχικὰ Σιγίλλια τῆς Μονῆς*

Αἱ κυριώτεραι γραπταὶ ἱστορικαὶ μαρτυρίαι περὶ τῆς Μονῆς τῶν Ταξιαρχῶν Γκούρας εἶναι τὰ κατὰ καιροὺς ἐκδοθέντα πατριαρχικὰ σιγίλλια[5], ὅσα σώζονται καὶ ὅσα ἐμμέσως ἢ ἀποσπασματικῶς μόνον γνωρίζομεν. Ταῦτα μᾶς ἐπιτρέπουν νὰ ἀντλήσωμεν πληροφορίας περὶ τῆς ἀπασχολούσης ἡμᾶς Μονῆς, αἱ ὁποῖαι, ἂν καὶ μεταγενέστεραι, ἀποτελοῦν ὅμως θετικὴν συμβολὴν εἰς τὴν σύνθεσιν τῆς ὅλης ἱστορίας της.

Α'. — Τὸ πρῶτον κατὰ χρονολογικὴν σειρὰν σωζόμενον μέχρις ἡμῶν σιγίλλιον ὑπὲρ τῆς Μονῆς τῶν Ταξιαρχῶν Γκούρας εἶναι τὸ κατὰ μῆνα Ἰούνιον ἐπινεμήσεως ε' τοῦ ἔτους 1832 ἐκδοθὲν ὑπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Κωνσταντίου Α' τοῦ ἀπὸ Σιναίου (6 Ἰουλίου 1830-18 Αὐγ. 1834)[6].

Δι' αὐτοῦ ἡ Μονὴ τῶν Ταξιαρχῶν Γκούρας «ὥσπερ εἴωθεν καὶ ἐξ ἀρχῆς, οὕτω καὶ εἰς τὸν ἑξῆς ἅπαντα χρόνον ὑπάρχῃ μετὰ τῶν ἐξονομασθέντων μετοχίων αὐτοῦ, τῶν ἐν Βλαχίᾳ κειμένων .....γνήσιον μέλος τῆς ἁγιωτάτης Μητροπόλεως Κορυτζᾶς καὶ Πωγωνιανῆς». Ἐκ τοῦ ἐπισήμου αὐτοῦ ἐγγράφου διαπιστοῦνται τὰ ἀκόλουθα:

α) Τὰ δίκαια τῶν ἐπαρχιῶν τῶν ὑποκειμένων εἰς τὸν Οἰκουμενικὸν θρόνον Κωνσταντινουπόλεως διετηροῦντο ἀπαράτρεπτα καὶ ἀπαρασάλευτα, ὁσάκις δὲ ὑπέκυπτον εἰς ἐπηρείας καὶ καταχρήσεις, τὸ Πατριαρχεῖον ἀπέκρουεν αὐτὰς διὰ Πατριαρχικῶν καὶ Συνοδικῶν Γραμμάτων καὶ ὑπομνημάτων.

β) Τὸ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Πωγωνιανῆς παρὰ τῇ χώρᾳ τῆς Ὀστανίτσης κείμενον ἱερὸν καὶ σεβάσμιον μοναστήριον τῶν Παμμεγίστων Ταξιαρχῶν Γκούρας ὑπῆρχεν ἐξ ἀρχῆς καὶ ἐγινώσκετο «συνηνωμένον τῇ ἐπαρχίᾳ ταύτῃ, καὶ ὑποκείμε-

5. Ὁ Πλάτων Αἰμιλιανός, Ἀρχειοφύλαξ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, εἰς τὸ ἔργον αὐτοῦ «Πατριαρχικὰ Σιγίλλια ἐν τοῖς Κώδιξι τοῦ Ἀρχειοφυλακίου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου», Ὀρθοδοξία 34 (1959), σ. 471-472 γράφει ὅτι «Σιγίλλιον (Sigillium) ἢ σιγιλλιῶδες γράμμα καλεῖται Πατριαρχικὸν καὶ Συνοδικὸν Γράμμα, ὅπερ γράφεται ἐπὶ μεμβράνης καὶ ὑπογράφεται ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου καὶ τῶν μελῶν τῆς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου καὶ ἐνίοτε ἐσφραγισμένον μὲ μολυβδίνην αἰωρουμένην βούλλαν, ἡ μία ὄψις τῆς ὁποίας ἀπεικονίζει τὴν Θεοτόκον, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον καὶ ἡ ἑτέρα φέρει ἔκτυπον τὸ ὄνομα τοῦ Πατριάρχου.

Τὸ σιγίλλιον ἀφορᾷ συνήθως: α) κύρωσιν τῶν προνομίων τῶν Πατριαρχικῶν καὶ Σταυροπηγιακῶν Μοναστηρίων, ὡς καὶ ἄλλων τοιούτων, β) τὸ ἀναπαλλοτρίωτον τῆς μοναστηριακῆς καὶ καθόλου τῆς ἐκκλησιαστικῆς περιουσίας, γ) ἑνώσεις ἐπισκοπῶν καὶ δ) προσαρτήσεις χωρίων εἰς ἐκκλησιαστικὰς ἐπαρχίας.

Γενικῶς σιγίλλιον εἶναι Πατριαρχικὴ καὶ Συνοδικὴ ἐπιστολὴ ἀναφερομένη εἰς διαφόρους ἐκκλησιαστικὰς ὑποθέσεις καὶ ἀνακοινοῦσα εἰς τὰς πρὸς ἃς ἀπευθύνεται ἐκκλησιαστικὰς συνήθως Ἀρχὰς τὰς ὑπ' αὐτῶν Πατριαρχικὰς καὶ Συνοδικὰς ἀποφάσεις».

6. Βλ. Βασ. Σταυρίδου, Ἱστορία τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, Ἀθῆναι 1967, σ. 160.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

νον τῷ κατὰ καιροὺς ἀρχιερεῖ Πωγωνιανῆς, καὶ ὑπ' αὐτοῦ κυριαρχικῶς διεξαγόμενον».

γ) Εἰς τὸ ἱερὸν καταγώγιον τῆς Γκούρας ὑπήγοντο ἐξ ἀρχῆς καὶ δύο ἄλλα μοναστήρια ἐν Βλαχίᾳ κείμενα, τὸ τῆς Βάλιας καὶ τῆς Σταυρουπόλεως καὶ τὰ ὁποῖα διὰ τῶν ἀποφερομένων προσόδων συνετέλουν ἀπὸ κοινοῦ «εἰς τὴν ἐξοικονόμησιν τῶν ἐπαρχιακῶν καὶ τῶν ἰδίων ἀναγκῶν καὶ ἐξόδων τοῦ κατὰ καιροὺς Πωγωνιανῆς».

δ) Ἡ ἐπαρχία Πωγωνιανῆς διὰ τὸ ὀλιγάριθμον τῶν χριστιανῶν κατοίκων «καὶ τὸ γλίσχρον πάνυ καὶ ὀλιγοπρόσοδον»[7], οὐδόλως ἐξήρκει εἰς τὴν διατροφὴν τοῦ ἀρχιερέως καὶ τὴν ἀπόδοσιν τῶν ἐπαρχιακῶν αὐτῆς χρεῶν. Διὸ καὶ ὁ Πωγωνιανῆς Διονύσιος[8] εἶχε μετοικήσει διὰ παντὸς εἰς Βουκουρέστιον, ὥστε «μόλις ἀποζῆν καὶ τὰ ἐπαρχιακὰ χρέη μετὰ δυσκολίας πολλῆς ὑπερήμερον ἀποστέλλειν».

ε) Μετὰ τὸν ἐν Βουκουρεστίῳ θάνατον τοῦ Πωγωνιανῆς Διονυσίου[9] τὸ Πατριαρχεῖον ἐφρόντισε νὰ παραμυθήσῃ τοὺς χριστιανοὺς τῆς ἐπαρχίας αὐτῆς «ἐν στερήσει μακρᾷ ἀρχιερέως ὄντας διὰ μονίμου ἀρχιερατικῆς παρουσίας καὶ νὰ ὁδηγήσῃ τὰ ἐν αὐτῇ ἱερὰ καταγώγια εἰς ἐπωφελῆ πρόοδον καὶ ἀνάπαυσιν»[10].

ς) Διὰ πατριαρχικοῦ καὶ Συνοδικοῦ Τόμου[11], ὡς καὶ δι' ἐκδόσεως «ὑψηλοῦ βασιλικοῦ προσκυνητοῦ βερατίου» ἡ Ἐκκλησία ἥνωσε τὴν ἐπαρχίαν Πωγωνιανῆς μετὰ τῆς ἁγιωτάτης Μητροπόλεως Κορυτσᾶς, ὡς καὶ τὸ μοναστήριον Γκούρας μετὰ τῶν μετοχίων αὐτοῦ Βάλιας καὶ Σταυρουπόλεως «ὑπὸ τὴν κυριαρχικὴν ἐπίσκεψιν καὶ προστασίαν τοῦ ἤδη ἱερωτάτου Μητροπολίτου Κορυτζᾶς καὶ Πωγωνιανῆς κυρ-Βησσαρίωνος»[12].

---

7. Πρβλ. καὶ Φ. Οἰκονόμου, Ἡ ἐν Ἠπείρῳ Ἐκκλησία Δρυϊνουπόλεως, Πωγωνιανῆς καὶ Κονίτσης, σ. 35.

8. Ὁ ἀρχιεπίσκοπος Πωγωνιανῆς Διονύσιος Γκανιάτης (1797-1828) διέμεινεν μονίμως εἰς Βουκουρέστιον. Βλ. Τόμον ἐνωτικὸν τῆς ἐπαρχίας Πωγωνιανῆς καὶ Κορυτζᾶς, Η.Χ., 12 (1937), σ. 84-86. Πρβλ. καὶ Φ. Οἰκονόμου, Ἡ ἐν Ἠπείρῳ Ἐκκλησία Δρυϊνουπόλεως..., σ. 38.

9. Ὁ Πωγωνιανῆς Διονύσιος ἀπέθανεν ἐν Βουκουρεστίῳ τὸ ἔτος 1828. Βλ. Τόμον ἐνωτικὸν τῆς ἐπαρχίας Πωγωνιανῆς καὶ Κορυτζᾶς, Η.Χ., 12 (1937), σ. 84. Πρβλ. καὶ Τόμον ἐνωτικὸν τῶν ἐπαρχιῶν Βελλᾶς καὶ Πωγωνιανῆς, Η.Χ., 12 (1937), σ. 86.

10. Ἐκ τούτου συμπεραίνομεν ὅτι τὰ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Πωγωνιανῆς κείμενα ἱερὰ μοναστήρια κατὰ τὴν ΙΘ' ἑκατονταετηρίδαν δὲν εὑρίσκοντο εἰς εὐχάριστον κατάστασιν. Ὁ διάκονος Κοσμᾶς Θεσπρωτὸς εἰς τὴν προσθήκην τῆς Γεωγραφίας τοῦ Ἀθανασίου Ψαλίδα παρέχει κατάλογον τῶν μοναστηρίων τῆς Ἠπείρου. Εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Πωγωνιανῆς διαλαμβάνει τὰ τῆς Ὀστανίτσας, Μολοβδοσκεπάστου, Βίσανης, Ζαραβίνας, Σταυροσκιαδίου. Βλ. Ψαλίδα Ἀθαν. - Κοσμᾶ Θεσπρωτοῦ, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 77.

11. Βλέπε Τόμον ἐνωτικὸν τῆς μητροπόλεως Κορυτσᾶς μετὰ τῆς ἐπαρχίας Πωγωνιανῆς ἐν Η.Χ., 12 (1937) σ. 84.

12. Ὁ Βησσαρίων διετέλεσε Μητροπολίτης Κορυτσᾶς καὶ Πωγωνιανῆς ἀπὸ τοῦ 1828

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

ζ) Τα μοναστήρια Γκούρας, Βάλιας καὶ Σταυρουπόλεως διέμειναν ἐνοριακὰ «καθὰ καὶ πρότερον».

η) Ἐξ ἀρχῆς τῆς δι' ἐκκλησιαστικῆς καὶ πολιτικῆς ἀποφάσεως ἑνώσεως τῶν ἐπαρχιῶν Κορυτσᾶς καὶ Πωγωνιανῆς ὁ Μητροπολίτης αὐτῶν Βησσαρίων ὑφίστατο «τὴν ἐπήρειαν καὶ ἀφόρητον ταραχὴν καὶ ζημίαν».

θ) Ὁ τότε ἡγούμενος τοῦ ἱεροῦ μοναστηρίου τῆς Γκούρας ἱερομόναχος Παΐσιος ὄχι μόνον δὲν ἀνεγνώρισε τὴν ὑπαγωγὴν τοῦ Μοναστηρίου του εἰς τὴν κυριαρχικὴν ἐξουσίαν τοῦ Μητροπολίτου Κορυτσᾶς καὶ Πωγωνιανῆς, ἀλλ' ἐξηκολούθησε νὰ κατέχῃ αὐτὸ διὰ τῆς βίας, «ὥστε προσκρούσαντα καὶ πολιτικῶς, βλάβην αὐτῷ οὐ τὴν τυχοῦσαν ἐπενεγκεῖν»[13].

ι) Ὁ ἡγούμενος Παΐσιος ἀνέφερεν εἰς τὴν Μεγάλην τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν ὅτι τὸ Μοναστήριον τῆς Γκούρας ὑπῆρξεν ἀνέκαθεν «σταυροπήγιον» δι' αὐτὸ καὶ περιεφρόνησε τὸν ἀντικανονικὸν δι' αὐτὸν κυριαρχικὸν χαρακτῆρα τοῦ ἀρχιερέως Κορυτσᾶς καὶ Πωγωνιανῆς Βησσαρίωνος.

ια) Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον λαβὸν ὑπ' ὄψιν: 1) τὰς «προσκλαύσεις» τοῦ ἀρχιερέως Κορυτσᾶς καὶ Πωγωνιανῆς Βησσαρίωνος, ὁ ὁποῖος προέβαλλεν ὡς ἀνοικονόμητα τὰ βάρη τῆς ἐπαρχίας αὐτοῦ διὰ τὴν ἔλλειψιν μοναστηριακῶν προσόδων, 2) τὴν κοινὴν ἀναφορὰν τῶν ἐκεῖθεν πλησιοχώρων καὶ λοιπῶν ἐπαρχιωτῶν χριστιανῶν «πληροφορούντων ἐν φόβῳ Θεοῦ περὶ τοῦ ἱεροῦ καταγωγίου, ἄνωθεν καὶ ἐξ ἀρχῆς διατελέσαι ὑπὸ τὴν κυριαρχικὴν ἀρχιερατικὴν ἐπίσκεψιν καὶ μηδέποτε ὑπάρξαι σταυροπήγιον» καὶ 3) τὸ γεγονὸς ὅτι οὐδέποτε «τὸ ἱερὸν αὐτὸ μοναστήριον ἐγνωρίσθη ὡς σταυροπήγιον παρὰ τῇ Ἐκκλησίᾳ, οὔτε ἐτήσιον ἐλήφθη ποτὲ παρ' αὐτοῦ πρὸς τὸ κοινόν, καθάπερ πληροῦσι πάντα τὰ ἁπανταχοῦ σταυροπηγιακὰ μοναστήρια, οὔτε ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς κώδιξιν..., κατείδωμεν ποῦ ἢ γράμμα σιγγιλλιῶδες, ἢ ἄλλο ἐκκλησιαστικὸν ἔγγραφον ἀρχαῖον ἢ νεώτερον, σταυροπηγιακὴν ἀξίαν τῷ ἐξονομασθέντι μοναστηρίῳ μέχρι γοῦν λέξεως παρεχόμενον», ἀπεφάνθη συνοδικῶς, ἵνα τὸ διαληφθὲν ἱερὸν καὶ σεβάσμιον Μοναστήριον τῶν Ταξιαρχῶν Γκούρας «ὥσπερ εἴωθεν καὶ ἐξ ἀρχῆς, οὕτω καὶ εἰς τὸν ἑξῆς ἅπαντα χρόνον ὑπάρχῃ μετὰ τῶν ἐξονομασθέντων μετοχίων αὐτοῦ Βάλιας καὶ Σταυρουπόλεως, γνήσιον μέλος τῆς Ἁγιωτάτης Μητροπόλεως Κορυτσᾶς καὶ Πωγωνιανῆς ... μηδεμίαν σχέσιν ἔχον πρὸς τὸν ἁγιώτατον Οἰκουμενικὸν θρόνον ἢ ἀναφορὰν σταυροπηγιακῆς κλίσεως, ὡς μηδὲ ὑπάρξασαν τὴν ἀρχήν».

- 1834. Πρβλ. Φ. Οἰκονόμου, Ἡ ἐν Ἠπείρῳ Ἐκκλησία Δρυϊνουπόλεως, Πωγωνιανῆς καὶ Κονίτσης, σ. 35 καὶ Ἀθαν. Ψαλίδα - Κοσμᾶ Θεσπρωτοῦ, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 37.

13. Ἡ πυρπόλησις τοῦ Καθολικοῦ τῆς Μονῆς Γκούρας κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους ὑπὸ τῶν Κυβερνητικῶν Τουρκικῶν στρατευμάτων δὲν θὰ πρέπῃ νὰ εἶναι ἄμοιρος τῆς διαγωγῆς τοῦ τότε ἡγουμένου ἱερομονάχου Παϊσίου.

Δημοσία Κεντρική Βιβλιοθήκη Κονίτσας

Τὸ σιγίλλιον αὐτὸ δὲν περιεσώθη ἐν πρωτοτύπῳ μέχρις ἡμῶν, γνωρίζομεν ὅμως τὸ περιεχόμενόν του ἀπὸ τὰ ἐν τῷ Πατριαρχικῷ ἀρχειοφυλακίῳ διατηρούμενα ἀντίγραφα[14].

Τὸ περιεχόμενον τοῦ σιγιλλίου αὐτοῦ παραμένει ἀνέκδοτον μέχρι σήμερον[15]. Διὸ καὶ ἐκδίδεται κατωτέρω (ἀριθμὸς 1) ἐκ τοῦ διασωθέντος ἀντιγράφου του ἐν τῷ ΙΖ' Κώδικι, σ. 187-188 τοῦ Πατριαρχικοῦ 'Αρχειοφυλακίου, παρὰ τῷ ὁποίῳ φέρει τὸν τίτλον: «Ἴσον σιγγιλλίου τοῦ εἰς ἐπαρχίαν Πωγωνιανῆς ἱεροῦ Μοναστηρίου τοῦ ΓΚΟΥΡΑ ἐπιλεγόμενον».

Τὸ σιγίλλιον αὐτὸ ὑπογράφουν ὁ Κωνσταντινουπόλεως Κωνστάντιος Α' καὶ οἱ ἕνδεκα Συνοδικοὶ Μητροπολῖται.

Β' — Τὸ δεύτερον χρονολογικῶς κατὰ σειρὰν σῳζόμενον σιγίλλιον ὑπὲρ τῆς Μονῆς τῶν Ταξιαρχῶν Γκούρας εἶναι τὸ κατὰ μῆνα 'Οκτώβριον, ἐπινεμήσεως ιγ' τοῦ ἔτους 1840 ἐκδοθὲν ὑπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου 'Ανθίμου Δ' (α) 27 Φεβρ. 1840-6 Μαΐου 1841 καὶ (β') 18 'Οκτωβρ. 1848-30 'Οκτ. 1852[16].

'Εκ τοῦ ἐν λόγῳ ἱστορικοῦ ἐγγράφου πληροφορούμεθα ὅτι:

α) 'Ο ἁγιώτατος 'Αποστολικός, Πατριαρχικὸς καὶ Οἰκουμενικὸς Θρόνος Κωνσταντινουπόλεως κατὰ γεραρὸν προνόμιον ὤφειλε νὰ φροντίζῃ περὶ τῶν ἱερῶν τοῦ Θεοῦ 'Εκκλησιῶν καὶ τῶν θείων σκηνωμάτων, διότι ἐντὸς αὐτῶν ἐδιδάσκετο ὁ θεοφιλὴς βίος καὶ ἡ ψυχικὴ τελειότης καὶ ἐπετυγχάνετο ἡ σωτηρία διὰ τῶν λατρευτικῶν ὕμνων καὶ τῆς ἀναιμάκτου θυσίας πρὸς τὸν Θεόν.

β) 'Η διηνεκὴς αὐτὴ πρόνοια τοῦ Πατριαρχείου κατεβάλλετο καὶ ὑπὲρ τοῦ κατὰ τὴν ἐπαρχίαν Βελλᾶς[17] καὶ Πωγωνιανῆς παρὰ τῇ χώρᾳ 'Οστανίτσης κειμένου ἱεροῦ Μοναστηρίου τῶν Ταξιαρχῶν Γκούρας.

γ) Τὸ Πατριαρχεῖον ἀπὸ ζώσης φωνῆς καὶ ἀπὸ ἐγγράφων ἀναφορῶν πολ-

---

14. Τὸ σιγίλλιον αὐτὸ εὑρίσκεται καταγεγραμμένον εἰς τὸν Κώδικα ΙΖ' σ. 187-188 τοῦ ἔτους 1832 παρὰ τῷ Πατριαρχικῷ 'Αρχειοφυλακίῳ. 'Ο Μιλήτου Αἱμιλιανός, 'Αρχειοφύλαξ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, κατόπιν ἐπισταμένης ἐρεύνης τῶν κωδίκων, ἐξέδωκε κατὰ χρονολογικὴν σειρὰν (ἀπὸ τοῦ ἔτους 1608) κατάλογον πάντων τῶν Σιγιλλίων τῶν εὑρισκομένων ἐν τοῖς κώδιξι τοῦ 'Αρχειοφυλακίου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου μετὰ σχετικῆς παραπομπῆς. Βλ. 'Ορθοδοξία ΛΔ' (1959) - ΛΣΤ' (1961). 'Εν τῷ καταλόγῳ τούτῳ τὸ ἀνωτέρω Σιγίλλιον τοῦ ἔτους 1832 φέρει αὔξοντα ἀριθμὸν 372. Βλέπε Πατριαρχικὰ Σιγίλλια, 'Ορθοδοξία, 35 (1960), σ. 152.

15. 'Ο Καλλίνικος Δελικάνης ἔνθ' ἀνωτ., σ. 545 δημοσιεύει μόνον τὸν τίτλον τοῦ ἐν λόγῳ σιγιλλίου.

16. Βλ. Βασ. Σταυρίδου, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 160.

17. Τὸν Μάϊον τοῦ ἔτους 1834 ἐγένετο ἀπόσπασις τῆς Πωγωνιανῆς ἀπὸ τῆς Κορυτσᾶς, ἡ ὁποία ἡνώθη μετὰ τῆς ἐπισκοπῆς Βελλᾶς ὑπὸ τὸν τίτλον «Μητρόπολις Βελλᾶς καὶ Πωγωνιάνης». Βλ. Πατριαρχικὸν καὶ Συνοδικὸν Τόμον ἐν Η.Χ. 12 (1937), σ. 86-88.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόντσας

λῶν πλησιοχώρων, εὐσυνειδήτων καὶ ἀξιοπίστων ἐκεῖ χριστιανῶν «ἐβεβαιώθη ἀκριβῶς»[18] ὅτι τὸ Μοναστήριον τῆς Γκούρας μετὰ τῶν ὑπαλλήλων αὐτῷ δύο ἐν Βλαχίᾳ ἱερῶν Μοναστηρίων Βάλιας καὶ Σταυρουπόλεως ἦτο ἀπὸ «ἀρχαίων χρόνων»[19] τετιμημένον διὰ τῆς σταυροπηγιακῆς ἀξίας καὶ χάριτος καὶ ὑπέκειτο ἀμέσως εἰς τὸν Οἰκουμενικὸν Θρόνον Κωνσταντινουπόλεως.

δ) Ἡ σταυροπηγιακὴ Μονὴ τῶν Ταξιαρχῶν Γκούρας συνεπείᾳ τῶν καιρικῶν περιστάσεων[20] ἀπώλεσε τὰ ἱερὰ σιγιλλιώδη γράμματα, τὰ ὁποῖα εἶχον ἐπιβραβεύσει αὐτὴν διὰ τῆς σταυροπηγιακῆς ἀξίας καὶ χάριτος[21].

ε) Ἡ πρὸ μικροῦ χρόνου[22] ἀπώλεια τῶν σταυροπηγιακῶν προνομίων τῆς Μονῆς Γκούρας ὡδήγησεν αὐτὴν εἰς μεγάλην ἀνωμαλίαν καὶ ἀκαταστασίαν, διότι ἐναπέμεινεν ἔρημος ὁσιωτάτων πατέρων, οἱ ὁποῖοι διεσπάρησαν «τῆδε κακεῖσε».

ς) Ἡ διοίκησις τοῦ Μοναστηρίου ἐγένετο ἔρμαιον τῶν τυχόντων ἰδιοτελῶν καὶ ἰδιωφελῶν ἀνθρώπων, οἱ ὁποῖοι ἥρπαζον καὶ ἰδιοποιοῦντο τὰς προσόδους τόσον τοῦ κυριαρχικοῦ, ὅσον καὶ τῶν ὑποκειμένων αὐτῷ δύο ἐν Βλαχίᾳ μετοχίων του καὶ γενικῶς κατεχρῶντο τὰ κτήματα καὶ ἀφιερώματα αὐτοῦ, καρπούμενοι «τὰ γεννήματα αὐτῶν καὶ τὰς ἐπικαρπίας ἐν ἄκρᾳ ἀθεοφοβίᾳ τε καὶ ἀσυνειδησίᾳ».

ζ) Τὸ Πατριαρχεῖον, διὰ νὰ ἀπαλλάξῃ τὴν Μονὴν ἐκ τῆς πλεονεκτικῆς καὶ ἰδιοτελοῦς καταχρήσεως καὶ διὰ νὰ ἐπιτύχῃ τὴν καλλιτέραν βελτίωσιν καὶ ἐπαύξησιν αὐτῆς, ἀπεφάσισε τὴν ἀνανέωσιν τῶν ἀρχαίων σταυροπηγιακῶν προνομίων της, ἐκδοῦσα πρὸς τοῦτο Πατριαρχικὸν καὶ Συνοδικὸν σιγιλλιῶδες ἐν μεμβράναις Γράμμα.

η) Διὰ τοῦ Γράμματος αὐτοῦ ὡρίζετο ὅτι τὸ ἱερὸν Μοναστήριον τῆς Γκούρας μετὰ τῶν δύο ἐν Βλαχίᾳ μετοχίων του Βάλιας καὶ Σταυρουπόλεως «ὡς ἀ-

---

18. Ἡ ἀκριβὴς βεβαίωσις τῆς Ἐκκλησίας περὶ τοῦ σταυροπηγιακοῦ χαρακτῆρος τῆς Μονῆς Γκούρας ἐστηρίχθη εἰς τὰς γραπτὰς καὶ προφορικὰς μαρτυρίας τῶν ἐντοπίων εὐσεβῶν χριστιανῶν. Συνεπῶς δὲν ἐσῴζοντο γραπταὶ ἱστορικαὶ μαρτυρίαι, ὡς χρυσόβουλλα, σιγίλλια, ἢ ἄλλα ἐπίσημα ἔγγραφα.

19. Δὲν δυνάμεθα δυστυχῶς νὰ προσδιορίσωμεν μετ' ἀκριβείας εἰς πόσον μακρινὴν χρονικὴν περίοδον ἀναφέρεται ἡ φράσις «ἀρχαίων χρόνων».

20. Ἀσφαλῶς διὰ τῶν «καιρικῶν περιστάσεων» ἡ Ἐκκλησία ἐννοεῖ τὰ δύστηνα χρόνια τῆς Τουρκοκρατίας.

21. Ἐκ τούτου συμπεραίνομεν ὅτι τὰ κατὰ καιροὺς ἐκδοθέντα σιγίλλια, τὰ ὁποῖα εἶχον ἀπονείμει ἢ εἶχον κατοχυρώσει τὰ σταυροπηγιακὰ προνόμια τῆς Μονῆς Γκούρας, δὲν ἐσῴζοντο οὐδαμοῦ, οὐδὲ ἐν αὐτῷ τῷ Πατριαρχικῷ Ἀρχειοφυλακίῳ.

22. Δηλαδὴ κατὰ τὸ ἔτος 1832, ὅτε ἡ Μονὴ ὑπήχθη εἰς τὴν Μητρόπολιν Κορυτσᾶς καὶ Πωγωνιανῆς.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

νέκαθεν, καὶ ἐξ ἀρχῆς, οὕτω καὶ εἰς τὸν ἑξῆς ἅπαντα χρόνον, ὑπάρχει καὶ λέγεται καὶ παρὰ πάντων γινώσκεται ἡμέτερον Πατριαρχικὸν καὶ σταυροπηγιακόν, ἐλεύθερον, ἀδούλωτον, ἀσύδοτον, ἀκαταπάτητον, ἀνενόχλητόν τε καὶ ἀνεπηρέαστον παρὰ παντὸς προσώπου.... καὶ μηδενὶ ἄλλῳ ὑποτασσόμενον, εἰ μὴ μόνον τῷ καθ' ἡμᾶς ἁγιωτάτῳ Πατριαρχικῷ, Ἀποστολικῷ καὶ Οἰκουμενικῷ Θρόνῳ».

θ) Ἡ Σταυροπηγιακὴ Μονὴ τῶν Ταξιαρχῶν Γκούρας ὤφειλε κατ' ἔτος νὰ δίδῃ: 1) 5.600 γρόσια πρὸς τὸ κοινὸν[23] τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, λόγῳ ὑποταγῆς, 2) 5.000 γρόσια εἰς τὴν Σχολὴν τῆς χώρας Ὀστανίτσης, λόγῳ ἐκπαιδεύσεως τῆς ἐν αὐτῇ χριστιανικῆς νεολαίας καὶ 3) 5.000 γρόσια χάριν ἐλεῶν καὶ βηθείας ἀπόρων ὁμογενῶν χριστιανῶν τῆς ἰδίας χώρας, διανεμομένων πρὸς αὐτοὺς ἀνὰ 2.500 γρόσια κατὰ τὰς δύο μεγάλας ἑορτὰς τῆς Γεννήσεως τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ καὶ τῆς ἐκ νεκρῶν Ἀναστάσεως Αὐτοῦ.

ι) Τὰ προβλεπόμενα διὰ τὴν λειτουργίαν τῆς Σχολῆς καὶ τὴν βοήθειαν τῶν πτωχῶν τῆς χώρας Ὀστανίτσης χρηματικὰ ποσὰ διεχειρίζοντο οἱ πρὸς τοῦτο ἐγκρινόμενοι καὶ διοριζόμενοι τιμιώτατοι, ζηλωταί, φιλόκαλοι καὶ εὐσυνείδητοι ἐπίτροποι.

ια) Οἱ ἡγουμενεύοντες εἰς τὸ Μοναστήριον τῆς Γκούρας ὤφειλον: 1) νὰ διοικοῦν αὐτό τε καὶ τὰ μετόχια αὐτοῦ θεοφιλῶς, ἐπαγρυπνοῦντες καὶ φροντίζοντες διὰ τὴν εὐρυθμίαν, αὔξησιν καὶ βελτίωσιν αὐτῶν καὶ 2) νὰ ἀποστέλλουν κατ' ἔτος πρὸς τὴν Μεγάλην τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν τοὺς μοναστηριακοὺς λογαριασμούς.

ιβ) Οἱ ἐν τῷ Μοναστηρίῳ συνασκούμενοι πατέρες ὤφειλον: 1) νὰ διάγουν ἄμεμπτον βίον κατὰ τὸν τύπον τῆς μοναχικῆς αὐτῶν ἰδιότητος, 2) νὰ συντρέχουν ἐξ ὅλης ψυχῆς καὶ καρδίας τὰς προσπαθείας τῶν ἡγουμένων ὑπὲρ τῆς μοναστηριακῆς ὠφελείας καὶ βελτιώσεως, 3) νὰ ἐκλέγουν ὡς ἡγούμενον αὐτῶν τὸν ἐκ τῆς ὁλομελείας ἄξιον καὶ συνετόν, ἀνακοινοῦντες τὴν ἐκλογὴν διὰ κοινῆς ἀναφορᾶς αὐτῶν πρὸς τὴν Μεγάλην τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν, διὰ νὰ ἀποκαθίσταται αὐτὸς καὶ ἐκκλησιαστικῶς καὶ 4) νὰ προσκαλοῦν διὰ τὴν ἐπιτέλεσιν τῶν χειροτονιῶν αὐτῶν ἕνα ἐκ τῶν ἐπιθυμουμένων πλησιοχώρων Ἀρχιερέων.

ιγ) Κατὰ τὴν «ἀποκατάστασιν» τῶν ἡγουμένων τῶν ἐν Βλαχίᾳ Μετοχίων συνέβαινον προηγουμένως πολλαὶ παραβάσεις, παρεκτροπαί, καταχρήσεις, ζημίαι, γλωσσαλγίαι καὶ φοβεραὶ διενέξεις[24]. Διὰ τοῦτο τὸ Πατριαρχεῖον ὥρισεν, ὅπως οἱ ἡγούμενοι τῶν ἐν Βλαχίᾳ μετοχίων ἐκλέγωνται ὑπὸ τοῦ ἡγουμένου καὶ

---

23. Περὶ τοῦ «Κοινοῦ» τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας βλέπε Βασ. Σταυρίδου, Ἱστορία τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, Ἀθῆναι 1967, σ. 47-48, ἔνθα καὶ σχετικὴ βιβλιογραφία.

24. Πρβλ. Ἰ. Λαμπρίδου, Ἱερὰ ἐν Ἠπείρῳ σκηνώματα, σ. 44.

Δημόσια κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

τῶν λοιπῶν πατέρων τοῦ κυριαρχικοῦ Μοναστηρίου τῆς Γκούρας καὶ εἶναι «διὰ παντὸς μέλη γνήσια καὶ κουρὰ τούτου, μὴ δυναμένου ξένου τινος, καὶ μὴ ἔχοντος τὴν μετάνοιαν ἐν αὐτῷ παρεισφρῦσαι ποτε ἐν ταῖς ρηθείσαις ἡγουμενείαις». Ὡσαύτως δὲν ἠδύναντο νὰ ἀπέλθουν εἰς Βλαχίαν πρὸς ἀνάληψιν τῆς ἡγουμενίας αὐτῶν «ἄνευ τῆς εἰδήσεως καὶ ἐγγράφου συστάσεως καὶ ἐπικυρώσεως τοῦ κατὰ καιροὺς Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου».

Καὶ τὸ σιγίλλιον αὐτὸ δὲν περιεσώθη ἐν πρωτοτύπῳ μέχρις ἡμῶν, ἐκδίδεται δὲ κατωτέρω (ἀριθμὸς 2) ἐκ τοῦ ἐν τῷ Πατριαρχικῷ Ἀρχειοφυλακίῳ διατηρουμένου ἀντιγράφου του[25].

Γ' — Τρίτον εἰς τὴν σειρὰν τῶν περὶ τῆς Μονῆς τῶν Ταξιαρχῶν Γκούρας γνωστῶν σιγιλλίων εἶναι τὸ κατὰ μῆνα Μάϊον τοῦ ἔτους 1857 ἐκδοθὲν ὑπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Κυρίλλου Ζ' (21 Σεπτ. 1855 - 1 Ἰουλίου 1860)[26].

Τὸ ἐπίσημον αὐτὸ ἔγγραφον ἐπικυρώνει τὸ σιγίλλιον τοῦ ἔτους 1840 περὶ τῆς Σταυροπηγιακῆς ἀξίας τῆς Μονῆς τῶν Ταξιαρχῶν Γκούρας καὶ προσθέτει νέας διατάξεις.

Εἰδικώτερον ἐκ τοῦ σιγιλλίου αὐτοῦ πληροφορούμεθα τὰ ἀκόλουθα:

α) Ἡ Μεγάλη τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία προνοοῦσα διὰ τὴν θεοφιλῆ διοίκησιν καὶ ἀσφάλειαν τῶν ἁπανταχοῦ ἱερῶν τοῦ Θεοῦ σκηνωμάτων «καὶ μάλιστα τῶν ἀνέκαθεν σταυροπηγιακῇ ἀξίᾳ καὶ χάριτι τετιμημένων» δὲν παρέλειψε πρὸ χρόνων δεκαεπτὰ (δηλαδὴ τὸ ἔτος 1840) νὰ ἀποκαταστήσῃ τὸ εἰς τὴν ἐπαρχίαν Πωγωνιανῆς παρὰ τῷ χώρᾳ Ὀστανίτσης κείμενον ἱερὸν καὶ σεβάσμιον Μοναστήριον τῶν παμμεγίστων Ταξιαρχῶν Γκούρας «εἰς τὴν προτέραν ἀρχαίαν σταυροπηγιακὴν τάξιν»[27].

β) Ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Ἄνθιμος Δ' ὁ Βυζάντιος κατὰ τὴν πρώτην πατριαρχείαν αὐτοῦ (27 Φεβρ. 1840-6 Μαΐου 1841)[28] ἐξέδωκε Πατριαρχικὸν καὶ Συνοδικὸν σιγιλλιῶδες ἐν μεμβράναις Γράμμα «ἐπικυρωτικὸν τῆς τοιαύτης σταυροπηγιακῆς αὐτοῦ κλήσεως....ὡς καὶ ὑπὸ τὴν ἄμεσον προστασίαν τοῦ Ἁγιωτάτου Οἰκουμενικοῦ Θρόνου κατὰ τὴν ἀπ' ἀρχῆς τῆς συστάσεως αὐ-

---

25. Τὸ σιγίλλιον αὐτὸ ἀπωλέσθη, διὸ καὶ κατὰ τὸ ἔτος 1857 ἐξεδόθη νέον. Εἶναι ἄξιον σημειώσεως ὅτι ὁ Ἀρχειοφύλαξ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου Μιλήτου Αἰμιλιανὸς δὲν ἀναφέρει τὸ σιγίλλιον τοῦ ἔτους 1840 εἰς τὸν ὑπ' αὐτοῦ ἐκδοθέντα κατάλογον πάντων τῶν σιγιλλίων, τῶν εὑρισκομένων ἐν τοῖς κώδιξι τοῦ Ἀρχειοφυλακίου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Βλ. Τσακοπούλου Αἰμιλιανοῦ (Μιλήτου), ἔνθ' ἀνωτ., σ. 471 καὶ ἑξ.

26. Βλ. Βασιλ. Σταυρίδου, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 161.

27. Συνεπῶς ἡ σταυροπηγιακὴ τάξις τοῦ Μοναστηρίου τῆς Γκούρας καθιερώθη ἀπὸ τῆς συστάσεως αὐτοῦ.

28. Βλ. Βασιλ. Σταυρίδου, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 160.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόντος

τοῦ ὕπαρξιν»[29].

γ) Ὁ κατὰ τὸ ἔτος 1857 ἀναλαβὼν τὴν ἡγουμενίαν τῆς Γκούρας Ἀρχιμανδρίτης τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου Χρύσανθος ἐνεφανίσθη ἐνώπιον τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Κυρίλλου καὶ τῆς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου καὶ ἀνήγγειλεν εἰς αὐτοὺς ὅτι τὸ σιγιλλιῶδες ἐν μεμβράναις Γράμμα τοῦ ἔτους 1840 «ἐκ περιστάσεως ἀπολεσθὲν καὶ ἐξίτηλον γεγονός, οὐχ εὕρηται ὅλως μεταξὺ τῶν ἄλλων μοναστηριακῶν ἐγγράφων»[30].

δ) Ὁ ὁσιώτατος Ἡγούμενος τῆς Γκούρας Χρύσανθος μετὰ τῶν λοιπῶν πατέρων τῆς Μονῆς, ὡς καὶ οἱ πρόκριτοι τῶν χριστιανῶν τῆς χώρας Ὀστανίτσης ἔκρινον ἀναγκαιότατον ὄχι μόνον τὴν ἀναπλήρωσιν τοῦ ἀπωλεσθέντος ἐκείνου Πατριαρχικοῦ καὶ Συνοδικοῦ σιγιλλιώδους Γράμματος δι' ἐκδόσεως ἑτέρου, «ἀνανεοῦντος καὶ ἐπικυροῦντος πάντα τὰ ἐκείνῳ Συνοδικῶς ὁρισθέντα», ἀλλὰ καὶ τὴν προσθήκην ἑτέρων ὠφελίμων διατάξεων, ἀναφερομένων εἰς τὴν ἀσφαλῆ καὶ μόνιμον ἐξωτερικὴν οἰκονομίαν τῆς Μονῆς.

ε) Οἱ ἀνωτέρω ἐκ προνοητικοῦ ζήλου κινηθέντες ἐζήτησαν διὰ τὴν γνησιότητα καὶ ἀσφάλειαν τῶν ἐκδιδομένων ἐγγράφων, ὡς καὶ διὰ τὴν ἀπὸ κοινοῦ σύμπραξιν καὶ διεξαγωγὴν ὅλων τῶν ὑποθέσεων τῆς Μονῆς τὰ ἑξῆς: 1) νὰ «ἀποκατασταθῇ» τριμελὴς ἐπιτροπή, ἀποτελουμένη ἐκ τῶν προκρίτων χριστιανῶν τῆς χώρας Ὀστανίτσης, 2) νὰ κατασκευασθῇ ὑπὸ τῆς Μονῆς τριμερὴς σφραγῖδα, τὰ τμήματα τῆς ὁποίας θὰ κατείχοντο «τὸ μὲν ὑπὸ τοῦ κατὰ καιρὸν ἡγουμένου, τὰ δὲ ὑπὸ δύο τῶν ἐπιτρόπων[31], ἀλλασσομένου τοῦ προσωπικοῦ αὐτῶν κατὰ τριετίαν»[32] καὶ 3) νὰ ἀποστέλλωνται κατὰ πᾶν ἔτος πρὸς τὸ Πατριαρχεῖον οἱ μοναστηριακοὶ λογαριασμοί, ὑπογεγραμμένοι ὑπό τε τοῦ Ἡγουμένου καὶ τῶν ἐπιτρόπων.

ς) Ἡ Σύνοδος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἀφοῦ ἔλαβε ὑπ' ὄψιν 1) τὸν Ἐκκλησιαστικὸν Κώδικα «ἐν ᾧ κατεστρώθη ἀπαραλλάκτως τὸ διαληφθὲν ἐκκλησιαστικὸν σιγιλλιῶδες Γράμμα, ἐκδεδομένον κατὰ τὸ παρελθὸν ἀωμον

---

29. Συνεπῶς ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς συστάσεως αὐτῆς ἡ Μονὴ τῶν Ταξιαρχῶν Γκούρας ἐτύγχανε σταυροπηγιακὴ καὶ μόνον μετὰ τὴν ἐπίμονον ἀξίωσιν καὶ ἀπαίτησιν τοῦ Κορυτσᾶς καὶ Πωγωνιανῆς Βησσαρίωνος ἀνεστάλη ἐπὶ μικρὸν (1832-1840) ἡ Σταυροπηγιακὴ αὐτῆς κλῆσις καὶ ἀξία.

30. Τὸ ἔτος 1857 ὑπῆρχον ἑπομένως μοναστηριακὰ ἔγγραφα εἰς τὴν Μονὴν Γκούρας, μᾶς εἶναι ὅμως ἄγνωστον πότε καὶ ὑπὸ ποίας περιστάσεις ἀπωλέσθησαν.

31. Ἐκ Πατριαρχικοῦ ἐγγράφου πρὸς τοὺς Ἀρχιερεῖς Ἰωαννίνων καὶ Γρεβενῶν τὸν Μάϊον τοῦ ἔτους 1857 πληροφορούμεθα ὅτι εἰς τὸν ἡγούμενον τῆς Μονῆς Γκούρας ἐδόθη τὸ ἓν τμῆμα τῆς νέας σφραγίδος, ἐκ δὲ τῶν ἀποσταλέντων τριῶν μερῶν, ἤτοι τοῦ στροφέως καὶ τῶν δύο τμημάτων, ἔπρεπε νὰ δοθοῦν ἀνὰ ἓν εἰς τοὺς τρεῖς ἐπιτρόπους. Βλέπε Πατριαρχικὸν ἔγγραφον Μαΐου 1857, σ. 181, πρὸς τοὺς Ἀρχιερεῖς Ἰωαννίνων καὶ Γρεβενῶν.

32. Ἑπομένως οἱ ἐπίτροποι τῆς Μονῆς Γκούρας ἠλλάσσοντο ἀνὰ τριετίαν.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόντσας

σωτήριον ἔτος κατὰ μῆνα 'Οκτώβριον»[33], 2) τὰς προλαβούσας καταχρήσεις καὶ ἀνωμαλίας, εἰς τὰς ὁποίας ὑπέκυψεν τὸ κυριαρχικὸν τῆς Γκούρας Μοναστήριον μετὰ τῶν ἐν Βλαχίᾳ δύο μετοχίων αὐτοῦ «ἕνεκα τῆς ἐξαφανίσεως τῶν κατὰ καιροὺς ἐπιβραβευθέντων αὐτῷ ἱερῶν Σιγγιλλιωδῶν Γραμμάτων καὶ τῆς ἐξασθενήσεως καὶ τῆς ἐλευθερίας καὶ ἀδουλωσίας αὐτοῦ σταυροπηγιακῶν προνομίων»[34] καὶ 3) τὰς εὐλόγους καὶ δικαίας ἀπὸ κοινοῦ παρακλήσεις τοῦ 'Ηγουμένου καὶ τῶν προκρίτων χριστιανῶν τῆς χώρας 'Οστανίτσης, πρῶτον μὲν ἐπεκύρωσε τὸ προεκδοθὲν κατὰ τὸ ἔτος 1840 Πατριαρχικὸν καὶ Συνοδικὸν Σιγιλλιῶδες Γράμμα, ἔπειτα δὲ «συνῳδὰ ἐκείνῳ» ἀπεφάσισε καὶ ὥρισε συμπληρωματικῶς:

Αον: 'Απὸ τοῦ ἔτους 1857 καὶ ἑξῆς εἰς τὴν Μονὴν Γκούρας θὰ διωρίζωντο ἐκ τῶν χριστιανῶν τῆς χώρας 'Οστανίτσης τρεῖς ἐπίτροποι, κατόπιν ἐγκρίσεως καὶ ἐκλογῆς αὐτῶν ὑπὸ τοῦ 'Ηγουμένου, τῶν μοναστηριακῶν πατέρων καὶ τῶν προκρίτων χριστιανῶν τῆς περιοχῆς[35]. Οἱ ἐκλεγόμενοι ἐπίτροποι ἔπρεπε νὰ εἶναι «ἄνδρες εὐυπόληπτοι καὶ ζηλωταὶ»[36], ἡ δὲ ἡγεσία των ἦτο τριετής. Χρέος καὶ καθῆκον αὐτῶν ἦτο νὰ κρατοῦν ἀνὰ ἕνα τμῆμα τῆς τριμεροῦς Μοναστηριακῆς σφραγίδος καὶ νὰ σφραγίζουν «κοινῇ ἐγκρίσει, τὰ ἐκδιδόμενα ἡγουμενικὰ καὶ ἄλλα οἱαδήποτε μοναστηριακὰ Γράμματα»[37].

Βον: Οἱ 'Ηγούμενοι τῶν ἐν Βλαχίᾳ Μετοχίων Βάλιας καὶ Σταυρουπόλεως θὰ ἐκλέγοντο καὶ «τῇ συναινέσει τῶν ἐπιτρόπων»[38] τῆς Μονῆς.

---

33. 'Εφ' ὅσον τὸ σιγίλλιον τοῦ ἔτους 1840 εὑρίσκετο κατεστρωμένον εἰς τὸν ἐκκλησιαστικὸν κώδικα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου εἶναι ἄξιον ἀπορίας διότι ὁ 'Αρχειφύλαξ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου Μιλήτου Αἰμιλανὸς δὲν συμπεριέλαβε αὐτὸ εἰς τὸν κατάλογον τῶν ἐκδοθέντων πατριαρχικῶν σιγιλλίων.

34. 'Η δεινὴ θέσις εἰς τὴν ὁποίαν περιῆλθεν ἡ Μονὴ Γκούρας ὠφείλετο ἑπομένως καὶ εἰς τὴν ἐξαφάνισιν ἢ καὶ ἐξασθένησιν τῶν σταυροπηγιακῶν αὐτῆς προνομίων.

35. Οἱ ἐπίτροποι τῆς Μονῆς Γκούρας ἐξελέγοντο ὑπὸ τοῦ ἡγουμένου καὶ τῶν πατέρων τῆς Μονῆς, ὡς καὶ ἐκ τῶν προκρίτων χριστιανῶν τῆς 'Οστανίτσης.

36. 'Εκ τούτου συμπεραίνομεν ὅτι τὸ Πατριαρχεῖον κατέβαλε κάθε δυνατὴν προσπάθειαν διὰ τὴν θεοφιλῆ διοίκησιν καὶ ἀνόρθωσιν τῆς Μονῆς Γκούρας.

37. 'Ασφαλῶς διὰ τοῦ μέτρου αὐτοῦ δὲν ἠδύνατο πλέον ὁ ἡγούμενος τῆς Μονῆς νὰ σφραγίζῃ κανένα ἔγγραφον χωρὶς τὴν συγκατάθεσιν καὶ τὴν θέλησιν τῶν ἐπιτρόπων τῆς Μονῆς. Ἔτσι περιωρίζοντο αἱ καταχρήσεις καὶ ἀνωμαλίαι ἐν τῇ διοικήσει τῆς Μονῆς. 'Η διαίρεσις τῆς μοναστηριακῆς σφραγίδος εἰς τμήματα ἠκολούθησε τὴν διαίρεσιν τῆς Πατριαρχικῆς σφραγίδος, ἡ ὁποία ἐγένετο ὑπὸ τοῦ πατριάρχου Σαμουὴλ τοῦ Χαντζερῆ (χάττι σερὶφ 1763). Ηρβλ. Βασ. Στεφανίδου, 'Εκκλησιαστικὴ 'Ιστορία, 'Αθῆναι 1959², σ. 749. Περὶ τῆς διαιρέσεως τῶν μοναστηριακῶν σφραγίδων εἰς τμήματα βλέπε πλείονα εἰς Κ. Μ. Ράλλη, περὶ τῶν μοναστηριακῶν σφραγίδων κατὰ τὸ δίκαιον τῆς 'Ορθοδόξου 'Ανατολικῆς 'Εκκλησίας, 'Αθῆναι 1914 καὶ Μεγάλη 'Ελληνικὴ 'Εγκυκλοπαιδεία, τόμος ΙΖ', σ. 326-27.

38. Οἱ ἐπίτροποι τῆς Μονῆς Γκούρας ἀνέλαβον ἑπομένως οὐσιαστικὸν καὶ ὑπεύθυνον ρόλον εἰς τὴν ἀνόρθωσιν καὶ διοίκησιν ὄχι μόνον τοῦ κυριαρχικοῦ μοναστηρίου τῆς Γκούρας, ἀλλὰ καὶ τῶν μετοχίων αὐτοῦ ἐν Βλαχίᾳ.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κονίτσας

Καὶ τὸ σιγίλλιον αὐτὸ δὲν περιεσώθη πρωτοτύπως μέχρις ἡμῶν[39], γνωρίζομεν ὅμως τὸ περιεχόμενόν του ἀπὸ τὰ ἐν τῷ Πατριαρχικῷ ἀρχειοφυλακίῳ διατηρούμενα ἀντίγραφα[40]. Ἐπειδὴ καὶ τὸ σιγίλλιον τοῦτο παραμένει ἀνέκδοτον μέχρι σήμερον, ἐκδίδεται ὑφ' ἡμῶν κατωτέρω (ἀριθμὸς 3) ἐκ τοῦ διασωθέντος ἀντιγράφου του ἐν τῷ ΚΘ' Κώδικι σελ. 103-104 τοῦ Πατριαρχικοῦ Ἀρχειοφυλακίου, παρὰ τῷ ὁποίῳ φέρει τὸν τίτλον: «Σιγγίλλιον τοῦ ἱεροῦ Μοναστηρίου τῶν Ταξιαρχῶν τοῦ ἐπιλεγομένου Γκούρας καὶ κειμένου κατὰ τὴν χώραν Ὀστανίτζης τῆς ἐπαρχίας Πωγωνιανῆς».

Ὑπογράφεται ὑπὸ τοῦ Κωνστανινουπόλεως Κυρίλλου Ζ' καὶ τῶν Συνοδικῶν Μητροπολιτῶν.

Δ' - Τέταρτον εἰς τὴν σειρὰν τῶν γνωστῶν σιγιλλίων εἶναι τὸ κατὰ μῆνα Μάϊον, ἐπινεμήσεως στ' τοῦ ἔτους 1863 πατριαρχικὸν καὶ συνοδικὸν σιγιλλιῶδες Γράμμα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Ἰωακεὶμ Β' (α) 4 Ὀκτ. 1860-9 Ἰουλίου 1863 καὶ (β) 23 Νοεμβρίου 1873-4 Αὐγ. 1878[41] «περὶ τῆς προσηλώσεως καὶ ὁλοσχεροῦς προσαρτήσεως τῶν ἱερῶν Μονῶν Γκούρας καὶ τῆς Θεοτόκου Μολυβδοσκεπάστου ἐν Πωγωνιανῇ, τῆς Θεοτόκου τῆς ἐπιλεγομένης Βελλᾶς ἐν Βελλᾷ, ὡς καὶ τῶν ἐν Βλαχίᾳ Μετοχίων αὐτῶν, εἰς τὸν Πατριαρχικὸν Οἰκουμενικὸν Θρόνον Κωνσταντινουπόλεως»[42].

Ἐκ τοῦ ἐπισήμου αὐτοῦ Πατριαρχικοῦ ἐγγράφου διαπιστοῦνται τὰ ἀκόλουθα:

α) Διὰ τοῦ ἐν ἔτει 1859 καθ' ὑψηλὴν Ἀνακτορικὴν Διαταγὴν σχηματισθέντος ἐν Βασιλευούσῃ Ἐθνικοῦ Προσωρινοῦ Συμβουλίου ἐλήφθη γενικωτέρα πρόνοια διὰ τὴν ἀρίστην τακτοποίησιν καὶ ἐπὶ τὸ βέλτιον διαρρύθμισιν τῶν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις τοῦ Ἁγιωτάτου Οἰκουμενικοῦ Θρόνου κειμένων ἱερῶν Σταυροπηγιακῶν καὶ Ἐνοριακῶν Μοναστηρίων[43].

---

39. Ὁ Ἰ. Λαμπρίδης, Ἱερὰ ἐν Ἠπείρῳ σκηνώματα, σ. 8 γράφει ὅτι «ἡ παρὰ τὴν Ὀστανίτσαν Μονὴ κατέχει καὶ σιγίλλιον τῷ 1854 ἐκδοθὲν... ὧν οὐδὲ τὴν ἀντιγραφὴν ἐπέτρεψαν ἡμῖν οἱ κάτοικοι τοῦ χωρίου τούτου». Πρβλ. καὶ Σπ. Στούπη, Πωγωνιακὰ καὶ Βησσανιώτικα, τόμ. Β' σ. 81 σημείωσις. Προφανῶς πρόκειται περὶ λάθους καὶ θὰ ἀναφέρηται εἰς τὸ ἀνωτέρω σιγίλλιον τοῦ 1857. Ἐκ τούτου συμπεραίνομεν ὅτι τὸ ἔτος 1888 ἡ Μονὴ ἐξηκολούθει νὰ κατέχῃ τὸ σιγίλλιον τοῦτο, τὸ ὁποῖον εἶναι ἄγνωστον πότε καὶ ὑπὸ ποίας συνθήκας ἐξηφανίσθη ἐκ τοῦ Ἀρχείου τῆς Μονῆς.

40. Πρβλ. καὶ Τσακοπούλου Αἰμιλιανοῦ (Μιλήτου), ἔνθ' ἀνωτ., Ὀρθοδοξία 35 (1960), σ. 161.

41. Βλ. Βασιλ. Σταυρίδου, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 161.

42. Τὸ σιγίλλιον αὐτὸ εὑρίσκεται καταγεγραμμένον εἰς τὸν κώδικα ΚΘ', σελ. 137-140 τοῦ ἔτους 1863 παρὰ τῷ Πατριαρχικῷ Ἀρχειοφυλακίῳ. Πρβλ. Τσακοπούλου Αἰμιλιανοῦ (Μιλήτου), ἔνθ' ἀνωτ., Ὀρθοδοξία, 35 (1960), σ. 162 καὶ Δελικάνη Καλλ., ἔνθ' ἀνωτ., σ. 650.

43. Τὸ πρῶτον ἄρθρον τῶν Γενικῶν περὶ Μοναστηρίων διατάξεων διελάμβανεν ὅτι «Ἅπαντα τὰ Μοναστήρια, τόσον Πατριαρχικά, ὅσον καὶ ἐνοριακά, τίθενται ὑπὸ τὴν ἐπο-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κοζάνης

β) Τὸ 'Εθνικὸν ἐκεῖνο Συμβούλιον ἐπέστησεν ἰδιαιτέρως τὴν προσοχὴν αὐτοῦ ἐπὶ τῶν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις Πωγωνιανῆς καὶ Βελλᾶς κειμένων ἱερῶν Μοναστηρίων Ταξιαρχῶν Γκούρας, Κοιμήσεως Θεοτόκου Μολυβδοσκεπάστου καὶ τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου Βελλᾶς[44]. Τὰ Μοναστήρια αὐτὰ κατὰ τοὺς προηγουμένους χρόνους ἤκμαζον, διότι «ἀγαθαῖς ηὐμοίρησαν τάξεως καὶ διοικήσεως, καὶ ἔργοις ζήλου πατέρων θεοφιλῶν καὶ εὐλαβῶν ἀνδρῶν»[45]. Τοῦτο ἐγίνετο φανερὸν καὶ ἐξ ἄλλων ἀποδείξεων, ἀλλὰ κυρίως ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι ἦσαν πεπροικισμένα διὰ συγκεκροτημένων Μετοχίων, κειμένων ἐν Βλαχίᾳ καὶ πεπλουτισμένων διὰ κτημάτων εὐπροσόδων καὶ μωσιῶν καὶ ἄλλων ἀναθημάτων[46].

γ) Τὰ Μοναστήρια Γκούρας, Μολυβδοσκεπάστου καὶ Βελλᾶς ἀπὸ τινων χρόνων, συνεπείᾳ δεινῶν περιστάσεων, ὀλιγωρίας τῶν διοικούντων αὐτά, ἐπελ βάσεων ἰδιοτελῶν καὶ ἄλλων καταχρήσεων, ὄχι μόνον ἀπεστερήθησαν τῆς ἀρχαίας λαμπρότητος αὐτῶν, ἀλλὰ περιῆλθον εἰς ἐρειπιώδη καὶ ἀθλίαν κατάστασιν. Οὕτω οὔτε ἐνασκουμένους πατέρας εἶχον, οὔτε ἄλλο τι ἐκ τῶν εἰς τὸ εἶναι καὶ λέγεσθαι Μοναστήρια». Τὰ πλούσια εἰσοδήματα αὐτῶν, τὰ εἰσπραττόμενα τόσον ἀπὸ τὰ κατὰ τόπους κτήματα, ὅσον καὶ ἀπὸ τὰ ἐν Βλαχίᾳ Μετόχια, οὐδόλως συνετέλεσαν εἰς τὴν εὐπρέπειαν καὶ βελτίωσιν αὐτῶν, λόγῳ τῆς ἀκαταστάτου καὶ καταχρηστικῆς διαχειρίσεως ὑπὸ τῶν ὑπευθύνων.

δ) Τὸ Μοναστήριον τῆς Γκούρας «Σταυροπήγιον ὑπάρχον ἀνέκαθεν»[47] συνίστατο εἰς ἐρείπια, διότι κατεδαφίσθη πρό τινων χρόνων κατὰ τὴν ἐπισυμβά-

---

πτειαν τοῦ πλησιεστέρου 'Αρχιερέως ἄνευ ἐξαιρέσεως, ὅστις θέλει ἐπαγρυπνεῖ ἐπ' αὐτῶν, καὶ ἐπὶ τῆς διαγωγῆς τῶν συναπτομένων πατέρων, ὡς πράττει καὶ ἐπὶ πάντων τῶν Ἱερέων τῆς ἐπαρχίας του». Βλ. τὸ Ἀπόσπασμα ἐκ τῶν Γενικῶν Κανονισμῶν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου εἰς «Ἡμερολόγιον τῶν 'Εθνικῶν καὶ Φιλανθρωπικῶν Καταστημάτων» 1906 ἐν Κωνσταντινουπόλει, σ. 55-56.

44. 'Ο Κωνσταντῖνος Φρόντζος εἰς τὴν μελέτην αὐτοῦ «Συμβολὴ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Μονῆς Βελλᾶς» ἐν Η.Ε. 3(1954),σ.552 γράφει: «Λόγῳ τῆς μεγάλης των περιουσίας αὐτόθι καὶ ἐν Γουμανίᾳ ἐγένοντο κατὰ καιροὺς.... ἀντικείμενον τῶν ἁρπακτικῶν διαθέσεων ἐνίων 'Αρχιερέων τῆς Μητροπόλεως 'Ιωαννίνων καὶ λεία κατὰ καιροὺς 'Ηγουμένων.... Τὰ Πατριαρχεῖα πλειστάκις ἠσχολήθησαν ἐκδίδοντα, τὴν μίαν κατόπιν τῆς ἄλλης συγκρουομένας ἀποφάσεις. 'Υπῆρξεν περίοδος καθ' ἣν ἡ περιουσία τῆς Μονῆς (Βελλᾶς) συνετέλεσεν εἰς τὴν κατάργησιν καὶ αὐτῆς τῆς ἐπισκοπῆς Βελλᾶς (1842-1863) ἀκόμη. Μετὰ τὴν ἐπανασύστασιν τῆς ἐπισκοπῆς Βελλᾶς γενομένην τὸ 1863, παρὰ τὰς ἀντιδράσεις τοῦ Μητροπολίτου 'Ιωαννίνων καὶ τῶν προϊόντων 'Ιωαννίνων καὶ Ζαγορίου ἡ διαμάχη περὶ τὴν Μονὴν ἀνεζωπυρώθη».

45. 'Εκ τούτου συνάγεται ὅτι τὰ Μοναστήρια Γκούρας, Μολυβδοσκεπάστου καὶ Βελλᾶς ἤκμαζον κατὰ τοὺς πρὸ τοῦ 19ου αἰῶνος χρόνους.

46. Τὸ Μοναστήριον τῆς Μολυβδοσκεπάστου εἶχεν ἐν Βλαχίᾳ δύο Μοναστήρια (Μετόχια), τὸ τοῦ 'Αγίου Δημητρίου, ἐπιλεγόμενον Πράδου καὶ τὴν Σκήτην Κοβριένι, τὸ δὲ τὸ τῆς Βελλᾶς εἶχεν τὸ ἐπιλεγόμενον Παπιένι.

47. 'Η ὑπεύθυνος καὶ κατηγορηματικὴ αὐτὴ διαβεβαίωσις τῶν Πατριαρχείων περὶ τῆς ἀνέκαθεν σταυροπηγιακῆς τάξεως τῆς Μονῆς Γκούρας ἀποτελεῖ τὴν μόνην ἱστορικὴν καὶ ἀναμφισβήτητον μαρτυρίαν περὶ τοῦ χαρακτῆρος αὐτῆς.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κονίτσας

σαν ἐκεῖ πολιτικὴν ἀνωμαλίαν δὲν ἔτυχεν «εἰς δεῦρο ἀνεγέρσεως». Καὶ αὐτὸ τὸ κυριαρχικὸν καὶ τὰ κατὰ τὰς ἡγουμενίας τῶν ἐν Βλαχίᾳ Μετοχίων αὐτοῦ ἐπέβλεπε καὶ διεχειρίζετο ἕνα μόνον πρόσωπον ὑπὸ τὸν τίτλον τοῦ ἡγουμένου[48].

ε) Περὶ τῶν ἐν Βλαχίᾳ Μετοχίων τῆς Μονῆς Γκούρας, ὡς καὶ περὶ τῆς ἐκμισθώσεως τῶν κτημάτων αὐτῶν ἀνεφύησαν κατὰ καιροὺς δειναὶ ἀλληλομαχίαι καὶ διαπληκτισμοὶ μεταξὺ τῶν ἐγχωρίων καὶ τῶν πλησιοχώρων χριστιανῶν.

ς) Τὸ Μοναστήριον τῆς Μολυβδοσκεπάστου «Σταυροπήγιον καὶ αὐτὸ πρότερον ὄν»[49] προσηλώθη πρό τινων χρόνων εἰς τὴν ἐπαρχίαν Πωγωνιανῆς[50], ἐπὶ τῷ σκοπῷ, ὅπως ἐκ τῶν εἰσοδημάτων τῶν ἐν Βλαχίᾳ Μετοχίων αὐτοῦ 1) συντηρῶνται τὰ ἱερὰ αὐτὰ Σκηνώματα, 2) συσταθῇ καὶ συντηρῆται κοινὴ Σχολὴ πρὸς διδασκαλίαν καὶ ἐκπαίδευσιν τῆς ἐγχωρίου νεολαίας καὶ 3) χρησιμεύσουν πρὸς ἄνεσιν καὶ περίθαλψιν τῶν κατὰ καιροὺς ἀρχιερέων τῆς Πωγωνιανῆς, οἱ ὁποῖοι ἐνέμοντο καὶ τὰ εἰσοδήματα τοῦ ἐν Βλαχίᾳ Χανίου Γραῖτζι[51]. Δυστυχῶς ὅμως οὐδὲν ἐκ τῶν ποθουμένων ἐπετεύχθη, ὡς «μηδόλως διατηρηθέντων τῶν ὅρων ἐκείνων».

ζ) Τὸ Μοναστήριον Βελλᾶς «ἀρχαιόθεν ἐνοριακὸν τυγχάνον»[52] διέτρεχεν καὶ αὐτὸ παρομοίαν ἀταξίαν καὶ ἀνωμαλίαν. Μετὰ τὴν δι' ἐκκλησιαστικῆς ἀποφάσεως συνένωσιν τῆς ἐπισκοπῆς Βελλᾶς μετὰ τῆς ἐπαρχίας Πωγωνιανῆς[53] συνηνώθη καὶ τὸ Μοναστήριον καὶ ὑπήχθη ὑπὸ τὴν κυριαρχικὴν ἐξουσίαν τοῦ τότε ἀρχιερέως Βελλᾶς καὶ Πωγωνιανῆς, ὁμοῦ μετὰ τῶν ἐν Βλαχίᾳ Μετοχίων αὐ-

---

48. Ἡ ἔλλειψις μοναχῶν εἰς τὴν Μονὴν Γκούρας ἀποδεικνύεται καὶ ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι κατὰ τοὺς χρόνους αὐτοὺς τὰ ἐν Βλαχίᾳ Μετόχια αὐτῆς διῴκουν προσωρινοὶ φροντισταί.

49. Περὶ τοῦ σταυροπηγιακοῦ χαρακτῆρος τῆς Μονῆς Μολυβδοσκεπάστου βλέπε Στ. Γκατσοπούλου, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 1-2, 40-45.

50. Τὸ Πατριαρχικὸν Σιγίλλιον, διὰ τοῦ ὁποίου ἡ Μονὴ Μολυβδοσκεπάστου προσηλώθη εἰς τὴν Μητρόπολιν Πωγωνιανῆς ἐξεδόθη τὸ ἔτος 1848 ὑπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Ἀνθίμου τοῦ ΣΤ'. Βλ. Κ. Δελικάνη, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 621.

51. Τὸ Χάνι Γραῖτζι ἦτο ἀρχαῖον κτῆμα τῆς ἐπαρχίας Πωγωνιανῆς ἐν Βλαχίᾳ, παρὰ τὸ ὁποῖον εὑρίσκετο καὶ ἱερὸς Ναὸς τιμώμενος ἐπὶ τῇ Γεννήσει τοῦ Κυρίου. Ἐκ πατριαρχικοῦ ἐγγράφου τοῦ Ἰουνίου 1832, πρὸς τὸν Μητροπολίτην Κορυτσᾶς καὶ Πωγωνιανῆς κυρ-Βησσαρίωνα πληροφορούμεθα ὅτι ὁ ὑπ' αὐτοῦ εἰς τὸ Χάνι Γραῖτζι διορισθεὶς Γρηγόριος μονόχειρ «εἶχε θυμώδη καὶ ἀλλόκοτον τρόπον, τὸ δὲ αὔθαδες πολίτευμά του εἶχε παρωργίσει τοὺς ἐν Βλαχίᾳ ὑπευθύνους».

52. Ὁ Κωνσταντῖνος Φρόντζος ἔνθ' ἀνωτ., σ. 552, γράφει ὅτι «τὸ 1863 ἡ Μονὴ Βελλᾶς ἀπὸ ἐνοριακὴ ὑπὸ τὸν Βελλᾶς μετετράπη εἰς Σταυροπηγιακήν, ὡς αἱ τῆς Γκούρας καὶ Μολυβδοσκεπάστου. Κατασχεσθεισῶν ὅμως τῶν ἐν Ρουμανίᾳ περιουσιῶν τῶν Μονῶν τούτων, τὰ Πατριαρχεῖα πιεζόμενα ὑπό τε τοῦ ἐπισκόπου Βελλᾶς καὶ τῶν προυχόντων τῆς ἐπισκοπῆς, ἐνέδωσαν καὶ κατέστη ἡ Μονὴ καὶ αὖθις ἐνοριακὴ ὑπὸ τὸν Βελλᾶς, διατηρηθείσης οὕτω, μέχρις ὅτου ὁ Βελλᾶς Σπυρίδων ἐγένετο Ἰωαννίνων, ὅτε ὑπήγαγε ταύτην ὡς ἐνοριακὴν εἰς τὴν Μητρόπολιν Ἰωαννίνων».

53. Ἡ συνένωσις Βελλᾶς καὶ Πωγωνιανῆς ἐγένετο τὸ ἔτος 1834. Βλέπε ἐνωτικὸν Τόμον εἰς Η.Χ. 12 (1937), σ. 86.

Δημοσία Κεντρική Βιβλιοθήκη Κονίτσας

τοῦ[54]. Ὕστερον δὲ προστεθείσης τῆς ἐπισκοπῆς Βελλᾶς εἰς τὴν Μητρόπολιν Ἰωαννίνων[55] προσετέθη μετ' αὐτῆς καὶ τὸ ρηθὲν Μοναστήριον.

η) Τὸ Ἐθνικὸν προσωρινὸν Συμβούλιον ἐσκέφθη τότε νὰ ἐπανορθώσῃ τὴν κατάκριτον καὶ ἐφάμαρτον κατάστασιν τῶν ἱερῶν αὐτῶν Σκηνωμάτων ἐκ τῆς ὀλεθρίου καὶ ἀνωμάλου διοικήσεώς των, ὡς καὶ ἐκ τῆς ἐκμεταλλεύσεως τῶν εἰσοδημάτων των, ἐπὶ τῷ σκοπῷ νὰ θεραπεύσῃ ἐθνικὰς ἀνάγκας καὶ νὰ ἐξεύρῃ διαρκεῖς καὶ μονίμους πόρους πρὸς προικισμὸν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου[56]. Διὰ τοῦ μέτρου αὐτοῦ θὰ ἐπετυγχάνετο ἡ εἰς τὸ διηνεκὲς ἄμεμπτος καὶ ἀξιοπρεπὴς συντήρησις τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, ἀπαλλασσομένων οὕτω τῶν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις χριστιανῶν ἐκ τῆς ἐκ πεντακοσίων χιλιάδων γροσίων ὁρισθείσης ἐπιχορηγήσεως τοῦ πατριαρχικοῦ σιτηρεσίου.

θ) Εἰς τοὺς ἐκδοθέντας Γενικοὺς Κανονισμοὺς κατεχωρήθη ἀπόφασις τοῦ Ἐθνικοῦ προσωρινοῦ Συμβουλίου, διὰ τῆς ὁποίας προσηλώθησαν «τὰ εἰσοδήματα τῶν εἰρημένων μοναστηρίων τῷ Οἰκουμενικῷ Θρόνῳ».

ι) Κατόπιν συνδιασκέψεως γενομένης ὑπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καὶ τοῦ Διαρκοῦς Ἐθνικοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου ἀπεφασίσθη «ἵνα μὴ μόνον τὰ εἰσοδήματα αὐτῶν εἰς προῖκα ἀπονεμηθῶσι τῷ Οἰκουμενικῷ

---

54. Ὁ Ε. Σούρλας εἰς τὴν μελέτην αὐτοῦ «Ἡ Κόνιτσα ἐπὶ Τουρκοκρατίας» εἰς Η.Χ. 4 (1929), σ. 208 γράφει: «Ὁ Βελλᾶς καὶ Κονίτσης κατὰ τὸ 1835 διέπραττε διαφόρους αὐθαιρεσίας σχετικῶς μὲ τὰς προσόδους τῶν Μοναστηρίων καὶ ἰδίως τοῦ Μοναστηρίου Βελλᾶς. Ὁ Κώστας Γραμματικός, Γραμματεὺς τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ, γράφει πρὸς τὸν Ἰωάννην Σούρλαν «...Ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ Ὁμὲρ - Πασᾶ ἐγὼ ἔκαμα καὶ ἦλθε τὸ Μοναστήριον Βελλᾶς εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ ἐπισκόπου μας μὲ σκοπὸν νὰ διοικῆται μὲ τὴν εἴδησιν τῶν πατριωτῶν καὶ τὸ εἰσόδημά του νὰ συνάζηται καὶ ἐξοδεύεται πρὸς ὄφελος τῆς πατρίδος, αὐτὸς τὸ ἔκαμνε καὶ τὸ κάμνει ὅπως θέλει....Τὸ ἐν Βουκουρεστίῳ μετόχιον ἠμπορεῖ νὰ προσφέρῃ μίαν μεγάλην ποσότητα, ὅπου καὶ τὸ χρέος του νὰ πλύνῃ καὶ ἡ πατρὶς νὰ ὠφεληθῇ πολύ, καὶ ὁ Μητροπολίτης μας αὐθαιρέτως πάλιν θέλει νὰ κάμῃ τὴν ἰδικήν του θέλησιν». Ὡσαύτως εἰς Γράμμα τῶν ἐπιτρόπων Α. Φίλιου καὶ Θ. Λαμπαδαρίου πρὸς τὸν Ν. Ζωσιμᾶν ἀπὸ 15 Ἰανουαρίου 1842 ἀναγινώσκομεν: «Β' διὰ τὸ μοναστῆρι Βελλᾶ, εἶναι κατακλεισμένον καὶ στερημένον ἀπὸ ἡγούμενον καὶ ἀπὸ ὑποτακτικοὺς ἐξ αἰτίας τῆς διαφωνίας τοῦ Ἁγίου Βελλᾶς καὶ Κονίτσης δεσπότου, ὅστις θέλει διὰ νὰ οἰκειοποιηθῇ αὐτὸς διὰ λόγον του, οἱ δὲ Ζαγορίσιοι ὁμοίως καὶ αὐτοὶ τὸ οἰκειοποιοῦνται ὡς δικόν τους καὶ μένει κατακλεισμένον ἕως τὴν σήμερον χωρὶς νὰ ἔχῃ μηδ' ἡγούμενον μηδ' ὑποτακτικούς. Σήμερον αὐτὴ ἡ ὑπόθεσις πολεμεῖται εἰς Κωνσταντινούπολιν ἀπὸ τοὺς διαληφθέντας ἅγιον Βελλᾶς καὶ Ζαγορίσιους, ποῖος ἀπὸ τοὺς δύο νὰ τὸ οἰκειοποιηθῇ. Καὶ τοῦτο διὰ τὰ ἐν Βουκουρεστίῳ πολλὰ εἰσοδήματά του καὶ ὑποστατικά». Βλ. Φιλίππου Σεγκούνη, Ἀνέκδοτος ἀλληλογραφία τῶν Ζωσιμάδων εἰς Η. Χ. 7 (1932), σ. 62.

55. Βλέπε ἐνωτικὸν Τόμον εἰς Η.Χ. 12 (1937), σ. 24.

56. Ὁ Κωνσταντῖνος Φρόντζος, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 551-552, γράφει ὅτι τὰ Πατριαρχεῖα ἐρύθμισαν τὰ τῶν προσόδων τῶν Μονῶν Βελλᾶς, Γκούρας καὶ Μολυβδοσκεπάστου ὑπὲρ αὐτῶν, στηριχθέντα πρὸς τοῦτο εἰς τὸ ἄρθρον Β' τοῦ Κανονισμοῦ «περὶ ἐπιχορηγήσεων τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ τῶν Ἀρχιερέων».

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόντσας

Θρόνῳ», ἀλλὰ καὶ αὐτὰ τὰ κυριαρχικὰ Μοναστήρια μετὰ τῶν Μετοχίων καὶ τῶν λοιπῶν κτημάτων αὐτῶν προσηλωθοῦν καὶ συνενωθοῦν εἰς τὸν Οἰκουμενικὸν Θρόνον, καθ' ὃν τρόπον καὶ οἱ ἄλλοι Πατριαρχικοὶ Θρόνοι κέκτηνται παρόμοια Μοναστήρια[57].

ια) Πρὸς κατασφάλισιν καὶ κατοχύρωσιν τῆς πρὸς τὸν Πατριαρχικὸν Οἰκουμενικὸν Θρόνον προσηλώσεως καὶ ὁλοσχεροῦς προσαρτήσεως τῶν ἱερῶν Μονῶν Γκούρας, Μολυβδοσκεπάστου καὶ Βελλᾶς ἐξεδόθη καὶ Πατριαρχικὸν καὶ Συνοδικὸν σιγιλλιῶδες Γράμμα, τὸ ὁποῖον καθώριζεν εἰδικώτερον ἐν κεφαλαίοις τὰ τῆς ἐσωτερικῆς καὶ ἐξωτερικῆς αὐτῶν διακυβερνήσεως.

Α'. Τὰ ἐξονομασθέντα τρία ἱερὰ Μοναστήρια τοῦ λοιποῦ θὰ εἶναι «συνηνωμένα ὁλοσχερῶς καὶ προσηλωμένα ἀδιασπάστως τῷ ἁγιωτάτῳ Πατριαρχικῷ Οἰκουμενικῷ Θρόνῳ», ἀκυρουμένων τῶν πρότερον ἐκδοθέντων περὶ αὐτῶν ἐκκλησιαστικῶν σιγιλλιωδῶν Γραμμάτων.

Β'. Τὰ Μοναστήρια αὐτὰ θὰ διαφυλάττουν καὶ θὰ ἐκτελοῦν ἀενάως τὰς τεταγμένας ἱερὰς Ἀκολουθίας καὶ τὰ μνημόσυνα τῶν ἀοιδίμων κτητόρων καὶ Δωρητῶν αὐτῶν. Αἱ διατάξεις τῶν χρυσοβούλλων θὰ διατηρῶνται καὶ ἐνεργῶνται ἐσαεὶ «μηδεμιᾶς ποτε παροράσεως τολμωμένης ἐν οἱῳδήποτε λόγῳ»[58].

Γ'. Ἡ πνευματικὴ προστασία καὶ λοιπὴ μοναστηριακὴ ἐσωτερικὴ διακυβέρνησις τῶν κυριαρχικῶν Μοναστηρίων ἀνετέθη «τῇ ἀμέσῳ φροντίδι καὶ ἐπαγρυπνήσει τοῦ κατὰ καιροὺς Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου», ὁ ὁποῖος καὶ θὰ διώριζε τοὺς καταλλήλους ἡγουμένους αὐτῶν, «ἀρετῇ καὶ φρονήσει συγκεκροτημένους, ὑπείκοντας αὐτῷ ὡς κανονικῷ αὐτῶν κυριάρχῃ, καὶ λόγῳ διδόντες αὐτῷ περὶ πάντων τῶν ἀφορώντων τὴν οἰκονομίαν τῶν ἱερῶν αὐτῶν Σκηνωμάτων».

Δ'. Ἅπαντα τὰ εἰσοδήματα τῶν κυριαρχικῶν αὐτῶν Μονῶν μετὰ τῶν ἐν Βλαχίᾳ Μετοχίων αὐτῶν ἐλογίσθησαν «προῖκα» τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, ἡ ὁποία εἰς τὸ ἑξῆς θὰ εἰσεπράττετο παρὰ τοῦ Ἐθνικοῦ Ταμείου καὶ ἀπὸ τῆς ὁποίας θὰ ἀπεδίδετο τὸ Πατριαρχικὸν σιτηρέσιον.

Ε'. Μετὰ τὴν σὺν Θεῷ βελτίωσιν καὶ ἀρίστην ἀποκατάστασιν τῶν ἱερῶν αὐτῶν Μονῶν ὤφειλεν ὁ κατὰ καιροὺς Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης μετὰ τῆς

---

57. Ὁ Μ. Καραβοκυρὸς εἰς τὸ ἔργον αὐτοῦ, Τὰ δίκαια τῶν ἐν Ρουμανίᾳ Μοναστηρίων τῶν Ἁγίων Τόπων, Κωνσταντινούπολις 1913, σ. 12-15, ἀναγράφει τὰ ὀνόματα τῶν Μονῶν τῆς Μολδοβλαχίας, αἱ ὁποῖαι ἐξηρτῶντο ἐκ τῶν Πατριαρχείων τῆς Ἀνατολῆς.

58. Ἐκ τούτου συμπεραίνομεν ὅτι τὰ Μοναστήρια Γκούρας, Μολυβδοσκεπάστου καὶ Βελλᾶς ἐκέκτηντο χρυσόβουλλα, τὰ ὁποῖα δυστυχῶς δὲν διεσώθησαν μέχρις ἡμῶν.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόντσας

Ἱερᾶς Συνόδου καὶ τοῦ Διαρκοῦς Ἐθνικοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου νὰ φροντίσουν ὑπὲρ τῆς συστάσεως ἐκπαιδευτικῶν καταστημάτων, ἑνὸς εἰς τὴν χώραν τῆς Ὀστανίτσης, ἡ ὁποία ἐγειτνίαζε εἰς τὸ ἱερὸν Μοναστήριον τῆς Γκούρας, ἑνὸς εἰς Διπαλίτσαν παρὰ τῇ Μονῇ τῆς Μολυβδοσκεπάστου καὶ ἑνὸς εἰς τὴν ἐπαρχίαν Βελλᾶς, πρὸς κοινὴν ὠφέλειαν καὶ φωτισμὸν τῆς ἐγχωρίου νεολαίας[59].

Καὶ τὸ σιγίλλιον αὐτὸ παραμένει ἀνέκδοτον μέχρι σήμερον, διὸ καὶ ἐκδίδεται κατωτέρω (ἀριθμὸς 4) ἐκ τοῦ διασωθέντος ἀντιγράφου του ἐν τῷ ΚΘ' Κώδικι σελ. 137-140 τοῦ ἔτους 1863 τοῦ Πατριαρχικοῦ Ἀρχειοφυλακίου[60].

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

---

59. Παρατηροῦμεν ἐνταῦθα τὸ μεγάλον ἐνδιαφέρον τῆς ἐκκλησίας διὰ τὴν μόρφωσιν τῆς νεολαίας ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Βελλᾶς καὶ Πωγωνιανῆς.

60. Ὁ Καλλ. Δελικάνης δημοσιεύει μόνον τὸν τίτλον τοῦ σιγιλλίου τούτου. Βλ. Καλλ. Δελικάνη, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 650. Εἰς τὰ Γενικὰ Ἀρχεῖα τοῦ Κράτους δὲν ἀπόκεινται πατριαρχικὰ σιγίλλια ἐν πρωτοτύπῳ ἢ καὶ ἐν ἀντιγράφῳ ἀναφερόμενα εἰς τὴν Σταυροπηγιακὴν Μονὴν Γκούρας. Πρβλ. Μαρ. Χαιρέτη, Κατάλογος τῶν εἰς τὰ Γενικὰ Ἀρχεῖα τοῦ Κράτους ἀποκειμένων Πατριαρχικῶν Σιγιλλίων, Δ.Ι.Ε.Ε.Ε., 15 (1961), σ. 234-250 καὶ Κ. Διαμάντη, Τὰ περιεχόμενα τῶν Γενικῶν Ἀρχείων τοῦ Κράτους, τόμ. 2, Ἀθῆναι 1972-1973.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'

Η ΜΟΝΗ ΓΚΟΥΡΑΣ ΚΑΙ ΤΟ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

1. Ἡ Σταυροπηγιακὴ τάξις τῆς Μονῆς Γκούρας καὶ ἡ ἱστορικὴ ἐξέλιξις αὐτῆς

Τὸ νομικὸν καθεστὼς τῆς Μονῆς Γκούρας καθωρίσθη τὸ πρῶτον ὑπὸ τοῦ κτήτορος τῆς Μονῆς διὰ τῶν κανονιστικῶν καὶ τυπικῶν πράξεων αὐτοῦ. Ἡ ἱδρυτικὴ πρᾶξις τῆς Μονῆς, ὡς καὶ ὁ Κανονισμὸς λειτουργίας αὐτῆς (Τυπικὸν τῆς Μονῆς)[1] δυστυχῶς δὲν διεσώθησαν μέχρις ἡμῶν[2]. Δὲν σώζεται ἐπίσης μέχρις ἡμῶν καὶ τὸ Πατριαρχικὸν σιγίλλιον, τὸ ὁποῖον ἀσφαλῶς θὰ ἐξεδόθη ἐπὶ τῇ ἱδρύσει τῆς Μονῆς καὶ τὸ ὁποῖον θὰ μᾶς ἐβεβαίωνε περὶ τοῦ ἐὰν ἡ Μονὴ τῶν Ταξιαρχῶν Γκούρας ὑπῆρξεν ἐξ ἀρχῆς πατριαρχικὸν σταυροπήγιον[3].

Εἰς πατριαρχικὸν σιγίλλιον τοῦ ἔτους 1840 ὡρίζετο ὅτι τὸ ἱερὸν Μοναστήριον τῆς Γκούρας μετὰ τῶν δύο ἐν Βλαχίᾳ Μετοχίων αὐτοῦ Βάλιας καὶ Σταυρουπόλεως «ὡς ἀνέκαθεν, καὶ ἐξ ἀ ρ χ ῆ ς, οὕτω καὶ εἰς τὸν ἑξῆς ἅπαντα χρόνον, ὑπάρχει καὶ λέγεται καὶ παρὰ πάντων γινώσκεται ἡμέτερον πατριαρχικὸν καὶ σταυροπηγιακόν, ἐλεύθερον, ἀδούλωτον...». Ἐκ τούτου καὶ ἐξ ἄλλων συναφῶν ἱστορικῶν πληροφοριῶν δυνάμεθα νὰ συμπεράνωμεν ὅτι ἡ Μονὴ Γκού-

---

1. Περὶ τῶν μοναστηριακῶν Τυπικῶν βλέπε εἰς Κ. Μανάφη, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 104.

2. Ὡς καὶ εἰς ἄλλον σημεῖον τῆς παρούσης ἐργασίας ἐκτενῶς ἀναφέρεται τὸ Ἀρχεῖον τῆς Μονῆς Γκούρας δὲν διεσώθη μέχρις ἡμῶν.

3. Αἱ Μοναὶ τῆς Ὀρθοδόξου Ἀνατολῆς, κοινόβιοι καὶ ἰδιόρρυθμοι, διεκρίνοντο εἰς βασιλικάς, σταυροπηγιακὰς (πατριαρχικὰς) καὶ ἐνοριακὰς (ἐπαρχιακὰς). Βασιλικαὶ ἦσαν αἱ μοναὶ ἐκεῖναι, αἱ ὁποῖαι διὰ χρυσοβούλλων τῶν Βυζαντινῶν Αὐτοκρατόρων ἀπήλαυον διαφόρων προνομίων. Μετὰ τὴν κατάργησιν τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους αἱ βασιλικαὶ Μοναὶ διετήρησαν τὸν τίτλον αὐτόν, ἀλλὰ συντόμως περιέπεσαν εἰς τὴν τάξιν τῶν σταυροπηγιακῶν. Σταυροπηγιακαὶ ἦσαν αἱ Μοναί, αἱ ὁποῖαι ἐξηρτῶντο ἐκ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ κατέβαλλον εἰς αὐτὸ καθ' ἕκαστον ἔτος «εἰς σημεῖον ὑποταγῆς» μικρὸν φόρον εἰς χρῆμα ἢ εἰς εἶδος (κηρόν, ἔλαιον, μέλι κλπ.). Ἐνοριακαὶ ἦσαν αἱ Μοναί, αἱ ὁποῖαι ἀνῆκον εἰς τὴν ἄμεσον δικαιοδοσίαν τῶν κατὰ τόπους ἐπισκόπων καὶ αἱ ὁποῖαι ὤφειλον νὰ δεικνύουν ὑποταγὴν καὶ εὐπείθειαν εἰς τὸν κυρίαρχον αὐτῶν ἀρχιερέα, ὡς γνήσια μέλη τοῦ σώματος τῆς τοπικῆς αὐτοῦ ἐκκλησίας. Πρβλ. Φ. Βαφείδου, Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία ἀπὸ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων, τόμ. Γ', ἐν Κωνσταντινουπόλει 1912, σ. 119, Βασιλ. Σταυρίδου, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 69, Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους (Ἐκδοτικὴ Ἀθηνῶν), τόμ. Ι, σ. 132 καὶ Πατριαρχικὸν Ἔγγραφον τῆς 12 Νοεμβρίου 1828, σ. 190, πρὸς τὸν ὁσιώτατον Ἡγούμενον τῶν Παμμεγίστων Ταξιαρχῶν Γκούρας κυρ-Παΐσιον.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόντσας

ρας ὑπῆρξεν ἀπὸ τῆς ἱδρύσεως αὐτῆς πατριαρχικὴ καὶ Σταυροπηγιακή[4].

Δὲν γνωρίζομεν ἂν κατὰ τὴν ἐκ θεμελίων ἀνοικοδόμησιν τοῦ Καθολικοῦ τῆς Μονῆς, ὁ ὑπὸ θερμοῦ ζήλου καὶ ἔρωτος κινηθεὶς καὶ ἀδείᾳ πατριαρχικῇ σταυροπήγιον ἱδρύσας εἰς τοποθεσίαν τῆς περιοχῆς 'Οστανίτσης κτήτωρ τῆς Μονῆς ἐμερίμνησε διὰ τὴν τοποθέτησιν τοῦ καθιερωμένου σιδηροῦ σταυροπηγιακοῦ Σταυροῦ[5]. 'Ενδεχομένη ἀρχαιολογικὴ ἀνασκαφὴ εἰς τὰ θεμέλια τοῦ εἰς σωροὺς ἐρειπίων εὑρισκομένου σήμερον Καθολικοῦ τῆς Μονῆς ἴσως δώσει ἐν καιρῷ σαφῆ καὶ ἀκριβῆ ἀπάντησιν[6].

'Η σταυροπηγιακὴ νομικὴ κατάστασις τῆς Μονῆς Γκούρας διετηρήθη σχεδὸν καθ' ὅλην τὴν πολυκύμαντον αὐτῆς ἱστορίαν μέχρι τῆς κατὰ τὸν Κ' αἰῶνα διαλύσεώς της[7].

Τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου διὰ τὴν σταυροπηγιακὴν Μονὴν Γκούρας καταφαίνεται τόσον ἐκ τῶν ἐνεργειῶν αὐτοῦ διὰ τὴν ἀνακαίνισιν καὶ τὴν ἐξόφλησιν τῶν τεραστίων χρεῶν αὐτῆς, ὅσον καὶ ἐκ τῶν σιγιλλιωδῶν Γραμμάτων ἀνανεώσεως τῶν σταυροπηγιακῶν αὐτῆς προνομίων καὶ τακτοποιήσεως πολλῶν διοικητικῶν καὶ ἄλλων ὑποθέσεων τοῦ ἱεροῦ αὐτοῦ Μοναστηρίου.

---

4. 'Ο Συνοδικὸς Τόμος τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐπὶ 'Ιερεμίου Β' συνελθούσης τῷ 1593 Συνόδου διὰ τοῦ 12ου ἄρθρου ἐπάγεται τὰ ἀκόλουθα, περὶ τῶν προϋποθέσεων ἱδρύσεως πατριαρχικῆς Σταυροπηγιακῆς Μονῆς: «...αὕτη δέ ἐστιν ἡ ἐπὶ σταυροπηγίου πατριαρχικοῦ τελουμένη καὶ πεμπομένη ἔγγραφος τάξις εἰς ἀνέγερσιν θείων ναῶν ἐκ θεμελίων ἀνοικοδομουμένων, ἔνθα οὐκ ἦν τὸ πάλαι ναός, ἢ ὧν τὸ πρότερον τῇ πολυετίᾳ σαθρωθεὶς καὶ ἀνενέργητος διαμείνας ἢ καταπεσὼν καὶ ἀπολέσας τὸ πάλαι σχῆμα, ἀμεληθείς τε παρεωράθη τῇ ἀπορίᾳ τοῦ κτήτορος καὶ ἀφροντισίᾳ τοῦ κατὰ τόπον ἀρχιερέως, ᾠκοδομήθη πατριαρχικὸν σταυροπήγιον αἰτήσει τῶν φιλοχρίστων τινός, ταῦτα γάρ εἰσί τὰ ἀληθῆ σταυροπήγια τὰ πατριαρχικά, ἐν οἷς ὁ μὲν οἰκουμενικὸς πατριάρχης τὴν ἀναφορὰν ἔξει τοῦ μνημοσύνου, ὁ δὲ κατὰ τόπον ἀρχιερεὺς κατὰ δίκαιον τρόπον τὴν ἐπιμέλειαν καὶ διοίκησιν καὶ φροντίδα καὶ κρίσιν ἀπαραιτήτως ὡς ἐπαρχιώτης ἱερουργῶν μόνος ἐν αὐτοῖς....Ὅσα παρὰ δὲ τὸν τοιοῦτον τρόπον, ὃν εἴπομεν, ἐγένετο ἢ γενήσεται πατριαρχικὰ σταυροπήγια, ἀκριβῶς ἐξεταζόμενα καὶ ἐλεγχόμενα ὑποστρέφειν καὶ πάλιν ὡς πρότερον ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ ἀρχιερέως τοῦ κατὰ τόπου καὶ μηδὲ εἶναι μηδὲ ...λέγεσθαι σταυροπήγια πατριαρχικά...» Βλ. Γενναδίου 'Αραμπατζόγλου (Μητροπολ. 'Ηλιουπόλεως), Φωτίειος Βιβλιοθήκη, τόμ. Α', Κωνσταντινούπολις 1933, σ. 132-133 καὶ 109-113 (σχολιασμός).

5. Κατὰ τὸν Γ. Σωτηρίου οἱ Σταυροπηγιακοὶ σιδηροῖ σταυροὶ ἐμπήγνυντο κατὰ τὴν καθιέρωσιν Μονῶν ὡς δηλωτικὰ σημεῖα τῆς ἐξαρτήσεως Μονῆς τινος ἀπὸ τοῦ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως καὶ οὐχὶ ἀπὸ τοῦ ἱεράρχου τοῦ τόπου ἔνθα ἱδρύετο ἡ Μονή. Βλ. Γ. Σωτηρίου, Κειμήλια τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, 'Αθῆναι 1937, σ. 61.

6. 'Εξ ὅσων συνεζήτησα μὲ τὸν ἔφορον βυζαντινῶν ἀρχαιοτήτων ἐν 'Ιωαννίνοις δὲν φαίνεται ὅτι θὰ πραγματοποιηθῇ συντόμως ὑπὸ τῆς ἀρχαιολογικῆς ὑπηρεσίας 'Ιωαννίνων σχετικὴ ἔρευνα ἐν τῇ περιοχῇ.

7. Κατὰ τὸν 'Ι. Λαμπρίδην ἡ Μονὴ τῶν Ταξιαρχῶν Γκούρας ὑπῆρξεν ἄλλοτε μὲν Πατριαρχικὴ καὶ Σταυροπηγιακή, ἄλλοτε δὲ ἐνοριακή, ἀναλόγως τῶν περιστάσεων καὶ τῶν συμφερόντων τῶν Πατριαρχείων. Βλ. 'Ι. Λαμπρίδου, 'Ιερὰ ἐν 'Ηπείρῳ σκηνώματα, σ. 18. Πρβλ. καὶ Φ. Οἰκονόμου, 'Η ἐν 'Ηπείρῳ 'Εκκλησία Δρυϊνουπόλεως, Πωγωνιανῆς καὶ Κονίτσης, σ. 50.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόντσας

Ὅπως καὶ ἄλλων σταυροπηγιακῶν Μονῶν τῆς Ἀνατολῆς ἠμφεσβητήθη κατὰ καιροὺς τὸ σταυροπηγιακὸν αὐτῶν καθεστώς, οὕτω καὶ τῆς Μονῆς τῶν Ταξιαρχῶν Γκούρας συνεπείᾳ τῶν καιρικῶν ἀνωμαλιῶν καὶ περιστάσεων δὲν ἔμεινεν ἀδιαφιλονίκητος ἡ σταυροπηγιακὴ ἀξία καὶ τάξις αὐτῆς[8].

Ἀπὸ τῆς ἑνώσεως τῆς ἀρχιεπισκοπῆς Πωγωνιανῆς μετὰ τῆς μητροπόλεως Κορυτσᾶς ὁ Μητροπολίτης Βησσαρίων (1828-1834) ἠμφεσβήτησε τὸ σταυροπηγιακὸν νομικὸν καθεστὼς τῶν Μονῶν Γκούρας καὶ Μολυβδοσκεπάστου καὶ ἐζήτησε τὴν ὑπαγωγὴν αὐτῶν εἰς τὴν ἐπισκοπικήν του δικαιοδοσίαν[9].

Ἐκ Πατριαρχικοῦ Γράμματος τῆς 3ης Ὀκτωβρίου 1829 πρὸς τὸν αὐτὸν Μητροπολίτην Βησσαρίωνα πληροφορούμεθα τὰ ἑξῆς: «Ἐπειδὴ δὲ περὶ τοῦ αὐτοῦ μοναστηρίου ζητεῖται καὶ Γράμμα σιγγιλλιῶδες συνοδικὸν ἀνανεωτικὸν τῶν ἀνέκαθεν ἐπικεχορηγημένων αὐτῷ σταυροπηγιακῶν προνομίων, γινομένης πρὸς τοῦτο ἀξιώσεως ἐπιμόνου πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν, διὰ τοῦτο προτρεπόμεθα τῇ ἱερότητί σου, ὅπως διερευνησάμενος ἀκριβῶς καὶ εὑρὼν τὸ παλαιὸν σιγγίλλιον ἀποστείλῃς πρὸς ἡμᾶς διὰ νὰ ἀνανεωθῇ μὲ τὴν ἐπικύρωσιν τῶν ἀρχαίων προνομίων τῆς σταυροπηγιακῆς ἐλευθερίας τοῦ Μοναστηρίου. Περιμένομεν ἐν τάχει τὴν πληροφοριακήν σου ....ἀπόκρισιν»[10].

Ὁ ἡγούμενος καὶ οἱ πατέρες τῆς Μονῆς Γκούρας δὲν ἠδυνήθησαν νὰ παρουσιάσουν ἐπίσημα ἀποδεικτικὰ ἔγγραφα, δηλ. πατριαρχικὰ καὶ Συνοδικά σιγίλλια περὶ τῆς ἀρχαιόθεν σταυροπηγιακῆς ἐλευθερίας τῆς μετανοίας αὐτῶν, διότι πάντα ταῦτα «ἐγένοντο πρὸ χρόνων ἐξίτηλα συνεπείᾳ τῶν ἐν τοῖς μέρεσιν ἐκείνοις ἀνωμαλιῶν, ἀφορήτων ἐπιδρομῶν, ἐπισχέσεων, τῆς διασπορᾶς τῶν ἐνασκουμένων πατέρων διετελέσαν πλέον ἔρημον καὶ ἀκατοίκητον ἐφ' ἱκανοὺς

---

8. Ἐκ Πατριαρχικοῦ ἐγγράφου τοῦ Ἰουνίου 1832, σ. 191 ,πρὸς τοὺς ἡγουμένους τῶν ἐν Βλαχίᾳ Μοναστηρίων Βάλιας καὶ Σταυρουπόλεως πληροφορούμεθα ὅτι «κοντὰ εἰς τὰς λοιπὰς ἐπηρείας ὅστου ἐπροξένησαν κοινῶς καὶ μερικῶς αἱ προλαβοῦσαι καιρικαὶ ἀνωμαλίαι καὶ περιστάσεις, εἶναι καὶ αἱ πρὸς τὰ ἱερὰ κατὰ τόπους Μοναστήρια ἐπενεχθεῖσαι κατὰ διαφόρους τρόπους. Πολλὰ ἐξ αὐτῶν ἔφθασαν εἰς ὄλεθρον καὶ ἄλλα ἀρχαίας τάξεως κατεπατήθησαν.....Εἰς τὰς αὐτὰς αἰτίας εἶχεν ὑποκύψει καὶ τὸ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Πωγωνιανῆς κείμενον ἱερὸν καταγώγιον τῶν Ταξιαρχῶν τῆς Γκούρας».

9. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον Ἰουνίου 1832, σ. 192, πρὸς τὸν ἱερώτατον Μητροπολίτην Κορυτσᾶς καὶ Πωγωνιανῆς κύρ Βησσαρίωνα. Εἰς τὴν Ἱστορίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους, Ἐκδοτικὴ Ἀθηνῶν, τόμ. Ι, σ. 132 ἀναγράφεται σχετικῶς: «Εἶναι ἀναρίθμητες οἱ περιπτώσεις συγκρούσεως ἐπισκόπων καὶ μοναστηρίων, συνήθως διὰ ζητήματα οἰκονομικά. Ἀλλὰ καὶ τὰ σταυροπηγιακὰ μοναστήρια ποὺ ἦταν συνήθως καὶ τὰ πλουσιώτερα ἀποτελοῦσαν μόνιμο σχεδὸν στόχο τῶν πλησιοχώρων ἀρχιερέων. Γι' αὐτὸ ἐκδόθηκαν κατὰ καιροὺς ἀπὸ διαφόρους πατριάρχας ἑκατοντάδες ἢ καὶ χιλιάδες ἔγγραφα ποὺ ἐπικύρωναν τὸ αὐτοδέσποτον καὶ ἀκαταπάτητον τῶν σταυροπηγιακῶν μοναστηριῶν καὶ ἀπαγόρευαν στὸν ἐπίσκοπο τῆς περιοχῆς «ζητῆσαι παρὰ τοῦ εἰρημένου μοναστηρίου ἢ λαβεῖν τι ἄχρι καὶ ὀβολοῦ, ἐν βάρει ἀργίας ἀσυγγνώστου καὶ ἀφορισμοῦ ἀλύτου».

10. Βλ. Πατριαρχικὸν Γράμμα τῆς 3ης Ὀκτωβρίου 1829, σ. 239, πρὸς τὸν Ἱερώτατον Μητροπολίτην Κορυτζᾶς καὶ Πωγωνιανῆς κυρ-Βησσαρίωνα.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

χρόνους»[11]. Διὰ τοῦτο παρέστησαν ἐχέγγυον μάρτυρα τὴν διαβεβαίωσιν τοῦ χρόνου, κατὰ τὴν ὁποίαν τὸ ἱερὸν αὐτὸ Σκήνωμα διετέλεσε διοικούμενον κατὰ τὴν τάξιν τῶν Σταυροπηγίων, ἐπικρατήσαντος εἰς αὐτὸ διὰ παντός καὶ τοῦ μνημοσύνου τοῦ Πατριαρχικοῦ ὀνόματος[12]. Τὰς ἀγράφους αὐτὰς μαρτυρίας των συνεπεκύρωσαν καὶ αἱ μαρτυρίαι πολλῶν ἐκεῖθεν πλησιοχώρων χριστιανῶν[13].

Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἐφρόνει καὶ αὐτό, ὅτι ἡ Μονὴ τῶν Ταξιαρχῶν Γκούρας ἦτο ἕνα ἐκ τῶν σταυροπηγίων τῶν ὑποκειμένων εἰς τὸν ἐν Κωνσταντινουπόλει οἰκουμενικὸν θρόνον, διὸ καὶ προήχθη νὰ ἀνιχνεύσῃ τὰς ἀρχὰς τῶν τάξεων αὐτοῦ ἀπὸ ἀρχαίων ἢ νεωτέρων ἐκκλησιαστικῶν Γραμμάτων[14].

Ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας τῆς ἑνώσεως τῆς ἐπαρχίας Πωγωνιανῆς μετὰ τῆς Κορυτσᾶς, ἡ Ἐκκλησία εἶδεν ἐξ αἰτίας τῆς ὑποθέσεως τοῦ ἐκεῖσε κειμένου Μοναστηρίου τῶν Ταξιαρχῶν Γκούρας ἀμοιβαίας ἀναφορὰς μεταξὺ τοῦ ἀρχιερέως Κορυτσᾶς καὶ Πωγωνιανῆς Βησσαρίωνος καὶ τοῦ ἡγουμένου τῆς Γκούρας Παϊσίου καὶ γενικώτερον διεπίστωσεν ἐπιπολάζουσαν ἐκεῖσε μίαν σειρὰν ταραχῶν καὶ σκανδάλων, ἡ ὁποία προεκάλει «πολλὴν ἐνόχλησιν καὶ ζάλην πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν»[15].

Κατόπιν τῶν ἐπανειλημμένων αἰτήσεων τοῦ Μητροπολίτου Κορυτσᾶς καὶ Πωγωνιανῆς Βησσαρίωνος καὶ τῶν ἐπαρχιωτῶν χριστιανῶν, διὰ τῶν ὁποίων οὗτοι συνεχῶς προσέκλαιον περὶ τοῦ ἱεροῦ Μοναστηρίου τῆς Γκούρας καὶ τῆς κατ' αὐτοὺς «ἀρχαιόθεν ἐνοριακῆς καταστάσεώς του»[16], τὸ Πατριαρχεῖον ἐπιθυμοῦν ἀείποτε νὰ βλέπῃ ἀσκανδάλιστον καὶ συνδεδεμένον μὲ τὸν σύνδεσμον τῆς ἀγάπης καὶ ὁμονοίας τὸ σύστημα τῶν κατὰ μέρος χριστιανῶν ἠθέλησε νὰ ἐξακριβώσῃ βαθύτερον τὴν ἀλήθειαν καὶ νὰ ἐκδώσῃ τὴν ἀπόφασίν του μὲ τοὺς εὐλόγους καὶ κανονικοὺς λόγους[17]. Πρὸς τοῦτο ἐρευνῆσαν λεπτομερῶς τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς Κώδικας διεπίστωσεν ὅτι οὐδὲν γράμμα ἢ σιγιλλιῶδες ἢ ἄλλο ἔγγραφον ἐκκλησιαστικὸν ἀρχαῖον ἢ νεώτερον ὑφίστατο περὶ τοῦ μοναστηρίου αὐτοῦ, εἴτε εἰς τὸν κατάλογον τῶν σταυροπηγιακῶν, εἰς τὸν ὁποῖον κατεγρά-

11. Βλέπε Πατριαρχικὸν Γράμμα τῆς 3ης Ὀκτωβρίου 1829, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 239.

12. Περὶ τοῦ μνημοσύνου τοῦ Πατριαρχικοῦ ὀνόματος ἐν τοῖς σταυροπηγιακοῖς μοναστηρίοις βλέπε ἄρθρον 12 τοῦ Συνοδικοῦ Τόμου τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Συνόδου τοῦ 1593, εἰς Γενναδίου Ἀραμπατζόγλου, ἔνθ' ἀνωτ., τόμ. Α' σελ. 133.

13. Βλέπε Πατριαρχικὸν Γράμμα τῆς 3ης Ὀκτωβρίου 1829, σ. 239, πρὸς τὸν ἱερώτατον Μητροπολίτην Κορυτζᾶς καὶ Πωγωνιανῆς κυρ-Βησσαρίωνα.

14. Βλέπε Πατριαρχικὸν Γράμμα Ἰουνίου 1832, σ. 191, πρὸς τοὺς Ἡγουμένους τῶν ἐν Βλαχίᾳ Μοναστηρίων Βάλιας καὶ Σταυρουπόλεως.

15. Βλέπε Πατριαρχικὸν Ἔγγραφον Αὐγούστου 1832, σ. 203-204, πρὸς τοὺς τιμίους προεστῶτας καὶ χρησίμους προκρίτους καὶ λοιποὺς ἁπαξάπαντας εὐλογημένους χριστιανοὺς τῆς χώρας Ὀστανίτζας τῆς ἐπαρχίας Κορυτζᾶς καὶ Πωγωνιανῆς.

16. Βλέπε Πατριαρχικὸν ἔγγραφον Ἰουνίου 1832, σελ. 192, πρὸς τὸν ἱερώτατον Μητροπολίτην Κορυτζᾶς καὶ Πωγωνιανῆς κυρ-Βησσαρίωνα.

17. Βλέπε Πατριαρχικὸν ἔγγραφον Ἰουνίου 1832, σελ. 191, πρὸς τοὺς ἐν Βλαχίᾳ Ἡγουμένους τῶν Μοναστηρίων Βάλιας καὶ Σταυρουπόλεως.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κοζάνης

φοντο ἀνέκαθεν τὰ λαμβανόμενα παρ' ἑκάστου ἐτήσια ἐφάνη πληρῶσαν ποτε ἐτήσιον διὰ τὸ κοινόν, ἀλλ' οὔτε ἁπλῶς καταγεγραμμένον εἰς τὴν σειρὰν τῶν σταυροπηγίων εὑρέθη καὶ «ἑνὶ λόγῳ οὐδὲ μέχρι λέξεως ἀπεδείχθη ὡς σταυροπήγιον»[18]. Ἐκ τούτων ἁπάντων καὶ ἐκ τῶν κοινῶν ἀναφορῶν τῶν ἐν Πωγωνιανῇ χριστιανῶν, οἱ ὁποῖοι ἐπανελάμβανον τὰς ἐν φόβῳ Θεοῦ μαρτυρίας των περὶ τῆς ἀνέκαθεν ἐνοριακῆς καταστάσεως τῶν Μονῶν Γκούρας καὶ Μολυβδοσκεπάστου, ἐβεβαιώθη τὸ Πατριαρχεῖον ὅτι ἀμφότερα τὰ ἐν Πωγωνιανῇ κείμενα ἱερὰ Μοναστήρια Γκούρας καὶ Μολυβδοσκεπάστου ὑπῆρχον ἀπ' ἀρχῆς ἐ ν ο ρ ι α κ ὰ καὶ ὡς ἐκ τούτου ὑπήγοντο εἰς τὴν κυριαρχικὴν δικαιοδοσίαν καὶ προστασίαν τοῦ Μητροπολίτου Κορυτσᾶς καὶ Πωγωνιανῆς[19].

Ὁ Μητροπολίτης Κορυτσᾶς καὶ Πωγωνιανῆς Βησσαρίων προβάλλων τὴν προσγενομένην εἰς αὐτὸν ζημίαν ἐκ τῆς ἐλλείψεως τῶν ἀνέκαθεν δικαίων τῆς ἐπαρχίας του μοναστηρικῶν προσόδων μετὰ τῶν δυσοικονομήτων ἐπαρχιακῶν αὐτοῦ βαρῶν ἐζήτησε δι' ἀναφορῶν αὐτοῦ τὴν ἐπικύρωσιν τῆς ἀρχαίας ἐνοριακῆς καταστάσεως τῶν ἱερῶν Μοναστηρίων Γκούρας καὶ Μολυβδοσκεπάστου[20].

Τὸ Πατριαρχεῖον ὡς ἐκ τούτου μὴ δυνάμενον νὰ ἀναβάλλῃ τὸν καιρὸν τῆς ἀποφάσεώς του καὶ νὰ παραβλέπῃ τὰς παρακλήσεις τῆς ἐπαρχίας Κορυτσᾶς καὶ Πωγωνιανῆς, «κοινῇ συνοδικῇ ἀμεταθέτῳ ἀποφάσει» ἐξέδωκε Πατριαρχικὸν καὶ Συνοδικὸν σιγιλλιῶδες ἐν μεμβράνᾳ Γράμμα διὰ τοῦ ὁποίου ἀποκαθιστοῦσε ὡς τὸ πρῶτον τὴν ἐνοριακὴν τάξιν καὶ κατάστασιν τοῦ ἱεροῦ Μοναστηρίου τῶν Παμμεγίστων Ταξιαρχῶν Γκούρας, ὑπὸ τὴν κυριαρχικὴν ἐξουσίαν τοῦ κατὰ καιροὺς Μητροπολίτου Κορυτσᾶς καὶ Πωγωνιανῆς[21]. Τὴν ἀπαράτρεπτον τοῦ λοιποῦ ἐνοριακὴν ἀποκατάστασιν τοῦ Μοναστηρίου τῆς Γκούρας ἡ Σύνοδος τοῦ Πατριαρχείου κατησφάλισε μὲ ἀρὰς καὶ ἄλυτα ἐπιτίμια καὶ ἐπεκύρωσε διὰ τῆς ἐκδόσεως ὑψηλοῦ Βασιλικοῦ προσκυνητοῦ ὁρισμοῦ[22].

Διὰ τῶν ἀποσταλέντων σχετικῶν ἐκκλησιαστικῶν Γραμμάτων πρὸς τὸν Μητροπολίτην Κορυτσᾶς καὶ Πωγωνιανῆς Βησσαρίωνα, τὸν Ἡγούμενον τῆς Γκούρας Παΐσιον, τοὺς Ἡγουμένους τῶν ἐν Βλαχίᾳ Μετοχίων Βάλιας καὶ Σταυ-

18. Βλέπε Πατριαρχικὸν ἔγγραφον Ἰουνίου 1832, σελ. 191, πρὸς τοὺς ἐν Βλαχίᾳ Ἡγουμένους τῶν Μοναστηρίων Βάλιας καὶ Σταυρουπόλεως.

19. Βλέπε Πατριαρχικὸν ἔγγραφον Ἰουνίου 1832, σελ. 192, πρὸς τὸν Μητροπολίτην Κορυτζᾶς καὶ Πωγωνιανῆς κυρ - Βησσαρίωνα.

20. Βλέπε Πατριαρχικὸν ἔγγραφον Ἰουνίου 1832, σελ. 191, πρὸς τοὺς ἐν Βλαχίᾳ Ἡγουμένους τῶν Μοναστηρίων Βάλιας καὶ Σταυρουπόλεως.

21. Βλέπε Πατριαρχικὸν ἔγγραφον Ἰουνίου 1832, σελ. 191, πρὸς τοὺς ἐν Βλαχίᾳ Ἡγουμένους τῶν Μοναστηρίων Βάλιας καὶ Σταυρουπόλεως. Ὡσαύτως ἐξεδόθη καὶ ἕτερον Συνοδικὸν σιγιλλιῶδες Γράμμα διὰ τοῦ ὁποίου προσηρτᾶτο καὶ τὸ Μοναστήριον τῆς Μολοβδοσκεπάστου ὑπὸ τὴν κυριαρχικὴν ἐπίσκεψιν καὶ προστασίαν τοῦ Μητροπολίτου Κορυτσᾶς καὶ Πωγωνιανῆς. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον Ἰουνίου 1832, σελ. 192, πρὸς τὸν Μητροπολίτην Κορυτζᾶς καὶ Πωγωνιανῆς κυρ - Βησσαρίωνα.

22. Βλέπε Πατριαρχικὸν ἔγγραφον Ἰουνίου 1832, σελ. 191, πρὸς τοὺς ἐν Βλαχίᾳ Ἡγουμένους τῶν Μοναστηρίων Βάλιας καὶ Σταυρουπόλεως.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κοντοσ

ρουπόλεως καὶ πρὸς τοὺς χριστιανοὺς τῆς χώρας Ὀστανίτσης, τὸ Πατριαρχεῖον ἀνεκοίνωσε τὰς ἀνωτέρω ἀποφάσεις του καὶ παρήγγειλεν εἰς αὐτούς, ὅπως τὸ ἱερὸν Μοναστήριον τῆς Γκούρας «γνωρίζηται ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς τὸ ἑξῆς ὡς ἐνοριακὸν καὶ διατελοῦν ὑπὸ τὴν ἀρχιερατικὴν ἐπίσκεψιν καὶ ἐλευθέραν οἰκονομίαν τοῦ ἱερωτάτου Μητροπολίτου Κορυτζᾶς καὶ Πωγωνιανῆς κυρ Βησσαρίωνος, ἔχοντος ἐν πάσῃ ἀδείᾳ καὶ κυριαρχικῇ ἐξουσίᾳ διευθετεῖν καὶ διέπειν αὐτό τε καὶ τὰ ὑποκείμενα αὐτῷ μετόχια»[23].

Ἄξιον παρατηρήσεως ἐνταῦθα εἶναι ὅτι ἀνακοινοῦν τὰ ἀνωτέρω τὸ Πατριαρχεῖον πρὸς τὸν Μητροπολίτην Κορυτσᾶς καὶ Πωγωνιανῆς Βησσαρίωνα ἐπάγεται μεταξὺ ἄλλων καὶ τὰ ἀκόλουθα: «... ἡ διεκπεραίωσις λοιπὸν τῆς ὑποθέσεως ταύτης....διὰ τῆς ἡμετέρας φιλαδέλφου πρὸς τὰ κατὰ σὲ προνοίας καὶ συμπαθείας, πόσον πρέπει νὰ κινήσῃ τὴν εὐγνωμοσύνην σου σύνοιδας ὁ ἴδιος»[24] καὶ ἀλλαχοῦ, «διὰ νὰ λάβῃ τὸ πέρας πραγματικῶς ἡ ὑπόθεσις, καὶ τὰ πάντα νὰ διευθετηθῶσι χωρὶς μῶμον καὶ ἐνόχλησιν, καὶ χωρὶς παρεκτροπήν τινα, ἥτις δύναται νὰ φέρῃ καὶ ἀνατροπήν[25]...Πρῶτον ἔργον σου εἶναι τὸ νὰ ἐφελκύσῃς τὴν διάθεσιν τῶν χριστιανῶν ἐπιτηδείως[26], χωρὶς μὲν νὰ διαδώσῃς ἀμέσως τὴν πρᾶξιν, προπαρασκευάζων ὅμως αὐτοὺς μὲ ἔνδειξιν ζήλου ὑπὲρ τῶν μοναστηρίων, καὶ ἀποδεικνύων τὰς ὠφελείας τῆς ὑπὸ τὴν διοίκησίν σου διαρρυθμίσεως αὐτῶν[27]· νὰ φανῇς θερμότερος προστάτης τῆς συστάσεως τοῦ σχολείου[28], ὅπως οἱ ἡγούμενοι φροντίζωσι[29], καὶ τοιούτους καὶ ἄλλοις οἷς οἶδας προσφόροις τρό-

---

23. Βλέπε Πατριαρχικὸν ἔγγραφον Ἰουνίου 1832, σελ. 191, πρὸς τοὺς ἐν Βλαχίᾳ Ἡγουμένους τῶν Μοναστηρίων Βάλιας καὶ Σταυρουπόλεως.

24. Βλέπε Πατριαρχικὸν ἔγγραφον Ἰουνίου 1832, σελ. 192, πρὸς τὸν Μητροπολίτην Κορυτζᾶς καὶ Πωγωνιανῆς κυρ - Βησσαρίωνα. Ἐκ τούτου δυνάμεθα νὰ συμπεράνωμεν ὅτι τὸ Πατριαρχεῖον ἀπεφάνθη, ἵνα τὸ Μοναστήριον τῆς Γκούρας διοικῆται ἐνοριακῶς ἐκ λόγων προσωπικῆς συμπαθείας πρὸς τὸν ἀρτίως τοποθετηθέντα Μητροπολίτην Κορυτσᾶς καὶ Πωγωνιανῆς Βησσαρίωνα, ὁ ὁποῖος προηγουμένως ἦτο Ἀρχιμανδρίτης τῶν Πατριαρχείων. Κατὰ τὸν διάκονον Κοσμᾶν Θεσπρωτὸν ὁ Βησσαρίων ἦλθεν «κατὰ συνήθειαν» ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ κατήγετο ἀπὸ τὰ πέριξ ἀνατολικὰ παράλια τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἐκ τῆς χώρας καλουμένης Ἀρναούτκιοϊ. Βλ. Ἀθαν. Ψαλίδα - Κοσμᾶ Θεσπρωτοῦ, ἔνθ' ἀνωτ σ. 16 καὶ 37.

25. Διὰ νὰ φοβῆται καὶ «ἀνατροπὴν» τῆς ἀποφάσεώς του τὸ Πατριαρχεῖον, αὐτὸ σημαίνει ὅτι οἱ λόγοι μετατροπῆς δὲν ἦσαν ἱστορικοί, ἀλλὰ μᾶλλον προσωπικοί.

26. Διὰ νὰ συνιστᾶται ἡ ἐφέλκυσις τῆς διαθέσεως τῶν χριστιανῶν «ἐπιτηδείως», συνεπάγεται ὅτι αὐτοὶ δὲν ἐπεθύμουν τὴν μετατροπὴν τῆς Μονῆς εἰς ἐνοριακὴν.

27. Αἱ «ὠφέλειαι» τῶν χριστιανῶν ἦσαν περισσότεραι, ὅταν ἡ Μονὴ θὰ παρέμεινε σταυροπηγιακὴ.

28. Ἐκ τῆς συστάσεως αὐτῆς ἐπιμαρτυρεῖται τὸ μόνιμον καὶ ἀμείωτον ἐνδιαφέρον τῆς Ἐκκλησίας διὰ τὴν ἵδρυσιν Σχολείων.

29. Συνεπῶς οἱ ἡγούμενοι τῶν Μοναστηρίων Γκούρας καὶ Μολυβδοσκεπάστου ἐφρόντιζον ἰδιαιτέρως διὰ τὴν σύστασιν καὶ λειτουργίαν σχολείων ἐν τῇ περιοχῇ.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόντσας

ποις προοικοδομῶν τὰς διαθέσεις εἰς τὴν ἀποδοχήν»[30].

Καὶ ἐνῶ τὸ Πατριαρχεῖον ἤλπιζεν ὅτι διὰ τῆς ἀνωτέρω ρυθμίσεως θὰ κατέπαυον τὰ σκάνδαλα καὶ αἱ ἔριδες, ἐνεφανίσθησαν πρὸς αὐτὸ τὸν Αὔγουστον τοῦ ἔτους 1832 κοιναὶ ἀναφοραί, ἐκ τῶν ὁποίων κατεδεικνύετο ὅτι ἐμεσολάβησαν «φατρίαι καὶ σχίματα μεταξὺ τῶν χριστιανῶν»[31] τῆς ἐπαρχίας Κορυτσᾶς καὶ Πωγωνιανῆς, καὶ ἄλλοι μὲν ἐξ αὐτῶν κατεφέροντο κατὰ τοῦ ἡγουμένου τῆς Γκούρας Παϊσίου, ἄλλοι δὲ κατὰ τῆς ἱερότητος τοῦ Κορυτσᾶς καὶ Πωγωνιανῆς Βησσαρίωνος[32].

Τὸ Πατριαρχεῖον, διὰ νὰ δώσῃ τέλος εἰς τὰς διαμάχας αὐτὰς καὶ νὰ παράσχῃ τὰς ἀναγκαίας ὁδηγίας καὶ συμβουλὰς περὶ τοῦ τρόπου διοικήσεως τῆς Μονῆς Γκούρας, παρήγγειλεν πρὸς μὲν τὸν Μητροπολίτην Βησσαρίωνα νὰ συγχωρήσῃ ὅσους ἐκ τῶν χριστιανῶν ἔφθασε νὰ καθυποβάλῃ εἰς ἐπιτίμια[33], πρὸς

---

30. Βλέπε Πατριαρχικὸν ἔγγραφον Ἰουνίου 1832, σελ. 192, πρὸς τὸν Μητροπολίτην Κορυτζᾶς καὶ Πωγωνιανῆς κυρ - Βησσαρίωνα.

31. Ἐκ τούτου συνάγεται ὅτι αἱ φατρίαι καὶ τὰ σχίσματα μεταξὺ τῶν χριστιανῶν τῆς ἐπαρχίας Πωγωνιανῆς προεκλήθησαν κατὰ τοὺς ὑπ' ὄψιν χρόνους ἐξ αἰτίας τῶν ἐπεμβάσεων καὶ τῆς κακῆς διοικήσεως τοῦ Μητροπολίτου Κορυτσᾶς καὶ Πωγωνιανῆς Βησσαρίωνος, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον προεκάλεσε καὶ τὴν ἐν ἔτει 1834 ἀπόσπασιν τῆς ἐπαρχίας Πωγωνιανῆς ἐκ τῆς Μητροπόλεως Κορυτσᾶς καὶ τὴν ἕνωσιν αὐτῆς μετὰ τῆς ἐπισκοπῆς Βελλᾶς.

32. Βλέπε Πατριαρχικὰ ἔγγραφα Αὐγούστου 1832, σελ. 203-205, πρὸς τὸν ἱερώτατον Μητροπολίτην Κορυτζᾶς καὶ Πωγωνιανῆς κυρ - Βησσαρίωνα, πρὸς τὸν ὁσιώτατον Ἡγούμενον τῆς Γκούρας κυρ - Παΐσιον καὶ πρὸς τοὺς τιμίους προεστῶτας καὶ χρησίμους προκρίτους καὶ λοιποὺς ἁπαξάπαντας εὐλογημένους χριστιανοὺς τῆς χώρας Ὀστανίτζης τῆς ἐπαρχίας Κορυτζᾶς καὶ Πωγωνιανῆς.

33. Εἰς τὸν ὑπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Κωνσταντίου Α' (6 Ἰουλίου 1830-18 Αὐγ. 1834) ἐκδοθέντα ἐν ἔτει 1834 κατὰ μῆνα Μάϊον, ἐπινεμήσεως Ζ', ἐνωτικὸν Τόμον τῶν ἐπαρχιῶν Πωγωνιανῆς καὶ Βελλᾶς εἰς Μητρόπολιν Βελλᾶς καὶ Πωγωνιανῆς, Κώδιξ ΙΖ', σελ. 252. Δημοσιευθέντος ὑπὸ τοῦ Μητροπολίτου Σάρδεων Γερμανοῦ εἰς τὴν ἐργασίαν αὐτοῦ, Ἐπαρχίαι Ἠπείρου καὶ Ἀλβανίας, Η.Χ. 12 (1937), σ. 86-88 ἀναγιγνώσκομεν τὰ ἑξῆς περὶ τοῦ χαρακτῆρος καὶ τῆς διαγωγῆς τοῦ Κορυτσᾶς καὶ Πωγωνιανῆς Βησσαρίωνος: «Μετὰ τὴν ἕνωσιν τῆς Πωγωνιανῆς μετὰ τῆς Μητροπόλεως Κορυτζᾶς, ὁ ἱερώτατος Μητροπολίτης Κορυτζᾶς κυρ - Βησσαρίων ἐπολιτεύθη ἀπροσφόρως πρὸς τοὺς ἐν αὐτῇ χριστιανούς. Ἔδειξε τρόπον τραχὺ καὶ ἀπάδοντα, παρεκτράπη εἰς καταχρήσεις καὶ ἰδιορρυθμίας καὶ ἐκίνησε τὴν κοινὴν δυσαρέσκειαν τῶν χριστιανῶν τῆς περιοχῆς, οἱ ὁποῖοι ἔκτοτε δὲν ἔπαυσαν δι' ἀλλεπαλλήλων ἀναφορῶν πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν νὰ κινοῦν ἀγωγὰς κατ' αὐτοῦ καὶ δεινοπαθεῖς προσκλαύσεις. Ἐσχάτως μάλιστα ἀντιπροσωπεία τῶν ἐκεῖ προκρίτων χριστιανῶν, συνεπιφέρουσα καὶ κοινὰς ἀναφορὰς τῶν ἐπαρχιωτῶν χριστιανῶν παρεγένετο εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ παρέστησεν ἀδύνατον τοῦ λοιποῦ τὴν ὑποταγὴν αὐτῶν ὑπὸ τὴν ἐκείνου ἱερότητα, ὡς παραίτιον πολλῶν σκανδάλων αὐτοῖς, καὶ ἐξητοῦντο ἐπιμόνως τὴν ἀπὸ τῆς Κορυτζᾶς ἀφαίρεσιν τῆς Πωγωνιανῆς καὶ τῆς ἑνώσεως τὴν ἀκύρωσιν». Ὁ Μητροπολίτης Κορυτσᾶς Βησσαρίων μετετέθη τὸν Ἰανουάριον τοῦ ἔτους 1835 (Κώδιξ Πατρ. Ἀρχ. ΙΔ', σ. 244) εἰς τὴν Μητρόπολιν Προικοννήσου καὶ ἐκεῖθεν εἰς τὴν Μητρόπολιν Διδυμοτείχου, ἔνθα καὶ ἀπέθανε τὸ ἔτος 1847. Βλ. Αἰμιλ. Τσακοπούλου, Ἐπισκοπικοὶ Κατάλογοι, Ὀρθοδοξία, 32 (1957), σ. 86.

Δημοσία Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

δὲ τοὺς χριστιανοὺς τῆς ἐπαρχίας Πωγωνιανῆς νὰ παύσουν ἀπὸ τῆς διχονοίας καὶ νὰ ζητήσουν συγχώρησιν, διότι ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει ὁ πρωταίτιος θὰ ἐδιώκετο ἐκκλησιαστικῶς καὶ πολιτικῶς πρὸς παραδειγματισμὸν καὶ τῶν ἄλλων[34]. Ἐν κατακλεῖδι τὸ Πατριαρχεῖον συνέστησεν πρὸς ὅλους νὰ ἐπιδείξουν ὁμόνοιαν, ἀγάπην καὶ ζῆλον ὑπὲρ τῆς διασώσεως τοῦ ἱεροῦ Μοναστηρίου τῆς Γκούρας, τὸ ὁποῖον περιῆλθεν εἰς κατάστασιν ἀθλιότητος[35] καὶ τὸ ὁποῖον διὰ τῆς συνδρομῆς καὶ βοηθείας αὐτῶν θὰ ἠδύνατο ἐν καιρῷ νὰ ἐπανακτήσῃ τὴν ἀρχαίαν λαμπρότητά του[36].

Ἐκ Πατριαρχικοῦ Γράμματος τῆς 4ης Νοεμβρίου 1840 πρὸς τὸν Μητροπολίτην Πωγωνιανῆς καὶ Βελλᾶς καὶ τοὺς τιμιωτάτους προεστῶτας καὶ λοιποὺς εὐλογημένους χριστιανοὺς κατοίκους τῆς Πωγωνιανῆς πληροφορούμεθα ὅτι τὸ ἱερὸν Μοναστήριον τῆς Γκούρας «ἐκ τῆς παραπτώσεως τῶν τὴν Σταυροπηγιακὴν ἀξίαν καὶ χάριν ἐπιβραβευσάντων αὐτῷ Σιγγιλλιωδῶν Γραμμάτων καὶ ἐκ τῶν καιρικῶν περιστάσεων, παρέστη εἰς θλῖψιν καὶ ἐλεεινὴν κατάστασιν, καὶ ἔρημον ἐναπολειφθὲν ὁσιωτάτων καλογήρων, τῇδε κακεῖσε διασπαρέντων, καὶ ἐρείπιον ἀποκατασταθέν, ἔρμαιον ὅλως ἐγένετο ἀνθρώπων ἰδιοτελῶν, ἁρπαζόντων καὶ καταχρωμένων τῶν προσόδων αὐτοῦ καὶ ἐπικαρπιῶν»[37].

Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, καθ' ἃ ἐκέκτητο ἀρχαῖα γεραρὰ προνόμια, ὤφειλε νὰ φροντίζῃ ὑπὲρ τῆς εὐσταθείας, διαμονῆς καὶ αὐξήσεως τῶν ἁπανταχοῦ κειμένων ἱερῶν καταγωγίων. Διὸ διερευνῆσαν ἐκ νέου τὰ τοῦ ἱεροῦ Μοναστηρίου τῶν Παμμεγίστων Ταξιαρχῶν Γκούρας διεπίστωσεν ὅτι «ἐν ὅσῳ καιρῷ ἐτέλει ὑπὸ τὴν ἄμεσον προστασίαν τοῦ ἁγιωτάτου πατριαρχικοῦ, ἀποστολικοῦ καὶ οἰκουμενικοῦ θρόνου διεξήγητο λίαν ἐπωφελῶς μετὰ τῶν ὑπαλλήλων αὐτῷ ἱερῶν Μοναστηρίων ἐν Βλαχίᾳ καὶ μετὰ τῶν χριστιανικῶν χωρίων, καὶ διετηρεῖτο ἀπηλλαγμένον πάσης ἰδιοτελοῦς γνώμης καὶ πλεονεκτικῆς

---

34. Βλέπε Πατριαρχικὸν ἔγγραφον Αὐγούστου 1832, σελ. 203-204, πρὸς τοὺς τιμίους προεστῶτας καὶ χρησίμους προκρίτους καὶ λοιποὺς ἁπαξάπαντας εὐλογημένους χριστιανοὺς τῆς χώρας Ὀστανίτζης τῆς ἐπαρχίας Κορυτζᾶς καὶ Πωγωνιανῆς. Ἐκ τῶν ἀνωτέρω συνάγεται ὅτι τὸ Πατριαρχεῖον πολλάκις ἐχρησιμοποίει καὶ τὴν πολιτικὴν ἐξουσίαν διὰ νὰ καταστήσῃ σεβαστὰς ἀμφισβητουμένας ἀποφάσεις του ἐκ μέρους διαφόρων χριστιανῶν τῶν ἐπαρχιῶν του.

35. Αἱ καιρικαὶ ἀνωμαλίαι καὶ περιστάσεις τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, αἱ δηώσεις καὶ καταστροφαὶ τῶν Τουρκαλβανικῶν στιφῶν, τὰ δυσβάστακτα χρέη καὶ αἱ ἐπεμβάσεις τῶν πλησιοχώρων ἀρχιερέων εἶναι μερικὰ ἀπὸ τὰ αἴτια τοῦ μαρασμοῦ καὶ τῆς ἀθλιότητος τῆς Μονῆς Γκούρας.

36. Βλέπε Πατριαρχικὸν ἔγγραφον Αὐγούστου 1832, σελ. 204, πρὸς τὸν ἱερώτατον Μητροπολίτην Κορυτζᾶς καὶ Πωγωνιανῆς κύρ - Βησσαρίωνα. Ἐκ τούτων συνάγομεν ὅτι ἡ ἀρχαία λαμπρότης τοῦ Μοναστηρίου τῆς Γκούρας ἀπετέλει φωτεινὸν ὁρόσημον μέσα εἰς τὰ δύστηνα χρόνια τῶν ἀνωμάλων καὶ ἀντιξόων καιρικῶν περιστάσεων τοῦ 19ου αἰῶνος.

37. Βλέπε Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 4ης Νοεμβρίου 1840, σελ. 147, πρὸς τὸν Μητροπολίτην Πωγωνιανῆς καὶ Βελλᾶς καὶ τοὺς τιμιωτάτους προεστῶτας καὶ λοιποὺς εὐλογημένους χριστιανοὺς κατοίκους τῆς Πωγωνιανῆς καὶ τῶν ὑποκειμένων αὐτῇ χωρίων.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κονίτσας

χειρός»[38]. Ἐπειδὴ καὶ ἐξ ἀναφορῶν ἐνυπογράφων καὶ ἐνσφραγίστων, αἱ ὁποῖαι ἀπεστάλησαν πρὸς τὸ Πατριαρχεῖον, ὡς καὶ ἀπὸ ζώσης φωνῆς πολλῶν ἀξιοπίστων προσώπων τῶν πλησιοχώρων χωρίων ἀπεδεικνύετο ὅτι τὸ ἱερὸν αὐτὸ καταγώγιον τῆς Γκούρας ὑπῆρχεν «ἀνέκαθεν τετιμημένον καὶ σταυροπηγιακῇ ἀξίᾳ καὶ χάριτι»[39], ἡ Μεγάλη τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία συσκεφθεῖσα συνοδικῶς ἔκρινε ἀναγκαιοτάτην τὴν ἀνανέωσιν τῶν Σταυροπηγιακῶν αὐτοῦ προνομίων, ἐκδώσασα πρὸς τοῦτο Πατριαρχικὸν καὶ Συνοδικὸν σιγιλλιῶδες ἐν μεμβράναις Γράμμα.

Τὴν ἀνανέωσιν τῶν σταυροπηγιακῶν προνομίων τῆς Μονῆς Γκούρας τὸ Πατριαρχεῖον ἀνεκοίνωσε πρὸς τὸν Μητροπολίτην Πωγωνιανῆς καὶ Βελλᾶς καὶ πρὸς τοὺς τιμιωτάτους προεστῶτας καὶ λοιποὺς εὐλογημένους χριστιανοὺς κατοίκους τῆς Πωγωνιανῆς καὶ τῶν ὑποκειμένων αὐτῇ χωρίων μὲ τὴν ἐντολήν, ὅπως «μηδεμίαν ἔχουν τοῦ λοιποῦ ἐπιρροὴν καὶ ἐπιμιξίαν εἰς τὸ ἱερὸν τοῦτο Μοναστήριον τῆς Γκούρας, καὶ εἰς τὰ ὑπάλληλα αὐτῷ καὶ ἐν Βλαχίᾳ κείμενα μετόχια τῆς Βάλιας καὶ Σταυρουπόλεως, καθ' ὅσον ἀνέλαβον καὶ πάλιν τὴν σταυροπηγιακὴν ἀξίαν καὶ χάριν»[40].

Ἔκτοτε καὶ μέχρι τῆς κατὰ τὸν κ' αἰῶνα διαλύσεώς της ἡ Μονὴ τῶν Ταξιαρχῶν Γκούρας διετήρησεν ἀπαράτρεπτον τὴν σταυροπηγιακὴν αὐτῆς τάξιν καὶ ἀσφάλειαν[41].

2. *Σχέσεις τῆς Σταυροπηγιακῆς Μονῆς Γκούρας μετὰ τῆς γειτονικῆς Σταυροπηγιακῆς Μονῆς Μολυβδοσκεπάστου*

Αἱ Μοναὶ Γκούρας καὶ Μολυβδοσκεπάστου γεωγραφικῶς εὑρίσκοντο ἐντὸς τῆς ἰδίας περιοχῆς τοῦ Πωγωνίου τῆς Ἠπείρου καὶ ἦσαν ἐκτισμέναι εἰς τὴν ἀριστερὰν ὄχθην τοῦ Ἀφοῦ. Εἰδικώτερον ἡ τῆς Μολυβδοσκεπάστου[42] κεῖται εἰς τὴν παρόχθιον πεδιάδα τῆς συμβολῆς Ἀφοῦ καὶ Σαραντοπόρου, ἔνθα παλαιότερον ἡ Διπαλίτσα (νῦν Μολυβδοσκέπαστον), ἡ δὲ τῆς Γκούρας ὑψηλότερον παρὰ τοὺς πρόποδας τῆς ὀροσειρᾶς Νεμέρτσικα, πλησίον τῆς χώρας Ὁ-

38. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 4ης Νοεμβρίου 1840, σ. 147, πρὸς τὸν Μητροπολίτην Πωγωνιανῆς καὶ Βελλᾶς καὶ τοὺς τιμιωτάτους προεστῶτας καὶ λοιποὺς εὐλογημένους χριστιανοὺς κατοίκους τῆς Πωγωνιανῆς καὶ τῶν ὑποκειμένων αὐτῇ χωρίων.

39. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 4ης Νοεμβρίου 1840, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 147.

40. Βλέπε Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 4ης Νοεμβρίου 1840, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 147. Ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ ἱδρύῃ, κυρίως ἐντὸς τῶν ἐπαρχιῶν τοῦ κλίματός του, σταυροπηγιακὰς μονὰς καὶ νὰ ἀνανεώνῃ ἢ νὰ δίδῃ εἰς πρότερον ὑπάρχοντα μοναστήρια τὴν ἰδιότητα αὐτὴν. Βλ. Βασιλ. Σταυρίδου, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 70.

41. Ἀσφαλῶς ἡ ἀποκατάστασις τῆς σταυροπηγιακῆς τάξεως ἐν τῇ Μονῇ Γκούρας εἶχεν ὡς συνέπειαν νὰ περιορισθοῦν αἱ καταχρήσεις καὶ ἀτασθαλίαι τῶν κατὰ καιροὺς διοικούντων αὐτήν.

42. Περὶ τῆς θέσεως τῆς Μονῆς Μολυβδοσκεπάστου βλέπε πλείονα εἰς Στ. Γκατσοπούλου, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 1-2.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κάντοας

στανίτσης (νῦν Ἀηδονοχώριον).

Ἡ ἵδρυσις καὶ λειτουργία δύο μοναστηρίων, τὰ ὁποῖα εὑρίσκοντο εἰς μικρὰν ἀπόστασιν τὸ ἕνα ἀπὸ τοῦ ἄλλου, ἀσφαλῶς δὲν εἶναι τυχαία. Ἡ ΙΣΤ' ἑκατονταετηρὶς εἶναι ἡ ἐποχὴ τῆς συρροῆς πλήθους μοναχῶν εἰς τὰς ἱερὰς Μονάς[43], οἱ ὁποῖοι ἐδημιούργησαν προβλήματα στέγης καὶ ἀνέσεως λατρευτικοῦ χώρου[44].

Εἰς τὸν Ἠπειρωτικὸν χῶρον ὁ μοναχισμὸς ἤκμαζεν ἰδίᾳ ἀπὸ τοῦ ΙΣΤ' αἰῶνος[45], ὅτε ἐπεκράτησαν συνθῆκαι σχετικῆς ἀσφαλείας, συνεπείᾳ τῶν προνομίων, τὰ ὁποῖα παρεχώρησεν ἡ Τουρκικὴ Κυβέρνησις εἰς τὰ Μοναστήρια[46]. Ὡσαύτως καὶ ἡ ἠθικὴ καὶ ὑλικὴ ὑποστήριξις τὴν ὁποίαν προσέφερεν εἰς τὰς Μονὰς ἡ καταρρέουσα τότε σερβοβυζαντινὴ ἀριστοκρατία τῆς Ἠπείρου καὶ Θεσσαλίας καὶ ἡ ὁποία ἐν συνεχείᾳ ἀντικατεστάθη ὑπὸ εὐπόρων Ἠπειρωτῶν εἰς Βλαχίαν, σενετέλεσαν εἰς τὴν ἀκμὴν καὶ ἀνάπτυξιν πολλῶν μοναστηρίων κατὰ τοὺς ὑπ' ὄψιν χρόνους[47].

---

43. Πολλοὶ εἶναι οἱ λόγοι καταφυγῆς πλήθους ἀνθρώπων εἰς τὰς Μονὰς κατὰ τοὺς χρόνους τῆς Τουρκοκρατίας. Εἰς τὴν Ἱστορίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους, Ἐκδοτικὴ Ἀθηνῶν, τόμ. Ι, σ. 133 ἀναφέρονται: «1) Ἡ μακραίωνη μοναστικὴ παράδοση τῆς χριστιανικῆς Ἀνατολῆς, 2) Λόγοι κοινωνικοί: ἡ ἀβεβαιότητα τῆς ζωῆς, ἡ καταπίεση τῶν ἀγροτικῶν πληθυσμῶν ἀπὸ τοὺς μεγαλογαιοκτήμονας, οἱ ἄθλιες βιοτικὲς συνθῆκες. 3) Ψυχολογικοί: Στὸν κατακλυσμὸ καὶ τὴ θύελλα (σφαγῶν καὶ μετατοπίσεων πληθυσμῶν, ὁμαδικῶν ἐξισλαμισμῶν κλπ.) εἶχε γεννηθῆ, ὄχι ἀδικαιολόγητα, ἕνα αἴσθημα καταρρεύσεως τῶν πάντων....καὶ μόνον ἡ Ἐκκλησία μὲ τοὺς θεσμούς της φαινόταν νὰ ἐπιπλέῃ, σὰν ἄλλη κιβωτὸς σωτηρίας. 4) Καθαρὰ πρακτικοὶ λόγοι: ἡ ἐξαίρεση τῶν κληρικῶν καὶ τῶν μοναχῶν ἀπὸ τὶς ἐπαχθεῖς ἀγγαρεῖες, οἱ σημαντικὲς φορολογικὲς ἀπαλλαγές, ὁ σεβασμὸς γενικὰ τὸν ὁποῖον ἔτρεφαν οἱ Τοῦρκοι γιὰ τοὺς ἀνθρώπους ποὺ ἦταν ἀφιερωμένοι στὸ Θεό».

44. Πρβλ. Βασιλείου Π.Ι., Τὸ Μοναστήρι τῆς Τατάρνας Εὐρυτανίας, Ἀθῆναι 1970, σ. 44-45.

45. Ἀπολύτως ἀκριβεῖς ἀριθμοὶ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ δοθοῦν. Ἐνδεικτικοὺς ἀριθμοὺς διὰ τὸ πλῆθος τῶν μοναχῶν μᾶς δίνει ὁ πρωτονοτάριος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου Θεοδόσιος Ζυγομαλᾶς εἰς ἔκθεσιν του διὰ τὴν περιοδείαν, τὴν ὁποίαν ἔκανε τὸ 1578: «Ἰωάννινα καὶ πλησιόχωρα μοναστήρια 300 μοναχοί». Βλ. Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους, Ἐκδοτικὴ Ἀθηνῶν, τόμ. Ι, σ. 133.

46. Εἰς τὴν Ἱστορίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους, Ἐκδοτικὴ Ἀθηνῶν, τόμ. Ι, σ. 133 μεταξὺ ἄλλων ἀναφέρονται καὶ τὰ ἑξῆς: «Ἀπὸ τὰ τέλη τοῦ 16ου καὶ ἰδίως κατὰ τὸν 17ο αἰ. μαζὶ μὲ τὴν σταθεροποίηση τῶν συνθηκῶν ζωῆς ὁλοκλήρου τοῦ Ἑλληνισμοῦ, παρατηρήθηκε σημαντικὴ αὔξηση τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μονῶν καὶ ἀντίστοιχα τῶν μοναχῶν. Πολλά, μικρὰ συνήθως, μοναστήρια ἱδρύθηκαν τότε, ἐνῶ ἄλλα «παλαιγενῆ, ἐπηρείᾳ καιρικῶν περιστάσεων καὶ τῇ τοῦ πανδαμάτορος χρόνου φορᾷ ἐρειπωθέντα» ἀνακαινίσθηκαν «ἐκ βάθρων» ἀπὸ ζηλωτὲς μοναχοὺς καὶ κληρικοὺς ἢ ἀπὸ τοὺς εὐσεβεῖς περιοίκους. Σὲ μεγάλη ἰδίως πυκνότητα ἱδρύθησαν καὶ λειτούργησαν μικρὲς μονὲς στὴν Πίνδο, ἀπὸ τὰ Ἄγραφα ὡς τό Ἀργυρόκαστρο, καὶ ἀργότερα στὴν ὀρεινὴ Πελοπόννησο».

47. Ὁ Γ. Κονιδάρης εἰς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Ἱστορίαν Ἑλλάδος, τόμ. Β', σ. 218-219 γράφει: «Ἐκτὸς τῶν μονῶν, αἵτινες ἀνεβίωσαν, ἱδρύθησαν καὶ νέαι κατὰ τοὺς ὑπ' ὄψιν χρόνους... Ἐν Ἠπείρῳ ἔχομεν κυρίως τὰς μονὰς τῶν Ἰωαννίνων, τῆς Βελλᾶς, τοῦ Προφήτου Ἠλιοῦ, τοῦ Δρυάνου, τῆς Μολυβδοσκεπάστου καὶ τῆς Γκούρας, τοῦ Ἁγίου Δημητρίου τοῦ Διχούνη ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Παραμυθίας καὶ ἄλλαι».

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόντσας

Προορισμὸς τῶν Μονῶν Γκούρας καὶ Μολυβδοσκεπάστου δὲν ἦτο μόνον ἡ ψυχικὴ σωτηρία τῶν εἰς αὐτὰς ἀσκουμένων μοναχῶν, ἀλλὰ κυρίως ἡ βοήθεια καὶ ἡ παραμυθία τῶν πέριξ χριστιανῶν[48]. Κατὰ τὴν περίοδον τῆς ἀκμῆς των αἱ Μοναὶ Γκούρας καὶ Μολυβδοσκεπάστου ἦσαν ἐπηνδρωμέναι μὲ πολλοὺς μοναχούς, τὰ δὲ πρὸς ἐπίλυσιν προβλήματα καὶ αἱ ἀνάγκαι τὰς ὁποίας ὤφειλον νὰ ἀντιμετωπίσουν δὲν ἦσαν διάφορα ἐκείνων τῶν μεγάλων καὶ πολυανθρώπων Μονῶν[49].

Ἡ προσεκτικὴ καὶ παράλληλος σύγκρισις ὅλων τῶν προβλημάτων τῶν δύο μονῶν θὰ ἦτο χρησιμωτάτη διὰ τὴν ἔρευναν, διότι ἔτσι θὰ ἠδυνάμεθα νὰ ἀπαντήσωμεν μετὰ βεβαιότητος περὶ τοῦ βαθμοῦ ἐπιδράσεως τῆς μιᾶς ἐπὶ τῆς ἄλλης[50].

Ὅπως ὅλα τὰ ὀρθόδοξα Μοναστήρια τῆς Ἀνατολῆς οὕτω καὶ αἱ Μοναὶ Γκούρας καὶ Μολυβδοσκεπάστου παρουσίαζον πνευματικὴν ὁμοιογένειαν, ἀφοῦ οἱ σκοποὶ των ἦσαν κοινοί[51]. Παραλλήλως πρὸς τὴν πνευματικὴν αὐτῶν ὁμοιογένειαν καὶ ἡ ἐξωτερικὴ των ζωὴ ἐπηρεάζετο σχεδὸν ἐξ ὁλοκλήρου ἀπὸ τοὺς αὐτοὺς ποικίλους παράγοντας.

Ἡ γεωγραφικὴ θέσις καὶ τὸ περιβάλλον ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἱδρύθησαν καὶ ἀνεπτύχθησαν αἱ Μοναὶ Γκούρας καὶ Μολυβδοσκεπάστου δὲν ἐπέτρεψαν πάντοτε τὴν ἀρίστην αὐτῶν ὀργάνωσιν καὶ ζωήν, λόγῳ τῶν ἀφορήτων διωγμῶν καὶ τῶν ὁμαδικῶν ἐξισλαμισμῶν, οἱ ὁποῖοι ἐπεκράτησαν κατὰ τοὺς χρόνους τῆς Τουρκοκρατίας καὶ Ἀλβανοκρατίας εἰς τὴν σκληρῶς δοκιμασθεῖσαν περιοχὴν τῆς Πωγωνιανῆς.

Ἡ ἀνθηρὰ οἰκονομικὴ κατάστασις ἀμφοτέρων τῶν Μονῶν, συνεπείᾳ τῶν

---

48. Ὁ Σπ. Στούπης εἰς τὸ ἔργον αὐτοῦ Πωγωνιακὰ καὶ Βησσανιώτικα, τόμ. Α', σ. 75 γράφει: «Οἱ μονὲς Πωγωνίου λιτὲς καὶ ἀπέριττες ἐξωτερικῶς... ἔδωκαν ὅ,τι μποροῦσαν στὴν Ἑλλάδα καὶ ἐξυπηρέτησαν τὸ διπλὸ σκοπὸ τῆς γεννήσεώς τους. Μποροῦμε νὰ ποῦμε πὼς σκοπὸς τῆς ἱδρύσεως τους ἦταν περισσότερο ἐθνικὸς παρὰ θρησκευτικὸς καὶ ἀπόδειξις εἶναι, ὅτι μόλις ἐξέλειπε αὐτὸς ὁ λόγος, οἱ Μονὲς ἐγκατελείφθησαν καὶ σήμερα εἶναι ἡμικατεστραμένες».

49. Βλ. Ἰ. Λαμπρίδου, Ἱερὰ ἐν Ἠπείρῳ Σκηνώματα, σ. 40 καὶ ἑξ. Πρβλ. καὶ 1) Στ. Γκατσοπούλου, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 21 καὶ 2) Μανάφη Κ.Α., ἔνθ' ἀνωτ., σ. 145.

50. Μία ἐκτεταμένη καὶ λεπτομερὴς ἔρευνα ἐπὶ τοῦ σημείου αὐτοῦ θὰ ἀποτελέση τὸ ἀντικείμενον μιᾶς ἄλλης ἐν καιρῷ ἐργασίας ἡμῶν.

51. Ἡ «ἄρνησις τοῦ κόσμου», ἡ «νέκρωσις τῆς σαρκός», ἡ «ἄσκησις εἰς τὴν ἀρετήν», ἡ «ἱερὰ ἡσυχία», ὁ «ἀπράγμων βίος» κλπ., εἶναι οἱ στόχοι οἱ ὁποῖοι πρέπει νὰ ἀποτελοῦν τὸν γνώμονα τῆς ὀρθῆς ἑρμηνείας καὶ ἐκτιμήσεως τῆς προσφορᾶς τοῦ Ἀνατολικοῦ μοναχισμοῦ. Τὰ ἰδεώδη τοῦ Δυτικοῦ μοναχισμοῦ, ὅπως κοινωνική, πολιτιστικὴ καὶ ἐθνικὴ δρᾶσις τῶν δυτικῶν μοναχικῶν ταγμάτων εἶναι ἔννοιαι δευτερεύουσαι ἢ καὶ ἄγνωστοι εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ ὀρθοδόξου μοναχισμοῦ. Βεβαίως τὸν μελετητὴν τῆς ἱστορίας ἐνδιαφέρει περισσότερον ἡ ἐγκόσμια ἱστορικὴ πορεία τῶν μοναχῶν ἐν συναρτήσει πάντοτε μὲ τὰς τύχας τοῦ Νέου Ἑλληνισμοῦ. Πρβλ. Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους, Ἐκδοτικὴ Ἀθηνῶν, τόμ. Ι, σ. 141-142.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κονίτσας

ἐκ Ρουμανίας προσόδων των, συνετέλεσεν εἰς τὴν λαμπρὰν ἀκμὴν καὶ πρόοδον αὐτῶν κατὰ τὸ μεγαλύτερον χρονικὸν διάστημα τῆς ζωῆς των. Διὰ τοῦτο καὶ τὰ μοναστικὰ αὐτὰ κέντρα κατέστησαν σημαντικαὶ ἑστίαι καλλιτεχνικῆς, πνευματικῆς καὶ λοιπῆς δραστηριότητος[52].

Ἡ ἐξάρτησις τῶν Μονῶν αὐτῶν ἐκ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, λόγῳ τῆς σταυροπηγιακῆς των ἰδιότητος, παρέσχεν εἰς αὐτὰς τὰ καθιερωμένα προνόμια ἐκ τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ἐξηγεῖ μεταξὺ ἄλλων καὶ τὴν ἰδιαιτέραν ἄνθησιν καὶ λαμπρότητά των[53].

Περὶ τῆς σταυροπηγιακῆς τάξεως τῶν Μονῶν Γκούρας καὶ Μολυβδοσκεπάστου τὰ σῳζόμενα μέχρις ἡμῶν Συνταγμάτια τοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως γράφουν:

I. Συνταγμάτιον περὶ τῆς τάξεως τῶν Πατριαρχικῶν Θρόνων, ἐν Ἀθήναις 1855, σ. 34.

«Κατάλογος τῶν τῷ Οἰκουμενικῷ Θρόνῳ ὑπαγομένων Σταυροπηγιακῶν Μοναστηρίων.

Β'. Ἐν ταῖς ἐπαρχίαις τοῦ Ὀθωμανικοῦ Κράτους.

Ἐν Πωγωνιανῇ

Τῶν Ταξιαρχῶν Γκούρας»[54].

II. Τὸ ἐν χρήσει Συνταγμάτιον, τῶν ὑπὸ τὸν Οἰκουμενικὸν Θρόνον Μητροπολιτῶν καὶ ἐπισκόπων μετὰ κατάλογον τῶν ἱερῶν Σταυροπηγιακῶν Μονῶν τοῦ ἔτους 1896, ἐν Κωνσταντινουπόλει 1896, σ. 13.

«Αἱ ἐν τῷ Οἰκουμενικῷ Θρόνῳ ὑποκείμεναι Σταυροπηγιακαὶ Μοναὶ καὶ Ἐξαρχίαι.

Ἐν τῇ Ἐπαρχίᾳ Βελλᾶς

ΙΕ'. τῆς Μολυβδοσκεπάστου

ΙΣ'. τῶν Ταξιαρχῶν Γκούρας»[55]

III. Τὸ Συνταγμάτιον τοῦ 1902, Κωνσταντινούπολις 1902, σ. 13-17 ἀναγράφει 72 ἐν συνόλῳ σταυροπηγιακὰς Μονάς, ὑποκειμένας εἰς τὸν Οἰκουμενικὸν Θρόνον, μεταξὺ τῶν ὁποίων συμπεριλαμβάνονται καὶ αἱ Μοναὶ τῶν Ταξιαρχῶν

---

52. Ἡ καλλιτεχνικὴ δραστηριότητα τῶν Μονῶν ὑπῆρξεν ὁ ἀποφασιστικὸς συντελεστὴς διὰ τὴν ἀκτινοβολίαν τῆς ἑλληνικῆς τέχνης εἰς τὰ Ὀρθόδοξα Βαλκάνια καὶ τὴν Ἐγγὺς Ἀνατολήν. Βλ. Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους, Ἐκδοτικὴ Ἀθηνῶν, τόμ. Ι, σ. 411.

53. Σταυροπηγιακαὶ Μοναὶ ὑπῆρχον σχεδὸν εἰς ὅλα τὰ τμήματα τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας καὶ ἐκτὸς αὐτῆς. Κατὰ τὸν εἰδικῶς μελετήσαντα τὰς ἐν Κωνσταντινουπόλει μονὰς π. Janin, ἐνῶ καθ' ὅλην τὴν ἱστορίαν τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας μνημονεύονται 325 ἐν συνόλῳ μοναστήρια εἰς τὴν πρωτεύουσαν καὶ τὰ πέριξ αὐτῆς, τὸ 1543 ὑφίσταντο ἀσφαλῶς 18 καὶ μία ἑτέρα περίπου δωδεκάς, τῶν ὁποίων ἡ ὕπαρξις δὲν ἦτο δυνατὸν εὐκόλως νὰ ἀποδειχθῇ. Βλ. Βασιλ. Σταυρίδου, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 70.

54. Ἡ Μονὴ Μολυβδοσκεπάστου δὲν ἀναγράφεται, διότι ἀπὸ τοῦ ἔτους 1848 ὑπήχθη εἰς τὴν Μητρόπολιν Πωγωνιανῆς. Βλ. Δελικάνη Καλ., ἔνθ' ἀνωτ., σ. 621.

55. Εἰς τὸ Συνταγμάτιον αὐτὸ ἀναγράφονται ἐν συνόλῳ Ο' Μοναί.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Γκούρας καὶ Μολυβδοσκεπάστου[56].

IV. Εἰς τὸ Ἡμερολόγιον τοῦ ἔτους 1906 τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἐθνικῶν καὶ Φιλανθρωπικῶν Καταστημάτων, σ. 35, 38.

«Αἱ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις Πατριαρχικαὶ καὶ Σταυροπηγιακαὶ Μοναὶ

Ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Βελλᾶς καὶ Κονίτσης

66. Τῆς Θεοτόκου Μολυβδοσκεπάστου

67. Τῶν Ταξιαρχῶν Γκούρας»[57].

Δι' ἀποφάσεως τῆς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἐκδοθείσης τὴν 13 Δεκεμβρίου 1907, ἐνεκρίθη «ὅπως αἱ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Βελλᾶς καὶ Κονίτσης Ἱεραὶ Πατριαρχικαὶ καὶ Σταυροπηγιακαὶ Μοναὶ τῆς Γκούρας καὶ Μολυβδοσκεπάστου ὦσι τοῦ λοιποῦ, ὡς καὶ ἄλλοτε[58], συνηνωμέναι, ὑπὸ τὴν διοίκησιν ἑνὸς κοινοῦ ἡγουμένου»[59].

Τὴν ἀδελφικὴν ἀγάπην καὶ συνεργασίαν τῶν δύο Μονῶν μαρτυροῦν καὶ ἄλλα ἐπίσημα κείμενα σωζόμενα μέχρις ἡμῶν. Ἕνας κῶδιξ τῆς Μονῆς Μολυβδοσκεπάστου ἔτους 1788, ὁ ὁποῖος περιέχει κατάλογον τῶν ἀπὸ ἀμνημονεύτων χρόνων κτητόρων, συνδρομητῶν καὶ ἀφιερωτῶν τῆς ἱστορικῆς Μονῆς Μολυβδοσκεπάστου εἰς τὴν στήλην «Τῶν ἱερομονάχων» μεταξὺ ἄλλων ἀναγράφει: «Γρηγορίου ἱερομονάχου ἀπὸ τὸν Ταξιάρχην τῆς Γούρας ἡγούμενος»[60]. Εἰς ἀποδεικτικὸν ἔγγραφον τοῦ ἡγουμένου τῆς Μολυβδοσκεπάστου Ἀγαπίου ἐν ἔτει 1832 ὑπογράφει ὡς μάρτυς καὶ ὁ ἡγούμενος τῆς Γκούρας Παΐσιος[61].

Βεβαίως εἰς τὰς ἀγαθὰς σχέσεις καὶ τὴν ἀγαστὴν συνεργασίαν τῶν Μονῶν Γκούρας καὶ Μολυβδοσκεπάστου δὲν ἔλειψαν καὶ αἱ ἀνεπιθύμητοι κατὰ καιροὺς ἔκρυθμοι καταστάσεις. Εἰς Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 9ης Μαρτίου 1874 πρὸς τὸν Μητροπολίτην Ἰωαννίνων Σωφρόνιον ἀναφέρονται τὰ ἑξῆς: «Ὁ ὁσιώτατος ἡγούμενος τοῦ ἱεροῦ Μοναστηρίου τῆς Μολυβδοσκεπάστου Ἀρχιμανδρίτης κυρ Καλλίνικος γράψας ἐσχάτῃ τῇ ἐκκλησίᾳ ἐδήλωσε τὰς ἐπηρείας καὶ καταπιέσεις, ἃς πανταχόθεν ὑφίσταται τὸ ἱερὸν αὐτὸ σκήνωμα, τόσον ὑπὸ τῆς τοπικῆς ἀρχῆς....., ὅσον καὶ παρὰ τοῦ ἡγουμένου Γκούρας ὑποκινοῦντος

---

56. Αἱ Μοναὶ Γκούρας καὶ Μολυβδοσκεπάστου παρέμειναν Σταυροπηγιακαὶ μέχρι τῆς διαλύσεώς των.

57. Βλέπε Ἐθνικὰ Φιλανθρωπικὰ Καταστήματα ἐν Κωνσταντινουπόλει, Ἡμερολόγιον 1906, ἐν Κωνσταντινουπόλει 1905, σ. 35, 38.

58. Ὁ Ἰ. Λαμπρίδης γράφων ἐν ἔτει 1888 ἀναφέρει ὅτι «αἱ παρὰ τὴν Διπαλίτσαν καὶ Ὀστανίτσαν Μοναὶ εἶναι Σταυροπηγιακαί, ἀμφότεραι ὑπὸ ἕνα μόνον Πατριαρχικὸν ἔξαρχον τελοῦσαι». Βλ. Ἰ. Λαμπρίδου, Ἱερὰ ἐν Ἠπείρῳ Σκηνώματα, σ. 7-8.

59. Βλέπε Πατριαρχικὰ ἔγγραφα τῆς 13 Δεκεμβρίου 1907, ἐπινεμήσεως ΣΤ', σελ. 507-508 α) Γράμμα Ἡγουμενικὸν τῶν Ἱερῶν Μονῶν Γκούρας καὶ Μολυβδοσκεπάστου (Κῶδιξ Α' /81) καὶ β) Γράμμα τῷ Βελλᾶς καὶ Κονίτσης Σπυρίδωνι (Κῶδιξ Α' /81).

60. Βλέπε Εὐθυμίου Ἀναστ., ἔνθ' ἀνωτ., σ. 350.

61. Βλ. Στ. Γκατσοπούλου, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 35.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Διπαλιτσιώτας τινας πρὸς βλάβην τῶν μοναστηριακῶν συμφερόντων»[62]. Ὁ Ἰ. Λαμπρίδης ἀναφερόμενος εἰς τὰ ἀμύθητα ὀφειλήματα τῶν ἡγουμένων τῶν Μονῶν Γκούρας καὶ Μολυβδοσκεπάστου ὑποστηρίζει ὅτι αὐτὰ δὲν προέκυψαν μόνον «ἐκ τῆς ραθυμίας καὶ φαυλότητος τῶν ἐν αὐταῖς ἀσκουμένων καὶ ἐκ τῶν πολυειδῶν μάλιστα ἐκείνων ἐρίδων τῶν ἡγουμένων αὐτῶν Ἀγαπίου καὶ Παϊσίου περί τινος παππαδιᾶς, ἀλλὰ καὶ ἐκ παρατεταμένης διαμονῆς διερχομένων Ἀλβανικῶν στιφῶν»[63].

Ἡ ἐξωτερικὴ ζωὴ τῶν Μονῶν Γκούρας καὶ Μολυβδοσκεπάστου δὲν ἐπηρεάζετο μόνον ἀπὸ τὴν γεωγραφικήν των θέσιν, τὸ κοινωνικὸν περιβάλλον, τὴν οἰκονομικήν των κατάστασιν καὶ τὸν βαθμὸν τῆς ἐξαρτήσεώς των ἀπὸ τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἀρχήν, εἰς τὴν ὁποίαν κατὰ καιροὺς ὑπήγοντο, ἀλλὰ κυρίως καὶ κατ' ἐξοχὴν ἀπὸ τὰς σχέσεις των μετὰ τῶν Τοπικῶν Τουρκικῶν Ἀρχῶν[64]. Ὡς γνωστὸν ἔξωθεν τῆς Κωνσταντινουπόλεως αἱ θρησκευτικαὶ ἐλευθερίαι τῶν χριστιανῶν καὶ τῶν Μονῶν[65] γενικώτερον ἐξηρτῶντο ἀπὸ τὴν καλὴν ἢ κακὴν συμπεριφορὰν τῶν Τούρκων ἀξιωματούχων καὶ πληθυσμῶν[66].

Τὸ πρῶτον ἐπίσημον ἔγγραφον τὸ περιέχον ἐγγυήσεις ὑπὲρ τῆς θρησκείας, τῆς περιουσίας καὶ τῆς ζωῆς τῶν παραδιδομένων χριστιανῶν τῶν Ἰωαννίνων καὶ τῶν πέριξ περιοχῶν ἐδόθη ὑπὸ τοῦ Σινὰν πασᾶ πρὸς τὸν τότε Μητροπολίτην Ἰωαννίνων[67].

Προστατευτικὰς διατάξεις ἐξέδωκαν οἱ Σουτλᾶνοι καὶ ἐπ' ὀνόματι τῶν Μονῶν τῆς Ἠπείρου. Τὰ εἰδικὰ προνόμια τὰ παραχωρούμενα δι' εἰδικῶν βε-

---

62. Βλέπε Πατριαρχικὸν Ἔγγραφον 1668/9 Μαρτίου 1874, σελ. 131, πρὸς τὸν Ἰωαννίνων Σωφρόνιον.

63. Βλ. Ἰ. Λαμπρίδου, Ἱερὰ ἐν Ἠπείρῳ σκηνώματα, σ. 42.

64. Ὅπως ὁ Ἑλληνισμὸς τῆς ἐποχῆς γενικώτερον, οὕτω καὶ ὁ ὀρθόδοξος μοναχισμὸς ἐδέχθη τὸν ἀντίκτυπον καὶ τὰς βαρυτάτας συνεπείας τῆς ὑλικῆς καὶ πνευματικῆς παρακμῆς τοῦ Γένους, συνεπείᾳ τῆς Τουρκικῆς κατακτήσεως ἡ ὁποία ἐπέφερε κατὰ καιροὺς μεγάλας καταστροφὰς εἰς τὰς Μονὰς Γκούρας καὶ Μολυβδοσκεπάστου, ὅπως καὶ εἰς πολλὰς ἄλλας Μονὰς τῆς Ἠπείρου. Πρβλ. καὶ Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους, Ἐκδοτικὴ Ἀθηνῶν τόμ. Ι, σ. 132.

65. Τὰ Μοναστήρια γενικῶς ἐθεωροῦντο σεβαστὰ ὑπὸ τῶν κρατούντων ἐκτὸς τῆς πληρωμῆς φόρων τινων. Πρβλ. Β. Σταυρίδου, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 68.

66. Βλ. Βακαλοπούλου Ἀπ., Ἱστορία τοῦ Νέου Ἑλληνισμοῦ, τ. 2, σ. 171. Ὁ Μ. Γεδεὼν εἰς τὴν ἐργασίαν αὐτοῦ, Αἱ φάσεις τοῦ παρ' ἡμῖν ἐκκλησιαστικοῦ Ζητήματος, Κωνσταντινούπολις 1910, σ. 52 γράφει: «Ἡ κοσμικὴ ἀρχὴ ποῦ μὲν ἦν τυρρανική, ποῦ δὲ καὶ ποτὲ ἠπία, ἀναλόγως τοῦ χαρακτῆρος τῶν σουλτάνων καὶ τῶν κατὰ τόπους ἡγεμόνων καὶ τιμαριούχων καὶ τῶν Ὑπουργῶν τοῦ Κράτους, τινὲς τῶν ὁποίων διέπρεψαν καὶ κατὰ τὴν ΙΣΤ' καὶ ΙΖ' ἑκατονταετηρίδα ἐπὶ συνέσει πολιτικῇ».

67. Βλέπε ὁρισμὸν τοῦ Σινᾶν πασᾶ εἰς Pouqueville, Voyage de la Grèce, Paris 1826, τόμ. Α', σ. 149 καὶ Κ. Ἀμάντου, Ἡ ἀναγνώρισις ὑπὸ τῶν Μωαμεθανῶν θρησκευτικῶν καὶ πολιτικῶν δικαιωμάτων τῶν χριστιανῶν καὶ ὁ ὁρισμὸς τοῦ Σινᾶν πασᾶ, Η.Χ., 4 (1930), σ. 205 - 206. Πρβλ. Γερ. Κονιδάρη, Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία τῆς Ἑλλάδος, τομ. Β', σ. 178 καὶ Ν. Πατσέλη, Οἱ τοῦρκοι σπαχῆδες, ἱστορικὸν τοῦ θεσμοῦ τῶν σπαχήδων, Η. Ε. 1 (1952), σ. 789-790.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

ρατίων εἴς τινας Μονὰς τῆς Ἠπείρου συνετέλουν εἰς τὴν συντήρησιν αὐτῶν. Διὰ τῶν προνομίων αὐτῶν αἱ Μοναὶ ἐπέτυχον νὰ διατηρήσουν τὴν θρησκευτικὴν καὶ πολιτιστικὴν ἀκμὴν τῶν περιοχῶν[68] αὐτῶν. Ἡ ἐπίδειξις καὶ ἡ ἀνάγνωσις ἑνὸς φιρμανίου καὶ ἑνὸς βερατίου κατὰ τὰς στυγνὰς ἡμέρας τῆς Τουρκοκρατίας ἀφώπλιζε τοὺς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ἄρχοντας ἐκ τῆς ὁρμῆς αὐτῶν πρὸς παρακώλυσιν ἢ καὶ ἁρπαγὴν τῶν δικαιωμάτων τῶν ὑποδούλων χριστιανῶν[69].

Ἐκ Πατριαρχικοῦ ἐγγράφου τῆς 30ῆς Ὀκτωβρίου 1867 πρὸς τὸν Μητροπολίτην Ἰωαννίνων Παρθένιον πληροφορούμεθα ὅτι ὁ ἐξοχώτατος Κιατίπ-ἐφέντης τοῦ Ὑπουργείου τῶν ἐξωτερικῶν διεβίβασε πρὸς τὰ Πατριαρχεῖα ἔγγραφον μετὰ τῆς ἀξιώσεως, ὅπως ἀποσταλῇ αὐτὸ ἀσφαλῶς διὰ τοῦ Μητροπολίτου Ἰωαννίνων πρὸς τὴν Μονὴν τῆς Γκούρας[70]. Τὸ Πατριαρχεῖον διεβίβασε τὸ ἀνωτέρω ἔγγραφον πρὸς τὸν Μητροπολίτην Ἰωαννίνων μὲ τὴν ἐντολήν, ὅπως φροντίσῃ διὰ τὴν ταχεῖαν καὶ ἀσφαλῆ ἀποστολήν του πρὸς τὸν ἡγούμενον τῆς Μονῆς Γκούρας, παραλαμβάνων καὶ ἀποστέλλων εἰς Κωνσταντινούπολιν ἐνυπόγραφον καὶ ἐνσφράγιστον ἀπόδειξιν αὐτοῦ[71].

Δυστυχῶς οὐδὲν ἀναφέρεται εἰς τὸ πατριαρχικὸν αὐτὸ ἔγγραφον, περὶ τοῦ περιεχομένου τοῦ ἐν λόγῳ Τουρκικοῦ ἐγγράφου πρὸς τὴν Μονὴν Γκούρας[72].

3 Σχέσεις τῆς Μονῆς Γκούρας μετὰ τῶν πλησιοχώρων ἀρχιερέων καὶ τῶν γειτόνων εὐσεβῶν χριστιανῶν

Ἡ σταυροπηγιακὴ Μονὴ τῶν Ταξιαρχῶν Γκούρας διοικουμένη κατὰ τὰς

---

68. Οἱ Σουλτᾶνοι πιεζόμενοι ἐκ τῆς ἀνάγκης τῆς εἰσπράξεως φόρων ἐχορήγουν προνόμια εἰς τὰς Μονὰς καὶ τοὺς χριστιανούς. Τὰ προνόμια ὅμως αὐτὰ ἄλλοτε ἐτηροῦντο καὶ ἄλλοτε κατεπατοῦντο. Οἱ μοναχοὶ λογιζόμενοι ἀσφαλεῖς διὰ τῶν βερατίων τὰ ὁποῖα εἶχον, ὄχι μόνον δὲν ἀπελάμβανον ἄνεσίν τινα, ἀλλὰ πολλάκις ἦσαν ἐκτεθειμένοι εἰς τὴν πλεονεξίαν καὶ τὴν τυραννίαν τῶν Τούρκων. Ἡ πολιτικὴ ἔναντι τῶν Μονῶν καὶ τῶν χριστιανῶν ἦτο ἀντιφατική, διότι διεπνέετο ὑπὸ ποικίλων αἰτίων. Αἱ ἐπαναστάσεις τῶν Ἑλλήνων, εἰς τὰς ὁποίας συμμετεῖχον κληρικοὶ καὶ μοναχοὶ ἀπετέλουν ἀφορμὴν εὔλογον διὰ τὴν κατάργησιν τῶν προνομίων. Πρβλ. Μ. Γεδεών, Γράμματα Τουρκικά, σ. 116-117, Γερ. Κονιδάρη, Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία τῆς Ἑλλάδος, τόμ. Β', σ. 179-180 καὶ Φιλ. Βαφείδου, Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία, τόμ. Γ', σ. 117.

69. Βλ. Μ. Γεδέων, Αἱ φάσεις τοῦ παρ' ἡμῖν Ἐκκλησιαστικοῦ Ζητήματος, Κωνσταντινούπολις 1910, σ. 54. Ὁ Φιλ. Βαφείδης, Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία, τόμ. Γ', σ. 12 γράφει: «Οἱ ὀπαδοὶ τοῦ Ἰσλὰμ συνωδὰ τῷ Κορανίῳ εἶχον ὡς ἄξίωμα, ὅτι οἱ μονοθεϊσταί, ἐπομένως καὶ οἱ χριστιανοί, ἀποτίοντες τὸν κεφαλικὸν φόρον δὲν πρέπει νὰ ἐνοχλῶνται ἐν τῇ ἐξασκήσει τῆς θρησκείας καὶ τῆς λατρείας αὐτῶν καὶ δὲν ἐπιτρέπεται εἰς μουσουλμάνον ἄρχοντα νὰ ἐπεμβαίνῃ ἐν αὐτοῖς, ἐκ τοῦ ἀξιώματος δὲ τούτου ἀπέρρεε καὶ ἡ αὐτόνομος ἐσωτερικὴ διοίκησις καὶ διοργάνωσις τῶν ἐκλησιῶν καὶ τῶν Μονῶν καὶ τῆς περιουσίας αὐτῶν».

70. Βλέπε Πατριαρχικὸν ἔγγραφον ὑπ' ἀριθ. 4968/30 Ὀκτωβρίου 1867, σελ. 390, πρὸς τὸν Μητροπολίτην Ἰωαννίνων κυρ - Παρθένιον.

71. Βλέπε Πατριαρχικὸν ἔγγραφον ὑπ' ἀριθ. 4968/30.10.1867, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 390.

72. Οὔτε ἐξ ἄλλης πηγῆς κατέστη δυνανὸν νὰ ἐνεύρωμεν τὸ περιεχόμενον τοῦ Τουρκικοῦ αὐτοῦ ἐγγράφου πρὸς τὴν Μονὴν Γκούρας.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόντσας

περὶ Σταυροπηγιακῶν Μονῶν διατάξεις ἦτο ἀπηλλαγμένη ἐκ τῆς ἐπισκοπικῆς ἐξαρτήσεως τῶν πλησιοχώρων ἀρχιερέων. Ὁ ἡγούμενος καὶ οἱ πατέρες τῆς Μονῆς Γκούρας ἠδύναντο νὰ προσκαλοῦν οἱονδήποτε ἐκ τῶν πλησιοχώρων ἀρχιερέων Πωγωνιανῆς, Βελλᾶς καὶ Κονίτσης, Ἀργυροκάστρου, Κορυτσᾶς, Δρυϊνουπόλεως καὶ Ἰωαννίνων διὰ τὴν ἐπιτέλεσιν χειροτονιῶν[73] καὶ κτητορικῶν μνημοσύνων[74].

Τὸ Πατριαρχεῖον ἀναλόγως τῶν τοπικῶν συνθηκῶν καὶ τῶν καιρικῶν περιστάσεων ὥριζε κατὰ καιροὺς ἕνα ἐκ τῶν πλησιοχώρων ἀρχιερέων ὡς πνευματικὸν ἐπόπτην τῆς Μονῆς Γκούρας[75].

Γενικῶς οἱ πλησιόχωροι ἀρχιερεῖς ἐσέβοντο τὸ ἱερὸν Μοναστήριον τῆς Γκούρας καὶ συμπαρίσταντο εἰς τὰς ποικίλας ἐπηρείας καὶ καταπιέσεις τὰς ὁποίας ὑφίστατο τὸ ἱερὸν αὐτὸ σκήνωμα κατὰ τὰ δύστηνα ἔτη τῆς Τουρκοκρατίας[76]. Δυστυχῶς ὅμως δὲν ἔλλειψαν καὶ περιπτώσεις κατὰ τὰς ὁποίας πλησιόχωροι ἀρχιερεῖς ἠθέλησαν νὰ ἀνατρέψουν τὴν σταυροπηγιακὴν τάξιν τῆς Μονῆς καὶ νὰ ὑπαγάγουν αὐτὴν εἰς τὴν ἐπισκοπικὴν των δικαιοδοσίαν[77], πρᾶγμα τὸ ὁποῖον εἶχεν ὡς συνέπειαν τὴν βλάβην τῶν μοναστηριακῶν συμφερόντων καὶ τὴν ἀνησυχίαν τῶν γειτόνων εὐσεβῶν χριστιανῶν.

Οἱ προεστῶτες, οἱ πρόκριτοι καὶ οἱ λοιποὶ εὐλογημένοι χριστιανοὶ κάτοικοι τῶν χωρίων τῶν γειτνιαζόντων πρὸς τὸ ἱερὸν Μοναστήριον τῶν Ταξιαρχῶν Γκούρας ὤφειλον νὰ φυλάττουν τὰς μοναστηριακὰς ὑποθέσεις καὶ κυβερνήσεις τοῦ ἱεροῦ αὐτοῦ σκηνώματος ἀπαραιτήτους καὶ ἀμετακινήτους εἰς τὸν αἰῶνα τὸν ἅπαντα. Ὅστις ἤθελε τολμήσει τὴν ἀθέτησιν καὶ ἀνατροπὴν αὐτῶν ὑπέπιπτεν εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν παιδείαν καὶ τὰς ἀρὰς τῶν πατέρων τῆς Μονῆς[78].

Οἱ εὐσεβεῖς χριστιανοὶ κάτοικοι τῆς γειτονικῆς Ὀστανίτσης ὑπακούοντες εἰς τὰς μητρικὰς νουθεσίας καὶ συμβολὰς τῆς Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκ-

---

73. Βλέπε Ἀποκαταστατικὸν Γράμμα τοῦ Ἰγνατίου Γκούρας, Ἰούνιος 1858, σ. 330 καὶ Σιγίλλιον τῆς Μονῆς Γκούρας ἐν ἔτει 1840.

74. Βλέπε Διαθήκην Ἰωαννικίου Σταυρουπόλεως.

75. Βλέπε Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 5ης Ἰουνίου 1864, σ. 50, πρὸς τὸν Βελλᾶς καὶ Κονίτσης Γερμανὸν καὶ τῆς 15ης Μαρτίου 1858, σ. 291 πρὸς τὸν Ἅγιον Ἰωαννίνων κυρ-Παρθένιον. Τὸ ἄρθρον 1 τοῦ Κανονισμοῦ περὶ Μοναστηρίων διελάμβανεν: «Ἅπαντα τὰ μοναστήρια, τόσον πατριαρχικά, ὅσον καὶ ἐνοριακά, τίθενται ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τοῦ πλησιεστέρου ἀρχιερέως ἄνευ ἐξαιρέσεως, ὅστις θέλει ἐπαγρυπνῇ ἐπ' αὐτῶν καὶ ἐπὶ τῆς διαγωγῆς τῶν συνασκουμένων πατέρων, ὡς πράττει καὶ ἐπὶ πάντων τῶν ἱερέων τῆς ἐπαρχίας του» Βλ. Δημ. Νικολαΐδη, Ὀθωμανικοὶ Κώδικες, τόμ. 3, Κωνσταντινούπολις 1890, σ. 2786 καὶ Ἡμερολόγιον τῶν Ἐθνικῶν Φιλανθρωπικῶν Καταστημάτων 1906 ἐν Κωνσταντινουπόλει, σ. 55.

76. Γενικῶς οἱ πλησιόχωροι ἀρχιερεῖς Ἰωαννίνων, Βελλᾶς, Δρυϊνουπόλεως, Πωγωνιανῆς, Κορυτσᾶς καὶ Γρεβενῶν ἐπέδειξαν ζῆλον καὶ ἐνδιαφέρον διὰ τὴν κατὰ τὸ δυνατὸν πρόοδον καὶ εὐημερίαν τῶν Σταυροπηγιακῶν Μονῶν Γκούρας καὶ Μολυβδοσκεπάστου.

77. Χαρακτηριστικὴ εἶναι ἡ περίπτωσις τοῦ Μητροπολίτου Κορυτσᾶς Βησσαρίωνος.

78. Βλέπε Σιγίλλιον τῆς Μονῆς Γκούρας ἐν ἔτει 1840.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κονίτσας

κλησίας συνέτρεχον καὶ ἐβοήθουν τὴν Μονὴν Γκούρας πρὸς ψυχικὴν αὐτῶν ὠφέλειαν καὶ μνημόσυνον αἰώνιον[79]. Μερικοὶ ὅμως ἐξ αὐτῶν ὑπέπεσον κατὰ καιροὺς εἰς τὸ βαρὺ καὶ ἀσυγχώρητον ἁμάρτημα τῆς ἱεροσυλίας, λαβόντες καθ' οἱονδήποτε τρόπον καὶ σφετερισθέντες ὄχι μόνον ἱερὰ ἄμφια, ἀλλὰ καὶ σκεύη καὶ βιβλία καὶ μοναστηριακὰ κτήματα[80].

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

79. Εἶναι πολλαὶ καὶ χαρακτηριστικαὶ αἱ περιπτώσεις ὑποβολῆς ἀναφορῶν πρὸς τὸ Πατριαρχεῖον ἐκ μέρους τῶν χριστιανῶν κατοίκων τῆς 'Οστανίτσης διὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῶν δικαίων τῆς Μονῆς Γκούρας.

80. Πρβλ. Γράμμα συμβουλευτικὸν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Γρηγορίου ΣΤ' ὑπ' ἀρθ. 2085 /Μάϊος 1867, σελ. 148, πρὸς τοὺς ἐντιμοτάτους κληρικούς, τιμίους προεστῶτας, χρησίμους γέροντας, προκρίτους καὶ λοιποὺς εὐλογημένους χριστιανούς, κατοίκους τῶν χωρίων τῶν γειτνιαζόντων τῷ ἱερῷ πατριαρχικῷ καὶ σταυροπηγιακῷ Μοναστηρίῳ τῆς 'Υπεραγίας Θεοτόκου, τοῦ ἐπιλεγομένου τῆς Μολυβδοσκεπάστου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε'

Η ΠΕΡΙΟΥΣΙΑ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ

1. Τὸ κτηματολόγιον τῆς Μονῆς

Ὅπως ὅλαι αἱ Μοναὶ οὕτω καὶ ἡ Μονὴ τῆς Γκούρας διέθετεν ἴδιαν περιουσιακὰ στοιχεῖα, τὰ ὁποῖα προήρχοντο: 1) ἐκ τῶν ὑπὸ τῶν κτητόρων ἢ τῶν ἀνακαινιστῶν αὐτῆς ἀφιερωθέντων, 2) ἐκ τῶν ὑπὸ τῶν αὐτοκρατόρων διὰ χρυσοβούλλων προσηλωθέντων, 3) ἐκ τῶν ἑκάστοτε πρὸς λιτουργὰν προσερχομένων μοναχῶν, 4) ἐκ τῶν ὑπὸ τῶν εὐσεβῶν λαϊκῶν δωρουμένων δι' ἐλευθέρων διαθηκῶν αὐτῶν καὶ 5) ἐκ τῶν διὰ μοναστηριακῶν χρημάτων κατὰ διαφόρους καιροὺς προσκτηθέντων[1].

Διὰ τὴν ἀγαθὴν διοίκησιν καὶ εὐημερίαν τῆς Μονῆς, ὡς καὶ διὰ τὴν ἐξασφάλισιν τῆς κυριότητος αὐτῆς, ἡ Μονὴ Γκούρας πρέπει νὰ ἐτήρει ἴδιον βιβλίον[2], εἰς τὸ ὁποῖον κατεγράφοντο ἅπαντα τὰ μοναστηριακὰ κτήματα αὐτῆς. Δυστυχῶς τὸ βιβλίον Κτηματολογίου τῆς Μονῆς Γκούρας, ὅπως καὶ οἱ τίτλοι[3] (τὰ ταπία) τῶν μοναστηριακῶν γαιῶν καὶ ἐργαστηρίων αὐτῆς δὲν διεσώθησαν μέχρις ἡμῶν[4].

---

1. Ἡ οἰκονομικὴ καὶ κοινωνικὴ ἱστορία τοῦ νεωτέρου Ἑλληνισμοῦ συνδέεται στενότατα μὲ τὸ γεγονὸς τῆς συγκεντρώσεως τεραστίας κτηματικῆς περιουσίας ἐκ μέρους τῶν Μονῶν. Βλ. Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους, Ἐκδοτικὴ Ἀθηνῶν, τόμ. Ι', σελ. 143.

2. Τὸ βιβλίον αὐτὸ ἐκαλεῖτο Μοναστηριακὸς κῶδιξ ἢ κτηματολόγιον τῆς Μονῆς καὶ ἔπρεπε νὰ εἶναι ἠριθμημένον καὶ μονογραφημένον. Κατὰ τὸν περὶ Μοναστηρίων Κανονισμὸν τοῦ Ὄθωνος τὸ βιβλίον κτηματολογίου ἐτηρεῖτο εἰς τριπλοῦν: α) παρὰ τῇ Μονῇ, β) παρὰ τῷ Ὑπουργείῳ Ἐκκλησιαστικῶν καὶ γ) παρὰ τῇ ἐπισκοπῇ ἐν ᾗ ἔκειτο τὸ Μοναστήριον. Βλ. Κ. Μ. Ράλλη, Μοναστηριακὸς κῶδιξ ἐν Μεγάλῃ Ἑλληνικῇ Ἐγκυκλοπαιδείᾳ, τόμ. ΙΕ, σελ. 529. Πρβλ. Σπ. Κοκκίνη, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 250.

3. Οἱ τίτλοι τῶν Μονῶν πολλάκις ὑπῆρχον ἐπ' ὀνόματι συγκεκριμένων προσώπων, ἀπαιτουμένης ἑκάστοτε νέας μεταγραφῆς ἢ συντάξεως ἐπισήμου ἐκκλησιαστικῆς πράξεως, δηλούσης τὸ εἰκονικὸν τῆς ἐπ' ὀνόματι τοῦ τάδε ἐκδόσεως τῶν Ταπίων. Περὶ τῶν ἀντεγγράφων εἰκονικῆς ἐγγραφῆς ἰδιοκτησιῶν ἱερῶν Μονῶν βλέπε Ἰ. Σταυρίδου, Συλλογὴ Πατριαρχικῶν καὶ Συνοδικῶν Ἐγκυκλίων τῆς Μ. Πρωτοσυγκελίας, Κωνσταντινούπολις 1900, σ. 107.

4. Ἐκ τῆς ἐρεύνης τὴν ὁποίαν διενεργήσαμεν εἰς τὰ Ἀρχεῖα τοῦ Πατριαρχικοῦ Ἀρχειοφυλακείου, τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τῆς Μητροπόλεως Ἰωαννίνων, τῆς Μητροπόλεως Δρυϊνουπόλεως, Πωγωνιανῆς καὶ Κονίτσης καὶ εἰς τὰ τῇδε κἀκεῖ-

Δημόσια Καντρική Βιβλιοθήκη Κονίτσας

Το Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον προτάσει τῆς ὑπὸ τοῦ Διαρκοῦς Ἐθνικοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου καθορισθείσης εἰδικῆς ἐν τοῖς Πατριαρχείοις Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τῶν μοναστηριακῶν κτημάτων, ἀπεφάσισε τὸ ἔτος 1888 νὰ καταρτίσῃ κτηματολόγιον τῶν ἐν τῷ κλίματι τοῦ ἀποστολικοῦ καὶ οἰκουμενικοῦ θρόνου ἱερῶν πατριαρχικῶν καὶ Σταυροπηγιακῶν Μονῶν. Διὰ Πατριαρχικοῦ καὶ Συνοδικοῦ Γράμματος τῆς 15ης Δεκεμβρίου 1888 πρὸς τοὺς Μητροπολίτας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου παρηγγέλθη εἰς αὐτούς, ἵνα συνεννοηθοῦν μετὰ τῶν ἡγουμένων τῶν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις αὐτῶν Σταυροπηγιακῶν Μονῶν, λάβουν παρ' αὐτῶν καὶ ἀποστείλουν εἰς τὸ Πατριαρχεῖον κατάλογον τῶν κτημάτων «τῶν ἐφωδιασμένων δι' ἐπισήμων τίτλων ἰδιοκτησίας περιλαμβάνοντες τὸ εἶδος καὶ τὸ ὄνομα ἑκάστου κτήματος, ἔτι δὲ πιστὰ καὶ ἀκριβῆ ἀντίγραφα τῶν τίτλων τούτων καὶ λοιπῶν σχετικῶν ἐγγράφων τῶν ἀφορώντων εἰς τὴν κυριότητα ἢ τὴν ἀφιέρωσιν κτημάτων ἀνηκόντων εἰς τὰς ἐν λόγῳ Σταυροπηγιακὰς Μονάς»[5].

Ὡσαύτως τὴν 28ην Φεβρουαρίου 1890 ἀπεστάλησαν πρὸς τοὺς ἡγουμένους τῶν Σταυροπηγιακῶν Μονῶν δύο Πατριαρχικαὶ καὶ Συνοδικαὶ ἐγκύκλιοι μετ' ἐντύπων διαγραμμάτων, διὰ τῶν ὁποίων παρείχοντο λεπτομερεῖς καὶ σαφεῖς ὁδηγίαι περὶ τοῦ τρόπου μεταγραφῆς τῶν ἀκινήτων μοναστηριακῶν κτημάτων, περὶ καταρτισμοῦ ἀκριβοῦς καταλόγου αὐτῶν καὶ περὶ ἀποστολῆς ἀντιγράφων πάντων τῶν σωζομένων αὐτοκρατορικῶν φιρμανίων, τίτλων ἰδιοκτησίας καὶ λοιπῶν ἐγγράφων σχετικῶν πρὸς τὴν κυριότητα καὶ ἀφιέρωσιν αὐτῶν[6]. Πρὸς συμπλήρωσιν καὶ ἀποπεράτωσιν τοῦ ἀρξαμένου νὰ συντάσσηται εἰς τὰ Πατριαρ-

---

σε διεσκορπισμένα ὀλίγα Ἀρχεῖα τῆς Μονῆς Γκούρας, οὐδὲν πληροφοριακὸν στοιχεῖον ἀνεύρομεν περὶ τοῦ κτηματολογίου τῆς Μονῆς. Ἀσφαλῶς οἱ τίτλοι ἰδιοκτησίας τοῦ Μοναστηρίου τῆς Γκούρας κατεστράφησαν συνεπείᾳ τῶν πολέμων, πυρκαϊῶν ἁρπαγῶν, συλήσεων καὶ ἄλλων αἰτίων, τὰ ὁποῖα ἐπισυνέβησαν εἰς αὐτήν. Εἰς βιβλίον Ταμείου Ἐκκλησίας Ἁγίων Ἀποστόλων καὶ Σχολείου Ὀστανίτσης, σ. 303-304 ἀναγράφεται: «.....ὅσον ὅμως ἀφορᾷ περὶ τῶν ἐγγράφων τῶν κτημάτων τούτων, ἐκ τῶν ἀλλεπαλλήλων πυρκαϊῶν. τῶν ὁποίων ἐπανειλημμένως, κατὰ διαφόρους καιροὺς συνέβησαν καὶ ἐχάθηκαν, καὶ ὑποφαινόμεθα τῇ 18ῃ Ἰουνίου 1866 Ὀστανίτσῃ». Πρβλ. καὶ τὴν ἐν ἔτει 1671 ἀπάντησιν τοῦ ἡγουμένου τοῦ Μοναστηρίου Μαύρου Μώλου πρὸς τὸν πρεσβευτὴν τῆς Γαλλίας ἐν Κωνσταντινουπόλει, μαρκήσιον de Nointel «ἐχάθησαν .....συνεπείᾳ τῶν πολέμων καὶ τῶν πυρκαϊῶν». Βλ. Γενναδίου Ἀραμπατζόγλου (Μητροπολίτου Ἡλιουπόλεως), Φωτίειος Βιβλιοθήκη, τόμ. Α', σ. 61-63.

5. Βλέπε κείμενον τῆς ὑπ' ἀριθ. 5396/15 Δεκεμβρίου 1888 ἐγκυκλίου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Διονυσίου πρὸς τοὺς Μητροπολίτας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου ἐν ταῖς ἐπαρχίαις τῶν ὁποίων ἔκειντο Πατριαρχικαὶ Σταυροπηγιακαὶ Μοναὶ εἰς Ἰ. Σταυρίδου, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 112-113.

6. Βλέπε κείμενον Ἐγκυκλίων, ὡς καὶ ἀντίγραφον τοῦ ἐντύπου διαγράμματος εἰς Ἰ. Σταυρίδου, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 114-115. Ἐκ τῶν στηλῶν τοῦ ἐντύπου διαγράμματος πληροφορούμεθα τὰ ἀπαραίτητα στοιχεῖα, τὰ ὁποῖα ἔπρεπε νὰ διαλαμβάνῃ τὸ βιβλίον Κτηματολογίου τῆς Μονῆς:

Α' Εἶδος κτήματος: οἰκία, ἐργαστήριον, μύλος, χωράφιον, ἄμπελος, κῆπος, τσιφλίκι ἢ ὁ,τιδήποτε ἄλλο.

Β' Τοποθεσία: Συνοικία, ὁδός, μέρος ἐν ᾧ κεῖται τὸ κτῆμα μετὰ τοῦ ἑλληνικοῦ καὶ

Δημοσία Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόντος

χεῖα ἀπὸ τοῦ ἔτους 1891 Γενικοῦ Κτηματολογίου τῶν Μοναστηριακῶν κτημάτων[7] ἀπεστάλη τὸν Ἰούνιον τοῦ 1891 καὶ νέα ἐπαναληπτικὴ πατριαρχικὴ ἐγκύκλιος πρὸς ὑπόμνησιν ἐκείνων ἐκ τῶν ἡγουμένων οἱ ὁποῖοι ἠμέλησαν τὴν ἔγκαιρον ἐκπλήρωσιν τοῦ καθήκοντος αὐτοῦ ἢ ἐκείνων οἱ ὁποῖοι δὲν ἀνταπεκρίθησαν πλήρως εἰς τὰς ζητηθείσας περὶ αὐτῶν πληροφορίας[8].

Ὁ Ἀρχιμανδρίτης Καλλίνικος, ἡγούμενος τῶν Μονῶν Γκούρας καὶ Μολυβδοσκεπάστου, διὰ τοῦ ἀπὸ 30ῆς Ὀκτωβρίου 1892 γράμματός του ἀπέστειλει εἰς τὰ Πατριαρχεῖα δύο σημειώματα περὶ τῶν κτημάτων τῶν Μονῶν Γκούρας καὶ Μολυβδοσκεπάστου, τὰ ὁποῖα παρεπέμφθησαν εἰς τὴν ἐπὶ τῶν μοναστηριακῶν γαιῶν καὶ κτημάτων ἐπιτροπήν[9]. Ἡ Πατριαρχικὴ Μοναστηριακὴ Ἐπιτροπὴ ἐξετάσασα τὰ ὑποβληθέντα αὐτῇ δύο σημειώματα ἔκρινεν ὅτι δὲν ἀνταποκρίνονται εἰς τὰς ζητηθείσας περὶ αὐτῶν πληροφορίας, διὸ καὶ ἀπεστάλησαν πρὸς τὸν ἡγούμενον τῆς Γκούρας καὶ Μολυβδοσκεπάστου Καλλίνικον νέα διαγράμματα μετὰ τῆς ἐντολῆς νὰ καταγράψῃ ἐκ νέου πάντα ἀνεξαιρέτως τὰ μοναστηριακὰ κτήματα καὶ ἀποστείλῃ ἀντίγραφα τῶν τίτλων ἰδιοκτησίας, τῶν φιρμανίων καὶ τῶν λοιπῶν ἐπισήμων ἐγγράφων τῶν ἀφορώντων τὰ ἐν λόγῳ κτήματα[10].

τουρκικοῦ αὐτοῦ ὀνόματος, καθὼς καὶ τὴν πόλιν ἢ τὸ χωρίον καὶ τὸν καζᾶν, τὸ σαντζάκιον καὶ τὸ βιλαγέτιον.

Γ' Ὅ ρ ι α: Τὰ ἐν τῷ τίτλῳ ἰδιοκτησίας ἀναφερόμενα ὅρια καὶ τὰ σημερινὰ πραγματικὰ αὐτοῦ ὅρια.

Δ' Ἔ κ τ α σ ι ς: Τὸ ὁλικὸν ποσὸν τῶν στρεμμάτων ἢ τῶν πήχεων τοῦ κτήματος, καθὼς καὶ τὸ πλάτος αὐτοῦ καὶ τὸ μῆκος.

Ε' Κ υ ρ ι ό τ η ς: Ἐὰν προῆλθεν εἰς τὴν Μονὴν δι' ἀγορᾶς, διὰ διαθήκης ἢ δι' ἄλλου τινὸς τρόπου καὶ πότε;

ΣΤ' Τ ί τ λ ο ι ἰ δ ι ο κ τ η σ ί α ς: Παλαιοὶ καὶ νέοι τίτλοι ἰδιοκτησίας ἑκάστου κτήματος, ὁ ἀριθμὸς τῆς καταγραφῆς τῆς Κυβερνήσεως, ἡ ἡμερομηνία καὶ τὸ ἔτος ἐκδόσεως αὐτῶν, τὰ πρόσωπα ἐπ' ὀνόματι τῶν ὁποίων εἶναι ἐκδεδομένοι, ἀπώλεια τίτλων ἐνδεχομένως.

Ζ' Κ α τ α γ ρ α φ ή: Εἶναι καταγεγραμμένον τὸ κτῆμα ἐν τῷ Δεφτερχανὲ ἐπ' ὀνόματι τῆς Μονῆς;

Η' Φ ό ρ ο ς: Ἐὰν πληρώνηται κτηματικὸς φόρος (βερκὶ) καὶ ἰτζαρὲς τακτικός, τὸ ποσὸν αὐτῶν, εἰς τὸ ὄνομα τινος ἐκδίδονται αἱ λαμβανόμεναι ἀποδείξεις.

Θ' Χ ρ ῆ σ ι ς: Ἐὰν εἶναι τὸ κτῆμα ἐκμεμισθωμένον ἢ μή, καὶ εἰς τίνα.

7. Τὸ ἔργον αὐτὸ ἀποσκοποῦσεν εἰς τὴν προστασίαν καὶ ἐξασφάλισιν τῶν μοναστηριακῶν ἰδιοκτησιῶν καὶ τῶν ὑλικῶν συμφερόντων τῶν Μονῶν.

8. Βλέπε Πατριαρχικὴν Ἐγκύκλιον εἰς Ἰ. Σταυρίδου, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 118-119.

9. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον ὑπ' ἀριθ. 1457/16 Μαρτίου 1892 πρὸς τὸν Ἀρχιμανδρίτην Καλλίνικον, Ἡγούμενον τῶν Μονῶν Γκούρας καὶ Μολυβδοσκεπάστου. Συνεπῶς τὸ ἔτος 1892 αἱ Μοναὶ Γκούρας καὶ Μολυβδοσκεπάστου ἦσαν ἡνωμέναι ὑπὸ ἕνα κοινὸν Ἡγούμενον.

10. Ἐκ Πατριαρχικῆς ἐπιστολῆς τῆς 22ας Μαρτίου 1899 πρὸς τὸν Ἡγούμενον τῶν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Βελλᾶς Ἱερῶν Μονῶν Γκούρας καὶ Μολυβδοσκεπάστου προκύπτει ὅτι τὰ ἔντυπα διαγράμματα ἀπεστάλησαν εἰς αὐτὸν τὴν 16ην Μαρτίου 1894. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον 1491/22 Μαρτίου 1899, σελ. 100, πρὸς τὸν Ἡγούμενον τῶν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Βελλᾶς Ἱερῶν Μονῶν Γκούρας καὶ Μολυβδοσκεπάστου.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόντος

Ἐπειδὴ ἡ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις Μοναστηριακὴ ἐπιτροπὴ «προσέκρουσε σπουδαίως ἐν τῇ ἐκτελέσει τοῦ ἔργου, εὑροῦσα τὰ πλεῖστα τῶν ρηθέντων διαγραμμάτων ἐλλιπῶς πεπληρωμένα, οὐκ ὀλίγων δὲ Μονῶν καὶ παντελῶς ἐλλείποντα»[11] ἀπεστάλη τὸν Μάϊον τοῦ 1904 πρὸς ὅλας τὰς Σταυροπηγιακὰς Μονὰς νέα Πατριαρχικὴ ἐγκύκλιος μετὰ νέων ἐντύπων πρὸς συμπλήρωσιν. Ἐζητήθη δὲ τότε ἀπαραιτήτως καὶ ἡ σύμπραξις «ἑνὸς εἰδικοῦ καὶ ἐμπιστοσύνης ἀξίου κτηματογνώμονος, προσλαμβανομένου ὑφ' ἑκάστης τῶν Μονῶν ἐν συνεννοήσει μετὰ τοῦ ἐπόπτου Ἀρχιερέως»[12]. Τὰ νέα ἔντυπα συμπληρούμενα κατὰ τὰ ἀνωτέρω καὶ φέροντα τὴν ἐπίσημον σφραγῖδα τῆς Μονῆς, τὴν ἡμερομηνίαν καὶ τὰς ὑπογραφὰς τοῦ Ἡγουμενοσυμβούλου μετὰ τῆς συνυπογραφῆς τοῦ συνεργασθέντος κτηματογνώμονος καὶ τῆς ἐπικυρώσεως τοῦ ἐπόπτου ἀρχιερέως «κρατουμένων ἅμα πιστῶν καὶ ὁμοίως ἐνυπογράφων καὶ ἐνσφραγίστων ἀντιγράφων καὶ ἐν τοῖς ἀρχείοις τῆς Μονῆς»[13] ἔπρεπε νὰ ἐπιστραφοῦν εἰς τὰ Πατριαρχεῖα πρὸς σύνταξιν πλήρους καὶ τελείου Γενικοῦ Μητρώου τῶν κτημάτων τῶν ἱερῶν Σταυροπηγιακῶν Μονῶν.

Ὁ ἡγούμενος τῆς Γκούρας Ἀρχιμανδρίτης Καλλίνικος προκειμένου νὰ προβῇ εἰς τὴν μεταγραφὴν τῶν ἀκινήτων μοναστηριακῶν κτημάτων ἐζήτησε τὴν 19ην Ὀκτωβρίου 1873 διὰ γράμματος αὐτοῦ πρὸς τὸ Πατριαρχεῖον σαφεῖς καὶ λεπτομερεῖς ἐκκλησιαστικὰς ὁδηγίας, διότι ἡ ἁρμοδία Πολιτικὴ Ἀρχὴ ἀπήτει πρὸς τοῦτο χρηματικὰ δικαιώματα, ἐνῶ ἡ Μονὴ ἦτο τότε «ἄπορος χρημάτων»[14] καὶ διότι δὲν ἐγνώριζεν ἐπ' ὀνόματι τίνος θὰ μεταγράψῃ τὰ ἐν λόγῳ κτήματα[15]. Εἰς τὸ ἀπαντητικὸν Πατριαρχικὸν Γράμμα τῆς 3ης Νοεμβρίου 1873 διαλαμβάνονται καὶ αἱ ἀκόλουθοι ἐνδιαφέρουσαι ἱστορικαὶ πληροφορίαι: α) Ἡ ἀποφυγὴ τῆς ἀποτίσεως τῶν ὑπὸ τῆς πολιτικῆς Ἀρχῆς ἀπαιτουμένων δικαιωμάτων διὰ τὴν μεταγραφὴν τῶν μοναστηριακῶν κτημάτων καθὼς καὶ τοῦ ἐτησίου φόρου ἦτο καθ' ὁλοκληρίαν ἀδύνατος, διότι «ἡ σεβαστὴ Κυ-

---

11. Βλ. ὑπ' ἀριθ. 1311/22 Μαΐου 1904 Πατριαρχικὴν Ἐγκύκλιον πρὸς τὰς Σταυροπηγιακὰς Μονὰς εἰς Ἰ. Σταυρίδου, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 162.

12. Βλ. κείμενον ὑπ' ἀριθ. 1311/22 Μαΐου 1904 ἐγκυκλίου εἰς Ἰ. Σταυρίδου, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 162. Ὁ ἐπόπτης ἀρχιερεὺς ὤφειλε νὰ ἐλέγχῃ καὶ νὰ ἐπικυρώνῃ ὅλα τὰ στοιχεῖα τὰ ὁποῖα ἀπέστελλον αἱ Σταυροπηγιακαὶ Μοναὶ εἰς τὸ Πατριαρχεῖον.

13. Τὰ ἐπίσημα αὐτὰ ἀντίγραφα δυστυχῶς οὐδαμοῦ εὑρέθησαν μέχρι σήμερον. Φαίνεται ὅτι ἐκ τῆς καταστροφῆς τοῦ Ἀρχείου τῆς Μονῆς Γκούρας οὐδὲν στοιχεῖον περιεσώθη.

14. Ἡ οἰκονομικὴ κατάστασις τῆς Μονῆς Γκούρας κατὰ τὸ δεύτερον ἥμισυ τοῦ ΙΘ' αἰῶνος ἦτο καθ' ὁλοκληρίαν πενιχρὰ συνεπείᾳ καὶ τῆς ἐν ἔτει 1863 δημεύσεως τῶν μοναστηριακῶν αὐτῆς Μετοχίων ἐν Ρουμανίᾳ.

15. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον ὑπ' ἀριθ. 6359/3 Νοεμβρίου 1873, σελ. 394, πρὸς τὸν Ἀρχιμανδρίτην Καλλίνικον, Ἡγούμενον τοῦ κατὰ τὴν ἐπαρχίαν Ἰωαννίνων κειμένου Ἱεροῦ πατριαρχικοῦ καὶ Σταυροπηγιακοῦ Μοναστηρίου τῆς Γκούρας. Τὸ Πατριαρχικὸν αὐτὸ ἔγγραφον ὑπογράφει ὡς Τοποτηρητὴς τοῦ Πατριαρχικοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου ὁ Ἄρτης Σεραφείμ. Περὶ τοῦ Ἄρτης Σεραφείμ Ξενοπούλου βλέπε Σεραφείμ Ξενοπούλου - Συμπληρώσεις Γιάννη Τσούτσινου, Δοκίμιον περὶ Ἄρτης, Ἄρτα 1962, σ. 117-120.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κοζάνης

βέρνησις μόνα ἐκεῖνα τῶν ἀρχαίων μοναστηρίων ἀναγνωρίζει ὡς πάντῃ ἀσύδοτα, ὅσα εὑρέθησαν ἀπὸ τῆς κατακτήσεως, ἅπερ καὶ ἐξησφάλισε διὰ νομίμων προνομίων, ἐπικυρώσασα τὰ προγενέστερα αὐτοκρατορικὰ αὐτῶν χρυσόβουλλα[16]. Ἀκολούθως δὲ καί τινα ἄλλα καίτοι μεταγενέστερα, οὐχ ἧττον ὅμως ἀνεγνωρίσθησαν καὶ ταῦτα ὡς ἀσύδοτα καὶ ἐπίσης προνομιοῦχα[17] ὑπὸ τοῦ ἑκάστοτε ἀναγορευομένου Σουλτάνου»[18]. β) Διὰ τὸν τρόπον τῆς μεταγραφῆς τῶν κτημάτων τῆς Μονῆς Γκούρας τὸ Πατριαρχεῖον συνέστησε εἰς τὸν ἡγούμενον αὐτῆς Καλλίνικον, ἵνα διὰ πλαγίων μέσων κατορθώσῃ «ὅπως αὕτη γένηται ἐπ' ὀνόματι αὐτῆς ταύτης τῆς Μονῆς, ὡς παραδείγματος χάριν ὑπὸ τὸ ὄνομα Μιχαὴλ καὶ Γαβριὴλ Ἀγγέλου, πρὸς ἀποφυγὴν συνεχῶν μεταγραφῶν»[19].

Εἰς ἕτερον Πατριαρχικὸν Γράμμα τῆς 22ης Ὀκτωβρίου 1875 πρὸς τὸν αὐτὸν ἡγούμενον τῆς Γκούρας Καλλίνικον διαλαμβάνονται τὰ ἑξῆς περὶ τοῦ τρόπου ἐξαγωγῆς τίτλων (ταπίων) διὰ τὰ Μοναστηριακὰ κτήματα τῆς Γκούρας, ἀπαιτήσει τῆς Ἐθνικῆς Διοικήσεως: «Ὅσον δ' ἀφορᾷ περὶ τῶν ταπίων, λέγομέν σοι, ὅτι καὶ εἰς ἄλλας Μονὰς ἐδώκαμεν διαταγάς, ἵνα ἐκδοθῶσι τὰ

16. Ἐκ τούτου συνάγομεν ὅτι ἡ Μονὴ τῶν Ταξιαρχῶν Γκούρας δὲν ὑφίστατο τὴν ἐποχὴν τῆς κατακτήσεως (1453) ἢ καὶ ἂν ὑφίστατο, πρᾶγμα τὸ στοῖον οὐδαμόθεν ἐπιμαρτυρεῖται, δὲν ἐκέκτητο τότε προγενέστερα αὐτοκρατορικὰ χρυσόβουλλα πρὸς ἐπικύρωσίν των ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου.

17. Ἑπομένως οὔτε καὶ ὡς μεταγενέστερον κτίσμα τὸ ἱερὸν καταγώγιον τῆς Γκούρας ἔτυχε σχετικῶν προνομίων ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου. Τοῦτο ἐπιτρέπει εἰς ἡμᾶς νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι ἡ ἡμετέρα Μονὴ δὲν ἔσπευσε νὰ δηλώσῃ ἐγκαίρως ὑποταγὴν εἰς τοὺς Τούρκους Σουλτάνους, οἱ ὁποῖοι ὡς ἀντάλλαγμα ἐχορήγουν δι' ἐπισήμων φιρμανίων τὸ ἀπαραβίαστον τῶν Μονῶν καὶ τὴν ἀκεραιότητα τῆς κτηματικῆς των περιουσίας. Ἄλλωστε καὶ αὐταὶ αἱ ἐπίσημοι σουλτανικαὶ ἐγγυήσεις σχετικὴν μόνον προστασίαν ἐξησφάλιζον εἰς τὰς Μονάς.

18. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον ὑπ' ἀριθ. 6359/3 Νοεμβρίου 1873, σελ. 394, πρὸς τὸν Ἀρχιμανδρίτην Καλλίνικον, Ἡγούμενον .... τῆς Γκούρας. Ἐκ τοῦ τίτλου τοῦ ἐγγράφου αὐτοῦ, συμπεραίνομεν ὅτι ἡ ἕνωσις τῶν Μονῶν Γκούρας καὶ Μολυβδοσκεπάστου ὑπὸ τὸν αὐτὸν Ἡγούμενον Ἀρχιμανδρίτην Καλλίνικον ἐγένετο μετὰ τὸν Νοέμβριον 1873.

19. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον ὑπ' ἀριθ. 6359/3 Νοεμβρίου 1873, σελ. 394, πρὸς τὸν Ἀρχιμανδρίτην Καλλίνικον, Ἡγούμενον .....τῆς Γκούρας. Τὰ προβλήματα τὰ ὁποῖα ἐδημιουργοῦντο ἐκ τῆς ἐκδόσεως τῶν τίτλων (ταπίων) τῶν μοναστηριακῶν γαιῶν, κτημάτων καὶ ἐργαστηρίων ἐπ' ὀνόματι συγκεκριμένων προσώπων ἦσαν πολλὰ καὶ διάφορα. Πρὸς ἀσφάλειαν τῆς μοναστηριακῆς περιουσίας καὶ κατόπιν προτάσεως τοῦ Διαρκοῦς Ἐθνικοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου τὸν Μάϊον τοῦ ἔτους 1894 ἀπεστάλη πρὸς τοὺς Μητροπολίτας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου Πατριαρχικὴ καὶ Συνοδικὴ Ἐγκύκλιος ὑπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Νεοφύτου Η' συνιστῶσα εἰς αὐτοὺς «ἵνα οὐ μόνον ἐποπτεύωσι τὴν καλὴν διοίκησιν καὶ λυσιτελῆ διαχείρησιν τῶν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις αὐτῶν ἱερῶν Σταυροπηγιακῶν καὶ Ἐνοριακῶν Μονῶν, ἀλλ' ἐπαγρυπνῶσι καὶ ἐπὶ τῆς κτηματικῆς αὐτῶν περιουσίας, ὅπως μὴ διαρπάζηται ὑπὸ τοῦ τυχόντος φροντίζοντες, ἵνα ὅσοι ἔχουσι κτήματα μοναστηριακά ἐγγεγραμμένα ἐπ' ὀνόματι αὐτῶν, εἴτε μοναχοὶ εἰσὶν οὗτοι, εἴτε λαϊκοί, δῶσιν ἐπίσημα ἀντίγραφα δηλωτικὰ τῆς εἰκονικῆς ταύτης ἐγγραφῆς καὶ τῆς κυριότητος τῶν Μονῶν ἐπὶ τῶν κτημάτων τούτων ἐπικυρούμενα καὶ ὑπὸ τοῦ ἁρμοδίου συμβολαιογράφου» Βλ. κείμενον Πατριαρχικῆς ἐγκυκλίου ὑπ' ἀριθ. 2568/13 Μαΐου 1893 εἰς Ἰ. Σταυρίδου, ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 107.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κομοτούς

ταπία ἐπὶ τοῖς ὀνόμασι τεσσάρων πάντα προκρίτων πατέρων, ἀναφέρεται δὲ ρητῶς ἐν αὐτοῖς ὅτι εἰσὶ προϊστάμενοι τῆς Μονῆς καὶ ὅτι τὰ κτήματα ἠγοράσθησαν διὰ Μοναστηριακῶν χρημάτων· ἐὰν λοιπὸν καὶ τὸ ἱερὸν τῆς Γκούρας σκήνωμα στερεῖται πατέρων[20], ὅπως ἐπὶ τοῖς ὀνόμασι αὐτῶν ἐκδοθῶσι τὰ ταπία τῶν Μοναστηριακῶν κτημάτων, ἐκδοθήσονται τῇ φροντίδι τῆς ὁσιότητός σου ἐπὶ τοῖς ὀνόμασι τριῶν ἢ τεσσάρων ἀξιοχρέων λαϊκῶν προκρίτων καὶ ληφθήσονται παρ' αὐτῶν εἰκονικὰ ἔγγραφα ἐξασφαλίζοντα τὴν κυρίαρχον Μονὴν ἀπὸ τῶν ἐνδεχομένων ἀπευκταίων συνωμοσιῶν»[21].

2. *Τὰ κτήματα τῆς Μονῆς ἐν Ἑλλάδι καὶ ἐν Βλαχίᾳ*

Α'. Ἐν Ἑλλάδι: Ἐκ τῶν πολλῶν κτημάτων, τὰ ὁποῖα ἐκέκτητο τὸ ἱερὸν Μοναστήριον τῆς Γκούρας ἐν Ἑλλάδι γνωστὰ ἡμῖν τυγχάνουν:

1) Διάφοροι ἀγροί, ἀμπέλια, περιβόλια, κῆποι, λειβάδια καὶ μεγάλαι δασικαὶ ἐκτάσεις εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Ὀστανίτσης Πωγωνίου τῆς Ἠπείρου[22].
2) Ἀγροὶ καὶ ἀμπέλια εἰς Βρεζίστιανην.
3) Ἀγροὶ εἰς Ρουψιάν.
4) Ἀγροὶ εἰς Ζαραβίναν[23].
5) Ἀγροὶ εἰς Τσαραπλανά[24].

Ὁ ἀκριβὴς ἀριθμὸς τῶν στρεμμάτων τῆς κτηματικῆς περιουσίας τῆς Μονῆς Γκούρας ἐν Ἑλλάδι δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ προσδιορισθῇ, καθ' ὅσον ἅπαντες οἱ τίτλοι ἰδιοκτησίας καὶ κυριότητος τῆς Μονῆς οὐδαμοῦ ἀνευρίσκονται[25].

---

20. Ἑπομένως ἡ Μονὴ τῶν Ταξιαρχῶν Γκούρας ἐστερεῖτο πατέρων κατὰ τὸν Ὀκτώβριον τοῦ ἔτους 1875.

21. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον ὑπ' ἀριθ. 6872/28 Νοεμβρίου 1875, σελ. 452, πρὸς τὸν Ἀρχιμανδρίτην Καλλίνικον, Ἡγούμενον τῆς Γκούρας ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Βελλᾶς.

22. Πρβλ. Ἰ. Λαμπρίδου, Ἱερὰ ἐν Ἠπείρῳ Σκηνώματα, σ. 16 καὶ Φ. Οἰκονόμου, Ἡ ἐν Ἠπείρῳ Ἐκκλησία Δρυϊνουπόλεως, Πωγωνιανῆς καὶ Κονίτσης, σ. 50.

23. Ἡ Ζαραβίνα μετωνομάσθη εἰς Λίμνην.

24. Τσαραπλανὰ εἶναι τὸ μετονομασθὲν σήμερον εἰς Βασιλικὸν γειτονικὸν χωρίον Πωγωνίου τῆς Ἠπείρου. Ὁ Ἰ. Λαμπρίδης εἰς τὸ ἔργον αὐτοῦ Ἱερὰ ἐν Ἠπείρῳ Σκηνώματα, σ. 18 γράφει ὅτι οἱ ἀγροὶ τῆς Μονῆς Γκούρας εἰς Ρουψιάν, Ζαραβίναν καὶ Τσαραπλανὰ εἶχον ἤδη διαρπαγεῖ ὑπὸ τῶν κατοίκων ἀπὸ τοῦ ἔτους 1880.

25. Ἐκ τῆς ἐρεύνης τὴν ὁποίαν διενεργήσαμεν εἰς Πατριαρχικὸν Ἀρχειοφυλάκιον, Ὑποθηκοφυλακεῖον Κονίτσης, Διεύθυνσιν Γεωργίας τῆς Νομαρχίας Ἰωαννίνων (Φ. Μοναστηρίων) καὶ ἀλλαχοῦ, δὲν κατέστη δυνατὸν νὰ ἀνεύρωμεν ἐπίσημα ἔγγραφα περὶ τῶν κτημάτων τῆς Μονῆς Γκούρας. Εἰς ἀντίγραφον κτηματολογίου τῶν Ἐκκλησιῶν Ἁγίων Ἀποστόλων καὶ Γεννήσεως τῆς Θεοτόκου τοῦ χωρίου Ὀστανίτσης ἐν ἔτει 1866 ἀναγιγνώσκομεν: «.... , ὅσον ὅμως ἀφορᾷ περὶ τῶν ἐγγράφων τῶν κτημάτων τούτων, ἐκ τῶν ἀλλεπαλλήλων πυρκαϊῶν τῶν ὁποίων ἐπανειλλημένως κατὰ διαφόρους καιροὺς συνέβησαν καὶ ἐχάθησαν». Βλ. Ἀρχεῖον Ἐκκλησίας Ἁγίων Ἀποστόλων Κοινότητος Ἀηδονοχωρίου Κονίτσης.

Δημοσία Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Γενικῶς ἡ μεγάλη κτηματικὴ περιουσία τῆς Μονῆς Γκούρας ἐν Ἑλλάδι διέτρεχε πολλοὺς κινδύνους ἰδιοποιήσεως καὶ σφετερισμοῦ αὐτῆς ἐκ μέρους τῶν Τουρκαλβανικῶν στιφῶν, τὰ ὁποῖα ἐλυμαίνοντο τὴν περιοχὴν κατὰ τοὺς χρόνους τῆς Τουρκοκρατίας, δὲν ἦτο δὲ καὶ ἀρκούντως ἀποδοτική, ἐπειδὴ ἦτο διεσπαρμένη εἰς διάφορα μέρη καὶ καθίστατο δύσκολος ἡ συστηματικὴ καλλιέργεια καὶ ἐκμετάλλευσίς της.

Β'. Ἐν Βλαχίᾳ: Ἡ Μονὴ τῶν Ταξιαρχῶν Γκούρας εἶχεν εἰς Βλαχίαν πλουσιώτατα κτήματα καὶ Μετόχια, τὰ ὁποῖα ἀπέδιδον εἰς αὐτὴν ἐτησίως πολλὰ εἰσοδήματα[26]. Οἱ ἡγούμενοι τῶν ἐν Βλαχίᾳ Μετοχίων εἶχον ὑποχρέωσιν μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τῶν ἐτησίων ἐξόδων νὰ ἀποστέλλουν εἰς τὸ κυριαρχικὸν τῆς Γκούρας Μοναστήριον ὁλόκληρον τὸ περισσεῦον μέρος ἐκ τῶν ἐτησίων εἰσοδημάτων τῶν Μετοχίων. Περὶ τῶν ἐν Βλαχίᾳ πλουσιωτάτων κτημάτων καὶ Μετοχίων τῆς Μονῆς Γκούρας διαπραγματευόμεθα ἐκτενῶς εἰς τὸ δεύτερον μέρος τῆς παρούσης ἐργασίας.

3. Τὰ ἐν Ἑλλάδι Μετόχια τῆς Μονῆς

α) Τὰ Μετόχια εἰς Ὀστανίτσαν

Ἐκ Πατριαρχικοῦ ἐγγράφου τῆς 3ης Δεκεμβρίου 1842 πρὸς τὸν Μητροπολίτην Πωγωνιανῆς Ἱερόθεον πληροφορούμεθα ὅτι ἡ Σταυροπηγιακὴ Μονὴ τῶν Ταξιαρχῶν Γκούρας εἶχεν ἐν τῇ κώμῃ τῆς Ὀστανίτσης μετόχια[27], εἰς τὰ ὁποῖα ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Γερμανὸς διέταξε τὸν ρηθέντα Μητροπολίτην Ἱερόθεον νὰ ἐγκαταστάθῃ[28], λόγῳ ἀναχωρήσεώς του ἐκ τῆς πόλεως τῶν

---

26. Πρβλ. Χ. Γ. Σούλη, «Ὀστανίτσα» ἐν Μεγάλῃ Ἑλληνικῇ Ἐγκυκλοπαιδείᾳ, τόμ. ΙΘ', σ. 146, Φ. Οἰκονόμου, Ἡ ἐν Ἠπείρῳ Ἐκκλησία Δρυϊνουπόλεως, Πωγωνιανῆς καὶ Κονίτσης, σ. 50 καὶ Ἰ. Λαμπρίδου, Ἱερὰ ἐν Ἠπείρῳ Σκηνώματα, σ. 16, 33. Ἦσαν πολλαὶ αἱ ἱεραὶ Μοναὶ τῆς Ἀνατολῆς, αἱ ὁποῖαι ἐκέκτηντο ἐν Βλαχίᾳ καὶ Μολδαβίᾳ πλούσια κτήματα καὶ Μετόχια, προερχόμενα ἀπὸ ἀφιερώσεις εὐσεβῶν χριστιανῶν «ὑπὲρ ψυχικῆς αὐτῶν σωτηρίας». Μεταξὺ αὐτῶν ὑπερεῖχον αἱ Μοναὶ τοῦ Ἁγίου Ὄρους, Σινᾶ, Ἱεροσολύμων, Ἀλεξανδρείας, Ἠπείρου, Θεσσαλίας κλπ. Βλ. Φιλ. Βαφείδου, Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία, τόμ. Γ', σ. 121. Πρβλ. καὶ Γ. Τσιοράν, Σχέσεις τῶν Ρουμανικῶν χωρῶν μετὰ τοῦ Ἄθω καὶ δὴ τῶν Μονῶν Κουτλουμουσίου, Λαύρας, Δοχειαρίου καὶ Ἁγίου Παντελεήμονος ἢ τῶν Ρώσων, Ἀθῆναι 1938, σ. 82.

27. «Ἐλπίζοντες, ὅτι κατὰ τὴν προλαβοῦσαν ἐκκλησιαστικὴν διαταγὴν ἀναχωρήσασα ἀπὸ τῆς πόλεως τῶν Ἰωαννίνων, εὐωδώθη σὺν Θεῷ εἰς ὁποῖον τῶν κατὰ τὴν Ὀστανίτζαν Μετοχίων τοῦ Μοναστηρίου Γκούρας εὑηρεστήθη νὰ ἐφησυχάσῃ». Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 3ης Δεκεβρίου 1842, σ. 155, πρὸς τὸν ἱερώτατον Μητροπολίτην Πωγωνιανῆς κυρ - Ἱερόθεον.

28. Μετὰ τὴν ἐν ἔτει 1842 προσάρτησιν τῆς ἐπαρχίας Βελλᾶς εἰς τὴν Μητρόπολιν Ἰωαννίνων, δι' ἀποσπάσεως αὐτῆς ἐκ τῆς Μητροπόλεως Βελλᾶς καὶ Πωγωνιανῆς φαίνεται ὅτι προέκυψαν ζητήματα ἐκ τῆς διαμονῆς τοῦ Πωγωνιανῆς Ἱεροθέου εἰς τὴν πόλιν τῶν Ἰωαν-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Ἰωαννίνων, ὅπου μέχρι τότε διέμεινε[29]. Διὰ τῆς αὐτῆς Πατριαρχικῆς ἐντολῆς ὁ Ἱερόθεος ὑπεχρεώθη νὰ φροντίσῃ διὰ τὴν ἀκριβῆ καταγραφὴν ὅλων τῶν κτημάτων τοῦ Μοναστηρίου τῆς Γκούρας καὶ τῶν ἐν Ὀστανίτσῃ Μετοχίων αὐτοῦ[30].

Περὶ τῶν ἐν τῇ κώμῃ τῆς Ὀστανίτσης Μετοχίων τῆς Μονῆς Γκούρας ὁμιλοῦν εὐγλώττως μέχρι σήμερον τόσον ἡ διασῳζομένη παράδοσις, ὅσον καὶ αἱ μαρτυρίαι τῶν ἤδη ἐπιζώντων ὑπερηλίκων κατοίκων τῆς περιοχῆς. Τὸ τοπωνύμιον «Καλογερικὸν» εὑρισκόμενον καὶ σήμερον ἐντὸς τῆς κατῳκημένης περιοχῆς τῆς Κοινότητος Ἀηδονοχωρίου (τέως Ὀστανίτσα) ἀνάγει τὴν ἀρχήν του εἰς τὴν ἐκεῖσε ἄλλοτε διαμονὴν καὶ κατοικίαν τῶν ἡγουμένων τῆς Γκούρας. Κατὰ τὴν αὐτὴν ὡς ἄνω παράδοσιν ἐντὸς τοῦ ἐν τῇ κώμῃ τῆς Ὀστανίτσης εὑρισκομένου ἡγουμενείου τῆς Μονῆς Γκούρας εὑρέθη νεκρὸς κάποιος ἡγούμενος τῆς Μονῆς δηλητηριασθεὶς ὑπό τινος ἐκ τῶν κατοίκων τοῦ χωρίου δι' οἰκονομικὰς διαφορὰς αὐτῶν[31].

β) Τὸ Μετόχιον τῆς Μονῆς εἰς Ζαραβίνα

Ἡ Μονὴ τῶν Ταξιαρχῶν Γκούρας ἐκέκτητο κατὰ τὸ πρῶτον ἥμισυ τοῦ ΙΘ' αἰῶνος τοὐλάχιστον, καὶ ἄγνωστον ἐκ ποίου χρόνου, Μοναστηριακὸν Μετόχιον[32] κείμενον εἰς τὸ χωρίον Ζαραβίνα τῆς Μητροπόλεως Δρυϊνουπόλεως καὶ τιμώμενον ἐπ' ὀνόματι τῆς Εὐαγγελιστρίας[33].

νίνων, δι' αὐτὸ καὶ τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον διέταξεν αὐτόν, ἵνα ἀναχωρήσῃ «εἰς ὁποῖον τῶν κατὰ τὴν Ὀστανίτζαν μετοχίων τοῦ Μοναστηρίου Γκούρας εὑρεστήθη νὰ ἐφησυχάσῃ». Κατὰ τὰ ἔτη 1767 ἐπὶ Πατριάρχου Σαμουὴλ Α' τοῦ Χατζερῆ καὶ 1773 ἐπὶ Πατριάρχου Θεοδοσίου Β' ἐγένοντο ἀπόπειραι ἀποπομπῆς ὅλων τῶν Μητροπολιτῶν εἰς τὰς ἐπαρχίας των. Βλ. Ὑψηλάντου - Κομνηνοῦ Ἀθ., ἔνθ' ἀνωτ., σ. 411 καὶ Γενναδίου Ἀραμπατζόγλου (Μητροπολίτου Ἡλιουπόλεως), Φωτίειος Βιβλιοθήκη, τόμ. Α', σ. 18.

29. Οἱ Μητροπολῖται Πωγωνιανῆς σπανίως διέμενον ἐν αὐτῇ «διὰ τὸ ὀλιγοπρόσοδον αὐτῆς καὶ πρὸς διαμονὴν ἰδίου ἀρχιερέως ἀνίκανον» Βλ. ἐνωτικὸν τόμον τῶν ἐπαρχιῶν Πωγωνιανῆς καὶ Βελλᾶς, Η.Χ. 12 (1937), σ. 86. Πρβλ. καὶ Φ. Οἰκονόμου, Ἡ ἐν Ἠπείρῳ Ἐκκλησία Δρυϊνουπόλεως, Πωγωνιανῆς καὶ Κονίτσης, σ. 35.

30. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 3ης Δεκεμβρίου 1842, σ. 155, πρὸς τὸν Ἱερώτατον Μητροπολίτην Πωγωνιανῆς κυρ - Ἱερόθεον.

31. Τὰς πληροφορίας αὐτὰς συνεκέντρωσα κατὰ τὰς κατ' ἐπανάληψιν ἐπισκέψεις μου εἰς τὸ χωρίον Ἀηδονοχώριον Κονίτσης ἐκ μέρους ὑπερηλίκων αὐτοχθόνων Ἀηδονοχωρητῶν.

32. Μοναστηριακὸν Μετόχιον: «Τὸ εἰς Μονὴν ἀνῆκον, ἐκτὸς δὲ τῆς περιοχῆς αὐτῆς κείμενον κτῆμα μετὰ τοῦ ἐν αὐτῷ τυχὸν ὑπάρχοντος ναοῦ. Τὰ Μετόχια διοικοῦνται ὑπὸ τοῦ Μοναστηριακοῦ Συμβουλίου τῆς ἐν ᾗ ὑπάγονται Μονῆς, ὅπερ πρὸς τὴν ἐπιστασίαν αὐτῶν, πόρρω μάλιστα τῆς Μονῆς κειμένων, δύναται νὰ καθιστᾷ ἁρμόδιον μοναχὸν μετοχιάριον καλούμενον». Βλ. Κ.Μ. Ράλλη, «Μετόχιον» εἰς Ἐγκυκλοπαιδικὸν Λεξικὸν Ἐλευθερουδάκη, τόμ. 9, σ. 385.

33. Βλέπε Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 11ης Ὀκτωβρίου 1846, σ. 45, πρὸς τὸν Δρυϊνουπόλεως κύρ - Νικόδημον. Περὶ τοῦ Δρυϊνουπόλεως Νικοδήμου βλέπε Φ. Οἰκονόμου, Ἡ ἐν Ἠπείρῳ Ἐκκλησία Δρυϊνουπόλεως, Πωγωνιανῆς καὶ Κονίτσης, σ. 25-26.

Δημοσία Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Τὸ Μετόχιον τῆς Εὐαγγελιστρίας εἶχε πολλὰ ἀγροκτήματα, τὰ ὁποῖα ἀπέδιδον ἐτησίως πλούσια γεωργικὰ εἰσοδήματα, ὅπως καλομπόκι, σιτηρά, κριθάρι καὶ ἄλλα. Τὰ εἰσοδήματα τοῦ Μετοχίου αὐτοῦ κατὰ καιροὺς διηρπάζοντο ὑπὸ χριστιανῶν κατοίκων τοῦ χωρίου Ζαραβίνα, οἱ ὁποῖοι δὲν ἀνεγνώριζον τὴν κυριότητα καὶ διακατοχὴν αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ ἱεροῦ Μοναστηρίου τῆς Γκούρας[34].

Ὁ ἡγούμενος τῆς Γκούρας Ἄνθιμος διατρίβων ἐν ἔτει 1846 εἰς Κωνσταντινούπολιν ἀνέφερε πρὸς τὸ Πατριαρχεῖον ὅτι «ἀπὸ εἰδοποιήσεως τοῦ ἐκεῖ ἐν τῷ Μοναστηρίῳ ἐπιτρόπου αὐτοῦ,....τινὲς ἐκ τῶν κατοίκων χριστιανῶν τοῦ χωρίου Ζαραβίνα, καὶ τούτων πρωταίτιος ὁ Μάνθος Γεωργίου Παππᾶς, ἰδιοθελείᾳ ..... κινούμενος ..... τρία φορτώματα γεννήματα τοῦ ρηθέντος Μοναστηρίου, τὰ ὁποῖα διήρχοντο ἐκ τοῦ χωρίου των, κομιζόμενα ἀπὸ τὰ χωράφια τοῦ Μοναστηριακοῦ Μετοχίου τῆς Εὐαγγελιστρίας ..... δυναμικῶς ξεφορτώσαντες.... κατεκράτησαν αὐτὰ ἀσυνειδήτως, νομίζοντες, ὅτι διὰ τὴν ἔλλειψιν ἐγγράφων[35] καὶ σκευῶν Μοναστηριακῶν δὲν θέλει γίνῃ οὐδεμία ὑπεράσπισις τῶν Μοναστηριακῶν γεννημάτων, καὶ ἄλλων δικαίων»[36]. Τὸ Πατριαρχεῖον ἀπορῆσαν καὶ μεγάλως ἀγανακτῆσαν «διὰ τὸ αὔθαδες καὶ ἱερόσυλον κίνημα τῶν εἰρημένων»[37] ἐπρόκειτο νὰ ἐπιβάλῃ κατὰ τῶν πρωτεργατῶν καὶ τῶν λοιπῶν συνενόχων τῆς ἁρπαγῆς τὴν πρέπουσαν αὐστηρὰν τιμωρίαν[38]. Ὁ Ἡγούμενος ὅμως τῆς Γκούρας Ἄνθιμος, διὰ νὰ ἀποφύγῃ τὴν δημιουργίαν κλίματος ἀντιδικιῶν καὶ διχονοιῶν μεταξὺ τῶν κατοίκων τῆς περιοχῆς, παρεκάλεσε τὸ Πατριαρχεῖον, ὅπως ἀναβάλῃ τὴν λῆψιν ἐκτάκτων μέτρων κατὰ τῶν χριστιανῶν τοῦ χωρίου Ζαραβίνα[39].

Ὡς προκύπτει ἐκ τοῦ ἀπὸ 31ης Ἰανουαρίου 1867 Πατριαρχικοῦ Γράμματος πρὸς τὸν ἡγούμενον τῆς Γκούρας Ἄνθιμον, οἱ χριστιανοὶ κάτοικοι τοῦ χωρίου Ζαραβίνα τῆς ἐπαρχίας Δρυϊνουπόλεως εὑρίσκοντο εἰς συνεχεῖς διενέξεις καὶ ἀντιδικίας μετ' αὐτοῦ, συνεπείᾳ τοῦ ἐκεῖσε Μοναστηριακοῦ Μετοχίου τῆς

---

34. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 11ης Ὀκτωβρίου 1846, σελ. 45 πρὸς τὸν Δρυϊνουπόλεως κύρ - Νικόδημον.

35. Ἐκ τούτου συμπεραίνομεν ὅτι ἡ Μονὴ τῆς Γκούρας ἐστερεῖτο ἐπισήμων τίτλων ἰδιοκτησίας καὶ λοιπῶν σχετικῶν ἐγγράφων ἀφορώντων εἰς τὴν κυριότητα ἢ τὴν ἀφιέρωσιν κτημάτων ἀνηκόντων εἰς τὸ Μετόχιον τῆς Εὐαγγελιστρίας.

36. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 11ης Ὀκτωβρίου 1846, σελ. 45, πρὸς τὸν Δρυϊνουπόλεως κύρ - Νικόδημον.

37. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 11 Ὀκτωβρίου 1846, σελ. 45 πρὸς τὸν Δρυϊνουπόλεως κυρ - Νικόδημον.

38. Διὰ τοῦ μέτρου αὐτοῦ τὸ Πατριαρχεῖον ἐπετύγχανε τὴν διασφάλισιν τῆς κτηματικῆς περιουσίας τῶν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ἱερῶν αὐτοῦ Μονῶν, φροντίζον ὅπως μὴ διαρπάζηται αὕτη ὑπὸ τοῦ τυχόντος.

39. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 11ης Ὀκτωβρίου 1846, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 45.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κοζάνης

Εὐαγγελιστρίας[40]. Ὁ Μητροπολίτης Δρυϊνουπόλεως Παντελεήμων[41] δι' ἐγγράφου αὐτοῦ πρὸς τὸ Πατριαρχεῖον ἀνέφερεν ὅτι ὁ ἡγούμενος τῆς Γκούρας Ἄνθιμος «καταγίνεται νὰ οἰκειοποιηθῇ τὰ χωράφια τῆς Ἱερᾶς Ἐκκλησίας τῆς Εὐαγγελιστρίας ἐν τῷ χωρίῳ Ζαραβίνα τῆς ἐπαρχίας Δρυϊνουπόλεως .....»[42]. Τὸ Πατριαρχεῖον ἀπευθυνθὲν πρὸς τὸν διαληφθέντα ἡγούμενον Ἄνθιμον, ἤλεγξεν αὐτὸν διὰ τὰς παρανόμους πράξεις του, γράψαν μεταξὺ ἄλλων καὶ τὰ ἑξῆς: «ἐπὶ ποίᾳ βάσει καὶ ἀποδείξει ἀπαιτεῖς νὰ οἰκειοποιηθῇς τὰ ἀλλότρια ὡς Μοναστηριακά σου, δοθέντος δὲ ὅτι τὰ αἰτήματά σου εἶναι εὔλογα καὶ δίκαια, διατὶ ἀπέφυγες νὰ ἐνεργήσῃς τὰς ἀπαιτήσεις σου διὰ τῆς εὐθείας ὁδοῦ τῆς Ἐκκλησίας δηλονότι, πρὸς ἣν καὶ σὺ ὁ ἴδιος καὶ τὸ Μοναστήριον καὶ ἡ ρηθεῖσα Ἐκκλησία ὑπάγεται;»[43]. Ἐν τέλει παραγγέλλει εἰς αὐτόν, ὅπως «τοῦ λοιποῦ παραιτηθῇ τῶν τοιούτων ἀτόπων αἰτημάτων του καὶ περιορισθῇ εἰς τὰ καθήκοντά του»[44].

Ἐκ Πατριαρχικοῦ Γράμματος τῆς 23ης Ἰανουαρίου 1863 πρὸς τὸν Μητροπολίτην Δρυϊνουπόλεως Παντελεήμονα καὶ τοὺς χριστιανοὺς κατοίκους τοῦ χωρίου Ζαραβίνα πληροφορούμεθα ὅτι τὸ Μετόχιον τῆς Εὐαγγελιστρίας ἀνῆκον εἰς τὴν Σταυροπηγιακὴν Μονὴν Μολυβδοσκεπάστου «ἀπό τινος καιροῦ δι' ἔλλειψιν κυριαρχικοῦ ἡγουμένου εὑρίσκετο διακατεχόμενον ὑπὸ τῶν κατοίκων τοῦ διαληφθέντος χωρίου ὁμοῦ μετὰ τῶν κτημάτων αὐτοῦ»[45]. Τὸ Πατριαρχεῖον ἀποκαταστῆσαν κανονικὸν ἡγούμενον τῆς Μονῆς Μολυβδοσκεπάστου τὸν ἱερομόναχον Ἀνανίαν προέτρεψε τοὺς προεστῶτας καὶ χρησίμους προκρίτους, ὡς καὶ ὅλους τοὺς χριστιανοὺς κατοίκους τοῦ χωρίου Ζαραβίνα τῆς ἐπαρχίας Δρυϊνουπόλεως, ὅπως ἀποδώσουν εἰς αὐτὸν τὴν διαχείρισιν καὶ κυριότητα ὅλων τῶν κτημάτων καὶ πραγμάτων τοῦ Μοναστηριακοῦ Μετοχίου τῆς Εὐαγγελιστρίας, καθ' ὅσον εἰς τὴν ὁσιότητά του ἀνήκει πλέον ἡ ἐπιστασία καὶ διοί-

---

40. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον ὑπ' ἀριθ. 23/19/31 Ἰανουαρίου 1867, σελ. 21, πρὸς τὸν Ἡγούμενον τῆς Γκούρας κύρ - Ἄνθιμον.

41. Ὁ ἱεράρχης οὗτος διετέλεσε Μητροπολίτης Δρυϊνουπόλεως μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1848-1867 καὶ κατήγετο ἐκ Κριθίας τῆς Θράκης. Βλ. Φ. Οἰκονόμου, Ἡ ἐν Ἠπείρῳ Ἐκκλησία Δρυϊνουπόλεως ....., σ. 26.

42. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον ὑπ' ἀριθ. 23/19/31 Ἰανουαρίου 1867, σελ. 21, πρὸς τὸν Ἡγούμενον τῆς Γκούρας κύρ - Ἄνθιμον.

43. Βλέπε Πατριαρχικὸν ἔγγραφον ὑπ' ἀριθ. 23/19/31 Ἰανουαρίου 1867, σελ. 21, πρὸς τὸν Ἡγούμενον τοῦ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Πωγωνιανῆς Ἱεροῦ Μοναστηρίου τῆς Γκούρας κυρ - Ἄνθιμον.

44. Ἐκ τούτων συνάγεται ὅτι αἱ ἀπαιτήσεις τοῦ ἡγουμένου τῆς Γκούρας Ἀνθίμου δὲν ἦσαν νόμιμοι ὡς πρὸς τὴν κυριότητα καὶ διακατοχὴν τῶν κτημάτων τοῦ Μοναστηριακοῦ Μετοχίου τῆς Εὐαγγελιστρίας.

45. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον ὑπ' ἀριθ. 215/23 Ἰανουαρίου 1863, σελ. 17, πρὸς τὸν Δρυϊνουπόλεως κύρ - Παντελεήμονα. Ἔτσι ἐξηγεῖται καὶ ἡ ἁρπαγὴ τῶν δημητριακῶν ἐν ἔτει 1846.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κονίτσας

κησις τοῦ ἱεροῦ αὐτοῦ Μετοχίου, ὡς κανονικοῦ ἡγουμένου τοῦ κυριαρχικοῦ Μοναστηρίου τῆς Μολυβδοσκεπάστου[46].

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἐκτεθέντων συνάγεται ὅτι τὸ ἐν Ζαραβίνᾳ Μετόχιον τῆς Εὐαγγελιστρίας ὑπήγετο τὸ πρῶτον εἰς τὴν Σταυροπηγιακὴν Μονὴν τῆς Γκούρας καὶ ἀργότερον ἄγνωστον διὰ ποίους λόγους εἰς τὴν γειτονικὴν Σταυροπηγιακὴν Μονὴν τῆς Μολυβδοσκεπάστου[47].

4. Τὰ ἐργαστήρια τῆς Μονῆς

Ὡς προκύπτει ἐκ τοῦ ἀπὸ 15ης Νοεμβρίου 1871 ἐγγράφου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Ἀνθίμου ΣΤ' πρὸς τὸν Μητροπολίτην Ἰωαννίνων Σωφρόνιον, ἡ Σταυροπηγιακὴ Μονὴ τῶν Ταξιαρχῶν Γκούρας ἐκέκτητο εἰς Ἰωάννινα διάφορα κτήματα καὶ ἐργαστήρια, ἀπὸ τὰ ἐνοίκια τῶν ὁποίων ἐλάμβανε πολλὰ εἰσοδήματα[48].

Μεταξὺ τῶν ὁδῶν Λόρδου Βύρωνος καὶ Ἀνεξαρτησίας (περιοχὴ Μπαϊρακλῆ τζαμί)[49] ὑπῆρχε ἕνα κτῆμα - ἐργαστήριον τῆς Μονῆς Γκούρας περὶ τοῦ ὁποίου ἡ Πατριαρχικὴ ἀλληλογραφία ἀναφέρει τὰ ἀκόλουθα: Ὁ Μητροπολίτης Βελλᾶς καὶ Κονίτσης Κωνσταντῖνος[50] διὰ τοῦ ἀπὸ 5ης Φεβρουαρίου 1901 Γράμματος αὐτοῦ πρὸς τὸ Πατριαρχεῖον ἀναφέρει καὶ τὰ ἑξῆς: «ἐλθόντος κατ' αὐτὰς ἐν Κονίτσῃ τοῦ τοποτηρητοῦ[51] τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Γκούρας ἔμαθον παρ' αὐ-

---

46. Βλέπε Πατριαρχικὸν ἔγγραφον ὑπ' ἀριθ. 215/23 Ἰανουαρίου 1863, σελ. 17, πρὸς τοὺς χριστιανοὺς τοῦ χωρίου Ζαραβίνα (Δρυϊνουπόλεως), περὶ τοῦ Μετοχίου τῆς Εὐαγγελιστρίας ἀνήκοντος εἰς τὴν Μονὴν Μολυβδοσκεπάστου.

47. Δυστυχῶς αἱ ὑπάρχουσαι πηγαὶ δὲν βοηθοῦν εἰς τὴν ἀνεύρεσιν τῶν λόγων διὰ τοὺς ὁποίους τὸ μετόχιον τῆς Εὐαγγελιστρίας εἶχε καταστῇ ἀφορμὴ ἀντιδικιῶν μεταξὺ τῶν Μονῶν Γκούρας καὶ Μολυβδοσκεπάστου. Δι' αὐτὸ καὶ δὲν δυνάμεθα νὰ ἐξηγήσωμεν τὴν διακατοχὴν αὐτοῦ ἄλλοτε ὑπὸ τῆς μιᾶς καὶ ἄλλοτε ὑπὸ τῆς ἄλλης Μονῆς.

48. Ἀπὸ τὰ ἐνοίκια τῶν ἐν Ἰωαννίνοις κτημάτων τῆς Μονῆς Γκούρας τὸ Πατριαρχεῖον ἤθελε νὰ παραλάβῃ διὰ κατοχῆς ὁ Μητροπολίτης Ἰωαννίνων Σωφρόνιος καὶ νὰ ἀποστείλῃ πρὸς αὐτὸ τὸ ποσὸν τῶν ὀφειλομένων χρημάτων μετὰ τῶν τόκων αὐτῶν διὰ λογαριασμὸν τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Γιαννούλη Τζάμπου Πυρσογιαννίτη. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον Ἀνθίμου ΣΤ' ὑπ' ἀριθ. 6140/15 Νοεμβρίου 1871, σελ. 304, πρὸς τὸν Ἰωαννίνων Σωφρόνιον.

49. Κατὰ τὸν Δημ. Σαλαμάγκαν τὸ Μπαϊρακλῆ Τζαμὶ κατελάμβανε τὸ τετράγωνο τῶν ὁδῶν Λόρδου Βύρωνος καὶ Ἀνεξαρτησίας μὲ ὁριακοὺς προσδιορισμοὺς τὰ σημερινὰ καταστήματα Μαρινέλη καὶ Κυριαζῆ. Βλ. Δημ. Σαλαμάγκα, Ἡ βρύση τοῦ Παζαριοῦ, Η.Ε, 2(1953), σ. 488. Πρβλ. Ἰ. Λαμπρίδου, Περιγραφὴ τῆς πόλεως Ἰωαννίνων, Ἐν Ἀθήναις 1887, σ. 19.

50. Κωνσταντῖνος ὁ ἀπὸ Ροδοστόλου (Ἰούλιος 1899-20 Ἰανουαρίου 1906). Βλ. Φ. Οἰκονόμου, Ἡ ἐν Ἠπείρῳ Ἐκκλησία Δρυϊνουπόλεως, Πωγωνιανῆς καὶ Κονίτσης, σ. 32.

51. Δυστυχῶς παραμένει ἄγνωστον τὸ ὄνομα τοῦ τοποτηρητοῦ τῆς Μονῆς, ὁ ὁποῖος ἐλλείψει ἡγουμένου διῴκει αὐτὴν ἀπὸ τοῦ ἔτους 1894.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

τοῦ ὅτι τὸ ἐν Ἰωαννίνοις.... ἐργαστήριον... τῆς Ἱερᾶς Μονῆς, διατελεῖ ἀπὸ τῆς ἡγουμενίας τοῦ ἀποθανόντος ἡγουμένου ἐνυποθηκευμένον εἴς τινα Ἰωαννίτην Σπυρίδωνα Τατσηρράμμον καλούμενον ἀπέναντι χρεῶν ἐκ 200 λιρῶν τοῦ ἀποθανόντος ἡγουμένου[52], ὑπὸ τὸν ὅρον, καθ' ἃ λέγει, ὅπως ἐκ τῶν ἐτησίων ἐνοικίων πληρώνονται τόκοι καὶ ἀνάλογον ἐκ τῶν κεφαλαίων μέρος»[53].

Ὁ τοποτηρητὴς τῆς Μονῆς Γκούρας καίτοι ἀπὸ ἑπταετίας (δηλ. ἀπὸ τοῦ 1894) εἶχε ἀναλάβει μετὰ τῶν συγχωριανῶν του τὴν ἐπιστασίαν τῆς Μονῆς, ἐν τούτοις οὐδέποτε εἶχε τὴν ἀγαθὴν διάθεσιν νὰ ἐξετάσῃ ἀκριβῶς τοὺς ὅρους τῆς ὑποθηκεύσεως καὶ τῆς λήξεως τῆς προθεσμίας τοῦ ἐν Ἰωαννίνοις ἐργαστηρίου τῆς Μονῆς[54]. Δι' αὐτὸ ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἐζήτησε περὶ τῆς ὑποθέσεως αὐτῆς συγκεκριμένας πληροφορίας παρὰ τοῦ Μητροπολίτου Ἰωαννίνων Γρηγορίου[55], ὁ ὁποῖος εἰς τὴν ἀπάντησίν του διαλαμβάνει καὶ τὰ ἑξῆς: «... τὸ εἰρημένον κτῆμα συμφώνως πρὸς τὰς ὑπαρχούσας ἀποφάσεις τῆς Ἐκκλησίας ἐνωκιάσθη εἰς τὸν ἐξ Ἰωαννίνων Σπυρίδωνα Τατσηρράμμον διὰ μίαν ἑξαετίαν μέχρι τῆς 18 Ἰουλίου 1899 ἀντὶ λιρῶν εἰκοσιτεσσάρων, ἐξ ὧν τὰς μὲν δεκαὲξ ἔμελλε κρατεῖν ὁ ἐνοικιαστὴς ἀπέναντι δανείου αὐτοῦ εἰς τὴν Μονὴν ἐκ διακοσίων λιρῶν ἐπὶ τόκῳ ἐτησίῳ 8% ...»[56].

Καίτοι παρῆλθε 10ετία ὁλόκληρος[57], ὁ εἰρημένος Ἰωαννίτης Σπυρίδων Τατσηρράμμος ἐξηκολούθει τὸν Μάϊον τοῦ ἔτους 1903 νὰ κατέχῃ παρανόμως καὶ νὰ διαχειρίζηται τὸ ἐργαστήριον τῆς Μονῆς Γκούρας. Τὸ Πατριαρχεῖον, ἐπειδὴ αὐτὸς οὐδένα ἐκ τῶν ὅρων τῆς συμφωνίας ἐτήρησε καὶ ἐπειδὴ «οὐδὲ λόγον εἰς οὐδένα μέχρι τοῦδε ἔδωκε τῶν ὑπ' αὐτοῦ πεπραγμένων»[58], ἀνέθεσεν εἰς τὸν Μητροπολίτην Ἰωαννίνων Σωφρόνιον τὴν ἐκκαθάρισιν τῶν λογαριασμῶν μετὰ τοῦ ρηθέντος Τατσηράμμου καὶ τὴν διὰ «τακτικῶν συμβολαίων ἐκμίσθωσιν τοῦ ρηθέντος ἐργαστηρίου εἴτε πρὸς τὸν αὐτὸν κάτοχον ἢ καὶ πρὸς ἕτερον πλειοδοτοῦντα τυχόν, τὸ δὲ ἐνοίκιον ἀποστέλλει τακτικῶς πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν μέχρι νεωτέρας αὐτῆς ἀποφάσεως καὶ ἐντολῆς»[59].

---

52. Ἀσφαλῶς πρόκειται περὶ τοῦ ἡγουμένου Καλλινίκου, ὁ ὁποῖος ἀπέθανε τὸ ἔτος 1894.

53. Βλέπε Πατριαρχικὸν ἔγγραφον ὑπ' ἀριθ. 983/1901 πρὸς τὸν Μητροπολίτην Ἰωαννίνων Γρηγόριον.

54. Ἐκ τούτου ἀποδεικνύεται ὅτι ὁ τοποτηρητὴς ἐκεῖνος δὲν ἦτο ἱκανὸς νὰ διοικήσῃ τὴν Μονὴν καὶ νὰ διαφυλάξῃ τὴν περιουσίαν αὐτῆς.

55. Περὶ τοῦ Μητροπολίτου Ἰωαννίνων Γρηγορίου Καλλίδη (1889-1902) βλ. Φ. Οἰκονόμου, Ἡ ἐν Ἰωαννίνοις Ἐκκλησία, Ἀθῆναι 1966, σ. 49.

56. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 7ης Μαΐου 1901, σ. 136, πρὸς τὸν Βελλᾶς καὶ Κονίτσης Κωνσταντῖνον.

57. Βλέπε Πατριαρχικὸν ἔγγραφον ὑπ' ἀριθ. 1961/5 Μαΐου 1903, σελ. 259, πρὸς τὸν Ἰωαννίνων Σωφρόνιον.

58. Τὸ γεγονὸς αὐτό, ὅπως καὶ ἄλλα παρόμοια δικαιολογοῦν τὴν οἰκτρὰν κατάστασιν εἰς τὴν ὁποίαν περιῆλθεν ἡ Μονὴ κατὰ τοὺς ὑπ' ὄψιν χρόνους.

59. Βλέπε Πατριαρχικὸν ἔγγραφον ὑπ' ἀριθ. 1961/5 Μαΐου 1903, σ. 259, πρὸς τὸν Ἰωαννίνων Σωφρόνιον.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κοντοάς

Ὁ Μητροπολίτης Βελλᾶς καὶ Κονίτσης Κωνσταντῖνος διὰ Γράμματος αὐτοῦ ὑπὸ ἡμερομηνίαν 2 Αὐγούστου 1904 ἀνέφερε πρὸς τὸ Πατριαρχεῖον ὅτι ἡ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ αὐτοῦ Ἱερὰ Σταυροπηγιακὴ Μονὴ τῶν Ταξιαρχῶν Γκούρας ὑφίσταται πιέσεις ὑπὸ τοῦ Σπυρίδωνος Τατσηρράμμου, ἐνοικιαστοῦ τοῦ ἐν Ἰωαννίνοις ἐργαστηρίου αὐτῆς, διὸ καὶ ἐξῃτεῖτο τὴν σχετικὴν ἄδειαν ἐκμισθώσεως αὐτοῦ διὰ πλειστηριασμοῦ[60]. Προτάσει τῆς Μοναστηριακῆς Ἐπιτροπῆς τὸ Πατριαρχεῖον ἐνέκρινε τὴν ζητηθεῖσαν ἄδειαν ὑπὸ τοῦ Μητροπολίτου Βελλᾶς καὶ Κονίτσης Κωνσταντίνου, συστῆσαν εἰς αὐτόν, ἵνα πρὸ τῆς ὑπογραφῆς καὶ ἀνταλλαγῆς ἀποσταλοῦν πρὸς αὐτὸ «τὰ συναφθησόμενα συμβόλαια, ὅπως λάβῃ τούτων γνῶσιν ἡ Μοναστηριακὴ Ἐπιτροπή»[61].

Ἔκτοτε δὲν γνωρίζομεν τὴν τύχην τοῦ ἐν Ἰωαννίνοις ἐργαστηρίου τῆς Μονῆς[62].

Ἡ Μονὴ τῶν Ταξιαρχῶν Γκούρας ἀναφέρεται ὅτι εἶχε καὶ ἄλλα εἰς διάφορα μέρη τῆς ἐπαρχίας Πωγωνιανῆς ἐργαστήρια[63], ὅπως μύλους, μαντανεῖα, νεροτριβεῖα καὶ λοιπά[64]. Ἀσφαλῶς ἡ κτηματικὴ αὐτὴ περιουσία τῆς Μονῆς προήρχετο κατὰ τὸ πλεῖστον ἐκ δωρεῶν καὶ ἀφιερώσεων[65] εὐσεβῶν χριστιανῶν ἢ καὶ ἐκ πωλήσεως αὐτῆς πρὸς τὴν Μονὴν Γκούρας ἐκ μέρους ἀτόμων ἢ καὶ Κοινοτήτων[66].

Γενικῶς ἡ ἐν Ἑλλάδι κτηματικὴ περιουσία τῆς Μονῆς Γκούρας δὲν ἦτο ἀρκούντως ἀποδοτική, λόγῳ τῆς πλημμελοῦς καλλιεργείας καὶ ἐκμεταλλεύσεως αὐτῆς ὑπὸ τῶν ἑκάστοτε ἐνοικιαστῶν.

---

60. Βλέπε Πατριαρχικὸν ἔγγραφον ὑπ' ἀριθ. 6182/16 Σεπτεμβρίου 1904, πρὸς τὸν Βελλᾶς καὶ Κονίτσης Κωνσταντῖνον.

61. Ἡ Μοναστηριακὴ Ἐπιτροπὴ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου προκειμένου νὰ ἐξασφαλίσῃ τὰ ἐπὶ τῶν κτημάτων δικαιώματα τῶν ἱερῶν Μονῶν καὶ νὰ προστατεύσῃ τὰ ὑλικὰ αὐτῶν συμφέροντα ὤφειλε νὰ ἐλέγχῃ ὅλα τὰ ἐπίσημα ἔγγραφα αὐτῶν. Πρβλ. Ἰ. Σταυρίδου, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 112.

62. Ἀσφαλῶς καὶ αὐτό, ὅπως καὶ ἡ λοιπὴ κτηματικὴ περιουσία τῆς Μονῆς, ἀπωλέσθη ἄνευ ἀποζημιώσεως αὐτῆς.

63. Πρβλ. Ἰ. Λαμπρίδου, Ἱερὰ ἐν Ἠπείρῳ σκηνώματα, σ. 16, 33 καὶ Φ. Οἰκονόμου, Ἡ ἐν Ἠπείρῳ Ἐκκλησία Δρυϊνουπόλεως, Πωγωνιανῆς καὶ Κονίτσης σ. 50.

64. Ἡ παράδοσις ἀναφέρει μεταξὺ ἄλλων ὅτι ἡ Μονὴ εἶχεν ἀλευρόμυλον καὶ νεροτριβεῖον εἰς Βρεζίστιανην.

65. Πολλάκις ὅσοι δὲν εἶχον κληρονόμους ἀφιέρωνον μετὰ προθυμίας τὴν περιουσίαν των εἴς τινα Μονήν, διὰ νὰ μὴ περιέλθῃ εἰς τὸ Τουρκικὸν Δημόσιον. Πρβλ. Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους, Ἐκδοτικὴ Ἀθηνῶν, τόμ. Ι, σ. 144.

66. Ἐνίοτε πωλήσεις κτημάτων πρὸς τὰς Μονὰς ἦσαν εἰκονικαὶ καὶ ἀπέβλεπον εἰς τὴν ἀπαλλαγὴν ἀτόμων καὶ κοινοτήτων ἐκ τῆς βαριᾶς φορολογίας, αἱ συνέπειαι τῆς ὁποίας ἦσαν πολὺ δυσάρεστοι διὰ τοὺς μὴ καταβάλλοντας τὸν ἀναλογοῦντα φόρον.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κονίτσας

5. *Μεγάλοι εὐεργέται, δωρηταὶ καὶ ἀφιερωταὶ τῆς Μονῆς*

Ὁ Ἠπειρώτης ἱστορικὸς Ἰ. Λαμπρίδης συγκαταριθμεῖ τὴν παρὰ τὴν Ὀστανίτσαν Σταυροπηγιακὴν Μονὴν τῶν Ταξιαρχῶν Γκούρας μεταξὺ τῶν δέκα πέντε ἐν Ἠπείρῳ σεβασμίων χριστιανικῶν μνημείων[67], τὰ ὁποῖα ἔτυχον δωρεῶν καὶ ἀφιερώσεων ἐξ ἀλλοδαπῆς[68].

Τὴν πρώτην θέσιν μεταξὺ τῶν μεγάλων εὐεργετῶν, δωρητῶν καὶ ἀφιερωτῶν τῆς Μονῆς Γκούρας κατέχει ὁ ἱδρυτὴς καὶ κτήτωρ τῆς Μονῆς Σταυρουπόλεως ἐν Βουκουρεστίῳ ἐπίσκοπος Ἰωαννίκιος.

Ὡσαύτως πολλὰς δωρεὰς καὶ ἀφιερώσεις πρὸς τὴν Μονὴν Γκούρας προσέφερον διάφοροι ἡγεμόνες καὶ μεγάλοι ἄρχοντες τῆς Βλαχίας[69].

Ἡ Μονὴ τῶν Ταξιαρχῶν Γκούρας ἐλάμβανε διαφόρους πλουσίας ἐπιχορηγήσεις καὶ ἀπὸ τὴν Ὀρθόδοξον χώραν τῆς Ρωσίας. Αἱ ἐπιχορηγήσεις αὐταὶ ἦσαν ἀφιερώματα εὐσεβῶν αὐτοκρατόρων, εὐπόρων εὐσεβῶν κατοίκων ἢ ὁμογενῶν ἐκπατρισθέντων εἰς Ρωσίαν. Κατὰ τὸν Ἰ. Λαμπρίδην «Ἀλέξανδρος ὁ Παύλου αὐτοκράτωρ τῆς Ρωσσίας διὰ χρυσοβούλλου αὐτοῦ ὑπὸ ἡμερομηνίαν 25 Ὀκτωβρίου 1753 καθιέρωσε πρὸς ψυχικὴν αὐτοῦ σωτηρίαν ὑπὲρ τῆς Μονῆς Γκούρας ἐκ τοῦ ἰδίου τῆς αὐτοκρατορίας ταμείου ρούβλια ἀργυρᾶ 45....»[70]. Ὡσαύτως ὁ αὐτὸς ἱστορικὸς γράφει ὅτι ἡ ἐκ Ρωσίας αὐτοκρατορικὴ[71] αὐτὴ

---

67. Κατὰ τὸν Ἰ. Λαμπρίδην αἱ ἑξῆς 12 Μοναὶ ἐν Ἠπείρῳ ἔτυχον δωρεῶν ἐξ ἀλλοδαπῆς: Πολίτσιανης, Γιουρχὰν καὶ Ἄβελ Βίσιανης, Βελλᾶς, Ὀστανίτσας, Διπαλίτσας, Φραστανῶν, Προφήτου Ἠλιοὺ καὶ Κοιμήσεως (τῶν Πατέρων) Ζίτσης, Κατσικᾶς, Δρόβιανης καὶ Ἀνατολῆς Ἰωαννίνων. Βλ. Ἰ. Λαμπρίδου, Ἱερὰ ἐν Ἠπείρῳ σκηνώματα, σ. 7.

68. Ὡς καὶ εἰς ἄλλα σημεῖα τῆς παρούσης ἐργασίας ἀναφέρεται ἡ Μονὴ Γκούρας ἔτυχεν ἐτησίου ἐπιχορηγήσεως ἡγεμόνων τῆς Βλαχίας, μεγάλων αὐτῆς ἀρχόντων, ἱερομονάχων καὶ ἐμπόρων «πάντων σχεδὸν Ἑλλήνων ἢ ἐξ Ἑλλήνων καταγομένων δι' ἀκινήτων ἐκεῖ περιουσιῶν». Βλ. Ἰ. Λαμπρίδου, Ἱερὰ ἐν Ἠπείρῳ Σκηνώματα, σ. 8-9.

69. Βλέπε πλείονα περὶ τῶν ἐκ Βλαχίας δωρητῶν καὶ ἀφιερωτῶν τῆς Μονῆς Γκούρας εἰς τὸ δεύτερον μέρος τῆς παρούσης ἐργασίας.

70. Βλ. Ἰ. Λαμπρίδου, Ἱερὰ ἐν Ἠπείρῳ Σκηνώματα, σ. 23. Ὁ αὐτὸς ἱστορικὸς εἰς ἄλλο σημεῖον τῆς ἰδίας ἐργασίας του σελ. 8 γράφει: «Ἡ παρὰ τὴν Ὀστανίτσαν Μονὴ κατέχει.. καὶ χρυσόβουλλον τοῦ Αὐτοκράτορος Ἀλεξάνδρου τοῦ Παύλου, ὧν οὐδὲ τὴν ἀντιγραφὴν ἐπέτρεψαν ἡμῖν οἱ κάτοικοι τοῦ χωρίου τούτου». Ἐκ τῆς πληροφορίας αὐτῆς ὁδηγούμεθα εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι τὸ σχετικὸν ἐκ Ρωσίας χρυσόβουλλον ὑπῆρχε εἰς τὴν Μονὴν κατὰ τὰ ἔτη 1885-1890, ἐξαφανισθὲν ἐξ αὐτῆς ὁμοῦ μετ' ἄλλων κειμηλίων κατὰ τοὺς μετέπειτα χρόνους, ὅτε καθ' ὁλοκληρίαν ἀπεγυμνώθη ἡ Μονὴ τῆς Γκούρας.

71. Ἡ πληροφορία τοῦ Ἰ. Λαμπρίδου περὶ τῆς ἐκ Ρωσίας Αὐτοκρατορικῆς δωρεᾶς Ἀλεξάνδρου τοῦ Παύλου ἐν ἔτει 1753 κρίνεται ὑφ' ἡμῶν ὡς ἀνακριβής, τουλάχιστον καθ' ὅ μέρος ἀφορᾷ εἰς τὸν χρόνον ἐκδόσεως τοῦ σχετικοῦ χρυσοβούλλου. Ὡς γνωστὸν κατὰ τὰ ἔτη 1741-1761 εἰς τὴν Ρωσίαν ἦτο αὐτοκράτειρα ἡ Ἐλισάβετ, ἡ ὁποία ἀπέστειλε πολλὰ δῶρα εἰς τὰς Ἑλληνικὰς Ἐκκλησίας καὶ Μονάς, Βλ. Κ. Ν. Σάθα, Τουρκοκρατουμένη Ἑλλὰς (1453-1821), Ἀθῆναι 1962, σ. 452. Ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Ρωσίας Ἀλέβανδρος ὁ Α', υἱὸς τοῦ Παύλου τοῦ Α' καὶ ἔγγονος Αἰκατερίνης τῆς Β' ἀνῆλθεν εἰς τὸν θρόνον μετὰ τὴν δολο-

Δημοσιακή Βιβλιοθήκη Κοντοας

δωρεὰ ἐχορηγεῖτο εἰς τὴν Μονὴν Γκούρας καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ ΙΘ' αἰῶνος[72], ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰς λοιπὰς ἐπιχορηγουμένας Μονὰς καὶ 'Εκκλησίας τῆς 'Ηπείρου, αἱ ὁποῖαι ἀπὸ τοῦ 1842-1843 «οὐδεμία οὐδ' ὀβολὸν ἄχρι σήμερον ἔλαβε, καίτοι ἡ Ρωσσικὴ κυβέρνησις ἐξακολουθεῖ πάντοτε, ἔστω καὶ κατὰ διαλείμματα μικρὰ νὰ ἀποστέλλῃ τὰ ὁρισθέντα»[73]. Δυστυχῶς παρὰ τὴν ἐπισταμένην ἔρευναν ἡμῶν δὲν ἠδυνήθημεν νὰ ἐξακριβώσωμεν οὔτε τὸν ἀληθῆ χρόνον ἐκδόσεως τοῦ ἐκ Ρωσίας Αὐτοκρατορικοῦ Χρυσοβούλλου, ἀλλ' οὔτε καὶ τὴν ἀκριβῆ χρονολογίαν κατὰ τὴν ὁποίαν διεκόπη ἡ ἐνιαύσιος αὐτὴ αὐτοκρατορικὴ ἐπιχορήγησις πρὸς τὴν Μονὴν τῶν Ταξιαρχῶν Γκούρας[74].

Μεταξὺ τῶν μεγάλων δωρητῶν καὶ ἀφιερωτῶν τῆς Μονῆς Γκούρας ὁ ἱστορικὸς 'Ι. Λαμπρίδης συγκαταλέγει καὶ τὸν 'Αρχιμανδρίτην 'Ιωαννίκιον Πολύδωρον ἐκ τοῦ γένους Βενετοπούλου[75]. 'Ο ἱερομόναχος 'Ιωαννίκιος μετὰ τὴν

φονίαν τοῦ πατρὸς του τὴν 12ην Μαρτίου 1801 καὶ παρέμεινεν εἰς αὐτὸν μέχρι τοῦ θανάτου του ἐν ἔτει 1825. Βλέπε 'Εγκυκλοπαιδικὸν Λεξικὸν 'Ελευθερουδάκη, τόμ. 1, σ.757-758.

72. Εἰς Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 21ης Μαΐου 1839 (κώδ. ΙΘ' σ. 121-2) Γρηγορίου τοῦ ΣΤ' πρὸς τὸν Ρῶσον πρεσβευτὴν ἀναγινώσκομεν: «Οἱ ὁσιώτατοι Πατέρες τῆς Μονῆς Γκούρας καὶ τῆς Μονῆς Μολυβδοσκεπάστου ἔγραψαν ὅτι ἠλεημένα ὄντα παρὰ τῆς θεοσυντηρήτου Ρωσικῆς Αὐτοκρατορίας δι' ἐτησίου χορηγίας πτωχοτήτων τινων, ἤδη χρόνους σχεδὸν 15, διὰ τὰ μεσολαβήσαντα περιστατικά, ὑστεροῦνται τῆς τοιαύτης βοηθείας». Διὸ ὁ Πατριάρχης συνιστᾷ περὶ τῆς ἀποδόσεως «τῶν τοσούτων βασιλικῶν ἐλεῶν πρὸς βοήθειαν τῶν ἱερῶν ἐκείνων σκηνωμάτων χρηματικῆς πιεζομένων ἀνάγκαις καὶ εἰς ταῦτα σαλευόντων τὰς ἐλπίδας». Τὸ ἔγγραφον αὐτὸ ἐδημοσιεύθη ὁλόκληρον ὑπὸ τοῦ Καλ. Δελικάνη, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 248.

73. Βλ. 'Ι. Λαμπρίδου. Ἱερὰ ἐν 'Ηπείρῳ Σκηνώματα, σ. 23-24.

74. 'Ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Φιλαδελφείας Βαρθολομαῖος, Διευθυντὴς τοῦ 'Ιδιαιτέρου Πατριαρχικοῦ Γραφείου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Δημητρίου τοῦ Α' ἀπέστειλε πρὸς τὸν Γρηγόριον Σκοπέϊ (Χριστούγεννα 1980) ἁρμόδιον τοῦ Ρωσικοῦ Πατριαρχείου σχετικὴν ἐπιστολὴν μὲ τὴν παράκλησιν νὰ ἀναζητήσῃ καὶ ἀνεύρῃ εἰς τὰ Κρατικὰ 'Αρχεῖα τῆς Ρωσίας τὸ σχετικὸν χρυσόβουλλον. Εἰς τὸ ἀπαντητικὸν γράμμα αὐτοῦ ὑπὸ ἡμερομηνίαν 30 'Ιανουαρίου 1981 διαλαμβάνει καὶ τὰ ἑξῆς σχετικά: «...Καταβάλλω προσπαθείας, ὅπως ἐκπληρώσω τὴν παράκλησιν Ὑμῶν. Ἤδη ἐγένετο ἐπερώτησις ἐν Λένινγκραδ. Δὲν γνωρίζω ποῖον θὰ εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα, διότι ἡ ἀποσταλεῖσα παρ' Ὑμῶν πληροφορία περὶ τοῦ χρυσοβούλλου χρήζει διευκρινήσεων». Σχετικὸν Γράμμα ὑπάρχει εἰς τὸ προσωπικόν μου 'Αρχεῖον. Καίτοι ἀπεστάλησαν σχετικαὶ συμπληρωματικαὶ πληροφορίαι, ὅμως μέχρι σήμερον οὐδεμίαν ἀπάντησιν ἐλάβομεν. 'Ο 'Ι. Λαμπρίδης ἐκτιμῶν τὴν μεγάλην ἀξίαν τῶν σχετικῶν χρυσοβούλλων καὶ σιγιλλίων διὰ τὴν συγγραφὴν τῆς ἱστορίας τῶν χριστιανικῶν μνημείων τῆς 'Ηπείρου γράφει: «'Ιδίαν ἱστορίαν περὶ ἑκάστου σχεδὸν τῶν χριστιανικῶν τούτων τεμενῶν θὰ ἠδύνατό τις νὰ γράψῃ, ἐὰν τὰ ὑπὲρ αὐτῶν ἐκδοθέντα χρυσόβουλλά τε καὶ σιγίλλια, ὡς καὶ αἱ ὑπὲρ αὐτῶν συνταχθεῖσαι διαθῆκαι καὶ τὰ παντοίων σημειώσεων χειρόγραφα αὐτῶν καὶ βιβλία διεσώζοντο». Βλ. 'Ι. Λαμπρίδου, Ἱερὰ ἐν 'Ηπείρῳ Σκηνώματα, σ.9.

75. Βλ. 'Ι. Λαμπρίδου. Περὶ τῶν ἐν 'Ηπείρῳ 'Αγαθοεργημάτων, Μέρος Β', ἐν 'Αθήναις 1880, σ. 193-194 καὶ Στεφ. Μπέττη, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 204. 'Ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Φωκίδος Χρυσόστομος Βενετόπουλος, εἰς τὸν ὁποῖον ἔγραψα σχετικὴν ἐπιστολὴν μοὶ ἀπήντησεν ὅτι οὐδέποτε ἤκουσε τι περὶ τοῦ ἱερομονάχου 'Ιωαννικίου καὶ ὅτι ἀσφαλῶς

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόντσας

ἔξωσίν του ἐκ τῆς Ἡγουμενίας τῆς Βάλιας ἐν ἔτει 1860, ἐδώρησεν εἰς τὸν ἐν Ἀθήναις Σύλλογον πρὸς διάδοσιν τῶν Ἑλληνικῶν Γραμμάτων δέκα τρία ἀγροτικὰ Γραμμάτια τῆς Βλαχίας[76] πρὸς ἀνέγερσιν καὶ διατήρησιν ἐν τῇ κώμῃ τῆς Ὀστανίτσης, ἔνθα καὶ ἡ Μονὴ τῆς Γκούρας, Παρθεναγωγείου μεθ' ὑφαντηρίου. Τὴν δωρεὰν τοῦ Ἰωαννικίου Πολυδώρου ἐπετρόπευον ὁ κατὰ καιροὺς Μητροπολίτης Ἰωαννίνων καὶ ὁ Γυμνασιάρχης τῆς Ζωσιμαίας Σχολῆς Ἰωαννίνων[77]. Κατὰ τὸ κείμενον τῆς δωρεᾶς διὰ τὴν ἀνέγερσιν τοῦ Παρθεναγωγείου ἔπρεπε νὰ χρησιμοποιηθοῦν οἱ τόκοι τῶν δύο πρώτων ἐτῶν τοῦ ἀφιερώματος, ἀνερχόμενοι ἐτησίως εἰς τὸ ποσὸν τῶν 185 καισαρικῶν φλωρίων. Ἐν συνεχείᾳ νὰ διορισθῇ διδασκάλισσα μὲ ἐτήσιον μισθὸν 100 φλωρία. Τὰ ἐναπομένοντα 85 φλωρία καὶ ἐπὶ δύο συνεχῆ ἔτη ἔπρεπε νὰ διατίθενται πρὸς ἀγορὰν βιβλίων, γραφικῆς ὕλης, ἐργαλείων καὶ ὕλης πρὸς ὕφανσιν. Τέσσαρα ἔτη μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἰωαννικίου καὶ ἐπὶ δέκα συνεχῆ ἔτη ἡ δωρεὰ του ἔπρεπε νὰ διανέμηται ὡς ἀκολούθως: 100 φλωρία εἰς τὴν διδασκάλισσαν τοῦ Παρθεναγωγείου, 50 εἰς τὴν τοῦ ὑφαντηρίου, 5 εἰς τὰς ἀρίστας μαθητρίας εἰς τὰ γράμματα ἢ τὰ χειροτεχνήματα, 7 εἰς τὸ χωρίον τῆς Ὀστανίτσης, διὰ νὰ τελῇ ἐτήσιον μνημόσυνον ὑπὲρ ἀναπαύσσεως τῆς ψυχῆς του καὶ τὰ ὑπόλοιπα νὰ ἀνατοκίζωνται ὑπὸ τοῦ Συλλόγου ἐπὶ 16 ἔτη, ἐπὶ τῷ σκοπῷ τῆς εἰσπράξεως ἐκ μέρους τοῦ ἱδρύματος 200 καθαρῶν φλωρίων[78].

Ἐκ τῆς ἀνεκδότου ἀλληλογραφίας τῶν Ζωσιμάδων πληροφορούμεθα ὅτι ὁ Μητροπολίτης Βελλᾶς καὶ Πωγωνιανῆς Ἱερόθεος ἔλαβεν «ἐκ τῶν ἐν Ἰωαν-

---

δὲν ἀνήκει οὔτε εἰς τοὺς μακρινοὺς συγγενεῖς του. Δυστυχῶς δὲν κατέστη δυνατὸν νὰ ἀνακαλύψω ἄλλην πηγὴν διὰ τὸ γένος Βενετοπούλου.

76. Ὁ Ἰ. Λαμπρίδης γράφει ὅτι ἡ δωρεὰ αὕτη ἐγένετο κατὰ τὸ ἔτος 1873. Βλ. Ἰ. Λαμπρίδου, Περὶ τῶν ἐν Ἠπείρῳ Ἀγαθοεργημάτων, σ. 193. Πρβλ. καὶ Στεφ. Μπέττη, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 204.

77. Βλέπε Ἰ. Λαμπρίδου, Περὶ τῶν ἐν Ἠπείρῳ Ἀγαθοεργημάτων, σ. 193. Πρβλ. Στεφ. Μπέττη, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 204 καὶ Ν. Παπανικολάου «Ἰωαννίκιος Πολύδωρος, τὸ ἐπιβλητικὸ μνημόσυνόν του», ἐφημερὶς «Πανηπειρωτικὴ» ἀριθ. φύλλου 35/Νοέμβρης 1980, σ. 6. Περὶ τῆς διοικήσεως τῶν κληροδοτημάτων εἰς τὴν Ἤπειρον ὁ Κ. Παπαγεωργίου, Ἡ παιδεία στὴν Ἤπειρο 1204-1950, τόμ. Α', Κέρκυρα 1950, σ. 15 γράφει: «Ἡ διοίκησις τῶν ἱδρυμάτων ἦταν «δημοκρατικὴ».....Τὸ κοινὸ τῆς πόλεως ψήφιζε διάφορες ἐπιτροπὲς ποὺ διοικοῦσαν τὰ «Λάσσα» τὰ κληροδοτήματα δηλ. τῶν διαφόρων εὐεργετῶν μὲ τὴν ἐποπτεία τοῦ Δεσπότη. Οἱ καταχρήσεις δὲν ἔλλειπαν. Συχνὰ τὸ κοινὸν τῶν Γιαννίνων ξεσηκώνεται ἐναντίον τῶν ἀσυνειδήτων ἐπιτρόπων, ποὺ τοῦ ἔτρωγαν τὰ λεπτὰ καὶ τοὺς «κατέβαζε» διορίζοντας ἄλλους. Καὶ ὁ λαϊκὸς στίχος ἔλεγε «οἱ ἀρχόντοι τρῶν τὰ λάσσα καὶ οἱ φτωχοὶ τσ' οὐρὲς 'πτὰ πράσσα».

78. Βλ. Στεφ. Μπέττη, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 204. Ὁ Ἰ. Λαμπρίδης γράφει ὅτι τὸ ἔτος 1875 κατετέθησαν εἰς τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν 16.000 δρχ. «καὶ ἐκ τῆς προσόδου τούτων μέρος μόνον δυστυχῶς χρησιμεύει ἄχρι τοῦδε πρὸς διατήρησιν Σχολείου κοινοῦ καὶ οὐχὶ Παρθεναγωγείου ἐν ἀγνοίᾳ ἴσως τοῦ ἐφορεύοντος Συλλόγου καὶ τῶν διορισμένων ἐποπτῶν». Βλ. Ἰ. Λαμπρίδου, Ἠπειρωτικὰ Ἀγαθοεργήματα, Β', σ. 194.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

νίνοις ἐπιτρόπων τῆς φιλογενεστάτης καὶ φιλομούσου τῆς Ζωσιμαίας ἀδελφότητος χάριν δωρεᾶς, 15 σώματα ἐκ τῶν νέων κυριακοδρομίων τοῦ τε θείου καὶ ἱεροῦ Εὐαγγελίου καὶ τῶν Πράξεων τῶν Ἀποστόλων, πρὸς διανομὴν αὐτῶν εἰς Ἱερὰς Ἐκκλησίας καὶ Μοναστήρια, ὡς κάτωθεν ὀνομαστὶ φαίνονται: 1 ἤτοι ἕν, δοθήσεται τῇ Ἱερᾷ Μονῇ τοῦ χωρίου Ὀστανίτζας»[79].

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

79. Βλ. Φιλίππου Σεγκούνη, Ἀνέκδοτος ἀλληλογραφία τῶν Ζωσιμάδων, Η.Χ. 8 (1933), σ. 39-40.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΤ'

ΤΑ ΕΣΟΔΑ ΚΑΙ ΕΞΟΔΑ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ

1. Ἔσοδα

α) Ἀπὸ εἰσοδήματα καὶ ἐνοίκια κτημάτων

Ἡ ἱερὰ Μονὴ Γκούρας, ὡς εἴδομεν ἀνωτέρω, εἶχε μεγάλην κτηματικὴν περιουσίαν[1]. Τὸ γεγονὸς αὐτὸ συνετέλεσεν, ὥστε νὰ ἔχῃ μεγάλον ἀριθμὸν εἰσοδημάτων ἐτησίως. Τὰ ἔσοδα τὰ προερχόμενα ἀπὸ εἰσοδήματα κτημάτων τόσον εἰς τὸν τόπον τῆς Μονῆς[2], ὅσον καὶ εἰς τὰς πέριξ περιοχὰς Ρουψιά, Ζαραβίνα, Τσαραπλανὰ καὶ Βρεζίστιανη ἦσαν μεγάλα. Ὅλα τὰ εἰσπραττόμενα ἐκ τῶν πωλουμένων προϊόντων τῆς Μονῆς χρηματικὰ ποσὰ εἶναι δύσκολον νὰ ὑπολογισθοῦν. Ὁ ἱστορικὸς Ἰ. Λαμπρίδης ἐν προκειμένῳ γράφει:« Ἡ ἄλλοτε ὀλβία αὕτη Μονὴ μόνον ἐκ τῶν εἰς Βρεζίστιανην ἀγρῶν, ἀμπέλων, ἀλευρομύλου καὶ νεροτριβείου αὐτῆς ἐσοδεύει περὶ τὰς 130-140 λίρας»[3].

Ὡσαύτως εἶναι δύσκολον νὰ ὑπολογισθοῦν τὰ ἐτήσια ἔσοδα τῆς Μονῆς Γκούρας ἀπὸ ἐκμισθώσεις καὶ ἐνοίκια κτημάτων, δασῶν, ἐργαστηρίων, καταστημάτων καὶ ἄλλων[4]. Εἰς τὰς πακτώσεις τῶν ἐν Ἠπείρῳ καὶ Βλαχίᾳ μοναστηριακῶν κτημάτων τῆς Σταυροπηγιακῆς Μονῆς Γκούρας ἐγένοντο πολλάκις ἐπεμβάσεις διαφόρων ἐξωεκκλησιαστικῶν παραγόντων διὰ τὴν ἐπίτευξιν συγκεκριμένων προτιμήσεων, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον εἶχεν ὡς συνέπειαν τὴν ζημίαν τῆς Μονῆς[5].

---

1. Ὡς γνωστὸν ἀπὸ τοὺς Βυζαντινοὺς ἤδη χρόνους, τὸν ἱστορικὸν βίον τῶν Μονῶν ἐχαρακτήριζε δυστυχῶς τὸ φαινόμενον τῆς πολυκτημοσύνης καὶ τῆς ὑπερβολικῆς ἀπασχολήσεως μὲ οἰκονομικὰ ζητήματα. Τὸ μεγαλύτερο μέρος τῶν Πατριαρχικῶν ἐγγράφων, τὰ ὁποῖα ἀναφέρονται εἰς τὴν Σταυροπηγιακὴν Μονὴν τῶν Ταξιαρχῶν Γκούρας, εἶναι χρεωστικαὶ ὁμολογίαι, ἐξοφλητικαὶ ἀποδείξεις, τίτλοι ἰδιοκτησίας, κατάστιχα λογαριασμῶν, ἐνοικιαστήρια συμβόλαια, κτηματολόγια καὶ ἄλλα κτηματικὰ προβλήματα.

2. Τὸ μεγαλύτερο μέρος τῆς πεδιάδος τῆς Ὀστανίτσης ἀνῆκεν εἰς τὴν Μονὴν τῆς Γκούρας.

3. Βλ. Ἰ. Λαμπρίδου, Ἱερὰ ἐν Ἠπείρῳ Σκηνώματα, σ. 18.

4. Περὶ τῶν ἀνωτέρω δὲν ἔχομεν σαφῆ καὶ ἀκριβῆ πληροφορίαν, διότι δυστυχῶς δὲν διεσώθη μέχρις ἡμῶν τὸ Κτηματολόγιον τῆς Μονῆς Γκούρας.

5. Ὁ Ἰ. Λαμπρίδης ἀναφερόμενος εἰς τὰς ἐκμισθώσεις τῶν ἰδιοκτησιῶν τῶν ἐν Βλαχίᾳ Μετοχίων γράφει: «Πᾶς ἐκμισθωτὴς πρὸς ἐπίτευξιν ἐκμισθώσεως ἰδιοκτησιῶν οἱ-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Ἐκ Πατριαρχικοῦ ἐγγράφου τῆς 25 Ἰουλίου 1859 πληροφορούμεθα ὅτι ὁ ἡγούμενος τῆς Γκούρας Χρύσανθος ἐπρόκειτο νὰ ἐκδώσῃ κοντράκτον περὶ τῶν ἐν Βλαχίᾳ Μετοχίων καὶ κτημάτων τοῦ ἱεροῦ αὐτοῦ Μοναστηρίου. Ἐπειδὴ εἰς Κωνσταντινουπόλιν εὑρίσκοντο μερικοί, οἱ ὁποῖοι «ἐπρότεινον ὑπερθεματισμὸν καὶ προσθήκην οὐσιώδους ποσότητος», τὸ Πατριαρχεῖον ἐκ προνοίας ἐκκλησιαστικῆς ἀφορώσης τὴν ὠφέλειαν τοῦ ἱεροῦ αὐτοῦ Μοναστηρίου εἰδοποίησε τὸν ἡγούμενον, ὅπως μὴ ἐκδώσῃ κοντράκτον ἢ ἄλλο ἀντίγραφον πραγματευόμενον οἱανδήποτε πρᾶξιν περὶ τῶν ἐν Βλαχίᾳ μοναστηριακῶν μετοχίων καὶ κτημάτων αὐτῶν, χωρὶς προηγουμένως νὰ λάβῃ ὁδηγίας καὶ ὑποδείξεις παρὰ τοῦ Πατριαρχείου[6]. Τὴν 11ην Αὐγούστου 1859 ἐστάλη ἑτέρα ἐπιστολὴ πρὸς τὸν ἡγούμενον Χρύσανθον, ἵνα σπεύσῃ καὶ πληροφορήσῃ ταχέως τὸ Πατριαρχεῖον «μέχρι τίνος ἀνέβη ἡ πλειοδότησις τῆς πακτώσεως τῶν μοναστηριακῶν κτημάτων ἐν Βλαχίᾳ»[7]. Ἐκ Πατριαρχικοῦ ἐγγράφου τῆς 8ης Σεπτεμβρίου 1859 πρὸς τὸν ἡγούμενον τῆς Γκούρας Ἰγνάτιον πληροφορούμεθα ὅτι τὸ ποσὸν τοῦ πλειστηριασμοῦ εἰς τὴν γενομένην παρὰ τῇ Μονῇ τῆς Γκούρας δημοπρασίαν τῶν ἐν Βλαχίᾳ Μοναστηριακῶν κτημάτων αὐτῆς ἀνέβη μέχρι τοῦ ποσοῦ τῶν τεσσάρων χιλιάδων φλωρίων, τὸ δὲ Πατριαρχεῖον ὑπεχρεώθη κατόπιν ἐπιμόνων ἐπισκοπικῶν ἀξιώσεων[8] νὰ ἐπέμβῃ παρὰ τῷ ἡγουμένῳ τῆς Μονῆς, ἵνα προτιμηθῇ εἰς τὴν πάκτωσιν «ὁ τιμιώτατος κυρ - Νικόλαος Σκαλιέρης»[9], ὁ ὁποῖος εἶχεν ἀντιπροσώπους του εἰς Ὀστανίτσαν. Ἐπειδή, κατὰ τὸ Πατριαρχικὸν πάντοτε ἔγγραφον, ἡ προτεινομένη προτίμησις ἦτο ὅλως ἀζήμιος διὰ τὸ Μοναστήριον τῆς Γκούρας, τὸ Πατριαρχεῖον παρήγγειλε πρὸς τὸν ἡγούμενον Ἰγνάτιον, ἵνα προτιμηθοῦν οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ Σκαλιέρη, οἱ ὁποῖοι προσέφερον τὸ αὐτὸ ποσὸν καὶ νὰ ἐκδοθῇ, εἰς τὸ ὄνομα τῆς τιμιότητός του τὸ μοναστηριακὸν κοντράκτον[10].

οὐδήποτε Μετοχίου ὤφειλε νὰ φθείρῃ δώροις τοὺς ἐν Βουκουρεστίῳ ὁμογενεῖς καὶ τοὺς ἐν Ἠπείρῳ ἡγουμενεύοντας, οἵτινες ἄνευ τῆς συγκαταθέσεως τῶν ἐγχωρίων προκρίτων δὲν προέβαινον εἰς σύνταξιν ἐνοικιαστηρίων ἐπικυρουμένων καὶ ὑπὸ τῶν κατὰ χώρας ἀρχιερέων ἐν γνώσει τῶν περὶ αὐτοὺς ἀρχόντων καὶ προσεπικυρουμένων ὑπὸ τῶν Πατριαρχείων ἀρκουμένων καὶ εἰς εἰκονικὰς πολλάκις συναλλαγματικὰς πρὸς κορεσμὸν τῆς μεγάλης αὐτῶν ἀπληστίας» Βλ. Ἰ. Λαμπρίδου, Ἱερὰ ἐν Ἠπείρῳ Σκηνώματα, σ. 53.

6. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον ὑπ' ἀριθ. 446/25 Ἰουλίου 1859, πρὸς τὸν Ἡγούμενον τῆς Γκούρας Χρύσανθον.

7. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 11ης Αὐγούστου 1859, σ. 455, πρὸς τὸν Ἡγούμενον τῆς Γκούρας Χρύσανθον.

8. Ὁ Ἰ. Λαμπρίδης ἀναφερόμενος εἰς τὴν ματαίωσιν τοῦ σκοποῦ τῆς συστάσεως τῶν ἐν Βλαχίᾳ Μοναστηρίων γράφει: «Ἡ σῆψις τῶν ἰχθύων ἐκ τῆς κεφαλῆς ἄρχεται. Ἐὰν δὲ τὸ ἅλας μωρανθῇ, ἐν τίνι ἁλισθήσεται;». Βλ. Ἰ. Λαμπρίδου, Ἱερὰ ἐν Ἠπείρῳ Σκηνώματα, σ. 45.

9. Δυστυχῶς δὲν ἠδυνήθημεν νὰ ἀνεύρωμεν σχετικὰς πληροφορίας περὶ τοῦ Νικολάου Σκαλιέρη.

10. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 8ης Σεπτεμβρίου 1859, σ. 463, πρὸς τὸν Ἡγούμενον τῆς Γκούρας Ἰγνάτιον.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ιωαννίνων

Κατὰ τὰ τέλη τοῦ ἔτους 1900 οἱ κάτοικοι τῆς Ὀστανίτσης ἀπέστειλαν εἰς τὸ Πατριαρχεῖον ἀναφοράν, ἀφορῶσαν εἰς τὴν σκοπουμένην πάκτωσιν τῶν κτημάτων τῆς ἐκεῖσε Πατριαρχικῆς καὶ Σταυροπηγιακῆς Μονῆς τῶν Ταξιαρχῶν Γκούρας, ἡ ὁποία «συνοδικῇ διαγνώσει» διεβιβάσθη ἐπὶ ἐπιστροφῇ εἰς τὸν Μητροπολίτην Βελλᾶς καὶ Κονίτσης Κωνσταντῖνον, ἵνα λάβῃ γνῶσιν καὶ ἐνεργήσῃ ἀναλόγως τὰ δέοντα[11]. Τὴν 7ην Ὀκτωβρίου 1902 ὁ Βελλᾶς καὶ Κονίτσης Κωνσταντῖνος διὰ γράμματος αὐτοῦ πρὸς τὸ Πατριαρχεῖον ἐπρότεινε τὴν πάκτωσιν τῆς ἱερᾶς Σταυροπηγιακῆς Μονῆς Γκούρας εἰς τὸν ἐκ τοῦ παρακειμένου χωρίου τῆς Διπαλίτσης Ἰωάννην Πρωτοπαπᾶν[12]. Ἡ πρότασις ἐκείνη ἐγένετο συνοδικῶς δεκτή, ἐδηλώθη δὲ εἰς τὸν ρηθέντα Μητροπολίτην ἀπαντητικῶς «ὅτι ἔξεστιν αὐτῷ ἐκκλησιαστικῶς, ἵνα προβῇ ὑπὸ τοὺς προτεινομένους ὅρους εἰς τὴν εἰρημένην πάκτωσιν συνάπτουσα καὶ ἀνταλλάσσουσα μετὰ τοῦ διακηφθέντος πακτωτοῦ τὰ προσήκοντα συμβόλαια καὶ λαμβάνουσα παρ' αὐτοῦ ἀξιόχρεον ἐγγύησιν περί τε τῆς πιστῆς ἐκπληρώσεως τῶν συνομολογηθησομένων ὅρων καὶ περὶ τῆς ἀλωβήτου διατηρήσεως τῆς κινητῆς τε καὶ ἀκινήτου περιουσίας τῆς Μονῆς»[13].

Ἐκτὸς ἀπὸ τὴν γεωργίαν καὶ τὴν ἀμπελουργίαν ἱκανοποιητικὰς προσόδους ἀπέδιδον εἰς τὴν Μονὴν καὶ τὰ ὑπ' αὐτῆς ἐκτρεφόμενα κοπάδια προβάτων καὶ κατσικιῶν[14].

β) Ἀπὸ ἐκτάκτους προσόδους καὶ «ζητείας»

Πλὴν τῶν ὡς ἄνω εἰσοδημάτων ἡ Ἱερὰ Μονὴ τῆς Γκούρας εἶχεν ἐτήσια ἔσοδα καὶ ἐξ ἐκτάκτων προσφορῶν, αἱ ὁποῖαι ἐγένοντο πρὸς αὐτὴν ἐκ μέρους διαφόρων εὐσεβῶν προσκυνητῶν, δωρητῶν καὶ ἀφιερωτῶν[15].

Σημαντικὴ πηγὴ εἰσοδημάτων διὰ τὴν Μονὴν ἀπετέλουν καὶ οἱ κατὰ καιροὺς ἔρανοι ἢ «ζητεῖαι», αἱ ὁποῖαι διηνεργοῦντο εἰς περιοχάς, ὅπου ὑπῆρχον Ὀρθόδοξοι χριστιανικοὶ πληθυσμοί[16].

---

11. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον ὑπ' ἀριθ. 92/19 Ἰανουαρίου 1901, σ. 16, πρὸς τὸν Βελλᾶς καὶ Κονίτσης Κωνσταντῖνον.

12. Τελευταῖος πακτωτὴς τῆς Μονῆς Γκούρας ἦτο ὁ ἐκ Διπαλίτσης Κ. Σιούλας, ὁ ὁποῖος ἦτο συγγενὴς τοῦ Βελλᾶς καὶ Κονίτσης Σπυρίδωνος.

13. Βλέπε Πατριαρχικὸν ἔγγραφον ὑπ' ἀριθ. 187/12 Μαρτίου 1903, πρὸς τὸν Βελλᾶς καὶ Κονίτσης Κωνσταντῖνον.

14. Ἡ Μονὴ Γκούρας εἰσέπραττεν μεγάλον ἀριθμὸν γροσίων ἐκ τῆς πωλήσεως τοῦ βουτύρου, τοῦ τυροῦ καὶ τοῦ μαλλίου.

15. Δυστυχῶς δὲν διεσώθη τὸ «βιβλίον προσκομιδῆς» τοῦ μοναστηρίου (χειρόγραφος κῶδιξ), ὅπου ἐπὶ αἰῶνας οἱ μοναχοὶ κατέγραψαν πλῆθος ὀνομάτων εὐεργετῶν, ἀφιερωτῶν καὶ δωτηρῶν τῆς Μονῆς.

16. Ἡ συνήθεια τῶν «ζητειῶν» ἀναπτυχθεῖσα κατὰ τοὺς χρόνους τῆς Τουρκοκρατίας ἦτο πολὺ διαδεδομένη εἰς τὴν Ἤπειρον. Οἱ ἀποστελλόμενοι πρὸς συλλογὴν τῶν «ζητειῶν» μοναχοὶ ἐλέγοντο «ταξειδευταὶ ἢ ταξειδιῶται». Βλ. Ἀπ. Βακαλοπούλου, ἔνθ' ἀνωτ., τόμ.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόντσας

γ) Ἀπὸ «Ἐξαρχικὴν ἐπίδοσιν» χωρίων

Προσοδοφόρος θεσμὸς διὰ τὰς σταυροπηγιακὰς Μονὰς ἦτο καὶ ἡ «ἐξαρχικὴ ἐπίδοσις» χωρίων[17]. Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον παρεχώρει εἰς διαφόρους Σταυροπηγιακὰς Μονὰς τὸ δικαίωμα νὰ εἰσπράττουν διὰ λογαριασμὸν των ἀπὸ ἕνα, δύο ἢ καὶ περισσότερα χωρία τὸν ἐκκλησιαστικὸν φόρον καὶ τὰ ἄλλα ἔκτακτα τέλη[18].

Ὁ ἱστορικὸς Μ. Γεδεὼν εἰς τὸ ἔργον αὐτοῦ «Ἱστορία τῶν τοῦ Χριστοῦ πενήτων» γράφει: «Ὁ φιλίστωρ παρατηρεῖ ὅτι ὑπῆρχον καὶ χωρία - κοινότητες - Ὀρθοδόξων ὑποκειμένων εἰς μονάς· Κύριλλος ὁ Κονταρὴς προσήλωσε, πρὸ τοῦ 1636, τὴν ἐν τοῖς χωρίοις τῆς ἐπισκοπῆς Δρυϊνουπόλεως Σαρακίνισταν τῇ σταυροπηγιακῇ μονῇ Γκούρας. Μετ' ὀλίγον, κατὰ Νοέμβριον τοῦ 1636, Νεόφυτος ὁ Γ' ἀποφαίνεται συνοδικῶς ὅτι, τό τε χωρίον τῆς Σαρακίνιστας καὶ μονὴ Γκούρας, ἐνοριακὰ καὶ τὰ δύο ὄντα, ὑπόκεινται τῷ ἐπισκόπῳ Δρυϊνουπόλεως»[19]. Τὴν πληροφορίαν ταύτην ἐπαναλαμβάνει καὶ ὁ Λ. Ι. Βρανούσης εἰς τὴν ἐργασίαν αὐτοῦ «Ἡ ἐν Ἠπείρῳ Μονὴ Σωσίνου»[20].

Ἡ Σταυροπηγιακὴ Μονὴ Γκούρας ἔχουσα κατὰ τὰς προαναφερθείσας πληροφορίας ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν αὐτῆς τὸ χωρίον Σαρακίνιστα ὑπεχρεοῦτο νὰ φροντίζῃ περὶ τῆς θρησκευτικῆς, διανοητικῆς καὶ ἐν γένει προαγωγῆς τῶν

Δ', σ. 67, 314. Πρβλ. Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους, Ἐκδοτικὴ Ἀθηνῶν, τόμ. Ι', σ. 144 καὶ Παπαδοπούλου - Κεραμέως, Α., Ἀνάλεκτα Ἱεροσολυμιτικῆς Σταχυολογίας, τόμ. Δ', Πετρούπολις 1897, σ. 53 «Ἐκλογαὶ Ἡγουμένων καὶ ταξειδιωτῶν». Εἰς ἔγγραφον τῆς Μητροπόλεως Κερκύρας ἐν ἔτει 1741 Ὀκτωβρίου 2 ἀναγινώσκομεν: «Ἡμεῖς, Ἰωάννης Βούλγαρης, Θεοῦ ἐλέει Μέγας Πρωτοπαπᾶς Κερκύρας καὶ τῶν πέριξ νήσων. Τὸν παρόντα ἐν ἱερομονάχοις ὁσιώτατον Λαυρέντιον ἐκ τῆς σεβασμίας Βασιλικῆς Μολυβδοσκεπάστου Μονῆς, τῆς Ὑπεραγίας Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου ἐν τῇ Ἐπαρχίᾳ Πωγωνιανῆς κειμένη παρὰ τῶν ἐκεῖσε μοναχῶν ἀποστελλόμενον.....Δέξασθε τοιγαροῦν ἅπαντες καὶ ἀφθονοπαρόχως ἐλεήσατε». Βλ. Στ. Γκατσοπούλου, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 31.

17. Ὁ θεσμὸς αὐτὸς ἀπετέλει σημαντικὴν παραχώρησιν ὄχι μόνον πρὸς τὰ μοναστήρια, ἀλλὰ καὶ πρὸς τοὺς κατοίκους τῶν εἰς αὐτὰ προσαρτωμένων χωρίων. Ἐντεῦθεν καὶ αἱ ἀγωνιώδεις προσπάθειαι τῶν ἐνδιαφερομένων χωρίων διὰ τὴν διατήρησιν τῆς ἐξαρχικῆς αὐτῶν ἐπιδόσεως ἢ τὴν ἐπιδίωξιν ὑπαγωγῆς των εἰς τὴν ἐπίσκεψιν πατριαρχικῶν σταυροπηγίων. Πρβλ. Βασιλ. Μπαρᾶ, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 153 καὶ Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους, Ἐκδοτικὴ Ἀθηνῶν, τόμ. Ι, σελ. 144 καὶ Λ. Ι. Βρανούση, Ἡ ἐν Ἠπείρῳ Μονὴ Σωσίνου, σ. 100-101.

18. Πολλὰ εἶναι τὰ γνωστὰ παραδείγματα κατὰ τὰ ὁποῖα σταυροπηγιακαὶ Μοναὶ εἶχον ὑπὸ τὴν πνευματικὴν αὐτῶν κυβέρνησιν χωρία καὶ ναούς. Οὕτω ἡ Μονὴ Γηρομερίου ἐνέμετο δώδεκα χωρία τῆς περιοχῆς της, ἡ Μονὴ κάτω Παναγιᾶς τῆς Ἄρτης τρία χωρία, ἡ Μονὴ Σωσίνου τὴν κώμην Πογδόριανη κλπ. Βλ. Μ. Γεδεών, Ἱστορία τῶν τοῦ Χριστοῦ πενήτων (1453-1913), τεῦχος Δ', Ἀθῆναι 1939, σ. 307, Λ. Ι. Βρανούση, Ἡ ἐν Ἠπείρῳ Μονὴ Σωσίνου, σ. 98-99 καὶ Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους, Ἐκδοτικὴ Ἀθηνῶν, τόμ. Ι', σ. 144.

19. Βλ, Μ. Γεδεών, Ἱστορία τῶν τοῦ Χριστοῦ πενήτων (1453-1913), τεῦχος Δ', σ. 307.

20. Βλ. Λ. Ι. Βρανούση, Ἡ ἐν Ἠπείρῳ Μονὴ Σωσίνου, σ. 99-100.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόντος

κατοίκων αὐτοῦ[21]. Λαμβανομένης ὅμως ὑπ' ὄψιν τῆς γεωγραφικῆς θέσεως εἰς τὴν ὁποίαν εὑρίσκετο ἡ Μονὴ Γκούρας καὶ τῆς μεγάλης ἀποστάσεως ἡ ὁποία ἐχώριζε αὐτὴν ἀπὸ τὸ χωρίον Σαρακίνιστα τῆς ἐπαρχίας Δρυϊνουπόλεως[22], δὲν φαίνεται πρακτικῶς δυνατὴ καὶ εὔκολος ἡ ἐπίδειξις ἐνδιαφέροντος διὰ τὸ χωρίον. Λεπτομερεστέρα ὅμως ἐν συνεχείᾳ ἐξέτασις καὶ ἔρευνα τῶν προαναφερθεισῶν πληροφοριῶν θὰ πείσῃ ἡμᾶς ὅτι πρόκειται περὶ λανθασμένης πληροφορίας, ἡ ὁποία δὲν στηρίζεται εἰς τὰς πηγάς.

Μεταξὺ τῶν πολλῶν Μονῶν τῆς Βορείου Ἠπείρου ἀναφέρεται καὶ ἡ ἐν τῇ περιφερείᾳ Ἀργυροκάστρου Ἱερὰ Μονὴ Σπηλαίου[23]. Ἡ Μονὴ αὐτὴ τυγχάνει γνωστὴ καὶ ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν Πατριαρχικὸν Μοναστήριον Σπηλαιωτίσσης[24], ὡς καὶ Μοναστήριον Παναγίας Γούρας[25]. Ἔκειτο εἰς τὴν χώραν Σαρακίνιστα[26], ἱδρύθη τὸ 1634 καὶ ἐτιμᾶτο ἐπ' ὀνόματι τῆς Γεννήσεως τῆς Θεοτόκου[27]. Τὸ Καθολικὸν αὐτῆς ἦτο ἐκτισμένον ἐντὸς ἀποκρήμνου σπηλαίου[28].

Ἐκ σιγιλλιώδους Πατριαρχικοῦ Γράμματος Νεοφύτου τοῦ Γ' (Νοέμβριος 1636) πληροφορούμεθα ὅτι «τὸ χωρίον Σαρακίνιστα ἔκπαλαι καὶ ἀεὶ καὶ ἀπὸ χρόνων ἀμνημονεύτων ἐνοριακὸν ἐτύγχανε τῆς ἁγιωτάτης ἐπισκοπῆς Δρυϊνουπόλεως....[29], μόνον δὲ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ ἐκ Βεροίας, ὡς καὶ ἄλλα ἐναντία καὶ τοῖς νόμοις ἀπάδοντα προέβησαν, καὶ οὐκ οἶδ' ὅπως συνέβη καὶ τὸ χωρίον αὐτὸ διαιρεθῆναι καὶ ἀποσπασθῆναι τῆς ἐπισκοπῆς αὐτῆς καὶ προσηλω-

---

21. βλ. Λ. Ι. Βρανούση, Ἡ ἐν Ἠπείρῳ Μονὴ Σωσίνου, σ. 99-100.

22. Βλέπε Γεωγραφικὸν χάρτην τῆς περιοχῆς.

23. Βλ. Φ. Οἰκονόμου. Ἡ Ἐκκλησία ἐν Βορείῳ Ἠπείρῳ, σ. 89.

24. Βλέπε Κ. Σάθα, Μεσαιωνικὴ Βιβλιοθήκη, τόμ. Γ', σ. 580, ἔνθα ἀναφέρεται ὁ τίτλος τοῦ ἀπὸ 17 Ἀπριλίου 1647 σιγιλλίου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Ἰωαννικίου Β' «περὶ τοῦ ἐν Δρυϊνωπόλει Πατριαρχικοῦ Μοναστηρίου Σπηλαιωτίσσης μετὰ τῆς χώρας Σαρακίνιστας». Πρβλ. καὶ Δοσιθέου Νομικὴ Συναγωγή, φ. 147ν - 148ν (πρᾶξις τοῦ 1847).

25. Βλέπε Ἱεροσολύμων Τιμοθέου, Αἱ ἐπωνυμίαι τῆς Παναγίας, Νέα Σιών 28 (1933) σ. 648-650, ἔνθα δημοσιεύεται ὑπὸ τοῦ Λεοντουπόλεως Σωφρονίου σχετικὸν Πατριαρχικὸν Γράμμα.

26. Κατὰ τὸν Johannes Koder τὸ τοπωνύμιον Saraginishte κατατάσσεται εἰς τὰ ἀλβανικὰ (μὲ ἑλληνικὴ ρίζα) τοπωνύμια. Βλ. J. Koder, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 13. Πρβλ. καὶ τὸ λῆμμα Saraginishta εἰς τὸν P. Soustal (unter Mitwirkung von J. Koder), Nikopolis und Kephallenia, Wien 1981 (Tabula Imperii Byzantini, hrsg. v. H. Hunger, Bd. 3).

27. Βλ. Φ. Οἰκονόμου, Ἡ Ἐκκλησία ἐν Βορείῳ Ἠπείρῳ, σ. 89.

28. Βλ. Π. Πουλίτσα, Ἐπιγραφαὶ καὶ ἐνθυμήσεις ἐκ τῆς Βορείου Ἠπείρου, ἐν Ε.Ε.Β.Σ, 5 (1928), σ. 53-99. Πρβλ. Φ. Οἰκονόμου, Ἡ Ἐκκλησία ἐν Βορείῳ Ἠπείρῳ σ. 89.

29. Ὀρθῶς ὁ Μ. Γεδεών γράφει ὅτι «Κύριλλος ὁ Κονταρὴς προσήλωσε, πρὸ τοῦ 1636, τὴν ἐν τοῖς χωρίοις τῆς ἐπισκοπῆς Δρυϊνουπόλεως Σαρακίνισταν τῇ Σταυροπηγιακῇ Μονῇ Γκούρας», διότι γράφων ὁ Νεόφυτος Γ' (μέσα Ἰουνίου 1636 - πιθανῶς μέχρι 5 Μαρτίου 1637) τὸν Νοέμβριον τοῦ 1636, ὁ Κύριλλος Β' ὁ Κονταρῆς εἶχεν ἀνέλθει εἰς τὸν Πατριαρχικὸν θρόνον τὸ (α') 4-11 Ὀκτωβρίου 1633 καὶ τὸ (β') α' δεκαήμερον Μαρτίου 1635 - κατὰ τὰ μέσα Ἰουνίου 1636. Βλ. Β. Σταυρίδου, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 158.

Δημοσία Κεντρική Βιβλιοθήκη Κοζάνης

θῆναι τῷ μοναστηρίῳ τῆς Παναγίας Γούρας[30], ὡς τάχα κἀκείνῳ σταυροπηγίῳ ὄντι....."Οθεν ἡ Μετριότης ἡμῶν.....γράφει καὶ ἀποφαίνεται..., ἵνα τοῦ κακῶς καὶ παρὰ κανόνας δοθέντος τοῖς διαληφθεῖσι πατράσι τῆς Παναγίας Γούρας ἐκείνου Γράμματος ἀκύρου καὶ ἀνισχύρου μένοντος, μάλιστα δὲ καὶ τοῦ μοναστηρίου αὐτοῦ μὴ ὄντος σταυροπηγίου, ἀλλὰ ἐνοριακοῦ τῆς αὐτῆς ἐπαρχίας τυγχάνοντος...., αὐτό τε καὶ τὸ χωρίον Σαρακώνιστα ὥσιν ὡς καὶ πρότερον ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ταύτῃ Δρυϊνουπόλεως[31], ἐνοριακὰ αὐτῆς τυγχάνοντα, ... (ἡ ἀποξένωσις γὰρ αὕτη ὅτι μάλιστα ἐγένετο ἀπὸ ἀμελείας τε καὶ σκαιότητος τοῦ νομίμως καὶ κανονικῶς καθαιρεθέντος[32] κακοεπισκόπου Δρινουπόλεως Καλλίστου)»[33].

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἐκτεθέντων δυνάμεθα νὰ ὑποστηρίξωμεν μετὰ βεβαιότητος ὅτι τὸ χωρίον Σαρακίνιστα τῆς ἐπαρχίας Δρυϊνουπόλεως οὐδέποτε διετέλεσεν ὑπὸ τὴν Σταυροπηγιακὴν Μονὴν τῶν Ταξιαρχῶν Γκούρας, ἀλλ' ὑπὸ τὴν Μονὴν Παναγίας Γούρας[34].

Ἡ Σταυροπηγιακὴ Μονὴ τῶν Ταξιαρχῶν Γκούρας εἶχεν ὑπὸ τὴν κατοχὴν αὐτῆς ὁλόκληρον συνοικισμὸν ἐν τῇ κώμῃ τῆς Ὀστανίτσης, ὁ ὁποῖος εὑ-

30. Ὁπωσδήποτε ἡ Μονὴ Παναγίας Γκούρας δὲν εἶχε σχέσιν μὲ τὴν Μονὴν τῶν Ταξιαρχῶν Γκούρας. Διότι ἡ πρώτη ἐτιμᾶτο πρὸς τιμὴν τῆς Παναγίας, ἐνῶ ἡ δευτέρα πρὸς τιμὴν τῶν Παμμεγίστων Ταξιαρχῶν. Ἡ λέξις Γούρα ἢ Γκούρα γεωγραφικῶς ἀποτελεῖ κοινὴν ὀνομασίαν τοῦ ὄρους "Ορθρυος. Βλ. Μεγάλη Ἑλληνικὴ Ἐγκυκλοπαιδεία, τόμ. Η', σ. 656. Ὁ Λεόντιος Κασσανδρείας εἰς τὴν ἐργασίαν αὐτοῦ «Μοναστηριακαὶ περιουσίαι ἐν Ἠπείρῳ», Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια. ΚΓ' (1903), σ. 216 ἀναφέρει ὅτι ἐν τῇ περιοχῇ Τζουμέρκων καὶ Μαλακασίου Ἠπείρου ὑπῆρχε καὶ ἡ Ἱερὰ Μονὴ Γούρας ("Ορους). Μονὴ "Ορους ὀνομάζεται καὶ ἡ ἐν τῇ περιφερείᾳ Ἰωαννίνων Μονὴ τῆς Τζιόρας ἢ τοῦ "Ορους. Βλ. Φ. Οἰκονόμου, Ἡ ἐν Ἰωαννίνοις Ἐκκλησία, Ἀθῆναι 1966, σ. 101-102.

31. Ὡς γνωστὸν ἡ Μονὴ τῶν Ταξιαρχῶν Γκούρας γεωγραφικῶς καὶ ἐκκλησιαστικῶς ἔκειτο εἰς τὴν ἐπαρχίαν Πωγωνιανῆς, ἐνῶ τὸ χωρίον Σαρακίνιστα καὶ ἡ Μονὴ Παναγίας Γούρας εἰς τὴν ἐπαρχίαν Δρυϊνουπόλεως. Πρβλ. καὶ Κ. Σάθα, Βιογραφικὸν σχεδίασμα περὶ τοῦ Πατριάρχου Ἱερεμίου Β' (1572-1594), Ἀθῆναι 1870, σ. 189.

32. Περὶ τοῦ Δρυϊνουπόλεως Καλλίστου (1620-1636) βλέπε Φ. Οἰκονόμου, Ἡ ἐν Ἠπείρῳ Ἐκκλησία Δρυϊνουπόλεως Πωγωνιανῆς καὶ Κονίτσης, σ. 24. Ἐκ τοῦ ἀνωτέρου σιγιλλίου ὅμως φαίνεται ὅτι ὁ Κάλλιστος καθῃρέθη ἐκ τοῦ ἐπισκοπικοῦ θρόνου Δρυϊνουπόλεως καὶ δὲν παρῃτήθη, ὡς ὁ Φ. Οἰκονόμου ἀναφέρει.

33. Βλέπε κείμενον Πατριαρχικοῦ Σιγιλλίου Νεοφύτου Γ' εἰς Ἱεροσολύμων Τιμοθέου, Αἱ ἐπωνυμίαι τῆς Παναγίας, Νέα Σιὼν 28 (1933), σ. 648-650. Ἐνῶ τὸ σιγίλλιον τοῦτο ἐξεδόθη τὸν Νοέμβριον τοῦ 1636 ὡς ὀρθῶς παρατηρεῖ καὶ ὁ Μ. Γεδεών, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 307, ὁ Λεοντουπόλεως Σωφρόνιος ἀναδημοσιεύων αὐτὸ ἐκ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 731 Κώδικος φ. 69-70 τῆς Μονῆς Ἰβήρων ἀναγράφει «ἐν ἔτει σωτηρίῳ ᾳχλη' μηνὶ Νοεμβρίῳ» πιθανῶς ἐκ παραδρομῆς ἀντὶ τοῦ ὀρθοῦ 1636. "Αλλωστε τὸν Νοέμβριον τοῦ 1638 πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως ἦτο τὸ (γ') Κύριλλος ὁ Β' (20 Ἰουνίου 1638 - τέλη Ἰουνίου 1639) Βλ. Β. Σταυρίδου, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 158.

34. Κατὰ συνέπειαν ἄλλη ἡ Μονὴ Γκούρας ἐν Ὀστανίτσῃ Πωγωνιανῆς τῆς Ἠπείρου καὶ ἄλλη ἡ Μονὴ Γούρας εἰς τὸ χωρίον Σαρακίνιστα τῆς ἐπαρχίας Δρυϊνουπόλεως. Διὸ καὶ εἰς τὸ ἑξῆς δὲν θὰ πρέπῃ νὰ συγχέωμεν τὰς δύο Μονάς.

Δημοσία Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

ρίσκετο ἐντὸς μοναστηριακῶν γαιοκτημάτων[35] καὶ ἐκατοικεῖτο ὑπὸ ἀνθρώπων οἱ ὁποῖοι ἐξηρτῶντο κατ' εὐθεῖαν ἐκ τῆς Μονῆς.

Ἐκ Πατριαρχικοῦ ἐγγράφου τῆς 4ης Νοεμβρίου 1840 πρὸς «τὸν Μητροπολίτην Πωγωνιανῆς καὶ Βελλᾶς Ἱερόθεον καὶ τοὺς τιμιωτάτους προεστῶτας καὶ λοιποὺς εὐλογημένους χριστιανοὺς κατοίκους τῆς Πωγωνιανῆς καὶ τῶν ὑποκειμένων αὐτῇ χωρίων» πληροφορούμεθα ὅτι τὸ ἱερὸν Μοναστήριον τῶν Παμμεγίστων Ταξιαρχῶν Γκούρας «.... διεξήγετο λίαν ἐπωφελῶς μετὰ τῶν ὑπαλλήλων αὐτῷ ἱερῶν Μοναστηρίων ἐν Βλαχίᾳ καὶ μετὰ τῶν χριστιανικῶν χωρίων»[36]. Ἂν καὶ δὲν γνωρίζωμεν τὰ ὀνόματα τῶν χωρίων εἰς τὰ ὁποῖα ἡ Σταυροπηγιακὴ Μονὴ Γκούρας ἤσκει πνευματικὴν καὶ ἐκκλησιαστικὴν ἐποπτείαν, ὅμως τὸ γεγονὸς ὅτι εἶχεν ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν της χωρία διοικούμενα ὑπ' αὐτῆς, μαρτυρεῖ ὅτι ἡ Μονὴ τῆς Γκούρας εὑρίσκετο ἐν ἀκμῇ καὶ ἔπεινε νὰ καταστῇ πατριαρχικὴ ἐξαρχία[37]. Διὰ τῶν Γενικῶν ὅμως Κανονισμῶν (1859) ἀπεφασίσθη ἡ κατάργησις ὅλων τῶν κατὰ τόπους Πατριαρχικῶν ἐξαρχιῶν καὶ ἐπιδόσεων[38], διότι συνεπείᾳ τῆς ἀμελείας καὶ ἀμαθείας τῶν κατὰ καιροὺς ἡγουμενευόντων ἐπιτροπικῶς ἐξάρχων συνέβαινον πολλαὶ καὶ διάφοροι παρεκτροπαὶ[39].

---

35. Περὶ τοῦ θεσμοῦ τῆς ἀπολύτου ἰδιοκτησίας τόπων καὶ χωρίων «μετὰ τῶν προσκαθημένων ἐν αὐτοῖς ἀνθρώπων» ὑπὸ Ἑλληνικῶν Μονῶν βλέπε, Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους, Ἐκδοτικὴ Ἀθηνῶν, τόμ. Ι, σ. 144.

36. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 4ης Νοεμβρίου 1840, σ. 147, πρὸς τὸν Μητροπολίτην Πωγωνιανῆς καὶ Βελλᾶς Ἱερόθεον καὶ τοὺς τιμιωτάτους προεστῶτας καὶ λοιποὺς εὐλογημένους χριστιανοὺς κατοίκους τῆς Πωγωνιανῆς καὶ τῶν ὑποκειμένων αὐτῇ χωρίων.

37. Πολλαὶ Σταυροπηγιακαὶ Μοναὶ δυνάμει παλαιοτάτων ἐκκλησιαστικῶν σιγιλλιωδῶν Γραμμάτων εἶχον ὑποκείμενα εἰς αὐτὰς τὰ πλησίον χωρία τῆς περιοχῆς των, τὰ ὁποῖα ἀπεσπῶντο ἐκ τῆς δικαιοδοσίας τοῦ κατὰ τόπον ἐπισκόπου καὶ ἐκαλοῦντο μετὰ τοῦ οἰκείου Μοναστηρίου Πατριαρχικὴ Ἐξαρχία, δωρουμένη ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν εἰς ἐξάρχους. Τὰ χωρία αὐτὰ ἦσαν καὶ ἐλέγοντο ὁμοῦ «πατριαρχικὰ σταυροπήγια ἀκαταπάτητα, ἐλεύθερα, ἀκαταζήτητα καὶ ἀκαταδούλευτα παρὰ παντὸς προσώπου, ἱερωμένου καὶ λαϊκοῦ μεθ' ὅλων τῶν κτημάτων αὐτῶν καὶ πραγμάτων κινητῶν καὶ ἀκινήτων καὶ ὑπὸ μόνην τὴν προστασίαν διατελοῦντα τοῦ Ἁγιωτάτου Πατριαρχικοῦ Ἀποστολικοῦ Θρόνου καὶ μηδενὶ μηδὲν ὀφείλοντα διδόναι εἰ μὴ μόνον τῇ τοῦ Χριστοῦ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ τὸ τεταγμένον ἐτήσιον. Οἱ δὲ ἐν τοῖς χωρίοις τούτοις οἰκοῦντες εὐσεβεῖς διοικοῦνται ἐξαρχικῶς παρὰ τῶν ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας διοριζομένων κανονικῶς εἰς τὴν Ἡγουμενίαν καὶ Ἐξαρχίαν». Εἰς τὸ Συνταγμάτιον τοῦ ἔτους 1855 ἀναγράφεται ὅτι τὸ «Γηρομῆρι» ἐγένετο Πατριαρχικὴ Ἐξαρχία τὸ ἔτος 1835. Βλ. Συνταγμάτιον περὶ τῆς τάξεως τῶν Πατριαρχικῶν Θρόνων, ἐν Ἀθήναις 1855, σ. 5. Εἰς τὸ ἐν χρήσει Συνταγμάτιον τοῦ 1896 μνημονεύονται ἐν συνόλῳ 5 ἐξαρχίαι τοῦ Πατριαρχικοῦ Θρόνου Κωνσταντινουπόλεως καὶ ἐξ αὐτῶν ἐν Ἠπείρῳ ἡ τοῦ «Μεσσόβου». Βλ. τὸ ἐν χρήσει Συνταγμάτιον .....ἐν Κωνσταντινουπόλει 1896, σ. 17.

38. Κατὰ τὸ ἄρθρον 2 τοῦ Κανονισμοῦ περὶ Μοναστηρίων «ὅσα μοναστήρια ἔχωσι χωρία ἱερατευόμενα ὑπ' αὐτῶν, ὑποχρεοῦνται νὰ παύσωσι τὴν σχέσιν ταύτην' τὰ ρηθέντα χωρία συγχωνεύονται ἐν τῇ γενικῇ ποιμαντορίᾳ τοῦ ἀρχιερέως, ὡς κατ' εὐθεῖαν ἐνορίαι τῆς ἐπαρχίας του τὰ δὲ μοναστήρια μένουσιν ὡς καταφύγια καλογήρων, καταλιμπανόντων τὰ τοῦ κόσμου». Βλ. Δημ. Νικολαΐδου, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 2786.

39. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον Ἰουνίου 1863 εἰς Μητροπολίτου Σάρδεων Γερμανοῦ,

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κοζάνης

δ) Ἀπὸ τὰ ἐκ Βλαχίας ἀποστελλόμενα

Ὅλαι αἱ προαναφερθεῖσαι πηγαὶ εἰσοδημάτων τῆς Μονῆς Γκούρας ἐθεωροῦντο μικραὶ καὶ ἀσήμαντοι ἐμπρὸς εἰς τὸν πακτωλὸν τῶν προσόδων, αἱ ὁποῖαι ἔρρεον ἀπὸ τὴν παραδουνάβιον ἡγεμονίαν τῆς Βλαχίας. Τὰ ἐν αὐτῇ δύο Μετόχια τῆς Μονῆς Γκούρας Βάλιας καὶ Σταυρουπόλεως ἀπέδιδον ἐτησίως πολλὰς χιλιάδας βλαχικῶν γροσίων[40]. Ταῦτα μόνον λέγομεν ἐνταῦθα, διότι εἰς τὸ δεύτερον μέρος τῆς παρούσης ἐργασίας ἐκτίθενται ἐκτενέστερον τὰ τῶν κτημάτων καὶ εἰσοδημάτων τῶν ἐν Βλαχίᾳ Μετοχίων τῆς Μονῆς.

2. Τὰ ἔξοδα τῆς Μονῆς

α) Διάφορα τακτικὰ Ἔξοδα

Τὰ πλούσια εἰσοδήματα τῆς Μονῆς Γκούρας διετίθεντο διὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν πολλαπλῶν ἱερῶν σκοπῶν της, θρησκευτικῶν, ἐθνικῶν, ἐκπαιδευτικῶν, ἐκπολιτιστικῶν καὶ κοινωνικῶν.

Εἰδικώτερον ἡ Μονὴ τῆς Γκούρας προσέφερεν ἐτησίως μεγάλα ποσά: 1) διὰ τὴν συντήρησιν καὶ λειτουργίαν πολλῶν σχολείων εἰς διαφόρους περιοχὰς τῆς Ἠπείρου[41], 2) διὰ τὴν περίθαλψιν πτωχῶν καὶ τὴν ἀποκατάστασιν ἀπόρων Ἑλληνίδων, 3) διὰ τὴν παροχὴν φιλοξενίας εἰς τοὺς ἐκεῖθεν διερχομένους, 4) διὰ τὴν συντήρησιν τῶν ἐν αὐτῇ ἐγκαταβιούντων πολλῶν μοναχῶν, 5) διὰ τὴν ἀξιοπρεπῆ διατήρησιν καὶ ἐπαύξησιν τοῦ κτιριακοῦ συγκροτήματος τῆς Μονῆς,

---

Ἐπαρχίαι Ἠπείρου ἢ Ἀλβανίας, Η. Χ. 12 (1937) σ. 52-54. Εἰς ἀναφορὰν ὅμως κατοίκων τῆς ἐπαρχίας Δρυϊνουπόλεως, δημοσιευθεῖσαν εἰς τὴν Ἐφημερίδα «Ἀνατολικὸς Ἀστήρ», ἔτος Κ΄. ἀριθ. φύλλου 26/24-3-1881, ἀναγινώσκομεν τὰ ἑξῆς: «Προτείνουσιν ἡμῖν ὅτι δὲν ἐπιτρέπεται νὰ διευθύνωνται ἐκκλησιαστικῶς ὑπὸ Ἱερῶν Μονῶν χωρία τοῦ λοιποῦ...., ἀλλὰ ἐν τῇ ἐπισκοπῇ τῆς Βελλᾶς δὲν ὑπάγονται 4 χωρία εἰς τὴν Μονὴν Σωσίνου;» Πρβλ. καὶ Βασ, Μπαρᾶ, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 154.

40. Ὁ Μιλ. Καραβοκυρός, ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 17-18 γράφει ὅτι τὰ ἐτήσια εἰσοδήματα τῶν ἐν Βλαχίᾳ Ρουμελιωτικῶν Μοναστηρίων διὰ τὴν περίοδον 1863-1868 ἀνῆρχοντο εἰς γρόσια Βλαχίας 4. 285. 290. Εἰς Πατριαρχικὸν Γράμμα τῆς 27ης Σεπτεμβρίου 1827, σ. 316, πρὸς τοὺς Πατέρας τῶν ἐν Πωγωνιανῇ κειμένων Σταυροπηγιακῶν Μοναστηρίων Γκούρας καὶ Μολυβδοσκεπάστου ἀναγινώσκομεν: «....στέλλοντες τὰ δεδουλευμένα ἐτήσια τῶν ἐν Βλαχίᾳ κειμένων Μοναστηρίων .....συμποσούμενα εἰς γρόσια 40.719».

41. Εἰς τὸ βιβλίον Ταμείου τῆς Ἐκκλησίας Ἁγίων Ἀποστόλων Ὀστανίτσης καὶ εἰς τὴν σελίδα 195 σημειώνεται: «τὸ δεκόλιρον ἐνιαύσιον ἐπιχορήγημα Μονῆς Γκούρας διὰ τὰ σχολεῖα μας». Διὰ τὸ χρονικὸν διάστημα μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1908-1915 (28 Φεβρουαρίου) ἡ ἐπιχορήγησις τῆς Μονῆς Γκούρας διὰ τὰ Σχολεῖα τῆς περιοχῆς Ὀστανίτσης ἀνῆλθεν εἰς τὸ ποσὸν τῶν 4. 264 γροσίων. Βλ. Βιβλίον Ταμείου Ἐκκλησίας Ἁγίων Ἀποστόλων Ὀστανίτσης, σ. 195.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

6) διὰ τὴν πληρωμὴν τῶν πολλῶν ἐτησίων φόρων[42], 7) δι' ἐκτάκτους ἐπιχορηγήσεις καὶ δωρήματα (πεσκέσια) πρὸς τοὺς Κυβερνητικοὺς ὑπαλλήλους τῶν γειτονικῶν Τουρκικῶν Ἀρχῶν[43], 8) διὰ τὴν πληρωμὴν ἐτησίων ἐπιδομάτων εἰς ἱεροσπουδαστὰς ἐκ τῆς Ἐπαρχίας Κονίτσης[44], 9) διὰ τὴν ἐξόφλησιν ὀφειλομένων συνδρομῶν πρὸς διαφόρους ἐφημερίδας[45] καὶ 10) δι' ὀφειλὰς πρὸς τὸ Ἐκκλησιαστικὸν Ταμεῖον τοῦ Πατριαρχείου[46]. Αἱ οἰκονομικαὶ ὑποχρεώσεις τῆς Σταυροπηγιακῆς Μονῆς Γκούρας μετὰ τῶν ἐν Βλαχίᾳ Μετοχίων αὐτῆς πρὸς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἦσαν μεγάλαι, συνεπείᾳ τῶν πολλῶν καὶ ἀφορήτων χρεῶν αὐτοῦ[47]. Οἱ Μητροπολῖται τοῦ Πατριαρχείου καὶ ἀφ' ἑαυτῶν καὶ

---

42. Βλέπε Νόμον περὶ δεκάτων εἰς Δημ. Νικολαΐδη, ἔνθ' ἀνωτ., τόμ. 4, σ. 3920-3923. Ὁ ἐτήσιος κτηματικὸς φόρος, ὁ φόρος πρὸς τὴν κεντρικὴν Ἀρχὴν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, λοιπαὶ ἐτήσιαι πληρωμαί, λόγῳ ζωοτροφίας καὶ ἐνδυμασίας τῶν γενιτσάρων, ὁ ἐτήσιος κεφαλικὸς φόρος τῶν Μοναχῶν, ὁ ὁποῖος συνεχῶς ηὐξάνετο καὶ γενικῶς αἱ συνεχεῖς ἐνοχλήσεις τῶν μοναχῶν ὑπὸ τῶν κυβερνητικῶν ὑπαλλήλων, ἀξιούντων παρ' αὐτῶν πληρωμὴν δεκάτης, ἔφερον τὴν Μονὴν εἰς πολλὰς στενοχωρίας. Ὁ Δοσίθεος Ἱεροσολύμων (1690-1707) περιγράφων τὰς ἐξοντωτικὰς μεθόδους τῶν καταχτητῶν διὰ τῆς ἀγρίας φορολογίας τὴν ὁποίαν ἐπέβαλλον εἰς τὰς Μονὰς καὶ τοὺς μοναχοὺς λέγει καὶ τὰ ἑξῆς: «ἐπτώχυναν οἱ χριστιανοί....ἔλειψαν σχολεῖα, ἐσβέσθησαν Μοναστήρια, ἠρημώθησαν χῶραι, ἔλειψαν ἱερεῖς .....ὁ υἱὸς τοῦ Κιουπρολῆ Βεζύρης ἐκρήμνισε τὶς ἐκκλησίες εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ ἐμπόδισε νὰ ἀνακαινίζωνται ἐκκλησίαι πανταχοῦ». Βλ. Κ. Βοβολίνη, Ἡ Ἐκκλησία εἰς τὸν ἀγῶνα τῆς ἐλευθερίας 1453-1953, Ἀθῆναι 1953, σ. 45.

43. Πολλάκις ἠναγκάζετο ἡ Μονὴ τῆς Γκούρας, ὅπως καὶ ἡ γειτονικὴ Μονὴ τῆς Μολυβδοσκεπάστου νὰ πληρώνουν ὑπαλλήλους τῆς Τουρκικῆς Διοικήσεως, οἱ ὁποῖοι ἐκαλοῦντο νὰ συγκεντρώσουν τὰ ὑπὸ ἱεροσύλων κλεπτόμενα πολύτιμα ἱερὰ σκεύη καὶ ἄλλα ἀντικείμενα τῶν Μονῶν. Πρβλ. Στ. Γκατσοπούλου, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 33. Εἰς τὸ βιβλίον Ταμείου Ἐκκλησίας Ἁγίων Ἀποστόλων καὶ Σχολείου Ὀστανίτσης, σ. 63 τῆς 21ης Μαΐου 1912 ἀναγινώσκομεν: «Ἐξαγωγὴ εἰς γιουργιουφίλιαν διὰ δύο φηρμάνια τοῦ Μοναστηρίου Γκούρας ἐπ' ὀνόματι Μιχαὴλ καὶ γαβριὴλ τοῦ τῶν Ταξιαρχῶν ἐξ. τοφρὰν καὶ 564».

44. Ὁ Μελέτιος Γεωργιάδης, Σχολάρχης Ἱερᾶς Σχολῆς Νήσου Ἰωαννίνων, εἰς τὰ Ἀνέκδοτα ἀπομνημονεύματά του, χειρόγραφος σελ. 7 (Νῆσος 1917) γράφει: «Αἱ Μοναὶ Γκούρας καὶ Μολυβδοσκεπάστου ἔδιδον ἐτήσιον ἐπίδομα εἰς τοὺς ἱεροσπουδαστὰς ἐκ τῆς ἐπαρχίας Κονίτσης, οἱ ὁποῖοι θὰ ἠκολούθουν τὸ ἱερατικὸν στάδιον».

45. Εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 495/5 Φεβρουαρίου 1868 Πατριαρχικὸν Ἔγγραφον, σελ. 21, πρὸς τὸν Μητροπολίτην Ἰωαννίνων Παρθένιον ἀναγινώσκομεν: «....θέλει δὲ φροντίσει, ἵνα καὶ αὖθις διαβιβάσῃ τοῖς ὁσιωτάτοις ἡγουμένοις Γκούρας καὶ Μολυβδοσκεπάστου ἐντονωτέρας διαταγάς, ἵνα ἀποστείλωσι τὰ πρὸς τὴν ἐφημερίδα «Βυζαντίδα» ὀφειλομένας συνδρομὰς αὐτῶν».

46. Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον εἰς ἔγγραφόν του πρὸς τοὺς πατέρας τῶν ἐν Πωγωνιανῇ κειμένων Σταυροπηγιακῶν Μοναστηρίων Γκούρας καὶ Μολυβδοσκεπάστου ἀπὸ 27ης Σεπτεμβρίου 1827, σελ. 316, γράφει ὅτι ἐκ τῶν δεδουλευμένων ἐτησίων τῶν ἐν Βλαχίᾳ κειμένων μοναστηρίων «ἐκρατήθησαν ἐνταῦθα γρόσια 1700 διὰ τὸν Ἔπαρχον καὶ 4777 διὰ τὸ ἐξαμηνιαῖον ἀνάλογον .....ὅλων τῶν Ρουμελικῶν μοναστηρίων».

47. Ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Σαμουὴλ Α' (α' 1763-1768 καὶ β') 1773-1774) εἰς τὴν προσπάθειάν του νὰ διανείμῃ ἀναλόγως εἰς τὰς Μητροπόλεις καὶ τὰς Μονὰς τὰ συσσωρευθέντα χρέη τοῦ Κοινοῦ ἔλεγεν ὅτι ἀπέβησαν «τῶν τῆς Αἰγύπτου πυραμίδων ὑπερογ-

Δημοτική Βιβλιοθήκη Κονίτσας

ὡς ἐκπρόσωποι τῶν Ρωμηῶν τῆς Τουρκικῆς Αὐτοκρατορίας παρεπονοῦντο πρὸς τὸν Σουλτᾶνον διὰ τὴν διαρκῆ αὔξησιν τῶν χρεῶν τοῦ Πατριαρχείου[48]. Τὴν 15ην Σεπτεμβρίου 1866 ἀπεστάλη ὑπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου πρὸς τὸν Μητροπολίτην Ἰωαννίνων Παρθένιον συναλλαγματικὴ ἐκ γροσίων 17.966, τὰ ὁποῖα ὤφειλε πρὸς τὸ Κοινὸν τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας μετὰ τῆς ἐγκρίσεως «ἵνα τὰ μὲν 17.466 πληρώσῃ ἡ ἱερότης της τὰ δὲ λοιπὰ γρόσια 500 ἐξ ἡμισείας τὰ δύο ἱερὰ Μοναστήρια τῶν Ταξιαρχῶν Γκούρας καὶ τοῦ Προφήτου Ἠλιοῦ»[49].

β) Τὰ χρέη τῆς Μονῆς

Ἡ Μονὴ τῶν Ταξιαρχῶν Γκούρας λόγῳ τῶν πολλῶν καὶ μεγάλων ἐξόδων της, ὡς καὶ τῶν διαφόρων ἐκτάκτων ἀτυχιῶν, πολεμικῶν ἐπιχειρήσεων, πυρκαϊῶν, παρατεταμένης διαμονῆς διερχομένων Ἀλβανικῶν στιφῶν[50] καὶ ἄλλων

κώτερα» Βλ. Κ. Παπαρρηγοπούλου, Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους, ἔκδοσις ὀγδόη εἰκονογραφημένη μετὰ προσθηκῶν, σημειώσεων καὶ βελτιώσεων ὑπὸ Παύλου Καρολίδου, τόμ. Ε′, Μέρος Β′, Ἀθῆναι 1932, σ. 76. Πρβλ. καὶ Ἀλεξούδη Ἀνθίμου, Μητροπολίτου Ἀμασείας, Ἱστορία τῶν χρεῶν τοῦ κοινοῦ καὶ τῶν λεγομένων αὐλικῶν, Ε.Α, 21 (1901), σ. 406-407.

48. Βλ. Γενναδίου Ἀραμπατζόγλου (Μητροπολίτου Ἡλιουπόλεως), ἔνθ' ἀνωτ., τόμ. Β′, σελ. 10. Ἐκ Τουρκικοῦ ἐγγράφου τῆς 6ης Μαΐου 1775, δημοσιευθέντος εἰς τὴν Φωτίειον Βιβλιοθήκην, τόμ. Α′ σελ. 27-30 μετὰ περιλήψεως εἰς τὴν Ἑλληνικήν, πληροφορούμεθα τὰ ἑξῆς: «Οἱ Ρωμηοὶ ὑπέβαλον εἰς τὸν Σουλτάνον Χαμὴτ Α′ ἀναφοράν. Διὰ ταύτης ἐδήλωσαν τὰς ἑξῆς: Ἕνεκα τῆς πλεονεξίας τῶν πατριαρχευσάντων καὶ τῶν ἀτόπων κινημάτων αὐτῶν ἐξωγκώθη ὄχι μόνον τὸ χρέος τοῦ Πατριαρχείου ὑπερβὰν τὰ 900 πουγγία, ἀλλὰ καὶ τὸ χρέος τῶν ἐπαρχιῶν τῶν ὑποκειμένων εἰς τὸ Πατριαρχεῖον. Ἐντεῦθεν προῆλθον ἡ καταστροφὴ τῶν ραγιάδων καὶ τοῦ Ρωμαίηκου γένους. Πρὸς θεραπείαν τῆς καταστάσεως ταύτης ἀπεφασίσθη νὰ ἐκλεγῇ ἐπιτροπὴ ἀποτελουμένη ἐκ 4 ἐγκρίτων Μητροπολιτῶν καὶ 18 ἐπιφανῶν λαϊκῶν». Πρβλ. σχετικῶς καὶ Μ. Γεδεὼν Χάτι σερὶφ τοῦ Σουλτάνου ΧΑΜΗΤ Α′, περὶ τῶν ἐπιτρόπων τοῦ κοινοῦ, 1775, Γράμματα Τουρκικά, σ. 38, 39, 42.

49. Βλέπε Πατριαρχικὸν ἔγγραφον ὑπ' ἀριθ. 684/15 Σεπτεμβρίου 1866, σελ. 255, πρὸς τὸν Μητροπολίτην Ἰωαννίνων Παρθένιον.

50. Ὁ ἱστορικὸς τῆς Ἠπείρου Ἰ. Λαμπρίδης γράφει τὰ ἑξῆς περὶ τῶν ὀφειλημάτων καὶ χρεῶν τῶν Μονῶν Γκούρας καὶ Μολυβδοσκεπάστου: «Εἰς ὀφειλήματα ἀμύθητα περιέπεσον πρὸ τοῦ ΙΗ′ αἰῶνος καὶ οἱ ἐν ταῖς Μοναῖς Γκούρας καὶ Μολυβδοσκεπάστου ἡγουμενεύοντες καὶ ταῦτα ἐπίσης σὺν τόκοις βαρυτάτοις καὶ εἰς Μωαμεθανούς. Δὲν προέκυψαν ὅμως πάντα ταῦτα ἐκ ραθυμίας καὶ φαυλότητος τῶν ἐν αὐταῖς ἀσκουμένων καὶ ἐκ τῶν πολυειδῶν μάλιστα ἐκείνων ἐρίδων τῶν ἡγουμένων αὐτῶν Ἀγαπίου καὶ Παϊσίου περί τινος παππαδιᾶς, ἀλλὰ καὶ ἐκ παρατεταμένης διαμονῆς διερχομένων Ἀλβανικῶν στιφῶν. Ἐπειδὴ δὲ ἀπὸ τοῦ 1820 μέχρι τοῦ 1828 οὐδεμία τῶν κυριαρχουσῶν Μονῶν οὐδ' ὀβολὸν ἐκ τῶν ἐν Βλαχίᾳ μετοχίων ἐσώδευεν, εὐσεβὴς δὲ τις καὶ φιλάνθρωπος ἐκ τῶν πέριξ τὴν ἐξόφλησιν ἀνοικονομήτων καὶ τῶν Μονῶν τούτων χρεῶν ὁσημέραι διὰ τῶν τόκων καὶ ἀνατοκισμῶν πολλαπλασιαζομένων δὲν ἀνελάμβανεν, οἱ δὲ πιστωταὶ ἐν τοῖς ἱεροῖς τούτοις σκηνώμασι σκηνώσαντες καὶ ἐκ τῶν ἐν Ἠπείρῳ προσόδων αὐτῶν μὴ ἱκανοποιούμενοι, ἀφορήτους δ'

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Καλτσάς

αἰτίων περιέπεσεν εἰς μεγάλα καὶ ἀβάσταχτα χρέη, τὰ ὁποῖα ηὐξάνοντο ἀκόμη περισσότερον καὶ ἐκ τῶν σχετικῶν τόκων[51].

Εἰς τὰ διασωθέντα μέχρις ἡμῶν ἀρχεῖα τῆς Πατριαρχικῆς Ἀλληλογραφίας εἶναι μεγάλος ὁ ἀριθμὸς τῶν Πατριαρχικῶν ἐγγράφων τὰ ὁποῖα ἀναφέρονται εἰς τὰ χρέη, τοὺς τόκους καὶ τὰ δάνεια τῆς Μονῆς Γκούρας. Ἐξ αὐτῶν μεταφέρομεν ἐνταῦθα περιληπτικῶς ὡρισμένας πληροφορίας διὰ τὴν οἰκονομικὴν κατάστασιν τῆς Μονῆς[52].

Ἐκ Πατριαρχικοῦ ἐγγράφου τῆς 13ης Ἰουλίου 1841 προκύπτει ὅτι ὁ ἡγούμενος τῆς Γκούρας Παΐσιος δι' ἐνυπογράφων καὶ ἐνσφραγίστων μοναστηριακῶν αὐτοῦ ὁμολογιῶν ἐχρεώστει πρὸς τὸν Ἀναστάσιον Γεωργᾶν καὶ δύο ἄλλους χρέη ἀνεξόφλητα. Ἐπειδὴ ἐζητήθη πρὸς τοῦτο ἡ προστασία τοῦ Πατριαρχείου, ἐδόθη ἐντολὴ πρὸς τὸν ἐν Βουκουρεστίῳ διατρίβοντα ἡγούμενον τῆς Γκούρας Ἰωαννίκιον, ἵνα φροντίσῃ ἀμέσως διὰ τὴν ἐξοικονόμησιν τῶν προκατοχικῶν αὐτοῦ χρεῶν καὶ ἀποστείλῃ ἢ γρόσια ἢ ἐνυπόγραφον καὶ ἐνσφράγιστον χρεωστικὴν αὐτοῦ ὁμολογίαν[53].

Εἰς Πατριαρχικὸν Γράμμα τῆς 7ης Νοεμβρίου 1841 πρὸς τὸν Μητροπολίτην Πωγωνιανῆς καὶ Βελλᾶς Ἱερόθεον[54] καὶ τοὺς προεστῶτας, προκρίτους καὶ λοιποὺς εὐλογημένους χριστιανοὺς τῆς χώρας Ὀστανίτσης, περὶ διορισμοῦ

ἔχοντες ἀπαιτήσεις, τοσοῦτον ἐπίεζον τοὺς ἐν αὐτοῖς ἀσκουμένους, ὥστε καὶ αὐτοὺς τοὺς οἴκους τοῦ Θεοῦ πρὸς σωτηρίαν των οὗτοι ἐμελέτων νὰ ἐκποιήσωσιν, ὅπερ ἀναγινώσκει τις εἰς ἀντίγραφον πρὸς τὰ Πατριαρχεῖα ἐπιστολῆς των (1826), ἣν δι' ἀντιπροσώπου αὐτῶν, τοῦ ἐκ Κονίτσης Π. Σκουμπουρδῆ, εἰς ταῦτα διηύθυναν, ἐκτραγωδοῦντες τὴν οἰκτρὰν τῶν Μονῶν των κατάστασιν. Ἡ ἐπέμβασις ὅμως τῆς Ρωσσικῆς Κυβερνήσεως ἀπήλλαξε βαθμηδὸν καὶ τὰς Μονὰς ταύτας τῶν στενοχωριῶν διὰ τῶν ἐκ Βλαχίας προσόδων» Βλ. Ἰ. Λαμπρίδου, Ἱερὰ ἐν Ἠπείρῳ Σκηνώματα, σ. 42. Πρβλ. καὶ Στ. Γκατσοπούλου, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 31.

51. Γενικῶς τὰ χρέη τῶν Μονῶν «καταπίεζαν σὰν βραχνὰς τοὺς μοναχούς, ἡ ζωὴ τῶν ὁποίων συχνὰ γινόταν μαρτυρική, γιατὶ οἱ Τοῦρκοι γιὰ τὶς καθυστερήσεις τῶν πληρωμῶν φυλάκιζαν μοναχοὺς καὶ τοὺς βασάνιζαν, ἔβαζαν νέα πρόστιμα καὶ ἐρήμωναν τὰ μετόχια». Βλ. Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους, Ἐκδοτικὴ Ἀθηνῶν, τόμ. Ι, σ. 136. Τὴν σκληρότητα τῶν Ἀλβανῶν δανειστῶν βλέπε καὶ εἰς τὴν παράγραφον «Φερμάνι καὶ μάχαιρα» τοῦ Κοσμᾶ Θεσπρωτοῦ ἔνθα γίνεται λόγος περὶ τοῦ Μητροπολίτου Κορυτσᾶς καὶ Πωγωνιανῆς Βησσαρίωνος. Βλ. Ψαλίδα Ἀθ. - Κοσμᾶ Θεσπρωτοῦ ἔνθ' ἀνωτ., σ. 37-38.

52. Ἀσφαλῶς ἡ οἰκονομικὴ κατάστασις τῆς Μονῆς Γκούρας δὲν ἦτο ἀνθηρὰ καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς Τουρκοκρατίας. Ἐξ αἰτίας τῶν ἀβαστάχτων φόρων, χρεῶν καὶ τόκων ἀντιμετώπισε μεγάλους κινδύνους μέχρι τῶν μέσων τοῦ ΙΗ' αἰῶνος, ὅτε ἤρχισε νέα περίοδος οἰκονομικῆς καὶ πνευματικῆς ἀκμῆς τῶν Μονῶν. Πρβλ. Βασ. Στεφανίδου, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 761 καὶ Ἀπ. Βακαλοπούλου, ἔνθ' ἀνωτ., τόμ. Β , σ. 190.

53. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 13ης Ἰουλίου 1841, σελ. 295-96, πρὸς τὸν Ἡγούμενον τῆς Γκούρας Ἰωαννίκιον, τὸν ἐν Βουκουρεστίῳ τὰς διατριβὰς ποιούμενον.

54. Μητροπολῖται Βελλᾶς καὶ Πωγωνιανῆς διετέλεσαν: 1) Ἰωσὴφ ὁ Νάξιος (1834-1840) καὶ 2) Ἱερόθεος (1840-1842). Βλ. Φ. Οἰκονόμου, Ἡ ἐν Ἠπείρῳ Ἐκκλησία Δρυϊνουπόλεως, Πωγωνιανῆς καὶ Κονίτσης, σ. 32.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

τοῦ ἱερομονάχου Ἀνθίμου εἰς τὴν ἡγουμενικὴν διοίκησιν τῆς Γκούρας ἀναφέρεται μεταξὺ ἄλλων, ὅτι θὰ ἔχῃ ὡς ἔργον του καὶ τὸ «φροντίζειν περὶ τῆς κατὰ μικρὸν ἐξοφλήσεως τῶν γενναίων μοναστηριακῶν χρεῶν»[55].

Εἰς Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 13ης Αὐγούστου 1842 πρὸς τὸν Μητροπολίτην Οὐγγροβλαχίας Νεόφυτον ἀναφέρεται ὅτι «ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἀναφαίνονται χρέη τοῦ ὁσιωτάτου ἡγουμένου τῆς Γκούρας κυρ Ἰωαννικίου, ὀφειλόμενα καὶ ἐνταῦθα εἰς Βασιλεύουσαν καὶ αὐτόσε, καὶ περὶ τῆς γνησιότητος τούτων οὐδεμία ὑπάρχει πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν πληροφορία»[56].

Ὁ ἐν Βουκουρεστίῳ διατρίβων ἡγούμενος τῆς Γκούρας Ἰωαννίκιος ἐχρεώστει πρός τινα Ἰωάννην - διὰ χρεωστικῆς ὁμολογίας αὐτοῦ πέντε χιλιάδας γρόσια, τὴν ἀπότισιν τῶν ὁποίων ἀνέβαλλε συνεχῶς. Διὰ τοῦτο ἐπεφορτίσθη ὑπὸ τοῦ Πατριαρχείου ὁ ἐν Βουκουρεστίῳ Ἀρχιμανδρίτης Ἀβραάμ, ἵνα ἐμφανίσῃ τὰ χρέη αὐτὰ τοῦ Ἰωαννικίου πρὸς τὸν Μητροπολίτην Οὐγγροβλαχίας Νεόφυτον, ὁ ὁποῖος καὶ θὰ ὑπεχρέωνε τὸν Ἡγούμενον Ἰωαννίκιον, ἵνα ἐξοφλήσῃ τὰ ὀφειλόμενα[57]. Ὁ αὐτὸς Ἰωαννίκιος, ἐνῶ ἐγνώριζε τὰ ὑπέρογκα χρέη τοῦ κυριαρχικοῦ του Μοναστηρίου, ὡς διατελέσας ἡγούμενος αὐτοῦ, ὅμως δὲν ἐφρόντιζε διὰ τὴν σύναξιν 3.000 χιλιάδων φλωρίων, ὀφειλομένων παρὰ τῶν 1) εὐγενεστάτου Θεοδώρου Ποπέσκου 2.000 φλωρίων διὰ τετραετῆ «ἀρέντα» τῆς Βάλιας καὶ 2) τοῦ ἡγουμένου τῆς Σταυρουπόλεως Λεοντίου 1.000 φλωρίων διὰ δύο ἐτήσια ($500 \times 2 = 1.000$)[58]. Τὸ Πατριαρχεῖον πρὸς ἀνάπαυσιν τῶν δανειστῶν τῆς Μονῆς Γκούρας συνέστησε τὴν ὑπόθεσιν αὐτὴν πρὸς τὸν Μητροπολίτην Οὐγγροβλαχίας Νεόφυτον καὶ ἐζήτησε τὴν προστασίαν του διὰ τὴν σύναξιν τῶν ὑπὸ τῶν ἀνωτέρω ὀφειλομένων χρημάτων[59]. Ὁ Ἰωαννίκιος δι' ἐγγράφου αὐτοῦ πρὸς τὸ Πατριαρχεῖον τὴν 22αν Ἰανουαρίου 1842 γράφει ὅτι ὡς γνήσια χρέη του γνωρίζει μόνον «τὰ 6160 γρόσια πρὸς τὸν κυρ ..... καὶ τὰ 1500 φλωριὰ πρὸς τὸν Ἄρχοντα Μέγα Λογοθέτην ..... τὰ δὲ λοιπὰ καίτοι

---

55. Βλ. Πατριαρχικὸν Γράμμα τῆς 7ης Νοεμβρίου 1841, σελ. 359, πρὸς τὸν Ἱερώτατον Μητροπολίτην Πωγωνιανῆς καὶ Βελλᾶς Ἱερόθεον καὶ τοὺς προεστῶτας, προκρίτους καὶ λοιποὺς εὐλογημένους χριστιανοὺς τῆς χώρας Ὀστανίτζης.

56. Βλέπε Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 13ης Αὐγούστου 1842, σελ. 104-105, πρὸς τὸν Ἱερώτατον Μητροπολίτην Οὐγγροβλαχίας Νεόφυτον.

57. Βλέπε Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 17ης Ἀπριλίου 1841, σελ. 218, πρὸς τὸν Μητροπολίτην Οὐγγροβλαχίας Νεόφυτον.

58. Βλέπε Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 15ης Δεκεμβρίου 1841, σελ. 18, πρὸς τὸν Ἡγούμενον τῆς Γκούρας κυρ - Ἰωαννίκιον, τὸν ἐν Βουκουρεστίῳ τὰς διατριβὰς ποιούμενον.

59. Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἐστήριζε τὰς ἐλπίδας του διὰ τὴν καλὴν διοίκησιν τῶν ἐν Βλαχίᾳ Ρουμελικῶν Μοναστηρίων εἰς τὴν βοήθειαν καὶ τὸ ἐνδιαφέρον τῶν ἑκάστοτε Μητροπολιτῶν Οὐγγροβλαχίας. Οἱ περισσότεροι ἐξ αὐτῶν ἀνταπεκρίθησαν εἰς τὴν ἐπιθυμίαν αὐτὴν τοῦ Πατριαρχείου καὶ συνετέλεσαν εἰς τὴν κατὰ τὸ δυνατὸν καλλιτέραν καὶ θεοφιλεστέραν διοίκησιν τῶν ἐν Βλαχίᾳ Γραικικῶν Μοναστηρίων.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κοντοβάς

προαγόμενα εἰς ὑπέρογκον βαθμὸν ὑπάρχουσι ἀνύπαρκτα»[60]. Τὸ Πατριαρχεῖον μὴ δυνάμενον νὰ ἐννοήσῃ τὸ ἀνύπαρκτον τῶν χρεῶν αὐτοῦ γράφει μεταξὺ ἄλλων τὴν 8ην Φεβρουαρίου 1842 «πῶς ταῦτα ὑπάρχουν ἀνύπαρκτα, ἐν ᾧ ἐμφανίζονται περὶ τούτων χρεωστικαί σου ὁμολογίαι φέρουσαι τὴν ὑπογραφὴν σου, καὶ ἐν ᾧ καθ' ἑκάστην παρὰ τούτων διενοχλεῖται ἡ 'Εκκλησία;»[61].

'Ο Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Γερμανὸς διὰ Γράμματος αὐτοῦ ἀπὸ 3 Δεκεμβρίου 1842 πρὸς τὸν Μητροπολίτην Πωγωνιανῆς 'Ιερόθεον[62] προτρέπει αὐτόν, ὅπως «φροντίσῃ εἰς τὸ νὰ καταγράψῃ ἀκριβῶς ὅλα τὰ γνήσια δι' ὁμολογιῶν χρέη τοῦ κυριαρχικοῦ μοναστηρίου τῆς Γκούρας»[63].

'Ο ἡγούμενος τῆς Γκούρας "Ανθιμος γράφων πρὸς τὸ Πατριαρχεῖον τὴν 15ην 'Οκτωβρίου 1844 παραπονεῖται ἐναντίον τοῦ Παναγιώτου Σκουμπουρδῆ[64] «ὡς ἀπαιτοῦντος παρανόμως παρὰ τῆς ὁσιότητός του μίαν ὑπέρογκον ποσότητα»[65].

'Εκ δύο Πατριαρχικῶν Γραμμάτων τῆς 27ης Μαρτίου 1843 πρὸς τὸν Μητροπολίτην Οὐγγροβλαχίας Νεόφυτον πληροφορούμεθα ὅτι δὲν ἔπρεπε νὰ λησμονῇ ἡ ἱερότης του «εἰς πόσον ἤδη ὑπέρογκον βάρος περίκειται τὸ κυριαρχικὸν μοναστήριον τῆς Γκούρας μετὰ τῶν ὑπαλλήλων αὐτῆς, οὐ μόνον ἀπὸ τῶν παλαιῶν, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῶν νέων χρεῶν, τὰ ὁποῖα ἐπέθηκεν ὁ ἀποκαταστα-

---

60. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 8ης Φεβρουαρίου 1842, σελ. 33, πρὸς τὸν 'Ηγούμενον τῆς Γκούρας κυρ - 'Ιωαννίκιον, τὸν ἐν Βουκουρεστίῳ διατρίβοντα.

61. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 8ης Φεβρουαρίου 1842, σελ. 33, πρὸς τὸν 'Ηγούμενον τῆς Γκούρας 'Ιωαννίκιον.

62. 'Ο 'Ιερόθεος Μπάνιος κατήγετο ἐξ 'Οστανίτσης καὶ διετέλεσε Μητροπολίτης Πωγωνιανῆς ἀπὸ τὸ 1840-1848. Βλ. Φ. Οἰκονόμου, 'Η ἐν 'Ηπείρῳ 'Εκκλησία Δρυϊνουπόλεως, Πωγωνιανῆς καὶ Κονίτσης, σ. 32-38. 'Εκ Πατριαρχικοῦ ἐγγράφου τῆς 3ης Δεκεμβρίου 1842 πληροφορούμεθα ὅτι ὁ 'Ιερόθεος διέμεινεν εἰς 'Ιωάννινα καὶ ἔλαβεν ἐντολὴν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Γερμανοῦ, ἵνα ἀναχωρήσῃ ἀπὸ τῆς πόλεως τῶν 'Ιωαννίνων καὶ ἐγκατασταθῇ «εἰς ὁποῖον τῶν κατὰ τὴν 'Οστανίτζαν μετοχίων τοῦ Μοναστηρίου τῆς Γκούρας εὑηρεστήθη νὰ ἐφησυχάσῃ». Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 3ης Δεκκεμβρίου 1842, σ. 155, πρὸς τὸν Μητροπολίτην Πωγωνιανῆς κυρ - 'Ιερόθεον.

63. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 3ης Δεκεμβρίου 1842, σ. 155, πρὸς τὸν Μητροπολίτην Πωγωνιανῆς 'Ιερόθεον, τὸν 'Ηγούμενον τῆς Γκούρας "Ανθιμον καὶ τοὺς εὐλογημένους χριστιανοὺς τῶν πέριξ τοῦ Μοναστηρίου χωρίων.

64. 'Ο Παναγιώτης Σκουμπουρδῆς κατήγετο ἐκ Κονίτσης καὶ ἦτο ἀντιπρόσωπος τῶν πιστωτῶν τῶν Μονῶν Γκούρας καὶ Μολυβδοσκεπάστου εἰς τὸ Πατριαρχεῖον τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Πρβλ. καὶ 'Ι. Λαμπρίδου, 'Ιερὰ ἐν 'Ηπείρῳ Σκηνώματα, σ. 42.

65. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 15ης 'Οκτωβρίου 1844, σελ. 78-79 πρὸς τὸν 'Αρχιμανδρίτην καὶ 'Ηγούμενον τοῦ ἱεροῦ Μοναστηρίου τῶν Ταξιαρχῶν Γκούρας κυρ- "Ανθιμον. Τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἡ ὕπαιθρος χώρα ἡμέρᾳ τῇ ἡμέρᾳ ἐρημοῦτο ἐκ τῶν συμμοριῶν τῶν τοκογλύφων, οἱ ὁποῖοι ἐν συνεργασίᾳ πρὸς τοὺς Ταμίας τοῦ Κράτους κατέτρωγον τὰς οἰκονομίας τοῦ λαοῦ καὶ τῶν μοναχῶν. Πρβλ. 'Ι. Λαμπρίδου, 'Ιερὰ ἐν 'Ηπείρῳ Σκηνώματα, σ. 42.

Δημοτική Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

θεὶς ἡγούμενος Ἰωαννίκιος»[66]. Διὸ τὸ Πατριαρχεῖον ἐζήτησεν ἀπὸ τὸν Μητροπολίτην Οὐγγροβλαχίας, ἵνα μεσολαβήσῃ πρὸς τὴν εὐγένειαν τοῦ Ποστέλνικου Σούνζου «ὥστε νὰ εὐαρεστηθῇ νὰ κάμῃ συγκατάβασιν, καὶ νὰ λάβῃ ὀλιγώτερα τῶν ἀπαιτουμένων ὑπερόγκων τόκων»[67].

Ἐκ Πατριαρχικοῦ ἐγγράφου τῆς 10ης Δεκεμβρίου 1853 πρὸς τὸν Μητροπολίτην Ἰωαννίνων Ἰωαννίκιον πληροφορούμεθα ὅτι τὸ Μοναστήριον τῶν Ταξιαρχῶν Γκούρας ὤφειλε πρὸς τὸ Κοινὸν τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας δύο ἐτήσια τῶν ἐτῶν 1853 καὶ 1854, ἀνερχόμενα εἰς 10.000 γρόσια. Διὸ καὶ ἐπεφορτίσθη παρὰ τοῦ Πατριαρχείου ὁ ρηθεὶς Μητροπολίτης Ἰωαννίκιος, ἵνα ζητήσῃ καὶ λάβῃ παρὰ τοῦ τότε ἡγουμένου τῆς Γκούρας Ἀνθίμου, ὡς ἐκπροσώπου αὐτῆς, τὰ ὀφειλόμενα δύο ἐτήσια, καὶ ἀποστείλῃ αὐτὰ ταχέως καὶ ἀσφαλῶς πρὸς τὸ Πατριαρχεῖον[68].

Ὁ Ἀρχιμανδρίτης καὶ ἡγούμενος τῆς Γκούρας Ἰγνάτιος ὤφειλε πρός τινα Γιαννούλην Τζάμπου Πυρσογιαννίτην 2.300 γρόσια[69], τὰ ὁποῖα εἶχεν ὑποσχεθῇ, ἵνα τὰ μὲν 1.000 μετρήσῃ πρὶν ἀπὸ τὰ τέλη Ὀκτωβρίου 1864, τὰ δὲ λοιπὰ 1.300 μέχρι τέλους Μαρτίου 1865. Τὸ Πατριαρχεῖον κατόπιν αἰτήσεως τοῦ ρηθέντος Γιαννούλη ἔγραψε πρὸς τὸν ἐπίσκοπον Βελλᾶς Γερμανόν, ἵνα παρασταθῇ ἀρχιερατικῶς πρὸς αὐτὸν «ἐπὶ τῇ λήψει τῶν χρημάτων αὐτοῦ, ὃν τρόπον ὑπέσχετο τὴν ἀπόδοσιν αὐτῶν ὁ ρηθεὶς ἡγούμενος»[70]. Πρὶν ὅμως ὁ εἰρημένος Γιαννούλης εἰσπράξῃ τὰ ὀφειλόμενα, ὑπ' αὐτοῦ ἐναγόμενος ἡγούμενος τῆς Μονῆς Γκούρας Ἰγνάτιος ἀπέθανε. Διὸ καὶ τὸ Πατριαρχεῖον ἔγραψε πρὸς τὸν Ἰωαννίνων Σωφρόνιον προτρέπων αὐτόν, ὅπως φροντίσῃ καὶ ἐπιμεληθῇ «ἵνα εἰσπραχθῶσι τὰ δίκαια τοῦ εἰρημένου Γιαννούλη παρὰ τοῦ ρηθέντος ἱεροῦ Μοναστηρίου καὶ πληρωθῶσι πρὸς αὐτόν, ἵνα μὴ μένῃ ἠδικημένος»[71]. Ὁ νέος ἡγούμενος τοῦ Μοναστηρίου τῆς Γκούρας προσκληθεὶς καὶ ὑποχρεωθεὶς παρὰ τοῦ Μητροπολίτου Ἰωαννίνων εἰς τὴν ἀπόδοσιν τῶν παρὰ τοῦ ἱεροῦ Μοναστηρίου δι' ὁμολογίαν τοῦ προκατόχου του ὀφειλομένων χρημάτων πρὸς τὸν ἐν Κων-

---

66. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 27ης Μαρτίου 1843, σ. 198-199, πρὸς τὸν Μητροπολίτην Οὐγγροβλαχίας Νεόφυτον.

67. Βλέπε Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 27ης Μαρτίου 1843, σ. 197-198, πρὸς τὸν Μητροπολίτην Οὐγγροβλαχίας Νεόφυτον.

68. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 10ης Δεκεμβρίου 1853, σελ. 36, πρὸς τὸν ἅγιον Ἰωαννίνων κυρ - Ἰωαννίκιον καὶ τὸν Ἡγούμενον τῆς Γκούρας κυρ - Ἄνθιμον.

69. Τὸ χρέος αὐτὸ τῆς Μονῆς προέκυπτεν, ἐκ τοῦ ἀνὰ χεῖρας ὁμολόγου του καὶ ἐκ σχετικῆς ἀποφάσεως τῶν Πατριαρχείων, χρονολογουμένης ἀπὸ 27ης Δεκεμβρίου 1863. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον ὑπ' ἀριθ. 5025/30 Σεπτεμβρίου 1869, σ. 264, πρὸς τὸν Ἰωαννίνων Σωφρόνιον.

70. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 2ας Ὀκτωβρίου 1864, σ. 137, πρὸς τὸν Θεοφιλέστατον ἐπίσκοπον Βελλᾶς κυρ - Γερμανόν.

71. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον ὑπ' ἀριθ. 5025/30 Σεπτεμβρίου 1869, σ. 264, πρὸς τὸν Ἰωαννίνων κυρ - Σωφρόνιον.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κονίτσας

σταντινουπόλει Γιαννούλην Τζάμπου Πυρσογιαννίτην «κατέφυγεν εἰς προφάσεις ἀνεχείας»[72]. Τὸ Πατριαρχεῖον ἔγραψε καὶ πάλιν πρὸς τὸν Μητροπολίτην Ἰωαννίνων Σωφρόνιον καὶ προέτρεψεν αὐτὸν ὅπως «ἀφοῦ δι' ἀκριβῶν ἐξετάσεων πληροφορηθῇ ὅτι τὸ ἱερὸν Μοναστήριον δύναται ἀπὸ εἰσοδημάτων αὐτοῦ καὶ ἐπαρκεῖ εἰς τὴν πληρωμὴν τοῦ ἀνωτέρω πρὸς τὸν ρηθέντα Γιαννούλην χρέος, ἀναγκάσῃ καὶ ὑποχρεώσῃ ἐπιμονώτερον τὸν ἡγούμενον εἰς τὴν πληρωμὴν τοῦ ἐπιδικασθέντος»[73]. Ὁ ἡγούμενος ὅμως τῆς Γκούρας Καλλίνικος ἀπήντησε καὶ πάλιν διὰ τῆς αὐτῆς ὑπεκφυγῆς «προφασιζόμενος ἀνέχειαν»[74].

Τὸ Πατριαρχεῖον διὰ τὴν ἀπείθειαν καὶ τὸν φιλόδικον τρόπον τοῦ ἡγουμένου τῆς Γκούρας Καλλινίκου, ὁ ὁποῖος καθίστατο πρόσκομμα εἰς τὴν «ὑπανδρείαν» τῆς θυγατρὸς τοῦ πτωχοῦ ἐκείνου ἀνθρώπου[75], ἔδωσε ἐντολὴν εἰς τὸν Μητροπολίτην Ἰωαννίνων Σωφρόνιον, ὅπως ὑποχρεώσῃ αὐτὸν «ἵνα ἀνυπερθέτως ἐξοικονομήσας τὰ χρήματα εἴτε οἴκοθεν εἴτε ἐκ δανείου διὰ λογαριασμὸν τῆς Μονῆς, διαβιβάσῃ ταῦτα πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν, γινώσκων ὅτι ἐν περιπτώσει ὁμοίας ἀδιαφορίας του θέλει παυθῇ ἀφεύκτως τῆς ἡγουμενίας»[76]. Καὶ πάλιν ὅμως οὐδὲν ἀποτέλεσμα ἐπετεύχθη, ὡς προκύπτει ἐκ Πατριαρχικοῦ Γράμματος πρὸς τὸν αὐτὸν Μητροπολίτην Ἰωαννίνων, προτρεπόμενον, «ἵνα ποιήσῃ κατοχὴν ἐπὶ τῶν ἐνοικίων τῶν ἐν Ἰωαννίνοις κτημάτων[77] τοῦ ἱεροῦ Μοναστηρίου τῆς Γκούρας καὶ ἀποστείλῃ πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν τὸ ποσὸν τῶν παρ' αὐτοῦ ὀφειλομένων τῷ Γιαννούλῃ Τζάμπου Πυρσογιαννίτῃ»[78].

Τὴν 15ην Νοεμβρίου 1871 τὸ Πατριαρχεῖον, ἐπειδὴ παρῆλθεν ἐξάμηνον καὶ οὐδεμίαν ἀπάντησιν ἔλαβε παρὰ τοῦ Μητροπολίτου Ἰωαννίνων Σωφρονίου, ἐπανῆλθεν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ὡς ἄνω ζητήματος, προτρέψαν αὐτὸν διὰ κατοχὴν ἐπὶ τῶν ἐνοικίων τῶν κτημάτων τοῦ ἱεροῦ Μοναστηρίου τῆς Γκούρας «ἐν περιπτώσει δὲ ἀντιστάσεως καὶ δυσκολίας τοῦ ἡγουμένου»[79] νὰ γνωρίσῃ τοῦτο πρὸς τὸ Πατριαρχεῖον, ἵνα παύσῃ αὐτὸν ἐκ τῆς ἡγουμενίας.

72. Βλέπε Πατριαρχικὸν ἔγγραφον ὑπ' ἀριθ. 3758/10 Αὐγούστου 1870, πρὸς τὸν Ἰωαννίνων Σωφρόνιον.

73. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον ὑπ' ἀριθ. 3758/10 Αὐγούστου 1870, πρὸς τὸν Ἰωαννίνων Σωφρόνιον. Πρβλ. καὶ ὑπ' ἀριθ. 5252/Δεκεμβρίου 1870 Πατριαρχικὸν ἔγγραφον.

74. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον ὑπ' ἀριθ. 288/19 Φεβρουαρίου 1871, σ. 39, πρὸς τὸν Ἰωαννίνων Σωφρόνιον.

75. Ὁ Γιαννούλης Τζάμπου Πυρσογιαννίτης παρουσιάζεται εἰς τὸ Πατριαρχικὸν αὐτὸ Γράμμα πτωχὸς καὶ ἀδύναμος νὰ τελέσῃ τοὺς γάμους τῆς θυγατρός του.

76. Βλ. Πατριαρχικὸν Γράμμα ὑπ' ἀριθ. 288/19 Φεβρουαρίου 1871, σ. 39, πρὸς τὸν Ἰωαννίνων Σωφρόνιον.

77. Ἡ Μονὴ Γκούρας ἐκτὸς τοῦ ἐργαστηρίου αὐτῆς εἶχεν ἐν Ἰωαννίνοις καὶ ἄλλα κτήματα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἐλάμβανε ἐτήσια ἐνοίκια ἀνερχόμενα εἰς ἱκανοποιητικὰ διὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ποσά.

78. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον ὑπ' ἀριθ. 6140/15 Νοεμβρίου 1871, σ. 304, πρὸς τὸν Ἰωαννίνων Σωφρόνιον.

79. Βλέπε Πατριαρχικὸν Γράμμα ὑπ' ἀριθ. 6140/15 Νοεμβρίου 1871, σ. 304, πρὸς τὸν Ἰωαννίνων Σωφρόνιον.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κοζάνης

Περὶ τῶν καθυστερουμένων ἐκκλησιαστικῶν δόσεων πρὸς τὸ Πατριαρχεῖον, ὡς καὶ περὶ τῆς δυσαρέστου οἰκονομικῆς καταστάσεως τῶν Σταυροπηγιακῶν Μονῶν Γκούρας, Μολυβδοσκεπάστου καὶ Λιτονιαβίστης πληροφορούμεθα ἐκ Πατριαρχικοῦ ἐγγράφου τῆς 29ης Μαΐου 1900 πρὸς τὸν Βελλᾶς καὶ Κονίτσης Κωνσταντῖνον[80].

γ) Τὰ δάνεια τῆς Μονῆς

Ἡ Μονὴ τῶν Ταξιαρχῶν Γκούρας, διὰ νὰ ἀνταποκριθῇ εἰς τὰς ποικίλας οἰκονομικὰς ἀνάγκας, τὰς ὁποίας ἐπηύξανε καὶ ἡ ἐπικρατοῦσα ἀνώμαλος πολιτικὴ κατάστασις[81], ἠναγκάζετο νὰ συνάπτῃ δάνεια ἀπὸ Τούρκους καὶ Ἑβραίους τοκογλύφους καὶ νὰ πληρώνῃ μεγάλα ἐπιτόκια καὶ ἀνατοκισμούς[82]. Ἡ μεγάλη αὐτὴ οἰκονομικὴ ἐπιβάρυνσις ἔφερε τὴν Μονὴν εἰς ἀφάνταστον πτωχείαν καὶ ἀδυναμίαν πληρωμῆς τῶν δανείων, ὕστερα μάλιστα καὶ ἀπὸ τὴν ἔκρυθμον κατάστασιν τῶν ἐν Βλαχίᾳ μετοχίων αὐτῆς[83].

Ἐκ Πατριαρχικοῦ Γράμματος τῆς 15ης Δεκεμβρίου 1841 πρὸς τὸν ἡγούμενον τῆς Γκούρας Ἰωαννίκιον πληροφορούμεθα ὅτι ἡ Μονὴ εἶχε περιπέσει εἰς «ὑπέρογκα χρέη, περὶ ὧν καθ' ἑκάστην ἐνοχλοῦσι τῇ Ἐκκλησίᾳ οἱ δανεισταί»[84].

Ὁ ἡγούμενος τῆς Γκούρας Ἰγνάτιος ἔλαβε τὴν 6ην Νοεμβρίου 1863 δι' ὁμολόγου αὐτοῦ πρὸς τὸν ὁσιώτατον ἐν ἱερομονάχοις Εὐλόγιον Σιμωπετρίτην «δανειακῶς λίρας ὀθωμανικὰς τριάκοντα δι' ἀνάγκας τοῦ ἱεροῦ Μοναστηρίου»[85]

---

80. Βλέπε Πατριαρχικὸν Γράμμα ὑπ' ἀριθ. 441/29 Μαΐου 1900, σ. 185, πρὸς τὸν Βελλᾶς καὶ Κονίτσης Κωνσταντῖνον, ἵνα εἰσπράξῃ διὰ λογαριασμὸν τῶν Πατριαρχείων τὰ ὡς ἄνω χρέη τῶν Μονῶν, προθυμηθεὶς πρὸς τοῦτο διὰ τοῦ ἀπὸ 20ης Ἰανουαρίου 1900 γράμματος αὐτοῦ πρὸς τὸ Πατριαρχεῖον.

81. Τὰ ἐκ τῆς Μονῆς Γκούρας διερχόμενα τακτικῶς Τουρκαλβανικὰ στρατεύματα ἐξηνάγκαζον τοὺς ἡγουμένους νὰ δαπανοῦν ὄχι μόνον διὰ τὴν διατροφήν των, ἀλλὰ καὶ νὰ μετροῦν εἰς τοὺς ἀρχηγοὺς των ὑπέρογκα ποσὰ πρὸς ἐνισχυσιν δῆθεν τοῦ κατὰ τῶν ἐχθρῶν Ντουβλετικοῦ ἀγῶνος. Βλ. Στ. Γκατσοπούλου, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 31. Πρβλ. καὶ Σπ. Στούπη, Πωγωνιακὰ καὶ Βησσανιώτικα, τόμ. Β', σ. 81.

82. Εἰς ἐγκύκλιον τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Ἰωακείμ πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς τῶν ἐπαρχιῶν καὶ τοὺς ἡγουμένους τῶν Σταυροπηγιακῶν Μονῶν (14 Ὀκτωβρίου 1871) ἀναγινώσκομεν ὅτι ἡ Ἐκκλησία «παντοῖα μετῆλθε μέσα καὶ πολλὰ εἰσηγήσατο τοῖς ἐνασκουμένοις πατράσι περὶ τῆς ἐκ τῶν χρεῶν ἀπαλλαγῆς τῶν ἱερῶν αὐτῶν μονῶν, ὑφ' ὧν ἅπασαι σχεδὸν κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον σπουδαίως ἐπιβαρύνονται». Βλ. Ἰ. Σταυρίδου, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 100-101. Πρβλ. Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους, Ἐκδοτικὴ Ἀθηνῶν, τόμ. Ι, σ. 136 καὶ Στ. Γκατσοπούλου, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 33.

83. Πρβλ. Στ. Γκατσοπούλου, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 31, Ἰ. Λαμπρίδου, Ἱερὰ ἐν Ἠπείρῳ Σκηνώματα, σ. 42 καὶ Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους, Ἐκδοτικὴ Ἀθηνῶν, τόμ. Ι, σελ. 135.

84. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 15ης Δεκεμβρίου 1841, σ. 18, πρὸς τὸν Ἡγούμενον τῆς Γκούρας Ἰωαννίκιον, τὸν ἐν Βουκουρεστίῳ τὰς διατριβὰς ποιούμενον.

85. Βλέπε Πατριαρχικὸν ἔγγραφον ὑπ' ἀριθ. 4657/23 Σεπτεμβρίου 1865, σ. 360, πρὸς τὸν Ἡγούμενον τῆς Γκούρας ἐν Ἠπείρῳ.

Δημοσία Κεντρική Βιβλιοθήκη Κονίτσας

καὶ μολονότι ὤφειλε ἐντὸς τῆς συμπεφωνημένης προθεσμίας τῶν ἓξ μηνῶν νὰ ἀποδώσῃ αὐτάς, παρέτεινε τὴν πληρωμὴν ἐπ' ἀόριστον. Ἕνεκα τούτου ὁ ἀντιπρόσωπος τοῦ ρηθέντος ἱερομονάχου ἐξῃτήσατο τὸν Σεπτέμβριον τοῦ ἔτους 1865 τὴν προστασίαν τοῦ Πατριαρχείου διὰ τὴν ἀπόληψιν τῶν χρημάτων καὶ τὴν ἀποφυγὴν δικαστικῶν καταδιώξεων[86]. Τὸ Πατριαρχεῖον συνέστησεν εἰς τὸν ρηθέντα ἡγούμενον, ὁ ὁποῖος κατέφευγε καὶ πάλιν εἰς τὰς συνήθεις περὶ ἀνεχείας προφάσεις καὶ ἐδήλωνε ὅτι θεωρεῖ ἀδύνατον τὴν ἐφάπαξ ἀπότισιν τοῦ ὅλου χρέους, νὰ πληρώσῃ τότε (1877), τοὐλάχιστον τοὺς δεδουλευμένους τόκους δέκα τριῶν ἐτῶν, ἀνερχομένους εἰς τὸ ποσὸν τῶν 3350 καισαροβασιλικῶν φλωρίων, διότι ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει «ἡ αὐτοῦ ὁσιότης.....ἀναγκασθήσεται πρὸς ἐξασφάλισιν τῶν δικαίων του δραστηριώτερα μέτρα ἐπιζήμια ὁμολογουμένως εἰς τὴν ὀφειλέτιδα Μονήν»[87].

Ἐκ Πατριαρχικοῦ ἐγγράφου τῆς 30ης Δεκεμβρίου 1877 πρὸς τὸν Μητροπολίτην Ἰωαννίνων Σωφρόνιον πληροφορύμεθα ὅτι «ὁ ὁσιώτατος ἐν μοναχοῖς κυρ - Εὐλόγιος Σιμωπετρίτης ἔχων λαμβάνειν παρὰ τοῦ ἱεροῦ ἡμετέρου Σταυροπηγιακοῦ Μοναστηρίου τῆς Γκούρας δυνάμει δύο ὁμολόγων φλωρία καισαροβασιλικὰ 4550 ἔτι δὲ καὶ ἕτερα 3350 προερχόμενα ἐκ δεκατριετῶν τόκων τοῦ ἑνὸς τῶν δύο τούτων ὁμολόγων, ἤτοι ὁμοῦ φλωρία ἑπτὰ χιλιάδας ἐννεακοσίας»[88] ἐξῃτήσατο τὴν ἐκκλησιαστικὴν προστασίαν πρὸς ἀπόληψιν τῶν δικαίων αὐτοῦ. Τὸ Πατριαρχεῖον προέτρεψε τὸν ρηθέντα Μητροπολίτην, ὅπως μετακαλέσῃ τὸν διαληφθέντα ἡγούμενον καὶ ὑποχρεώσῃ αὐτόν, «ἵνα συμμορφωθῇ κατὰ γράμμα τοῖς ἐκκλησιαστικῶς ὑπαγορευομένοις αὐτῷ πρὸς ἀποφυγὴν τῶν ληφθησομένων δραστηριωτέρων κατ' αὐτοῦ μέτρων παρὰ τῆς Ἐκκλησίας ἐν περιπτώσει δυστροπίας καὶ ἀπειθείας του»[89].

Ὁ ἡγούμενος τῆς Γκούρας Ἀρχιμανδρίτης Καλλίνικος γράφων πρὸς τὸ Πατριαρχεῖον τὴν 22αν Ὀκτωβρίου 1875 ἀναφέρει μεταξὺ ἄλλων καὶ περὶ τῶν κινηθεισῶν κατ' αὐτοῦ ἀγωγῶν ἐνώπιον τῶν πολιτικῶν δικαστηρίων ὑπὸ τῶν τῆς Μονῆς δανειστῶν Βασιλείου Πορφυρίου ἐν Ὀστανίτσῃ καὶ Παναγιώτου Πορφυρίου ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἐξαιτούμενος καὶ τὰς πρὸς τοῦτο ἐκκλησια-

---

86. Αἱ δικαστικαὶ καταδιώξεις τῶν δανειστῶν ἦτο σύνηθες μέτρον κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς Τουρκοκρατίας, οἱ ἀντιπρόσωποι ὅμως τοῦ Πατριαρχείου ἀρχιερεῖς, ἱερεῖς καὶ μοναχοὶ κατέφευγον εἰς αὐτὰς μόνον, ὅταν ἐξήντλουν ὅλας τὰς δυνατὰς παραινέσεις καὶ συμβουλὰς πρὸς τοὺς ἀντιδίκους των.

87. Βλέπε Πατριαρχικὸν Γράμμα ὑπ' ἀριθ. 5035/19 Δεκεμβρίου 1877, σ. 355, πρὸς τὸν Ἡγούμενον τῆς Μονῆς Γκούρας.

88. Βλ. Πατριαρχικὸν Γράμμα ὑπ' ἀριθ. 5361/30 Δεκεμβρίου 1877, σ. 380, πρὸς τὸν Ἰωαννίνων Σωφρόνιον.

89. Ἐκ τῶν ἀνωτέρω διαπιστοῦμεν ὅτι τὸ Πατριαρχεῖον προσεπάθει νὰ ἐξαντλήσῃ ὅλα τὰ περιθώρια συνεννοήσεως μετὰ τῶν ἀπειθούντων πρὸς τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ καὶ ἐν ἐσχάτῃ ἀνάγκη κατέφευγεν εἰς δικαστικὰς καὶ ἄλλας καταδιώξεις. Πρβλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον ὑπ' ἀριθ. 4657/23 Σεπτεμβρίου 1865, σ. 360, πρὸς τὸν Ἡγούμενον τῆς Γκούρας ἐν Ἠπείρῳ.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

στικὰς ὁδηγίας[90]. Εἰς τὴν σχετικὴν ἀπάντησιν τοῦ Πατριαρχείου ἀναγινώσκομεν τὰ ἑξῆς: «ὅσον ἀφορᾷ τὰς ἀπαιτήσεις τῶν δανειστῶν διεβιβάσαμεν εἰς τὴν ὑψηλὴν Πύλην τακρίριον, ἐκθέμενοι τὴν οἰκονομικὴν κατάστασιν τῆς Μονῆς, ἀφ' ἧς ἐποχῆς κατεσχέθησαν τὰ ἐν Βλαχίᾳ κτήματα αὐτῆς καὶ ἐξαιτούμενοι ὅπως ἐπειδὴ τὸ Μοναστήριον δὲν δύναται νὰ ἀποποιηθῇ τὰ χρέη αὐτοῦ, ἐγκρίσει τῆς Σεβαστῆς Κυβερνήσεως διορισθῇ ἁρμοδίως ἐπιτροπὴ ἐντολὴν ἔχουσα νὰ ἐξετάσῃ τὰ ἐτήσια εἰσοδήματα αὐτοῦ, ὡς καὶ τὰ πρὸς ἀξιοπρεπῆ συντήρησιν αὐτοῦ ἀπαιτούμενα δαπανήματα καὶ οὕτως γνωσθὲν τὸ προκύπτον κατ' ἔτος περίσσευμα διανέμεται τοῦτο ἐξ ἀναλογίας πρὸς τοὺς δανειστὰς ἕως οὗ ἐξοφληθῶσι τὰ χρέη»[91].

Εἰς τὰς ἀπὸ 28 Μαρτίου καὶ 5 Ἀπριλίου 1889 ἐκθέσεις τοῦ ἐπόπτου[92] τῶν Μονῶν Γκούρας καὶ Μολυβδοσκεπάστου Ἀρχιμανδρίτου Καλλινίκου ἐκτίθεται καὶ ἡ διαφορὰ μεταξὺ τῆς Μονῆς Γκούρας καὶ ἑνὸς Ὀθωμανοῦ κτηματίου Χαϊρεδίου Βέη «ὅστις ἀντικαταστήσας τὸν Παναγιώτην Πορφυρίου ἀξιοῦντα ὅτι ἔχει λαμβάνειν παρὰ τῆς Μονῆς ἑκατὸν ὀγδοήκοντα λίρας ἀπέναντι πεντήκοντα δύο λιρῶν, ἃς πρὸ πολλῶν ἐτῶν ἐδάνεισεν αὐτῇ κατώρθωσε λαβεῖν δικαστικὴν ὑπὲρ αὐτοῦ ἀπόφασιν καὶ εἶτα προέβη εἰς τὴν κατάσχεσιν τῶν κινητῶν τῆς Μονῆς[93], ἀπειλῶν ἵνα κατάσχῃ καὶ τὰς πρασόδους αὐτῶν»[94]. Ὁ ἐπόπτης τῆς Μονῆς Καλλίνικος ἔκρινε τότε συμφερώτερον νὰ συνεννοηθῇ μετὰ τοῦ ρηθέντος Ὀθωμανοῦ, ἵνα ἐνοικιάσῃ εἰς αὐτὸν τὸν μύλον τῆς Μονῆς ἐπὶ δύο ἢ τρία ἔτη[95] καὶ ἐξοφληθῇ οὕτως ἐκ τῶν προσόδων αὐτοῦ τὸ πρὸς αὐτὸν χρέος τῆς Μονῆς ἐξ 180 λιρῶν. Τὸ προταθὲν μέτρον συμβιβασμοῦ ἐκ μέρους τοῦ ἐπόπτου τῆς Μονῆς ἐγένετο συνοδικῶς ἀποδεκτὸν ὑπὸ τοῦ Πατριαρχείου καὶ τοῦτο πρὸς ἀποφυγὴν δυσμενεστέρων διὰ τὴν Μονὴν καταστάσεων[96].

Πρὸς ἀναχαίτισιν τῆς ἐπισφαλοῦς καὶ κατακρίτου πορείας τῶν οἰκονομι-

---

90. Κατὰ τὸν Φιλάρετον Βαφείδην καὶ «οἱ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀρχιερεῖς ἐσύροντο ὑπὸ τῶν δανειστῶν εἰς τὰ δικαστήρια». Βλ. Φιλ. Βαφείδου, ἔνθ' ἀνωτ., τόμ. Γ', σελ. 26.

91. Βλέπε Πατριαρχικὸν ἔγγραφον ὑπ' ἀριθ. 6872/28 Νοεμβρίου 1875, σ. 452, πρὸς τὸν Ἀρχιμανδρίτην Καλλίνικον Ἡγούμενον τῆς Γκούρας ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Βελλᾶς.

92. Συνεπῶς ἐν ἔτει 1889 αἱ Μοναὶ Γκούρας καὶ Μολυβδοσκεπάστου διετέλουν ὑπὸ ἐνιαίαν ἐποπτείαν ἐκ μέρους τοῦ Ἀρχιμανδρίτου Καλλινίκου. Ὡς ἀνωτέρω ἐξετέθη καὶ εἰς ἄλλας περιόδους αἱ Μοναὶ Γκούρας καὶ Μολυβδοσκεπάστου ἐτέλουν ὑπὸ ἐνιαίαν διοίκησιν καὶ ἐποπτείαν.

93. Ἐντεῦθεν ἐξηγεῖται ἡ κατὰ τὰ τέλη τοῦ 19ου αἰῶνος ἀπογύμνωσις τῆς Μονῆς Γκούρας ἐκ τῆς κινητῆς περιουσίας αὐτῆς.

94. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον ὑπ' ἀριθ. 1692/26 Ἀπριλίου 1889, σ. 90, πρὸς τὸν Ἰωαννίνων Σωφρόνιον.

95. Ἐκ τούτου δυνάμεθα νὰ ὑπολογίσωμεν ὅτι τὸ ἐτήσιον εἰσόδημα τῆς Μονῆς Γκούρας ἐκ τοῦ παρὰ τὴν Ὀστανίτσαν Μύλου αὐτῆς ἀνήρχετο εἰς 60-90 λίρας.

96. Βλέπε Πατριαρχικὸν ἔγγραφον ὑπ' ἀριθ. 1692/26 Ἀπριλίου 1889, σ. 90, πρὸς τὸν ἐπόπτην τῶν ἐν τῇ ἐπισκοπῇ Βελλᾶς Πατριαρχικῶν καὶ Σταυροπηγιακῶν Μονῶν Γκούρας καὶ Μολυβδοσκεπάστου Ἀρχιμανδρίτην Καλλίνικον.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόντος

κῶν πραγμάτων τῶν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ἱερῶν Πατριαρχικῶν καὶ Σταυροπηγιακῶν Μονῶν[97] ἡ Σύνοδος τοῦ Πατριαρχείου ἀπηγόρευσε διὰ τῆς ἀπὸ 14ης Ὀκτωβρίου 1881 Ἐγκυκλίου αὐτῆς πρὸς τοὺς ἡγουμένους[98] καὶ λοιποὺς πατέρας τῶν ἱερῶν Σταυροπηγιακῶν Μονῶν «τὸ συνομολογεῖν ἐν ὀνόματι καὶ εἰς βάρος τούτων οἱονδήποτε δάνειον ἄνευ ἐγγράφου ἀδείας τῆς Ἐκκλησίας, διότι ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει οὐδὲν τοιοῦτον ἀναγνωρισθήσεται, ἀλλὰ καταλογισθήσεται εἰς βάρος τῶν συνομολογησάντων αὐτό»[99]. Ἐπειδὴ ὅμως μερικοὶ ἡγούμενοι ἐξηκολούθουν καὶ πάλιν νὰ συνομολογοῦν δάνεια ἐν ἀγνοίᾳ τοῦ Πατριαρχείου, ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Ἄνθιμος δι' ἐγκυκλίου αὐτοῦ ἀπὸ 24 Σεπτεμβρίου 1896 ἠναγκάσθη νὰ ὑπενθυμίσῃ ἐκ νέου τὴν προγενεστέραν ἀπόφασιν τῆς Συνόδου πρὸς τοὺς Ἡγουμένους τῶν Πατριαρχικῶν καὶ Σταυροπηγιακῶν Μονῶν[100].

Ὁ Ἰ. Λαμπρίδης ὑποστηρίζει ὅτι τὰ ἀμύθητα χρέη διαφόρων κυριαρχουσῶν τῆς Ἠπείρου Μονῶν ἐπήγαζον ἐκ τῶν πολλῶν δανείων τὰ ὁποῖα συνομολόγουν εἰς βάρος αὐτῶν οἱ ἀπὸ πάσης ἐνοικιάσεως καὶ ἐκμισθώσεως ὠφελούμενοι[101]. Εἰδικώτερον περὶ τῶν ἐκ δανείων χρεῶν τῶν Μονῶν Γκούρας καὶ Μολυβδοσκεπάστου γράφει: «.... τῆς μὲν Μολυβδοσκεπάστου παραδόξως μόνον εἰς 10.000 γρόσια ἀνέρχονται ...., τῆς Γκούρας εἰς 300.000 κτλ. Ἀλλ' ἡ τελευταία αὕτη ὀφείλει πλὴν τούτων καὶ εἰς εὐγενῆ τινα τῆς Κωνσταντινουπόλεως γόνον μηδ' ὀβολὸν τὴν Ἱερὰν καὶ σεβασμίαν ταύτην Μονὴν δανείσαντα, ἀναμένοντα ὅμως μετὰ καρδίας παλλούσης τὴν ἐπίλυσιν τοῦ μοναστηριακοῦ Ζητήματος πρὸς ἀποζημίωσιν αὐτοῦ διὰ 13.000 φλωρίων καισαρικῶν»[102].

3. Τρόπος διαχειρίσεως τῆς περιουσίας τῆς Μονῆς ὑπὸ τῶν ἡγουμένων αὐτῆς

Ἡ ἐπιδοσις καὶ ἡ εὐημερία τῶν ἱερῶν Μονῶν ἐξηρτᾶτο πρωτίστως ἐκ τῆς καλῆς διαχειρίσεως τῶν πόρων καὶ τῶν κτημάτων αὐτῶν. Διὸ καὶ ἡ Μεγάλη τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία ἔχουσα διηνεκὲς μέλημα τὴν ἀγαθὴν διοίκησιν καὶ ἐπω-

97. «κίνδυνος ἐπίκειται προφανὴς τοῦ ἐξαφανισθῆναι ἡμέραν τινα τέλεον τὴν ὑπάρχουσαν περιουσίαν τῶν περὶ ὧν ὁ λόγος ἱερῶν Μονῶν». Βλ. ὑπ' ἀριθ. 5074/14 Ὀκτωβρίου 1881 ἐγκύκλιον τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Ἰωακεὶμ πρὸς τοὺς Ἡγουμένους καὶ λοιποὺς πατέρας τῶν ἱερῶν Σταυροπηγιακῶν Μονῶν, εἰς Ἰ. Σταυρίδου, ἔνθ. ἀνωτ., σ. 100.

98. «οἱ τὴν διοίκησιν αὐτῶν διαπεπιστευμένοι οὐδέποτε διενοήθησαν δείγματα παρασχεῖν ζήλου καὶ ἀφοσιώσεως πρὸς τὰς ἑαυτῶν μετανοίας». Βλ. Ἰ. Σταυρίδου, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 100.

99. Βλ. Ἰ. Σταυρίδου, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 100. Πρβλ. καὶ Β. Σταυρίδου, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 71 καὶ Σπ. Κοκκίνη, Τὰ Μοναστήρια τῆς Ἑλλάδος, Ἀθῆναι 1976, σ. 237.

100. Βλέπε ὑπ' ἀριθ. 5782/24 Σεπτεμβρίου 1896 πατριαρχικὴν ἐγκύκλιον εἰς Ἰ. Σταυρίδου, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 102.

101. Βλ. Ἰ. Λαμπρίδου, Ἱερὰ ἐν Ἠπείρῳ Σκηνώματα, σ. 52-53.

102. Βλ. Ἰ. Λαμπρίδου, Ἱερὰ ἐν Ἠπείρῳ Σκηνώματα, σ. 54.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόντοας

φελῆ διαχείρισιν τῶν εὐαγῶν τούτων ἱδρυμάτων ἐφρόντιζε διὰ τῶν κατὰ τόπους ἀρχιερέων, ἵνα ὄχι μόνον ἐποπτεύουν τὴν καλὴν διοίκησιν καὶ λυσιτελῆ διαχείρισιν τῶν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις αὐτῶν ἱερῶν Σταυροπηγιακῶν καὶ 'Ενοριακῶν Μονῶν, ἀλλὰ καὶ ἐπαγρυπνοῦν διὰ τὴν κτηματικὴν περιουσίαν αὐτῶν[103].

Οἱ περισσότεροι τῶν κατὰ καιροὺς ἡγουμενευσάντων εἰς τὴν γεραρὰν Μονὴν τῶν Ταξιαρχῶν Γκούρας ἐπέδειξαν ζῆλον καὶ ἀφοσίωσιν εἰς τὴν σώφρονα καὶ ἐπωφελῆ διοίκησιν τῆς Μονῆς τῆς μετανοίας αὐτῶν. Διὸ καὶ μέχρι τῶν μέσων σχεδὸν τοῦ ΙΘ' αἰῶνος ὁ πλοῦτος καὶ ἡ εὐμάρεια τῆς Μονῆς ἀνέδειξαν αὐτὴν ὡς μίαν τῶν πλουσιωτέρων καὶ λαμπροτέρων ἐν 'Ηπείρῳ Μονῶν[104].

'Ο μελετητὴς τῆς ἱστορίας τῆς Μονῆς δικαίως θὰ ἀναρωτηθῇ τὶ ἔγινεν ὁ πλοῦτος αὐτῆς καὶ πῶς συμβιβάζεται τὸ γεγονὸς ὅτι αὕτη ἦτο διαρκῶς χρεωμένη εἰς τὸ Τουρκικὸν Δημόσιον καὶ εἰς ἄλλους Μωαμεθανούς, 'Εβραίους καὶ "Ελληνας τοκογλύγους; Καὶ εἶναι μὲν ἀλήθεια ὅτι ἡ μακρὰ πεῖρα ἐκ τῆς παρουσίας τοῦ Τούρκου δυνάστου καὶ φοροεισπράκτορος εἶχε διδάξει τοὺς εὐπόρους «ραγιάδες» ὄχι μόνον νὰ κρύβουν τὸν πλοῦτον των, ἀλλὰ καὶ νὰ ἐμφανίζωνται πάντοτε χρεωμένοι καὶ δυσπραγοῦντες[105]. Εἶναι ὅμως ἐξ ἴσου ἀλήθεια ὅτι, ἐὰν τὰ ἐν χρήσει καὶ ἀφθονίᾳ δαπανώμενα διετίθεντο βάσει ἐνιαίου, σώφρονος καὶ μελετημένου οἰκονομικοῦ προγράμματος, τότε ἡ Μονὴ δὲν θὰ εὑρίσκετο εἰς τὴν μεγάλην δυσχέρειαν καὶ ἀπελπισίαν εἰς τὴν ὁποίαν εὑρέθη κατὰ τὸν ΙΘ' αἰῶνα ἀπεμπολοῦσα τιμαλφῆ κειμήλια, ἵνα ἐπαρκέσουν εἰς τὰς καταπιέσεις τῶν δανειστῶν[106].

Κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους μερικοὶ ἐκ τῶν ἡγουμένων καὶ ἐπιτρόπων τῆς Μονῆς Γκούρας διεχειρίζοντο ἀνεξελέγκτως καὶ κατὰ τὸ δοκοῦν τὰς προσόδους τῆς Μονῆς. Μεγάλο μέρος ἀπὸ τὰ μοναστηριακὰ εἰσοδήματα ἐξανεμίζετο ἐξ αἰτίας τῆς κακῆς διοικήσεως καὶ τῶν ὄχι σπανίων καταχρήσεων καὶ ἀσυμφόρων ἐπενδύσεων τῶν μοναστηριακῶν κεφαλαίων[107]. 'Ενίοτε ἡ ἀρχιερατικὴ ἐποπτεία καὶ ὁ ἔλεγχος εἰς τὰς δοσοληψίας αὐτῶν, τὰς παραδόσεις λογαριασμῶν καὶ τὴν λοιπὴν διοίκησιν αὐτῶν δὲν ἦτο ἡ ἐνδεδειγμένη καὶ ἀποδοτικὴ[108].

Συνεπείᾳ τῶν πολλῶν ἀταξιῶν καὶ καταχρήσεων εἰς τὴν διαχείρισιν τῶν

---

103. Βλέπε ὑπ' ἀριθ. 2568/13 Μαΐου 1893 'Εγκύκλιον τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Νεοφύτου πρὸς τοὺς Μητροπολίτας τῶν ἐπαρχιῶν, εἰς 'Ι. Σταυρίδου, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 107.

104. Πρβλ. Στ. Γκατσοπούλου, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 32-33 καὶ Φ. Οἰκονόμου, 'Η ἐν 'Ηπείρῳ 'Εκκλησία Δρυϊνουπόλεως, Πωγωνιανῆς καὶ Κονίτσης, σ. 50.

105. Βλ. 'Ιστορία τοῦ 'Ελληνικοῦ "Εθνους, 'Εκδοτικὴ 'Αθηνῶν, τόμ. Ι, σ. 144.

106. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον ὑπ' ἀριθ. 1692/26 'Απριλίου 1889, σ. 90, πρὸς τὸν 'Ιωαννίνων Σωφρόνιον. Πρβλ. καὶ Στ. Γκατσοπούλου, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 39-40.

107. 'Ο Κοσμᾶς Θεσπρωτὸς ἀναφερόμενος εἰς τοὺς μοναχοὺς τῆς ἐπαρχίας Πωγωνίου γράφει: «'Αλλὰ τὶ ὠφελοῦν τὸ Γένος, ὁπού κατατρώγουν τόσα εἰσοδήματα πολλὰ ὀλίγοι καλόγηροι ἀμαθεῖς καὶ κακότροποι; «Βλ. Ψαλίδα 'Α. - Κοσμᾶ Θεσπρωτοῦ, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 61.

108. Κυριωτέρα αἰτία τῆς παραλείψεως αὐτῆς ἦτο ἡ δυσκολία μεταβάσεώς των εἰς τὴν δυσπρόσιτον Μονὴν Γκούρας πρὸς ἐπιτόπιον ἔρευναν καὶ ἔλεγχον.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κοζάνης

μοναστηριακῶν εἰσοδημάτων ἡ Μονὴ ἀπώλεσεν διὰ μικρὸν εὐτυχῶς χρόνον τὰ σταυροπηγιακά της προνόμια, ηὐξήθησαν τὰ χρέη καὶ σὺν τῷ χρόνῳ ἐκινδύνευσε νὰ περιέλθῃ εἰς πλήρη ἀφανισμὸν καὶ διάλυσιν.

4. Ἔλεγχος τῆς διαχειρίσεως τῆς περιουσίας τῆς Μονῆς καὶ ἐπικύρωσις τῶν μοναστηριακῶν λογαριασμῶν ὑπὸ τοῦ Πατριαρχείου

Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον εἶχε τὴν ἀνωτάτην ἐποπτείαν καὶ ἔλεγχον ἐπὶ τῆς διαχειρίσεως τῆς περιουσίας τῶν ἱερῶν Σταυροπηγιακῶν Μονῶν[109]. Διὰ τὴν ἐξασφάλισιν τῆς προαγωγῆς τῶν ὑλικῶν συμφερόντων καὶ τὴν βελτίωσιν τῆς θέσεως τῶν εὐαγῶν τούτων καθιδρυμάτων ἐπέβαλε πρὸς τοὺς Ἡγουμένους καὶ ἐπιτρόπους αὐτῶν, ὅπως καθ' ἕκαστον ἔτος ἀποστέλλουν εἰς αὐτὸ τοὺς λογαριασμοὺς τῆς ἐτησίου διαχειρίσεώς των[110].

Ἐκ Πατριαρχικοῦ ἐγγράφου τῆς 4ης Ἰανουαρίου 1843 πληροφορούμεθα ὅτι ὁ Μητροπολίτης Πωγωνιανῆς Ἱερόθεος ἔλαβεν ἐντολήν, ἵνα καταγράψῃ ἐν καταστίχῳ τὰ γνήσια μοναστηριακὰ δι' ὁμολογιῶν χρέη, τὰ κτήματα, τὰς ἐτησίους προσόδους καὶ τὰ ἔξοδα τῆς Μονῆς Γκούρας. Τὸ κατάστιχον αὐτὸ βεβαιωμένον καὶ μεμαρτυρημένον καὶ παρὰ τῶν τιμιωτάτων προκρίτων τῆς Ὀστανίτσης ἀπεστάλη πρὸς τὸ Πατριαρχεῖον διὰ τοῦ ἡγουμένου τῆς Γκούρας Ἀνθίμου, ἵνα ἐγκριθῇ καὶ ἐπικυρωθῇ ἐκκλησιαστικῶς[111].

Τὴν 5ην Φεβρουαρίου 1857 τὸ Πατριαρχεῖον ἐνδιαφερόμενον, ἵνα λάβῃ τὰς ἀναγκαίας καὶ ὑπευθύνους πληροφορίας περὶ τῆς καθόλου καταστάσεως τοῦ Σταυροπηγιακοῦ Μοναστηρίου τῆς Γκούρας καὶ ἀκολούθως ἐνεργήσῃ τὰ δέοντα πρὸς τὸ συμφέρον τοῦ ἱεροῦ αὐτοῦ καταγωγίου, διώρισεν ἐπιτροπὴν ἀποτελουμένην ἐκ τῶν Μητροπολιτῶν Ἰωαννίνων Παρθενίου καὶ Δρυϊνουπόλεως Παντελεήμονος, ἵνα μεταβοῦν εἰς τὸ ρηθὲν ἱερὸν Μοναστήριον καὶ πραγματοποιήσουν «γενικὴν καταγραφὴν ὅλων τῶν πραγμάτων τοῦ ἱεροῦ Μοναστηρίου κινητῶν τε καὶ ἀκινήτων, οἷον κτημάτων, χρημάτων, χρέους ἀποδεδειγμένου, ἐγγράφων καὶ ἄλλων καὶ ἑτέραν ὁμοίαν τῆς ἐναπολῃφθείσης καταστάσεως τοῦ μα-

109. Βλ. Βασιλ. Σταυρίδου, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 71 καὶ Ἰ. Σταυρίδου, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 100-120.

110. Εἰς ἅπαντα τὰ κατὰ καιροὺς ἐκδιδόμενα ὑπὸ τοῦ Πατριαρχείου Ἡγουμενικὰ Γράμματα ἐμπεριείχετο ὁ ὅρος τῆς ὑποχρεώσεως αὐτῶν, ἵνα ἀποστέλλουν κατ' ἔτος τοὺς μοναστηριακοὺς λογαριασμοὺς πρὸς ἔλεγχον καὶ ἐπικύρωσιν. Βλ. Ἡγουμενικὸν Γράμμα Χρυσάνθου Γκούρας, σ. 180-181. Πρβλ. καὶ ὑπ' ἀριθ. 2180/1 Ἰουνίου 1887 ἐγκύκλιον τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Διονυσίου πρὸς τοὺς Ἡγουμένους τῶν Σταυροπηγιακῶν Μονῶν εἰς Ἰ. Σταυρίδου, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 103.

111. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 4ης Ἰανουαρίου 1843, σ. 164, πρὸς τὸν ἱερώτατον Μητροπολίτην Πωγωνιανῆς κυρ - Ἱερόθεον. Διὰ τῆς αὐτῆς ἐντολῆς ὁ Μητροπολίτης Πωγωνιανῆς Ἱερόθεος ὑπεχρεώθη νὰ μεταβῇ καὶ εἰς τὸ ἱερὸν Μοναστήριον τῆς Μολυβδοσκεπάστου, ἵνα θεωρήσῃ μετὰ τῶν τιμιωτάτων προκρίτων τῶν πέριξ τοῦ Μοναστηρίου τούτου χωρίων τοὺς μοναστηριακοὺς λογαριασμούς.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόντσας

καρίτου 'Ηγουμένου»[112]. Τὰς ἐπισήμους αὐτὰς καταγραφὰς δεόντως ὑπογεγραμμένας καὶ κεκυρωμένας, ὅπως καὶ τὴν σφραγῖδα τοῦ Μοναστηρίου, ἔπρεπε νὰ μεταφέρῃ εἰς Βασιλεύουσαν ὁ ζητούμενος τότε διάδοχος διὰ τὴν ἡγουμενίαν τῆς Γκούρας Χρύσανθος. 'Επειδὴ ὅμως ὁ Μητροπολίτης Δρυϊνουπόλεως Παντελεήμων μετέβη εἰς Κωνσταντινούπολιν[113], ἔμεινεν ἀνενέργητος μέχρι τοῦ Μαΐου 1857 ἡ προανατεθεῖσα εἰς αὐτοὺς αὐτοπρόσωπος ἐξέτασις τῆς καταστάσεως τοῦ ἱεροῦ Μοναστηρίου τῆς Γκούρας. Διὸ καὶ τὸ Πατριαρχεῖον ἐνέκρινεν, ἵνα ὁ Μητροπολίτης 'Ιωαννίνων Παρθένιος διενεργήσῃ τὴν ἐξέτασιν αὐτὴν μετὰ τοῦ γειτνιάζοντος ἀρχιερέως Γρεβενῶν 'Αγαπίου[114].

Τὸν 'Ιούνιον τοῦ ἔτους 1862 ἀπεστάλη πρὸς πάντα τὰ 'Ιερὰ Σταυροπηγιακὰ καὶ ἐνοριακὰ Μοναστήρια Πατριαρχικὴ καὶ Συνοδικὴ 'Εγκύκλιος, ἵνα κατὰ τὸ γενικῶς ληφθὲν ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ Κανονισμοῦ μέτρον ἔλθουν ἐντὸς τῆς ὡρισμένης προθεσμίας τῶν πεντήκοντα ἡμερῶν εἰς Βασιλεύουσαν οἱ ἡγούμενοι τῶν Μονῶν, φέροντες μεθ' ἑαυτῶν τοὺς λογαριασμοὺς καὶ τὰ λοιπὰ τῶν ἱερῶν Μοναστηρίων ἔγγραφα[115]. Πολλοὶ ἐκ τῶν ἡγουμένων καὶ συμβούλων παρέβλεψαν τὴν ὑποχρέωσιν αὐτὴν ἐπὶ τῷ προφανεῖ ἀσφαλῶς σκοπῷ νὰ διαχειρίζωνται ἀνεξελέγκτως καὶ κατὰ τὸ δοκοῦν τὰς προσόδους τῶν ἱερῶν Μονῶν[116]. Τὸ Πατριαρχεῖον ὅμως ἐπιθυμοῦν νὰ ἴδῃ τὰ ἱερὰ αὐτοῦ Μοναστήρια «ἠρέμα καὶ κατὰ μικρὸν ἀπαλλαττόμενα τῶν χρεῶν καὶ εἰς βελτίονα περιερχόμενα οἰκονομικὴν κατάστασιν, ἥτις ὁμολογουμένως ἐπιτυγχάνεται δι' αὐστηρᾶς καὶ λελογισμένης τῶν ἀγαθῶν αὐτῶν διαχειρίσεως»[117] ἐπέβαλεν δι' ἐγκυκλίου Πατριαρχικῆς ἐπιστολῆς, ὅπως ἀπὸ 1 'Ιανουαρίου 1888 καὶ ἐφεξῆς τηρῶνται παρ' ἑκάστῃ Μονῇ διττὰ λογιστικὰ βιβλία, εἰς τὰ ὁποῖα θὰ κατεχωροῦντο ἀναλυτικῶς αἱ εἰσπράξεις καὶ αἱ δαπάναι ἑκάστης Μονῆς. Εἰς τὸ τέλος ἑκάστου ἔτους τὸ ἓν ἐξ αὐτῶν ἐκρατεῖτο εἰς τὴν Μονήν, τὸ δὲ ἄλλο ἀπεστέλλετο εἰς τὸ Πατριαρ-

---

112. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 5ης Φεβρουαρίου 1857, σ. 148, πρὸς τὸν 'Ιωαννίνων κυρ - Παρθένιον.

113. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 6ης Μαΐου 1857, σ. 166 πρὸς τὸν 'Ιωαννίνων κυρ-Παρθένιον.

114. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 6ης Μαΐου 1857, σ. 177, πρὸς τὸν Γρεβενῶν κυρ-'Αγάπιον.

115. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 25ης 'Ιουνίου 1862, σ. 278, πρὸς τὸν 'Ιωαννίνων κυρ - Παρθένιον. 'Από τῶν Γενικῶν ἢ 'Εθνικῶν Κανονισμῶν καὶ ἐξῆς εἰς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ὑπῆρχεν ἡ Μοναστηριακὴ 'Επιτροπή, ἡ ὁποία ἠσχολεῖτο μὲ ζητήματα σχετιζόμενα πρὸς τὴν λειτουργίαν τῶν 'Ιερῶν Μονῶν. Βλ. Βασιλ. Σταυρίδου, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 71 καὶ 104.

116. Βλ. 'Ι. Σταυρίδου, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 103.

117. Βλ. ὑπ' ἀριθ. 2180/1 'Ιουνίου 1887 'Εγκύκλιον τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Διονυσίου πρὸς τοὺς ἡγουμένους καὶ λοιποὺς πατέρας τῶν ἱερῶν Πατριαρχικῶν καὶ Σταυροπηγιακῶν Μοναστηρίων εἰς 'Ι. Σταυρίδου, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 103.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόντοβας

χεῖον συνοδευόμενον ὑπὸ Καταστατικοῦ ρητῶς ἀναφέροντος ἁπάσας τὰς ἀπαιτήσεις καὶ ὑποχρεώσεις τῆς Μονῆς. Πρὸς πιστοποίησιν δὲ τοῦ γεγονότος ὅτι τὰ εἰς τὸ Πατριαρχεῖον ἀποστελλόμενα βιβλία ἦσαν σύμφωνα καὶ ἀπαράλλακτα πρὸς τὰ ἐν τῇ Μονῇ μένοντα ἔπρεπε ἀπαραιτήτως νὰ φέρουν τὴν ἐπικύρωσιν τοῦ κατὰ τόπον ἀρχιερέως[118].

Οἱ ἀρχιερεῖς τῶν ἐπαρχιῶν ὤφειλον κατὰ τὰς περιοδείας αὐτῶν, διερχόμενοι καὶ ἐκ τῶν ἱερῶν Πατριαρχικῶν καὶ Σταυροπηγιακῶν Μονῶν, νὰ ἐξελέγχουν καὶ ἐπικυρώνουν τοὺς ἐτησίους λογαριασμοὺς αὐτῶν καὶ ἔπειτα νὰ διαβιβάζουν αὐτοὺς πρὸς τὸ Πατριαρχεῖον δι' ἐπιθεώρησιν καὶ ἔγκρισιν[119]. Ἐπειδὴ δὲ τὸ μέτρον αὐτὸ ἐθεωρεῖτο λίαν ἀπαραίτητον ὑπὸ τοῦ Πατριαρχείου, χάριν τῶν συμφερόντων καὶ τῆς ἀγαθῆς διαχειρίσεως τῶν εὐαγῶν τούτων καθιδρυμάτων, οἱ ἡγούμενοι τῶν Σταυροπηγιακῶν Μονῶν ὤφειλον νὰ παρέχουν προθύμως τὰ λογιστικὰ βιβλία καὶ πᾶσαν ἀπόδειξιν καὶ σχετικὴν πληροφορίαν περὶ τῆς διαχειρίσεως τῆς Μονῆς εἰς τὸν κανονικὸν πνευματικὸν κυριάρχην τῆς ἐπαρχίας, εἰς τὴν ὁποίαν εὑρίσκετο ἡ Μονή[120].

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κοντσας

---

118. Βλέπε Πατριαρχικὴν Ἐγκύκλιον τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Διονυσίου ὑπ' ἀριθ. 2180/1 Ἰουνίου 1887 πρὸς τοὺς Ἡγουμένους τῶν Πατριαρχικῶν καὶ Σταυροπηγιακῶν Μοναστηρίων εἰς Ἰ. Σταυρίδου, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 103.

119. Βλ. ὑπ' ἀριθ. 2755/23 Μαΐου 1894 Ἐγκύκλιον τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Νεοφύτου πρὸς τοὺς Μητροπολίτας καὶ τοὺς Ἡγουμένους τῶν Πατριαρχικῶν καὶ Σταυροπηγιακῶν Μονῶν εἰς Ἰ. Σταυρίδου, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 109-110.

120. Βλέπε ὑπ' ἀριθ. 2755/23 Μαΐου 1894 καὶ 3733/23 Ἰουλίου 1897 Πατριαρχικὰς Ἐγκυκλίους πρὸς τοὺς ἡγουμένους τῶν Πατριαρχικῶν καὶ Σταυροπηγιακῶν Μονῶν, εἰς Ἰ. Σταυρίδου, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 109 καὶ 110-112. Πρβλ. καὶ Δημ. Νικολαΐδη, ἔνθ' ἀνωτ., τόμ. 3, σ. 2749, Ἐκκλησιαστικά: «Οἱ ἐπιστάται τῶν ἐκκλησιῶν καὶ τῶν μοναστηρίων, οἵτινες καταχρῶνται τὴν διαχείρισιν τῶν εἰσοδημάτων.....καθυποβάλλονται εἰς ἐξέλεγξιν τῶν λογαριασμῶν αὐτῶν ὑπὸ τοῦ πατριάρχου καὶ τῶν μητροπολιτῶν, ἐχόντων τὸ δικαίωμα νὰ λάβωσι κατ' αὐτῶν μέτρα, τὰ ὁποῖα ἤθελον θεωρήσει πρόσφορα».

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'

ΤΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΝ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ

1. Ἡ ζωὴ τῶν μοναχῶν

Περὶ τῆς ἐσωτερικῆς ζωῆς τῶν μοναχῶν τῆς Μονῆς Γκούρας (διατροφῆς, ἰσότητος, διακονημάτων κλπ) δὲν γνωρίζομεν πολλὰς λεπτομερείας. Ἐὰν ὅμως λάβωμεν ὑπ' ὄψιν τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ Μονὴ δὲν εἶχε ποτὲ μέγα ἀριθμὸν μοναχῶν, τότε τὰ προβλήματα τῆς ἐσωτερικῆς ζωῆς καὶ διοικήσεως αὐτῶν ἦσαν περιωρισμένα καὶ ἐλύοντο εὐκόλως ὑπὸ τοῦ ἑκάστοτε Ἡγουμένου[1].

Διὰ τὴν ἀποφυγὴν ἐκ μέρους τῆς Μονῆς πάσης ἀφορμῆς σκανδάλου καὶ αἰτίας διαφωνιῶν, οἷαι αἱ ἀναφυόμεναι ἔριδες κατὰ τὴν ἐκλογὴν τῶν μοναχῶν εἰς τὰ διάφορα διακονήματα[2] καὶ κυρίως εἰς τὸ ἀξίωμα τοῦ ἡγουμένου, ἢ αἱ αἰτιάσεις τῶν μοναχῶν ἕνεκα τῆς ἀνισότητος τῆς διαίτης, ἐχρησιμοποιεῖτο δίκην πυξίδος ὑπ' αὐτῶν τὸ Τυπικὸν τῆς Μονῆς, τὸ ὁποῖον ἐξησφάλιζε βίον ἥρεμον καὶ σύμφωνον πρὸς τὸν σκοπὸν διὰ τὸν ὁποῖον ἀφῆκαν τὸν κόσμον[3].

---

1. Ὁ σχετικῶς περιωρισμένος ἀριθμὸς τῶν μοναχῶν τῆς Μονῆς Γκούρας καθίστα ἄχρηστον τὸ πλῆθος τῶν διακονημάτων, ὁ δὲ ἡγούμενος ἠδύνατο εὐκόλως νὰ ἐκτελῇ καὶ χρέη οἰκονόμου, σκευοφύλακος κλπ.

2. Περὶ τῶν διακονητῶν τῶν μονῶν, οἱ ὁποῖοι ἐθεωροῦντο κύριοι διὰ τὴν ἐσωτερικὴν διοίκησιν αὐτῶν βλέπε Κ.Α. Μανάφη, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 77 (σημείωσις).

3. Συνοπτικὸν πίνακα τῶν περιεχομένων τῶν Μοναστηριακῶν τυπικῶν παρέχει ὁ Κ. Μανάφης εἰς τὸ ἔργον αὐτοῦ, Μοναστηριακὰ Τυπικά - Διαθῆκαι, Ἀθῆναι 1970, σ. 73-77.

Α'. Διατάξεις ἀναφερόμεναι εἰς τὴν ἀτομικὴν καὶ κοινὴν ζωὴν τῶν μοναχῶν ἢ μελῶν τοῦ κοινοβίου:

1) Πρόλογος (ἱστορία τῆς μονῆς - αὐτοβιογραφία τοῦ συντάκτου τοῦ τυπικοῦ). 2) Περὶ Τραπέζης καὶ διαίτης. 3) Περὶ νηστειῶν καὶ Ἁγίων τεσσαρακοστῶν. 4) Περὶ ἐξαγορεύσεως καὶ θείας κοινωνίας. 5) Περὶ ἐνδυμενίας. 6) Περὶ ἐργοχείρου καὶ ἀργολογίας. 7) Περὶ λουτροῦ. 8) Περὶ ἀκτημοσύνης.

Β'. Διατάξεις λειτουργικαί:

1) Περὶ τοῦ λειτουργικοῦ τύπου τῆς Μονῆς. 2) Περὶ ψαλμῳδίας τῶν ὡρῶν. 3) Περὶ θείας λειτουργίας. 4) Περὶ ἀγρυπνιῶν. 5) Περὶ ἑορτασμοῦ καὶ ἑορτῶν. 6) Περὶ ταφῆς καὶ κοιμητηρίου. 7) Περὶ τελέσεως τῶν μνημοσύνων.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Οἱ μοναχοὶ τῆς Μονῆς Γκούρας ὤφειλον νὰ παραμένουν ἐντὸς αὐτῆς καὶ νὰ μὴ περιφέρωνται εἰς τὰς πόλεις ἢ εἰς τὰ χωρία ἄνευ ἀδείας[4]. Ἐξερχόμενοι εἰς τὰς ἡμερησίας ἐργασίας τῶν μοναστηριακῶν κτημάτων ἐπέστρεφον τὸ ἑσπέρας εἰς τὴν Μονήν, μὴ δυνάμενοι νὰ καταλύουν εἰς οἰκίας λαϊκῶν διανυκτερεύοντες[5]. Οἱ μέλλοντες νὰ ἀποδημήσουν εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν ἔπρεπε νὰ λαμβάνουν ἀπολυτήριον ἢ συστατικὸν Γράμμα παρὰ τοῦ ἡγουμένου τῆς Μονῆς,ἐπιβεβαιωμένον ὑπὸ τοῦ ἐπόπτου ἀρχιερέως τῆς περιοχῆς[6].

Δὲν γνωρίζομεν ἂν μεταξὺ τῶν μοναχῶν τῆς Μονῆς Γκούρας ὑπῆρχον μοναχοὶ οἱ ὁποῖοι παρέβαινον βασικὰς μοναχικὰς ἀρετάς[7], ἀσχολούμενοι περὶ τὰ βιοτικὰ καὶ ἀπατηλὰ πράγματα, παρεκκλίνοντες τῆς ἠθικῆς ὁδοῦ καὶ ἐπιδιώκοντες τὴν ἡδονήν[8], τὸν χρηματισμὸν καὶ τὴν φοίτησιν εἰς

Γ'. Διατάξεις ἀναφερόμεναι εἰς τὴν συγρότησιν, διακυβέρνησιν, διαχείρισιν καὶ ἐκπροσώπησιν τῆς Μονῆς:

1) Περὶ αὐτοδεσπότου καὶ ἀδουλώτου. 2) Περὶ τοῦ κοινοβιακῶς ζῆν. 3) Περὶ ἐκλογῆς τοῦ προεστῶτος. 4) Περὶ τῶν διακονητῶν. 5) Περὶ ἐπιτρόπων, ἐφόρων, προνοητῶν. 6) Περὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μοναχῶν. 7) Περὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἱερέων. 8) Περὶ ἐξόδων τῶν μοναχῶν. 9) Περὶ οἰκονομικῆς διαχειρίσεως. 10) Περὶ κτηματικῆς περιουσίας. 11) Περὶ ἀβάτου. 12) Περὶ ἀποκάρσεως. 13) Περὶ ἀγενείων παίδων καὶ εὐνούχων. 14) Περὶ ἀποταγῆς. 15) Περὶ ἐθνότητος τῶν μοναχῶν. 16) Περὶ τῶν ἀσθενῶν. 17) Περὶ ἐλεημοσύνης. 18) Περὶ ὑπάρξεως ὑπηρετῶν. 19) Περὶ τῶν ξένων μοναχῶν. 20) Περὶ ἐποπτείαν βίου μοναχῶν. 21) Περὶ ἐπικοινωνίας πρὸς τὸν ἔξω κόσμον. 22) Περὶ ἀποχωρήσεως εἰς ἔρημον. 23) Περὶ φιλοξενίας ξένων.

Δ'. Διατάξεις περὶ εὐαγῶν ἱδρυμάτων προσηρτημένων εἰς τὴν Μονήν.

Ε'. Διατάξεις ἠθικαί.

4. Πρβλ. Μ. Γεδεών, Κανονικαὶ Διατάξεις, τόμ. Α', Κωνσταντινούπολις 1888, σ. 303 καὶ Β. Σταυρίδου, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 71. Εἰς Βεράτιον τοῦ Πατριάρχου Διονυσίου Γ' τοῦ Βαρδαλῆ ἐν Μ. Γεδεών, Γράμματα Τουρκικά, σ. 13, 20, 74 ἀναγινώσκομεν: «Οἱ τὰ ἐγκόσμια ἀπαρνηθέντες μοναχοί, εἰς οὓς δὲν ἐπιτρέπεται περιφέρεσθαι τῇδε κἀκεῖσε, ἀποσταλήτωσαν εἰς ἃ ἀρχῆθεν ἐτάχθησαν μοναστήρια».

5. Πρβλ. Α. Μάμουκα, Τὰ μοναστηριακά, Ἀθῆναι 1859, σ. 94-96 (ἔγγραφον τῆς 28ης Νοεμβρίου 1842) καὶ Σπ. Κοκκίνη, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 238.

6. Βλέπε Πατριαρχικὸν ἔγγραφον Γρηγορίου τοῦ ἀπὸ Σερρῶν «περὶ συστατικῶν γραμμάτων τῶν εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν ἀποδημούντων μοναχῶν» ἐν Μ. Γεδεών, Κανονικαὶ Διατάξεις, τόμ. Β', Κωνσταντινούπολις 1889, σ. 215-218.

7. Αἱ ἐντυπώσεις τοῦ Ἄγγλου λογίου καὶ περιηγητοῦ Τ. Σμάρτ Χιούζ διὰ τὸν κλῆρον καὶ τοὺς μοναχοὺς τῆς Ἑλληνικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐν ἔτει 1813-1814 δὲν ἦσαν εὐνοϊκαί. Βλ. Ἰ. Ἀναστασίου, Πῶς εἶδεν ὁ περιηγητὴς καὶ λόγιος Τ. Smart Hughes τὴν Ἑλληνικὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν τὸ 1812-1814, Ἀθῆναι 1968, σ. 10-21.

8. Εἰς Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 3ης Μαΐου 1839 Γρηγορίου τοῦ ἀπὸ Σερρῶν πρὸς τὸν Μητροπολίτην Δρυϊνουπόλεως καὶ Δελβίνου Νεόφυτον ἀναγινώσκομεν: «Ἐὰν ὅμως, μετὰ τὰς ἀρχιερατικάς σου διαταγὰς καὶ παραγγελίας πρὸς ὅλα τὰ ἱερὰ καταγώγια, κατίδῃς τινας τῶν ὁσιωτάτων πατέρων ἀπειθοῦντας, καὶ παραδεχομένους πάλιν εἰς τὰ μοναστήριά των γυναῖκας ἐπὶ διανυκτερεύσει, τοὺς τοιούτους ἀμέσως δηλοποιεῖς πρὸς ἡμᾶς, ἵνα ἐπιφέ-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

καπηλεῖα[9].

2. Οἱ Ἡγούμενοι τῆς Μονῆς

α) Ἐκλογὴ - Διορισμὸς

Ὅπως ἑκάστη Μονή, οὕτω καὶ ἡ Μονὴ τῶν Ταξιαρχῶν Γκούρας, διωκεῖτο μετὰ τὸν θάνατον τοῦ κτήτορος αὐτῆς ὑπὸ τῶν ἑκάστοτε ἐκλεγομένων ἡγουμένων. Εἰς τὰ μοναστηριακὰ τυπικὰ καὶ Διαθήκας ἐμπεριέχονται διατάξεις περὶ ἐκλογῆς τοῦ ἡγουμένου, ὡς καὶ περὶ τοῦ τρόπου διοικήσεως τῆς Μονῆς ὑπ' αὐτοῦ[10].

Ἅπαντες οἱ μοναχοὶ οἱ ἔχοντες δικαίωμα ψήφου διεδήλουν ἐγγράφως ἐκεῖνον τὸν ὁποῖον ἔκρινον ἱκανὸν διὰ τὴν θέσιν τοῦ ἡγουμένου[11].

Ὁ ἡγούμενος τῆς Μονῆς ἔπρεπε νὰ εἶναι ἱερομόναχος[12].

Τὸ Πατριαρχεῖον ἐνέκρινε τὴν ὑπὸ τῶν μοναχῶν γενομένην ἐκλογὴν τοῦ ἡγουμένου καὶ διώριζε αὐτὸν διὰ τῆς ἐκδόσεως Ἡγουμενικοῦ ἀποκαταστατικοῦ Πατριαρχικοῦ Γράμματος[13].

Ὁ ἡγούμενος ἐν τῇ διοικήσει τῆς Μονῆς δὲν ἦτο ἀνεξέλεγκτος, ἀλλ' ὑπέκειτο εἰς τὴν ἐποπτείαν καὶ τὸν ἄμεσον ἔλεγχον τοῦ Πατριαρχείου καὶ τοῦ οἰκείου ἐπόπτου ἀρχιερέως[14]. Ἐὰν ὁ ἡγούμενος κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἡγουμενί-

---

ρηται κατ' αὐτῶν ἡ ἀνήκουσα ἐκκλησιαστικὴ παιδεία, πρὸς σωφρονισμὸν αὐτῶν καὶ παράδειγμα ἄλλων παρομοίων». Βλ. Μ. Γεδεών, Κανονικαὶ Διατάξεις, τόμ. Β', σ. 326-328.

9. Εἰς τὸ ἀπὸ 26 Ἰουνίου 1901 Βεράτιον τοῦ Πατριάρχου Ἰωακεὶμ Γ' τοῦ ἀπὸ Θεσσαλονίκης ἀναγινώσκομεν: «ὅταν τινες τῶν καλογήρων.....περιφέρωνται ἀπὸ τόπου εἰς τόπον καὶ προξενῶσι σκάνδαλα, τοὺς τοιούτους ὁ Πατριάρχης καὶ οἱ Μητροπολῖται παιδευέτωσαν θρησκευτικῶς». Βλ. Μ. Γεδεών, Γράμματα Τουρκικά, σ. 75. Πρβλ. καὶ Ἰ. Ἀναστασίου, Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία, τόμ. Β', Θεσσαλονίκη 1982, σ. 412.

10. Βλ. Κ. Μανάφη, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 43. Πρβλ. Σπ. Κοκκίνη, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 274 (Κανονισμὸς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος 1972).

11. Βλέπε Πατριαρχικὰ ἔγγραφα ἀποκαταστάσεως Ἡγουμένων τῆς Μονῆς Γκούρας. Πρβλ. καὶ ὑπ' ἀριθ. 176/6 Μαΐου 1859 Ἐγκύκλιον περὶ τοῦ τρόπου διοικήσεως τῶν διατηρουμένων Μοναστηρίων ἐν Ἑλλάδι εἰς Χριστοπούλου Δαμασκηνοῦ, Συλλογὴ τῶν σπουδαιοτέρων Ἐγκυκλίων τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, Ἀθῆναι 1877, σ. 342-344.

12. Ὁ Μ. Γεδεών, Κανονικαὶ Διατάξεις, τόμ. Β', σ. 33 γράφει ὅτι εἰς σημείωμα τοῦ Πατριάρχου Θεοδοσίου τοῦ Βορραδιώτου (11 Ἀπρ. 1769 - πιθ. 16 Νοεμβρ. 1773) ἀναγινώσκομεν ὅτι οἱ ἡγούμενοι τῶν Μοναστηρίων ἔπρεπε νὰ εἶναι ἱερεῖς.

13. Βλέπε Ἡγουμενικὸν ἀποκαταστατικὸν Πατριαρχικὸν Γράμμα τοῦ ἡγουμένου τοῦ Σταυροπηγιακοῦ Μοναστηρίου τῆς Γκούρας Ἰγνατίου. Πρβλ. καὶ Γερασίμου Κονιδάρη, Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία τῆς Ἑλλάδος, τόμ. Β', σ. 280.

14. Βλέπε Πατριαρχικὸν ἔγγραφον Μαΐου 1857, σ. 103-104, περὶ τῶν Σταυροπηγιακῶν προνομίων τῆς Μονῆς Γκούρας καὶ τῶν ἐν Βλαχίᾳ Μετοχίων της. Πρβλ. καὶ Κ. Μανάφη, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 111.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κοντόσας

ας του καθίστατο ἔνοχος πράξεως κολαζομένης ὑπὸ τῶν ἱερῶν κανόνων, ἐκηρύσσετο ἔκπτωτος τῆς οἰκείας θέσεως, καὶ ἐνηργεῖτο νέα ἐκλογή[15].

Ὁ ἡγούμενος καὶ δύο ἢ τρεῖς ἄλλοι ἐπίτροποι συνεκρότουν τὴν Μοναστηριακὴν Ἐπιτροπήν, εἰς τὴν ὁποίαν ἦτο διαπεπιστευμένη ἡ ἐν γένει διοίκησις τῆς Μονῆς, ὡς καὶ ἡ διαχείρισις τῆς περιουσίας αὐτῆς[16].

Ἡ διαγωγὴ τῶν ἡγουμένων τῆς Μονῆς Γκούρας δὲν ἦτο πάντοτε ἄψογος καὶ ὑποδειγματική. Ἐπειδὴ ὅμως πολλάκις αὐτοὶ μετεμελοῦντο εἰλικρινῶς, τὸ Πατριαρχεῖον δὲν ἔσπευδε εἰς τὴν ἄμεσον ἀπομάκρυνσιν καὶ ἀντικατάστασίν των, κρίνον ὅτι ἦσαν εἰδήμονες τῶν μοναστηριακῶν πραγμάτων καὶ ὑποθέσεων καὶ ἐγνώριζον κάλλιον παντὸς ἄλλου τὰς πολλαπλὰς ἀνάγκας τῆς Μονῆς.

β) Γνωστοὶ ἡγούμενοι τῆς Μονῆς

Ἔλλείψει πηγῶν καὶ αὐθεντικῶν μαρτυριῶν δὲν ἠδυνήθημεν νὰ ἀνεύρωμεν στοιχεῖα καὶ πληροφορίας περὶ τῶν ἡγουμένων τῆς Μονῆς ἀπὸ τῆς ἱδρύσεως αὐτῆς μέχρι καὶ τοῦ ιη΄ αἰῶνος. Ὡς ἐκ τούτου, περιοριζόμεθα νὰ μνημονεύσωμεν τοὺς διατελέσαντας ἡγουμένους ἀπὸ τὰ τέλη τοῦ ιη΄ αἰῶνος καὶ ἑξῆς:

1. Ἡγουμενία Παϊσίου ἱερομονάχου (1790-1839)

Ἡ ἐκλογὴ τοῦ ἱερομονάχου Παϊσίου ὡς ἡγουμένου συνέπεσεν εἰς περίοδον λίαν ταραχώδη καὶ κρίσιμον διὰ τὴν Μονήν. Παρ' ὅλας τὰς περιπετείας καὶ ἀντιξοότητας, τὰς ὁποίας τοῦ ἐπεφύλαξεν ἡ παραμονὴ ἐν τῇ ἡγουμενίᾳ, αὐτὸς κατώρθωσε νὰ διοικήσῃ τὴν Μονὴν πλέον τῶν 40 ἐτῶν[17]. Δὲν γνωρίζομεν ποία ἦτο ἡ «μετάνοιά του», οὐδὲ τὸ ἀκριβὲς ἔτος ἀφίξεώς του εἰς τὴν Μονήν. Ἐκ τῶν ὑπαρχουσῶν περὶ τῆς Μονῆς πηγῶν ἡ ἀρχαιοτέρα μνεία περὶ τῆς παρουσίας τοῦ Παϊσίου εἰς τὴν Μονὴν ἀπαντᾷ εἰς ἐπιγραφὴν τῆς σωζομένης μέχρι σήμερον εἰκόνος τοῦ Ἀρχιστρατήγου Μιχαὴλ κατὰ τὸ ἔτος 1796.

Ὅτε ἀνέλαβε τὴν ἡγουμενίαν ὁ Παΐσιος, ἡ ἐν Ἠπείρῳ κατάστασις ἦτο

---

15. Εἰς Βεράτιον τοῦ Πατριάρχου Κυρίλλου τοῦ Ε΄ τοῦ ἀπὸ Νικομηδείας (ἀνανεούμενον), ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου Ὀσμὰν Γ΄ 1754 ἀναγινώσκομεν: «Ὁπόταν ὁ Πατριάρχης, κατὰ τοὺς νόμους τους ἐξώσῃ τινὰ τῶν ἀρχιερέων, ἐπισκόπων, Ἡγουμένων καὶ ἱερέων, ἢ χηρευούσης μιᾶς ἐπαρχίας, φανερώσῃ εἰς τὴν βασιλείαν μας τὸ πρόσωπον, ὅπου εὕρῃ ἄξιον διὰ νὰ ἀποκαταστήσῃ πληρώνοντας εἰς τὸν Χαζινέ μας τὸ σύνηθες φιλότιμον, νὰ δίδεται ἐκ μέρους μας Μπεράτι δηλωτικὸν τῆς ἐξουσίας καὶ κυριότητος καὶ κατὰ τὴν περίληψιν τοῦ Μπερατίου Βασιλικὸς ὁρισμός». Βλ. Μ. Γεδεών, Γράμματα Τουρκικά, σ. 80.

16. Βλέπε Πατριαρχικὸν Σιγίλλιον ἔτους 1857. Πρβλ. καὶ τὸν ἀπὸ 28 Ἰουλίου 1858 Κανονισμὸν περὶ Μοναστηρίων ἐν Σπ. Κοκκίνη, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 249-250.

17. Ἡ μακρὰ παραμονή του εἰς τὴν ἡγουμενίαν τῆς Μονῆς εἶχεν ὡς συνέπειαν τὴν δημιουργίαν πολλῶν προβλημάτων, λόγῳ καὶ τοῦ φιλοδίκου τοῦ χαρακτῆρος του.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

λίαν ἀνώμαλος. Εἰς τὴν αὔξησιν τῶν δεινῶν μεγάλως συνέβαλεν ἡ ἀσταθὴς πολιτικὴ κατάστασις[18]. Ἐκ Πατριαρχικοῦ ἐγγράφου πρὸς τοὺς ἡγουμένους τῶν ἐν Βλαχίᾳ Μετοχίων Βάλιας καὶ Σταυρουπόλεως πληροφορούμεθα ὅτι ὁ καιρὸς καὶ αἱ περιστάσεις εἶχον ἐπιφέρει κατὰ τοῦ ἐν Πωγωνιανῇ κειμένου ἱεροῦ Μοναστηρίου τῶν Ταξιαρχῶν Γκούρας τοσαύτην ἀνωμαλίαν, «ὥστε ἐσχάτως ἐγένετο παρανάλωμα τῆς πολιτικῆς ἀγανακτήσεως». Κατὰ τὸ αὐτὸ ὡς ἄνω ἔγγραφον τὸ πρῶτον καὶ μεγαλύτερον αἴτιον τοῦ ὀλέθρου καὶ τῆς κακώσεως τοῦ ἐν λόγῳ Μοναστηρίου ἦτο ἡ κακὴ διοίκησις τοῦ ἐν αὐτῷ ἡγουμενεύοντος Παϊσίου[19].

Τὸ ἔτος 1828, ὅτε κατεστάθη Μητροπολίτης Κορυτσᾶς καὶ Πωγωνιανῆς ὁ Βησσαρίων, τὰ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ αὐτοῦ κείμενα ἱερὰ Πατριαρχικὰ καὶ Σταυροπηγιακὰ Μοναστήρια Γκούρας καὶ Μολυβδοσκεπάστου ἐθεωρήθησαν ὡς ἐνοριακά, ὀφείλοντα νὰ δεικνύουν εὐπείθειαν καὶ ὑποταγὴν εἰς τὸν κυριάρχην καὶ γνήσιον αὐτῶν ἀρχιερέα. Τὸ ἀπαραίτητον αὐτὸ χρέος τῆς εὐπειθείας καὶ ἐντελοῦς ὑποταγῆς πρὸς τὸν Μητροπολίτην Κορυτσᾶς καὶ Πωγωνιανῆς Βησσαρίωνα ὑπηγόρευσεν τὸ Πατριαρχεῖον δι' ἰδιαιτέρου γράμματος αὐτοῦ καὶ πρὸς τὸν ὁσιώτατον ἡγούμενον τῆς Γκούρας Παΐσιον, ἐπειδὴ «ἡ ἱερότης του κατέβαλλε ἀόκνως καὶ κηδεμονικῶς κάθε πρόνοιαν ἀρχιερατικὴν καὶ ἐπίσκεψιν ἀξιόχρεον καὶ πρὸς τὸ ἱερὸν αὐτὸ Μοναστήριον καὶ πρὸς τὴν ὁσιότητά του ἰδίως»[20].

Ἐκ Πατριαρχικῶν ἐγγράφων τοῦ ἔτους 1832 πληροφορούμεθα ὅτι τὸ πολίτευμα καὶ ἡ ἐν γένει διαγωγὴ τοῦ ἡγουμένου Παϊσίου ἐστάθη πολυειδῶς ἐπιλήψιμος[21]. Ὁ Μητροπολίτης Κορυτσᾶς καὶ Πωγωνιανῆς Βησσαρίων εἰς ἀναφορὰν αὐτοῦ πρὸς τὸ Πατριαρχεῖον χαρακτηρίζει τὸν ἡγούμενον τῆς Γκούρας Παΐσιον «ὑπερόπτην, ἐριστικὸν καὶ σκανδαλώδη»[22] καὶ παραπονεῖται διὰ τὰς πρὸς τὸν ἀρχιερατικόν του χαρακτῆρα περιφρονήσεις καὶ ἀντιδικίας[23].

Τὸ Πατριαρχεῖον προσεπάθησε κατ' ἐπανάληψιν διὰ τῶν συμβουλῶν καὶ τῶν παραινέσεων νὰ φέρῃ τὸν ἡγούμενον Παΐσιον εἰς τὴν εὐθεῖαν ὁδὸν τῆς εὐπειθείας καὶ ὑποταγῆς του πρὸς τὸν κυριαρχικὸν χαρακτῆρα τοῦ Μητροπολί-

---

18. Βλέπε Ν. Ζιάγκου, Τουρκοκρατούμενη Ἤπειρος, σ. 333-335.

19. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τοῦ Ἰουνίου 1832, σ. 191, πρὸς τοὺς Ἡγουμένους τῶν ἐν Βλαχίᾳ Μετοχίων Βάλιας καὶ Σταυρουπόλεως.

20. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 12ης Νοεμβρίου 1828, σ. 190, πρὸς τὸν ὁσιώτατον Ἡγούμενον τοῦ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Κορυτζᾶς καὶ Πωγωνιανῆς κειμένου ἱεροῦ καὶ σεβασμίου Μοναστηρίου τῶν Παμμεγίστων Ταξιαρχῶν τῆς Γκούρας κυρ - Παΐσιον.

21. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον Ἰουνίου 1832, σ. 191, πρὸς τοὺς ἡγουμένους τῶν ἐν Βλαχίᾳ Μετοχίων Βάλιας καὶ Σταυρουπόλεως.

22. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον Ἰουνίου 1832, σ. 192, πρὸς τὸν Ἱερώτατον Μητροπολίτην Κορυτζᾶς καὶ Πωγωνιανῆς κυρ - Βησσαρίωνα.

23. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον Ἰουνίου 1832, σ. 191, πρὸς τοὺς ἐν Βλαχίᾳ Ἡγουμένους τῶν Μοναστηρίων Βάλιας καὶ Σταυρουπόλεως.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόντσας

του Κορυτσᾶς καὶ Πωγωνιανῆς Βησσαρίωνος[24].

Ἐξ ἐγγράφου ἀναφορᾶς τοῦ ἡγουμένου Παϊσίου πρὸς τὸ Πατριαρχεῖον πληροφορούμεθα ὅτι κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἀνεφύη ἐν τῇ Μονῇ Γκούρας καὶ σκάνδαλον ἐξ αἰτίας τῆς ὑποθέσεως τοῦ Σχολείου. Ἐπειδὴ δὲ τὸ Πατριαρχεῖον ἀπεφήνατο ὅτι τὸ Μοναστήριον τῆς Γκούρας θὰ διῳκεῖτο τοῦ λοιποῦ ἐνοριακῶς, ὤφειλον νὰ ἐκλείψουν τὰ σκάνδαλα αὐτά, ὡς καὶ αἱ ἔριδες καὶ διαφωνίαι[25]. Ὁ ἡγούμενος ὅμως Παΐσιος παρ' ὅλα τὰ ἀνωτέρω ἐξηκολούθει νὰ μὴ δεικνύῃ τὴν ὀφειλομένην καὶ πρέπουσαν ὑποταγὴν καὶ εὐπείθειαν πρὸς τὸν κυριαρχικὸν χαρακτῆρα τοῦ Μητροπολίτου Βησσαρίωνος[26]. Διὸ καὶ οἱ χριστιανοὶ κάτοικοι τῆς ἐπαρχίας Πωγωνιανῆς διὰ κοινῆς ἀναφορᾶς αὐτῶν πρὸς τὸ Πατριαρχεῖον προσεκλαύθησαν δεινοπαθῶς κατὰ τοῦ ἡγουμένου Παϊσίου καὶ ἐξητήσαντο τὴν ἐκκλησαστικὴν ἀντίληψιν[27]. Ὡσαύτως καὶ ὁ Κορυτσᾶς καὶ Πωγωνιανῆς Βησσαρίων δι' αἰτήσεως καὶ ἀγωγῆς αὐτοῦ πρὸ τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, ὑποβληθείσης αὐτῷ διὰ τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἐφόρου του[28] ἐξητήσατο τὴν καθαίρεσιν τοῦ ἡγουμένου Παϊσίου[29].

Τὸ Πατριαρχεῖον ἀναγνωρίζον αὐτὸν ὡς κανονικὸν κυριάρχην τῆς ἐπαρ-

---

24. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 6ης Ἰουνίου 1830, σ. 324, πρὸς τὸν Ἡγούμενον Παΐσιον.

25. Βλέπε Πατριαρχικὸν ἔγγραφον Αὐγούστου 1832, σ. 205, πρὸς τὸν Ἡγούμενον τῆς Γκούρας Παΐσιον.

26. «Καίτοι οὗτος ἀνεγνωρίσθη ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας ὡς κανονικὸς κυριάρχης τοῦ ἱεροῦ αὐτοῦ μοναστηρίου, διεξέρχων ἐν πάσῃ ἀδείᾳ καὶ κρίνων καὶ κατὰ τὴν εὔνοιαν τῶν ἀνὰ χεῖρας του ὑψηλῶν προσκυνητῶν ὁρισμῶν καὶ βασιλικῶν σουρουτίων». Βλ. Πατριαρχικὰ ἔγγραφα τῆς 12ης Νοεμβρίου 1828, σ. 190 καὶ 6ης Ἰουνίου 1830, σ. 324, πρὸς τὸν ὁσιώτατον Ἡγούμενον τοῦ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Κορυτζᾶς καὶ Πωγωνιανῆς κειμένου ἱεροῦ καὶ σεβασμίου Μοναστηρίου τῶν Παμμεγίστων Ταξιαρχῶν Γκούρας κυρ- Παΐσιον.

27. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον Ἰουνίου 1832, σ. 191, πρὸς τοὺς ἐν Βλαχίᾳ ἡγουμένους τῶν Μοναστηρίων Βάλιας καὶ Σταυρουπόλεως.

28. Ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Σαμουὴλ ὁ Χαντζερῆς (1763-68) ὥρισεν, ἵνα τὴν Σύνοδον τοῦ Πατριαρχείου ἀποτελοῦν ἐφεξῆς οἱ πρῶτοι τῇ τάξει Μητροπολῖται ἰσοβίως, οἱ ὁποῖοι καὶ παρέμενον διαρκῶς εἰς Βασιλεύουσαν. Οἱ Συνοδικοὶ αὐτοὶ ἀπεκλήθησαν καὶ Γέροντες καὶ ἕκαστος αὐτῶν ἦτο ἀντιπρόσωπος ἑνὸς ἢ καὶ περισσοτέρων τῶν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ἀρχιερέων, προσλαβόντες οὕτω καὶ ἄλλην ἐπωνυμίαν τὴν τοῦ ἐφόρου. Ὁ Ἐπαμ. Κ. Κυριακίδης, Ἱστορία τοῦ συγχρόνου Ἑλληνισμοῦ (1832-1892), τόμ. Β', ἐν Ἀθήναις 1894, σ. 9-10 γράφει ὅτι «οἱ Συνοδικοὶ οὗτοι ἐποιήσαντο κατάχρησιν τῆς συγκεντρωθείσης εἰς χεῖρας αὐτῶν ἐξουσίας. Ὡς ἰσόβιοι ὑπέταττον τὸν ἑκάστοτε Πατριάρχην, ὡς Ἔφοροι δὲ καὶ ἀντιπρόσωποι ὄντες τῶν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις Μητροπολιτῶν, ἀπηνῶς ἐφορολόγουν αὐτοὺς πρὸς ὑπεράσπισιν δῆθεν καὶ ἐπὶ τῇ ἐλαχίστῃ ἀφορμῇ». Πρβλ. Μ. Γεδεών, Κανονικαὶ Διατάξεις, τόμ. Α', σ. 300-302.

29. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 6ης Ἰουνίου 1830, σ. 324, πρὸς τὸν ἱερώτατον Μητροπολίτην Κορυτζᾶς καὶ Πωγωνιανῆς Βησσαρίωνα.

Δημοσία Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόντσας

χίας αὐτῆς δὲν παρέβλεψε τὰς εὐλόγους αἰτήσεις του, διὸ καὶ διὰ Συνοδικῆς ἀποφάσεως ἐκδοθείσης τὸ ἔτος 1829 καθυπεβλήθη εἰς τὸν ἡγούμενον τῆς Γκούρας Παΐσιον ἡ ποινὴ τῆς ἐκκλησιαστικῆς καθαιρέσεως «ἐπὶ τῇ ἐλπίδι τῆς διορθώσεως καὶ μεταμελείας αὐτοῦ»[30].

Ὁ ἐπὶ ποινῇ καθαιρέσεως τῆς ἱερωσύνης καθυποβληθεὶς ἡγούμενος Παΐσιος ἔγραψε πρὸς τὸ Πατριαρχεῖον καὶ ἐδέετο νὰ ἐπιτύχῃ τὴν ἀθῴωσίν του. Ὑπὲρ αὐτοῦ ἐμεσολάβησαν καὶ μερικοὶ ἐκ τῶν εὐυπολήπτων πολιτῶν τῆς ἐπαρχίας Πωγωνιανῆς[31].

Ἡ ἔκδοσις ἀθῳωτικῆς ἀποφάσεως διὰ τὸν ἡγούμενον Παΐσιον δὲν ἐνεκρίθη εὐθὺς ἀμέσως ὑπὸ τοῦ Πατριαρχείου, ἐπειδὴ ἐκ μέρους τοῦ Μητροπολίτου Κορυτσᾶς καὶ Πωγωνιανῆς Βησσαρίωνος δὲν εἶχε ληφθῇ οὐδεμία πληροφορία[32] περὶ τοῦ ἂν ὁ ρηθεὶς ἡγούμενος «ἐποιήσατο ἀποχὴν ἐκ τῶν προλαβουσῶν κατα-χρήσεων καὶ ἀτοπημάτων, καὶ ἂν προσελθὼν τῇ ἱερότητί του ἔτυχε τῆς ἀρχιερατικῆς του συγγνώμης, ὑποσχεθεὶς αὐτῷ ἄμεμπτον τοῦ λοιποῦ διαγωγὴν»[33].

Ἐπειδὴ ὅμως τὸ Πατριαρχεῖον δὲν ἠνείχετο τοσούτων ἤδη μηνῶν παρελθόντων «νὰ ἐπέχῃ τὴν διάρκειαν τῆς ἐκκλησιαστικῆς παιδείας, ἀνοίκειον γὰρ καὶ τοῦτο τῇ συνήθῃ φιλανθρωπίᾳ καὶ συγκαταβάσει αὐτῆς, ἥτις ἐπιδαψιλεύει τὸν ἔλεον μετὰ τὴν κρίσιν»[34] ἔγραψε πρὸς τὸν Μητροπολίτην Βησσαρίωνα, ὅπως πληροφορήσῃ αὐτό, ἐὰν ὁ διαληφθεὶς Παΐσιος ἡγούμενος ἔδειξε καὶ πρὸς τὴν ἱερότητά του τὰ αὐτὰ τῆς μεταμελείας σημεῖα, ἀποστέλλων συγχρόνως καὶ τὸ συνοδικὸν γράμμα τῆς καθαιρέσεως, ἵνα νὰ ἐκδοθῇ ἡ ἀθῴωσίς του. Ὡσαύτως τὸ Πατριαρχεῖον συνέστησεν εἰς αὐτὸν νὰ συνδιαλλαγῇ μετὰ τοῦ ἡγουμένου Παϊσίου καὶ νὰ παύσουν τὰ μεταξύ των σκάνδαλα[35].

Μετὰ ταῦτα ἄνθρωπος τοῦ Μητροπολίτου Βησσαρίωνος ἦλθεν εἰς Πατριαρχεῖον καὶ ἐζήτησε καὶ ἔλαβε τὴν σχετικὴν ἀθῳωτικὴν ἀπόφασιν, διὰ νὰ τὴν ἀποστείλῃ εἰς χεῖρας του, ὁμοῦ μετ' ἄλλων ἐκκλησιαστικῶν γραμμάτων, περὶ

30. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 3ης Ὀκτωβρίου 1829, σ. 239, πρὸς τὸν ἱερώτατον Μητροπολίτην Κορυτζᾶς καὶ Πωγωνιανῆς κυρ - Βησσαρίωνα.

31. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 3ης Ὀκτωβρίου 1829, σ. 239, πρὸς τὸν ἱερώτατον Μητροπολίτην Κορυτζᾶς καὶ Πωγωνιανῆς κυρ - Βησσαρίωνα. Πρβλ. καὶ Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 6ης Ἰουνίου 1830, σ. 324, πρὸς τὸν αὐτὸν Μητροπολίτην.

32. Ὅταν ἐζητήθη ἡ ἀθῴωσις τοῦ ἡγουμένου Παϊσίου ἐγράφη πρὸς τὸν ἀνωτέρω Μητροπολίτην Πατριαρχικὴ ἐπιστολή, ἵνα ἀναφέρῃ ἀμέσως, ἐὰν ὁ ἡγούμενος Παΐσιος μετεμελήθη καὶ ἐξήτησε τὴν παρὰ τῆς ἱερότητός του συγχώρησιν, διὰ νὰ ἐκδοθῇ ἡ αἰτηθεῖσα ἀθῳότης του. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 6ης Ἰουνίου 1830, σ. 324, πρὸς τὸν Μητροπολίτην Βησσαρίωνα.

33. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 3ης Ὀκτωβρίου 1829, σ. 239, πρὸς τὸν ἱερώτατον Μητροπολίτην Κορυτζᾶς καὶ Πωγωνιανῆς κυρ - Βησσαρίωνα.

34. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 3ης Ὀκτωβρίου 1829, σ. 239, πρὸς τὸν αὐτὸν Μητροπολίτην.

35. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 3ης Ὀκτωβρίου 1829, σ. 239, πρὸς τὸν ἱερώτατον Μητροπολίτην Κορυτζᾶς καὶ Πωγωνιανῆς Βησσαρίωνα.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόντσας

ὑποθέσεών του ἐν τε τῇ ἐπαρχίᾳ του καὶ ἐν Βλαχίᾳ[36].

Ὁ σεβάσμιος ἔφορος τοῦ Μητροπολίτου Κορυτσᾶς καὶ Πωγωνιανῆς Βησσαρίωνος ἐπληροφόρησεν ἐκ νέου τὸ Πατριαρχεῖον ὅτι ὁ ἡγούμενος Παΐσιος ἠθέτει καὶ πάλιν τὰ τῆς πρὸς τὴν ἱερότητά του εὐπειθείας χρέη του[37]. Διὸ καὶ τὸ Πατριαρχεῖον ἀπορῆσαν, διὰ τὸ ἀδιόρθωτον τοῦ τρόπου τοῦ ἡγουμένου Παϊσίου, ἔγραψε πρὸς αὐτὸν σφοδρῶς, «ἵνα ἔλθῃ πλέον εἰς ἑαυτὸν» καὶ νὰ σέβηται τὸν κυριαρχικὸν χαρακτῆρα του. Ἠπείλησε μάλιστα αὐτόν, ὅτι, ἐὰν δὲν ὑπακούσῃ, θὰ τιμωρίσῃ τὴν ὁσιότητά του δι' αὐστηροτέρας ποινῆς[38].

Ἐκ Πατριαρχικοῦ ἐγγράφου μηνὸς Φεβρουαρίου 1830 ἰνδικτιῶνος Γ' πληροφορούμεθα ὅτι «ἐγένετο καὶ ἑτέρα ἐν τῇ αὐτῇ ἐπαρχίᾳ Κορυτζᾶς ἀθώωσις τοῦ κυρ Παϊσίου, ἡγουμένου τοῦ ἱεροῦ Μοναστηρίου τῆς Ὀστανίτζας καὶ τοῦ διακόνου αὐτοῦ Ἀνθίμου»[39].

Δυστυχῶς ὅμως καὶ μετὰ τὴν γενομένην συγκατάβασιν ἐκ μέρους τοῦ Πατριαρχείου, ὡς καὶ τὴν ἀνοχὴν τοῦ κυριάρχου του, ὁ Παΐσιος δὲν ἐσωφρονίσθη, οὔτε ἔδειξε πραγματικῶς τὴν ἀπαιτουμένην μεταμέλειαν, ἀλλ' ἐξηκολούθει «τῇ ἰδιορρυθμίᾳ καὶ ἀλαζονείᾳ νὰ διοικῇ αὐτὸ αὐτοκεφάλως καὶ κατὰ τὸ δοκοῦν καὶ ἀρεστὸν αὐτῷ, καταπατῶν τὰ μοναστηριακὰ εἰσοδήματα»[40]. Διὸ καὶ τὸ Πατριαρχεῖον ἔγραψε πρὸς τὸν Παΐσιον αὐστηρὰν ἐπιστολήν, ἵνα διαλλαγῇ ἀμέσως μετὰ τοῦ κυριάρχου του Ἁγίου Κορυτσᾶς καὶ νὰ ἀπονέμῃ εἰς τὸ ἑξῆς τὸ ἀνῆκον σέβας καὶ τὴν εὐπείθειαν πρὸς τὸν κυριαρχικὸν του χαρακτῆρα, ὑπακούων καὶ ὑποτασσόμενος αὐτῷ, καθὼς καὶ ὅλοι οἱ ἡγούμενοι τῶν ἐνοριακῶν μοναστηρίων. Κάθε μοναστηριακὴ ὑπόθεσις ἔπρεπε νὰ γίνηται μὲ τὴν γνώμην

---

36. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 6ης Ἰουνίου 1830, σ. 324, πρὸς τὸν Μητροπολίτην Κορυτζᾶς καὶ Πωγωνιανῆς Βησσαρίωνα.

37. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 6ης Ἰουνίου 1830, σ. 324, πρὸς τὸν αὐτὸν Μητροπολίτην Βησσαρίωνα.

38. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 6ης Ἰουνίου 1830, σ. 324, πρὸς τὸν Μητροπολίτην Κορυτζᾶς καὶ Πωγωνιανῆς κυρ - Βησσαρίωνα. Τὴν πρὸς τὸν ἡγούμενον τῆς Γκούρας Παΐσιον ἀποτεινομένην ἐπιστολὴν τὸ Πατριαρχεῖον ἀπέστειλε διὰ τοῦ Μητροπολίτου Βησσαρίωνος, ἵνα πληροφορηθῇ καὶ αὐτὸς τὰς ἐνεργείας τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἵνα συμβουλεύσῃ σχετικῶς τὸν ρηθέντα ἡγούμενον ἅμα τῇ ἐπιδόσει τῆς ἐπιστολῆς. Εἶναι πολυάριθμα τὰ περιστατικά, κατὰ τὰ ὁποῖα τὸ Πατριαρχεῖον ἀναγκάζεται νὰ γράψῃ πρὸς τοὺς ἡγουμένους τῶν Σταυροπηγιακῶν Μονῶν, ὅπως μὴ σφετερίζωνται δίκαια τῶν ἀρχιερέων. Βλέπε καὶ τὸ ἀπὸ 19 Δεκεμβρίου 1841 Γράμμα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Γερμανοῦ τοῦ ἀπὸ Δέρκων, πρὸς τὸν ἡγούμενον τῆς ἐν Σύμῃ Σταυροπηγιακῆς Μονῆς ὅπως«....παύσῃς ἀπὸ τοῦ νὰ μετέρχησαι τὰ τοιαῦτα... καὶ νὰ τολμᾷς .....ἐν ἀλαζονίᾳ καὶ ὑπεροψίᾳ τοῦ κυριαρχικοῦ χαρακτῆρος τοῦ ἀρχιερέως» ἐν Μ. Γεδεών, Κανονικαὶ Διατάξεις, τόμ. Β', σ. 344-345.

39. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον ἐν μηνὶ Φεβρουαρίῳ Ἰνδικτιῶνος Γ', ἔτους 1830, σ. 284. Συνεπῶς ἡ πρώτη ἀθώωσις τοῦ ἡγουμένου Παϊσίου ἐγένετο κατὰ τὸ τελευταῖον τρίμηνον τοῦ ἔτους 1829.

40. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 6ης Ἰουνίου 1830, σ. 324, πρὸς τὸν ὁσιώτατον ἡγούμενον τοῦ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Κορυτζᾶς καὶ Πωγωνιανῆς κειμένου ἱεροῦ καὶ σεβασμίου μοναστηρίου τῶν Παμμεγίστων Ταξιαρχῶν τῆς Γκούρας κυρ - Παΐσιον.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

τῆς ἱερότητός του καὶ ἂν παρὰ τὴν γνώμην του ἤθελε συμβῆ ὑπόθεσίς τις τοῦ μοναστηρίου, ἔστω καὶ ἡ πλέον παραμικρά, θὰ ἐλογίζετο ἄκυρος[41].

Δὲν γνωρίζομεν τὰ διαδραματισθέντα κατὰ τὴν ἐν συνεχείᾳ περιπετειώδη ἡγουμενίαν τοῦ Παϊσίου μέχρι τοῦ ἔτους 1838[42]. Τὸν Νοέμβριον ὅμως τοῦ ἔτους αὐτοῦ ἐκινήθησαν ἐκ μέρους τῶν 'Οστανιτσιωτῶν ἀγωγαὶ ἐναντίον αὐτοῦ, ἐλθούσης πρὸς τοῦτο εἰς Βασιλεύουσαν εἰδικῆς ἐπιτροπῆς ἐκ τῆς ρηθείσης χώρας, ἀποτελουμένης ἐξ ἑνὸς ἱερωμένου καὶ δύο λαϊκῶν[43]. Ἡ ἐπιτροπὴ αὐτὴ ἐνεφανίσθη ἐνώπιον τῶν συνοδικῶν ἀρχιερέων καὶ ἐπρόβαλε κατ' αὐτοῦ τὰ «ἐξ ἁμάξης». Ὅτι δηλαδὴ» «εἰς ὅλον τὸ διάστημα τῆς ἡγουμενίας του διῴκησεν ἐπιβλαβῶς τὸ μοναστήριον, καταχρώμενος τῶν αὐτόθεν, καὶ ἀπὸ τῶν εἰς Βλαχίαν μετοχίων προσγινομένων προσόδων καὶ εἰσοδημάτων, καὶ καταδαπανῶν αὐτὰ εἰς τὰ ἴδια τέλη καὶ οὐχὶ εἴς τινα ὠφέλειαν, καὶ διόρθωσιν αὐτοῦ, ἢ εἰς σύστασιν κοινωφελοῦς τινος καταστήματος, οἷον σχολείου, δι' οὗ ἠδύνατο νὰ ὠφελῆται ἡ αὐτόθι νεολαία κατά τε τὸ πνευματικὸν καὶ ἠθικόν»[44]. Ἐν τέλει ἐξῃτήσατο τὴν ἀντικατάστασιν αὐτοῦ διὰ τοῦ ἱερομονάχου Ἀνθίμου[45].

Τὸν Ἀπρίλιον τοῦ ἔτους 1839 ὁ Μητροπολίτης Ἰωαννίνων Ἰωαννίκιος ἀπέστειλεν εἰς τὸ Πατριαρχεῖον Γράμμα μετ' ἀναφορᾶς τῶν 'Οστανιτσιωτῶν ὑπὲρ τοῦ ἡγουμένου τῆς Γκούρας Παϊσίου καὶ κατὰ τοῦ προτεινομένου ἱερομονάχου Ἀνθίμου[46]. Ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ οἱ ὑπὲρ τοῦ Ἀνθίμου λέγοντες καὶ γράφοντες τὰς ἰδίας καὶ χειροτέρας προσῆπτον κατηγορίας κατὰ τοῦ Γερο-Παϊσίου «καὶ ἐκ τῶν ἰσοβαρῶν σχεδὸν ἐπαίνων καὶ κατηγοριῶν κατ' αὐτῶν ἐξ ἑκατέρου μέρους ἐγένετο δυσδιάκριτος ἡ ἀλήθεια»[47], τὸ Πατριαρχεῖον ἐνέκρινε συνοδικῇ γνώμῃ τὴν εἰς Βασιλεύουσαν ἄφιξιν ἀμφοτέρων, ἵνα ἐμφανισθοῦν προσωπικῶς αὐτῷ, πρὸς ἀπολογίαν καὶ παράστασιν τῆς ἀθῳώτητός των ὡς πρὸς

---

41. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 6ης Ἰουνίου 1830, σ. 324, πρὸς τὸν αὐτὸν ἡγούμενον Παΐσιον, ὡς καὶ ὅμοιον πρὸς τὸν Μητροπολίτην Κορυτζᾶς καὶ Πωγωνιανῆς κυρ - Βησσαρίωνα.

42. Τὸν Ἀπρίλιον τοῦ ἔτους 1832 ὑπογράφει ὡς μάρτυς «Παΐσιος ἡγούμενος τῶν Ταξιαρχῶν Γκούρας μάρτυς» εἰς ὑποσχετικὸν ἔγγραφον τοῦ ἡγουμένου τῆς Μολυβδοσκεπάστου Ἁγαπίου. Βλ. σχετικὸν ἔγγραφον εἰς Στ. Γκατσοπούλου, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 35.

43. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 25ης Νοεμβρίου 1839, σ. 210-211, πρὸς τοὺς τιμιωτάτους προεστῶτας καὶ προκρίτους καὶ λοιποὺς εὐλογημένους χριστιανοὺς τῆς χώρας 'Οστανίτζας.

44. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 25ης Νοεμβρίου 1839, σ. 210-211, πρὸς τοὺς αὐτοὺς ὡς ἄνω χριστιανοὺς τῆς χώρας 'Οστανίτζας.

45. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 25ης Νοεμβρίου 1839, 6. 209-210, πρὸς τὸν ὁσιώτατον πρώην ἡγούμενον τοῦ κατὰ τὴν 'Οστανίτζαν κειμένου ἱεροῦ Μοναστηρίου τῆς Γκούρας κυρ - Παΐσιον.

46. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 12ης Μαΐου 1839, σ. 118, πρὸς τὸν ἱερώτατον Μητροπολίτην Ἰωαννίνων Ἰωαννίκιον.

47. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 12ης Μαΐου 1839, σ. 118, πρὸς τὸν αὐτὸν ὡς ἄνω Μητροπολίτην.

Δημόσια Καντονική Βιβλιοθήκη Κοντοσάς

τὰς κατ' αὐτῶν ἀγωγάς[48]. Διὸ καὶ ἐδόθη ἐκκλησιαστικὴ ἐντολὴ πρὸς τὸν Μητροπολίτην Ἰωαννίνων Ἰωαννίκιον, ὅπως μετακαλέσῃ ἀμφοτέρους, τὸν τε ἡγούμενον Παΐσιον καὶ τὸν Ἄνθιμον καὶ διατάξῃ αὐτούς, ἵνα κινήσουν ἀμέσως διὰ τὴν Βασιλεύουσαν[49]. Μετὰ δὲ παρέλευσιν πέντε - δέκα ἡμερῶν ἀπὸ τῆς ἀναχωρήσεώς των ὤφειλε νὰ ἀπέλθῃ ἡ ἱερότης του εἰς τὸ Μοναστήριον τῆς Γκούρας, ἵνα «λάβῃ πληροφορίας καὶ περὶ τῆς ἐσωτερικῆς καὶ ἐξωτερικῆς μοναστηριακῆς καταστάσεως, καὶ περὶ τοῦ σχολείου, καὶ περὶ τοῦ πολιτεύματος καὶ τῆς διαγωγῆς τοῦ Ἡγουμένου, καὶ τοῦ Ἀνθίμου, ποιουμένη ἐκεῖσε ἀκριβῶς περὶ πάντων ἐξετάσεις ἐν βάρει ἀλύτων ἐπιτιμίων καὶ βεβαιουμένην γυμνὴν τὴν ἀλήθειαν, τὴν ὁποίαν ἐν καθαρᾷ ἀρχιερατικῇ της συνειδήσει θέλει δηλοποιήσει πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν, πιστοποιοῦσα περὶ πάντων τῶν ζητουμένων, ὥστε κατὰ τὰς εὐσυνειδήτους πιστοποιήσεις της νὰ γένηται ἡ εὐθύδικος τῆς Ἐκκλησίας ἀπόφασις»[50]. Τὴν μετάβασίν του εἰς τὴν Μονὴν Γκούρας ὁ Μητροπολίτης Ἰωαννίνων Ἰωαννίκιος ὤφειλε νὰ φυλάξῃ «ἀκοίνωτον» πρὸς τοὺς Παΐσιον καὶ Ἄνθιμον, ὥστε νὰ μὴ γνωρίζῃ ἡ ὁσιότης των ὅτι ἔμελλεν ἡ ἱερότης του νὰ ἀπέλθῃ ἐκεῖσε πρὸς ἐξέτασιν τῆς καταστάσεως[51].

Τὸ Πατριαρχεῖον μὴ ἔχον ἄλλοθεν πληροφορίας περὶ τῶν κατὰ τοῦ Παϊσίου κατηγοριῶν, δὲν ἠθέλησε νὰ ἐπιφέρῃ ἀρέσως τὴν ἐναντίον του μέλαινα ψῆφον, ὡς οἱ ἐνάντιοί του ἀπῄτουν, ἀλλ' ἐξηκολούθει νὰ κρίνῃ ἀναγκαίαν τὴν εἰς Βασιλεύουσαν προσωπικὴν ἔλευσιν αὐτοῦ[52]. Ὁ Παΐσιος ὅμως παρὰ τὰς κατ' ἐπανάληψιν Πατριαρχικὰς ἐντολάς, ἐξηκολούθει νὰ ἀναβάλλῃ τὴν εἰς Βασιλεύουσαν μετάβασίν του, ἐπικαλούμενος διαφόρους προφάσεις καὶ δικαιολογίας[53]. Διὸ καὶ τὸ Πατριαρχεῖον ἀγανακτῆσαν διὰ τὴν τοσαύτην ἀπείθειαν καὶ παρακοήν του καὶ χωρὶς νὰ παρατηρήσῃ τὰ κατ' αὐτοῦ κατηγορούμενα, εἰς τὰ ὁποῖα καὶ ἐφαίνετο ἔνοχος, κοινῇ συνοδικῇ ἀποφάσει ἀπεφήνατο ἐνδίκως τὴν ἀπὸ τῆς ἡγουμενίας ἔκπτωσιν αὐτοῦ καὶ ἀπομάκρυνσιν, διορίσαν ἔξαρχον τῆς

---

48. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 12ης Μαΐου 1839, σ. 118, πρὸς τὸν αὐτὸν ὡς ἄνω Μητροπολίτην.

49. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 12ης Μαΐου 1839, σ. 118, πρὸς τὸν ἱερώτατον Μητροπολίτην Ἰωαννίνων Ἰωαννίκιον.

50. Βλέπε Πατριαρχικὸν Γράμμα τοῦ Πατριάρχου Γρηγορίου τῆς 12ης Μαΐου 1839, σ. 118, πρὸς τὸν ἱερώτατον Μητροπολίτην Ἰωαννίνων Ἰωαννίκιον.

51. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον Γρηγορίου Πατριάρχου τῆς 12ης Μαΐου 1839, σ. 118, πρὸς τὸν Ἱερώτατον Μητροπολίτην Ἰωαννίνων Ἰωαννίκιον.

52. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 25ης Νοεμβρίου 1839, σ. 209-210, πρὸς τὸν ὁσιώτατον πρώην Ἡγούμενον τοῦ κατὰ τὴν Ὀστανίτζαν κειμένου ἱεροῦ Μοναστηρίου τῆς Γκούρας κυρ - Παΐσιον. Πρβλ. καὶ Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 25ης Νοεμβρίου 1839, σ. 210-211, πρὸς τοὺς προεστῶτας, προκρίτους καὶ λοιποὺς εὐλογημένους χριστιανοὺς τῆς χώρας Ὀστανίτζας.

53. Βλ. τὰ ἀπὸ 25ης Νοεμβρίου 1839 Πατριαρχικὰ Γράμματα πρὸς τὸν Παΐσιον καὶ τοὺς χριστιανοὺς τῆς χώρας Ὀστανίτζας.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κοζάνης

Μονῆς τὸν Πατριαρχικὸν ἱεροδιάκονον Θεόκλητον[54]. Τὸ Πατριαρχεῖον πληροφορῆσαν τὸν ρηθέντα πρώην ἡγούμενον Παΐσιον περὶ τῆς ἀπὸ τῆς ἡγουμενίας ἐξώσεώς του διὰ μόνην καὶ μόνην τὴν ἀπείθειάν του, διέταξεν αὐτὸν ἀμεταθέτως, ὅπως μένῃ ἀπομακρυσμένος ἐκ τοῦ Μοναστηρίου καὶ μηδόλως ἐπιμιγνύηται μετ' ἄλλων σχετικῶν του εἰς τὰς ὑποθέσεις αὐτοῦ καὶ ὅπως παραδώσῃ ἀμέσως εἰς τὸν ἐκκλησιαστικὸν Ἔξαρχον Θεόκλητον τὴν διαχείρισιν τῆς Μονῆς διὰ καταστίχου ὑπογεγραμμένου παρ' αὐτοῦ, μεμαρτυρημένου παρὰ τῶν προεστώτων καὶ προκρίτων χριστιανῶν κατοίκων τῆς χώρας Ὀστανίτσας καὶ βεβαιωμένου παρὰ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ Ἐξάρχου Θεοκλήτου[55].

Ἐπομένως ἡ ἡγουμενία τοῦ Παϊσίου περατοῦται τὸν Νοέμβριον τοῦ 1839[56], ἀφοῦ ἡγουμένευσεν ἐπὶ πολλὰ ἔτη, ἐν μέσῳ συνταρακτικῶν πολιτικῶν, κοινωνικῶν καὶ ἐκκλησιαστικῶν γεγονότων, ἕνεκα τῶν ὁποίων ἡ ἐπαρχία Πωγωνίου καὶ Κονίτσης, ὡς καὶ ὁλόκληρος ἡ Ἤπειρος ἐδοκιμάσθησαν σκληρῶς. Τί ἀπέγινεν αὐτὸς μετὰ ταῦτα δὲν γνωρίζομεν. Πάντως φαίνεται ὅτι ἔκτοτε ἔπαυσε νὰ συγκαταλέγηται εἰς τὴν δύναμιν τῶν πατέρων τῆς Μονῆς.

2. *Ἡγουμενία τοῦ Ἰωαννικίου (1840-1841)*

Μετὰ τὴν ἐν ἔτει 1840 ἐπικύρωσιν τῆς ἀνανεώσεως τῶν Σταυροπηγιακῶν προνομίων τοῦ ἱεροῦ Μοναστηρίου τῶν Ταξιαρχῶν Γκούρας, τὸ Πατριαρχεῖον διὰ σχετικοῦ ἀποκαταστατικοῦ Γράμματος διώρισε «τὸν ὁσιώτατον ἐν ἱερομονάχοις κυρ - Ἰωαννίκιον[57], τὸν μέλος καὶ κουρὰν ὄντα τοῦ κατὰ τὴν ἐπαρχίαν Πωγωνιανῆς καὶ Βελλᾶς πλησίον τῆς χώρας Ὀστανίτζης κειμένου ἱεροῦ καὶ σεβασμίου Πατριαρχικοῦ καὶ Σταυροπηγιακοῦ Μοναστηρίου τῶν Ταξιαρχῶν Γκούρας, ὡς κόσμιον τοῖς ἤθεσιν, ἱεροπρεπῆ τε καὶ ζηλωτήν, ἰδίας πατριαρχικῆς αὐτῆς χειρὸς προχειρισαμένη, ἀποκατέστησεν ἡγούμενον τούτου, ἐμπιστευσαμένη τῇ αὐτοῦ ὁσιότητι τὴν ἀρίστην διοίκησιν καὶ οἰκονομίαν τοῦ τε κυριαρχικοῦ τούτου μοναστηρίου, καὶ τῶν συνημμένων αὐτῷ μετοχίων, κτημά-

---

54. Βλ. Πατριαρχικὰ ἔγγραφα τῆς 25ης Νοεμβρίου 1839, σ. 209-211, πρὸς τὸν ὁσιώτατον πρώην ἡγούμενον Παΐσιον καὶ πρὸς τοὺς τιμιωτάτους προεστῶτας καὶ προκρίτους χριστιανοὺς κατοίκους τῆς χώρας Ὀστανίτζας.

55. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 25ης Νοεμβρίου 1839, σ. 209-210, πρὸς τὸν ὁσιώτατον πρώην ἡγούμενον τοῦ κατὰ τὴν Ὀστανίτζαν κειμένου ἱεροῦ Μοναστηρίου τῆς Γκούρας κυρ - Παΐσιον.

56. Βλ. Πατριαρχικὰ ἔγγραφα τῆς 25ης Νοεμβρίου 1839, πρὸς τὸν πρώην ἡγούμενον τῆς Γκούρας Παΐσιον καὶ τοὺς χριστιανοὺς τῆς χώρας Ὀστανίτζας.

57. Ὁ συγγραφεὺς τοῦ ἔργου «Ἠπειρωτικὴ Εὐποιΐα» Στέφανος Μπέττης ἀναφερόμενος εἰς τὸν Ἰωαννίκιον Πολύδωρον γράφει: «Γιὰ τὸν ἀπὸ τὴν Ὀστανίτσα Πωγωνίου ἀρχιμανδρίτη Ἰωαννίκιο Πολύδωρο «ἐκ τοῦ γένους Βενετοπούλου» καὶ κουρὰ τῆς παρακειμένης τοῦ χωριοῦ του Μονῆς τῆς Γκούρας εἰδήσεις ἐπαρκεῖς δὲν ἔχουμε». Βλ. Στεφ. Μπέττη, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 204.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κονίτσας

των τε καὶ πραγμάτων κινητῶν καὶ ἀκινήτων»[58].

Διὰ τοῦ αὐτοῦ ἀποκαταστατικοῦ Γράμματος ὡρίζετο ὅτι ὁ Ἰωαννίκιος ὤφειλε νὰ προνοῇ καὶ νὰ ἐπιμελῆται τοῦ Μοναστηρίου τῆς Γκούρας, νὰ διακρατῇ ἀπαραβάτους τὰς ἀρχαίας τάξεις καὶ ἀδιαλείπτους τὰς ἱερὰς ἀκολουθίας καὶ νὰ φυλάττῃ ἀπαράκρουστα τὰ σταυροπηγιακὰ προνόμια τῆς Μονῆς. Ὡσαύτως ὑπεχρεώθη νὰ διατηρῇ πᾶσαν εὐρυθμίαν καὶ εὐσχημοσύνην τῶν συνασκουμένων καλογήρων, οἱ ὁποῖοι ἔπρεπε νὰ ἐπιδεικνύουν εἰς αὐτὸν τὴν ὀφειλομένην ὑποταγὴν καὶ εὐπείθειαν[59].

Κατὰ τὴν περίληψιν τοῦ ἐκδοθέντος τὸν Ὀκτώβριον τοῦ ἔτους 1840 Πατριαρχικοῦ καὶ Συνοδικοῦ σιγιλλιώδους ἐν μεμβράναις γράμματος ὤφειλε νὰ ἀποδίδῃ ὁ Ἰωαννίκιος καὶ οἱ διάδοχοι αὐτοῦ, πρὸς μὲν τὸ κοινὸν τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας πέντε χιλιάδας γρόσια, λόγῳ ὑποταγῆς, πρὸς δὲ τὴν κατὰ τὴν χώραν Ὀστανίτσαν σχολήν, λόγῳ ἐκπαιδεύσεως τῆς ἐν αὐτῇ νεολαίας πέντε ὡσαύτως χιλιάδας, καὶ πέντε ἔτι χιλιάδας χάριν ἐλεῶν καὶ βοηθείας ἐξηπορημένων ὁμογενῶν χριστιανῶν τῆς ἰδίας χώρας[60].

Ὁ ἡγούμενος τῆς Γκούρας Ἰωαννίκιος ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ ἔτους 1841 διέμεινεν εἰς Βουκουρέστιον ἐπὶ τῷ σκοπῷ τῆς διευθετήσεως τῶν μοναστηριακῶν πραγμάτων τῶν ἐκεῖσε Μετοχίων Βάλιας καὶ Σταυρουπόλεως[61]. Κατὰ τὴν ἐν Βουκουρεστίῳ παραμονήν του ἀνεφάνη ἔλλιπὴς καὶ καταχραστής, τόσον εἰς τὸ κυριαρχικὸν τῆς Γκούρας, ὅσον καὶ εἰς τὰ ἐπιτετραμμένα αὐτῷ δύο Μετόχια[62]. Οὕτω μεταξὺ ἄλλων ἐπέθηκεν εἰς τὰ παλαιὰ χρέη τῆς Μονῆς Γκούρας καὶ νέα, χωρὶς νὰ φροντίσῃ εἰς τὸ μεσολαβῆσαν διάστημα τῆς ἡγουμενίας του περὶ τῆς ἐκ τῶν χρεῶν ἐλαφρύνσεως αὐτοῦ[63]. Οἱ περίοικοι τοῦ κυριαρχικοῦ Μοναστηρίου τῆς Γκούρας χριστιανοὶ μετὰ τῶν δανειστῶν προσεκλαίοντο κατὰ τῆς ὁσιότητός του καὶ ἐζήτουν τὴν ἀπομάκρυνσίν του ἐκ τῆς ἡγουμενίας «μά-

---

58. Βλέπε Πατριαρχικὸν ἔγγραφον ἐν μηνὶ Ὀκτωβρίῳ, ἰνδικτιῶνος ιδ΄, ἔτους 1840, σ. 156 «Γράμμα ἀποκαταστατικὸν τοῦ Ἡγουμένου τῆς Γκούρας Ἰωαννικίου». Πρβλ. ὡσαύτως καὶ Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 4ης Νοεμβρίου 1840, σ. 147-148, πρὸς τὸν Μητροπολίτην Βελλᾶς καὶ Πωγωνιανῆς Ἱερόθεον καὶ τοὺς προεστῶτας χριστιανοὺς τῆς περιοχῆς.

59. Βλέπε «Γράμμα ἀποκαταστατικὸν τοῦ ἡγουμένου τῆς Γκούρας Ἰωαννικίου», σ. 156.

60. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον ἐν μηνὶ Ὀκτωβρίῳ, ἰνδικτιῶνος ιδ΄, ἔτους 1840, σ. 156 «Γράμμα ἀποκαταστατικὸν τοῦ ἡγουμένου τῆς Γκούρας Ἰωαννικίου». Πρβλ. καὶ Πατριαρχικὸν καὶ Συνοδικὸν Σιγιλλιῶδες Γράμμα ἔτους 1840.

61. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 17ης Ἀπριλίου 1841, πρὸς τὸν ἡγούμενον τῆς Γκούρας Ἰωαννίκιον, τὸν ἐν Βουκουρεστίῳ τὰς διατριβὰς ποιούμενον.

62. Εἰς Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 5ης Δεκεμβρίου 1842, σ. 151-152, πρὸς τὸν ἱερώτατον Μητροπολίτην Οὐγγροβλαχίας Νεόφυτον ἀναγινώσκομεν: «ὁ δὲ κυρ - Ἰωαννίκιος ὡς ἀναφανὴς ἐλλιπὴς καὶ καταχρηστής....καὶ ὀνομάζων ἀνύπαρκτα τὰ ἐνταῦθα χρέη του, καίτοι φανερούμενα δι' ὑπογραφῶν του, νὰ μὴ ἔχῃ εἰς τὸ ἑξῆς τὸ ἐλεύθερον νὰ λαμβάνῃ ἀπὸ τῶν πακτώσεων μοναστηριακὰ εἰσοδήματα».

63. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 27ης Μαρτίου 1843, σ. 197-198, πρὸς τὸν Μητροπολίτην Οὐγγροβλαχίας Νεόφυτον.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κανίτσας

λιστα δὲ προυβάλλοντο διὰ κοινῆς αὐτῶν ἀναφορᾶς τὴν ἀντ' αὐτοῦ ἀποστολὴν εἰς τὰ αὐτόσε τοῦ ἡγουμένου 'Ανθίμου»[64].

Διὰ τὰ πολλὰ χρέη τοῦ κυριαρχικοῦ Μοναστηρίου τῆς Γκούρας, ὡς καὶ δι' ἄλλα χρέη τοῦ 'Ιωαννικίου ἐν Κωνσταντινουπόλει παρενοχλοῦντο ἀδιαλείπτως τόσον τὸ Πατριαρχεῖον, ὅσον καὶ τὸ Κρατικὸν Δεβλέτι[65]. Διὸ καὶ ἡ Σύνοδος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου πρὸς κατευνασμὸν τῶν ἀδιαλείπτων παρενοχλήσεων καὶ ἀνάπαυσιν ὅλων τῶν δανειστῶν ἐνέκρινεν, ὅπως ὁ ἱερώτατος Μητροπολίτης Οὐγγροβλαχίας Νεόφυτος ἀναλάβῃ τὸ βάρος τῆς οἰκονομίας τῶν ὡς εἴρηται χρεῶν ἐκ τῶν ἐτησίων εἰσοδημάτων τῶν Μετοχίων Βάλιας καὶ Σταυρουπόλεως[66]. Πρὸς τοῦτο ὤφειλε νὰ ἀπαγορεύσῃ εἰς τὸν 'Ιωαννίκιον νὰ λαμβάνῃ μοναστηριακὰ εἰσοδήματα ἐκ τῶν πακτώσεων, εἰ μὴ μόνον τὰ τῆς ζωοτροφίας του καὶ τὰ τῆς συντηρήσεως τῶν ἐκεῖσε μοναστηρίων καὶ νὰ μὴ συνάπτῃ δάνεια, λόγῳ μοναστηριακῶν ἀναγκῶν, διότι αὐτὰ δὲν θὰ ἀνεγνωρίζοντο, μήτε παρὰ τοῦ κυριαρχικοῦ Μοναστηρίου, μήτε παρὰ τοῦ Πατριαρχείου[67]. Διὰ νὰ ἐμποδισθῇ δὲ καθ' ὁλοκληρίαν ἡ ὁσιότης του ἀπὸ τοῦ νὰ δύναται νὰ συνάπτῃ δάνεια, ἐδόθη ἐντολὴ εἰς τὸν Μητροπολίτην Οὐγγροβλαχίας Νεόφυτον, ὅπως ἀπαιτήσῃ καὶ λάβῃ παρ' αὐτοῦ τὴν μοναστηριακὴν σφραγῖδα, τὴν ὁποίαν νὰ ἔχῃ παρ' ἑαυτῷ πεφυλαγμένην[68].

Τὸ Πατριαρχεῖον πρὸς κατάπαυσιν τῶν διατρεχουσῶν μεταξὺ τῶν χριστιανῶν διχονοιῶν καὶ πρὸς ὠφέλειαν τῶν ἱερῶν καταγωγίων, ἔκρινε κατόπιν Συνοδικῆς συσκέψεως ἐπάναγκες τὴν εἰς Βασιλεύουσαν ἄφιξιν τοῦ ἡγουμένου τῆς Γκούρας 'Ιωαννικίου. Διὸ καὶ ἔδωκεν εἰς αὐτὸν ἐντολήν, ὅπως ἀποκαταστήσῃ ἀμέσως πληρεξούσιον ἀντιπρόσωπόν του, πρὸς παραλαβὴν ὅλων τῶν Μοναστηριακῶν ἐγγράφων καὶ χωρὶς ἀναβολῆς καιροῦ κινήσῃ καὶ ἔλθῃ εἰς Βασιλεύουσαν, ἵνα ἐμφανισθῇ τῇ Συνόδῳ καὶ διὰ τῆς παρουσίας του ἐνεργηθοῦν,

---

64. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 27ης Μαρτίου 1843, σ. 198-199, πρὸς τὸν Μητροπολίτην Οὐγγροβλαχίας Νεόφυτον.

65. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 5ης Δεκεμβρίου 1842, σ. 151-152, πρὸς τὸν Μητροπολίτην Οὐγγροβλαχίας Νεόφυτον.

66. Εἰς Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 5ης Δεκεμβρίου 1842, σ. 151-152, πρὸς τὸν Μητροπολίτην Οὐγγροβλαχίας Νεόφυτον ἀναγινώσκομεν: «ἀπὸ τῶν σῳζομένων φλωρίων τὰ μὲν χίλια νὰ καταμετρηθοῦν πρὸς τὴν εὐγενίαν του (Μεγάλου Ποστελνίκου, κυρίου Κωνσταντίνου Τούτζου), τὰ δὲ λοιπὰ 750 νὰ σταλῶσιν ἐνταῦθα (τῇ Κωνσταντινουπόλει) πρὸς οἰκονομίαν καὶ τῶν ἄλλων χρεῶν καὶ εἰς τὸ ἐλευσόμενον ᾳωμγ᾽ ἔτος....θέλει συναχθῶσι καὶ τὰ ἄλλα 1250 φλωρία τῆς Βάλιας καὶ τὰ 500 Σταυρουπόλεως».

67. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 5ης Δεκεμβρίου 1842, σ. 151-152, πρὸς τὸν Μητροπολίτην Οὐγγροβλαχίας Νεόφυτον.

68. Τὸ Πατριαρχεῖον διὰ τοῦ ἀπὸ 19 'Ιανουαρίου 1843, σ. 166-167, Γράμματός του πρὸς τὸν Μητροπολίτην Οὐγγροβλαχίας Νεόφυτον πληροφορεῖ αὐτὸν«....ὅτι βεβαίως σῴζεται παρ' αὐτῷ μοναστηριακὴ σφραγίς, τὴν ὁποίαν καὶ ἐπάναγκες εἶναι, νὰ ἀπαιτήσῃ καὶ νὰ λάβῃ πρὸς τελείαν ἀπαλλαγὴν καὶ ἀποφυγὴν ἐνδεχομένων ὑπονοιῶν».

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

ὅσα ἀφοροῦν εἰς τὴν ὠφέλειαν τῆς ὁσιότητός του καὶ τοῦ ἱεροῦ Μοναστηρίου τῆς Γκούρας, ὡς καὶ εἰς τὴν καθησύχασιν τῶν χριστιανῶν κατοίκων τῆς περιοχῆς[69].

Μετὰ ἀπὸ κοινὴν Συνοδικὴν γνώμην ἡ Μεγάλη τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία ἐνέκρινε συμφερωτέραν τὴν εἰς Βουκουρέστιον διαμονὴν τοῦ Ἰωαννικίου, πρὸς διευθέτησιν τῶν ἱερῶν Μετοχίων καὶ ὠφέλειαν τοῦ ἱεροῦ καταγωγίου τῆς Γκούρας διὰ τῆς καταπαύσεως τῶν σκανδάλων μεταξὺ τῶν χριστιανῶν τῆς περιοχῆς[70]. Ἔκτοτε καὶ μέχρι τῆς ἐξώσεώς του ἐν ἔτει 1860 ἐκ τῆς ἡγουμενίας τῆς Βάλιας, ὁ Ἰωαννίκιος παρέμεινεν εἰς Βλαχίαν, ἀναλαβὼν προσωπικῶς καὶ ὑπευθύνως τὴν ἡγουμενίαν τοῦ ἐν Βλαχίᾳ Μετοχίου τῆς Βάλιας. Τὸν Ἰούνιον τοῦ ἔτους 1858 ὁ ἐκ Πωγωνιανῆς Νικόλαος Βασιλόγλου προσεκλαύθη εἰς τὸ Πατριαρχεῖον κατὰ τῆς ὁσιότητός του διὰ δύο ὁμολογίας του ἀπὸ τοῦ καιροῦ τῆς ἡγουμενίας του εἰς τὴν Γκούραν ἐξ 80.615 γροσίων, διὰ τὰς ὁποίας ἐνῷ προηγουμένως καθησύχαζεν αὐτὸν μὲ ἀναβολάς, ἀπό τινος καιροῦ ἐφάνη νὰ ἀδιαφορῇ καθ' ὁλοκληρίαν[71]. Πρὸς ἐξακρίβωσιν τῆς ἀληθείας τὸ Πατριαρχεῖον ἐζήτησε πληροφορίας παρὰ τοῦ ρηθέντος ἡγουμένου μέσῳ τοῦ Μητροπολίτου Πωγωνιανῆς Παναρέτου, ὁ ὁποῖος διέμεινεν εἰς Βουκουρέστιον[72].

Ἐπειδὴ τὸ ἀνωτέρω αἴτημα τοῦ ρηθέντος Βασιλόγλου δὲν ἱκανοποιήθη ὑπὸ τοῦ Ἰωαννικίου μέχρι τῆς παύσεώς του ἐκ τῆς ἡγουμενίας τῆς Βάλιας, τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἐφωδίασεν αὐτὸν ἀπερχόμενον εἰς Βουκουρέστιον διὰ συστατικῆς ἐπιστολῆς πρὸς τὸν Μητροπολίτην Οὐγγροβλαχίας Νήφωνα, ἵνα διενεργήσῃ τὴν ἀποκατάστασίν του, καθὰ εἶχεν ἀνὰ χεῖρας διάφορα ἀποδεικτικὰ ἔγγραφα, καὶ ὑποχρεώσῃ δι' ἐντόνου ἀρχιερατικῆς Διαταγῆς του τὸν παυθέντα ἡγούμενον Ἰωαννίκιον, ἵνα μὴ ἀνεχθῇ τὰς ζημίας τῆς ἀδικίας τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἐκτεθῇ εἰς ἀγωγὰς καὶ παραλογίας μετ' αὐτοῦ, ἀποφεύγων οὕτω τὸν θεατρισμὸν τοῦ ἱερατικοῦ του χαρακτῆρος[73].

---

69. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 5ης Νοεμβρίου 1841, σ. 357, πρὸς τὸν ὁσιώτατον Ἡγούμενον τοῦ Σταυροπηγιακοῦ Μοναστηρίου τῆς Γκούρας κυρ - Ἰωαννίκιον, τὸν ἐν Βουκουρεστίῳ τὰ διατριβὰς ποιούμενον.

70. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 7ης Νοεμβρίου 1841, σ. 359, πρὸς τὸν ἱερώτατον Μητροπολίτην Πωγωνιανῆς καὶ Βελλᾶς κυρ - Ἱερόθεον καὶ τοὺς τιμιωτάτους προεστῶτας καὶ λοιποὺς εὐλογημένους χριστιανούς, κατοίκους τῆς χώρας Ὀστανίτζης καὶ τῶν πέριξ αὐτῆς χωρίων.

71. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 1ης Ἰουνίου 1858, σ. 327-328, πρὸς τὸν Ἀρχιμανδρίτην Ἰωαννίκιον, ἡγούμενον τοῦ ἐν Βλαχίᾳ ἱεροῦ Μοναστηρίου τῆς Βάλιας.

72. Εἰς τὸν Μητροπολίτην Πωγωνιανῆς Πανάρετον ἀπεστάλη ὁμοία ἐπιστολὴ τοῦ Πατριαρχείου, ἵνα ἐγχειρίσῃ αὐτὴν εἰς τὸν Ἀρχιμανδρίτην κυρ - Ἰωαννίκιον καὶ ἐν συνεχείᾳ νὰ ἀποστείλῃ τὴν ἀπάντησίν του εἰς τὸ Πατριαρχεῖον. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 1ης Ἰουνίου 1858, σ. 327-328, πρὸς τὸν Πωγωνιανῆς Πανάρετον.

73. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 30ης Ἀπριλίου 1862, σ. 196, πρὸς τὸν Μητροπολίτην Οὐγγροβλαχίας κυρ - Νήφωνα.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόντσας

3. *Ἡγουμενία Ἀνθίμου (1841-1857)*

Ἐπειδὴ ὁ ἡγούμενος τῆς Γκούρας Ἰωαννίκιος διέμεινεν εἰς Βουκουρέστιον πρὸς διοίκησιν καὶ διευθέτησιν τῶν ἐκεῖσε μετοχίων Βάλιας καὶ Σταυρουπόλεως, τὸ Πατριαρχεῖον διὰ κοινῆς Συνοδικῆς γνώμης, ἵνα μὴ μένῃ τὸ κυριαρχικὸν μοναστήριον τῆς Γκούρας ἐστερημένον μετὰ τῶν κτημάτων του προσωπικῆς προστασίας, διώρισε τὸν Νοέμβριον τοῦ ἔτους 1841 εἰς τὴν ἡγουμενικὴν διοίκησιν τῆς Γκούρας, «ὡς ἄξιον καὶ ἱκανόν», τὸν ἐν Κωνσταντινουπόλει συμμοναστηριακὸν συνάδελφόν του, «ὁσιώτατον ἐν ἱερομονάχοις κυρ - Ἄνθιμον»[74].

Ὁ Ἄνθιμος ἀπελθὼν ἐκ Κωνσταντινουπόλεως, ἵνα ἀναλάβῃ τὴν διοίκησιν τῆς Γκούρας, ἔλαβεν ἐντολήν, ὅπως συμπράξῃ μετὰ τοῦ ἐν Βουκουρεστίῳ συναδέλφου του κυρ - Ἰωαννικίου καὶ συνεργασθῇ μετὰ τῶν περιοίκων χριστιανῶν, ὥστε «τά τε γνήσια μοναστηριακὰ χρέη κατὰ μικρὸν νὰ ἐξομληθῶσι καὶ τὰ ἱερὰ καταγώγια νὰ λάβωσι τὴν ἐπὶ τὸ κρεῖττον μεταβολήν, τὸ δὲ κυριαρχικὸν ἐν καιρῷ τῷ δέοντι νὰ τύχῃ τῆς ἀναγκαίας οἰκοδομῆς, πρὸς ὁλοτελῆ κατάπαυσιν τῶν ἄχρι τοῦδε περὶ τῆς ὑποθέσεως ταύτης διατρεξάντων σκανδάλων»[75]. Ὡσαύτως συναπέφερε μεθ' ἑαυτοῦ καὶ Πατριαρχικὴν ἐπιστολὴν πρὸς τὸν τιμιώτατον κυρ - Ἀναστάσιον Γεωργίου, ἐμπορευόμενον ἐν Ἰωαννίνοις, ἵνα παραδώσῃ ἀνελλιπῶς πρὸς τὴν αὐτοῦ ὁσιότητα κατὰ τὸ κατάστιχον καὶ λάβῃ παρ' αὐτοῦ ἐνδεικτικὸν περὶ τῆς παραδόσεως πρὸς ἀσφάλειάν του, «τὸ ἐσφραγισμένον κιβώτιον, τὸ περιεκτικὸν ἱερῶν σκοπῶν τοῦ αὐτοῦ μοναστηρίου καὶ ἐγχειρισθὲν εἰς χεῖρας του, λόγῳ φυλάξεως, παρὰ τοῦ ἐξαρχικῶς τότε ἐλθόντος εἰς τὸ παρὰ τὴν Ὀστανίτζαν Μοναστήριον τῆς Γκούρας»[76].

Ἡ παρουσία τοῦ ἡγουμένου Ἀνθίμου εἰς τὴν διοίκησιν τῆς Μονῆς Γκούρας δὲν συνετέλεσεν εἰς τὴν βελτίωσιν τῶν οἰκονομικῶν δυσπραγιῶν τῆς Μονῆς. Ἐκ Πατριαρχικοῦ ἐγγράφου τῆς 4ης Ἰανουαρίου 1843 πρὸς τὸν Μητροπολίτην Ἠωγωνιανῆς Ἱερόθεον πληροφορούμεθα ὅτι ὁ Ἄνθιμος ἔλαβεν ἐκκλησιαστικὴν ἐντολήν, ἵνα μεταβῇ εἰς Βασιλεύουσαν καὶ ἐμφανίσῃ εἰς τὸ Πατριαρχεῖον τοὺς ὑπὸ τοῦ Πωγωνιανῆς Ἱεροθέου ἐν καταστίχῳ καταγραφέντας μοναστηριακοὺς λογαριασμοὺς πρὸς ἔγκρισιν καὶ ἐπικύρωσιν αὐτῶν, παραδίδων συγχρόνως καὶ τὴν μοναστηριακὴν σφραγῖδα[77]. Τὸν Ὀκτώβριον τοῦ ἔτους 1843

---

74. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 5ης Νοεμβρίου 1841, σ. 357-358, πρὸς τὸν ὁσιώτατον Ἡγούμενον τοῦ Σταυροπηγιακοῦ Μοναστηρίου τῆς Γκούρας κυρ - Ἰωαννικίου, τὸν ἐν Βουκουρεστίῳ τὰς διατριβὰς ποιούμενον.

75. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 7ης Νοεμβρίου 1841, σ. 359, πρὸς τὸν ἱερώτατον Μητροπολίτην Πωγωνιανῆς καὶ Βελλᾶς κυρ-Ἱερόθεον καὶ τοὺς τιμιωτάτους προεστῶτας καὶ λοιποὺς εὐλογημένους χριστιανούς, κατοίκους τῆς χώρας Ὀστανίτζης καὶ τῶν πέριξ αὐτῆς χωρίων.

76. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 9ης Νεμβρίου 1841, πρὸς τὸν τιμιώτατον κυρ - Ἀναστάσιον Γεωργίου, τὸν ἐν Ἰωαννίνοις ἐμπορευόμενον.

77. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 4ης Ἰανουαρίου 1843, σ. 164, πρὸς τὸν ἱερώτατον

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόντος

ὁ ἡγούμενος Ἄνθιμος εὑρισκόμενος εἰς Βουκουρέστιον ἔλαβε διὰ τοῦ Οὐγγροβλαχίας Νεοφύτου πατριαρχικὴν ἐπιστολήν, ἐπιτακτικήν, διὰ νὰ κινήσῃ καὶ ἔλθῃ κατ' εὐθεῖαν εἰς Βασιλεύουσαν πρὸς τακτοποίησιν μοναστηριακῶν ὑποθέσεών του, ἀφοῦ προηγουμένως ὡς κυριαρχικὸς ἡγούμενος τῆς Γκούρας θὰ συνέτασσε συμφωνητικὰ ἔγγραφα μετὰ τῶν ἐν Βλαχίᾳ ἡγουμένων τῶν μετοχίων του καὶ θὰ παρελάμβανε παρὰ τοῦ Ἰωαννικίου τὰ σῳζόμενα εἰς χεῖρας του ἔγγραφα, «οἷον: αὐθεντικὰ χρυσόβουλλα, σιγγίλλια καὶ ἄλλα, ὅσα ἀνήκουσι τῇ κυριαρχικῇ ἡγουμενίᾳ του»[78].

Ἐπειδὴ ὁ Ἄνθιμος δὲν ἐφανέρωσε πρὸς τὸ Πατριαρχεῖον τὰς ἐν Βουκουρεστίῳ ἐνεργείας του, συνεστήθη αὐτῷ καὶ πάλιν ἐκκλησιαστικῶς, ἵνα κινήσῃ μίαν ὥραν ἐνωρίτερα νὰ ἔλθῃ εἰς Βασιλεύουσαν καὶ δώσῃ πέρας εἰς τὰς μοναστηριακὰς ὑποθέσεις του[79]. Ὁ ἴδιος ὅμως διὰ τοῦ ἀπὸ 3ης Φεβρουαρίου 1844 γράμματός του πρὸς τὸ Πατριαρχεῖον παρεπονέθη, διατὶ ἔγραψε πρὸς τὸν Μητροπολίτην Οὐγγροβλαχίας Νεόφυτον, «εἰς τὸ νὰ διευθύνῃ πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν διὰ τῆς Ρωσσικῆς ταχυδρομίας ἐσφραγισμένα τὰ γρόσια καὶ νὰ μὴ ἐγχειρίσῃ ταῦτα τῇ ὁσιότητί του ἐν τῷ καιρῷ τῆς εἰς Βασιλεύουσαν ἀφίξεώς του»[80]. Τὸ Πατριαρχεῖον εἰς σχετικὴν ἀπάντησίν του ἐγνώρισεν εἰς αὐτὸν ὅτι ἡ ἀποστολὴ τῶν γροσίων ἀπεφασίσθη νὰ γίνῃ οὕτω, ὄχι διὰ κάποιαν ἄλλην αἰτίαν, ἀλλ' ἐκ προνοίας ἐκκλησιαστικῆς, ἵνα μὴ ριψοκινδυνεύσῃ καθ' ὁδὸν μετ' αὐτῶν καὶ «τὰ ὁποῖα ἄλλωστε πάλιν διὰ τῆς ὁσιότητός του ἤθελον διανεμηθῇ ἀναλόγως πρὸς τοὺς δανειστὰς εἰς ἀνάπαυσίν του ἐν τῇ εἰς Βασιλεύουσαν εὐοδώσει του»[81].

Καὶ μετὰ τὰς ἀνωτέρω ἐξηγήσεις ὁ Ἄνθιμος δὲν ἔγραψε πρὸς τὸ Πατριαρχεῖον τὰς ἐν Βλαχίᾳ ἐνεργείας του καὶ δὲν ἐφρόντισε νὰ ἔλθῃ εἰς Βασιλεύουσαν πρὸς διεκπεραίωσιν τῶν ἐκεῖ ὑποθέσεών του. Ἐκ γράμματός του ὅμως πρὸς τὸν Παναγιώτην Σκωμπουρδῆν, τὸν ὁποῖον διέταξε νὰ φέρῃ τὰ ἀποδεικτικὰ τῶν χρεῶν ἔγγραφα καὶ οὕτω νὰ λάβῃ τὰ γρόσια, προκύπτει ὅτι εἶχε διεκπεραιώσει τὰς μετὰ τῶν ἐν Βλαχίᾳ ἡγουμένων συμφωνίας του[82].

Διὰ τὴν προκλητικὴν αὐτὴν διαγωγὴν τοῦ ἡγουμένου Ἀνθίμου τὸ Πα-

---

Μητροπολίτην Πωγωνιανῆς κυρ - Ἱερόθεον. Πρβλ. καὶ τὸ ἀπὸ 3ης Δεκεμβρίου 1842, σ. 155, ὅμοιον ἔγγραφον τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Γερμανοῦ πρὸς τὸν αὐτὸν Μητροπολίτην.

78. Βλ. Πατριαρχικὰ ἔγγραφα τῆς 19ης Ὀκτωβρίου 1843, σ. 306-307, πρὸς τὸν Μητροπολίτην Οὐγγροβλαχίας Νεόφυτον καὶ τὸν Ἡγούμενον τῆς Γκούρας κυρ - Ἄνθιμον.

79. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 20ης Μαρτίου 1844, πρὸς τὸν ὁσιώτατον Ἀρχιμανδρίτην καὶ Ἡγούμενον Γκούρας κυρ - Ἄνθιμον.

80. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 20ης Μαρτίου 1844, πρὸς τὸν Ἡγούμενον τῆς Γκούρας Ἄνθιμον.

81. Βλ. πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 20ης Μαρτίου 1844, πρὸς τὸν ὁσιώτατον Ἀρχιμανδρίτην καὶ Ἡγούμενον Γκούρας κυρ - Ἄνθιμον.

82. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 19ης Μαΐου 1844, σ. 28-29, πρὸς τὸν Ἀρχιμανδρίτην καὶ Ἡγούμενον τῆς Γκούρας κυρ - Ἄνθιμον.

Δημόσια Βιβλιοθήκη Κέντρικη Κόντος

τριαρχεῖον ἠγανάκτησεν ἐναντίον του καὶ ἔγραψεν αὐτῷ τὴν 19ην Μαΐου 1844, ἵνα ἀμεταθέτως καὶ χωρὶς νὰ χρονοτριβῇ πλέον εἰς Βουκουρέστιον κινήσῃ καὶ ἔλθῃ εἰς Βασιλεύουσαν καὶ διεκπεραιώσῃ τὰς ἐκεῖ ὑποθέσεις του, ἐν συνεχείᾳ δὲ «ἐπιστρέψῃ εἰς τὸ ὑπὸ τὴν ἡγουμενίαν του κυριαρχικὸν Μοναστήριον τῆς Γκούρας καὶ περιποιηθῇ τῆς ἀναπαύσεως καὶ τῶν ἐκεῖ διαφορῶν του μετὰ τῶν δανειστῶν»[83].

Ἐκ διαφόρων Πατριαρχικῶν ἐγγράφων μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1845-1848 προκύπτει ὅτι «ὁ ὁσιώτατος ἐν ἱερομονάχοις Ἀρχιμανδρίτης καὶ ἡγούμενος τοῦ ἐν Πωγωνιανῇ κειμένου ἱεροῦ Πατριαρχικοῦ καὶ Σταυροπηγιακοῦ Μοναστηρίου τῶν Ταξιαρχῶν Γκούρας κυρ - Ἄνθιμος» διέτριβεν ἐπὶ μακρὸν εἰς Κωνσταντινούπολιν[84]. Κατὰ τὸ διάστημα τῆς μακρᾶς ἀπουσίας του εἶχε διορίσει δι' ἐπισήμου Μοναστηριακοῦ Γράμματος ἐπίτροπόν του ἐν τῷ Μοναστηρίῳ τῆς Γκούρας τὸν Γεώργιον Κωνσταντίνου Πάρου, ἐπὶ μισθῷ τετρακοσίων γροσίων[85]. Ὁ Γεώργιος Πάρου διατελέσας ἐπίτροπος τῆς Μονῆς Γκούρας ἐπὶ ἕξ ἔτη, ἐδαπάνησεν ἐξ ἰδίων «11.647: 16 γρόσια» καὶ ἐδάνεισε τὸν ἴδιον τὸν ἡγούμενον Ἄνθιμον, διὰ λογαριασμὸν τοῦ Μοναστηρίου 12 χιλιάδας γρόσια, κατὰ τὸ ἀνὰ χεῖρας του ὁμόλογον[86].

Ἐκ Πατριαρχικοῦ ἐγγράφου τῆς 7ης Ὀκτωβρίου 1859 πρὸς τὸν Μητροπολίτην Ἰωαννίνων Παρθένιον προκύπτει ὅτι μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἡγουμένου Ἀνθίμου ὁ εἰρημένος Γεώργιος Κ. Πάρου ἐξῃτήσατο τὴν ἀπόδοσιν τούτων ἐκ μέρους τοῦ τότε ἡγουμένου τῆς Γκούρας Ἰγνατίου, ὁ ὁποῖος ὅμως ἠρνεῖτο αὐτὴν τὴν ὀφειλήν[87]. Τὸ Πατριαρχεῖον πρὸς τὸ ὁποῖον ὁ Γ. Πάρου ὑπέβαλε σχετικὴν ἀναφορὰν καὶ ἐξῃτήσατο τὴν ἐκκλησιαστικὴν προστασίαν πρὸς λῆψιν αὐτῶν, ἀνέθεσε τὴν ὑπόθεσιν ταύτην εἰς τὸν ἱερώτατον Μητροπολίτην Ἰωαννίνων Παρθένιον[88].

Ἐκ Πατριαρχικοῦ ἐγγράφου τῆς 6ης Ἰουλίου 1849 πρὸς τὸν Ἀχιμανδρίτην καὶ ἡγούμενον τοῦ ἐν Βουκουρεστίῳ Μοναστηρίου τῆς Βάλιας Ἰωαννίκιον

---

83. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 19ης Μαΐου 1844, σ. 28-29, πρὸς τὸν Ἡγούμενον τῆς Γκούρας κυρ - Ἄνθιμον.

84. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 11ης Ὀκτωβρίου 1846, σ. 45, πρὸς τὸν Δρυϊνουπόλεως κυρ - Νικόδημον: «ὁ ἡγούμενος τῆς Γκούρας κυρ-Ἄνθιμος διατρίβων ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἀνέφερε τῇ Ἐκκλησίᾳ, ὡς ἀπὸ εἰδοποιήσεως τοῦ ἐκεῖ ἐν τῷ Μοναστηρίῳ ἐπιτρόπου αὐτοῦ, ὅσα οἱ χριστιανοὶ κάτοικοι τοῦ χωρίου Ζαραβίνα..».

85. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον 481/7 Ὀκτωβρίου 1859, πρὸς τὸν Ἅγιον Ἰωαννίνων κυρ - Παρθένιον.

86. Ταῦτα προέκυπτον καὶ ἐκ λογαριασμοῦ τὸν ὁποῖον εἶχεν ὑπογεγραμμένον ὁ ρηθεὶς ἡγούμενος Ἄνθιμος. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον 481/7 Ὀκτωβρίου 1859, πρὸς τὸν Ἅγιον Ἰωαννίνων κυρ - Παρθένιον.

87. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον 481/7 Ὀκτωβρίου 1859, πρὸς τὸν Ἅγιον Ἰωαννίνων κυρ - Παρθένιον.

88. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον 481/7 Ὀκτωβρίου 1859, πρὸς τὸν Ἅγιον Ἰωαννίνων κυρ - Παρθένιον.

Δημοσία Κεντρική Βιβλιοθήκη Κάντσας

προκύπτει ὅτι ὁ ἡγούμενος τοῦ κυριαρχικοῦ Μοναστηρίου τῆς Γκούρας Ἄνθιμος ὁμοῦ μετὰ τῶν ἄλλων ἐλλείψεων καθυστεροῦσε καὶ τὴν ἀπόδοσιν τοῦ κανονικοῦ καὶ τεταγμένου ἐτησίου δικαιώματος πρὸς τὸ κοινὸν τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας[89]. Διὸ καὶ τὸ Πατριαρχεῖον συνέστησεν εἰς τὸν Ἰωαννίκιον, ὅπως «εἰς τὸ ἑξῆς μηδόλως ἀποστέλλῃ τὰ ἐτήσια τοῦ κυριαρχικοῦ του Μοναστηρίου πρὸς τὸν ρηθέντα ἡγούμενον Ἄνθιμον, ἀλλὰ νὰ ἐμβιβάζῃ αὐτὰ κατ' εὐθεῖαν πρὸς τὴν Μεγάλην τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν , ἥτις θέλει λάβει ἀσφαλῶς πρόνοιαν περὶ αὐτῶν»[90].

Περισσότερα στοιχεῖα περὶ τῆς ἐν τῇ Μονῇ Γκούρας ζωῆς καὶ δράσεως τοῦ ἡγουμένου Ἀνθίμου δὲν παρέχονται εἰς τὰ μέχρις ἡμῶν σωζόμενα ἔγγραφα. Ὁ θάνατός του φαίνεται ὅτι ἐπισυνέβη τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1857, ὡς τοῦτο προκύπτει ἐκ Πατριαρχικοῦ ἐγγράφου τῆς 5ης Φεβρουαρίου 1857 πρὸς τὸν Μητροπολίτην Ἰωαννίνων Παρθένιον καὶ διὰ τοῦ ὁποίου πληροφορούμεθα ὅτι οἱ χριστιανοὶ κάτοικοι τοῦ χωρίου Ὀστανίτσα τῆς ἐπαρχίας Πωγωνιανῆς ἀνέφερον πρὸς τὸ Πατριαρχεῖον τὸν θάνατον τοῦ ἡγουμένου Ἀνθίμου τοῦ Σταυροπηγιακοῦ Μοναστηρίου τῆς Γκούρας[91].

4. *Ἡγουμενία Χρυσάνθου (1857-1858)*

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἡγουμένου τῆς Γκούρας Ἀνθίμου, οἱ χριστιανοὶ κάτοικοι τοῦ χωρίου Ὀστανίτσης τῆς ἐπαρχίας Πωγωνιανῆς ἐξῃτήσαντο δι' ἀναφορᾶς αὐτῶν πρὸς τὸ Πατριαρχεῖον ὡς διάδοχόν του εἰς τὴν ἡγουμενίαν τῆς Γκούρας τὸν ὁσιώτατον ἐν ἱερομονάχοις κυρ - Χρύσανθον[92]. Τὸ Πατριαρχεῖον, ἐπειδὴ δὲν ἐγνώριζεν, ἐὰν ὁ ζητούμενος διάδοχος Χρύσανθος ἐκέκτητο τὰ ἀπαιτούμενα διὰ τὴν ἡγουμενίαν προσόντα, ἐζήτησε παρὰ τοῦ Μητροπολίτου Ἰωαννίνων Παρθενίου, ἵνα ὁ ρηθεὶς ἱερομόναχος Χρύσανθος ἐμφανισθῇ πρῶτον παρὰ τῇ Ἁγίᾳ τοῦ Χριστοῦ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ καὶ γνωσθῇ, ἐὰν ἔχῃ τὰ ἀπαιτούμενα προσόντα[93].

Εἰς τὸ Πατριαρχικὸν ἀποκαταστατικὸν Γράμμα τοῦ Χρυσάνθου Γκούρας ἐν ἔτει 1857 ἀναγινώσκομεν καὶ τὰ ἑξῆς: «Ἡ Ἐκκλησία κατόπιν τῶν κοινῶν

---

89. Περὶ τοῦ «κοινοῦ» τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας βλέπε Βασιλ. Σταυρίδου, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 47-48.

90. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 6ης Ἰουλίου 1849, σ. 204, πρὸς τὸν Ἀρχιμανδρίτην καὶ Ἡγούμενον τοῦ ἐν Βουκουρεστίῳ Μοναστηρίου τῆς Βάλιας κυρ - Ἰωαννίκιον.

91. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 5ης Φεβρουαρίου 1857, σ. 148, πρὸς τὸν Ἰωαννίνων κυρ - Παρθένιον.

92. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 5ης Φεβρουαρίου 1857, σ. 148, πρὸς τὸν Ἰωαννίνων κυρ - Παρθένιον «περὶ τοῦ Ἡγουμένου ἐν τῷ Μοναστηρίῳ τῆς Γκούρας».

93. Ὁ ἱερομόναχος Χρύσανθος, ἀφοῦ προεχειρίσθη ὑπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Κυρίλλου τοῦ Ζ' τὸ ἔτος 1857 Ἀρχιμανδρίτης τοῦ Ἁγιωτάτου Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, διεδέχθη κανονικῶς τὴν ἡγουμενίαν τοῦ Μοναστηρίου τῶν Ταξιαρχῶν Γκούρας. Βλ. Σιγίλλιον τοῦ ἱεροῦ Μοναστηρίου τῶν Ταξιαρχῶν Γκούρας ἔτους 1857.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

ἀναφορῶν τῶν χριστιανῶν κατοίκων τῆς χώρας 'Οστανίτζας καὶ ἐκ τῆς αὐτοπροσώπου παραστάσεως κατιδοῦσα τὸν ὁσιώτατον ἐν ἱερομονάχοις κυρ-Χρύσανθον, μέλος καὶ κοιρὰν ὄντα τῆς αὐτῆς 'Ιερᾶς Μονῆς, ἄνδρα κόσμιον τοῖς ἤθεσι καὶ ἱεροπρεπῆ καὶ ζῆλον τρέφοντα ὑπὲρ τῆς μετανοίας αὐτοῦ, διώρισε καὶ ἀποκατέστησεν αὐτὸν ὡς γνήσιον διάδοχον καὶ κανονικὸν ἡγούμενον τοῦ ρηθέντος ἱεροῦ Μοναστηρίου τῶν Ταξιαρχῶν Γκούρα. προχειρίσασα αὐτὸν ἰδίᾳ Πατριαρχικῇ χειρὶ 'Αρχιμανδρίτην τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, ἔχοντα ἐφ' ὅρου ζωῆς τὸ ὀφφίκιον τοῦτο καὶ προηγούμενον τῶν λοιπῶν 'Αρχιμανδριτῶν τῶν μὴ ἐχόντων ἐξαρχικὴν χειροθεσίαν»[94].

'Ο νέος ἡγούμενος τῆς Μονῆς Γκούρας καὶ 'Αρχιμανδρίτης τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου Χρύσανθος, ἐνῷ εὑρίσκετο εἰς Βασιλεύουσαν, ἐνεφανίσθη εἰς τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην Κύριλλον τὸν Ζ' καὶ τὴν περὶ Αὐτὸν 'Ιερὰν Σύνοδον καὶ ἀνήγγειλεν αὐτοῖς ὅτι τὸ Σιγιλλιῶδες ἐκκλησιαστικὸν Γράμμα τοῦ ἔτους 1840 ἀπωλέσθη, διὸ καὶ ἐξῃτήσατο ἕτερον νέον, ἐπικυρωτικὸν καὶ συμπληρωματικὸν ἐκείνου.

'Η ἡγουμενία τοῦ Χρυσάνθου περατοῦται κατὰ πᾶσαν πιθανότητα εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ ἔτους 1858, λόγῳ τοῦ ἐπισυμβάντος θανάτου του, χωρὶς νὰ περισωθῇ μέχρις ἡμῶν οὐδὲν ἐκ τῆς ἐνιαυσίου θητείας του εἰς τὴν διοίκησιν τῆς Μονῆς Γκούρας[95].

'Εκ Πατριαρχικοῦ ἐγγράφου τῆς 15ης Μαρτίου 1858 πρὸς τὸν Μητροπολίτην 'Ιωαννίνων Παρθένιον, ὁ ὁποῖος ἦσκει καθήκοντα ἐπιτρόπου τῆς ἐπαρχίας Πωγωνιανῆς καὶ τοῦ ἐκεῖσε Πατριαρχικοῦ καὶ Σταυροπηγιακοῦ Μοναστηρίου τῆς Γκούρας, πληροφορούμεθα ὅτι «ἂν καὶ παρῆλθον τέσσαρες μῆνες ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ ἡγουμένου Χρυσάνθου ἡ αὐτῆς ἱερότης οὔτε πρὸς τὴν 'Εκκλησίαν ἔγραψεν, ὡς ὤφειλε νὰ εἰδοποιήσῃ αὐτὴν ἐγκαίρως περὶ τῆς ἀποβιώσεως τοῦ ἡγουμένου Χρυσάνθου, οὔτε ἐφρόντισε περὶ τῆς ἀντικαταστάσεως ἑτέρου ἡγουμένου, ἂν καὶ μὴ ἀγνοοῦσα, ὅτι ἡ ἐπὶ πολὺ ἔλλειψις ἡγουμένου εἰς τὸ Μοναστήριον συνεπιφέρει οὐ τὴν τυχοῦσαν ἀνωμαλίαν καὶ βλάβην»[96].

---

94. Βλέπε Γράμμα ἀποκαταστατικὸν τοῦ Χρυσάνθου Γκούρας, ὑπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Κυρίλλου Ζ', ἔτους 1857 κατὰ μῆνα Μάϊον, σ. 180-181.

95. 'Ασάφεια παρατηρεῖται μεταξὺ τῶν Πατριαρχικῶν ἐγγράφων, τὰ ὁποῖα ἀπευθύνονται πρὸς τὸν ἡγούμενον τῆς Γκούρας Χρύσανθον, ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὸν χρόνον τῆς ἐκδόσεώς των. Οὕτως ἐκ τῶν ἀπὸ 25ης 'Ιουλίου 1859, σ. 446 καὶ 11 Αὐγούστου 1859, σ. 455 ἐγγράφων πρὸς τὸν 'Ηγούμενον τῆς Γκούρας Χρύσανθον πληροφορούμεθα ὅτι ἐστάλη πρὸς αὐτὸν Πατριαρχικὴ ἐπιστολή, ἐνῷ εἰς τὸ ἀπὸ 15ης Μαρτίου 1858, σ. 291 ἔγγραφον πρὸς τὸν Μητροπολίτην 'Ιωαννίνων Παρθένιον πληροφορούμεθα ὅτι ὁ Χρύσανθος εἶχεν ἀποβιώσει ἀπὸ τετραμήνου.

96. Βλέπε Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 15ης Μαρτίου 1858, σ. 291, πρὸς τὸν "Αγιον 'Ιωαννίνων Παρθένιον. Διὰ τῆς Πατριαρχικῆς αὐτῆς ἐπιστολῆς ἐνετέλλετο ὁ Μητροπολίτης 'Ιωαννίνων, ὅπως πάραυτα ἐνεργήσῃ καὶ ἐκλεγῇ ἐπὶ κοινῇ ὁμοφώνῳ γνώμῃ ὑπὸ τῶν ἐκεῖ χριστιανῶν ὁ ἄξιος καὶ ἁρμόδιος, διὰ νὰ καταλάβῃ τὴν χηρεύουσαν ἡγουμενικὴν θέσιν τῆς

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόντος

5. *Ἡγουμενία Ἰγνατίου (1858-1865)*

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἡγουμένου Χρυσάνθου ἐγένετο ἐκλογὴ ὡς διαδόχου αὐτοῦ διὰ κοινῆς ὁμοφώνου γνώμης καὶ ψήφου τῶν τε ἐπιτρόπων τοῦ Μοναστηρίου καὶ ὅλων ἐν γένει τῶν κατοίκων τῆς χώρας Ὀστανίτσας, «τοῦ ὁσιωτάτου ἐν ἱερομονάχοις κυρ-Ἰγνατίου»[97].

Οἱ εὐλαβέστατοι ἱερεῖς, οἱ τιμιώτατοι προεστῶτες καὶ πρόκριτοι, ὡς καὶ οἱ λοιποὶ εὐλογημένοι χριστιανοὶ κάτοικοι τῆς χώρας Ὀστανίτσας διὰ κοινῆς ἐνυπογράφου καὶ ἐνσφραγίστου ἀναφορᾶς αὐτῶν πρὸς τὸ Πατριαρχεῖον, ἐπιβεβαιωθείσης καὶ ὑπὸ τῶν ἐκεῖσε πρὸς τοῦτο ἀποσταλέντων ἐκκλησιαστικῶν ἐξάρχων Κορυτσᾶς Νεοφύτου καὶ Γρεβενῶν Ἀγαπίου, ἐξητήσαντο ὁμοθυμαδόν, ἵνα ἀποκατασταθῇ καὶ ἐκκλησιαστικῶς ὁ διαληφθεὶς γνήσιος καὶ κανονικὸς ἡγούμενος τοῦ ἱεροῦ σκηνώματος τῆς Γκούρας[98].

Κατόπιν τῶν κοινῶν ἀναφορῶν τῶν χριστιανῶν κατοίκων τῆς ρηθείσης χώρας Ὀστανίτσας ἡ Σύνοδος τοῦ Πατριαρχείου ἐκ τῆς αὐτοπροσώπου παρατηρήσεως «κατιδοῦσα τὸν ὁσιώτατον ἐν ἱερομονάχοις κυρ-Ἰγνάτιον φρονήσει καὶ ἱκανότητι συγκεκροτημένον καὶ κόσμιον τοῖς ἤθεσι καὶ ἱεροπρεπῆ τὸν ζῆλον τρέφοντα ὑπὲρ τοῦ ἱεροῦ αὐτοῦ σκηνώματος, διώρισεν ἤδη καὶ ἀποκατέστησε τὴν αὐτοῦ ὁσιότητα γνήσιον καὶ κανονικὸν ἡγούμενον τοῦ ρηθέντος ἱεροῦ Μοναστηρίου τῶν Ταξιαρχῶν, ἐμπιστευσαμένη αὐτῷ τὴν προστασίαν αὐτοῦ καὶ διακυβέρνησιν καὶ τὴν καλὴν διοίκησιν τῶν κτημάτων αὐτοῦ καὶ πραγμάτων κινητῶν τε καὶ ἀκινήτων, ἐν ἐλπίσιν χρησταῖς τῆς διατηρήσεως τῆς μοναστηριακῆς αὐτοῦ εὐκοσμίας»[99].

Ἐκ τοῦ Πατριαρχικοῦ ἀποκαταστατικοῦ Γράμματος τοῦ Ἰγνατίου Γκούρας πληροφορούμεθα ὅτι τὸ Πατριαρχεῖον προήγαγεν αὐτὸν εἰς τὸ ὀφφίκιον τοῦ Ἀρχιμανδρίτου τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας καὶ ἀνέθηκεν αὐτῷ τὴν ὁλοσχερῆ διοίκησιν καὶ Κυβέρνησιν καὶ τῶν ἐν Βλαχίᾳ Μετοχίων αὐτοῦ Βάλιας καὶ Σταυρουπόλεως, ὑποχρεούμενον νὰ ἀποστέλλῃ ἐγκαίρως «καὶ τὸ λόγῳ ὑποταγῆς τεταγμένον ἐτήσιον πρὸς τὸ κοινὸν τῆς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας»[100].

Γκούρας, ἐν συνεχείᾳ δὲ ἀποσταλῇ πρὸς τὸ Πατριαρχεῖον μετὰ γραμμάτων κοινῶν, ἵνα ἀποκατασταθῇ καὶ ἐκκλησιαστικῶς γνήσιος καὶ κανονικὸς ἡγούμενος τῆς Μονῆς.

97. Βλ. Πατριαρχικὴν ἐπιστολὴν Ἰουνίου 1858, σ. 330-331, πρὸς τοὺς εὐλαβεστάτους ἱερεῖς, τιμιωτάτους προεστῶτας καὶ προκρίτους, ὡς καὶ λοιποὺς εὐλογημένους χριστιανοὺς κατοίκους τῆς χώρας Ὀστανίτζας.

98. Βλ. Πατριαρχικὴν ἐπιστολὴν Ἰουνίου 1858, σ. 330-331, πρὸς τοὺς εὐλαβεστάτους ἱερεῖς, τιμιωτάτους προεστῶτας καὶ προκρίτους, ὡς καὶ λοιποὺς εὐλογημένους χριστιανοὺς κατοίκους τῆς χώρας Ὀστανίτζας.

99. Βλ. «Γράμμα ἀποκαταστατικὸν τοῦ Ἰγνατίου Γκούρας» ὑπὸ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Κυρίλλου Ζ' ἐν ἔτει 1858, κατὰ μῆνα Ἰούνιον, σ. 330.

100. Βλ. «Γράμμα ἀποκαταστατικὸν τοῦ Ἰγνατίου Γκούρας» ὑπὸ Πατριάρχου Κυρίλλου Ζ' ἐν ἔτει 1858, κατὰ μῆνα Ἰούνιον, σ. 330. Ὁ Ἰγνάτιος φαίνεται ὅτι ἀνέλαβε τὰ ἡ-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κοζάνης

Τὴν 24ην Δεκεμβρίου 1860 ἡ Ἐκκλησία διέταξε τὸν ἡγούμενον τῆς Γκούρας Ἰγνάτιον διὰ τοῦ Μητροπολίτου Ἰωαννίνων καὶ Βελλᾶς Παρθενίου, ἵνα ἄνευ προφάσεων ἀναβολῆς κινήσῃ καὶ ἔλθῃ εἰς Βασιλεύουσαν πρὸς διευθέτησιν μοναστηριακῶν ὑποθέσεών του[101]. Διὰ τὴν αὐτὴν ὅμως ὑπόθεσιν τῆς εἰς Κωνσταντινούπολιν ἐλεύσεως τοῦ ἡγουμένου τῆς Γκούρας Ἰγνατίου «πρὸς θεώρησιν τῆς γνωστῆς αὐτῷ μοναστηριακῆς ὑποθέσεως καὶ διαφορᾶς μετὰ τοῦ ὁσιωτάτου κυρ - Εὐλογίου Σιμωπετρίτου καὶ τοῦ κυρ-Μανωλάκη»[102] τὸ Πατριαρχεῖον ἀπηύθηνε τὸν Μάϊον τοῦ ἔτους 1864 τηλεγραφικὴν Διαταγὴν πρὸς τὸν ἡγούμενον Ἰγνάτιον, διὰ τοῦ κυριάρχου Μητροπολίτου του Ἰωαννίνων Παρθενίου. Ὡσαύτως τὴν 5ην Ἰουνίου τοῦ ἰδίου ἔτους ἔγραψε καὶ ἐπιστολὴν πρὸς τὸν Βελλᾶς καὶ Κονίτσης Γερμανόν, ἵνα ὡς ἐκπρόσωπος τοῦ Πατριαρχείου εἰδοποιήσῃ τὸν ρηθέντα ἡγούμενον τῆς Γκούρας Ἰγνάτιον, ὅπως παραλάβῃ μεθ' ἑαυτοῦ τὴν μοναστηριακὴν σφραγῖδα «καὶ συνοδευόμενος καὶ μεθ' ἑνὸς τῶν ἐπιτρόπων τοῦ ἱεροῦ μοναστηρίου ἢ μετὰ πληρεξουσίου ἐπιτροπικοῦ Γράμματος ἐκ μέρους τῆς μοναστηριακῆς ἐπιτροπῆς, κινήσῃ ἄνευ ἀναβολῆς καιροῦ καὶ ἔλθῃ εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἅτε προκειμένης τῆς διαδικασίας τῆς περὶ ἧς ὁ λόγος μοναστηριακῆς ὑποθέσεως, ἧς ἕνεκα περιμένεται ἐν τάχει ἡ ὁσιότης του»[103].

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω διαφαίνεται ὅτι ὁ ἡγούμενος τῆς Γκούρας Ἰγνάτιος δὲν μετέβη εἰς Βασιλεύουσαν, διὸ καὶ τὸ Πατριαρχεῖον ἀπέστειλεν αὐτῷ τὴν 31ην Δεκεμβρίου 1864 διὰ τοῦ Μητροπολίτου Ἰωαννίνων Παρθενίου ἐσώκλειστον ἐπιστολήν, τῆς ὁποίας ἀγνοοῦμεν τὸ περιεχόμενον[104].

Ἐκ Πατριαρχικοῦ ἐγγράφου τῆς 15ης Δεκεμβρίου 1865 πρὸς τὸν ἐπίσκο-

---

γουμενικὰ καθήκοντα τῆς Γκούρας τὸν Σεπτέμβριον τοῦ ἔτους 1859. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 8ης Σεπτεμβρίου 1859, σ. 463, πρὸς τὸν ἡγούμενον τῆς Γκούρας Ἰγνάτιον. Τὰ μέχρι τοῦ Αὐγούστου τοῦ ἰδίου ἔτους 1859 Πατριαρχικὰ ἔγγραφα ἀπευθύνονται παραδόξως πρὸς τὸν ἡγούμενον τῆς Γκούρας Χρύσανθον. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 11ης Αὐγούστου 1859, σ. 455, πρὸς τὸν ἡγούμενον τῆς Γκούρας Χρύσανθον καὶ 25ης Ἰουλίου 1859, σ. 446, πρὸς τὸν αὐτὸν ἡγούμενον Χρύσανθον.

101. Ἐν περιπτώσει προφάσεων ἀναβολῆς ὑπεχρεώθη ὁ Ἰωαννίνων καὶ Βελλᾶς Παρθένιος νὰ γράψῃ ἀμέσως πρὸς τὸ Πατριαρχεῖον, «ὅπως γένηται σκέψις περὶ τῶν καταλλήλων μέτρων τῆς ἐνταῦθα ἀναποφεύκτου καὶ ταχείας ἐλεύσεως τῆς ὁσιότητός του». Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 24ης Δεκεμβρίου 1860, σ. 264, πρὸς τὸν Ἅγιον Ἰωαννίνων καὶ Βελλᾶς κυρ - Παρθένιον.

102. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον ὑπ' ἀριθμ. 3448/5 Ἰουνίου 1864, σ. 50, πρὸς τὸν ἐπίσκοπον Βελλᾶς καὶ Κονίτσης κυρ - Γερμανὸν «περὶ τοῦ ἡγουμένου τῆς Γκούρας Ἰγνατίου».

103. Βλ. ὑπ' ἀριθ. 2448/5 Ἰουνίου 1864 Πατριαρχικὸν ἔγγραφον, σ. 50, πρὸς τὸν Βελλᾶς καὶ Κονίτσης Γερμανόν.

104. Ὁ Μητροπολίτης Ἰωαννίνων Παρθένιος ἔλαβεν ἐντολὴν παρὰ τοῦ Πατριαρχείου, «ὅπως ἐνεργήσῃ τὴν ἀσφαλῆ ἐπίδοσιν αὐτῆς πρὸς τὴν ὁσιότητά του παρὰ τοῦ ὁποίου θέλει φροντίσει συγχρόνως, ἵνα ληφθῇ ἀπόδειξις τῆς παραλαβῆς, ἣν καὶ θέλει ἀποστείλει προσεχῶς». Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 31ης Δεκεμβρίου 1864, σ. 193, πρὸς τὸν Μητροπολίτην Ἰωαννίνων κυρ - Παρθένιον «περὶ ἀποδόσεως ἐσωκλείστου ἐπιστολῆς πρὸς τὸν ἡγούμενον τῆς Γκούρας Ἰγνάτιον».

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόντος

πον Βελλᾶς Γερμανὸν καὶ τοὺς προκρίτους τῆς ἐπαρχίας ταύτης πληροφορούμεθα ὅτι ὁ ἡγούμενος τῆς Γκούρας Ἰγνάτιος ἀπεβίωσε[105]. Ἐξ ἑτέρου ἐγγράφου τῆς 30ης Σεπτεμβρίου 1869 πρὸς τὸν Μητροπολίτην Ἰωαννίνων Σωφρόνιον πληροφορούμεθα ὅτι ὁ θάνατος τοῦ ἡγουμένου τῆς Γκούρας Ἰγνατίου ἐπισυνέβη εἰς περίοδον κατὰ τὴν ὁποίαν ἠγωνίζετο ἐναντίον του ὁ ἐν Κωνσταντινουπόλει διαμένων Γιαννούλης Τζάμπου Πυρσογιαννίτης πρὸς εἴσπραξιν τῶν ὑπ' αὐτοῦ χρεωστουμένων[106].

Τὸ Πατριαρχεῖον ἐνδιαφερόμενον διὰ τὴν ἀποκατάστασιν νέου ἡγουμένου εἰς τὸ ἱερὸν Μοναστήριον τῆς Γκούρας ἐζήτησε νὰ πληροφορηθῇ παρὰ τοῦ θεοφιλεστάτου ἐπισκόπου Βελλᾶς Γερμανοῦ καὶ τῶν προκρίτων χριστιανῶν τῆς ἐπαρχίας αὐτῆς «ἐὰν αὐτόθι εὑρίσκετε κατάλληλον ἱερωμένον πρόσωπον δεδοκιμασμένον καὶ φρονήσει καὶ ἱεροπρεπείᾳ καὶ ἐγκριθῇ κοινῶς παρ' ὑμῶν ἄξιος τῆς καλῆς διοικήσεως τοῦ ἱεροῦ Μοναστηρίου, τὸν τοιοῦτον ἐφοδιάσαντες μετὰ γραμμάτων ὑμῶν θέλετε ἀποστείλει ἐνταῦθα πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν, ἵνα προχειρισθεὶς καὶ λαβὼν τὰς ἀναγκαίας ὁδηγίας ἐπανέλθῃ καὶ ἀναλάβῃ τὴν ἡγουμενικὴν διακυβέρνησιν»[107].

6). *Ἡγουμενίαι:* *α) Καλλινίκου (1866 - 1882 καὶ 1887 - 1894)* *β) Ἀνανίου (1869) καὶ γ) Ἀνθίμου (1873)*

Τὴν 18ην Μαΐου 1866 ὁ Μητροπολίτης Ἰωαννίνων Παρθένιος μετὰ τῶν χριστιανῶν κατοίκων τοῦ χωρίου Ἀσταρίτσης τῆς περιοχῆς Ζίτσης καὶ τῶν πατέρων τοῦ ἱεροῦ Μοναστηρίου τοῦ Προφήτου Ἠλιοῦ[108] συνέστησαν δι' ἀναφορῶν αὐτῶν πρὸς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον «τὸ ἱεροπρεπὲς τοῦ χαρακτῆρος τοῦ ὁσιωτάτου ἐν ἱερομονάχοις κυρ-Γρηγορίου»[109] καὶ ἐξῃτήσαντο τὴν ἀποκατάστασιν αὐτοῦ εἰς τὴν ἡγουμενίαν τοῦ ἱεροῦ Πατριαρχικοῦ καὶ Σταυ-

---

105. Συνεπῶς ὁ θάνατος τοῦ ἡγουμένου Ἰγνατίου τοποθετεῖται χρονικῶς τὸν Νοέμβριον τοῦ ἔτους 1865. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 15ης Δεκεμβρίου 1865, σ. 97, πρὸς τὸν Βελλᾶς Γερμανὸν καὶ τοὺς προκρίτους τῆς ἐπαρχίας ταύτης.

106. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον ὑπ' ἀριθ. 5025/30 Σεπτεμβρίου 1869, σ. 264, πρὸς τὸν Ἰωαννίνων κυρ - Σωφρόνιον. Πρόκειται ἀσφαλῶς περὶ τῶν δικαστικῶν ἀγώνων εἰς τοὺς ὁποίους εἶχεν ἐμπλακῆ ὁ Ἰγνάτιος μετὰ τῶν δανειστῶν του.

107. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 15ης Δεκεμβρίου 1865, σ. 97, πρὸς τὸν Βελλᾶς Γερμανὸν καὶ τοὺς προκρίτους τῆς ἐπαρχίας ταύτης. Σημειοῦμεν ἐνταῦθα ὅτι ἐν τέλει τοῦ Πατριαρχικοῦ αὐτοῦ ἐγγράφου ἀναγράφεται: «Τέλος τοῦ σωτηρίου ἔτους 1865, ὁ ἐξ Ἰωαννίνων Γραφεὺς Δ. Ἰωαννίδης».

108. Περὶ τῆς Μονῆς τοῦ Προφήτου Ἠλιοῦ Ζίτσης καὶ τοῦ ἐν Βουκουρεστίῳ Μετοχίου αὐτῆς βλέπε Φ. Οἰκονόμου, Ἡ ἐν Ἰωαννίνοις Ἐκκλησία ἀπὸ τῆς ἱδρύσεώς της μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων, σ. 92-94.

109. Ὁ ἱερομόναχος Γρηγόριος κατήγετο ἐκ τοῦ χωρίου Ἀσταρίτσης τῆς περιοχῆς Ζίτσης καὶ ἦτο ἐγγεγραμμένος εἰς τὸ μοναχολόγιον τῆς Ἱερᾶς Μονῆς τοῦ Προφήτου Ἠλιού.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόντσας

ροπηγιακοῦ Μοναστηρίου τῶν Ταξιαρχῶν Γκούρας[110]. Τὸ Πατριαρχεῖον ὅμως προνοῆσαν ἐγκαίρως ὑπὲρ τῆς κατὰ τὸ δυνατὸν καλῆς ἀποκαταστάσεως «τοῦ πολυπαθοῦς τούτου ἱεροῦ σκηνώματος» εἶχεν ἤδη διορίσει κανονικὸν αὐτοῦ ἡγούμενον τὸν ὁσιώτατον Ἀρχιμανδρίτην κυρ-Καλλίνικον, ὁ ὁποῖος ἐπρόκειτο ἤδη νὰ μεταβῇ εἰς Ὀστανίτσαν πρὸς ἀνάληψιν τῆς ἐμπιστευθείσης αὐτῷ διοικήσεως καὶ Κυβερνήσεως τῆς Μονῆς Γκούρας[111].

Ἀπὸ τοῦ διορισμοῦ τοῦ Ἀρχιμανδρίτου Καλλινίκου εἰς τὴν ἡγουμενίαν τῆς Γκούρας τὸ Πατριαρχεῖον οὐδὲν θετικὸν καὶ εὐάρεστον ἐγνώριζε περὶ τῆς καταστάσεως τῆς Μονῆς ταύτης[112]. Ὁ ἴδιος εἰς γράμμα αὐτοῦ πρὸς τὸ Πατριαρχεῖον ὑπὸ ἡμερομηνίαν 22 Ὀκτωβρίου 1875 ἐξέθετε διὰ μακρῶν τὴν δεινὴν οἰκονομικὴν κατάστασιν τῆς ἡγουμενικῆς αὐτῆς Ἱερᾶς Μονῆς[113].

Ἐκ Πατριαρχικοῦ ἐγγράφου τῆς 19ης Φεβρουαρίου 1871 πρὸς τὸν Μητροπολίτην Ἰωαννίνων Σωφρόνιον πληροφορούμεθα ὅτι ὁ ἡγούμενος Καλλίνικος ἦτο «ἀπειθὴς καὶ φιλόδικος πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν», ἀδιαφορῶν διὰ τὰ χρέη τῆς Μονῆς πρὸς τὸν ἐν Κωνσταντινουπόλει πτωχὸν Γιαννούλην, ὁ ὁποῖος συνεχῶς ἔκλαιε παρὰ τῷ Πατριαρχείῳ διὰ τὴν διαγωγὴν τοῦ ἡγουμένου Καλλινίκου[114].

Ὡσαύτως ἐκ Πατριαρχικοῦ ἐγγράφου τῆς 9ης Μαρτίου 1874 πρὸς τὸν ἴδιον τὸν ἡγούμενον Καλλίνικον πληροφορούμεθα ὅτι οὗτος παρέβλαπτε ἐκ τοῦ ἀφανοῦς τὰ συμφέροντα τῆς γείτονος Ἱερᾶς Μονῆς τῆς Μολυβδοσκεπάστου, μετερχόμενος πλάγια μέσα καὶ ὄργανα, «τὰ ὁποῖα εἶχον λάβει ἀρχῆθεν κακὴν ἕξιν νὰ ὠφελῶνται ἐκ τῶν μοναστηριακῶν προσόδων»[115].

Τὸ Πατριαρχεῖον, ἀγωνιζόμενον ἀείποτε ὑπὲρ τῆς εὐσταθείας καὶ εὐημερίας τῶν ἱερῶν τοῦ Θεοῦ σκηνωμάτων, δυσηρεστήθη τὰ μέγιστα διὰ τὴν ἀνέλπιστον αὐτὴν διαγωγὴν τοῦ ἡγουμένου Καλλινίκου καὶ διέταξεν αὐτόν, ὅπως τοῦ λοιποῦ ὄχι μόνον περιορισθῇ εἰς τὰ καθήκοντά του, ἀλλὰ «περὶ πλέον νὰ συντρέχῃ κατὰ τὸ δυνατὸν ὑπὲρ τῆς γείτονος ταύτης Μονῆς, συναντιλαμβανόμενος φιλαδέλφως τοῦ ἡγουμένου αὐτῆς»[116].

110. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον ὑπ' ἀριθ. 2946/3 Ἰουνίου 1866, σ. 142, πρὸς τὸν Ἰωαννίνων Παρθένιον, ἀποκριτικὸν περὶ τοῦ ἱερομονάχου Γρηγορίου.

111. Βλ. ὑπ' ἀριθμ. 2946/3 Ἰουνίου 1866, σ. 142, Πατριαρχικὸν ἔγγραφον πρὸς τὸν Ἰωαννίνων Παρθένιον, ἀποκριτικὸν περὶ τοῦ ἱερομονάχου Γρηγορίου.

112. Βλ. ὑπ' ἀριθ. 2582/9 Ἰουλίου 1881, σ. 98, Πατριαρχικὸν ἔγγραφον πρὸς τὸν Ἡγούμενον τῆς Μονῆς Γκούρας Καλλίνικον.

113. Βλ. ὑπ' ἀριθ. 6872/28 Νοεμβρίου 1875, σ. 452, Πατριαρχικὸν ἔγγραφον πρὸς τὸν Ἀρχιμανδρίτην Καλλίνικον Ἡγούμενον τῆς Γκούρας ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Βελλᾶς.

114. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον ὑπ' ἀριθμ. 288/19 Φεβρουαρίου 1871, σ. 39, πρὸς τὸν Ἰωαννίνων Σωφρόνιον.

115. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον ὑπ' ἀριθ. 1668/9 Μαρτίου 1874, σ. 131-132, πρὸς τὸν ἡγούμενον τῆς Γκούρας Καλλίνικον.

116. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον ὑπ' ἀριθ. 1668/9 Μαρτίου 1874, σ. 131-132, πρὸς τὸν ἡγούμενον τῆς Γκούρας Καλλίνικον.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόντος

Ἡ κακότροπος, ἐριστικὴ καὶ ἀπειθὴς συμπεριφορὰ τοῦ ἡγουμένου Καλλινίκου, ἀποδεικνύεται καὶ ἐξ ἐπιστολῆς τοῦ Μητροπολίτου Ἰωαννίνων Σωφρονίου πρὸς τὸν ἐξοχώτατον Νομάρχην Ἰωαννίνων τὴν 28ην Μαΐου 1879, παρακαλούμενον, ὅπως εὐαρεστηθῇ καὶ γράψῃ πρὸς τὸν ἐνδοξότατον Καϊμακάμην Βοστίνης, ἵνα μετακαλέσῃ ἐκεῖ τὸν ἡγούμενον τῆς Γκούρας Καλλίνικον καὶ ἀποστείλῃ αὐτὸν διὰ τῆς ἐξουσίας εἰς Ἰωάννινα, διότι καίτοι «προσεκλήθη ἐπανειλημμένως, ἵνα ἔλθῃ ἐνταῦθα, ὅπως κοινοποιηθῇ αὐτῷ Σεβαστὴ ἐκκλησιαστικὴ ἐπιστολή, καὶ μολονότι δι' ἐπιστολῆς τοῦ ἐδήλωσεν ὅτι θὰ ἐμφανισθῇ ἐν τοσούτῳ μέχρι τοῦδε δεικνύεται ἀπειθής»[117]. Ἡ πλημμελὴς καὶ ἀξιόποινος αὐτὴ διαγωγὴ τοῦ ρηθέντος ἡγουμένου Καλλινίκου ὡδήγει τὴν Μονὴν Γκούρας εἰς πλήρη διάλυσιν καὶ καταστροφήν. Δι' αὐτὸ οἱ χριστιανοὶ κάτοικοι τοῦ χωρίου τῆς Ὀστανίτσης ὑπέβαλον τὸν Ἰούνιον τοῦ ἔτους 1881 εἰς τὸ Πατριαρχεῖον δριμυτάτην κατ' αὐτοῦ ἀναφοράν, εἰς τὴν ὁποίαν διετύπωνον πολλὰς καὶ σοβαρὰς κατηγορίας «κατὰ τοῦ ἡγουμενεύοντος ἐν τῷ Πατριαρχικῷ καὶ Σταυροπηγιακῷ Μοναστηρίῳ τῆς Γκούρας ἱερομονάχου Καλλινίκου» καὶ ἐπεκαλοῦντο τὴν ἐκκλησιαστικὴν πρόνοιαν «πρὸς διάσωσιν τοῦ ἱεροῦ τούτου Μοναστηρίου»[118].

Τὸ Πατριαρχεῖον Συνοδικῇ ἀποφάσει ἔγραψε πρὸς τὸν Μητροπολίτην Ἰωαννίνων Σωφρόνιον, ὅπως μεταβῇ εἰ δυνατὸν αὐτοπροσώπως[119] εἰς τὸ Μοναστήριον τῆς Γκούρας καὶ «πρῶτον μὲν ἐξελέγξῃ αὐστηρῶς τοὺς λογαριασμοὺς τῆς διαχειρίσεως τοῦ ἡγουμένου αὐτοῦ ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῆς ἀποκατάστασεώς του....., ἔπειτα δὲ ἐξετάσῃ ἀκριβῶς καὶ πληροφορήσῃ τὴν Ἐκκλησίαν περὶ τῆς λοιπῆς καταστάσεως τοῦ Μοναστηρίου, ὡς καὶ περὶ τῆς ἐν γένει διαγωγῆς τοῦ ἡγουμένου, ἥτις καὶ ὑπὸ τὴν ἑτέραν ἠθικὴν αὐτῆς ἔποψιν παρίσταται σκανδαλώδης»[120].

Συνεπείᾳ τῶν ἀνωτέρω τὸ Πατριαρχεῖον ἐπαύσατο ἐκ τῆς ἡγουμενίας τῆς Γκούρας τὸν ἱερομόναχον Καλλίνικον τὸ ἔτος 1882 καὶ διώρισεν ἡγούμενον αὐτῆς τὸν Πάμφιλον. Ἀλλὰ καὶ πάλιν τὸν Αὔγουστον τοῦ ἔτους 1885 οἱ χριστια-

---

117. Βλ. ὑπ' ἀριθμ. 439/28 Μαΐου 1879 ἔγγραφον τοῦ Μητροπολίτου Ἰωαννίνων Σωφρονίου πρὸς τὸν ἐξοχώτατον Νομάρχην Ἰωαννίνων. Ἐκ τοῦ Ἀρχείου τῆς Μητροπόλεως Ἰωαννίνων, κῶδιξ 2, σ. 35 (περιέχων τακρίρια τῶν ἐτῶν 1878 καὶ ἑξῆς). Τὴν ἐποχὴν αὐτὴν ἡ Ἱερὰ Μονὴ Γκούρας ἐξαρτωμένη ἐκ τῶν Πατριαρχείων ὑπήγετο εἰς τὴν ἐποπτείαν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἰωαννίνων.

118. Βλ. ὑπ' ἀριθ. 2582/9 Ἰουλίου 1881, σ. 97-98, Πατριαρχικὸν ἔγγραφον πρὸς τὸν Μητροπολίτην Ἰωαννίνων Σωφρόνιον.

119. Ἐὰν ἦτο ἀδύνατος ἡ αὐτοπρόσωπος μετάβασις τοῦ Μητροπολίτου Σωφρονίου, ὤφειλε νὰ ἀποστείλῃ εἰδικὸν πληρεξούσιόν του πρὸς διενέργειαν τοῦ ἐλέγχου.

120. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον ὑπ' ἀριθ. 2582/9 Ἰουλίου 1881, σ. 97-98, πρὸς τὸν Ἰωαννίνων Σωφρόνιον. Τὸ Πατριαρχεῖον ἀνεκοίνωσε τὰ ἀνωτέρω διὰ ταυταρίθμου ἐγγράφου καὶ πρὸς τὸν Ἡγούμενον τῆς Γκούρας Καλλίνικον καὶ παρήγγειλεν αὐτῷ, «ἵνα ὑπείκων .....παραδοῦναι τῇ αὐτοῦ ἱερότητι τακτικῶς τοὺς λογαριασμοὺς .....καὶ πᾶν ὅ,τι ἕτερον σχετικὸν πρὸς πληροφορίαν τῆς Ἐκκλησίας», ἔνθ' ἀνωτ., σ. 98.

Δημοσία Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόντσας

νοὶ κάτοικοι τοῦ χωρίου τῆς 'Οστανίτσης δι' ἀναφορᾶς αὐτῶν πρὸς τὸ Πατριαρχεῖον ἐξῃτήσαντο τὴν παῦσιν τοῦ ἡγουμένου τῆς Γκούρας Παμφίλου καὶ «τὴν αὖθις ἀποκατάστασιν ὡς ἡγουμένου τοῦ ἄλλοτε ὡς τοιούτου χρηματίσαντος Καλλινίκου»[121].

Πράγματι ὁ 'Αρχιμανδρίτης Καλλίνικος ἀπὸ τοῦ ἔτους 1887 ἀνέλαβεν ἐκ νέου τὴν ἡγουμενίαν τῆς Γκούρας, ὡς καὶ τὴν τῆς Μολυβδοσκεπάστου[122], διατηρήσας τὴν ἰδιότητα τοῦ ἡγουμένου τῶν ἐν τῇ ἐπισκοπῇ Βελλᾶς Πατριαρχικῶν καὶ Σταυροπηγιακῶν Μονῶν Γκούρας καὶ Μολυβδοσκεπάστου μέχρι τοῦ 'Ιουνίου τοῦ ἔτους 1894, ὅτε ἐξεδήμησεν εἰς Κύριον[123].

Τὸ Πατριαρχεῖον μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Καλλινίκου ἀνέθεσεν εἰς τὸν Μητροπολίτην 'Ιωαννίνων Γρηγόριον τὴν φροντίδα τῆς ἐξευρέσεως «ἐπιτοπίως καταλλήλου τινος κληρικοῦ προσώπου καὶ ὑποδείξῃ τοῦτο τῇ 'Εκκλησίᾳ πρὸς διορισμὸν αὐτοῦ ὡς ἡγουμένου τῶν Μονῶν Γκούρας καὶ Μολυβδοσκεπάστου»[124].

'Η ἡγουμενία τοῦ 'Αρχιμανδρίτου Καλλινίκου εἰς τὴν Μονὴν Γκούρας δὲν ὑπῆρξε συνεχής. Εἰς Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 8ης Δεκεμβρίου 1869 ἀναγινώσκομεν ὅτι « ὁ ἡγούμενος τῆς Μονῆς Γκούρας 'Ανανίας ἐχρεώστει εἰς τὸν γραμματοκομιστὴν τῆς 'Εκκλησίας Κυριαζῆν Παπαγεωργιάδην ποσὸν τι χρημάτων»[125]. 'Επειδὴ κατ' ἐπανάληψιν ὁ 'Ανανίας ἔβιδε ψευδεῖς ὑποσχέσεις πρὸς

---

121. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον ὑπ' ἀριθ. 4003/24 'Οκτωβρίου 1885, σ. 444, πρὸς τὸν 'Ιωαννίνων Σωφρόνιον.

122. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον ὑπ' ἀριθ. 5438/11 Δεκεμβρίου 1887, σ. 67, πρὸς τὸν 'Ιωαννίνων Σωφρόνιον. Πρβλ. καὶ τὰ περὶ τοῦ ἐξαρχικῶς ἀποσταλέντος εἰς τὰς Μονὰς Γκούρας καὶ Μολυβδοσκεπάστου διακόνου τῶν Πατριαρχείων Γαβριὴλ κατωτέρω ἐκτιθέμενα.

123. 'Ο Μητροπολίτης 'Ιωαννίνων Γρηγόριος διὰ τοῦ ἀπὸ 13 'Ιουνίου 1894 γράμματος αὐτοῦ πρὸς τὰ Πατριαρχεῖα ἐξῃτήσατο τὴν ἀντικατάστασιν «τοῦ ἄρτι εἰς Κύριον ἐκδημήσαντος ἡγουμένου τῶν ἐν τῇ ἐπισκοπῇ Βελλᾶς ἱερῶν, Πατριαρχικῶν καὶ Σταυροπηγιακῶν Μονῶν Γκούρας καὶ Μολυβδοσκεπάστου». Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον ὑπ' ἀριθ. 3329/9 'Ιουλίου 1894, πρὸς τὸν 'Ιωαννίνων Γρηγόριον.

124. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον ὑπ' ἀριθ. 3329/9 'Ιουλίου 1894, πρὸς τὸν 'Ιωαννίνων Γρηγόριον, ὑποχρεούμενον «ἐν ᾗ περιπτώσει ἤθελε ἀποβῇ ἀδύνατος ἡ ἐν 'Ηπείρῳ ἐξεύρεσις καταλλήλου ἡγουμένου, νὰ καταστήσῃ αὐτὸ γνωστὸν τῇ 'Εκκλησίᾳ διὰ τὰ περαιτέρω».

'Η συνένωσις τῶν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Βελλᾶς 'Ιερῶν Πατριαρχικῶν καὶ Σταυροπηγιακῶν Μονῶν Γκούρας καὶ Μολυβδοσκεπάστου, ὑπὸ τὴν διοίκησιν ἑνὸς κοινοῦ ἡγουμένου, ἐγένετο τὸ πρῶτον ἐν ἔτει 1882 ἀποφάσει τῆς 'Αγίας καὶ 'Ιερᾶς Συνόδου τοῦ Πατριαρχείου καὶ ἐπανελήφθη τὸν Δεκέμβριον τοῦ ἔτους 1907. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 13ης Δεκεμβρίου 1907 πρὸς τὸν Βελλᾶς καὶ Κονίτσης Σπυρίδωνα (Πατριαρχικὴ 'Αλληλογραφία κῶδιξ Α'/81 σ. 507-508).

125. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον ὑπ' ἀριθ. 3756/8 Δεκεμβρίου 1869, σ. 322, πρὸς τὸν 'Ιωαννίνων κυρ - Σωφρόνιον. Περὶ τοῦ ἡγουμένου τῆς Γκούρας 'Ανανίου οὐδὲν ἕτερον γνωρίζομεν, καθ' ὅσον οὐδὲν στοιχεῖον περὶ αὐτοῦ ἀνεύρομεν εἰς τὰ 'Αρχεῖα τοῦ Πατριαρχικοῦ 'Αρχειοφυλακίου. Προφανῶς ὅμως πρόκειται περὶ τοῦ ἡγουμένου τῆς γειτονικῆς Μονῆς τῆς Μολυβδοσκεπάστου, ὁ ὁποῖος διωρίσθη ἡγούμενος αὐτῆς τὸν Νοέμβριον τοῦ ἔτους 1865

Δημόσια κεντρική Βιβλιοθήκη Κόντος

τὸ Πατριαρχεῖον, τοῦτο ἠγανάκτησε καὶ ἔγραψε πρὸς τὸν Μητροπολίτην Ἰωαννίνων Σωφρόνιον, ὅπως λάβῃ παρ' αὐτοῦ «ἀφεύκτως καὶ οἷς οἶδε τρόποις»[126] τὰ χρεωστούμενα χρήματα, τὰ ὁποῖα ἐν συνεχείᾳ θὰ διεβίβαζεν πρὸς τὸ Πατριαρχεῖον.

Ἐκ Πατριαρχικοῦ ἐγγράφου τῆς 17ης Αὐγούστου 1873 πρὸς τὸν ἐπίσκοπον Βελλᾶς Γερμανὸν πληροφορούμεθα ὅτι «ὁ ὁσιώτατος ἡγούμενος τῆς Ἱερᾶς Πατριαρχικῆς καὶ Σταυροπηγιακῆς Μονῆς Γκούρας Ἀρχιμανδρίτης κυρ - Ἄνθιμος προσκληθεὶς ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας, παρεγένετο ἀπό τινος καιροῦ εἰς Κωνσταντινούπολιν, πρὸς διεκπεραίωσιν τῶν μοναστηριακῶν αὐτοῦ ὑποθέσεων»[127]. Τὸ Πατριαρχεῖον δι' ἐπιστολῶν αὐτοῦ πρὸς τὸν Μητροπολίτην Ἰωαννίνων Σωφρόνιον καὶ τὸν θεοφιλέστατον ἐπίσκοπον Βελλᾶς Γερμανὸν συνέστησεν αὐτοῖς «τὸν ὁσιώτατον τοῦτον ἡγούμενον κυρ - Ἄνθιμον, ἐπανερχόμενον ἀδείᾳ ἐκκλησιαστικῇ εἰς τὰ ἴδια πρὸς ἐξάσκησιν τῶν ἡγουμενικῶν αὐτοῦ χρεῶν»[128] καὶ προέτρεψεν αὐτούς, ὅπως χορηγοῦν προθύμως εἰς τὴν ὁσιότητά του τὴν ἀρχιερατικὴν των προστασίαν ὑπὲρ τῆς αἰσίας διεξαγωγῆς τῶν Μοναστηριακῶν αὐτοῦ συμφερόντων.

7). Ἡγουμενίαι: *α) Παμφίλου (1882 - 1885) καὶ β) Βενεδίκτου (1907 - ;)*

Ὁ ἱερομόναχος Πάμφιλος ἀπεστάλη τὸ ἔτος 1882 ὑπὸ τοῦ Πατριαρχείου πρὸς διακυβέρνησιν τῆς Σταυροπηγιακῆς τότε Μονῆς Βελλᾶς[129]. Ἐπειδὴ

(Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 16ης Νοεμβρίου 1865, πρὸς τὸν Βελλᾶς Γερμανὸν) καὶ παρητήθη ἐκ τῆς ἡγουμενίας τῆς Μολυβδοσκεπάστου λόγῳ ἀσθενείας τὸν Ἰούνιον τοῦ ἔτους 1875. Βλ. Πατριαρχικὰ ἔγγραφα τῆς 7ης καὶ 9ης Ἰουνίου 1875 πρὸς τοὺς Ἰωαννίνων Σωφρόνιον καὶ Βελλᾶς Γερμανόν. Φαίνεται ὅτι ὁ Ἀνανίας αὐτὸς προσωρινῶς, λόγῳ ἀπουσίας τοῦ ἡγουμένου τῆς Γκούρας Καλλινίκου εἶχεν ἀναλάβει καὶ τὴν ἡγουμενίαν τῆς Γκούρας.

126. Περὶ τοῦ χρέους τῶν 1800 γροσίων τοῦ ἡγουμένου τῆς Μολυβδοσκεπάστου Ἀνανίου πρὸς τὸν Γραμματοκομιστὴν τῶν Πατριαρχείων Κυριαζῆν Παπαγεωργιάδην διὰ τὴν περίθαλψιν υἱοθετηθέντος νέου ὑπὸ τοῦ ἡγουμένου Ἀνανίου καὶ εἰσαχθέντος εἰς τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει Πατριαρχικὴν τοῦ Γένους Σχολήν, βλέπε Πατριαρχικὰ ἔγγραφα τῆς 8ης Αὐγούστου 1868, πρὸς τὸν Βελλᾶς Γερμανὸν καὶ 15ης Σεπτεμβρίου 1869, πρὸς τὸν Ἰωαννίνων Σωφρόνιον.

127. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 17ης Αὐγούστου 1873, σ. 253, πρὸς τὸν Βελλᾶς Γερμανόν. Καὶ περὶ τοῦ ἡγουμένου τούτου Ἀρχιμανδρίτου Ἀνθίμου οὐδὲν ἕτερον γνωρίζομεν, καθ' ὅσον αἱ πηγαὶ ἡμῶν δὲν περιέχουν ἄλλας πληροφορίας. Εἶναι ὅμως πιθανὸν ὁ Ἀρχιμανδρίτης Ἄνθιμος νὰ εἶναι ὁ ἐν ἔτει 1865 ἀποσταλεὶς ὑπὸ τοῦ Πατριαρχείου ἐξαρχικῶς εἰς τὴν Μονὴν Γκούρας.

128. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 17ης Αὐγούστου 1873, σ. 253, πρὸς τὸν Ἰωαννίνων Σωφρόνιον καὶ τὸν Βελλᾶς Γερμανόν.

129. Ἡ ἱερὰ Μονὴ Βελλᾶς ἐνοριακὴ οὖσα ἐξ ἀρχῆς, μετεβλήθη τὸν Μάϊον τοῦ ἔτους 1863 εἰς Σταυροπηγιακήν, ἵνα ὁμοῦ μετὰ τῶν δύο ἄλλων Σταυροπηγιακῶν Μονῶν Γκούρας καὶ Μολυβδοσκεπάστου χρησιμεύσουν πρὸς προικισμὸν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου. Βλέπε Σιγίλλιον ἔτους 1863. Πρβλ. καὶ Κ. Φρόντζου, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 560.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κοντοσας

ὅμως οἱ ἐπίτροποι τῆς Μονῆς μετὰ τῶν περιοίκων τῆς περιοχῆς Βελλᾶς χριστιανῶν δὲν ἐπέτρεψαν τὴν ἐγκατάστασιν αὐτοῦ εἰς τὴν ἡγουμενίαν τῆς Μονῆς Βελλᾶς[130], ὁ Πάμφιλος ἠναγκάσθη νὰ ἀποχωρήσῃ ἐξ αὐτῆς καὶ νὰ ἐγκατασταθῇ εἰς τὴν Μονὴν Γκούρας, διοικῶν ταυτοχρόνως καὶ τὴν Μονὴν Μολυβδοσκεπάστου, ὡς ἐπιστάτης καὶ φροντιστὴς αὐτῶν[131].

Ἐκ Πατριαρχικοῦ ἐγγράφου τῆς 24ης Ὀκτωβρίου 1885 πρὸς τὸν Μητροπολίτην Ἰωαννίνων Σωφρόνιον πληροφορούμεθα ὅτι τὸν Αὔγουστον τοῦ ἰδίου ἔτους οἱ κάτοικοι τοῦ χωρίου τῆς Ὀστανίτσης ὑπέβαλον πρὸς τὸ Πατριαρχεῖον ἀναφοράν, «πολλὰ κατηγορούντων τὸν ἡγούμενον τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Γκούρας Πάμφιλον»[132]. Διὸ καὶ τὸ Πατριαρχεῖον προέτρεψε τὸν ρηθέντα Μητροπολίτην Σωφρόνιον, ἵνα ἐξετάσῃ ἀκριβῶς περὶ τῶν κατὰ τοῦ ἡγουμένου Παμφίλου προσαπτομένων κατηγοριῶν καὶ πληροφορήσῃ αὐτὸ διὰ τὰ περαιτέρω[133].

Συνεπείᾳ τῶν ἀνωτέρω ἡ Σύνοδος τοῦ Πατριαρχείου ἐνέκρινε τὴν παῦσιν τοῦ ἡγουμένου Παμφίλου ἐκ τῆς ἐπιστασίας τῶν Μονῶν Γκούρας καὶ Μολυβδοσκεπάστου καὶ ἀπέστειλε ἐξαρχικῶς τὸ ἔτος 1887 τὸν διάκονον Γαβριὴλ.

Ὁ τελευταῖος γνωστὸς ἡγούμενος τῶν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Βελλᾶς καὶ Κονίτσης Ἱερῶν Πατριαρχικῶν καὶ Σταυροπηγιακῶν Μονῶν Γκούρας καὶ Μολυβδοσκεπάστου εἶναι ὁ κατὰ τὸν μῆνα Δεκέμβριον τοῦ ἔτους 1907 διορισθεὶς ὑπὸ τῶν Πατριαρχείων ὁσιολογιώτατος Ἀρχιμανδρίτης Βενέδικτος[134].

Ἐκ τοῦ ὑπὸ ἡμερομηνίαν 13 Δεκεμβρίου 1907 Πατριαρχικοῦ ἡγουμενικοῦ Γράμματος[135] πληροφορούμεθα τὰ ἑξῆς: 1) Ἀποφάσει τῆς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου τῶν Πατριαρχείων ἐνεκρίθη, ὅπως αἱ Σταυροπηγιακαὶ Μοναὶ Γκούρας καὶ Μολυβδοσκεπάστου «ὧσι τοῦ λοιποῦ, ὡς καὶ ἄλλοτε, συνηνω-

---

130. Δι' ἀλλεπαλλήλων ἀναφορῶν πρὸς τὸ Πατριαρχεῖον οἱ χριστιανοὶ κάτοικοι τῆς περιοχῆς Βελλᾶς ἤγειρον ἀξιώσεις περὶ τῆς ἐνοριακῆς ἰδιότητος τῆς Μονῆς, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ἠνάγκασε τὴν Σύνοδον τοῦ Πατριαρχείου νὰ ἀποφασίσῃ τὸν Φεβρουάριον τοῦ ἔτους 1885 περὶ τῆς ἐνοριακῆς αὐτοῦ καταστάσεως. Βλ. ὑπ' ἀριθ. 1459 /15 Μαρτίου 1885, σ. 233, Πατριαρχικὴν ἐπιστολὴν πρὸς τὸν Μητροπολίτην Ἰωαννίνων Σωφρόνιον. Τὸ κείμενον τῆς Πατριαρχικῆς ἐπιστολῆς ἐδημοσιεύθη ὑπὸ τοῦ Αἰδεσιμωτάτου Γ. Παϊσίου εἰς Η.Ε 3 (1954), σ. 564-565.

131 Βλ. ὑπ' ἀριθ. 494 /17 Αὐγούστου 1882 ἔγγραφον τοῦ Μητροπολίτου Ἰωαννίνων Σωφρονίου πρὸς τὸν ἐξοχώτατον Νομάρχην Ἰωαννίνων. Ἐκ τοῦ Ἀρχείου τῆς Μητροπόλεως Ἰωαννίνων, κῶδιξ 2, σ. 78.

132. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον ὑπ' ἀριθ. 4003 /24 Ὀκτωβρίου 1885, σ. 444, πρὸς τὸν Ἰωαννίνων Σωφρόνιον.

133. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον ὑπ' ἀριθ. 4003 /24 Ὀκτωβρίου 1885, σ. 444, πρὸς τὸν Ἰωαννίνων Σωφρόνιον.

134. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 13ης Δεκεμβρίου 1907, κῶδιξ Α' /81, σ. 507-508, πρὸς τὸν Βελλᾶς καὶ Κονίτσης Σπυρίδωνα.

135. Τὸ Ἡγουμενικὸν Γράμμα τοῦ Βενεδίκτου ἐκδοθὲν τὸ ἔτος 1907 κατὰ μῆνα Δεκέμβριον (ιγ'), Ἐπινεμήσεως ΣΤ', δημοσιεύεται τὸ πρῶτον κατωτέρω (παράρτημα) ὑφ' ἡμῶν ἐκ τοῦ κώδικος Α' /81 σ. 507 τῆς Πατριαρχικῆς Ἀλληλογραφίας.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κονίτσας

μέναι, ὑπὸ τὴν διοίκησιν ἑνὸς κοινοῦ ἡγουμένου»[136], 2) ὅτι ἡ Σταυροπηγιακὴ Μονὴ τῆς Γκούρας ἐτιμᾶτο ἐπ' ὀνόματι τῶν Ταξιαρχῶν καὶ τοῦ Ἁγίου Ἱερομάρτυρος Χαραλάμπους[137] καὶ 3) ὅτι ὁ ἀναλαβὼν τὴν διοίκησιν ἀμφοτέρων τῶν εἰρημένων ἱερῶν Μονῶν Ἀρχιμανδρίτης Βενέδικτος ὤφειλε νὰ διεξάγῃ καὶ διακυβερνᾷ αὐτὰς «θεοφιλῶς καὶ θεαρέστως καὶ κατὰ τοὺς τύπους καὶ ὅρους τῆς μοναστηριακῆς διοικήσεως, φυλάττων ἀπαρεγκλίτως τὰς ἀρχαίας τάξεις τῆς ἐσωτερικῆς καὶ ἐξωτερικῆς αὐτῶν διακυβερνήσεως»[138].

Ὁ Ἀρχιμανδρίτης Βενέδικτος εἶχε διορισθῇ τὸ πρῶτον ἐν ἔτει 1905 κανονικὸς ἡγούμενος τῆς Σταυροπηγιακῆς Μονῆς τῆς Μολυβδοσκεπάστου[139]. Ἐκ Πατριαρχικοῦ ἐγγράφου τῆς 24ης Φεβρουαρίου 1906 πρὸς τὸν αὐτὸν ἡγούμενον Βενέδικτον πληροφορούμεθα ὅτι «ἐκχωρηθείσης προλαβόντως ἤδη τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Γκούρας ὑπὸ μίσθωσιν οὐκ ἐγένετο δεκτὴ ἡ σχετικὴ αἴτησίς σου»[140].

γ' Ἐπίτροποι - Ἐπιστάται - Ἔξαρχοι - Τοποτηρηταὶ τῆς Μονῆς

Ἡ Μονὴ τῶν Ταξιαρχῶν Γκούρας κατὰ καιροὺς ἔμεινεν ἄνευ Ἡγουμένου, εἴτε λόγῳ μακρᾶς ἀπουσίας αὐτοῦ εἰς Βλαχίαν, εἴτε λόγῳ ἀδυναμίας ἐξευρέσεως τοῦ καταλλήλου διαδόχου[141]. Κατὰ τὰ χρονικὰ αὐτὰ διαστήματα ἡ Μονὴ ἐπετροπεύετο ὑπὸ διαφόρων εὐσεβῶν χριστιανῶν κληρικῶν ἢ λαϊκῶν, διοριζομένων πρὸς τοῦτο εἴτε ὑπὸ τοῦ ἰδίου τοῦ ἡγουμένου, εἴτε ὑπὸ τοῦ Πατριαρχείου, εἴτε καὶ ὑπὸ τοῦ οἰκείου ἱεράρχου, ἐπόπτου τῆς Μονῆς[142].

Γενικῶς οἱ κατὰ καιροὺς ἐπίτροποι τῆς Μονῆς Γκούρας, ὡς καὶ τῆς γειτονικῆς Μονῆς Μολυβδοσκεπάστου, κατὰ τὸ πλεῖστον ἀπεδείχθησαν ἀδύναμοι καὶ ἀνίσχυροι νὰ διοικήσουν ἐπιμελῶς τὴν Μονὴν καὶ νὰ διαφυλάξουν τοὺς ἀνεκτιμήτους θησαυροὺς αὐτῆς[143].

---

136. Πρβλ. καὶ σχετικὸν Πατριαρχικὸν Γράμμα πρὸς τὸν Βελλᾶς καὶ Κονίτσης Σπυρίδωνα (κῶδιξ Α' /81, σ. 507-508).

137. Εἶναι τὸ πρῶτον ἐπίσημον Πατριαρχικὸν ἔγγραφον εἰς τὸ ὁποῖον ἀναφέρεται διὰ πρώτην φορὰν ὅτι ἡ Μονὴ Γκούρας ἐτιμᾶτο καὶ ἐπ' ὀνόματι «τοῦ Ἁγίου Ἱερομάρτυρος Χαραλάμπους». Ἀσφαλῶς τοῦτο προέκυψεν ἐκ τῆς ἀνάγκης ὅτι ἡ Μονὴ τῆς Γκούρας ἐστερεῖτο Καθολικοῦ ἀπὸ τοῦ ἔτους 1828-29 καὶ ἐξυπηρετεῖτο ἀπὸ τὸ ἐν αὐτῇ σῳζόμενον ἀπὸ τοῦ ΙΖ' αἰῶνος παρεκκλησίου τοῦ Ἁγίου Χαραλάμπους.

138. Βλ. Ἡγουμενικὸν Γράμμα Βενεδίκτου.

139. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 16ης Σεπτεμβρίου 1905, πρὸς τὸν Βελλᾶς καὶ Κονίτσης Κωνσταντῖνον.

140. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 24ης Φεβρουαρίου 1906, πρὸς τὸν Ἡγούμενον τῆς Μονῆς Μολυβδοσκεπάστου Βενέδικτον.

141. Πολλάκις τὸ Πατριαρχεῖον ἐζήτησεν ἀπὸ τοὺς πλησιοχώρους ἀρχιερεῖς νὰ ἀνεύρουν κατάλληλον πρόσωπον διὰ τὴν ἡγουμενίαν τῆς Γκούρας.

142. Περὶ τοῦ διορισμοῦ ἐπιτρόπων, ἀντιληπτόρων, ἐφόρων ἢ προνοητῶν τῶν Μονῶν, βλ. Κ. Μανάφη, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 69.

143. Πρβλ. τὰ ὑπὸ τοῦ Στ. Γκατσοπούλου γραφόμενα περὶ τοῦ Ἰωάννου Γκίκα, ἐπιτρόπου τῆς Μονῆς Μολυβδοσκεπάστου κατὰ τὰ ἔτη 1848-1858, ἔνθ' ἀνωτ., σ.37,39.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Ἡ ἀπώλεια τῶν κωδίκων τῆς Μονῆς Γκούρας δὲν μᾶς ἐπιτρέπει νὰ παρακολουθήσωμεν λεπτομερῶς καὶ ὀνομαστικῶς τοὺς διατελέσαντας ἐπιτρόπους αὐτῆς.

Ἐκ Πατριαρχικοῦ ἐγγράφου τῆς 27ης Σεπτεμβρίου 1827 πρὸς τοὺς πατέρας τῶν Μονῶν Γκούρας καὶ Μολυβδοσκεπάστου πληροφορούμεθα ὅτι ὁ ἐκ Κονίτσης καταγόμενος Παναγιώτης Σκουμπουρδῆς διετέλεσεν ἐγκρίσει τῶν Πατριαρχείων ἐπίτροπος τῶν ἐν Βλαχίᾳ Μοναστηριακῶν Μετοχίων τῶν Σταυροπηγιακῶν Μονῶν Γκούρας καὶ Μολυβδοσκεπάστου[144].

Ἡ ἐπιστασία τῶν Μονῶν Γκούρας καὶ Μολυβδοσκεπάστου ἐγκρίσει τοῦ Πατριαρχείου παριῆλθεν ἀπὸ τοῦ Ἰουλίου τοῦ ἔτους 1882 εἰς χεῖρας τοῦ ἱερομονάχου Παμφίλου[145]. Ὁ Πάμφιλος διορισθεὶς ὑπὸ τῶν Πατριαρχείων ἐπιστάτης τῶν ἱερῶν καὶ Σταυροπηγιακῶν μοναστηρίων Γκούρας, Μολυβδοσκεπάστου καὶ Βελλᾶς παρέλαβε τὴν διαχείρισιν τῶν Μοναστηρίων Γκούρας καὶ Μολυβδοσκεπάστου, χωρὶς αἱ περίοικοι Κοινότητες νὰ προβάλλουν ἐμπόδια. Αἱ Κοινότητες ὅμως Κάτω Σουδενῶν καὶ Ζαγοριανῆς, περίοικοι τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Βελλᾶς, παρενέβαλλον ἐνστάσεις ὡς πρὸς τὴν παραλαβὴν τῆς διαχειρίσεως ἐκ μέρους τῆς ὁσιότητός του[146]. Ὁ Μητροπολίτης Ἰωαννίνων Σωφρόνιος εἰς τὸν ὁποῖον ἀπηυθύνθη ἐγγράφως ὁ ἱερομόναχος Πάμφιλος ὑπέβαλεν ἔγγραφον ἀναφορὰν (τακρίριον) πρὸς τὸν ἐξοχώτατον Νομάρχην Ἰωαννίνων καὶ παρεκάλει, «ὅπως εὐαρεστηθῇ, εἴπερ ἐγκρίνει, καὶ ἐκδώσῃ Σεβαστὸν Μπουγιουρτὶ πρὸς τὰς περιοίκους Κοινότητας τῆς ἐν λόγῳ Μονῆς Κάτω Σουδενῶν, Ζαγοριανῆς, Δολιανῶν, Νεγράδων καὶ λοιπάς, ὅπως ἀναγνωρίσωσι τὸν εἰρημένον ἱερομόναχον Πάμφιλον ὡς ἐπιστάτην καὶ διαχειριστὴν αὐτῆς, καὶ δίδωσιν αὐτῷ τὸ σύνηθες ἴμορον ἐκ τῶν καλλιεργουμένων Μοναστηριακῶν γαιῶν παρ' αὐτῶν»[147].

Ὁ Πάμφιλος διὰ γράμματος αὐτοῦ πρὸς τὸ Πατριαρχεῖον ἀπὸ 24 Μαρτίου 1888 ἐζήτησεν ἄδειαν μεταβάσεως εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἵνα παράσχῃ ἐκ τοῦ σύνεγγυς ἐξηγήσεις τινας καὶ πληροφορίας, περὶ τῆς διοικήσεως τῶν

---

144. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 27ης Σεπτεμβρίου 1827, πρὸς τοὺς πατέρας τῶν Μονῶν Γκούρας καὶ Μολυβδοσκεπάστου.

145. Βλ. ὑπ' ἀριθ. 494/17 Αὐγούστου 1882 ἔγγραφον τοῦ Μητροπολίτου Ἰωαννίνων Σωφρονίου πρὸς τὸν ἐξοχώτατον Νομάρχην Ἰωαννίνων. Ἐκ τοῦ Ἀρχείου τῆς Μητροπόλεως Ἰωαννίνων, Βιβλίον (κῶδιξ) 2, σ. 78, τὸ ὁποῖον περιέχει τακρίρια τῶν ἐτῶν 1878 καὶ ἑξῆς.

146. Βλ. ὑπ' ἀριθ. 494/17 Αὐγούστου 1882 ἔγγραφον τοῦ Μητροπολίτου Ἰωαννίνων Σωφρονίου πρὸς τὸν ἐξοχώτατον Νομάρχην Ἰωαννίνων. Ἐκ τοῦ Ἀρχείου τῆς Μητροπόλεως Ἰωαννίνων κῶδιξ 2, σ. 78. Πρβλ. Φ. Οἰκονόμου, Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἠπείρου, ἵδρυσις, ὀργάνωσις καὶ ἐξέλιξις αὐτῆς, σ. 117.

147. Βλ. ὑπ' ἀριθ. 494/17 Αὐγούστου 1882 ἔγγραφον τοῦ Μητροπολίτου Ἰωαννίνων Σωφρονίου πρὸς τὸν Ἐξοχώτατον Νομάρχην Ἰωαννίνων. Ἐκ τοῦ Ἀρχείου τῆς Μητροπόλεως Ἰωαννίνων, κῶδιξ 2, σ. 78.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόντος

εἰς τὴν ἐπιστασίαν του ἀνατεθειμένων ἱερῶν Μονῶν Γκούρας καὶ Μολυβδοσκεπάστου[148].

Κατόπιν Συνοδικῆς ἐγκρίσεως ἐδόθη εἰς αὐτὸν ἡ ζητηθεῖσα ἄδεια μετὰ τῆς ἐντολῆς, ὅτι ὤφειλε νὰ ἀναθέσῃ προσωρινῶς τὴν διοίκησιν καὶ ἐπιστασίαν τῶν Μονῶν του εἰς πρόσωπον τῆς ἐμπιστοσύνης του, κεκτημένον τὰ πρὸς προσωρινὴν διοίκησιν τῶν Μονῶν ἀπαιτούμενα προσόντα[149]. Τὸ Πατριαρχεῖον ἀνεκοίνωσε τὰ ἀνωτέρω καὶ εἰς τὸν Μητροπολίτην Ἰωαννίνων Σωφρόνιον καὶ προέτρεψεν αὐτόν, ἵνα λάβῃ τὴν δέουσαν πρόνοιαν, «ὅπως μὴ μένωσι αἱ Μοναὶ ἄνευ τῆς δεούσης ἐπιστασίας κατὰ τὴν ἀπουσίαν τοῦ ἐπιστάτου αὐτῶν ἱερομονάχου Παμφίλου»[150].

Ἐκ Πατριαρχικοῦ ἐγγράφου τῆς 24ης Σεπτεμβρίου 1886 πρὸς τὸν θεοφιλέστατον ἐπίσκοπον Βελλᾶς κ. Βασίλειον πληροφορούμεθα ὅτι ἡ ἐπιστασία καὶ ἡ διοίκησις τῶν ἱερῶν Μονῶν Γκούρας, Μολυβδοσκεπάστου καὶ Βελλᾶς ἐξηκολούθει νὰ εἶναι ἐμπεπιστευμένη εἰς τὸν ἱερομόναχον Πάμφιλον[151].

Κατὰ τὸ τετραετὲς διάστημα τῆς ἐπιστασίας του ὁ ἱερομόναχος Πάμφιλος, δὲν φαίνεται νὰ ἀπέδειξε μεγάλην ἱκανότητα περὶ τὴν διαχείρισιν τῶν Μονῶν. Οὕτω, ἐνῷ μεταξὺ ἄλλων ὤφειλε καὶ 3.200 γροσία εἰς τὸ Ἐκκλησιαστικὸν Ταμεῖον, ἀνέβαλλε συνεχῶς τὴν ἀποστολήν των, καίτοι εἶχε διαταχθῆ πρὸ πολλοῦ, «ἵνα διαβιβάσῃ ταῦτα τῇ Ἐκκλησίᾳ»[152].

Τὸ Πατριαρχεῖον ἔγραψε τότε πρὸς τὸν ἐπίσκοπον Βελλᾶς Βασίλειον καὶ ἠξίου, ἵνα λάβῃ πᾶν μέτρον ἀπέναντι τοῦ διαληφθέντος ἐπιστάτου πρὸς εἴσπραξιν τῶν ὀφειλομένων γροσίων[153]. Ὁ Πάμφιλος διὰ γράμματος αὐτοῦ πρὸς τὸ Πατριαρχεῖον ἀπὸ 17 Νοεμβρίου 1886 ἐξέθεσε τοὺς λόγους, διὰ τοὺς ὁποίους ἐξητεῖτο «μικρὰν ἔτι ἀναβολὴν τῆς ἀποτίσεως τῶν ὀφειλομένων ὑπὸ τῶν ἱερῶν Μονῶν ἐτησίων ἐκκλησιαστικῶν δόσεων καθὼς καὶ τῆς ἐκ γροσίων πεντακοσίων ὀφειλῆς του»[154].

Τὸ Πατριαρχεῖον ἐνέκρινε συνοδικῶς τὴν μικρὰν αὐτὴν ἀναβολήν, ὑπὸ τὸν ὅρον τῆς ἀκριβοῦς ἐκτελέσεως τῶν ἐν τῷ γράμματί του ὑποσχομένων. Ἔγραψε

148. Βλ. ὑπ' ἀριθ. 407/1 Μαΐου 1886, σ. 352, Πατριαρχικὸν ἔγγραφον «Τῷ ἱερομονάχῳ Παμφίλῳ ἐπιστάτῃ τῶν Μονῶν Γκούρας καὶ Μολυβδοσκεπάστου».

149. Ἐκ τούτου συμπεραίνομεν τὸ ἀμέριστον ἐνδιαφέρον καὶ τὴν φροντίδα τοῦ Πατριαρχείου διὰ τὴν θεοφιλῆ διοίκησιν τῶν Μονῶν Γκούρας καὶ Μολυβδοσκεπάστου.

150. Βλ. ὑπ' ἀριθμ. 407/1 Μαΐου 1886, σ. 352, Πατριαρχικὸν ἔγγραφον πρὸς τὸν Μητροπολίτην Ἰωαννίνων Σωφρόνιον.

151. Βλ. ὑπ' ἀριθ. 4376/24 Σεπτεμβρίου 1886, σ. 223, Πατριαρχικὸν ἔγγραφον πρὸς τὸν ἐπίσκοπον Βελλᾶς Βασίλειον.

152. Βλ. ὑπ' ἀριθ. 4376/24 Σεπτεμβρίου 1886, σ. 224, Πατριαρχικὸν ἔγγραφον πρὸς τὸν Βελλᾶς Βασίλειον.

153. Βλ. ὑπ' ἀριθ. 4376/24 Σεπτεμβρίου 1886, σ. 224, Πατριαρχικὸν ἔγγραφον πρὸς τὸν Βελλᾶς Βασίλειον.

154. Βλ. ὑπ' ἀριθ. 712/15 Δεκεμβρίου 1886, σ. 236, Πατριαρχικὸν ἔγγραφον πρὸς τὸν ἱερομόναχον Πάμφιλον, ἐπιστάτην τῶν ἱερῶν Μονῶν Γκούρας καὶ Μολυβδοσκεπάστου.

Δημοσία κεντρική Βιβλιοθήκη Κοζάνης

δὲ τὰ δέοντα καὶ πρὸς τὸν ἐπίσκοπον Βελλᾶς Βασίλειον, ἵνα ἀναβάλλῃ «πᾶν μέτρον ἐκβιαστικὸν ἀπέναντι τοῦ διαληφθέντος ἐπιστάτου πρὸς εἴσπραξιν τούτων, μέχρι νεωτέρας ἐκκλησιαστικῆς ὁδηγίας»[155].

Ἐκ Πατριαρχικοῦ ἐγγράφου τῆς 26ης Ἀπριλίου 1889 πρὸς τὸν ἐπόπτην τῶν ἐν τῇ ἐπισκοπῇ Βελλᾶς Πατριαρχικῶν καὶ Σταυροπηγιακῶν Μονῶν Γκούρας καὶ Μολυβδοσκεπάστου Ἀρχιμανδρίτην Καλλίνικον πληροφορούμεθα ὅτι ὁ ὁσιώτατος αὐτὸς Ἀρχιμανδρίτης εἶχεν ἀπὸ τῆς παύσεως τοῦ ἐπιστάτου Παμφίλου τὴν ἐποπτείαν τῶν Μονῶν Γκούρας καὶ Μολυβδοσκεπάστου[156].

Ὁ εἰρημένος ἐπόπτης Ἀρχιμανδρίτης Καλλίνικος διὰ τῶν ἀπὸ 28 Μαρτίου καὶ 5 Ἀπριλίου 1889 ἐκθέσεών του πρὸς τὸ Πατριαρχεῖον περιέγραψε διὰ ζοφερωτάτων χρωμάτων τὴν δεινὴν οἰκονομικὴν θέσιν τῶν Μονῶν Γκούρας καὶ Μολυβδοσκεπάστου καὶ ἰδίᾳ τὴν τῆς Γκούρας[157]. Αἱ ἐκθέσεις αὗται τοῦ ἐπόπτου Καλλινίκου ἀπεστάλησαν ὑπὸ τοῦ Πατριαρχείου εἰς τὸν Μητροπολίτην Ἰωαννίνων Σωφρόνιον, «ἵνα ἐξετάσῃ καὶ πληροφορήσῃ τὴν Ἐκκλησίαν, εἰ γε ἔχονται ἀκριβείας τὰ ἐν τῇ ἐκθέσει γραφόμενα»[158].

Ἐκ Πατριαρχικοῦ ἐγγράφου τῆς 29ης Μαΐου 1900 πρὸς τὸν Βελλᾶς καὶ Κονίτσης Κωνσταντίνον πληροφορούμεθα ὅτι αἱ Πατριαρχικαὶ καὶ Σταυροπηγιακαὶ Μοναὶ Γκούρας, Μολυβδοσκεπάστου καὶ Λινουαβέστης ἐστεροῦντο τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἡγουμένων ἢ ἐπιστατῶν[159].

Ἐπειδὴ ἡ ἐξεύρεσις τῶν καταλλήλων κληρικῶν ἢ λαϊκῶν προσώπων πρὸς διορισμὸν αὐτῶν ὡς ἡγουμένων ἢ ἐπιστατῶν τῶν εἰρημένων Μονῶν ἐτύγχανε δυσχερὴς εἰς Κωνσταντινούπολιν, τὸ Πατριαρχεῖον ἠξίωσε, συνοδικῇ διαγνώμῃ, παρὰ τῆς ἱερότητος τοῦ Βελλᾶς καὶ Κονίτσης Κωνσταντίνου, ἵνα προθυμοποιηθῇ καὶ ἐξεύρῃ ἐκεῖθεν τὰ κατάλληλα πρὸς διορισμὸν πρόσωπα καὶ ὑποβάλῃ «διὰ τὰ περαιτέρω τῇ Ἐκκλησίᾳ τοὺς ὅρους, ὑφ' οὓς γενήσονται οἱ διορισμοὶ αὐτῶν»[160].

Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον μὴ δυνάμενον πάντοτε νὰ ἐξευρίσκῃ τοὺς καταλλήλους ἡγουμένους διὰ τὴν ἐπάνδρωσιν τῶν Πατριαρχικῶν καὶ Σταυρο-

---

155. Βλ. τὸ ἀπὸ 15ης Δεκεμβρίου 1886, σ. 236, Πατριαρχικὸν ἔγγραφον πρὸς τὸν Βελλᾶς Βασίλειον.

156. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον ὑπ' ἀριθ. 1692/26 Ἀπριλίου 1889, σ. 90, πρὸς τὸν ἐπόπτην τῶν ἐν τῇ ἐπισκοπῇ Βελλᾶς Πατριαρχικῶν καὶ Σταυροπηγιακῶν Μονῶν Γκούρας καὶ Μολυβδοσκεπάστου Ἀρχιμανδρίτην Καλλίνικον.

157. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον ὑπ' ἀριθ. 1692/26 Ἀπριλίου 1889, σ. 90, πρὸς τὸν Μητροπολίτην Ἰωαννίνων Σωφρόνιον.

158. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον ὑπ' ἀροθ. 1692/26 Ἀπριλίου 1889, σ. 90, πρὸς τὸν Μητροπολίτην Ἰωαννίνων Σωφρόνιον.

159. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον ὑπ' ἀριθ. 441/29 Μαΐου 1900, σ. 185, πρὸς τὸν Βελλᾶς καὶ Κονίτσης Κωνσταντῖνον.

160. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον ὑπ' ἀριθ. 441/29 Μαΐου 1900, σ. 185, πρὸς τὸν Βελλᾶς καὶ Κονίτσης Κωνσταντῖνον.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

πηγιακῶν Μοναστηρίων αὐτοῦ, ἀπέστειλε κατὰ καιροὺς ἄλλους κληρικοὺς αὐτοῦ ἐξαρχικῶς, ἵνα ἐξετάζουν καὶ ἐποπτεύουν τὴν καθόλου διοίκησιν καὶ κατάστασιν αὐτῶν[161].

Μετὰ τὴν ἔξωσιν ἐκ τῆς ἡγουμενίας τῆς Μονῆς Γκούρας τοῦ ἡγουμένου αὐτῆς Παϊσίου τὴν 25ην Νοεμβρίου 1839, τὸ Πατριαρχεῖον διώρισεν ἔξαρχον αὐτῆς τὸν Πατριαρχικὸν ἱεροδιάκονον Θεόκλητον, «ὡς νουνεχῆ, ἄξιον καὶ ἱκανὸν διὰ νὰ ἐνεργήσῃ τὴν τοιαύτην ἀποστολήν»[162]. Ὁ ἱεροδιάκονος Θεόκλητος ἔλαβεν ἐντολὴν παρὰ τῆς Συνόδου, ἵνα ἔλθῃ εἰς Ὀστανίτσαν καὶ παραλάβῃ παρὰ τοῦ Παϊσίου τοὺς μοναστηριακοὺς λογαριασμούς, τὴν σφραγῖδα, ὅλα τὰ ἔγγραφα, ὡς καὶ τὸν Κώδικα τοῦ Μοναστηρίου[163]. Ὡσαύτως εἶχεν ἐντολὴν νὰ καταγράψῃ ὅλην τὴν σῳζομένην κινητὴν καὶ ἀκίνητον περιουσίαν τοῦ Μοναστηρίου διὰ τῆς συμπράξεως καὶ τῶν τιμιωτάτων προεστώτων καὶ προκρίτων τῆς χώρας Ὀστανίτσης[164]. Τέλος ὁ ἔξαρχος Θεόκλητος ὤφειλε νὰ διαμένῃ ἐν τῷ Μετοχίῳ τοῦ Μοναστηρίου τῆς Γκούρας, ὡς τοποτηρητὴς τῆς ἡγουμενίας, ἕως ὅτου θὰ ἐλάμβανε δευτέρας ἐκκλησιαστικὰς διαταγάς[165].

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἡγουμένου τῆς Γκούρας Ἰγνατίου ἐν ἔτει 1865, ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Σωφρόνιος ἐμερίμνησεν, ἵνα ἐξετάσῃ ἀκριβέστερον περὶ τῆς καταστάσεως τοῦ ἱεροῦ αὐτοῦ σκηνώματος καὶ λάβῃ πλήρη γνῶσιν τῆς κτηματικῆς καὶ πραγματικῆς περιουσίας, ἐπὶ τῷ σκοπῷ νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν ἐν τῷ μέλλοντι ὕπαρξιν καὶ συντήρησιν αὐτοῦ, ὡς καὶ τὴν καλλιτέραν πρόοδον

161. Βλ. Κ. Ράλλη, Περὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἐξάρχων, «Πρακτικὰ Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν», 11 (1936), σ. 148. Πρβλ. καὶ Β. Σταυρίδου, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 52-53.

162. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 25ης Νοεμβρίου 1839, σ. 209-210, πρὸς τοὺς τιμιωτάτους προεστῶτας καὶ προκρίτους καὶ λοιποὺς εὐλογημένους χριστιανοὺς τῆς χώρας Ὀστανίτζας.

163. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 25ης Νοεμβρίου 1839, σ. 209-210, πρὸς τὸν ὁσιώτατον πρώην Ἡγούμενον τοῦ κατὰ τὴν Ὀστανίτζαν κειμένου ἱεροῦ Μοναστηρίου τῆς Γκούρας κυρ - Παΐσιον. Ἐκ τοῦ ἐγγράφου τούτου συνάγομεν ὅτι ὁ κῶδιξ τῆς Μονῆς Γκούρας ἐσώζετο μέχρι τοῦ ἔτους 1839.

164. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 25ης Νοεμβρίου 1839, σ. 210-211, πρὸς τοὺς τιμιωτάτους προεστῶτας καὶ προκρίτους καὶ λοιποὺς εὐλογημένους χριστιανοὺς τῆς χώρας Ὀστανίτζας. Ὁ Πατριαρχικὸς ἱεροδιάκονος Θεόκλητος εἶχεν ἐντολὴν νὰ ἐξετάσῃ ἀκριβῶς καὶ περὶ τῆς ἐσωτερικῆς καὶ ἐξωτερικῆς καταστάσεως τοῦ ἱεροῦ Μοναστηρίου τῆς Μολυβδοσκεπάστου, περὶ τῆς διοικήσεως τοῦ ἡγουμένου ἢ τοῦ ἐπιτρόπου αὐτοῦ καὶ περὶ τῆς χρήσεως τῶν προσγινομένων μοναστηριακῶν προσόδων. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 25ης Νοεμβρίου 1839, σ. 215, πρὸς τοὺς τιμιωτάτους προεστῶτας καὶ προκρίτους καὶ λοιποὺς εὐλογημένους χριστιανοὺς τῆς Διπαλίτζας καὶ Μεσαριᾶς τῆς παλαιᾶς Πωγωνιανῆς, ὅπως ὁμολογήσουν «τῇ ὁσιότητί του ἐν φόβῳ Θεοῦ, καὶ ἐν βάρει τῆς χριστιανικῆς ὑμῶν συνειδήσεως καὶ ἀλύτων ἐπιτιμίων, χωρὶς τινος πάθους, ἢ χάριτος καὶ φιλοπροσωπίας, ὅ,τι ἀκριβῶς γνωρίζετε .....».

165. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 25ης Νοεμβρίου 1839, σ. 209-210, πρὸς τὸν ὁσιώτατον πρώην ἡγούμενον τοῦ κατὰ τὴν Ὀστανίτζαν κειμένου ἱεροῦ Μοναστηρίου τῆς Γκούρας κυρ - Παΐσιον.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κοντοσάς

καὶ θεάρεστον διοίκησίν του[166]. Πρὸς τοῦτο, «συνοδικῇ ἐγκρίσει, ἀπέστειλεν ἐξαρχικῶς εἰς Ὀστανίτσαν τὸν ὁσιολογιώτατον Πρωτοσύγκελλον κυρ - Ἄνθιμον ἐντολὴν ἔχοντα, ἵνα ἐξετάσας ἀκριβῶς ποιήσει λεπτομερῆ καταγραφὴν τῶν τε ἀκινήτων μοναστηριακῶν κτημάτων γαιῶν τε καὶ ἄλλων οἱωνδήποτε αὐτόθι τε καὶ ἀλλαχοῦ κειμένων, ἔτι δὲ καὶ τῶν κινητῶν, ἤτοι ἱερῶν ἀμφίων, κειμηλίων καὶ ἄλλων παντοίου εἴδους πραγμάτων καὶ ποιήσας κτηματολόγιον[167] ἐν τέλει φέρῃ αὐτὸ πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν ἐρευνῶν συγχρόνως καὶ ἐὰν καὶ πρὸς ποίους ὑπάρχῃ χρέος τοῦ ἱεροῦ Μοναστηρίου γνήσιον καὶ ἀληθὲς»[168].

Διὰ τὴν ἀκριβῆ ἐξέτασιν καὶ ἀνελλιπῆ καταγραφὴν ὅλων τῶν παντοίου εἴδους κτημάτων καὶ τῶν ἀκινήτων πραγμάτων καὶ ἁπάσης ἐν γένει τῆς περιουσίας τοῦ ἱεροῦ τούτου Μοναστηρίου, τὸ Πατριαρχεῖον ἔδωσεν ἐντολὴν εἰς τὸν Θεοφιλέστατον ἐπίσκοπον Βελλᾶς καὶ τοὺς προεστῶτας καὶ προκρίτους χριστιανοὺς τῆς ἐπαρχίας αὐτῆς[169], ἵνα συνεπιστατήσουν προθύμως καὶ ἐπιμελῶς, παρέχοντες περὶ πάντων τὰς πληροφορίας αὐτῶν πρὸς τὸν Ἔξαρχον Ἄνθιμον[170]. Οἱ ἀνωτέρω ὤφειλον νὰ βεβαιώσουν τὴν λεπτομερῆ αὐτὴν καταγραφὴν καὶ διὰ τῶν ὑπογραφῶν των, αἱ ὁποῖαι ἐκρίνοντο ἀναγκαῖαι διὰ τὴν ἐπίσημον ἐξασφάλισιν τῶν ἀκινήτων κτημάτων τῆς Μονῆς καὶ τὴν καταχώρισιν αὐτῶν εἰς τὸν ἐκκλησιαστικὸν Κώδικα[171].

Ἐκ Πατριαρχικοῦ ἐγγράφου τῆς 11ης Δεκεμβρίου 1887 πρὸς τὸν Μητροπολίτην Ἰωαννίνων Σωφρόνιον πληροφορούμεθα ὅτι ὁ ὁσιολογιώτατος Δευτερεύων ἱεροδιάκονος τῶν Πατριαρχείων Γαβριὴλ ἀπεστάλη ἐξαρχικῶς εἰς τὰς Μονὰς Γκούρας καὶ Μολυβδοσκεπάστου[172]. Ὁ Γαβριὴλ ἀφοῦ ὡλοκλήρωσε τὴν ἀνατεθεῖσαν εἰς αὐτὸν ἐξαρχικὴν ἀποστολὴν διώρισε προσωρινὸν ἐπιστάτην τῶν Μονῶν αὐτῶν τὸν ἱερομόναχον Καλλίνικον[173].

166. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 15ης Δεκεμβρίου 1865, σ. 97, πρὸς τὸν Βελλᾶς καὶ τοὺς προκρίτους τῆς ἐπαρχίας ταύτης.

167. Δὲν γνωρίζομεν ἂν ὁ Ἔξαρχος Ἄνθιμος συνέταξε κτηματολόγιον τῆς Μονῆς Γκούρας, διότι ἐκ τῆς ἐρεύνης τὴν ὁποίαν διενεργήσαμεν οὐδὲν ἀνευρέθη εἰς τὰ Ἀρχεῖα τοῦ Πατριαρχικοῦ Ἀρχειοφυλακείου.

168. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 15ης Δεκεμβρίου 1865, σ. 97, πρὸς τὸν Βελλᾶς καὶ τοὺς προκρίτους τῆς ἐπαρχίας ταύτης.

169. Ἡ ἐπαρχία Βελλᾶς προσηρτήθη εἰς τὴν Μητρόπολιν Ἰωαννίνων τὸ ἔτος 1842. Βλ. Φ. Οἰκονόμου, Ἡ ἐν Ἠπείρῳ Ἐκκλησία Δρυϊνουπόλεως, Πωγωνιανῆς καὶ Κονίτσης, σ. 36.

170. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 15ης Δεκεμβρίου 1865, σ. 97, πρὸς τὸν Βελλᾶς καὶ τοὺς προκρίτους τῆς ἐπαρχίας ταύτης.

171. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 15ης Δεκεμβρίου 1865, σ. 97, πρὸς τὸν Βελλᾶς καὶ τοὺς προκρίτους τῆς ἐπαρχίας ταύτης. Περὶ τῶν κινητῶν πραγμάτων, ἱερῶν ἀμφίων καὶ σκευῶν ἔπρεπε νὰ φροντίσουν οἱ ἀνωτέρω μετὰ τοῦ Ἐξάρχου, ἵνα ἐξασφαλισθοῦν καὶ φυλάττωνται καλῶς.

172. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον ὑπ' ἀριθ. 5438 τῆς 15ης Δεκεμβρίου 1887, σ. 67, πρὸς τὸν Ἰωαννίνων Σωφρόνιον.

173. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον ὑπ' ἀριθ. 5438/11 Δεκεμβρίου 1887, σ. 67, πρὸς τὸν Ἰωαννίνων Σωφρόνιον.

Δημοτική Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Τὴν Μονὴν τῶν Ταξιαρχῶν Γκούρας διώκησαν κατὰ καιροὺς καὶ διάφοροι κληρικοὶ ἤ λαϊκοὶ μὲ τὴν ἰδιότητα τοῦ Τοποτηρητοῦ[174]. Ὁ ἱεροδιάκονος τῶν Πατριαρχείων Θεόκλητος, ὁ ὁποῖος διωρίσθη ἔν ἔτει 1839 Ἔξαρχος τῆς Μονῆς Γκούρας, ἀποκαλεῖται εἰς τὸ οἰκεῖον Πατριαρχικὸν ἔγγραφον καὶ Τοποτηρητὴς αὐτῆς[175].

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἡγουμένου τῆς Γκούρας Καλλινίκου ἔν ἔτει 1894 διωρίσθη ὑπὸ τῶν Πατριαρχείων Τοποτηρητὴς ἐξ Ὀστανίτσης, ὁ ὁποῖος διώκησε μετὰ τῶν συγχωριανῶν του ἐπὶ ἑπταετίαν ὁλόκληρον τὰ πράγματα τῆς Μονῆς Γκούρας[176]. Ἐκ τοῦ σχετικοῦ Πατριαρχικοῦ Γράμματος πληροφορούμεθα ὅτι «ὁ ἐν λόγῳ τοποτηρητὴς καίτοι ἀπὸ ἑπταετίας διέπει μετὰ τῶν συγχωριανῶν του τὴν Μονήν, οὐδέποτε εἶχε τὴν ἀγαθὴν διάθεσιν νὰ ἐξετάσῃ ἀκριβῶς τοὺς ὅρους τῆς ὑποθηκεύσεως καὶ τῆς λήξεως τῆς προθεσμίας»[177] τοῦ ἐν Ἰωαννίνοις ἐργαστηρίου αὐτῆς.

Ἐκ πληροφοριῶν τοῦ Ἀναστασίου Πορφύρη (Σιούλα) προκύπτει ὅτι ὁ Βελλᾶς καὶ Κονίτσης Σπυρίδων εἶχε διορίσει ἐπίτροπον καὶ φροντιστὴν τῆς Μονῆς Γκούρας τὸν πατέρα του Κ. Σιούλαν. Ἡ ἐπιστασία καὶ διοίκησις τῆς Μονῆς Γκούρας ὑπὸ τοῦ εἰρημένου Σιούλα τοποθετεῖται μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1906 -1918[178]. Προηγουμένως καὶ ἐν ἔτει 1903 εἶχε διορισθῆ πακτωτὴς τῆς κινητῆς καὶ ἀκινήτου περιουσίας τῆς Μονῆς Γκούρας ὁ Ἰωάννης Πρωτοπαππᾶς.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

---

174. Ὁ Στ. Γκατσόπουλος ἀναφέρει ὅτι καὶ εἰς τὴν Μονὴν Μολυβδοσκεπάστου ἀρχὰς τοῦ 1900 ὑπῆρχε τοποτηρητὴς ὀνόματι πρωτόπαπας Παπαγιάννης. Βλ. Στ. Γκατσοπούλου, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 13.

175. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 25ης Νοεμβρίου 1839, σ. 209-210, πρὸς τοὺς τιμιωτάτους προεστῶτας καὶ προκρίτους καὶ λοιποὺς εὐλογημένους χριστιανοὺς τῆς χώρας Ὀστανίτζας.

176. Βλέπε ὑπ' ἀριθ. 983/Μαΐου 1901 Πατριαρχικὸν ἔγγραφον πρὸς τὸν Ἰωαννίνων Γρηγόριον.

177. Βλ. ὑπ' ἀριθ. 983/Μαΐου 1901 Πατριαρχικὸν ἔγγραφον πρὸς τὸν Ἰωαννίνων Γρηγόριον.

178. Τὰ ἀνωτέρω μοί ἐγνώρισε ὁ ἐν Ἀθήναις διαμένων σήμερον Ἀναστάσιος Πορφύρης (Σιούλας), υἱὸς τοῦ λαϊκοῦ ἐπιτρόπου καὶ φροντιστοῦ τῆς Μονῆς Γκούρας Κ. Σιούλα. Αἱ ἀπαντήσεις τοῦ γέροντος Σιούλα εἰς γραπτὸν ἐρωτηματολόγιόν μου περὶ τῆς τότε καταστάσεως τῆς Μονῆς εὑρίσκονται εἰς τὸ προσωπικόν μου Ἀρχεῖον.

3. Κατάρτισις καταλόγου ἡγουμένων τῆς Μονῆς[179].

Ἐκ τῶν κατὰ καιροὺς ἡγουμενευσάντων εἰς τὴν Σταυροπηγιακὴν Μονὴν τῶν Ταξιαρχῶν Γκούρας, δι' ἀκριβοῦς ἐρεύνης καὶ ἀναδιφήσεως διαφόρων χειρογράφων, ἐκκλησιαστικῶν διπτύχων καὶ κωδίκων ἀρχαίων τε καὶ ἡγουμενικῶν πράξεων, ἐγένοντο ἡμῖν γνωστοὶ οἱ ἑξῆς:

Γρηγόριος	ἱερομόναχος[180].	
Παΐσιος	»	(1790-1839)
Ἰωαννίκιος	»	(1840-1841)
Ἄνθιμος	»	(1841-1857)
Χρύσανθος	»	(1857-1858)
Ἰγνάτιος	»	(1858-1865)
Καλλίνικος	»	(1866-1882 καὶ 1887-1894)
Ἀνανίας	»	(1869-;)
Ἄνθιμος	»	(1873-;)
Πάμφιλος	»	(1882-1885)
Βενέδικτος	»	(1907-;)

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

179. Ὀνόματα μοναχῶν τῆς Μονῆς Γκούρας δὲν κατέστησαν ἡμῖν γνωστά.

180. Ὁ ἱερομόναχος Γρηγόριος ἀναγράφεται εἰς κώδικα τῆς Μονῆς Μολυβδοσκεπάστου ἔτους 1788, περιέχοντα κατάλογον τῶν ἀπὸ ἀμνημονεύτων χρόνων κτητόρων, συνδρομητῶν καὶ ἀφιερωτῶν τῆς ἱστορικῆς αὐτῆς Μονῆς. Εἰς τὴν στήλην «Τῶν ἱερομονάχων» καὶ εἰς 34ην σειρὰν ἀναγινώσκομεν: «Γρηγορίου ἱερομονάχου ἀπὸ τὸν Ταξιάρχην τῆς Γούρας ἡγούμενος». Βλ. Ἀναστασίου Εὐθυμίου, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 350.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η'

Η ΠΡΟΣΦΟΡΑ ΚΑΙ Η ΔΡΑΣΙΣ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ ΓΚΟΥΡΑΣ

1. Κοινωνική

Οἱ μοναχοὶ τῆς Μονῆς Γκούρας ἐπετέλεσαν διὰ τῆς παρουσίας των, τόσον εἰς τὴν χώραν τῆς 'Οστανίτσης, ὅσον καὶ γενικώτερον εἰς τὴν ἐπαρχίαν τῆς Πωγωνιανῆς καὶ ὁλοκλήρου τῆς 'Ηπείρου, μηδὲ καὶ αὐτῆς τῆς Βλαχίας ἐξαιρουμένης, σπουδαῖον κοινωνικὸν ἔργον[1]. 'Εκτὸς τῆς γνωστῆς φιλοξενίας τὴν ὁποίαν κατὰ παράδοσιν παρεῖχον αἱ Μοναὶ εἰς τοὺς προσκυνητὰς καὶ τοὺς ὁδοιπόρους, εἰς τὴν Σταυροπηγιακὴν Μονὴν τῶν Ταξιαρχῶν Γκούρας συναντῶμεν ὀργανωμένην κοινωνικὴν φιλανθρωπίαν[2].

Εἰς Πατριαρχικὸν Σιγίλλιον ὑπὲρ τῆς Μονῆς τῶν Ταξιαρχῶν Γκούρας ἔν ἔτει 1840 ἀναγιγνώσκομεν ὅτι ἡ Μονὴ ὤφειλε κατ' ἔτος νὰ δίδῃ 5.000 γρόσια χάριν ἐλεῶν καὶ βοηθείας ἀπόρων ὁμογενῶν χριστιανῶν τῆς χώρας 'Οστανίτσης, διανεμομένων πρὸς αὐτοὺς ἀνὰ 2.500 γρόσια κατὰ τὰς δύο μεγάλας ἑορτὰς τῆς Γεννήσεως τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ καὶ τῆς 'Αναστάσεως αὐτοῦ. 'Ανεξαρτήτως τῆς κατὰ καιροὺς ἀνθηρᾶς ἢ μὴ οἰκονομικῆς καταστάσεώς της, ἡ φιλανθρωπικὴ δρᾶσις τῆς Μονῆς Γκούρας οὐδέποτε ἔπαυσεν ἐκδηλουμένη. 'Απέβη μετὰ τῆς γειτονικῆς Μονῆς τῆς Μολυβδοσκεπάστου τὸ κέντρον τῆς φιλανθρωπίας καὶ τὸ στήριγμα τῶν ἀδυνάτων[3]. 'Η κοινωνικοφιλανθρωπικὴ προσφορὰ τῆς Μονῆς Γκούρας ἐκτιμᾶται δεόντως, ὅταν ἀναλιγισθῇ τις ὅτι οἱ

---

1. Βεβαίως ὁ 'Ορθόδοξος Μοναχισμὸς ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν Δυτικὸν εἶχεν ἐπιδιώξεις ἀποκλειστικῶς πνευματικάς, δι' αὐτὸ καὶ δὲν ἐνδιεφέρετο νὰ δικαιώσῃ τὴν ὕπαρξίν του κατ' ἐξοχὴν δι' ἔργων κοινωνικῆς προνοίας. Οἱ κοσμικοὶ ἀνέμενον πνευματικὰ ἀγαθὰ ἐκ μέρους τῶν μοναχῶν, δι' αὐτὸ καὶ ἐσκανδαλίζοντο, ὁσάκις ἔβλεπον αὐτοὺς νὰ ἀσχολοῦνται μὲ τὰ ἐγκόσμια. Πρβλ. Α. Φυτράκη, Οἱ μοναχοὶ ὡς κοινωνικοὶ διδάσκαλοι καὶ ἐργάται, σ. 5-11.

2. Περὶ τῆς κοινωνικῆς προσφορᾶς τῶν Μονῶν βλέπε Κ. 'Αμάντου, 'Η 'Ελληνικὴ Φιλανθρωπία κατὰ τοὺς μεσαιωνικοὺς χρόνους, «'Αθηνᾶ» ΛΕ' (1923), σ. 131-164.

3. Βλ. Σιγίλλιον τῆς Μονῆς Γκούρας ἐν ἔτει 1840. Πρβλ. Στ. Γκατσοπούλου, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 27. Τὰ μοναστήρια ἀπὸ τῆς ἀρχικῆς ἐμφανίσεως αὐτῶν ἀπετέλουν ὁάσεις φιλοξενίας καὶ κέντρα περιθάλψεως πτωχῶν καὶ ἀδυνάτων. Βλ. Φ. Κουκουλέ, 'Η Μοναχὴ Θεοδούλη, 'Αθῆναι 1928, σ. 30 καὶ ἑξ.

Δημοσία Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόντοσας

ἀσθενεῖς εἰς αὐτὴν ἀνεπτέρωνον τὰς ἐλπίδας των[4], οἱ πονεμένοι εἰς αὐτὴν ἀνεκουφίζοντο[5] καὶ οἱ πτωχοὶ καὶ οἱ ἄποροι εἰς αὐτὴν εὕρισκον περίθαλψιν καὶ στοργήν[6]. Εἶναι πολλὰ καὶ χαρακτηριστικὰ τὰ περιστατικὰ τὰ ὁποῖα ἀποδεικνύουν τὸν ἀξιοθαύμαστον κοινωνικὸν ρόλον τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Γκούρας. Ἀρκοῦμαι νὰ ἀναφέρω τὴν ἵδρυσιν καὶ λειτουργίαν ἐν αὐτῇ ὀρφανοτροφείου καὶ παρθεναγωγείου. Εἰς ἐποχὴν κατὰ τὴν ὁποίαν δὲν ὑπῆρχεν ὠργανωμένη κρατικὴ κοινωνικὴ πρόνοια ἦτο ὁμολογουμένως σωτήριος καὶ εὐεργετικὴ ἡ ὑπὸ τῶν μοναχῶν τῆς Μονῆς Γκούρας ἐπιδειχθεῖσα φιλανθρωπικὴ καὶ κοινωνικὴ μέριμνα[7].

2. *Ἐθνική*

Ἡ Μονὴ τῶν Ταξιαρχῶν Γκούρας ὑπῆρξε τὸ ἐθνικὸν κέντρον τῆς περιοχῆς. Λόγῳ τῆς φύσει ὀχυρᾶς γεωγραφικῆς θέσεώς της κατέστη καθ' ὅλην τὴν μακρὰν περίοδον τῆς Τουρκοκρατίας ὁ ἀκτινοβόλος φάρος, ὁ ὁποῖος ἐξέχεεν ἀφθόνως εἰς ὁλόκληρον τὴν περιοχὴν Πωγωνίου καὶ Κονίτσης τὸ λαμπρὸν φῶς τῶν ἐθνικῶν ἐξάρσεων καὶ βιωμάτων[8].

Ἀφ' ὅτου κατὰ τὸν 16ον αἰῶνα ἐξερράγησαν αἱ πρῶται ἐπαναστάσεις πρὸς ἀπελευθέρωσιν τοῦ Ἑλληνικοῦ Γένους, οἱ κληρικοὶ καὶ οἱ μοναχοὶ τῆς Ἠπείρου ἐγένοντο οἱ ἐνθουσιώδεις σημαιοφόροι τῆς ἐθνικῆς Ἰδέας, ἀναλαβόντες τὴν πρωτοβουλίαν νὰ στερεώσουν τὸ φρόνημα καὶ νὰ παρασκευάσουν τὸ ὑπόδουλον Ἔθνος, διὰ νὰ διαρρήξῃ τὰ δεσμά του καὶ νὰ ἀνακτήσῃ τὴν ἐλευθε-

---

4. Εἰς χειρόγραφον βιβλίον Ἐσόδων καὶ Ἐξόδων τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγίων Ἀποστόλων Ὀστανίτσης ἀναγράφεται: «Διὰ τὴν ἀγορὰν φαρμάκων εἰς ἀπόρους ἀσθενεῖς τοῦ χωρίου ἡ Μονὴ Γκούρας διέθεσεν γρόσια 564».

5. Βλ. Σιγίλλιον Ἱεροῦ Μοναστηρίου τῶν Ταξιαρχῶν, τοῦ ἐπιλεγομένου Γκούρας ἐν ἔτει 1857.

6. Βλ. Σιγίλλιον τῆς Μονῆς Γκούρας ἐν ἔτει 1840.

7. Κατὰ καιροὺς διετυπώθησαν κατηγορίαι διὰ τὴν ἀδιαφορίαν ἢ καὶ τὴν ἀνεπαρκῆ προσπάθειαν τῶν Μονῶν νὰ ἐπιτελέσουν κοινωφελῆ ἔργα ἀνάλογα πρὸς τὰς οἰκονομικὰς αὐτῶν δυνατότητας καὶ πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις τῆς ἐποχῆς των. Ὁ Κοσμᾶς Θεσπρωτὸς εἰς τὴν Γεωγραφίαν τοῦ Ἀθανασίου Ψαλίδα παραθέτων κατάλογον 85 Μοναστηρίων τῆς Ἠπείρου ἐπιλέγει: «Ἀφήσαμε καὶ ἄλλα τινα· πλὴν ἡ Ἤπειρος καμίαν ὠφέλειαν ἀπ' αὐτὰ δὲν ἀπολαμβάνει· τὰ εἰσοδήματά των χάνονται ματαίως· τὰ καταδαπανοῦν καλόγηροι ἀνοικόνομοι, δεισιδαίμονες, ἀμαθεῖς καὶ ποταποί». Βλ. Ψαλίδα Ἀθ.-Κοσμᾶ Θεσπρωτοῦ, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 77.

8. Οἱ μοναχοὶ ἵδρυον μονὰς ὀχυρὰς καὶ ἀσφαλεῖς, διὰ νὰ χρησιμεύουν καὶ ὡς φρούρια. Ἂν παρατηρήσωμεν ἐπισταμένως τὰς θέσεις εἰς τὰς ὁποίας ἱδρύθησαν αἱ Μοναὶ τῆς ἐπαρχίας Πωγωνίου, ἀλλὰ καὶ τῆς Ἠπείρου γενικώτερον, θὰ διαπιστώσωμεν ὅτι αὗται κατεῖχον καίρια καὶ στρατηγικὰ σημεῖα τῆς χώρας. Πρβλ. καὶ Γ. Σωτηρίου, Αἱ Μοναὶ τῆς Ἑλλάδος καὶ ἡ ἐθνικὴ αὐτῶν δρᾶσις κατὰ τοὺς Βυζαντινοὺς χρόνους, Ἀθῆναι 1936, σ. 18.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

ρίαν του[9]. Ὅταν ἡ πρώτη Ἑλληνικὴ Ἐπανάστασις κατεπνίγη καὶ οἱ κατακτηταὶ ἐπεδόθησαν ἐν Ἠπείρῳ εἰς ἀγρίας ὁμαδικὰς σφαγάς[10], ἐνεφανίσθησαν εὐσεβεῖς καὶ ἔνθεοι μοναχοί, οἱ ὁποῖοι διέτρεχον κάθε περιοχὴν τῆς ταλαιπώρου Ἠπείρου καὶ ἐκαλλιέργουν τὸν θρησκευτικὸν ζῆλον τῶν πιστῶν, διαφωτίζοντες καὶ καθοδηγοῦντες αὐτοὺς πρὸς τὴν Ἐθνικὴν Παλιγγενεσίαν καὶ Ἐλευθερίαν.

Οἱ ἐν τῇ Μονῇ Γκούρας ἐνασκούμενοι Πατέρες ἠγωνίσθησαν κατ' ἐπανάληψιν ἐναντίον τῶν βαρβάρων ἐπιδρομέων Τούρκων, Τουρκαλβανῶν καὶ ἄλλων. Παρὰ τὰς κατὰ καιροὺς συμφορὰς καὶ δηώσεις κατώρθωσαν νὰ διατηρήσουν ἄσβεστον τὸ ἐθνικὸν φρόνημα τῶν περισσοτέρων κατοίκων τῆς περιοχῆς καὶ νὰ προφυλάξουν αὐτοὺς ἀπὸ τοὺς ὁμαδικοὺς ἐξισλαμισμούς.

Οἱ ταπεινοὶ καὶ ἄσημοι μοναχοὶ κατέστησαν τὴν μοναχικὴν πολιτείαν τῆς Γκούρας ὡς τὸ κατ' ἐξοχὴν ἐπαναστατικὸν κέντρον καὶ ὁρμητήριον τῆς ἐπαρχίας Πωγωνιανῆς καὶ Κονίτσης. Συνεκέντρωσαν ἐντὸς αὐτῆς πλῆθος οἰκογενειῶν, τὰς ὁποίας περιέθαλψαν καὶ ἐπροστάτευσαν ἐκ τῶν ἐχθρικῶν στρατευμάτων[11]. Προσέφερον ἄσυλον καὶ προστασίαν εἰς πολλοὺς καταδιωκομένους ἀντάρτας, κατορθώσαντες καὶ τὴν φυγάδευσιν αὐτῶν. Συνέτρεξαν τὸν ἑλληνικὸν ἀγῶνα προσφέροντες καὶ αὐτὰ τὰ ἱερὰ σκεύη καὶ ἀναθήματα τῆς Μονῆς. Συνεπείᾳ τῆς προσωπικῆς συμμετοχῆς των εἰς τὰς μάχας τῶν ἀγώνων τῆς Ἠπείρου ὑπέστησαν διωγμοὺς καὶ μαρτύρια ὑπὸ τῶν τυράννων[12]. Οἱ ἡγούμενοι καὶ οἱ μοναχοὶ τῆς Μονῆς Γκούρας ἐν τῇ ἐκπληρώσει τῆς ἐθνικῆς ἀποστολῆς των εὑρέθησαν πολλάκις ἀντιμέτωποι τῆς Τουρκικῆς ἐξουσίας καὶ τῶν ἰσχυρῶν παραγόντων τοῦ τόπου, οἱ ὁποῖοι κατ' ἐπανάληψιν ἐδίωξαν τὴν Μονὴν[13].

---

9. Ὁ Χρυσόστομος Παπαδόπουλος ἐπισημαίνει ὅτι, ὅταν ὁ Διονύσιος ὁ Φιλόσφος ἦλθεν εἰς Ἤπειρον, ἐγένετο ἀσμένως δεκτὸς ὄχι μόνον ὑπό τῶν μοναχῶν τῆς Μονῆς τοῦ Ἁγίου Δημητρίου τοῦ Διχούνη, ὅπου τὸ πρῶτον ἐφησύχασεν, ἀλλὰ καὶ ἄλλων Μονῶν οἱ μοναχοὶ ὑπῆρξαν ἐνθουσιώδεις αὐτοῦ ὀπαδοί. Βλ. Χρυσοστόμου Παπαδοπούλου, Διονύσιος ὁ Σκυλόσοφος, Η.Χ. 8 (1933), σ. 180.

10. Βλ. Κ. Βοβολίνη, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 25. Πρβλ. καὶ Ν. Ζιάγκου, Τουρκοκρατουμένη Ἤπειρος, σ. 47-56.

11. Ὁ Γερμανὸς γεωγράφος A. Philippson εἰς τὸ σύγγραμμά του Thessalien und Epirus, Berlin 1897, σ. 213 γράφει ὅτι αἱ Μοναὶ τοῦ ΒΔ τμήματος τῆς Πωγωνιανῆς προσέφερον μεγίστην συμβολὴν εἰς τὴν ἑλληνικὴν παιδείαν καὶ εἰς τὴν συγκράτησιν τοῦ Χριστιανισμοῦ τῆς περιοχῆς.

12. Δυστυχῶς τῶν ἀγωνιστῶν αὐτῶν μοναχῶν τὰ ὀνόματα δὲν κατέστησαν ἡμῖν γνωστά.

13. Ὁ Μητροπολίτης Θεσσαλιώτιδος καὶ Φαναριοφαρσάλων Ἰεζεκιὴλ εἰς τὴν ἐργασίαν αὐτοῦ, Ἡ ἐπανάστασις τοῦ 1878, Θεολογία, Θ (1931), σ. 252 γράφει: «Ἕτεροι κληρικοὶ μετεῖχον ἐνεργῶς τῆς ἐπαναστάσεως.... ὁ ἡγούμενος τῆς Μονῆς Γκούρας Ἱερώνυμος σφαγεὶς ὑπὸ τῶν Τούρκων». Ἀσφαλῶς πρόκειται περὶ ἡγουμένου τῆς Μονῆς Γκούρας ἐν Πύλῃ Τρικάλων καὶ οὐχὶ περὶ τῆς ἡμετέρας Μονῆς ἐν Πωγωνιανῇ.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόντσας

3. Θρησκευτικὴ - Πνευματικὴ

Ὅπως καὶ πολλαὶ ἄλλαι Ἱεραὶ Μοναὶ ἐν Ἑλλάδι, οὕτω καὶ ἡ περιφανὴς Μονὴ τῶν Ταξιαρχῶν Γκούρας ἐχρησίμευσε κατὰ τοὺς σκοτεινοὺς χρόνους τῆς μακραίωνος Τουρκικῆς δουλείας ὡς ὁ τηλαυγὴς πνευματικὸς φάρος τῶν ἐπαρχιῶν Πωγωνίου καὶ Κονίτσης[14].

Ἡ συμβολὴ τῶν μοναχῶν τῆς Μονῆς Γκούρας εἰς τὴν καλλιέργειαν τῆς θρησκευτικῆς συνειδήσεως τοῦ ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ τῆς περιοχῆς ἐκείνης ὑπῆρξε σημαντικωτάτη. Σκορπισμένοι εἰς τὰς δυσπροσίτους περιοχὰς τῆς Ἠπείρου ἐνέπνευσαν καὶ συνετήρησαν ἐπὶ αἰῶνας τὴν λαϊκὴν θρησκευτικότητα[15]. Ἡ αὐστηρὰ καὶ ἐπίμονος προσήλωσίς των εἰς τὴν Ὀρθόδοξον Ἑλληνικὴν παράδοσιν ἀπετέλεσε τὸν συνεκτικὸν κρίκον τοῦ ὑποδούλου Ἑλληνισμοῦ τῆς Ἠπείρου καὶ τὸν θώρακα προστασίας του ἀπὸ τὰς θρησκευτικὰς παρεκκλίσεις[16].

Τὰ ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας σταυροπηγιακὰ μοναστικὰ ἱδρύματα, πλὴν τῆς ἀκραιφνῶς θρησκευτικῆς ἀποστολῆς των, ἀνέλαβον κατὰ τοὺς καιροὺς τῆς δουλείας καὶ τὸ ἔργον τῆς διαφυλάξεως τῶν θησαυρῶν τῆς ἐθνικῆς μας παιδείας, ὡς καὶ τὴν λειτουργίαν ἐν αὐτοῖς σχολῶν εἰς τὰς ὁποίας ἐτελεῖτο ἡ μυσταγωγία τῆς ἀναβαπτίσεως τῶν Ἑλληνοπαίδων εἰς τὴν πατρῴαν ἑλληνοχριστιανικὴν παράδοσιν[17]. Ὁ χῶρος πρὸς ἵδρυσιν τῶν σχολείων, ὅπως καὶ τὰ ἔξοδα ἱδρύσεως, λειτουργίας καὶ συντηρήσεως αὐτῶν ἐν ὅλῳ ἢ ἐν μέρει παρεχωροῦντο ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὑπὸ τῶν Μοναστηρίων[18].

---

14. Βλ. Φ. Οἰκονόμου, Ἡ ἐν Ἠπείρῳ Ἐκκλησία Δρυινουπόλεως, Πωγωνιανῆς καὶ Κονίτσης, σ. 50. Πρβλ. καὶ Κ. Λαμπρίδου, Ἱερὰ ἐν Ἠπείρῳ Σκηνώματα, σ. 16, 33 καὶ Στ. Γκατσοπούλου, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 33.

15. Περὶ τῆς συμβολῆς τῶν ταπεινῶν μοναχῶν εἰς τὴν διαφύλαξιν τῆς ἑνότητος τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ βλέπε, Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους, Ἐκδοτικὴ Ἀθηνῶν, τόμ. Ι', σ. 146. Ὁ Κ. Βοβολίνης ἀναφέρων τὴν γνώμην τοῦ Γεωργ. Κ. Φρετζεσκάκη γράφει ὅτι «ἡ Ἐκκλησία ἀπὸ μὲν Μονὰς ἀνεδείκνυε φυτώρια τῆς θρησκείας, τῆς φιλοπατρίας καὶ τῆς παιδείας τῶν χριστιανῶν, τοὺς δὲ ἀφοσιωμένους εἰς τὴν πίστιν καὶ τὴν πατρίδα μοναχούς, ἐξαπέστειλε πανταχοῦ, εἴτε ὡς στρατιώτας, εἴτε ὡς διδασκάλους». Βλ. Κ. Βοβολίνη, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 188.

16. Ὁ Καθηγητὴς Ἀπ. Βακαλόπουλος γράφει ὅτι «οἱ ὑπηρεσίες τῶν μοναχῶν στὴν Ὀρθοδοξία ἦταν μεγάλες. Αὐτοί, παρὰ τὴν ἀμάθεια, τὴν θρησκοληψία καὶ τὴν ἀργυρολογία κατὰ τὶς περιοδείες τους, ἦταν ἐκεῖνοι κυρίως ποὺ μὲ τὸ φλογερὸ καὶ ἀδιάλλακτο κήρυγμά τους ἐνθάρρυναν τοὺς ὀρθοδόξους νὰ ἐμμένουν στὴν πίστη τους καὶ νὰ μὴ προσέρχωνται στὸν ἰσλαμισμὸ ἢ στὸν καθολικισμό». Βλ. Ἀπ. Βακαλοπούλου, ἔνθ' ἀνωτ., τόμ. Β', σ. 191.

17. Βλ. Κ. Βοβολίνη, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 18, Φιλ. Βαφείδου, Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία, τόμ. Γ', σ. 118, Βασιλ. Σταυρίδου, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 68, Βλασ. Φειδᾶ, Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία, Πανεπιστημιακαὶ Παραδόσεις, Ἀθῆναι 1973, σ. 245 καὶ Ἰω. Ξηροτύρη, Τὰ Ἑλληνικὰ Σχολεῖα κατὰ τὴν Τουρκοκρατίαν, ἐν Θεσσαλονίκῃ 1963, σ. 18-19.

18. Τὰ ἀνωτέρω προκύπτουν ἐκ τῆς μελέτης μακρᾶς σειρᾶς ἐγγράφων, δημοσιευθέντων ὑπὸ τοῦ Ἀρχειοφύλακος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου Ἰωακεὶμ Φοροπούλου εἰς τὸ Περιοδικὸν «Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια» Κωνσταντινουπόλεως τόμοι Κ' καὶ ΚΑ' ὑπὸ τὸν τίτ-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόντσας

Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἱερεμίου Β' τοῦ Τρανοῦ, ὅτε ἐγενικεύθη ἡ ἵδρυσις σχολείων[19], παρατηροῦμεν ὅτι τὰ ἑλληνικὰ σχολεῖα τῆς Ἠπείρου ἐπολλαπλασιάσθησαν καὶ ἡ φροντίδα τῶν Ἠπειρωτῶν διὰ τὴν προαγωγὴν τῆς παιδείας ὑπῆρξεν ἀξιοσημείωτος καὶ εὐεργετική[20]. Τὰ ἀλλεπάλληλα καὶ ποικίλα κληροδοτήματά των ἀνεκούφισαν τοὺς ὑποδούλους ὁμοεθνεῖς των καὶ ἔπεσον ὡς εὐεργετικὴ βροχὴ εἰς τὴν πολυβασανισμένην Ἠπειρωτικὴν γῆν. Ὁ ἐξ Ὀστανίτσης Πωγωνιανῆς τῆς Ἠπείρου καταγόμενος καὶ ἐν τῇ Μονῇ τῶν Ταξιαρχῶν Γκούρας τὸ μοναχικὸν σχῆμα ἐνδυθεὶς ἐπίσκοπος Σταυρουπόλεως Ἰωαννίκιος ὥρισε διὰ τῆς δευτέρας διατάξεως τῆς Διαθήκης του, ὅτι οἱ ἐπίτροποι τοῦ ὑπ' αὐτοῦ ἱδρυθέντος Μοναστηρίου Σταυρουπόλεως ἔχουν χρέος «πέμψαι κατὰ πᾶν ἔτος ἀνὰ γρόσια 20 τὸν μισθὸν τῷ διδασκάλῳ τοῦ κοινοῦ σχολείου τοῦ ὑπ' αὐτῆς διορισθέντος τῷ διδάσκοντι τοὺς παῖδας κοινὰ καὶ ἐκκλησιαστικὰ μαθήματα ἐν τῇ πατρίδι αὐτῆς τῇ Ὀστανίτζᾳ»[21].

Εἰς τὴν Μονὴν τῶν Ταξιαρχῶν Γκούρας ἐλειτούργει ἀπὸ τοῦ ΙΣΤ' αἰῶνος σχολεῖον μετὰ οἰκοτροφείου, διὰ νὰ βοηθῶνται οἱ πτωχοὶ καὶ ἄποροι μαθηταί[22]. Ἐστεγάζετο εἰς χωριστὸν οἴκημα ἀπομακρυσμένον ἀπὸ τὰ κελλία τῶν μοναχῶν[23]. Ὁ ἱστορικὸς τῆς Ἠπείρου Ἰ. Λαμπρίδης εἰς τὸ ἔργον αὐτοῦ «Ἱερὰ ἐν Ἠπείρῳ Σκηνώματα», ἀναφερόμενος εἰς τὰς πνευματικὰς ἑστίας διαφόρων Μονῶν τῆς Ἠπείρου γράφει: «οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς παρὰ τὴν Ὀστανίτσαν καὶ Ζίτσαν Μονὰς ὑπῆρχον ἀπὸ τοῦ ΙΕ' αἰῶνος προπαιδευτήρια μέχρι τοῦ τέλους τοῦ ἡμίσεος τοῦ ΙΗ'ου διατηρηθέντα»[24]. Ὁ δὲ Σπ. Στούπης σημει-

---

λον «Ἔγγραφα τοῦ Πατριαρχικοῦ Ἀρχειοφυλακίου». Πρβλ. καὶ Βασιλ. Στεφανίδου, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 725.

19. Ὁ ζ' κανὼν τῆς ὑπὸ τοῦ Ἱερεμίου Β' συγκληθείσης Συνόδου τοῦ 1593 διαλαμβάνει: «ἕκαστον ἐπίσκοπον ἐν τῇ ἑαυτοῦ παροικίᾳ φροντίδα καὶ δαπάνην τὴν δυναμένην ποιεῖν ὥστε τὰ θεῖα καὶ ἱερὰ γράμματα δύνανται διδάσκεσθαι βοηθεῖν δὲ κατὰ δύναμιν τοῖς ἐθέλουσι διδάσκειν καὶ τοῖς μαθεῖν προαιρουμένοις, ἐὰν τῶν ἐπιτηδείων χρείαν ἔχωσι». Βλέπε Πρακτικὰ τῆς Συνόδου εἰς Κ. Σάθα, Βιογραφικὸν σχεδίασμα περὶ τοῦ Πατριάρχου Ἱερεμίου Β', σ. 82-92.

20. Βλ. Σπυρ. Λάμπρου, Περὶ τῆς παιδείας ἐν Ἰωαννίνοις, Ν.Ε. 13 (1916), σ. 273-317.

21. Βλέπε κείμενον Διαθήκης Ἰωαννικίου. Πρβλ. καὶ Ἰωκεὶμ Φοροπούλου, Ἔγγραφα τοῦ Πατριαρχικοῦ Ἀρχειοφυλακίου, Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια, Κ' (1900), σ. 298.

22. Βλ. Ἰ. Λαμπρίδου, Ἠπειρωτικὰ Ἀγαθοεργήματα καὶ ἄλλα δημοσιεύματα, Ἔκδ. ΕΗΜ, Ἰωάννινα 1971, σ. 41, ἔνθα ἀναγράφεται: «οὐ μήν, ἀλλὰ καὶ ἕτερα μετὰ σπουδαίων βιβλιοθηκῶν πνευματικὰ κέντρα ἐν ἄλλαις βραδύτερον ἱδρυθείσαις Μοναῖς ἀπ' αὐτῆς τῆς ΙΣ' ἑκατονταετηρίδος συνεστήθησαν, οἷα τὰ τοῦ Σωσίνου, τῆς Ἀρτσίστης, τοῦ Σπηλαίου ἐν τῷ τμήματι Βλάχ Γρεβενῶν καὶ τῆς Γκούρας».

23. Τὸ σχολικὸν συγκρότημα τῆς Μονῆς Γκούρας ἔκειτο εἰς τὸ ΝΑ τμῆμα τοῦ περιβόλου αὐτῆς καὶ σήμερον εὑρίσκεται εἰς σωρούς ἐρειπίων.

24. Βλ. Ἰ. Λαμπρίδου, Ἱερὰ ἐν Ἠπείρῳ Σκηνώματα, σ. 9. Πρβλ. καὶ Ἰ. Λαμπρίδου, Ἠπειρωτικὰ Ἀγαθοεργήματα, σ. 45. Κατὰ τὸ χρονικὸν τῆς Κλεισούρας, ἡ Διπαλίτσα μετὰ τῶν προαστείων της ἠρίθμει τὸν 16ον αἰῶνα 12.000 οἰκογενείας καὶ 74 ἐκκλησίας, ἡ δὲ

Δημοσία Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόντσας

ώνει ὅτι «τὰ γράμματα πρὸ καὶ μετὰ τῆς Τουρκικῆς κατακτήσεως ἐκαλλιεργοῦντο στὴν περιοχή Πωγωνίου, ὅπως προκύπτει καὶ ἀπὸ τὴν ὀρθογραφία σὲ πολλὲς λέξεις καὶ ὀνόματα ποὺ παρατηροῦνται κατὰ διάφορες ἐποχὲς στοὺς τοίχους τῶν ἐκκλησιῶν καὶ σὲ σημειώσεις στὰ περιθώρια θρησκευτικῶν βιβλίων.....Παλαιότερα σὲ ὡρισμένες ἱερὲς Μονὲς τῆς 'Ηπείρου, ὑπῆρχαν ὀνομαστὲς Σχολὲς ποὺ διέδωσαν πνευματικὸν φῶς καὶ ἐδραίωσαν τὸ ἐθνικὸ καὶ θρησκευτικὸ φρόνημα»[25].

'Η παρὰ τὴν 'Οστανίτσαν Πωγωνιανῆς τῆς 'Ηπείρου Σταυροπηγιακὴ Μονὴ τῶν Ταξιαρχῶν Γκούρας μετὰ τοῦ ἐν αὐτῇ Σχολείου ἀπετέλεσεν ἀπὸ τοῦ ΙΣΤ' αἰῶνος καὶ ἑξῆς σπουδαιότατον καὶ ἀξιολογώτατον κέντρον τοῦ θρησκευτικοῦ, πνευματικοῦ καὶ ἐθνικοῦ βίου τῆς περιοχῆς. Τὸ ρεῦμα τοῦ ἐκμουσουλμανισμοῦ εἰς τὴν ἀκραίαν αὐτὴν περιοχὴν τῆς 'Ηπείρου ἀνησύχησε τὴν 'Εκκλησίαν[26], ἡ ὁποία μεταξὺ τῶν ἄλλων μέτρων τὰ ὁποῖα ἔλαβε διὰ τὴν ἀναχαίτισιν τοῦ κινδύνου αὐτοῦ ἦτο καὶ ἡ διὰ σιγιλλιωδῶν Γραμμάτων ἐπικύρωσις τῆς συστάσεως Σχολῆς ἐν τῇ παρὰ τῇ 'Οστανίτσῃ Μονῇ τῶν Ταξιαρχῶν Γκούρας[27]. Δυστυχῶς ὅμως δὲν διεσώθησαν μέχρις ἡμῶν τὰ ἐπίσημα αὐτὰ Γράμματα. 'Ο 'Αρχειοφύλαξ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου 'Αρχιμανδρίτης 'Ιωακεὶμ Φορόπουλος εἰς τὴν ἐργασίαν αὐτοῦ «"Εγγραφα τοῦ Πατριαρχικοῦ ἀρχειοφυλακίου», Πηγαὶ τῆς ἱστορίας τῆς ἱδρύσεως, συντηρήσεως καὶ διοικήσεως τῶν Σχολῶν τοῦ Γένους ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ ταῖς ἐπαρχίαις τοῦ οἰκουμενικοῦ θρόνου καὶ ὑπ' αὔξοντα ἀριθμὸν 8 διαλαμβάνει τὰ περὶ τῆς Σχολῆς τῆς Χώρας 'Οστανίτσης τῆς ἐπαρχίας Πωγωνίου ἀναφερόμενα εἰς τὸ «Γράμμα ἀφιερώσεως... ὑπὸ τοῦ Σταυρουπόλεως 'Ιωαννικίου»[28] καὶ συμπεραίνει ὅτι «πρὸ τοῦ

'Οστανίτσα 800 οἰκογενείας καὶ 42 ἐκκλησίας. Βλ. Σπ. Στούπη, Πωγωνιακὰ καὶ Βησσανιώτικα, τόμ. Β', σ. 56.

25. Βλ. Σπ. Στούπη. Πωγωνιακὰ καὶ Βησσανιώτικα, τόμ. Α', σ. 56-57.

26. Εἰς τὴν 'Ιστορίαν τοῦ 'Ελληνικοῦ "Εθνους, 'Εκδοτικὴ 'Αθηνῶν, τόμ. ΙΓ', σ. 392 ἐπισημαίνεται ὅτι «ἡ 'Εκκλησία ἦταν αὐτὴ ποὺ στήριζε στὴν "Ηπειρο καὶ τὴν 'Ελληνικὴ Παιδεία. Στὰ μοναστήρια καὶ στὶς 'Εκκλησίες της, οἱ ἐπίσκοποι, οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ μοναχοὶ ὀργάνωσαν «κοινὰ σχολεῖα» καὶ δίδασκαν σ' αὐτά. 'Εκεῖ ἐπίσης ἐμαθήτευσαν πολλοὶ ἱερεῖς ποὺ ἔσπευδαν μετὰ σὲ κάθε γωνία τῆς 'Ηπείρου, γιὰ νὰ μεταδώσουν τὴν παιδεία, νὰ στηρίξουν τὴν πίστη καὶ νὰ στερεώσουν τὸ ἠθικὸ φρόνημα τῶν 'Ηπειρωτῶν». Εἰς Πατριαρχικὸν ἔγγραφον 'Ανθίμου τοῦ ἀπὸ Χαλκηδόνος (αωκγ' Σεπτεμβρίου δ') τὸ σχολεῖον θεωρεῖται ὅτι εἶναι «ἡ ρίζα καὶ τὸ θεμέλιον τῆς εὐσεβείας καὶ τῆς 'Ορθοδοξίας». Βλ. Μ. Γεδεών, Κανονικαὶ Διατάξεις, τόμ. Β', σ. 173-174. Πρβλ. καὶ 'Εγκυκλίους Γρηγορίου τοῦ ἀπὸ Σερρῶν (Φθινόπωρον τοῦ ἔτους 1837) ἐν Μ. Γεδεών, Κανονικαὶ Διατάξεις, τόμ. Β', σ. 209-212.

27. Πρβλ. Σιγιλλιῶδες Πατριαρχικὸν Χρυσόβουλλον Γράμμα Διονυσίου 'Αρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως ἐν ἔτει 1663 εἰς Μ. Γεδεών, Παιδεία καὶ πτωχεία παρ' ἡμῖν κατὰ τοὺς τελευταίους αἰῶνας, ἐν Κωνσταντινουπόλει 1893, σ. 44-45.

28. Τὸ Γράμμα αὐτὸ ἀποτελεῖ τὴν Διαθήκην τοῦ 'Ιωαννικίου Σταυρουπόλεως καὶ δημοσιεύεται κατωτέρω εἰς τὸ Παράρτημα. 'Υπὸ τοῦ ἀρχειοφύλακος 'Ι. Φοροπούλου ἀνεγράφη ἐκ παραδρομῆς ὡς ἔτος συντάξεως τῆς Διαθήκης τοῦ 'Ιωαννικίου τὸ αωλγ' ἀντὶ τοῦ ὀρθοῦ αψλγ'.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

ἔτους 1733 ὑφίστατο ἐν τῷ μικρῷ ἐκείνῳ χωρίῳ Σχολὴ τῶν κοινῶν μαθημάτων, μὴ μνημονευομένη ὑπὸ τοῦ ἐλλογίμου κ. Μ. Παρανίκα ἐν τῷ Σχεδιάσματι»[29].

Ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ ΙΘ' αἰῶνος τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἐνδιαφέρθη καὶ ἐφρόντισε συστηματικώτερον διὰ τὴν ἵδρυσιν καὶ συντήρησιν σχολείων εἰς τὴν ἐπαρχίαν Πωγωνιανῆς. Εἰς Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 20ης Μαρτίου 1828 πρὸς τοὺς ἡγουμένους τῶν ἱερῶν Μοναστηρίων Παΐσιον Ταξιαρχῶν Γκούρας καὶ Ἀγάπιον Παναγίας Μολυβδοσκεπάστου[30] ἐκτίθενται καὶ τὰ ἀκόλουθα: «Ἐμάθομεν δὲ ὅτι καὶ 13.000 γρόσια συναχθέντα ἀπὸ βοηθείας καὶ ἐλέη τῶν χριστιανῶν ἀποκατεστάθησαν ἐσχάτως αὐτόθι πρὸς τὰ ἱερὰ καταγώγια. Ὅθεν....καὶ ἐπειδὴ οὐδὲν ἄλλο θεοφιλέστερον ἔργον εὑρίσκομεν, ὅσον τὴν διάδοσιν τοῦ θεοσδότου χρήματος τῆς παιδείας, ἥτις τὸν ἄνθρωπον ἀληθῶς ἄνθρωπον ἀπεργάζεται, διὰ τοῦτο συμβουλεύομεν καὶ παραγγέλλομεν τῇ ὁσιότητί σας τὰ ἄσπρα αὐτὰ τῶν γροσίων 13.000 νὰ τὰ καταθέσητε εἰς τὴν συγκρότησιν κοινοῦ σχολείου[31] κατὰ τὰ αὐτόθι μέρη.... τὰ τοιαῦτα κοινωφελῆ ἔργα, τὰ ὁποῖα καὶ μισθὸν κατὰ ψυχὴν προξενοῦσι τοῖς συνεργοῦσι καὶ προθυμουμένοις καὶ κλέος ἀΐδιον.... Ὅθεν νὰ λάβετε πρῶτον ὁμιλίαν μετὰ τῶν προκρίτων αὐτόθι Χριστιανῶν καὶ ὁ ἀποφερόμενος αὐτῶν ἐτήσιος τόκος λαμβανόμενος νὰ δίδεται διά τε τὸν μισθὸν ἑνὸς διδασκάλου[32] πεπαιδευμένου καὶ τοῖς ἤθεσι κοσμίου.... νὰ προθυμοποιηθῆτε ἐξ ὅλης ψυχῆς εἰς τὸ θεάρεστον τοῦτο ἔργον, καὶ νὰ φανῆτε οἱ μόνοι ὑπερασπισταὶ καὶ προστάτες, καθότι ὄχι μόνον ἐπισύρετε τὴν εὐλάβειαν καὶ τὸ σέβας τῶν χριστιανῶν εἰς συνδρομὴν καὶ βοήθειαν, ὅταν βλέπωσι τὴν καλὴν καὶ θεάρεστον οἰκονομίαν σας, ἀλλὰ καὶ ὠφέλεια γίνεται πρὸς ὑμᾶς... ἀναδειχθήσονται κατὰ καιροὺς λόγιοι καὶ πεπαιδευ-

---

29. Βλ. Κωνσταντίνου Φοροπούλου, Ἔγγραφα τοῦ Πατριαρχικοῦ Ἀρχειοφυλακίου, ἀριθ. 8, Σχολὴ χώρας Ὀστανίτζας τῆς ἐπαρχίας Πωγωνιανῆς, Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια Κωνσταντινουπόλεως, Κ' (1900), σ. 298. Πρβλ. Φ. Οἰκονόμου, Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἠπείρου ἵδρυσις, ὀργάνωσις, σ. 172. Ὁ Β. Μυστακίδης εἰς τὴν ἐργασίαν αὐτοῦ Σχολεῖα μετὰ τὴν ἅλωσιν κατὰ κώδικας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, Ε.Ε. Β. Σ., 13 (1937), σ. 143-154 δὲν ἀναφέρει τὴν Σχολὴν τῆς χώρας Ὀστανίτσας.

30. Ὁ Ἀγάπιος αὐτὸς εἶναι ὁ μετέπειτα ἀρχιεπίσκοπος Πωγωνιανῆς. Βλ. Φ. Οἰκονόμου, Ἡ ἐν Ἠπείρῳ Ἐκκλησία Δρυϊνουπόλεως, Πωγωνιανῆς καὶ Κονίτσης, σ. 38 καὶ Στ. Γκατσοπούλου, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 29.

31. Ἐκ τούτου συμπεραίνομεν ὅτι εἰς τὰ μέρη τῆς Ὀστανίτσης καὶ Διπαλίτσης δὲν ἐλειτούργει κοινὸν Σχολεῖον κατὰ τὸ ἔτος 1828.

32. Φαίνεται ὅτι τὰ 20 γρόσια, τὰ ὁποῖα ἀπεστέλλοντο ἐκ τῆς ἐν Βουκουρεστίῳ Μονῆς Σταυρουπόλεως διὰ τὸν σκοπὸν αὐτόν, δὲν ἐξήρκουν διὰ τὴν πληρωμήν τοῦ ἐτησίου μισθοῦ τοῦ διδασκάλου τοῦ Σχολείου τῆς Ὀστανίτσης. Πρβλ. Ἰ. Λαμπρίδου, Ἱερὰ ἐν Ἠπείρῳ Σκηνώματα, σ. 33, Στ. Γκατσοπούλου, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 32 καὶ Ν. Ζιάγκου, Τουρκοκρατουμένη Ἤπειρος, Ἀθήνα 1974, σ. 278, οἱ ὁποῖοι ἐκ παραδρομῆς ἀναγράφουν 22 καὶ 27 τάλληρα.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

μένοι πατέρες»[33]. Ὡσαύτως ἐκ Πατριαρχικοῦ ἐγγράφου τῆς 7ης Νοεμβρίου 1831 πρὸς τὸν Μητροπολίτην Κορυτσᾶς καὶ Πωγωνιανῆς Βησσαρίωνα, πληροφορούμεθα ὅτι ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Ἀγαθαγγέλου (26 Σεπτ. 1826-5 Ἰουλίου 1830)[34] εἶχον σταλῆ πρὸς τὸν ρηθέντα Μητροπολίτην 12.000 περίπου γρόσια, δίκαια τῶν ἱερῶν Μοναστηρίων τῶν Ταξιαρχῶν Γκούρας καὶ τῆς Μολυβδοσκεπάστου, προοριζόμενα διὰ τὴν σύστασιν ἑνὸς κοινοῦ σχολείου πρὸς φωτισμὸν καὶ κοινὴν ὠφέλειαν τῶν ὁμογενῶν τῆς περιοχῆς[35]. Τὰ διαληφθέντα χρήματα ὁ Μητροπολίτης Βησσαρίων ὤφειλε νὰ παραδώσῃ ἐνώπιον τῶν ἡγουμένων Παϊσίου Γκούρας και Ἀγαπίου Μολυβδοσκεπάστου, ὡς καὶ ἐνώπιον τῶν προκριτοτέρων χριστιανῶν τῆς χώρας Ὀστανίτσης, διὰ νὰ καταθέσουν αὐτὰ εἰς κοινὸν μέρος, τὸ ὁποῖον αὐτοὶ ἤθελον ἐγκρίνει, πρὸς πραγματοποίησιν τοῦ κοινωφελοῦς καὶ θεαρέστου ἔργου τῆς ἱδρύσεως καὶ λειτουργίας Σχολείου[36]. Ἐκ τοῦ ἰδίου Πατριαρχικοῦ ἐγγράφου πληροφορούμεθα εἰσέτι ὅτι ὁ ἡγούμενος τῶν Ταξιαρχῶν Γκούρας Παΐσιος μετ' «ἀξιεπαίνου ζήλου» ἔκανε ἔναρξιν τοῦ κοινωφελοῦς ἔργου, περὶ συστάσεως σχολείου, «καταστήσας διδάσκαλον ἐν τῷ μοναστηρίῳ του καὶ ἀγωνιζόμενος διὰ τὸν φωτισμὸν τῶν αὐτόθι ὁμογενῶν»[37]. Ὅσον ἀφορᾷ τὸ μέρος τῆς Πωγωνιανῆς, εἰς τὸ ὁποῖον θὰ ἐγίνετο ἡ σύστασις τοῦ Σχολείου, ἡ Ἐκκλησία ἀπεφάνθη ὅτι ἡ Ὀστανίτσα ἦτο τὸ προσφορώτερον καὶ ἁρμοδιώτερον μέρος, ἐπειδὴ ἦτο χώρα ἱκανὴ καὶ δυναμένη νὰ ἀνταποκριθῇ εἰς τὰς ἀνάγκας καὶ τὰ προβλήματα, τὰ ὁποῖα θὰ ἀντιμετώπιζεν ἡ λειτουργία τοῦ Σχολείου[38].

---

33. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 20ης Μαρτίου 1828, σελ. 128, πρὸς τοὺς ὁσιώτατους Ἡγουμένους Παΐσιον καὶ Ἀγάπιον καὶ λοιποὺς πατέρας τῶν κατὰ τὴν Ρούμελην κειμένων ἱερῶν καὶ σεβασμίων μοναστηρίων τῶν Ταξιαρχῶν τῆς Γκούρας καὶ τῆς Παναγίας Μολυβδοσκεπάστου.

34. Βλ. Βασιλ. Σταυρίδου, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 160.

35. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 7ης Νοεμβρίου 1831, σ. 149, πρὸς τὸν ἱερώτατον Μητροπολίτην Κορυτζᾶς καὶ Πωγωνιανῆς κυρ - Βησσαρίωνα.

36. Περὶ τῶν διαφωνιῶν τῆς πρὸς τοῦτο συγκροτηθείσης ἐπιτροπῆς, διὰ τὴν ἀνεύρεσιν τοῦ κεντρικωτέρου καὶ καταλλήλου χωρίου πρὸς ἵδρυσιν καὶ λειτουργίαν τοῦ Σχολείου βλέπε Στ. Γκατσοπούλου, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 43, 45.

37. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 7ης Νοεμβρίου 1831, σ. 149, πρὸς τὸν Μητροπολίτην Κορυτζᾶς καὶ Πωγωνιανῆς κυρ-Βησσαρίωνα. Ἐπομένως ἡ γνώμη ξένων περιηγητῶν καὶ πολλῶν Ἑλλήνων λογίων περὶ ἀπροθυμίας τῶν Μονῶν νὰ συνεισφέρουν ὑπὲρ τῆς παιδείας (βλ. Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους, Ἐκδοτικὴ Ἀθηνῶν, τόμ. Ι', σ. 142-143) δὲν φαίνεται νὰ εὐσταθῇ διὰ τὴν ἡμετέραν Μονὴν τῶν Ταξιαρχῶν Γκούρας. Πρβλ. Ἐλ. Νικολαΐδου, Σχολεῖα καὶ Δάσκαλοι τῆς Μητροπολιτικῆς ἐπαρχίας Ἰωαννίνων (στὰ τέλη τοῦ 19ου καὶ τὶς ἀρχὲς τοῦ 20ου αἰ.), Ἠπειρωτικὸ Ἡμερολόγιο, Γ' (1981), σ. 212.

38. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 7ης Νοεμβρίου 1831, σελ. 149-150, πρὸς τοὺς ὁσιωτάτους Ἡγουμένους τῶν ἐν Πωγωνιανῇ κειμένων ἱερῶν Μοναστηρίων Παΐσιον Γκούρας καὶ Ἀγάπιον Μολυβδοσκεπάστου καὶ τοὺς τιμίους προεστῶτας καὶ προκρίτους χριστιανοὺς τῆς χώρας Ὀστανίτζης.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κοζάνης

'Η εὐαγὴς Μονὴ τῶν Ταξιαρχῶν Γκούρας ὑπεστήριξε μετ' ἐνθέρμου ζήλου τὴν ἵδρυσιν, λειτουργίαν καὶ συντήρησιν πολλῶν σχολείων ἐν 'Ηπείρῳ κατὰ τοὺς χρόνους τῆς Τουρκοκρατίας[39]. 'Ο 'Ι. Λαμπρίδης εἰς τὸ ἔργον αὐτοῦ 'Ηπειρωτικὰ 'Αγαθοεργήματα μεταξὺ τῶν ἄλλων γράφει ὅτι «ἡγέται σεπτῶν καὶ ἐν 'Ηπείρῳ σκηνωμάτων καὶ θερμουργοὶ αὐτῶν μοναχοὶ τὰς σκήτας αὐτῶν εἰς γραμμάτων καὶ ἠθικῆς Σχολὰς μεταβαλόντες συνετέλεσαν τὰ μέγιστα..... πρὸς συντήρησιν τοῦ ἐθνικοῦ ἡμῶν βίου. Γενικῶς ὁ κλῆρος τῆς 'Ηπείρου, μάλιστα ὁ ἔν τισι τῶν ἐρημητηρίων αὐτῆς διαβιῶν, πολλὰ ὑπὲρ τοῦ πολυτλήμονος ἡμῶν γένους ἐμόχθησεν, ἔνθερμον τὸν ζῆλον διατηρῶν καὶ τὸ πρὸς τὴν πατρίδα καὶ τὰ γράμματα αἴσθημα ὑπεκκαίων.....'Ο ἱερομόναχος ἰδίως τῆς 'Ηπείρου, ἵνα διὰ θεσμῶν ἀρρήκτων τὴν γλῶσσαν ἡμῶν καὶ θρησκείαν συνδέσῃ, ἐδίδασκεν ἀπὸ τῆς πενιχρᾶς καὶ ἀμίσθου αὐτοῦ ἕδρας, ὅτι αἱ λέξεις «'Ορθοδοξία καὶ 'Εθνισμὸς» εἶναι συνώνυμοι»[40]. Οἱ μοναχοὶ τῆς Μονῆς Γκούρας δὲν ὑπελείφθησαν καὶ τῆς γενικῆς προσπαθείας πρὸς σύστασιν Παρθεναγωγείου, ἀποσκοποῦντος εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν καὶ μόρφωσιν τοῦ γυναικείου φύλου τῆς περιοχῆς[41]. 'Ο ἐκ τῶν μοναχῶν τῆς Μονῆς Γκούρας 'Αρχιμανδρίτης 'Ιωαννίκιος Πολύδωρος Βενετόπουλος κατέλιπεν μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1865-1870 σημαντικὸν ποσὸν διὰ τὴν ἀνέγερσιν καὶ λειτουργίαν τοῦ ἐν λόγῳ Παρθεναγωγείου[42]. 'Ο

---

39. 'Ο Χ. Ι. Σούλης γράφει ὅτι ἡ Μονὴ Γκούρας «συνετήρει κατὰ τοὺς χρόνους τῆς δουλείας πολλὰ σχολεῖα». Βλ. Μεγάλη 'Ελληνικὴ Ἐγκυκλοπαιδεία, τόμ. ΙΘ, σ. 146 ἐν λήμματι «Γκούρας Μονή». Πρβλ. Στ. Γκατσοπούλου, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 33.

40. Βλ. 'Ι. Λαμπρίδου, 'Ηπειρωτικὰ 'Αγαθοεργήματα καὶ ἄλλα δημοσιεύματα, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 39. Πρβλ. καὶ Ν. Ζιάγκου, Τουρκοκρατουμένη Ἤπειρος, σ. 278.

41. 'Η Μονὴ τῆς Γκούρας συνεχίζουσα τὴν Βυζαντινὴν παράδοσιν κατέστη κέντρον παιδείας καὶ ἐργαστήριον θρησκευτικῆς καὶ ἐκπολιτιστικῆς τέχνης. 'Η συμβολὴ τοῦ μοναχισμοῦ εἰς τὴν πολιτιστικὴν πορείαν τοῦ Γένους ἦτο πολύτιμος. Πρβλ. 'Ιστορία τοῦ 'Ελληνικοῦ Ἔθνους, 'Εκδοτικὴ 'Αθηνῶν, τόμ. Ι', σ. 142, Κ.Α. Φρόντζου, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 559 καὶ Βασιλ. Μπαρᾶ, ἔνθ., ἀνωτ., σ. 282.

42. Πρβλ. Σπ. Στούπη, Πωγωνιακὰ καὶ Βησσανιώτικα, τόμ. Α', σ. 60. Εἰς στατιστικὸν πίνακα τῆς ἐκπαιδευτικῆς κινήσεως τῶν κατὰ τὴν περιφέρειαν Βελλᾶς καὶ Κονίτσης ἑλληνικῶν σχολείων κατὰ τὸ σχολικὸν ἔτος 1898-1899, δημοσιευθέντα εἰς τὴν ἐφημερίδα «ΑΓΩΝ» 'Αθηνῶν, ἀριθ. φύλλου 50/3.3. 1900 ἀνεύρομεν τὰ ἑξῆς στοιχεία: ΤΜΗΜΑ ΛΕΣΚΟΒΙΚΙΟΥ:

ΟΣΤΑΝΙΤΣΑ: 'Ελληνικὸν Σχολεῖον μεθ' ἑνὸς διδασκάλου καὶ μαθητῶν 25. Δημοτικόν, ἐν ᾧ φοιτῶσιν 70 περίπου μαθηταὶ καὶ Παρθεναγωγεῖον μετὰ μαθητριῶν 40. Δαπανῶνται γρόσια 2.000.

Πρβλ. καὶ Βασιλ. Μπαρᾶ, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 341. Εἰς ἔκθεσιν περὶ τῶν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ἐκπαιδευτηρίων, δημοσιευθεῖσαν εἰς τὸ περιοδικὸν Ε.Φ.Σ. Κωνσταντινουπόλεως, Σ' (1870-71), σ. 195 ἀναγράφονται καὶ τὰ ἀκόλουθα: «Μέρος τῆς ἐπισκοπῆς Κονίτσης ἀναλόγως τῶν ὑλικῶν πόρων καὶ τῆς ἐκτάσεως τῶν χωρίων διατηρεῖ ἰδίᾳ δαπάνῃ ποῦ μὲν γραμματοδιδασκαλεῖα, ποῦ δὲ ἀλληλοδιδακτικά, ἰδίᾳ δὲ ἐν Λεσκοβικίῳ καὶ ἐν τῷ μεταξὺ τῶν δύο 'Ι. Μονῶν Γκούρας καὶ Μολυβδοσκεπάστου τμήματι τῆς Πωγωνιανῆς γίνονται ἐνέργειαι, τῇ πρωτοβουλίᾳ τοῦ ἀρχιερέως, πρὸς ἀνέγερσιν σχολῶν .....ἐξάγεται ὅτι ἐν τῇ ἐπισκοπῇ ταύτῃ μετὰ πολλοῦ τοῦ ζήλου ἐνέργειαι γίνονται πρὸς διάδοσιν τῶν γραμμάτων».

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόντσας

ἴδιος, ὅπως καὶ ἄλλοι μοναχοὶ τῆς Μονῆς Γκούρας ἐπεσκέφθησαν τὰς ἡγεμονίας τῆς Μολδοβλαχίας, ἐγένοντο ἡγούμενοι Μοναστηρίων καὶ πνευματικοὶ διδάσκαλοι τῶν Ἡγεμόνων καὶ ἄλλων εὐγενῶν κατοίκων τῆς περιοχῆς[43]. Ὁ Βασίλειος Μυστακίδης δημοσιεύσας πίνακα τῶν ἐν Ἄνω Βίτσῃ τοῦ Ζαγορίου διδασκάλων κατὰ τὰ ἔτη 1824-1886 συμπεριλαμβάνει καὶ τὸν «Πολύδωρον, ἐκ τῆς Ὀστανίτσης τῆς Κονίτσης, γενόμενον μετὰ ταῦτα ἡγούμενον ἐν Βλαχίᾳ»[44].

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἐκτεθέντων καταφαίνεται ὅτι ἡ Ἱερὰ Μονὴ τῶν Ταξιαρχῶν Γκούρας ὑπῆρξεν λαμπρότατον κέντρον γραμμάτων καὶ εὐσεβείας, οἱ μοναχοὶ τῆς ὁποίας εἶχον ἀσκήσει τεραστίαν ἐπίδρασιν εἰς τὴν κοινωνίαν τῶν πέριξ περιοχῶν καὶ εἶχον συντελέσει εἰς τὴν διατήρησιν τῆς Ὀρθοδοξίας καὶ τοῦ Ἑλληνισμοῦ[45].

4. Ἡ φήμη τῆς Μονῆς

Ἡ Σταυροπηγιακὴ Μονὴ τῶν Ταξιαρχῶν Γκούρας ἀποκτήσασα μεγάλην περιουσίαν καὶ ἔχουσα κατὰ καιροὺς πλῆθος ἐναρέτων καὶ δραστηρίων μοναχῶν, συνεδέθη στενῶς μετὰ τῆς ἐθνικῆς, πνευματικῆς, κοινωνικῆς καὶ οἰκονομικῆς ἱστορίας τοῦ τόπου. Τοῦτο εἶχεν ὡς συνέπειαν νὰ ἀποκτήσῃ εὐρυτέραν φήμην καὶ νὰ ἀποτελέσῃ σπουδαιότατον ἔρεισμα τῆς ὑλικῆς καὶ πνευματικῆς ἀκμῆς τῆς Τουρκοκρατουμένης Ἠπείρου[46].

Ἡ Μονὴ δὲν ἀνήκει οὔτε εἰς τὰ ἀρχαιότερα βυζαντινὰ μνημεῖα τῆς περιοχῆς οὔτε εἰς τὰ περιφανῆ μοναστικὰ κέντρα τοῦ Ἑλλαδικοῦ χώρου. Ἐπειδὴ ὅμως κατώρθωσε νὰ ἐπιζήσῃ ἐν μέσῳ τῶν θυελλῶν τῆς Τουρκοκρατίας καὶ νὰ διατηρήσῃ, ἄλλοτε ἀκμάζουσα καὶ ἄλλοτε δυστυχοῦσα, ζωντανὸν τὸ νῆμα τῆς

---

43. Βλ. Στ. Γκατσοπούλου, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 32. Πρβλ. Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους, Ἐκδοτικὴ Ἀθηνῶν, τόμ. Ι, σελ. 137.

44. Βλ. Β. Μυστακίδου, Ἠπειρωτικὰ Ἀνάλεκτα, Ἠπειρωτικὰ Χρονικὰ Δ', (1929) σ. 94. Ἀσφαλῶς πρόκειται περὶ τοῦ ἡγουμένου τῆς Μονῆς Γκούρας Ἰωαννικίου Πολυδώρου καὶ μετέπειτα ἡγουμένου Βάλιας ἐν Βλαχίᾳ.

45. Ὁ Κ. Σάθας εἰς τὴν Μεσαιωνικὴν Βιβλιοθήκην, τόμ. Γ', σ. 0' ὑποστηρίζει ὅτι «ἡ μέχρι κόρου ἐπαναληφθεῖσα φήμη, ὅτι τὰ μοναστήρια ἐχρησίμευσαν ὁ πυρὴν τῆς πνευματικῆς τοῦ ἑλληνισμοῦ ἀναπτύξεως, ἐλέγχεται ὑπὸ τῆς ἱστορίας πάντῃ ἀσύστατος». Εἶναι ὅμως ἀναντίρρητον ὅτι ἡ Ἱερὰ Μονὴ τῶν Ταξιαρχῶν Γκούρας ὑπῆρξεν ἡ Ἱερὰ Ἑστία ἐκ τῆς ὁποίας ἐξεπυρσεύετο τὸ ζώπυρον τῆς πνευματικῆς ἀναγεννήσεως τοῦ Ἔθνους ἡμῶν.

46. Βλ. Ἀθηναγόρα, Μητροπολίτου Παραμυθίας και Πάργας, Αἱ ἱεραὶ Μοναὶ τῆς Ἠπείρου καὶ τῆς Ἑλλάδος ἐν γένει καὶ αἱ πρὸς τὸ Ἔθνος ἀνεκτίμητοι ὑπηρεσίαι αὐτῶν, Ἀθῆναι 1927, σ. 14 ἔνθα γράφει καὶ τὰ ἑξῆς: «Ὅπου ὑπῆρχε Μονή, ἐκεῖ οὔτε ἓν χωρίον Ὀθωμανικὸν ἠδυνήθη νὰ ριζοβολήσῃ καὶ ἡ Ἑλληνικὴ γλώσσα διέμεινεν ἡ γλῶσσα τοῦ λαοῦ. Ὅπου ἔλλειψις Μονῶν, ἀπὸ τοῦ Καλαμᾶ μέχρι τοῦ Ἀχέροντος, καθ' ὅλην τὴν ἀπέραντον ἐκείνην ἔκτασιν πρός νότον καὶ δυσμὰς ἐκεῖ τὰ πλεῖστα χωρία ἐξισλαμίσθησαν καὶ ἡ Ἀλβανικὴ γλῶσσα ἀντικατέστησεν εἰς τὰ ὑπολειφθέντα χριστιανικὰ τὴν θεόσδοτον Ἑλληνικὴν γλῶσσαν μας».

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

ἱστορικῆς συνεχείας, ἀνεδείχθη τὸ ἐθνικὸν Παλλάδιον τῆς περιοχῆς, ἡ ἀπροσμάχητος ἔπαλξις ἐπὶ τῆς ὁποίας ἐθραύοντο τὰ λυσσαλέα κύματα τῶν βαρβαρικῶν ἐπιδρομῶν. Εἰς τοῦτο συνέβαλε μεγάλως, πλὴν τῆς σταυροπηγιακῆς τῆς Μονῆς ἀξίας, τὸ γεγονὸς ὅτι αὕτη ἐτιμήθη ἰδιαιτέρως ὑπὸ τῶν ἐν Βλαχίᾳ ἡγεμόνων διὰ τῆς ἀφιερώσεως τῶν ἐκεῖσε Μοναστηρίων Βάλιας καὶ Σταυρουπόλεως.

Τὸ πλῆθος τῶν πρὸς τὴν Μονὴν Γκούρας πλουσίων δωρεῶν ὑπὸ εὐσεβῶν χριστιανῶν ὄχι μόνον τῆς κυρίως Ἑλλάδος, ἀλλὰ καὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ (Ρωσία, Βλαχία κ.ἄ.) εἶναι ἀψευδὴς μαρτυρία τῆς μεγάλης φήμης αὐτῆς, διότι ἀποδεικνύουν τὴν ἀπεριόριστον ἐμπιστοσύνην τῶν χριστιανῶν πρὸς τοὺς ἐν αὐτῇ μονάζοντας καὶ καταξιώνουν τὸ ἐπιτελεσθὲν ὑπὸ τῆς Μονῆς κοινωνικὸν καὶ πνευματικὸν ἔργον.

Ἡ πρὸς τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος ἀξιόλογος καὶ ἀξιέπαινος ἱστορικὴ προσφορὰ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Γκούρας εἶναι ἀνυπολόγιστος. Ἀναμφισβητήτως ὀφείλομεν εἰς αὐτὴν καὶ εἰς τοὺς δραστηρίους μοναχούς της τὴν διάσωσιν τῆς πολυπαθοῦς καὶ ἀνεκτιμήτου ἀκριτικῆς ἐκείνης περιοχῆς ἐκ τῆς Τουρκαλβανικῆς λαίλαπος. Ἡ περιοχὴ Πωγωνίου καὶ Κονίτσης θὰ πρέπῃ νὰ διατηρῇ εὐγνώμονα τὴν ἀνάμνησιν τῶν ταπεινῶν, ἀλλ' ἐνθέων ἐκείνων μοναχῶν τῆς Μονῆς Γκούρας, οἱ ὁποῖοι ὑπῆρξαν οἱ σκαπανεῖς καὶ θεματοφύλακες τῶν ἐθνικῶν παραδόσεων[47].

Κατόπιν τῶν ἀνωτέρω εἶναι λυπηρὸν νὰ βλέπῃ τις σήμερον τὸ σεβάσμιον αὐτὸ ἐθνικόν, πνευματικόν, ἐκπαιδευτικὸν καὶ φιλανθρωπικὸν κέντρον τῆς Ἠπείρου, ἐγκαταλελειμμένον εἰς τελείαν παρακμήν. Ἀλλ' ἡ γεραρὰ ἱστορικὴ Μονὴ τῆς Γκούρας δὲν ἔζησεν ἐπὶ πολὺ τόσον ἐνδόξως, διὰ νὰ καταλήξῃ εἰς τόσον ἄδοξον τέλος. Ἡ ἀποστολή της δὲν ἦτο περιχαρακωμένη εἰς τὰ στενὰ ὅρια τῶν σημερινῶν κελλίων, ἀλλ' ἦτο ἐκτεταμένη εἰς τὴν συνείδησιν τῆς μεγάλης ἱστορίας τοῦ ἐθνικοῦ μας βίου, εἰς τὴν συνείδησιν τῆς ἐκκλησίας καὶ εἰς τὸ κέντρον τῶν ἱερῶν παραδόσεων τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ. Τὸ ἀνωτέρω ἀποδεικνύει καὶ ἡ ἀθρόα προσέλευσις εὐσεβῶν προσκυνητῶν κατὰ τὴν 1ην Μαΐου, ἑορτὴν διὰ τὴν ὁποίαν καθιερώθη ἀπὸ τοῦ ἔτους 1980 νὰ τελῆται ἐκεῖ εἰς τὸν περίβολον τῆς Μονῆς Γκούρας μεγαλοπρεπὴς θρησκευτικὴ πανήγυρις. Εἶναι ἀπερίγραπτος ἡ χαρὰ καὶ ἡ εὐχαρίστησις τὴν ὁποίαν διέκρινα εἰς τὰ πρόσωπα τόσον τῶν κατοίκων τῆς περιοχῆς, ὅσον καὶ τῶν Ἠπειρωτῶν γενικώτερον, οἱ ὁποῖοι κατέκλυσαν τὴν Μονὴν τὸν Μάϊον τοῦ ἔτους 1982 διὰ νὰ ἐκπληρώσουν τὸ πρὸς αὐτὴν ἱστορικὸν θρησκευτικόν των χρέος[48].

---

47. Ὁ Μητροπολίτης Παραμυθίας καὶ Πάργας Ἀθηναγόρας εἰς τὴν ἐργασίαν αὐτοῦ «Αἱ ἱεραὶ Μοναὶ τῆς Ἠπείρου καὶ τῆς Ἑλλάδος ἐν γένει καὶ αἱ πρὸς τὸ Ἔθνος ἀνεκτίμητοι ὑπηρεσίαι αὐτῶν», σ. 13 γράφει: «ἂν ἡ Ἑλλὰς σήμερον εἶναι ἐλευθέρα, ἂν ἡ γλυκεῖα πατρίς μας Ἤπειρος διετήρησε τὴν θρησκείαν καὶ τὸν Ἐθνισμόν της καὶ ἀπέβη ἡ διδάσκαλος τοῦ Γένους καὶ ἡ Εὐεργέτις αὐτοῦ, τοῦτο πρωτίστως ὀφείλεται εἰς τὰς Μονάς της».

48. Ἡ ὑπὸ τὸν Δημήτριον Μπόνιον ἐπιτροπὴ διὰ τὴν ἀνακαίνισιν τῆς Μονῆς μὲ προσεκάλεσεν νὰ παραστῶ εἰς τὴν πανήγυριν τῆς 1ης Μαΐου 1982 καὶ νὰ ὁμιλήσω πρὸς τοὺς

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κονίτσας

5. *Διάλυσις τῆς Μονῆς - Σημερινὴ Κατάστασις*

Μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῶν νέων χωρῶν τῆς Ἠπείρου ἐκ τοῦ Τουρκικοῦ ζυγοῦ (1913) καὶ τὴν ἔκδοσιν τῆς ὑπ' ἀριθ. 3/4 Σεπτεμβρίου 1928 Πράξεως τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, διὰ τῆς ὁποίας ἅπασαι αἱ εἰς τὸ Ἑλληνικὸν Κράτος περιελθοῦσαι Ἐπαρχίαι τοῦ Ἁγιωτάτου Ἀποστολικοῦ καὶ Πατριαρχικοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου ὑπήχθησαν ἐφεξῆς ὑπὸ τὴν ἄμεσον διακυβέρνησιν τῆς Ἁγιωτάτης Ὀρθοδόξου Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος «ἐπεκτεινούσης καὶ ἐπὶ τῶν ἐπαρχιῶν τούτων ἐν πᾶσι τὸ σύστημα τῆς διοικήσεως καὶ τὴν τάξιν τῶν ἰδίων αὐτῆς Ἐπαρχιῶν»[49] καὶ ἐφαρμοζούσης καὶ ἐπὶ τῶν ἐν Ἑλλάδι ἱερῶν Πατριαρχικῶν καὶ Σταυροπηγιακῶν Μονῶν «τὰς ἰσχυούσας διὰ τὰς ἐν τῇ ἰδίᾳ αὐτῆς περιοχῇ Ἱερὰς Μονὰς διατάξεις»[50] ἡ Ἱερὰ Πατριαρχικὴ καὶ Σταυροπηγιακὴ Μονὴ τῶν Ταξιαρχῶν Γκούρας διελύθη, ὁμοῦ μετ' ἄλλων πολλῶν Πατριαρχικῶν καὶ Σταυροπηγιακῶν Μονῶν τῆς Ἠπείρου[51].

Ἡ μεγάλη ἐν Ἑλλάδι κτηματικὴ περιουσία τῆς Μονῆς Γκούρας, ὅση δὲν διηρπάγη ὑπὸ ἱεροσύλων σφετεριστῶν καὶ καταπατητῶν, ἐνισχυομένων ὑπὸ τῶν τότε πολιτικῶν καὶ ἐθνικῶν περιστάσεων, περιωρίσθη σημαντικῶς κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ Κ' αἰῶνος καὶ ἀπὸ τοῦ ἔτους 1925 καὶ ἐντεῦθεν, ὅτε διὰ τῶν Ἀγροτικῶν Νόμων[52] ἤρξαντο ἀλλεπάλληλοι κρατικαὶ ἀπαλλοτριώσεις τῶν μοναστηριακῶν κτημάτων πρὸς ἀποκατάστασιν τῶν ἀκτημόνων καλλιεργητῶν, ὡς καὶ τῶν ἐκ Μικρᾶς Ἀσίας προσφύγων, ἐξέλιπεν ἐντελῶς[53]. Ἡ ἐξέλιξις τοῦ

εὐσεβεῖς προσκυνητὰς διὰ τὴν ἱστορίαν τῆς Μονῆς. Ἀποδεχθεὶς εὐχαρίστως τὴν πρόσκλησιν παρευρέθην μετὰ τῆς οἰκογενείας μου καὶ ἠσθάνθημεν διὰ τοῦτο μεγάλην ἱκανοποίησιν καὶ ἀπερίγραπτον συγκίνησιν.

49. Βλ. κείμενον ὑπ' ἀριθ. 3/1928 Πράξεως τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ὡς αὕτη εὑρίσκεται καταχωρημένη ὑπ' αὔξοντα ἀριθ. Πρωτ. 2231 εἰς τὰ Ἀρχεῖα τοῦ Πατριαρχικοῦ Ἀρχειοφυλακίου σ. 2. Πρβλ. Βαρνάβα Τζωρτζάτου (Μητροπολίτου Κίτρους), Ἡ Καταστατικὴ Νομοθεσία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τῆς συστάσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ Βασιλείου, Ἀθῆναι 1967, σ. 50, Γερ. Κονιδάρη, Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία τῆς Ἑλλάδος, τόμ. Β', Ἀθῆναι 1970, σ. 223 καὶ 270 καὶ Χριστοφόρου Χατζῆ (Μητροπολίτου Δρυϊνουπόλεως, Πωγωνιανῆς καὶ Κονίτσης), ἔνθ' ἀνωτ., σ. 2-5.

50. Βλ. κείμενον ὑπ' ἀριθ. 3/1928 Πράξεως τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, σ. 4.

51. Πρβλ. Φ. Οἰκονόμου, Ἡ Ἐκκλησία Δρυϊνουπόλεως, Πωγωνιανῆς καὶ Κονίτσης, σ. 55. Δυνάμει τῶν ἰσχυουσῶν ἀπὸ τοῦ ἔτους 1833 διατάξεων εἰς τὴν διάλυσιν ὑπήγοντο αἱ Μοναί, αἱ ὁποῖαι εἶχον ὀλιγωτέρους τῶν ἓξ μοναχούς. Βλ. Κωνσταντίνου Οἰκονόμου τοῦ ἐξ Οἰκονόμων, Τὰ σωζόμενα Ἐκκλησιαστικὰ Συγγράμματα, τόμος Β', Ἀθῆναι 1864, σ. 236. Πρβλ. καὶ Γερασίμου Κονιδάρη, Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία τῆς Ἑλλάδος, τόμ. Β', σ. 240.

52. Βλ. Ἐμμ. Καραμανώλη, Ἀγροτικὸς κῶδιξ, Ἀθῆναι 1967, σ. 12 καὶ ἑξῆς.

53. Περὶ τῆς ἀπαλλοτριώσεως τῶν Μοναστηριακῶν κτημάτων βλ. Γερ. Κονιδάρη Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία τῆς Ἑλλάδος, τόμ. Β', σ. 271 καὶ Βλ. Φειδᾶ, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 288-289. Πρβλ. Κ.Μ. Ράλλη, Τὸ ἀναπαλλοτρίωτον τῆς ἐκκλησιαστικῆς περιουσίας, ἔκδ. Β', ἐν Ἀθήναις 1903, σ. 42 καὶ ἑξῆς, Ν. Λεβίδου, Τὰ μοναστηριακὰ ἀκίνητα κτήματα, ἐν Ἀθήναις

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κονίτσας

λεγομένου ἀναπαλλοτριώτου τῆς ἐκκλησιαστικῆς περιουσίας μαρτυρεῖ ὅτι τὰ ἀγροτικὰ κτήματα τῆς Μονῆς Γκούρας περιῆλθον διὰ τῆς ἀπαλλοτριώσεως εἰς τὸ Δημόσιον καὶ διενεμήθησαν εἰς ἀκτήμονας καὶ μὴ ἄνευ καταβολῆς ἀποζημιώσεως[54]. Διὰ τῆς ὑπ' ἀριθμ. 119337/12-12-1923 ἀποφάσεως τοῦ Ὑπουργείου Γεωργίας, δημοσιευθείσης εἰς τὴν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως, τεῦχος Β' τῆς 6-1-1924 ἐκηρύχθη ἀναγκαστικῶς ἀπαλλοτριωτέον τὸ ἐξ 7.793 Βασιλικῶν στρεμμάτων ἀγρόκτημα «Ὀστανίτσα», ἰδιοκτήτης τοῦ ὁποίου ἐτύγχανε κατὰ τὸ μεγαλύτερον μέρος αὐτοῦ ἡ Ἱερὰ Μονὴ τῶν Ταξιαρχῶν Γκούρας[55]. Ἡ κατὰ τὸ ἄρθρον 39 τοῦ ἀπὸ 3ης Ὀκτωβρίου 1924 Διατάγματος περὶ κωδικοποιήσεως τῶν Ἀγροτικῶν Νόμων Ἐπιτροπὴ Ἀπαλλοτριώσεως συνελθοῦσα ἐν Ἰωαννίνοις τὴν 19ην Δεκεμβρίου 1925, ἵνα δικάσῃ τὴν ὑπόθεσιν ἀπαλλοτριώσεως τοῦ ἀγροκτήματος «Ὀστανίτσα» ἐξήρεσεν τῆς ἀπαλλοτριώσεως «τὸ κτίριον τῆς Μονῆς Γκούρας μετὰ τῆς περιοχῆς του μὴ ὂν ἀπαραίτητον διὰ τὴν γεωργικὴν ἀποκατάστασιν τῶν κατοίκων συμφώνως τῷ ἄρθρῳ 2 τοῦ Κώδικος»[56]. Ὁ ἐν τῷ κτήματι ὑδρόμυλος τῆς Μονῆς[57] καὶ τὸ ἐντὸς τοῦ χωρίου Ὀστανίτσα Πανδοχεῖον αὐτῆς[58] ἀπηλλοτριώθησαν ὑπὲρ τῶν χωρικῶν συμφώνως μὲ τὸ ἄρθρον 4 παράγρ. 1γ τοῦ ἀπὸ 24ης Νοεμβρίου 1925 Ν.Δ.

Εἰς τὸν ὑπὸ τοῦ Δωροθέου Μητροπολίτου Λαρίσης δημοσιευθέντα Πίνακα ἀπαλλοτριωθέντων ἐκκλησιαστικῶν ἀγροτικῶν κτημάτων ἄνευ καταβολῆς ἀποζημιώσεως μέχρι τοῦδε συμπεριλαμβάνονται: α) ὑπ' αὔξ. ἀριθ. (157) Ἀγρόκτημα «Ἀστανίτσα» Ἱερᾶς Μονῆς Γκούρας ἐν Ἠπείρῳ στρέμματα 7.793[59]

1897 καὶ Χαρ. Κ. Βοζίκη, Περὶ ἀπαλλοτριώσεως Μοναστηριακῶν ἀκινήτων, ἐν Ἀθήναις 1903.

54. Βλ. Δωροθέου Μητροπολίτου Λαρίσης, Ἡ ἐξέλιξις τοῦ ἀναπαλλοτριώτου τῆς ἐκκλησιαστικῆς περιουσίας μέχρι σήμερον, Ἀθῆναι 1951, σ. 139-140.

55. Βλ. ὑπ' ἀριθ. 6/12 Φεβρουαρίου 1926 Ἀπόφασιν τῆς Ἐπιτροπῆς Ἀπαλλοτριώσεως ἀγροκτημάτων τῆς περιφερείας Ἰωαννίνων σ. 3 (Ἀκριβὲς ἀντίγραφον ἐκ τῆς Δ/νσεως Γεωργίας Ἰωαννίνων).

56. Βλ. ὑπ' ἀριθ. 6/1926 Ἀπόφασιν, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 6. Ἑπομένως τὰ μέχρι σήμερον σῳζόμενα κτίρια τῆς Μονῆς Γκούρας μετὰ τοῦ περιβόλου αὐτῆς ἐξακολουθοῦν νὰ ἀνήκουν εἰς τὴν κυριότητα, κατοχὴν καὶ χρῆσιν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Δρυϊνουπόλεως, Πωγωνιανῆς καὶ Κονίτσης.

57. Ὁ ἐν τῷ κτήματι ὑδρόμυλος τῆς Μονῆς παρεχωρήθη διὰ τὰς γεωργικὰς ἀνάγκας τοῦ Συνεταιρικοῦ Κλήρου, ἡ δὲ ἀξία του ὑπελογίσθη εἰς 28.000 δραχμάς, διότι τὸ προπολεμικόν του ἐνοίκιον ἀνήρχετο εἰς 70 εἰκοσόφραγκα κατ' ἔτος. Βλ. ὑπ' ἀριθ. 6/1926 Ἀπόφασιν, ἔνθ. ἀνωτ., σ. 11. καὶ 13.

58. Τὸ ἐν τῷ χωρίῳ Ὀστανίτσα Πανδοχεῖον τῆς Μονῆς παρεχωρήθη ὡσαύτως, ἵνα χρησιμεύσῃ διὰ τὰς γεωγικὰς ἀνάγκας τῶν ἀποκαθισταμένων διὰ τοῦ Συνεταιρικοῦ κλήρου. Ἡ ἀξία τοῦ Πανδοχείου ὑπελογίσθη εἰς δραχμὰς 2.400, διότι τὸ προπολεμικόν του ἐνοίκιον ἀνήρχετο εἰς 6 εἰκοσόφραγκα. Βλ. ὑπ' ἀριθ. 6/1926 Ἀπόφασιν ἔνθ' ἀνωτ., σ. 11 καὶ 13.

59. Βλ. Δωροθέου Μητροπολίτου Λαρίσης, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 139. Πρβλ. καὶ ὑπ' ἀριθ. 6/1926 Ἀπόφασιν τῆς Ἐπιτροπῆς Ἀπαλλοτριώσεως ἀγροκτημάτων τῆς περιφερείας Ἰωαννίνων, σ. 7.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κοντόσας

καὶ β) ὑπ' αὔξ. ἀριθμ. (198) ὅμοιον «Ὀστανίτσα» Ἱερᾶς Μονῆς Γκούρας στρέμματα 514[60]. Εἰς τὸ ὑποθηκοφυλακεῖον Κονίτσης δυστυχῶς οὐδὲν στοιχεῖον περὶ τῆς τύχης τῆς περιουσίας τῆς Μονῆς Γκούρας ὑπάρχει, καίτοι τὸ ὑποθηκοφυλακεῖον Κονίτσης λειτουργεῖ ἀπὸ τοῦ ἔτους 1914[61].

Ἡ Μονὴ τῶν Ταξιαρχῶν Γκούρας καίτοι δὲν εὑρίσκεται πλέον ἐν λειτουργίᾳ, ὅμως παρίσταται μάρτυς τῶν δεινοπαθημάτων της συνεπείᾳ καὶ τοῦ ἀσφυκτικοῦ δικτύου, τὸ ὁποῖον τὴν περιβάλλει, λόγῳ τῆς ἀπωλείας τῶν πέριξ αὐτῆς κτημάτων. Ἡ πρᾶξις τῆς Πολιτείας νὰ ἀπαλλοτριώσῃ ὁλόκληρον τὴν περιουσίαν αὐτῆς καίτοι δικαιολογεῖται ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι παρίστατο πράγματι ἀνάγκη ἀποκαταστάσεως τῶν ἀκτημόνων καλλιεργητῶν τῆς περιοχῆς[62], ἔπρεπε ὅμως νὰ ληφθῇ ὑπ' αὐτῆς καὶ πρόνοια διὰ τὴν ἀξιοπρεπῆ διατήρησιν τῆς γεραρᾶς αὐτῆς Μονῆς καὶ ὄχι νὰ ἐγκαταλειφθῇ εἰς τὴν πλήρη κατάρρευσιν καὶ τὸν ἀφανισμόν[63].

Σημερινὴ κατάστασις τῆς Μονῆς Γκούρας

Ἤδη παρῆλθον 60 καὶ πλέον ἔτη ἀφ' ὅτου ἡ Μονὴ τῶν Ταξιαρχῶν Γκούρας διελύθη, χωρὶς ἔκτοτε καὶ μέχρι σήμερον ἡ ἀθλία καὶ ἀπαράδεκτος κατάστασις αὐτῆς νὰ ἐλκύσῃ τὴν προσοχὴν τῶν ἁρμοδίων, διὰ νὰ διασωθῇ ὅ,τι τοὐλάχιστον ἀπέμεινεν ἐξ αὐτῆς[64]. Ἐκεῖ ὅπου ἄλλοτε ὑμνεῖτο καὶ ἐδοξάζετο τὸ ὄνομα τοῦ Μεγάλου Θεοῦ, ἀκούονται σήμερον γλαῦκες καὶ ἄλλα ἄγρια πουλιά, θρηνοῦντα ἐπὶ τῶν ἐρειπίων αὐτῆς. Ὁ ἐπισκεπτόμενος σήμερον τὴν Ἱερὰν αὐτὴν Μονὴν ταπεινὸς προσκυνητὴς θὰ κλαύσῃ πικρῶς διὰ τὴν ἀξιοθρήνητον κατάστασιν τοῦ ἱεροῦ αὐτοῦ Σκηνώματος, τὸ ὁποῖον οὔτε ὁ πανδαμάτωρ χρόνος ἐσεβάσθη, ἀλλ' οὔτε καὶ οἱ ὑπεύθυνοι τῆς Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας ἐμερίμνησαν διὰ τὴν διάσωσιν καὶ ἀξιοπρεπῆ διατήρησιν.

Ἀσφαλῶς ἡ πλήρης ἐγκατάλειψις τοῦ ἱεροῦ αὐτοῦ μνημείου θὰ ἀπετέλει θρησκευτικὴν καὶ ἐθνικὴν ἀγνωμοσύνην. Διὸ καὶ εἶναι παρήγορον τὸ γεγονὸς

---

60. Βλ. Δωροθέου Μητροπολίτου Λαρίσης, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 140.

61. Τὰ ἀνωτέρω μοὶ ἐγνώρισεν πάνυ εὐχαρίστως ὁ ἄμισθος ὑποθηκοφύλαξ Κονίτσης, Συμβολαιογράφος Ἰωάννης Γεωργ. Παπαϊωάννου διὰ τῆς ἀπὸ 16-11-1980 ἐπιστολῆς αὐτοῦ.

62. Πρβλ. Γερασίμου Κονιδάρη, Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία τῆς Ἑλλάδος, τόμ. Β', σ. 271 καὶ Σταύρου Γκατσοπούλου, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 53.

63. Τὴν αὐτὴν τύχην εἶχον αἱ περισσότεραι τῶν Ἱερῶν Μονῶν τῆς Ἠπείρου μετὰ τὴν ἀπαλλοτρίωσιν τῆς μοναστηριακῆς αὐτῶν περιουσίας. Πρβλ. Στ. Γκατσοπούλου, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 53 καὶ Ἀθηναγόρα, Μητροπολίτου Παραμυθίας καὶ Πάργας, Αἱ Ἱεραὶ Μοναὶ τῆς Ἠπείρου, σ. 22.

64. Ὁ Γεράσιμος Κονιδάρης γράφει ὅτι ἐγένετο πραγματικὴ σύλησις τῶν ἱερῶν σκευῶν καὶ τῶν κειμηλίων τῶν καταργηθέντων μοναστηρίων. Βλ. Γερ. Κονιδάρη, Ἐκκλ. Ἱστορία τῆς Ἑλλάδος, τόμ. Β', σ. 240.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

ὅτι τὰ ἐναπομείναντα εἰς ἡμιερειπωμένην κατάστασιν κτίρια αὐτοῦ ἤρχισαν ἀπὸ διετίας περίπου μερικῶς νὰ ἀνακαινίζωνται, χάρις εἰς τὸ ἐνδιαφέρον καὶ τὴν ἀξιέπαινον φροντίδα τῶν εὐσεβῶν κατοίκων τῆς Κοινότητος Ἀηδονοχωρίου. Πρωτοβουλίᾳ τοῦ Δημητρίου Μπόνιου[65] καὶ ἄλλων Ἀηδονοχωριτῶν, διαμενόντων ἐν Ἀθήναις, Θεσσαλονίκῃ, Ἰωαννίνοις καὶ ἀλλαχοῦ, συνεστήθη εἰδικὴ ἐπιτροπὴ διὰ τὴν ἀνακαίνισιν καὶ διατήρησιν τῆς Μονῆς Γκούρας, ὡς καὶ διὰ τὴν ἀνέγερσιν τοῦ Καθολικοῦ αὐτῆς. Εἰς τὴν προσπάθειάν των αὐτὴν οἱ εὐσεβεῖς Ἀηδονοχωρῖται ἐνθαρρύνονται καὶ ὑπὸ τοῦ θερμοτάτου ἐνδιαφέροντος, τὸ ὁποῖον ἐπιδεικνύει διὰ τὴν ἀναστήλωσιν τῆς Μονῆς καὶ ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Δρυϊνουπόλεως, Πωγωνιανῆς καὶ Κονίτσης κύριος Σεβαστιανός[66]. Ἀξιεπαίνως ἐπίσης φροντίζουν διὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς Μονῆς ὁ ἤδη συνταξιοῦχος ἱερεὺς ἐξ Ἀηδονοχωρίου π. Σωτήριος Παπαπορφυρίου, ὁ εὐλαβέστατος Γραμματεὺς τῆς Κοινότητος Ἀηδονοχωρίου Σταμάτης Δονόπουλος[67], ὁ ἀντιπρόεδρος τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐπιτροπῆς Σπυρίδων Ηύλλης καὶ ὁ ἤδη πρόεδρος τῆς ἀδελφότητος Ἀηδονοχωριτῶν Ἰωσὴφ Φ. Γκούρας [68].

Εἰς τὴν ἱστορικὴν Μονὴν τῶν Ταξιαρχῶν Γκούρας καὶ ἐν τῷ σωζομένῳ παρεκκλησίῳ τοῦ Ἁγίου Χαραλάμπους ἡ Θεία λειτουργία τελεῖται τρὶς τοῦ ἔτους: Ἤτοι α) τὴν 8ην Νοεμβρίου, ἑορτὴν τῶν Παμμεγίστων Ταξιαρχῶν, β) τὴν 10ην Φεβρουαρίου, ἑορτὴν τοῦ ἱερομάρτυρος Ἁγίου Χαραλάμπους, καὶ γ) τὴν 1ην Μαΐου, ἡμέραν καθιερωθεῖσαν ἀπὸ τοῦ ἔτους 1980, ἵνα πανηγυρίζῃ ἡ Μονὴ καὶ δίδηται οὕτω ἡ εὐκαιρία εἰς τοὺς ξένους προσκυνητὰς νὰ προσέρχωνται εἰς αὐτὴν λόγῳ τῆς ἀργίας τῆς Πρωτομαγιᾶς[69].

---

65. Τὸ θερμουργὸν ἐνδιαφέρον τοῦ Δημητρίου Μπόνιου, προέδρου τῆς ἐπιτροπῆς διὰ τὴν ἀνακαίνισιν καὶ ἀναστήλωσιν τῆς Μονῆς Γκούρας εἶμαι ὑποχρεωμένος νὰ ἐξάρω καὶ ἐκ τῶν σελίδων τῆς παρούσης ἐργασίας πρὸς ἀναγνώρισιν εἰς τὸ διηνεκὲς τῶν μεγάλων ὑπηρεσιῶν αὐτοῦ διὰ τὴν διάσωσιν τῆς Μονῆς.

66. Περὶ τοῦ Μητροπολίτου Δρυϊνουπόλεως, Πωγωνιανῆς καὶ Κονίτσης κ. Σεβαστιανοῦ βλ. σύντομον βιογραφικὸν σημείωμα εἰς «Ἡμερολόγιον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» ἔτος 1981, σ. 476, ἔκδοσις Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

67. Εἶμαι ὑποχρεωμένος καὶ ἀπὸ τῶν σελίδων αὐτῶν νὰ τονίσω τὸ ἀμέριστον ἐνδιαφέρον καὶ τὴν πολυποίκιλον συμπαράστασιν τοῦ κ. Στ. Δονόπουλου εἰς τὴν πολυετῆ ἐρευνητικὴν προσπάθειάν μου διὰ τὴν Μονὴ Γκούρας.

68. Τὸν κ. Ἰωσὴφ Γκούραν, ὡς καὶ τήν σύζυγόν του Ἰφιγένειαν, τυπογράφους ἐν Ἰωαννίνοις, εὐχαριστῶ καὶ ἐκ τῶν σελίδων τῆς παρούσης ἐργασίας, διότι εὐγενῶς καὶ προθύμως ἀνέλαβον τὴν ἐκτύπωσιν αὐτῆς.

69. Τὰς λειτουργικὰς ἀνάγκας τῆς Μονῆς σήμερον ἐξυπηρετεῖ ὁ Αἰδεσιμώτατος ἱερεὺς τῆς Ἐνορίας Ἁγίων Ἀποστόλων Ἀηδονοχωρίου Κονίτσης π. Σπυρίδων Ράγγας.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κονίτσας

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'

ΚΑΘΟΛΙΚΟΝ ΣΚΕΥΟΦΥΛΑΚΙΟΝ ΚΑΙ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ

1. Τὸ Καθολικὸν τῆς Μονῆς

Εἰς τὴν ἀνατολικὴν πλευρὰν τοῦ περιβόλου τῆς Μονῆς καὶ ἐπὶ τῶν ἀποκρήμνων φυσικῶν βράχων, ὕψους 50 καὶ πλέον μέτρων, ὑψοῦται σχεδὸν εἰς τὸν ἀέρα μεγαλοπρεπὴς καὶ θαυμάσιος ὁ Ναὸς τῆς Μονῆς. Ἐκ τῆς θέσεως αὐτῆς τὸ Καθολικὸν τῆς Μονῆς ἦτο πανταχόθεν ὁρατὸν καὶ ἐδέσποζεν ἐφ' ὁλοκλήρου τῆς περιοχῆς[1]. Ἡ ἀνέγερσίς του εἰς τὴν περίοπτον αὐτὴν θέσιν, ὅπου ἡ θέα τοῦ ἰλιγγιώδους ὕψους ἀφαρπάζει καὶ σήμερον τὸν ἐπισκέπτην τῆς Μονῆς[2] ἐξυπηρέτει πολλοὺς σκοπούς. Ὁ κτίτωρ ἐνδεχομένως ἠθέλησε νὰ κάνῃ κάθε δυνατὴν οἰκονομίαν χώρου[3]. Ἡ τοῦ σημερινοῦ κτίσματος προϋπῆρχεν ἕτερον καὶ ἑπομένως ἠναγκάσθη ἐκ λόγων εὐλαβείας καὶ παραδόσεως νὰ σεβασθῇ τὴν ἱερότητα τοῦ χώρου, παρὰ τὸ ἀπότομον καὶ κρημνῶδες τῶν βράχων. Ἡ λόγῳ τῆς στρατηγικῆς καὶ φρουριακῆς θέσεως τῆς Μονῆς νὰ εἶναι δυνατὴ ἡ χρησιμοποίησίς του κατὰ τὰς πολεμικὰς ἐπιχειρήσεις τῶν χρόνων ἐκείνων[4].

Τὸ Καθολικὸν τῆς Μονῆς Γκούρας ἀφιερωθὲν ἐξ ἀρχῆς ὑπὸ τῶν ἱδρυτῶν αὐτῆς πρὸς τιμὴν τῶν Παμμεγίστων Ταξιαρχῶν Μιχαὴλ καὶ Γαβριὴλ ἐπυρπολήθη ὑπὸ τῶν Τούρκων μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1829-1830. Διὸ καὶ δὲν δυνάμεθα νὰ περιγράψωμεν τὴν ἀρχικὴν μορφὴν αὐτοῦ[5]. Περὶ τῶν συνθηκῶν, ὑπὸ τὰς ὁποίας ἐπυρπολήθη ὁ ἀρχικὸς Ναὸς τῆς Μονῆς ὁ Ἰ. Λαμπρίδης γράφει ὅτι «ὁ Ἀλῆκος Λιάμτσης, υἱὸς τοῦ Μουχουρνδὰρ Μπούτση καταδιωκόμενος ὑπὸ τῆς

1. Βλ. Κ. Καλοκύρη, Γενικὴ θεώρησις τῆς Βυζαντινῆς ἀρχιτεκτονικῆς, ζωγραφικῆς καὶ γλυπτικῆς, ἐν Ἀθήναις 1963, σ. 58 καὶ ἑξῆς.

2. Ὁ Στ. Γκατσόπουλος ἀναφερόμενος εἰς τὸν περίλαμπρον Ναὸν τῆς Μονῆς Γκούρας γράφει ὅτι «τοῦ ἡμιτελοῦς τούτου περιλάμπρου καὶ μεγαλοπρεποῦς ναοῦ θαυμάζει, ὁ ἐπισκεπτόμενος σήμερον τὴν Μονήν, τὴν ὡραίαν καὶ ἄφθαστον ἀρχιτεκτονικήν, ἀπορεῖ δὲ καὶ ἐξίσταται, πῶς ἔκτιζον οἱ ἀείμνηστοι ἐκεῖνοι κτίσται εἰς τὰ χείλη παμμεγέθους καὶ πανυψήλου βράχου, ἐκ τῆς κορυφῆς τοῦ ὁποίου καταλαμβάνεται ἀπὸ ἴλιγγον, ὁ παρατηρῶν τὴν βάσιν αὐτοῦ!» Βλ. Στ. Γκατσοπούλου, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 32.

3. Βλ. Α. Ὀρλάνδου, Μοναστηριακὴ Ἀρχιτεκτονική, σ. 30.

4. Πρβλ. Α. Ὀρλάνδου, Μοναστηριακὴ Ἀρχιτεκτονική, σ. 7.

5. Ὁπωσδήποτε ὁ ἀρχικὸς Ναὸς τῆς Μονῆς Γκούρας, ἐὰν ἐσώζετο σήμερον, θὰ ἀπετέλει σοβαρὰν πηγὴν διὰ τὸν μελετητὴν τῆς ἱστορίας αὐτῆς.

Δημοσία Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Κυβερνήσεως (1829-1830) ἠναγκάσθη νὰ κλεισθῇ εἰς τὴν ὀχυρὰν ταύτην Μονὴν καὶ ἠμύνετο ἐπὶ 20 ἡμέρας. Ἐδραπέτευσε δ' ἐκ ταύτης μετὰ τὴν πυρπόλησιν τῆς ἐκκλησίας ὑπὸ τῶν αὐτοκρατορικῶν. Διεσώθη ὅμως ἐκ τῆς πυρπολήσεως τὸ παρεκκλήσιον τοῦ Ἁγίου Χαραλάμπους, εἰς ὃ μέχρι τοῦ νῦν ἐκκλησιάζονται οἱ ἐν τῇ Μονῇ ταύτῃ»[6]. Τοῦ ἀρχικοῦ Ναοῦ τῆς Μονῆς Γκούρας, ὁ ὁποῖος εἶχεν ἀνεγερθῇ εἰς μεταβυζαντινοὺς ἤδη χρόνους, οὐδὲν ἴχνος περιεσώθη μέχρις ἡμῶν[7]. Ἐπὶ τῶν θεμελίων αὐτοῦ ἤρχισε νὰ κτίζηται μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1854-1857 νέος Ναὸς τῶν Ταξιαρχῶν[8], ὁ ὁποῖος δυστυχῶς ἔμεινεν ἡμιτελής, συνεπείᾳ τῆς διακοπῆς τῶν ἐκ Ρουμανίας προσόδων τῆς Μονῆς Γκούρας[9].

Τὸ ἐκ βάθρων ἀνακαινισθέν[10] καὶ σῳζόμενον μέχρι σήμερον ἡμιτελὲς[11] Καθολικὸν τῆς Μονῆς Γκούρας ἐξ ἀπόψεως ἀρχιτεκτονικῆς συνθέσεως εἶναι ἐπίμηκες ὀρθογώνιον συνολικῶν ἐσωτερικῶν διαστάσεων 14, 40 × 8,30 μ. Ὁ εἰσερχόμενος εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ Ναοῦ διὰ τῆς κυρίας εἰσόδου, θεᾶται ἔμπροσθεν αὐτοῦ ὅλην τὴν ἔκτασιν τοῦ οἰκοδομήματος μέχρι τοῦ Ἁγίου Βήματος. Πρὸς ἀνατολὰς καταλήγει εἰς μίαν κόγχην ἐξωτερικῶς τρίπλευρον καὶ ἐσωτερικῶς ἡμικυκλικήν. Εἰς τὴν δυτικὴν πλευρὰν του ἡ βάσις ὑπερκειται τοῦ ἐδάφους τῆς αὐλῆς εἰς ὕψος 1,20 μ. Εἰς τὸ μέσον τῆς πλευρᾶς αὐτῆς ἠνοίγετο ἡ μόνη θύρα τοῦ Ναοῦ, καθ' ὅσον δὲν ἦτο δυνατὴ ἡ εἴσοδος εἰς τὸν κυρίως Ναὸν ἄλλως, εἰ μὴ μόνον διὰ τοῦ προνάου αὐτοῦ[12].

Τὸ ἐξωτερικὸν τοῦ Ναοῦ αὐστηρὸν εἰς ἐμφάνισιν, κατὰ τὴν γενικὴν αὐτοῦ

---

6. Βλ. Ἰ. Λαμπρίδου, Ἱερὰ ἐν Ἠπείρῳ Σκηνώματα, σ. 18, σημ. 1. Πρβλ. καὶ Ν. Δήμου, «Ἀηδονοχώριον Ἰωαννίνων», Ἠπειρωτικὰ Νέα, 4/1-9-1971. Τὰ ἀνωτέρω ἐπιβεβαιώνονται καὶ ἐξ ἐγγράφων τοῦ Πατριαρχικοῦ Ἀρχειοφυλακίου πρὸς τοὺς Ἡγουμένους τῶν ἐν Βλαχίᾳ Μετοχίων Βάλιας καὶ Σταυρουπόλεως περὶ τοῦ ἡγουμένου τῆς Μονῆς Γκούρας Παϊσίου. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον Ἰουνίου 1832, σ. 181.

7. Μόνον ὀλίγα λείψανα λίθων καὶ κεράμων διεσκορπισμένων εἰς τὰ πέριξ ἀνεύρομεν κατὰ τὰς ἐπισκέψεις ἡμῶν. Κάτωθεν τοῦ κρημνοῦ τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς ἀνεύρομεν στογγύλην τετρὰν ἐκ πωρολίθου διαστάσεων 0,40 × 0,20μ. πλάτος καὶ ἡ ὁποία ἀποτελεῖ μέρος κίονος τοῦ ἀρχικοῦ Καθολικοῦ τῆς Μονῆς Γκούρας.

8. Βλ. Ἰ. Λαμπρίδου, Ἱερὰ ἐν Ἠπείρῳ Σκηνώματα, σ. 16, 33. Πρβλ. Φ. Οἰκονόμου, Ἡ ἐν Ἠπείρῳ Ἐκκλησία Δρυϊνουπόλεως, Πωγωνιανῆς καὶ Κονίτσης, σ. 450 καὶ Στ. Γκατσοπούλου, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 32.

9. Πρβλ. Στ. Γκατσοπούλου, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 32.

10. Περὶ τῆς ἐκ βάθρων ἀνακαινίσεως τοῦ Καθολικοῦ τῆς Μονῆς Γκούρας ὁμιλοῦν καὶ τὰ ἐν τῷ Πατριαρχικῷ Ἀρχειοφυλακίῳ σῳζόμενα Πατριαρχικὰ ἔγγραφα.

11. Ὁ Ἰ. Λαμπρίδης γράφει ὅτι ὁ Ναὸς τῆς Μονῆς τῶν Ταξιαρχῶν Γκούρας «ἔμεινεν ἡμιτελής, ἐπειδὴ τὸ χρῆμα ἐκ Βλαχίας ἀτάκτως ἤρχετο καὶ οἱ διαχειρισταὶ αὐτοῦ πρὸς ἐξόφλησιν εἰκονικῶν χρεῶν διέθετον τοῦτο». Βλ. Ἰ. Λαμπρίδου, Ἱερὰ ἐν Ἠπείρῳ Σκηνώματα, σ. 18. Διὰ τὴν ὁλοκλήρωσιν τοῦ ἡμιτελοῦς Καθολικοῦ τῆς Μονῆς Γκούρας οἱ εὐσεβεῖς χριστιανοὶ τῆς περιοχῆς ἐξητήσαντο τὴν συνδρομὴν καὶ βοήθειαν τοῦ Ὑπουργείου Πολιτισμοῦ καὶ Ἐπιστημῶν.

12. Ἡ ἰδιοτυπία αὐτή, παρατηρουμένη καὶ εἰς ἄλλους Ναούς, εὑρίσκει τὴν ἐξήγησίν της εἰς τὴν ἀνώμαλον διαμόρφωσιν τοῦ ἐδάφους τῆς Μονῆς.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κονίτσας

θεώρησιν, παρουσιάζει ἐπιμελῆ τοιχοδομίαν καὶ περίτεχνον διακόσμησιν. Ἡ κατασκευὴ τῶν ἐξωτερικῶν τοίχων εἶναι ἐκ τῶν λαμπροτέρων δειγμάτων πλινθοπερικλείστου τοιχοποιΐας. Οἱ τοῖχοι, πάχους 1, 20μ. ἀποτελοῦνται ἐξ ἐπιμελῶς κατειργασμένων ἀσβεστολίθων, ἡ ὅλη δὲ ἐπιφάνεια αὐτῶν ἀποκτᾶ ἰδιαιτέραν χάριν, ἐκτεινομένη ἐν εἴδει ὁμοιομόρφου τάπητος. Ἡ ἀνατολικὴ ὄψις τοῦ Ναοῦ εἶναι ἡ ἐντονώτερον διακοσμημένη ἐξωτερικὴ αὐτοῦ ἐπιφάνεια, κατὰ παγίαν τακτικὴν τῶν ἀρχιτεκτόνων τῶν Βυζαντινῶν καὶ μεταβυζαντινῶν ναῶν τῆς Ἠπείρου. Εἰς τοὺς σωζομένους σήμερον ἡμιτελεῖς ἐξωτερικοὺς τοίχους τοῦ Καθολικοῦ τῆς Μονῆς Γκούρας (ὕψους 1,70 μ.) ὑπάρχουν πολεμίστραι, αἱ ὁποῖαι εἶχον κατασκευασθῆ δι' ἀμυντικοὺς λόγους.

Γενικῶς ἐκ τῆς τέχνης τοῦ σωζομένου χριστιανικοῦ αὐτοῦ ἡμιτελοῦς οἰκοδομήματος ἐπαληθεύεται ἡ μαρτυρία τῶν ἱστορικῶν πηγῶν ὅτι ἡ Ἤπειρος καὶ ἰδία ἡ Βόρειος ἦτο κέντρον φημισμένων καὶ ἱκανῶν μαστόρων[13].

2. *Τὸ παρεκκλήσιον τοῦ Ἁγίου Χαραλάμπους*

Εἰς τὴν βορείαν πλευρὰν τοῦ περιβόλου τῆς Μονῆς, ἔνθα ἡ διαμόρφωσις τοῦ ἐδάφους ἀπέκλειε τὴν ἀνέγερσιν οἱουδήποτε κτίσματος, εὑρίσκεται μέχρι σήμερον τὸ παρεκκλήσιον τοῦ Ἁγίου Χαραλάμπους. Ἡ ἀνοικοδόμησις τοῦ παρεκκλησίου τούτου εἶναι συνδεδεμένη μὲ τὴν γνωστὴν τεχνικὴν τῆς μοναστηριακῆς ἀρχιτεκτονικῆς, κατὰ τὴν ὁποίαν γίνεται κάθε δυνατὴ ἐξοικονόμησις χώρου καὶ ὑλικῶν, ὥστε νὰ συμπληροῦται δι' αὐτοῦ καὶ ἡ πρὸς βορρᾶν προάσπισις τῆς Μονῆς[14].

Πότε ἀνῳκοδομήθη ὁ ναΐσκος αὐτὸς δὲν γνωρίζομεν. Πάντως, ὡς συνάγεται ἐκ τῆς πλινθοπεριβλήτου τοιχοποιΐας καὶ τῶν σωζομένων ἁγιογραφιῶν, τὸ οἰκοδόμημα αὐτὸ ἀνήκει εἰς τοὺς μεταβυζαντινοὺς χρόνους καὶ πρέπει νὰ ὑπῆρχε περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ 17ου αἰῶνος[15]. Ὁ ναΐσκος αὐτὸς τιμώμενος ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἁγίου Χαραλάμπους, εἶναι ἐκτισμένος εἰς ρυθμὸν μονοκλίτου βασιλικῆς. Γενικῶς θεωρούμενον τὸ ἐξωτερικὸν τοῦ ἐκκλησιδίου αὐτοῦ παρουσιάζει μεγάλο ἐνδιαφέρον ὡς πρὸς τὴν διαμόρφωσιν τῆς ἐκ πέτρας ἀμφικλινοῦς στέγης του, ἡ ὁποία κοσμεῖται ὑπὸ πεπλατυσμένου καὶ ἐλαφρῶς ἐφθαρμένου Σταυροῦ ἐκ λαξευτοῦ πωρολίθου[16].

---

13. Πρβλ. Ἀπ. Βακαλοπούλου, ἔνθ' ἀνωτ., τόμ. Β', σ. 209-210.

14. Βλ. Α. Ὀρλάνδου, Μοναστηριακὴ Ἀρχιτεκτονική, σ. 11.

15. Κατὰ τὴν ἐν ἔτει 1829-30 ἐπισυμβᾶσαν ἐν τῇ Μονῇ πυρκαϊὰν διεσώθη τὸ παρεκκλήσιον τοῦ Ἁγίου Χαραλάμπους καὶ εἰς τὸ ὁποῖον μέχρι σήμερον τελεῖται ἡ θεία λειτουργία. Πρβλ. Κ.Ν. Δήμου, Ἀηδονοχώριον Ἰωαννίνων, Ἠπειρωτικὰ Νέα, 4/1-9-1971.

16. Ἡ ὑποκατάστασις τῆς πλίνθου διὰ λαξευτοῦ πωρολίθου εἶναι χαρακτιριστικὸν φαινόμενον εἰς τὴν ἀρχιτεκτονικὴν τῶν Βυζαντινῶν ναῶν. Πρβλ. Α. Ὀρλάνδου, Ἡ ἐν Βοιωτίᾳ Μονὴ τοῦ Σαγματᾶ, ἐν A.B.M.E, τόμ. Ζ' (1951), τεῦχ. 1, σ. 94.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόντσας

Εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τὸ παρεκκλήσιον τοῦ Ἁγίου Χαραλάμπους παρουσιάζει, παρὰ τὸν λιτὸν καὶ πτωχὸν αὐτοῦ διάκοσμον, ξεχωριστὴν ἐντύπωσιν. Ὁλόκληρον τὸ Ἅγιον Βῆμα διαστάσεων 2,50 μῆκος × 4,25 πλάτος καὶ 4,60 ὕψος εἶναι τρίκογχον ἁγιογραφημένον[17]. Ἐντὸς τῆς μεσαίας κόγχης εὑρίσκεται ἡ Ἁγία Τράπεζα καὶ ἄνωθεν αὐτῆς ἡ εἰκὼν τῆς Πλατυτέρας, ἡ ὁποία εἶναι κατεστραμμένη κατὰ τὸ μεγαλύτερον μέρος αὐτῆς. Διακρίνονται μόνον τὰ γράμματα ΜΗΡ ΘΟΥ, Η ΠΛΑΤΥΤΕΡΑ ΤΩΝ ΟΥΡΑΝΩΝ, ὡς καὶ αἱ χεῖρες τῆς Παναγίας, ἐνῷ αἱ κάτωθεν αὐτῆς μορφαὶ τῶν ἱεραρχῶν Μεγάλου Βασιλείου ἀριστερὰ καὶ Μεγάλου Ἀθανασίου δεξιὰ διατηροῦνται καλῶς[18]. Εἰς τὴν δεξιὰν καὶ ἀριστερὰν κόγχην τὸ κοίλωμα εἶναι μικρότερον καὶ ἄρχεται ἀπὸ τοῦ ὕψους τῆς Ἁγίας Τραπέζης. Εἰς τὴν Πρόθεσιν εἰκονίζεται ὁ Χριστὸς εἰς τὴν Ἄκραν Ταπείνωσιν καὶ ἑκατέρωθεν ἡ Παναγία (ἀριστερά) καὶ ὁ Ἰωάννης (δεξιά). Ὑπεράνω τῆς κεντρικῆς καὶ ἀριστερᾶς κόγχης ὑπάρχουν φεγγίτες, ἐνῶ εἰς τὸ δεξιὸν μέρος τοῦ Ἁγίου Βήματος πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ περιβόλου τῆς Μονῆς ὑπάρχει μικρὸν παράθυρον. Κάτωθεν αὐτοῦ καὶ εἰς τὸ ὕψος τῆς Ἁγίας Τραπέζης ὑπάρχουν εἰσέτι μικρὰ κόγχη καὶ χωνευτήριον, ὡς καὶ ἄλλη μικροτέρα διὰ τὸ θυμιατήριον.

Εἰς τὸ δεξιὸν τοῦ ἱεροῦ Βήματος καὶ κάτωθεν τοῦ δαπέδου σῴζεται μέχρι σήμερον θολωτὴ κρύπτη βάθους δύο περίπου μέτρων, συγκοινωνοῦσα διὰ καταπακτῆς καὶ ἔχουσα χωρητικότητα 50 ἀνθρώπων ἱσταμένων[19].

Ὁ ναΐσκος διασῴζει τὸ ἀρχικὸν ξύλινον τέμπλον του. Ἡ μορφὴ καὶ ἡ τεχνικὴ τοῦ τέμπλου ἀκολουθεῖ εἰς γενικὰς γραμμὰς τὴν ἐντοπίαν ἠπειρωτικὴν παράδοσιν. Εἰς τὸ ἄνω μέρος του καὶ ἐπὶ τῶν τοξοειδῶν ἀνοιγμάτων σῴζονται μέχρι σήμερον αἱ εἰκόνες τοῦ Δωδεκαόρτου εἰς δύο σειράς: Ἄνω· Ἡ Γέννησις τῆς Θεοτόκου, Τὰ εἰσόδια τῆς Θεοτόκου, ἡ Ἔγερσις τοῦ Λαζάρου, ἡ Ἀνάστασις, ὁ Εὐαγγελισμὸς τῆς Θεοτόκου, ἡ Ἁγία Τριάς, ἡ Περιτομὴ τοῦ Χριστοῦ, ἡ Ἁγία Πεντηκοστή, ἡ Κοίμησις τῆς Θεοτόκου καὶ ὁ Μυστικὸς Δεῖπνος. Κάτω· Ἡ Ὑπαπαντὴ τοῦ Χριστοῦ, Κυριακὴ τῶν Μυροφόρων, ἡ Γέννησις τοῦ Προδρόμου, ὁ Ἅγιος Παῦλος καὶ ὁ Ἅγιος Πέτρος, ἡ Βαϊοφόρος, τὸ Ἅγιον Μανδήλιον, ἡ Ψηλάφησις τοῦ Θωμᾶ, ἡ Μεταμόρφωσις, ἡ Μεσοπεντηκοστή, ἡ Ἀνάληψις καὶ ἡ τελευταία ἐλλείπει[20]. Αἱ εἰκόνες τοῦ Δωδεκαόρτου

17. Ἀτυχῶς ὁ χρόνος καὶ ἡ ὑγρασία ἠλλοίωσαν μεγάλο μέρος ἐκ τῶν ἁγιογραφιῶν τοῦ Ἁγίου Βήματος.

18. Περὶ τῆς ἀρχαιολογικῆς, αἰσθητικῆς καὶ δογματικῆς ἑρμηνείας τῆς βυζαντινῆς ζωγραφικῆς βλ. Κ. Καλοκύρη, Ἡ οὐσία τῆς Ὀρθοδόξου Ἁγιογραφίας (Ἀρχαιολογική, Αἰσθητικὴ καὶ Δογματικὴ ἑρμηνεία τῆς βυζαντινῆς ζωγραφικῆς), Ἀθῆναι 1962.

19. Ἡ κρύπτη αὐτὴ ἐχρησίμευε διὰ τὴν ἀπόκρυψιν πολυτίμων ἱερῶν κειμηλίων, ὡς καὶ διὰ τὴν καταφυγὴν τοῦ προσωπικοῦ τῆς Μονῆς εἰς στιγμὰς κινδύνων ἐξ αἰτίας ἐπιδρομῶν ἀτάκτων Τουρκαλβανικῶν στοιχείων.

20. Ἡ ἐλλείπουσα ἐκ τῆς θέσεως τοῦ Δωδεκαόρτου εἰκὼν δὲν εὑρίσκεται σήμερον ἐντὸς τοῦ παρεκκλησίου δι' ἐνδεχομένην χρησιμοποίησίν της εἰς λειτουργικὰς ἀνάγκας τῆς Μονῆς. Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἀφῃρέθη ὑπὸ βεβήλου χειρὸς δι' ἰδιοτελεῖς σκοπούς.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κοντοσας

(διαστάσεων 0,50 × 0,35 μ.) περιβάλλονται ὑπὸ δύο διακοσμητικῶν ζωνῶν, ἀποτελουμένων ἀπὸ ἀνάγλυφον ἐλισσομένην κληματίδα μετὰ σταφυλῶν[21]. Ἀκολουθοῦν αἱ 3 εἰκόνες τοῦ Δεσποτικοῦ, ἤτοι ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Πρόδρομος καὶ ἡ Σύναξις τῶν Ἀρχαγγέλων δεξιά, ἐνῷ ἀριστερὰ τοῦ βημοθύρου ὑπάρχει ἡ εἰκὼν τοῦ Ἁγίου Χαραλάμπους (αἱ 3 εἰκόνες εἶναι διαστάσεων ὕψ. 0,70 μ. καὶ πλ. 0,85 μ.). Τὰ πλαίσια τῶν εἰκόνων τοῦ Δεσποτικοῦ καὶ τοῦ Δωδεκαόρτου, εἶναι ὀρθογωνίου σχήματος[22].

Ἡ Ὡραία Πύλη (πλ. 0,74 μ.) καθὼς καὶ τὰ παραπόρτια εἶναι τοξωτά, ἀκολουθοῦντα καὶ αὐτὰ παλαιότερα πρότυπα. Ἐπὶ τοῦ διφύλλου βημοθύρου (ὕψ. 1, 35 μ. καὶ πλάτ. 0,74 μ.) εἰκονίζονται ὁ Χριστὸς καὶ ἡ Παναγία[23], τὸ γνωστὸν θέμα τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου καὶ κάτω ἐξ ἀριστερῶν πρὸς τὰ δεξιὰ οἱ ἅγιοι Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος καὶ ὁ Μέγας Βασίλειος.

Πλησίον τῆς εἰκόνος τοῦ Ἁγίου Χαραλάμπους καὶ ἐπὶ τοῦ τοίχου τῆς βορείας πλευρᾶς εἶναι ἀνηρτημένη μικρὰ εἰκὼν διαστάσεων 0,32 × 0,29 μ. καὶ ἡ ὁποία παρουσιάζει τὸν Ἅγιον Ἰγνάτιον τὸν Θεοφόρον καὶ τὸν Χριστὸν εὐλογοῦντα. Ἡ εἰκὼν αὕτη φέρει τὴν ἑξῆς ἐπιγραφήν: «Δέησις τοῦ πανωσιωτάτου ἡγουμένου Ἰγνατίου τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Γκούρας 1860 Μαρτίου 7»[24].

Ὁ κυρίως Ναὸς τοῦ παρεκκλησίου ἔχει διαστάσεις 4,40 × 4,25 μ. πλάτος καὶ ὕψος 4,60 μ. τὸ δὲ δάπεδόν του εἶναι ἐστρωμένον διὰ μεγάλων πλακῶν ποικίλων διαστάσεων. Ἀριστερὰ καὶ δεξιὰ φέρει δύο μικρὰ παράθυρα διὰ τὸν φωτισμόν του. Εἰς τὸ νότιον μέρος του ὑπάρχουν 3 στασίδια, τὸ ἀναλόγιον καὶ ἡ κυρία εἴσοδος, ἐνῷ εἰς τὸ βόρειον μέρος ὑπάρχουν 6 στασίδια. Εἰς τὸν Δυτικὸν τοῖχον τοῦ κυρίως Ναοῦ τοῦ Παρεκκλησίου, ὁ ὁποῖος ἐφάπτεται τοῦ ὑπογείου τοῦ κελλίου τοῦ ἡγουμένου[25], ὑπάρχουν 6 στασίδια. Εἰς τὸ μέσον ἀντὶ πολυελαίου ὑπάρχει ἕνα τετράφωτον.

---

21. Γενικῶς περὶ τέμπλων βλ. Κ. Καλοκύρη, Εἰσαγωγὴ εἰς τὴν Χριστιανικὴν καὶ Βυζαντινὴν Ἀρχαιολογίαν. (Ἡ τέχνη ἀνατολῆς καὶ Δύσεως), Θεσσαλονίκη 1970, σ. 63 καὶ ἑξῆς, Τοῦ ἰδίου, Ἐξέχοντα μεταβυζαντινὰ τέμπλα τοῦ Ἁγίου Ὄρους, στὴν «Ἀθωνικὴ πολιτεία», Θεσσαλονίκη 1964 καὶ Εὐστρ. Τσαπαρλῆ, Ξυλόγλυπτα τέμπλα Ἠπείρου 17ου-α' ἡμίσεος 18ου αἰ. Πρόστυπα ξυλόγλυπτα, Ἀθῆναι 1980.

22. Ἅπασαι αἱ εἰκόνες τοῦ τέμπλου εἶναι καλῆς τέχνης, διατηροῦνται καλῶς καὶ ἀνήκουν τοὐλάχιστον εἰς τὸν 18ον ἢ 19ον αἰῶνα.

23. Εἶναι χαρακτηριστικὸν ὅτι ἐκ τοῦ Δεσποτικοῦ ἐλλείπουν αἱ εἰκόνες τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς Παναγίας.

24. Παρατηρητέον ἐνταῦθα ὅτι οἱ ἀριθμοὶ 8 καὶ 6 εἰς τὴν χρονολογίαν τῆς ἐπιγραφῆς 1860 κατὰ τὸ ἥμισυ εἶναι ἐφθαρμένοι καὶ δυσδιάκριτοι.

25. Εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ μικρὰ κρυφὴ εἴσοδος ὡδήγει εἰς τὴν ὀροφὴν τοῦ παρεκκλησίου, χρησιμεύουσα ὡς φαίνεται διὰ τὴν ἀπόκρυψιν ἢ καὶ τὴν διαφυγὴν τοῦ ἡγουμένου καὶ τῶν μοναχῶν εἰς περιπτώσεις ἐπιθέσεων κατὰ τῆς Μονῆς.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κάντσας

3. Τὸ Σκευοφυλάκιον τῆς Μονῆς

Δυστυχῶς δὲν περιεσώθη μέχρις ἡμῶν ὁ κατάλογος, τὸ λεγόμενον «Βρέβιον»[26] τῆς Μονῆς, ὥστε νὰ γνωρίζωμεν ὅλα τὰ ἱερὰ κειμήλια αὐτῆς. Δυνάμεθα ὅμως μετὰ βεβαιότητος νὰ εἴπωμεν ὅτι ἡ Μονὴ εἶχε πλούσιον σκευοφυλάκιον, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ὑπῆρχον ἀνεκτίμητοι θησαυροὶ ἱερῶν σκευῶν καὶ ἄλλων ἀντικειμένων.

Δὲν γνωρίζομεν εἰς ποίαν ἐποχὴν καὶ ὑπὸ ποίας συνθήκας τοῦ πολυκυμάντου βίου τῆς Μονῆς Γκούρας ἀπωλέσθησαν σχεδὸν ἅπαντα τὰ πολύτιμα ἱερὰ αὐτῆς κειμήλια καὶ σκεύη[27].

Τὰ κειμήλια τῆς Μονῆς Γκούρας τὰ περισωθέντα μέχρις ἡμῶν καὶ φυλασσόμενα σήμερον λόγῳ τῆς διαλύσεώς της εἰς τὴν κεντρικὴν Ἐκκλησίαν τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων Ἀηδονοχωρίου Κονίτσης εἶναι ἐλάχιστα[28]. Μεταξὺ αὐτῶν τὰ σημαντικώτερα τὰ ὁποῖα ἀνεύρομεν εἶναι:

α) Φορηταὶ εἰκόνες: 1) Εἰκὼν τοῦ Ταξιάρχου Μιχαὴλ διαστάσεων 1,10 μ. × 0,68 μ. Ἡ ἀξιολόγου ἀρχαιολογικῆς ἀξίας εἰκὼν αὕτη παρουσιάζει τὸν ἀρχάγγελον Μιχαὴλ ὁλόσωμον, κρατοῦντα ἐπὶ μὲν τῆς δεξιᾶς χειρὸς τὸ ξίφος ἐπὶ δὲ τῆς ἀριστερᾶς στρογγύλην σφαῖραν. Εἰς τὸ ἄνω μέρος αὐτῆς ἀναγράφεται «ΜΙΧΑΗΛ ΑΡΧΙΣΤΡΑΤΙΓΟΣ»[29], εἰς δὲ τὸ κάτω δεξιὸν ἄκρον φέρει ταινίαν χρυσῆν, ἐπὶ τῆς ὁποίας ὑπάρχει ἡ ἐπιγραφή: «Δέησις τοῦ δούλου τοῦ Θεοῦ Παϊσίου ἱερομονάχου 1796 Νοεμβρίου 10»[30]. Ἡ εἰκὼν τοῦ Ἀρχαγγέλου Μιχαὴλ διατηρεῖται καλῶς, ἐξαιρέσει φθορῶν τινων, τὰς ὁποίας ὑπέστη κατὰ τὸ παρελθόν. Ἀπὸ καλλιτεχνικῆς ἀπόψεως εἶναι ἔργον ἀξιόλογον· ἡ ἁπλῆ καὶ μεγαλοπρεπὴς σύνθεσίς του, ἡ καλὴ ἐκτέλεσις καὶ ἡ ὡραία ἔκφρασις τοῦ προσώπου μαρτυροῦν ὅτι εἶναι εἰκὼν ποιότητος, προερχομένη ἀπὸ καλὸν

26. Περὶ τῶν βρεβίων τῶν Μονῶν βλέπε Κ. Μανάφη, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 114-115.

27. Γενικῶς οἱ πολύτιμοι θησαυροὶ τῶν Ἠπειρωτικῶν Μονῶν ἢ κατεστράφησαν ὑπὸ ἀδαῶν ἢ ἐσυλήθησαν καὶ ἐπωλήθησαν παρὰ ἱεροκαπήλων λυμαιώνων τῆς περιοχῆς. Πρβλ. καὶ Ἰ. Θ. Κολιτσάρα, Κῶδιξ Εὐαγγελίου Μολυβδοσκεπάστου, Η.Χ., 15 (1940), σ. 161.

28. Ἡ ἀσφαλὴς διαφύλαξις τῶν ἐλαχίστων κειμηλίων τῆς ἱστορικῆς Μονῆς Γκούρας εἶναι χρέος ὅλων τῶν ὑπευθύνων τῆς περιοχῆς. Καλὸν θὰ ἦτο νὰ κατασκευασθῇ κειμηλιοθήκη καὶ νὰ τοποθετηθοῦν ἐντὸς αὐτῆς ὅλα τὰ σωζόμενα ἱερὰ σκεύη τῆς πάλαι ποτὲ διαλαμψάσης Μονῆς Γκούρας.

29. Διετήρησα τὴν ὀρθογραφίαν τῆς ἐπιγραφῆς, ἡ ὁποία εἶναι γεγραμμένη διὰ Βυζαντινῆς μεγαλογραμμάτου γραφῆς.

30. Ὁ ἀριθμὸς '7' εἰς τὴν χρονολογίαν 1796 εἶναι ἐλαφρῶς ἐφθαρμένος, διὸ καὶ μέχρι σήμερον ἐθεωρεῖτο ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων ὡς '1' ἀναγινώσκοντες ἀντὶ τοῦ ὀρθοῦ 1796 ὡς ἔτος χρόνου κατασκευῆς τὸ 1196. Ἐνταῦθα δέον νὰ παρατηρήσωμεν ὅτι κάτωθεν τῆς σημερινῆς ἐπιγραφῆς ὑπῆρχε παλαιοτέρα, ἡ ὁποία ἄγνωστον διὰ ποίους λόγους ἐκαλύφθη διὰ νεωτέρου ἐπιχρίσματος.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κονίτσας

καλλιτέχνην[31].

2) Εἰκὼν τῆς Θεοτόκου διαστάσεων 0,75 μ. × 0,50 μ., εὑρισκομένη σήμερον ἐν τῷ προσκυνηταρίῳ τοῦ 'Ενοριακοῦ Ναοῦ 'Αγίων 'Αποστόλων τοῦ χωρίου 'Αηδονοχωρίου Κονίτσης. 'Η ἀξιόλογος καὶ λίαν ἐνδιαφέρουσα εἰκὼν αὕτη παρουσιάζει ἐν προτομῇ εἰς αὐστηρὸν εἰκονογραφικὸν ἀνάγλυφον τύπον τὴν Θεοτόκον ἔνθρονον, κρατοῦσα διὰ τῆς δεξιᾶς χειρὸς τὸν Χριστὸν ('Οδηγήτρια)[32]. Εἰς τὸ ἄνω μέρος φέρει μεταλλικὴν ταινίαν, ἐπὶ τῆς ὁποίας ὑπάρχει ἡ ἐπιγραφή: «ΜΑΝΘΩΣ ΥΩΑΝΟΥ
ΠΡΟΗΝ ΚΑΜΑΡΑΣΙΣ
ΤΟΝ ΤΕΚΝΟΝ
ΚΕ ΜΕΓΑΣ ΜΕΔΕΛΕΝΗ
ΤΖΑΡΗΣ ΑΠΟ ΠΟΛΗΤΙΑΣ
ΟΣΤΑΝΙΤΣΑ ΕΚ ΤΗΣ
ΠΑΛΑΙΑΣ ΠΟΓΟΝΙΑΝΗΣ
1765»[33].

'Η εἰκὼν τῆς Θεοτόκου διατηρεῖται εἰς ἀρίστην κατάστασιν καὶ κατὰ πᾶσαν πιθανότητα προέρχεται ἐκ τοῦ Καθολικοῦ τῆς Σταυροπηγιακῆς Μονῆς τῶν Ταξιαρχῶν Γκούρας.

β) "Αγια λείψανα. 'Ο πολυτιμότερος θησαυρὸς τῶν μοναστηρίων εἶναι τὰ "Αγια λείψανα, διότι «ἐκβλύζουσιν ἰάματα» καὶ παρέχουν τὸ στήριγμα καὶ τὸν ἁγιασμὸν τῶν μοναχῶν[34]. Εἰς τὴν Μονὴν Γκούρας κατὰ τὸ παρελθὸν ἀπέκειτο ἱκανὸς ἀριθμὸς ἁγίων λειψάνων[35]. Δὲν γνωρίζομεν ὑπὸ ποίας συνθήκας

31. 'Η τεχνοτροπία τῆς ἀνωτέρω εἰκόνος ἐνθυμίζει τὸν χρωστῆρα τῶν 'Ηπειρωτῶν ἁγιογράφων, οἱ ὁποῖοι ἀπὸ τοῦ 15ου αἰῶνος ἐδημιούργησαν διάφορα μικρὰ καλλιτεχνικὰ κέντρα, τὰ ὁποῖα ἐχρησίμευσαν καὶ ὡς πρότυπα διὰ τὰς ἁγιογραφίας Μονῶν καὶ Ναῶν τῆς Μολδοβλαχίας. Βλ. Φ. Κόντογλου, "Εκφρασις τῆς 'Ορθοδόξου Εἰκονογραφίας, 'Αθῆναι 1960, τόμ. Α', σ. 425, 432-433. Πρβλ. 'Απ. Βακαλοπούλου, ἔνθ' ἀνωτ., τόμ. Β', σ. 213, 215 καὶ Θανάση Παλιούρα, Γενικὴ θεώρηση τῆς ζωγραφικῆς στὴν Αἰτωλοακαρνανία τὸ 16ο αἰῶνα, Η.Χ. 24 (1982), σ. 126-129.

32. Περὶ τῶν εἰκόνων τῆς Θεοτόκου βλέπε Κ. Καλοκύρη, 'Η Θεοτόκος εἰς τὴν Εἰκονογραφίαν 'Ανατολῆς καὶ Δύσεως, Θεσσαλονίκη 1972, σ. 202-204, Γ. Σωτηρίου, 'Η Χριστιανικὴ καὶ Βυζαντινὴ Εἰκονογραφία. Β' 'Η εἰκὼν τῆς Θεοτόκου, Θεολογία, τόμ. ΚΖ' (1956) σ. 11. Διονυσίου τοῦ ἐκ Φουρνᾶ, ἐπιμ. Α. Παπαδοπούλου - Κεραμέως, 'Ερμηνεία τῆς Ζωγραφικῆς Τέχνης, ἐν Πετρουπόλει 1909, σ. 145, 228.

33. 'Εκ τῆς ἐπιγραφῆς αὐτῆς πληροφορούμεθα ὅτι ὁ ἀφιερωτὴς τῆς εἰκόνος κατήγετο ἐκ τῆς 'Οστανίτσης τῆς Παλαιᾶς Πωγωνιανῆς καὶ διετέλεσε «Καμαράσης» (διοικητὴς) εἴς τινα τῶν ἡγεμονιῶν Βλαχίας καὶ Μολδαβίας.

34. Περὶ τῆς ἀποδιδομένης εἰς τὰ ἱερὰ λείψανα τιμῆς βλέπε 'Ανδρ. Φυτράκη, Λείψανα καὶ Τάφοι μαρτύρων κατὰ τοὺς τρεῖς πρώτους αἰῶνας, ἐν 'Αθήναις 1955, σ. 102-118 καὶ Γ. Σωτηρίου, Χριστιανικὴ καὶ Βυζαντινὴ 'Αρχαιολογία, σ. 77-78.

35. Δυστυχῶς δὲν διεσώθη μέχρις ἡμῶν ὁ κατάλογος τῆς Μονῆς εἰς τὸν ὁποῖον ἦσαν καταγεγραμμένα τὰ ἐν αὐτῇ ἀποκείμενα ἅγια λείψανα.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

ἀπωλέσθη τὸ πλεῖστον τῶν κατὰ τὸ παρελθὸν ἀποκειμένων ἐν τῇ Μονῇ ἁγίων λειψάνων, διότι σήμερον ἐν τῷ ἐνοριακῷ Ναῷ τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων σῴζονται ἐντὸς μικρᾶς ἀργυρᾶς λειψανοθήκης[36] μόνον τὰ ἑξῆς: Λείψανα Ἰγνατίου τοῦ Θεοφόρου. Ἐπὶ τῆς μικρᾶς ἀργυρᾶς πλακὸς ὑπάρχει ἡ ἐπιγραφή: ΜΔ Μονόκερον+ 1870 Βασιλείου Παναγιώτου ἰατρὸς+ ΡΟΙΑ.

Ὀστοῦν Ἁγίου Ὀνουφρίου.

Ἕτερον μὲ τὴν ἐπιγραφὴν «Ἀγνώστου γραφῆς».

Ἐντὸς τῆς λειψανοθήκης ὑφίστανται ὡσαύτως καὶ ἄλλα τεμάχια λειψάνων ἀνωνύμων Ἁγίων. Φαίνεται ὅτι ἐκτὸς τῆς συνηθείας, ἡ ὁποία ἐπεκράτει κατὰ τὸ παρελθὸν νὰ συναποκομίζουν οἱ μοναχοὶ εἰς τὴν ἰδιαιτέραν των πατρίδα ἢ εἰς ἕτερον τόπον πρὸς ἐπιτέλεσιν ἁγιασμοῦ[37] ἅγια λείψανα καὶ οὕτω νὰ ἐξαφανίζωνται τινά ἐξ αὐτῶν, μεγάλος ἀριθμὸς ἀπωλέσθη κατὰ τὴν πυρπόλησιν τῆς Μονῆς ἀπὸ τοὺς Τουρκαλβανούς (1829-1830)[38].

γ) Σταυροί: Δύο σταυροί, διάφοροι κατὰ τὸ μέγεθος, τὴν τεχνὴν καὶ τὴν ἀξίαν, προερχόμενοι ἐκ τῆς Μονῆς Γκούρας, σῴζονται σήμερον ἐν τῷ Ναῷ τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων Ἀηδονοχωρίου Κονίτσης. Ἐξ αὐτῶν ὁ ἕνας εἶναι ξυλόγλυπτος, ὕψους 0,35 μ. καὶ φέρει τὴν ἐπιγραφὴν:+ ΓΡΩΝ - ΑΡΧΜ, ὁ δὲ ἕτερος εἶναι ἀσημένιος, ὕψους 0,25 μ. καὶ φέρει χρονολογίαν 5-1754.

δ) Ἅγια ποτήρια. Μεταξὺ τῶν κειμηλίων τῆς Μονῆς Γκούρας ἀνεῦρον καὶ ἕνα Ἅγιον Ποτήριον ὕψους 0,30 μ., τὸ ὁποῖον ἐφυλάσσετο ἐντὸς εἰδικῆς θήκης, ἡ ὁποία ἦτο τοποθετημένη εἰς τὸ σκευοφυλάκιον τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων[39]. Τὸ Ποτήριον τοῦτο εἶναι ἀργυροεπίχρυσον καὶ φέρει ἐπὶ τῆς ἐξωτερικῆς ἐπιφανείας του διαφόρους ἐγχαράκτους παραστάσεις. Ἐπὶ τοῦ κυρίως ποτηρίου ἐζωγραφήθησαν αἱ εἰκόνες: πορεία πρὸς τὸν Γολγοθᾶ, ἡ Σταύρωσις καὶ ἡ Ἀνάστασις. Εἰς τὴν λαβὴν ἀπεικονίζονται ἄγγελοι καὶ εἰς τὴν βάσιν ἀναπαριστῶνται εἰκόνες ἀπὸ τὸ Πάθος, ὡς ὁ Χριστὸς προσευχόμενος, ραβδιζόμενος, πειραζόμενος, μεταξὺ δὲ αὐτῶν παρεμβάλλονται μορφαὶ ἀγγέλων. Πέριξ τῆς βάσεως τοῦ Ποτηρίου τούτου ὑπάρχει ἐγχάρακτος ἐπιγραφὴ ἔχουσα ὡς ἑξῆς: «ΔΕΞΑΙ ΧΡΙΣΤΕ ΠΑΜΒΑΣΙΛΕΥ ΛΙΤΑΣ ΑΣ ΣΥ ΠΡΟΣΦΕΡΕΙ ΛΑΥΡΕΝΤΙΟΣ ΔΟΥΛΟΣ ΣΟΥ ΘΥΤΗΣ ΠΩΓΩΝΙΑΝΙΤΗΣ Λ 742 (ΟΟ=).

---

36. Ἡ λειψανοθήκη αὐτὴ φέρει ἐξωτερικῶς καὶ ἐπὶ τῆς ἐμπροσθίας ὄψεως ἐγχαράκτους τὰς μορφὰς τῶν ἀρχαγγέλων Μιχαὴλ καὶ Γαβριὴλ.

37. Τὰ ἅγια αὐτὰ λείψανα ἐθεωροῦντο θαυματουργὰ καὶ τὰ ἔπαιρνον ἀπὸ τὴν Μονὴν Γκούρας ὅλα τὰ γύρω χωριὰ διὰ τὴν θεραπείαν ἀρρώστων κλπ. Εἶναι πολλὰ τὰ θαυμαστὰ περιστατικά, τὰ ὁποῖα διηγοῦνται εὐσεβεῖς κάτοικοι τῆς περιοχῆς.

38. Ἡ λειψανοθήκη τῆς Μονῆς Γκούρας μετεφέρθη τελευταίως εἰς τὰ Ἀρχεῖα τῆς Μητροπόλεως Δρυϊνουπόλεως, Πωγωνιανῆς καὶ Κονίτσης πρὸς ἀσφαλεστέραν φύλαξιν αὐτῆς.

39. Καὶ τὸ Ἅγιον αὐτὸ Ποτήριον μετεφέρθη σήμερον πρὸς φύλαξιν εἰς τὴν Μητρόπολιν Δρυϊνουπόλεως, Πωγωνιανῆς καὶ Κονίτσης.

Δημοσία Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

ε) Εὐαγγέλια. Δύο ἱερὰ εὐαγγέλια τῆς Μονῆς Γκούρας, μεγάλου σχήματος (0,35 μ.), ἐκδοθέντα ἐν Βενετίᾳ κατὰ τὰ ἔτη 1791 καὶ 1811 σῴζονται μέχρι σήμερον ἐν τῷ ἱερῷ Ναῷ τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων. Τὰ εὐαγγέλια αὐτὰ εἶναι ἀργυρόδετα ἐπὶ βελούδου, χρώματος βησσινὶ καὶ κόκκινου. Ἔχουν ἀργυρᾶς καὶ ἐπιχρύσους διακοσμήσεις, ὡς καὶ ἀναγλύφους εἰκόνας. Ἐπὶ τῆς προσθίας ὄψεως ἀναπαρίσταται ἡ εἰκὼν τῆς Ἀναστάσεως εἰς τὸ μέσον καὶ εἰς τὰς τέσσαρας γωνίας αἱ μορφαὶ τῶν τεσσάρων εὐαγγελιστῶν. Ἐπὶ τῆς ὀπισθίας ὑπάρχει ἡ εἰκὼν τῆς Σταυρώσεως εἰς τὸ μέσον καὶ εἰς τὰς δύο ἄνω γωνίας ὁ ἄρχων Μιχαὴλ ἀριστερὰ καὶ ὁ ἀρχάγγελος Γαβριὴλ δεξιά. Εἰς τὰς δύο κάτω γωνίας εἰκονίζονται ἀριστερὰ καὶ δεξιὰ μορφαὶ ἀγγέλων.

Εἰς τὸ παρεκκλήσιον τοῦ Ἁγίου Χαραλάμπους τῆς Μονῆς Γκούρας σῴζεται μέχρι σήμερον ἱερὸν εὐαγγέλιον, ἐκδόσεως 1860. Τὸ λειτουργικὸν τοῦτο βιβλίον εἶναι ἡμιαργυρόδετον καὶ φέρει ἐπὶ τῆς προσθίας μόνον ὄψεώς του εἰκόνας: Εἰς τὸ κέντρον ἡ Σταύρωσις μὲ τὴν Παναγίαν καὶ τὸν Ἰωάννην καὶ εἰς τὰς γωνίας ἄνω ὁ Δαβὶδ ἀριστερὰ καὶ ὁ Σολομὼν δεξιὰ καὶ κάτω ὁ Δανιὴλ ἀριστερὰ καὶ ὁ Ἱερεμίας δεξιά.

Ἱερὰ Ἄμφια καὶ λοιπὰ ἱερὰ σκεύη τῆς Μονῆς Γκούρας δὲν σῴζονται σήμερον ἐν αὐτῇ ἢ ἐν τῷ Ἱερῷ Ναῷ τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων, ὅπου μετεφέρθη μέρος αὐτῶν μετὰ τὴν διάλυσίν της ἐν ἔτει 1915-1930.

4. Ἡ Βιβλιοθήκη τῆς Μονῆς

Ὡς προκύπτει ἐκ τῆς ὅλης ἱστορίας τῆς Μονῆς Γκούρας, αὕτη διετήρει ἀπὸ τῶν πρώτων χρόνων τῆς ἱδρύσεώς της πλουσίαν καὶ ἀξιόλογον βιβλιοθήκην[40]. Ὑποθέτομεν ὅτι τὸν πρῶτον πυρῆνα τῆς ἀξιολόγου ταύτης βιβλιοθήκης ἀπετέλεσεν ἡ προσωπικὴ βιβλιοθήκη τῶν ἱδρυτῶν τῆς Μονῆς, ὡς καὶ τῶν λογίων μοναχῶν, οἱ ὁποῖοι παλαιότερον ἐφησύχασαν ἐν αὐτῇ[41]. Ἀτυχῶς στερούμεθα εἰδήσεων περὶ τῆς μοναστηριακῆς αὐτῆς βιβλιοθήκης, ὡς καὶ περὶ λειτουργίας ἐν τῇ Μονῇ καλλιγραφικῶν, ἀντιγραφικῶν ἢ ἄλλων συναφῶν ἐργαστηρίων, προφανῶς λόγῳ τῆς καταστροφῆς τὴν ὁποίαν ὑπέστη ἡ Μονὴ καὶ τὸ ἀρχεῖον αὐτῆς. Διὰ τὸν αὐτὸν λόγον δὲν διεσώθησαν μέχρις ἡμῶν οὔτε χειρόγραφοι κώδι-

---

40. Τοῦτο συμπεραίνομεν ἐκ τῆς ἀξιολόγου πνευματικῆς δράσεως τῆς Μονῆς καὶ τῆς λειτουργίας ἐν αὐτῇ σχολείου κατὰ τοὺς σκοτεινοὺς χρόνους τῆς δουλείας. Ὁ Ἰ. Λαμπρίδης εἰς τὸ ἔργον αὐτοῦ Ἠπειρωτικὰ Ἀγαθοεργήματα, σ. 40-42 γράφει: «Οὐ μήν, ἀλλὰ καὶ ἕτερα μετὰ σπουδαίων βιβλιοθηκῶν πνευματικὰ κέντρα ἐν ἄλλαις βραδύτερον ἱδρυθείσας Μοναῖς ἀπ' αὐτῆς τῆς ις' ἑκατοντ. συνεστήθησαν, οἷα τὰ τοῦ Σωσίνου τῆς Ἀρτσίστης, τοῦ Σπηλαίου ἐν τῷ τμήματι Βλάχ Γρεβενῶν καὶ τῆς Γκούρας».

41. Μεταξὺ ἄλλων εἰς τὴν Μονὴν Γκούρας ἐμόνασαν οἱ εὐπαίδευτοι μοναχοὶ Ἰωαννίκιος Σταυρουπόλεως καὶ Ἰωαννίκιος Πολύδωρος Βάλιας.

Δημοσία Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

κες τῆς Μονῆς, ἀλλ' οὔτε καὶ σημαντικὸς ἀριθμὸς παλαιοτύπων βιβλίων[42].

Ἐν μέσῳ τῶν μεγάλων δυσχερειῶν καὶ τῶν ποικίλων περιπετειῶν τὰς ὁποίας διῆλθεν ἡ Μονὴ Γκούρας ἦτο φυσικὸν νὰ μὴ δυνηθῇ νὰ διατηρήσῃ τὸν πολύτιμον θησαυρὸν τῶν παλαιῶν χειρογράφων της, ἡ ἀπώλεια τῶν ὁποίων ἦτο ἀναπόφευκτος[43]. Περὶ τῆς τύχης τῶν ἐγγράφων τῆς Μονῆς Γκούρας, τόσον τῶν παλαιοτέρων ἐπισήμων χρυσοβούλλων, σιγιλλίων κλπ., ὅσον καὶ περὶ τῶν ἰδιωτικῶν ἐγγράφων αὐτῆς παλαιῶν καὶ νέων, ἀτυχῶς, οὐδὲν γνωρίζομεν. Ἐκ τῶν ἐρευνῶν τὰς ὁποίας διενεργήσαμεν, τόσον ἐν Ἑλλάδι, ὅσον καὶ εἰς τὸ ἐξωτερικὸν οὐδαμοῦ ἀνεύρομεν σχετικὸν ἔγγραφον. Ἡ ἐν ἔτει 1829 ἐπισυμβᾶσα πυρκαϊά τῆς Μονῆς, φαίνεται ὅτι μεταξὺ ἄλλων ἀπετέφρωσε καθ' ὁλοκληρίαν τὸ ἀρχεῖον καὶ τὴν βιβλιοθήκην αὐτῆς[44]. Ἔκτοτε δὲν ἔχομεν εἰδήσεις περὶ τῆς τύχης τῆς βιβλιοθήκης τῆς Μονῆς καὶ δὲν διεσώθη μέχρις ἡμῶν ὁ κατάλογος τῶν ἐν αὐτῇ ἀποκειμένων χειρογράφων καὶ ἐντύπων.

Ἐκ τῶν ἐλαχίστων σωζομένων μέχρι σήμερον ἐντύπων βιβλίων τῆς Μονῆς ἀξιομνημόνευτα εἶναι: α) Μηναῖον Φεβρουαρίου, ἐκδόσεως 1775, ἀποκείμενον ἐν τῷ παρεκκλησίῳ τοῦ Ἁγίου Χαραλάμπους καὶ περιέχον καὶ τὰς ἑξῆς δύο σημειώσεις: Εἰς τὴν ἀρχὴν

«Ἄνθρωπος ἀγράμματος
ξύλον ἀπελέκητον
Χρηστόδουλος γράφω
Χρηστόδουλος εἰς ἔτος 1870»[45]

καὶ εἰς τὸ τέλος τὰ ὀνόματα: «μαρκορούτη, γιωργικούρενα, ντηνηκολιός, πετροφάνης, μαντοπητέζενη, σωτο, Χριστοστέ-

---

42. Τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ Μονὴ Γκούρας εὑρίσκετο πλησίον τῆς Μονῆς Μολυβδοσκεπάστου, εἰς τὴν ὁποίαν ἐλειτούργει σχολὴ ἀντιγραφέων κωδίκων, μᾶς ἐπιτρέπει νὰ συμπεράνωμεν ὅτι καὶ αὕτη εἶχε τοιούτους καὶ ἀξιομνημονεύτους κώδικας. Βλ. Στ. Γκατσοπούλου, ἔνθ' ἀνωτ, σ. 23.

43. Εἰς τὴν Ἱστορίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους, Ἐκδοτικὴ Ἀθηνῶν, τόμ. Ι', σελ. 136-137 ὑπογραμμίζεται μεταξὺ ἄλλων ὅτι «οἱ μοναχοὶ δὲν ἦσαν σὲ θέση πάντοτε νὰ καταλαβαίνουν τὴν ἀξία τοῦ θησαυροῦ πού φύλαγαν, γι' αὐτὸ σὲ διάφορες περιστάσεις ἔπεσεν θύματα ἐκμεταλλεύσεως Ἑλλήνων καὶ ξένων, οἱ ὁποῖοι μὲ δόλο ἢ μὲ χρήματα ἀπέκτησαν σημαντικὰ χειρόγραφα. Σὲ πολλὲς περιπτώσεις, σύμφωνα μὲ μαρτυρίες, τὰ χειρόγραφα δὲν φυλάσσονταν μὲ ἐπιμέλεια καὶ πολλὰ ἀπὸ αὐτὰ ἔπαθαν φθορὲς ἀπὸ τὴν ὑγρασία καὶ τὴν κακὴ χρήση. Παρ' ὅλα αὐτά. πρέπει νὰ ἀναγνωρίσουμε ὅτι γενικὰ οἱ μοναχοί, τὰ περιέβαλλαν μὲ ἀγάπη καὶ ὅτι σ' αὐτοὺς ὀφείλεται ἡ διατήρηση χιλιάδων χειρογράφων στὶς βιβλιοθῆκες τῶν μοναστηριῶν». Πρβλ. καὶ Ἰ. Ε. Ἀναστασίου, Τὸ ταξίδι τοῦ ROBERT CURZON, JUN στὸ Ἅγιον Ὄρος τὸ 1837, «ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ», 11 (1982), σ. 336, 345-346 καὶ ἀλλαχοῦ.

44. Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἐν ἔτει 1832 οὐδὲν ἐκ τῶν ἀρχαίων κειμηλίων τῆς Μονῆς ἀνεῦρεν.

45. Ὁ Χριστόδουλος αὐτὸς μὴ συγκαταλεγόμενος μεταξὺ τῶν ἡγουμένων τῆς Μονῆς Γκούρας, θὰ ἦτο ἀσφαλῶς ἕνας ἐκ τῶν μοναχῶν αὐτῆς.

Δημόσια Βιβλιοθήκη Κεντρική Κονίτσας

φος»[46] καὶ β) Πεντηκοστάριον, ἐκδόσεως Βενετίας ἐν ἔτει 1857. Τὸ λειτουργικὸν αὐτὸ βιβλίον ἀπόκειται σήμερον ἐν τῇ κεντρικῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Ναοῦ τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων καὶ περιέχει τὴν ἑξῆς ἐνθύμησιν: «1934 ἐκ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Γκούρας»[47].

Ὅπως ὅλαι αἱ Μοναὶ οὕτω καὶ ἡ Μονὴ τῆς Γκούρας πρὸς σφράγισιν καὶ ἐπισημοποίησιν τῶν ὑπ' αὐτῆς ἐκδιδομένων ἐγγράφων ἐχρησιμοποίει μοναστηριακὴν σφραγῖδα[48].

Ἐκ Πατριαρχικῶν ἐγγράφων τῆς 26ης Ἰανουαρίου 1841 πρὸς τὸν ἱερώτατον Μητροπολίτην Οὐγγροβλαχίας καὶ τῆς 3ης Δεκεμβρίου 1842 πρὸς τὸν ὁσιώτατον ἡγούμενον Ἄνθιμον καὶ τοὺς τιμιωτάτους προεστῶτας καὶ προκρίτους κατοίκους ἐπὶ τῶν πέριξ τοῦ μοναστηρίου τῆς Γκούρας χωρίων πληροφορούμεθα ὅτι ἡ παλαιὰ μοναστηριακὴ σφραγὶς ὑπῆρχε κατηργημένη καὶ ὅτι ἐγένετο ἄλλη νέα κατ' ἐκκλησιαστικὴν ἔγκρισιν. Ἡ Ἐκκλησία ἐνδιαφερομένη νὰ τακτοποιήσῃ τὰς μοναστηριακὰς ὑποθέσεις τοῦ κυριαρχικοῦ καὶ τῶν ἐν Βλαχίᾳ Μετοχίων αὐτοῦ, ἔγραψεν εἰς Βλαχίαν καὶ κατήργησε καθ' ὁλοκληρίαν τὴν εἰς χεῖρας τοῦ Ἰωαννικίου σῳζομένην μοναστηριακὴν σφραγῖδα, τὴν ὁποίαν διέταξεν νὰ ἀποσταλῇ ἀσφαλῶς διὰ τοῦ Μητροπολίτου Οὐγγροβλαχίας εἰς Βασιλεύουσαν[49]. Ὅσα ἔγγραφα ἤθελον ἐμφανίζονται ἐσφραγισμένα διὰ τῆς παλαιᾶς σφραγῖδος ἦσαν ἄκυρα καὶ ἀνίσχυρα[50].

Εἰς Πατριαρχικὴν ἐπιστολὴν Μαΐου 1857 πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς Ἰωαννίνων καὶ Γρεβενῶν, ἐπαναληπτικὴν τῆς μεταβάσεώς των εἰς τὸ Μοναστήριον τῆς Γκούρας δι' ἔλεγχον καὶ καταγραφὴν ἁπάσης τῆς περιουσίας του ἀναγινώσκομεν καὶ τὰ ἑξῆς: «.... τὰ στελλόμενα τρία τμήματα τῆς νέας μοναστηριακῆς σφραγῖδος, διορίσαντες κοινῇ γνώμῃ τοῦ ἡγουμένου καὶ τῶν ἐγχωρίων Ὀσταν ίτζης τρεῖς ἐπιτρόπους ἐκ τῶν προκρίτων, δώσωσιν αὐτὰ ἑνὶ ἑκάστῳ, στέλλοντες τὴν παλαιὰν σφραγῖδα πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν· τῷ Ἡγουμένῳ ἐδόθη τὸ ἓν τμῆμα τῆς νέας σφραγῖδος, ἐκ δὲ τῶν στελλομένων τριῶν μερῶν, ἤτοι τοῦ

---

46. Ὀνόματα ἀσυνήθιστα, περίεργα ἢ καὶ χαρακτηριστικά. Οἱ ἰδιόρρυθμοι αὐτοὶ τύποι ὀνομάτων ἀσφαλῶς θὰ προήρχοντο ἐκ τῆς πέριξ περιοχῆς.

47. Φαίνεται ὅτι τὸ λειτουργικὸν τοῦτο βιβλίον μετεφέρθη ἐκ τῆς Μονῆς Γκούρας τὸ ἔτος 1934.

48. Περὶ τῶν μοναστηριακῶν σφραγίδων βλέπε Κ.Μ. Ράλλη, Περὶ τῶν μοναστηριακῶν σφραγίδων κατὰ τὸ δίκαιον τῆς Ὀρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, Ἀθῆναι 1914.

49. Ἡ ἐμφάνισις ἐγγράφων ἐσφραγισμένων διὰ τῆς παλαιᾶς μοναστηριακῆς σφραγῖδος προεκάλει σύγχυσιν πρὸς τε τὴν ἐξουσίαν καὶ τὴν Μητρόπολιν Οὐγγροβλαχίας, ὡς καὶ ἀναστολὴν τῆς ταχυτέρας πραγματοποιήσεως τῶν μοναστηριακῶν ὑποθέσεων. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον 26ης Ἰανουαρίου 1841 πρὸς τὸν ἱερώτατον Μητροπολίτην Οὐγγροβλαχίας, σ. 183.

50. Ἡ Ἐκκλησία ἤλπιζεν ὅτι οὕτω ὁ Ἰωαννίκιος θὰ ἔδιδε πέρας εἰς τὰς ἐν Βλαχίᾳ μοναστηριακὰς ὑποθέσεις του καὶ θὰ ἐπέστρεφεν εἰς τὸ κυριαρχικὸν μοναστήριον τῆς Γκούρας, τὸ ὁποῖον εἶχεν ἀνάγκην τῆς προσωπικῆς του παρουσίας. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον 26ης Ἰανουαρίου 1841, σ. 183, πρὸς τὸν Μητροπολίτην Οὐγγροβλαχίας Νεόφυτον.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κάντοας

στροφέως καὶ τῶν δύο τμημάτων, δώσωσι ἀνὰ ἕν τοῖς τρισὶν ἐπιτρόποις»[51]. Ὁ ἡγούμενος ἦτο ὑποχρεωμένος νὰ συγκαλῇ τοὺς ἐπιτρόπους καὶ νὰ σφραγίζουν πάντα τὰ μοναστηριακὰ ἔγγραφα, διότι ἡ μὴ σφράγισις αὐτῶν εἶχεν ὡς ἐπακόλουθον τὴν ἀκυρότητά των[52].

Ἐκ Πατριαρχικοῦ ἐγγράφου τῆς 13ης Αὐγούστου 1862 πρὸς τὸν Ἰωαννίνων καὶ Βελλᾶς Παρθένιον πληροφορούμεθα ὅτι ὁ ἐν Ἰωαννίνοις εὑρισκόμενος Παναγιώτης Χρήστου εἶχε «παρ' ἑαυτῷ ἓν τμῆμα τῆς σφραγῖδος τοῦ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Πωγωνιανῆς κειμένου ἱεροῦ Μοναστηρίου τῶν Ταξιαρχῶν τῆς Γκούρας, ἐγχειρισθὲν αὐτῷ ὑπὸ τοῦ ἡγουμένου Ἰγνατίου, κατὰ τὴν ἔννοιαν τοῦ εἰς χεῖρας τῆς ὁσιότητός του εὑρισκομένου ἀποδεικτικοῦ γράμματος τοῦ ρηθέντος Παναγιώτου Χρήστου»[53]. Ἡ Ἐκκλησία προέτρεψε τὴν αὐτῆς ἱερότητα, «ὅμως μετακαλεσαμένη τὸν εἰρημένον Παναγιώτην καὶ ἐγχειρίσασα τὸ πρὸς αὐτὸν περίκλειστον γράμμα τοῦ εἰρημένου ἡγουμένου, ὡς καὶ τὴν ἀποστελλομένην σοι ἐνυπόγραφον παρ' αὐτοῦ ἀπόδειξιν, ἀπαιτήσῃ καὶ παραλάβῃ τὸ ρηθὲν τμῆμα τῆς μοναστηριακῆς σφραγῖδος ἐνσφράγιστον ὡς ἐδόθη αὐτῷ καὶ ἀσφαλίσασα καλῶς ἀποστείλῃ ἐνταῦθα εἰς παραλαβὴν ἡμῶν ἐν πρώτῃ εὐκαιρίᾳ»[54].

Ἡ Μονὴ τῶν Ταξιαρχῶν Γκούρας ἐκτὸς τῆς τετραμεροῦς μοναστηριακῆς σφραγῖδος δι' ὑπηρεσιακὴν χρῆσιν, ἐκέκτητο, ὡς φαίνεται καὶ δευτέραν σφραγῖδα πρὸς στολισμὸν μόνον τῶν ἐπισήμων ἐγγράφων. Εἰς τὸ βιβλίον Ταμείου τῆς Ἐκκλησίας τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων καὶ τοῦ Σχολείου Ὀστανίτσης[55], ἐμφαίνοντος τὰ ἀπὸ 1ης Ἀπριλίου 1907 μέχρις καὶ 24ης Μαΐου 1915 ἔσοδα καὶ ἔξοδα αὐτῶν, ἀνεῦρον εἰς τὴν ἀμέσως μετὰ τὸ ἐξώφυλλον κενὴν σελίδα ὀκτὼ

---

51. Ἡ διαίρεσις τῆς μοναστηριακῆς σφραγῖδος εἰς τμήματα ἐγένετο κατ' ἀπομίμησιν τῆς διαιρέσεως τῆς Πατριαρχικῆς σφραγῖδος ἐν ἔτει 1763 (Χάττι σερίφ) ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου Σαμουὴλ τοῦ Χαντζερῆ. Ὁ Ἀθαν. Ὑψηλάντης ὁμιλῶν περὶ τῆς διαιρέσεως τῆς Πατριαρχικῆς σφραγῖδος λέγει: «καὶ τοῦτο διὰ νὰ μὴν ἠμπορῇ πλέον ὁ Πατριάρχης νὰ βουλλώνῃ κανένα χάρτι (ἔγγραφον) διά τινα ὑπόθεσιν ἢ ἐκκλησιαστικὴν ἢ πολιτικὴν τοῦ Γένους χωρὶς τὴν συγκατάθεσιν καὶ θέλησιν τῆς Συνόδου». Βλ. Ὑψηλάντου-Κομνηνοῦ, Τὰ μετὰ τὴν ἅλωσιν (1453-1789), ἐν Κωνσταντινουπόλει 1870, σ. 397. Πρβλ. Βασιλ. Στεφανίδου, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 749 καὶ Μ. Γεδεών, Γράμματα Τουρκικά, σ. 41 ἔνθα Χάττι σερίφ, περὶ τῶν ἐπιτροπῶν τοῦ κοινοῦ, Σουλτάνου Χαμήτ Α' 1775.

52. Πρβλ. Κ. Μ. Ράλλη «Μοναστηριακὴ σφραγὶς» ἐν Μεγάλῃ Ἑλληνικῇ Ἐγκυκλοπαιδείᾳ, τόμ. ΙΖ', σ. 326-327.

53. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 13ης Αὐγούστου 1862, σ. 329, πρὸς τὸν Ἰωαννίνων καὶ Βελλᾶς κυρ-Παρθένιον.

54. Ἡ συγκέντρωσις καὶ διαφύλαξις τῶν παλαιῶν μοναστηριακῶν σφραγίδων εἰς τὰ Ἀρχεῖα τοῦ Πατριαρχικοῦ Ἀρχειοφυλακίου ἀπεσκόπει ἀφ' ἑνὸς μὲν εἰς τὴν ἀποφυγὴν πάσης καταχρήσεως, ἀφ' ἑτέρου δὲ καὶ εἰς τὴν διὰ παραθέσεως ἐξακρίβωσιν τῆς γνησιότητος παλαιῶν ἐγγράφων. Πρβλ. καὶ τὸ ἀπὸ 9 Φεβρουαρίου 1835 Διάταγμα τοῦ Ὄθωνος περὶ τῶν σφραγίδων τῶν Μοναστηρίων ἐν Σ. Κοκκίνῃ, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 236.

55. Τὸ βιβλίον αὐτὸ ἐφυλάσσετο εἰς τὸ πενιχρὸν ἀρχεῖον τῆς Ἐκκλησίας τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων Ἀηδονοχωρίου Κονίτσης.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόντσας

ἀποτυπώσεις ἐντύπων διὰ μελάνης σφραγίδων. Ἐξ αὐτῶν αἱ τρεῖς ἀναπαριστοῦν τὴν σφραγῖδα τῆς Μονῆς Γκούρας καὶ αἱ πέντε τὴν τῆς Μονῆς Κοιμήσεως Μολυβδοσκεπάστου. Ἡ σφραγὶς τῆς Μονῆς Γκούρας συνίσταται ἐκ κυκλικῆς πλακὸς (διαμέτρου 0,072 μ.) εἰς τὸν κέντρον τῆς ὁποίας παρίσταται ἡ εἰκὼν τοῦ Χριστοῦ μετὰ τῶν παμμεγίστων Ταξιαρχῶν Μιχαὴλ καὶ Γαβριὴλ ἑκατέρωθεν. Πέριξ τῆς κεντρικῆς παραστάσεως τῆς σφραγῖδος εἶναι ἐγκεχαραγμένη εἰς ἕνα πλήρη κύκλον ἡ ἐπιγραφή: «ΣΦΡΑΓΙΣ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΣΤΑΥΡΟΠΗΓΙΑΚΗΣ ΜΟΝΗΣ ΤΩΝ ΤΑΞΙΑΡΧΩΝ ΓΚΟΥΡΑΣ ΕΝ ΟΣΤΑΝΙΤΣΗ».

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΤΑ ΕΝ ΒΛΑΧΙΑ, ΜΕΤΟΧΙΑ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ ΓΚΟΥΡΑΣ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τὰ Γραικομοναστηριακὰ κτήματα ἐν Βλαχίᾳ

Μετὰ τὴν πτῶσιν τοῦ Βυζαντίου καὶ τὴν γενικὴν Ὀθωμανικὴν κατάκτησιν εἰς τὴν Ἀνατολήν, ἡ οἰκονομικὴ κατάστασις τῆς Ὀρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας περιῆλθεν εἰς μεγάλην κρίσιν καὶ ἔνδειαν[1]. Ἡ Ὀθωμανικὴ Κυβέρνησις δὲν παρεῖχε τὰ μέσα συντηρήσεως εἰς τὰς Ὀρθοδόξους Κοινότητας, διὸ καὶ παρέστη ἀνάγκη ἐξευρέσεως πόρων, οἱ ὁποῖοι θὰ ἐκάλυπτον τὰς ἀνάγκας αὐτῶν[2]. Εἰς τὴν ἔγκαιρον ἀντιμετώπισιν καὶ ἀποτελεσματικὴν θεραπείαν τῆς καταστάσεως αὐτῆς μεγάλως συνέβαλεν καὶ ἡ ὑλικὴ βοήθεια πολλῶν εὐσεβῶν Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν. Οὕτω ἄλλοι μὲν ἐξ αὐτῶν ἵδρυον σωματεῖα καὶ ἀδελφότητας[3], ἄλλοι δὲ ἔκτιζον Μοναστήρια καὶ ἐπροίκιζον αὐτὰ διὰ κινητῶν καὶ ἀκινήτων περιουσιῶν[4].

Ὑπὸ τοῦ πνεύματος αὐτοῦ ἐμφορούμενοι καὶ ἡγεμόνες τινες ἐν Βλαχίᾳ καὶ Μολδαβίᾳ, ὡς καὶ πολλοὶ ἰδιῶται, εἴτε Βλάχοι καὶ Μολδαβοὶ ὀρθόδοξοι εἴτε Ἕλληνες ἐγκατασταθέντες ἐκεῖσε, προέβησαν εἰς τὴν ἀνέγερσιν πολλῶν Ἐκκλησιῶν καὶ Μοναστηρίων, τὰ ὁποῖα ἐν συνεχείᾳ ἀφιέρωσαν εἰς τοὺς «Ἁγίους Τόπους»[5].

---

1. Βλ. Π. Καρολίδου, Ἱστορία τῆς Ἑλλάδος μετ' εἰκόνων ἀπὸ τῆς ὑπὸ τῶν Ὀθωμανῶν Ἁλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως (1453) μέχρι τῆς βασιλείας Γεωργίου τοῦ Α', ἐν Ἀθήναις 1925, σ. 376-397. Πρβλ. Β. Σταυρίδου, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 9-14 καὶ Θ. Ἀθανασίου, Περὶ τῶν Ἑλληνικῶν σχολῶν ἐν Ρουμανίᾳ, Ἀθῆναι 1898, σ. 34.

2. Πρβλ. Ἐπαμ. Κυριακίδου, ἔνθ' ἀνωτ., τόμ. Β', σ. 447 καὶ Μ. Καραβοκυροῦ, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 10.

3. Πρβλ. τὰς ἐν Κωνσταντινουπόλει συντεχνίας τῶν γουναράδων, τῶν καπήλων, τῶν ψωμάδων, τῶν «κασάπιδων», «μπακάλιδων» κλπ. Βλ. Μ. Καραβοκυροῦ, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 10. Περὶ τοῦ θεσμοῦ τῶν συντεχνιῶν καὶ τῆς ἀναπτύξεώς των εἰς τὸν βαλκανικὸν χῶρον βλέπε Γ. Παπαγεωργίου, Οἱ συντεχνίες στὰ Γιάννινα κατὰ τὸν 19ο καὶ τὶς ἀρχὲς τοῦ 20ου αἰῶνα, Ἰωάννινα 1982, σ. 17-24 καὶ Ν. Ζιάγκου, Τουρκοκρατουμένη Ἤπειρος, σ. 209-212.

4. Βλ. Μ. Καραβοκυροῦ, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 10.

5. «Ὡς Ἅγιοι Τόποι λογίζονται αἱ τέσσαρες πατριαρχικαὶ ἕδραι Κωνσταντινουπόλεως, Ἀλεξανδρείας, Ἀντιοχείας καὶ Ἱεροσολύμων, καθὼς καὶ πλεῖστα ἐκκλησιαστικὰ σωματεῖα (Μοναὶ) ἑλληνικῆς ἐθνικότητος ἐν Τουρκίᾳ· ἐπὶ τοῦ ὄρους Σινᾶ, ἐπὶ τοῦ ὄρους Ἄθω καὶ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Ῥωμυλίας». Βλ. Ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν, ἔγγραφα περὶ τοῦ Μοναστηριακοῦ Ζητήματος, ἐν Ἀθήναις 1893, σ. 38. Πρβλ. Μ. Καραβοκυροῦ, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 11 καὶ Ἰ. Ντούρα, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 97-98.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόντος

Ἀπὸ τοῦ ΙΕ' ἰδίᾳ αἰῶνος τὰ Ὀρθόδοξα Πατριαρχεῖα τῆς Ἀνατολῆς ἀπέκτησαν εἰς Βλαχίαν καὶ Μολδαβίαν ἱκανὸν ἀριθμὸν μοναστηρίων, σκητῶν καὶ ἐκκλησιῶν[6]. Τὰ ἱερὰ αὐτὰ ἱδρύματα ἐστηρίζοντο εἰς εἰδικὰς πράξεις ἀφιερώσεως καὶ ὠνομάζοντο ὡς ἐκ τούτου «ἀφιερωμέναι μοναί»[7]. Εἰς δὲ τὰ ἀφιερωτήρια κτητορικὰ ἔγγραφα ἀνεγράφετο ρητῶς καὶ ὁ σκοπὸς τῆς ἱδρύσεως καὶ ἀφιερώσεως τῶν Μονῶν αὐτῶν εἰς τὰ Πατριαρχεῖα τῆς Ἀνατολῆς[8].

Τὰ Πατριαρχεῖα τῆς Ἀνατολῆς ἐκτὸς τῶν ἀφιερωμένων Μονῶν (Μετοχίων) ἀπέκτησαν προϊόντος τοῦ χρόνου καὶ ἄλλα κτήματα εἰς τὰς παριστρίους Ἡγεμονίας οὐχὶ δι' ἀφιερώσεως, ἀλλ' ἐκ τῶν ἐσόδων διαφόρων ἀγοραπωλησιῶν[9].

Τὰ ἐν Ρουμανίᾳ Γραικικὰ Μοναστήρια διεκρίνοντο ἀπὸ τὰ ἰθαγενῆ λεγόμενα καὶ ἀπεκαλοῦντο Μοναστήρια προσκυνημένα, Γραικικά, ξένα, ἐξαρτώμενα ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς[10]. Τὸ ἔτος 1863 ἠριθμοῦντο εἰς Ρουμανίαν 71 Γραικικὰ Μοναστήρια, 25 Σκῆται καὶ 14 Ἐκκλησίαι[11].

Συμφώνως πρὸς τὰς κτητορικὰς διατάξεις ἡ διοίκησις τῶν Γραικικῶν Μοναστηρίων ἦτο ἐμπεπιστευμένη εἰς χεῖρας Ἑλλήνων ἡγουμένων, οἱ ὁποῖοι ὡ-

---

6. Βλ. Ἀνωνύμου, Τὸ Μοναστηριακὸν Ζήτημα, «Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια», τ. Δ (1883-1884), σ. 434 καὶ Ἰ. Ἀναστασίου, Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία, τόμ. Β', σ. 412.

7. Βλ. Ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 38.

8. «Ἵνα τὰ περισσεύοντα ἐκ τῶν εἰσοδημάτων τῶν παραρτηματικῶν, οὕτως εἰπεῖν, Μοναστηρίων, μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τῶν ἐξόδων τούτων, στέλλωνται ὡς βοήθεια πρὸς συντήρησιν τῶν Κυριάρχων Ἁγίων Τόπων». Βλ. Μ. Καραβοκυροῦ, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 11.

9. Πρβλ. Ἀνωνύμου, Ἀπάντησις τῶν Ἀνατολικῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν καὶ Ἁγίων Τόπων πρὸς τὸ Ὑπόμνημα τῆς Ἡγεμονικῆς Κυβερνήσεως τῶν Ἡνωμένων Ἡγεμονιῶν Βλαχίας καὶ Μολδαβίας, περὶ τῶν ΓΡΑΙΚΙΚΩΝ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΩΝ, ἐν Κωνσταντινουπόλει 1863, σ. 7, Ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 38 καὶ Ἀνωνύμου, Τὸ Μοναστηριακὸν Ζήτημα, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 434. Πᾶσα ἀφιέρωσις καὶ δωρεὰ μοναστηριακῶν ἀκινήτων, ὡς καὶ πᾶσα μεταγενεστέρα ἀγορὰ νέων κτημάτων ἐκυροῦτο δι' ἡγεμονικῶν χρυσοβούλλων καὶ ἐπισήμων ἐγγράφων, διὰ τῶν ὁποίων αἱ κτήσεις αὐταὶ ἀνεγνωρίζοντο καὶ ἐκηρύσσοντο τελεία καὶ ἀναφαίρετος ἰδιοκτησία τῶν Ἁγίων Τόπων. Πρβλ. Ἀνωνύμου, Τὸ Μοναστηριακὸν Ζήτημα, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 441.

10. Αἱ ἐγχώριοι Μοναὶ ἐκατοικοῦντο ὑπὸ ἰθαγενῶν Ρουμάνων μοναχῶν, ἐνῶ αἱ Ἑλληνικαὶ ἐκατοικοῦντο μόνον ὑπὸ Ἑλλήνων μοναχῶν καὶ ἐξηρτῶντο ὡς Μετόχια ἀπὸ τοὺς λεγομένους Ἁγίους Τόπους τῆς Ἀνατολῆς. Βλ. Ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 38, Ἀνωνύμου, Τὸ Μοναστηριακὸν Ζήτημα, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 441, Μ. Καραβοκυροῦ, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 12 καὶ Ἀνωνύμου, Ἀπάντησις τῶν Ἀνατολικῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν περὶ τῶν Γραικικῶν Μοναστηρίων, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 6.

11. Βλ. Ἀνωνύμου, Τὸ Μοναστηριακὸν Ζήτημα, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 434. Πρβλ. Μ. Καραβοκυροῦ, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 12-15. Ἀλλαχοῦ ἀναφέρεται ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν Γραικικῶν Μοναστηρίων ἐν Ρουμανίᾳ ἦτο 72. Βλ. Ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 38 καὶ Ἀνωνύμου, Ἀπάντησις τῶν Ἀνατολικῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν περὶ τῶν Γραικικῶν Μοναστηρίων, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 6. Παραθέτομεν ἐνταῦθα κατάλογον τῶν ἐν Ρουμανίᾳ Ρουμελιωτικῶν Μοναστηρίων κατὰ τὸ 1863, ὡς ἔχῃ οὗτος εἰς τὸ ἔργον τοῦ Μ. Καραβοκυροῦ, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 14-15.

Δημοσία Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόντος

φειλον νὰ τηροῦν ἁπάσας τὰς ὑπὸ τῶν κτητόρων καθορισθείσας μοναστηριακὰς διατάξεις[12].

Ὁ τρόπος διοικήσεως καὶ ἡ ἐν γένει διαγωγὴ τῶν ἡγουμένων τῶν Γραικικῶν Μοναστηρίων ὑπῆρξε ποικιλοτρόπως ὠφέλιμος καὶ διὰ τὴν χώραν τῆς Ρουμανίας. Αἱ πάσης φύσεως ἀγαθοεργίαι τῶν Ἑλλήνων ἡγουμένων, ὡς καὶ ἡ συνδρομὴ αὐτῶν εἰς ἐκτάκτους ἀνάγκας τοῦ Ρουμανικοῦ Κράτους ὑπῆρξεν εὐεργετικὴ τόσον ἀπὸ κοινωνικῆς, ὅσον καὶ ἀπὸ ἐκκλησιαστικῆς ἀπόψεως[13]. Διὸ καὶ αἱ κατὰ καιροὺς Ἡγεμονικαὶ Κυβερνήσεις ὄχι μόνον ἐσεβάσθησαν τὰ δίκαια τῶν Ἁγίων Τόπων ἐν Βλαχίᾳ καὶ Μολδαβίᾳ, ἀλλὰ καὶ διὰ μακρᾶς σειρᾶς ἐπισήμων πράξεων ἐπεκύρωσαν τὰς κτήσεις αὐτῶν, χωρὶς νὰ ἀναμιχθοῦν κατὰ τὸ χρονικὸν διάστημα τῶν τεσσάρων πρώτων αἰώνων εἰς τὴν διαχείρισιν τῶν Γραικομοναστηριακῶν κτημάτων[14].

Ἡ εἰρηνικὴ καὶ ἀνενόχλητος τῶν Γραικομοναστηριακῶν πραγμάτων κατάστασις διεκόπη τὸ πρῶτον κατὰ τὴν ἑλληνικὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1821. Ὁ ἐν Ρουμανίᾳ ἑλληνικὸς κλῆρος κατηγορήθη τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ὡς παρα-

---

«διά τινα Ρουμελιωτικά Μοναστήρια.

1)	Τὸ τοῦ	Νουτζέτου	ἱδρυθὲν ἐν ἔτει		1529
2)	»	Ἁγίου Ἰωάννου	»	»	1600
3)	»	Βαλέα	»	»	1623
4)	»	Δεδουλεστίου	»	»	1625
5)	»	Βράδου	»	»	1639
6)	»	Ἁγ. Ἰω. Φοξάνιου	»	»	1664
7)	»	Βανούλου	»	»	1772
8)	»	Σεριτζάρη	»	»	—
9)	»	Μίσλα	»	»	—
10)	»	Σταυρουπόλεως	»	»	—
11)	»	Γολγοθᾶ	»	»	—
12)	»	Βουτόϊ	»	»	—
13)	»	Βουκουρεστίου	»	»	—
14)	»	Βαβιενίου	»	»	—
15)	»	Ἁγ. Ἰωάν. Χρυσοστόμου	»	»	—

Πρὸς δὲ τρεῖς Ἐκκλησίαι»

12. Βλ. Ἀνωνύμου, Τὸ Μοναστηριακὸν Ζήτημα, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 434. Πρβλ. καὶ Μ. Καραβοκυροῦ, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 19. Ἂν οἱ μοναχοὶ ἠθέτουν τὰς διατάξεις τῶν ἐγγράφων ἀφιερώρεως ἔπρεπε νὰ ἀποσταλῇ ἄλλο προσωπικὸν ὑπὸ τῶν Πατριαρχείων (Μονὴ Margineni Π. 80). Βλ. Ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 53.

13. Πρβλ. Ἀνωνύμου, Τὸ Μοναστηριακὸν Ζήτημα, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 441, Μ. Καραβοκυροῦ, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 19 καὶ Δημ. Γραμματοπούλου, Τὸ βορείως τοῦ Δουνάβεως Μικρὸν Βυζάντιον, Η.Ε, 29(1980), σ. 278.

14. Βλ. Ἀνωνύμου, Ἀπάντησις τῶν Ἀνατολικῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν περὶ τῶν Γραικικῶν Μοναστηρίων, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 9. Πρβλ. Ἐπ. Κυριακίδου, ἔνθ' ἀνωτ., τόμ. Β'. σ. 448, Ἀνωνύμου, Τὸ Μοναστηριακὸν ζήτημα, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 441 καὶ Μ. Καραβοκυροῦ, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 19.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κοντοσας

χοποιὸς καὶ ὑποκινητὴς ἐπαναστάσεων κατὰ τῆς Πύλης[15], διὸ καὶ ἐξεδιώχθη δι' αὐτοκρατορικοῦ Φιρμανίου ἐκ τῶν ἐν ταῖς Ἡγεμονίαις Μοναστηρίων αὐτοῦ[16]. Τὸν Ἰούλιον τοῦ ἔτους 1827 οἱ ἐκδιωχθέντες Ἕλληνες κληρικοὶ δι' ἐκδοθέντος αὐτοκρατορικοῦ Χάτι-Σερίφ ἀνεκλήθησαν καὶ ἐγκατεστάθησαν εἰς τὰ Μονὰς αὐτῶν, ἡ δὲ Ἡγεμονικὴ Κυβέρνησις παρέδωκεν εἰς αὐτοὺς καὶ τὸν ἀπολογισμὸν τῆς ἑξαετοῦς αὐτῆς διαχειρίσεως[17].

Ἔκτοτε καὶ δὴ ἀπὸ τοῦ 1828 ἄρχεται τὸ περίφημον Μοναστηριακὸν Ζήτημα, δηλαδὴ ὁ μεταξὺ τῆς ἐγχωρίου Κυβερνήσεως ἀφ' ἑνὸς καὶ τῶν Πατριαρχείων τῆς Ἀνατολῆς ἀφ' ἑτέρου ἀγὼν περὶ τῆς ἰδιοκτησίας, διαχειρίσεως καὶ διαθέσεως τῶν ἀφιερωμένων Μονῶν[18].

Οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν δύο Ἡγεμονιῶν παρεπονέθησαν τότε κατὰ τῶν Ἑλλήνων ἡγουμένων ὅτι διεχειρίζοντο κακῶς τὰ Γραικομοναστηριακὰ κτήματα καὶ ὅτι δὲν ἐξετέλουν τὰς διατάξεις τῶν ἱδρυτῶν καὶ ἀφιερωτῶν τῶν Μονῶν[19]. Ὁ ἔλεγχος καὶ ἡ ἐξέτασις τῶν παραπόνων αὐτῶν, τὰ ὁποῖα ἐχαρακτηρίσθησαν ὡς ἀνυπόστατα ὑπὸ τῶν Πατριαρχείων, ἀνετέθη ὑπὸ τοῦ νέου ὀργανικοῦ Νόμου τῶν παριστρίων Ἡγεμονιῶν τοῦ 1831 εἰς μικτὴν ἐπιτροπὴν ἐκ πληρεξουσίων τῶν δύο Κυβερνήσεων καὶ τῶν Πατριαρχείων τῆς Ἀνατολῆς[20]. Ἡ ἐπιτροπὴ ἐκείνη συνελθοῦσα εἰς Βουκουρέστιον τὸ ἔτος 1833 δὲν ἠδυνήθη νὰ λάβῃ οὐ-

---

15. Ὁ ἄλλοτε πρέσβυς τοῦ Βελγίου ἐν Βουκουρεστίῳ Josephe Jooris ἔγραφεν ὅτι «αἱ πρόσοδοι τῶν προσκυνημένων Μοναστηρίων δὲν πρέπει πλέον νὰ δαπανῶνται πρὸς διάδοσιν ἐπαναστατικῶν φρονημάτων, ἂν συχνάκις ὑπέθαλψαν πρὸς ὑποκίνησιν ἐπαναστάσεων κατὰ τῆς Πύλης». Βλ. Ἀνωνύμου, Τὸ Μοναστηριακὸν Ζήτημα, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 433.

16. Βλ. Ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 39. Πρβλ. Ἐπ. Κυριακίδου, ἔνθ' ἀνωτ. σ. 449.

17. Διὰ τὴν ἐπιστροφὴν καὶ ἀπόδοσιν τῶν Γραικομοναστηριακῶν κτημάτων εἰς τοὺς Ἕλληνας Ἡγουμένους ὑπεβλήθησαν τότε καὶ ἀναφοραὶ τῶν Βλαχικῶν καὶ Μολδαβικῶν Διβανίων πρὸς τοὺς ἡγεμόνας αὐτῶν. Αἱ ἀναφοραὶ ἐκεῖναι περιεῖχον τοὺς ἑξῆς τρεῖς ὅρους πρὸς τοὺς ἀπεσταλμένους ὑπὸ τῶν Πατριαρχείων Ἐξάρχους: α) Τὴν προσαγωγὴν τῶν κτητορικῶν ἐγγράφων, β) τὴν ἀπότισιν τῶν ὀφειλομένων χρεῶν πρὸς τοὺς δανειστὰς τῶν Μοναστηρίων καὶ γ) τὴν ἐπισκευὴν τῶν ἱερῶν ἐκκλησιῶν καὶ Μοναστηρίων. Βλ. Μ. Καραβοκύρου, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 20. Πρβλ. Ἐπ. Κυριακίδου, ἔνθ' ἀνωτ., τόμ. Β', σ. 449-450 καὶ Ἀνωνύμου, Ἀπάντησις τῶν Ἀνατολικῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν περὶ τῶν Γραικικῶν Μοναστηρίων, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 11-12.

18. Βλ. Ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 39. Πρβλ. Κυρ. Ζαχαριάδου, Σύντομος περιγραφὴ τοῦ περὶ τῶν ἐν Ρουμανίᾳ κτημάτων Μοναστηριακοῦ Ζητήματος ἀπὸ τῆς ἐμφανίσεως αὐτοῦ μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων, ἤτοι ἀπὸ τοῦ 1421 μέχρι 1913, Θεσσαλονίκη 1916, σ. 16-17, Σπ. Ἀντιόχου, Ὑπόμνημα περὶ τῶν ἐν Ρουμανίᾳ Μοναστηριακῶν κτημάτων τῶν Ἁγίων Τόπων, ἐν Ἀθήναις 1901, σ. 8, Γ. Τσιορὰν, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 89, Ἐπ. Κυριακίδου, ἔνθ' ἀνωτ., τόμ. Β', σ. 452 καὶ Μ. Καραβοκυροῦ, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 21.

19. Βλ. Ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 39. Πρβλ. Μ. Καραβοκυροῦ, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 20.

20. Βλ. Μ. Καραβοκυροῦ, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 20. Πρβλ. Ἐπ. Κυριακίδου, ἔνθ' ἀνωτ., τόμ. Β', σ. 451 καὶ Ἀνωνύμου, Τὸ Μοναστηριακὸν Ζήτημα, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 442.

Δημόσιον Κεντρικὴ Βιβλιοθήκη Κομοτηνῆς

δεμίαν οὐσιαστικὴν ἀπόφασιν, διὰ τοῦτο καὶ διελύθη[21].

Ἔκτοτε καὶ καθ' ὅλον τὸ χρονικὸν διάστημα μέχρι τοῦ 1851 ἐπηκολούθησαν μακραὶ συζητήσεις καὶ ἀλληλογραφίαι μεταξὺ τῶν ἐνδιαφερομένων μερῶν, αἱ ὁποῖαι δυστυχῶς ἀπέβησαν ἄκαρποι[22].

Τὸν Μάϊον τοῦ 1851 ἐξεδόθη διάταγμα τοῦ ἡγεμόνος Γκίκα, διὰ τοῦ ὁποίου διετάσσετο ἡ διὰ πλειοδοσίας ἐκμίσθωσις τῶν Γραικομοναστηριακῶν κτημάτων[23].

Μετὰ τὸ ἔτος 1856 τὸ ζήτημα τῶν Γραικομοναστηριακῶν κτημάτων ἐν Ρουμανίᾳ περιῆλθεν εἰς τὴν ἁρμοδιότητα τοῦ Συνεδρίου τῶν Μεγάλων Δυνάμεων διὰ τῆς συναφθείσης ἐν Παρισίοις συνθήκης εἰρήνης[24]. Εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ τοποθετεῖται ἡ λῆξις τῆς πρώτης περιόδου τοῦ Μοναστηριακοῦ ζητήματος[25].

Τὰ τῆς δευτέρας περιόδου τοῦ Γραικομοναστηριακοῦ Ζητήματος, συμπίπτοντα μὲ τὰ περὶ τῆς δημεύσεως τῶν Γραικομοναστηριακῶν κτημάτων ἐν Ρουμανίᾳ ὑπὸ τοῦ Ἡγεμόνος Ἀλεξάνδρου Κούζα, ἐκτίθενται εἰς τὸ Ἓον κεφάλαιον τοῦ δευτέρου μέρους τῆς παρούσης ἐργασίας.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κοντσας

---

21. Οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν Πατριαρχείων παρουσίασαν ἅπαντα τὰ κτητορικὰ ἔγγραφα, εἰς τὰ ὁποῖα ὅμως δὲν ἀνευρέθησαν διατάξεις δι' ἐπιτοπίους ἀγαθοεργίας, ὅπως ἰσχυρίζοντο οἱ ἐντόπιοι ἄρχοντες. Πρβλ. Ἀνωνύμου, Τὸ Μοναστηριακὸν Ζήτημα, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 442 καὶ Ἀνωνύμου, Ἀπάντησις τῶν Ἀνατολικῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν περὶ τῶν Γραικικῶν Μοναστηρίων, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 20-21.

22. Βλ. Ἀνωνύμου, Ἀπάντησις τῶν Ἀνατολικῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν περὶ τῶν Γραικικῶν Μοναστηρίων, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 22-23.

23. Τὸ μέτρον τοῦτο ἐφηρμόσθη ἀργότερον καὶ ὑπὸ τοῦ Ἡγεμόνος Κούζα, ὁ ὁποῖος κατ' ἀρχὰς δὲν ἠρνεῖτο τὴν ἰδιοκτησίαν τῶν Πατριαρχείων τῆς Ἀνατολῆς. Βλ. Μ. Καραβοκυροῦ, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 21 καὶ Ἀνωνύμου, Ἀπάντησις τῶν Ἀνατολικῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν περὶ τῶν Γραικικῶν Μοναστηρίων, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 23.

24. Βλ. Μ. Καραβοκυροῦ, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 21, Ἐπ. Κυριακίδου, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 453, Ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν, ἐνθ' ἀνωτ., σ. 40 καὶ Ἀνωνύμου, Ἀπάντησις τῶν Ἀνατολικῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν περὶ τῶν Γραικικῶν Μοναστηρίων, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 26.

25. Πρβλ. Ἀνωνύμου, Ἀπάντησις τῶν Ἀνατολικῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν περὶ τῶν Γραικικῶν Μοναστηρίων, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 9,26.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'

ΤΟ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΟΝ ΒΑΛΙΑΣ

1. Θέσις - 'Ονομασία - κτίσις τῆς Μονῆς

Βορειοδυτικῶς τοῦ Βουκουρεστίου καὶ εἰς τὸ δεξιὸν τῆς δημοσίας ὁδοῦ ἡ ὁποία ἄγει πρὸς τὸ CAMPU - LUNG (σχέδιον 4) εὑρίσκεται ἡ τοποθεσία VALEA μετὰ τοῦ ὁμωνύμου χωρίου τῆς περιοχῆς Κιϊμπουλούνγου τοῦ σημερινοῦ Νομοῦ MUSCEL[1]. Εἰς τὴν θέσιν αὐτὴν καὶ ἐπὶ μικρᾶς κοιλάδος δενδροφύτου ρυακίου ὑψώνεται μέχρι σήμερον ἡ παλαιὰ καὶ πλουσία ἄλλοτε γραφικὴ Μονὴ VALEA[2].

'Η Μονὴ εἶναι γνωστὴ καθ' ὅλην τὴν μακραίωνα ἱστορίαν της ὡς «Μονὴ VALEA», ἢ «GURA-VAII» ἢ ἁπλῶς «GURA»[3]. Εἰς ὅλα τὰ παλαιὰ ἔγγραφα φέρει τὴν ὀνομασίαν VALEA καὶ μόνον εἰς τὸ κωδωνοστάσιον καὶ τὸν κυρίως Ναὸν τοῦ Καθολικοῦ αὐτῆς εὑρίσκεται ἀναγεγραμμένη ἡ ὀνομασία GURA, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ συντόμευσιν τοῦ ὀνόματος GURA - VAII[4].

'Η Μονὴ VALEA ἐτιμᾶτο ἀνέκαθεν «ἐπ' ὀνόματι τῶν Εἰσοδίων τῆς Θεοτόκου»[5] καὶ ἐκτίσθη κατὰ χριστιανικὴν ἡγεμονικὴν παράδοσιν[6] ὑπὸ τοῦ RA-

---

1. Βλ. V. BRATULESCU, Manastirea Valea din Judetul Musçel o ctitorie Necunoscuta A lui Radu Paisie - Extras din «Buletinul comisiuni Monumentelor istorice, Fascicola 67, Januar-Mart 1931, Valenii-de-Munte (Prahova) 1931, σ. 3. (Τὸ βιβλίον αὐτὸ εὑρίσκεται εἰς τὴν Βιβλιοθήκην τῆς Ρουμανικῆς 'Ακαδημίας ὑπ' αὔξ. ἀριθ. εὑρετ. 160 D. 1932). Πρβλ. C.C. Giurescu, Istoria Romanilor, Bucutesti 1937, Fandatia Pentru Literatura si ARTA «Regele Carol II», σ. 160 καὶ 'Ι. Λαμπρίδου, 'Ιερὰ ἐν 'Ηπείρῳ Σκηνώματα, σ. 31.

2. Πρβλ. V. BRATULESCU, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 3. 'Η ὀνομασία VALEA προῆλθε κατ' ἀντίθεσιν τῆς ἄλλης Μονῆς DEAL (ἀνήφορος), ἢ ὅπως λέγωμεν "Ανω Μονὴ καὶ Κάτω Μονή.

3. Βλ. V. BRATULESCU, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 5.

4. Τὸ GURA - VAII σημαίνει στόμιον, εἴσοδος κοιλάδος. Τὸ VAII εἶναι ἡ γενικὴ τοῦ οὐσιαστικοῦ VALE. Βλ. V. BRATULESCU, ἐνθ' ἀνωτ., σ. 5.

5. Βλ. Σιγίλλιον ἔτους 1863.

6. Οἱ ἡγεμόνες καὶ οἱ εὐγενεῖς τῆς Βλαχίας καὶ Μολδαβίας παρακινούμενοι ἐκ τῆς μεγάλης ὠφελείας τὴν ὁποίαν προσέφερον εἰς τὸν λαὸν αἱ Μοναί, ἤρχισαν ἀπὸ τοῦ ΙΣΤ' ἰδίᾳ αἰῶνος ὄχι μόνον νὰ ἱδρύουν Μονάς, ἀλλὰ καὶ νὰ προικοδοτοῦν αὐτὰς διὰ μεγάλων περιουσιῶν. Βλ. Γ. Τσιοράν, Σχέσεις τῶν Ρουμανικῶν χωρῶν μετὰ τοῦ "Αθω καὶ δὴ τῶν Μονῶν

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κονίτσας

ΣΧΕΔΙΟΝ 4

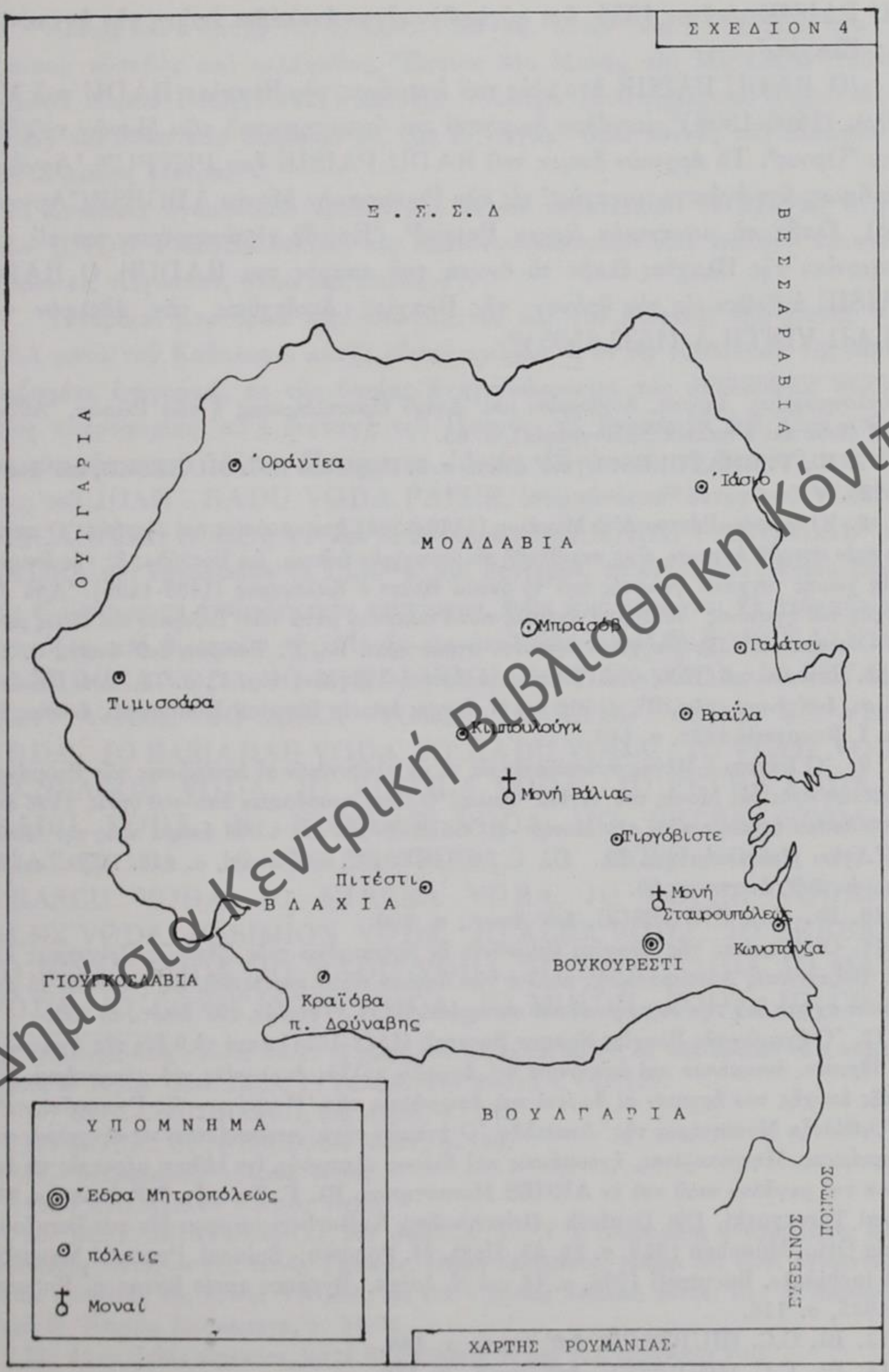

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόντσας

DU PAISIE τὸ ἔτος 1534, ὅτε αὐτὸς δὲν εἶχεν ἀναλάβει ἀκόμη τὴν ἡγεμονίαν τῆς Βλαχίας[7].

Ὁ RADU PAISIE ἦτο υἱός τοῦ ἡγεμόνος τῆς Βλαχίας RADU τοῦ Μεγάλου (1496-1508)[8], μεγάλου δωρητοῦ καὶ ὑποστηρικτοῦ τῶν Μονῶν τοῦ Ἁγίου Ὄρους[9]. Τὸ ἀρχικὸν ὄνομα τοῦ RADU PAISIE ἦτο PETPU[10]. Ἀργότερον ὅμως, ὅτε ἐγένετο μοναχὸς[11] εἰς τὴν Ρουμανικὴν Μονὴν ARGES[12] (Ἄργησσος), ἔλαβε τὸ μοναχικὸν ὄνομα Paisie[13]. Ἐπὶ δὲ τῇ ἀναρρήσει του εἰς τὴν ἡγεμονίαν τῆς Βλαχίας ἔλαβε τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς του RADU[14]. Ο RADU PAISIE ἀνῆλθεν εἰς τὸν θρόνον τῆς Βλαχίας διαδεχθείς τὸν ἀδελφὸν του VLAD VINTILA (1532-1535)[15].

Κουτλουμουσίου, Λαύρας, Δοχειαρίου καὶ Ἁγίου Παντελεήμονος ἢ τῶν Ρώσων, Ἀθῆναι 1938 (ἔνθα καὶ ἡ παλαιὰ βιβλιογραφία), σ. 65.

7. Βλ. V. BRATULESCU, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 3. Πρβλ. καὶ C.C. GIURESCU, ἔνθ' ἀνωτ.' σ. 126.

8. Ὁ ἡγεμὼν Ράντου Δ' ὁ Μεγάλος (1496-1508) ἦτο πλούσιος καὶ εὐσεβής. Ὁ πατήρ του πρὶν στεφθῇ ἡγεμών, εἶχε περιβληθῇ τὸ μοναχικὸν ἔνδυμα, ὡς Βοεβόδας δὲ τῆς Ρουμανικῆς χώρας τυγχάνει γνωστὸς ὑπὸ τὸ ὄνομα Βλάντ ὁ Καλόγηρος (1489-1496). Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ ἡγεμόνος τούτου αἱ σχέσεις τῶν Ρουμάνων μετὰ τῶν Ἑλλήνων καὶ ἰδίως μετὰ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἐγένοντο στενώτεραι. Βλ. Γ. Τσιοράν, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 27. Πρβλ. Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους (ἐκδοτικὴ Ἀθηνῶν) τόμ. Ι', σ. 75, Ἀπ. Βακαλοπούλου, ἔνθ' ἀνωτ., τόμ. Β[1], σ. 402 καὶ N. Iorga, Istoria Bisericii Romanesti, ἔκδοσις II, τόμ. I, Bucuresti 1928, σ. 119.

9. Ὁ Ράντου ὁ Μέγας συνετέλεσεν εἰς τὸ νὰ πληθυνθοῦν αἱ ἀφιερώσεις τῶν Ρουμάνων ἡγεμόνων πρὸς τὰς Μονὰς τοῦ Ἁγίου Ὄρους. Ὁ ἴδιος προσέφερεν ἀπὸ τοῦ ἔτους 1496 ἀνὰ 3.000 ἄσπρα ἐτησίως πρὸς τὴν Μονὴν ROSSIKON καὶ ἀνὰ 4.000 ἄσπρα πρὸς τὴν Μονὴν τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος. Βλ. C. C. GIURESCU, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 126. Πρβλ. καὶ Γ. Τσιοράν, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 30.

10. Βλ. C.C. GIURESCU, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 160.

11. Οἱ ἡγεμόνες τῆς Βλαχίας ἐμιμοῦντο ἐν προκειμένῳ τοὺς Σέρβους Πρίγκηπας καὶ τοὺς Βυζαντινοὺς Αὐτοκράτορας, πολλοὶ τῶν ὁποίων εἶχον περιβληθῇ, ὡς γνωστόν, τὸ μοναχικὸν σχῆμα διὰ τὴν ψυχικὴν αὐτῶν σωτηρίαν. Βλ. Γ. Τσιοράν, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 257.

12. Ὁ ἡγεμὼν τῆς Βλαχίας Neagoe Basarab (1512-1521) κατὰ τὰ 9 ἔτη τῆς ἡγεμονίας του ἵδρυσεν, ἀνεκαίνισε καὶ ἐπλούτισε διὰ δωρεῶν πολλὰς ἐκκλησίας καὶ μοναστήρια. Ἐπὶ τῆς ἐποχῆς του ἤρχισαν αἱ δωρεαὶ καὶ ἀφιερώσεις τῶν Ἡγεμόνων τῆς Ρουμανίας πρὸς τὰ Ὀρθόδοξα Μοναστήρια τῆς Ἀνατολῆς. Ὁ ἡγεμὼν οὗτος προσεκάλεσεν εἰς τὴν χώραν του Πατριάρχας, Μητροπολίτας, ἡγουμένους καὶ ἄλλους κληρικούς, ἵνα λάβουν μέρος εἰς τὰ ἐγκαίνια τοῦ μεγάλου ναοῦ τοῦ ἐν ARGES Μοναστηρίου. Βλ. Γ. Τσιοράν, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 34-35 καὶ Turczynski, Die Deutsch - Griechischen Kulturberiehungen bis zur Berufung Kõnig Otto, München 1959, σ. 32, 33. Πρβλ. M. Popescu - Spineni, Procesul Manastirilor inchinate, Bucuresti 1936, σ. 16 καὶ N. Jorga, Byzance aprés Byzance, Bucuresti 1935, σ. 126.

13. Βλ. C.C. GIURESCU, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 160.

14. Βλ. C.C. GIURESCU, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 160.

15. Βλ. C.C. GIURESCU, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 157. Ὁ γνωστὸς ἐν τῇ ἱστορίᾳ ὑπὸ τὸ ὄνομα Βλάντ ς' Βιντίλας, υἱὸς τοῦ Ράντου τοῦ Μεγάλου, ἔκτισε καὶ ἐβοήθησεν ὡς εὐσεβὴς χριστια-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κοζάνης

Ὅπως καὶ ὁ πατήρ του RADU ὁ Μέγας, οὕτω καὶ ὁ PAISIE ἦτο ἄνθρωπος εὐσεβὴς καὶ φιλάγαθος. Ἔκτισε δύο Μονὰς τὴν MISLEA (τοῦ σημερινοῦ Νομοῦ PRAHOVA) καὶ τὴν VALEA (τοῦ σημερινοῦ Νομοῦ MUSCEL) καὶ ἀπέστειλε βοήθειαν εἰς τὰς ἐν Ἁγίῳ Ὄρει Μονὰς τοῦ Ξενοφῶντος καὶ Σίμωνος Πέτρας[16].

Συνεπείᾳ ἡγεμονικῶν ἐρίδων καὶ ἄλλων περιπετειῶν ἐν Βλαχίᾳ, ὁ ἡγεμὼν RADU PAISIE ἐκλήθη εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ ἐκεῖθεν ἀπεστάλη ἐξορία εἰς Αἴγυπτον, ὅπου καὶ ἀπέθανε[17].

Ἱστορικαὶ μαρτυρίαι περὶ τοῦ ἱδρυτοῦ καὶ τοῦ κτίσεως τῆς Μονῆς VALEA μετὰ τοῦ Καθολικοῦ αὐτῆς εἶναι: πρῶτον, ἡ ἐν τῷ Καθολικῷ τῆς Μονῆς σῳζομένη ἐπιγραφή, ἐκ τῆς ὁποίας ἀναγιγνώσκομεν τὰς ἀκολούθους πολυτίμους πληροφορίας: «Τῇ διαταγῇ τοῦ Πατρός, τῇ προσφορᾷ τοῦ Υἱοῦ καὶ τῇ συμπληρώσει τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, Ἀμήν. Ἐγένοντο τῇ διαταγῇ καὶ ἐξόδοις τοῦ JOAN - RADU VODA PAISIE, ἱσπραβνίκου[18] ὄντος τοῦ VLAICU PISCAN VEL LOGOFAT καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ MIHAI PARCALAB[19] καὶ BADEA καὶ ἐπερατώθη τὸ 1534[20]»· καὶ δεύτερον, τὸ ἐντὸς τοῦ Ἁγίου Βήματος εὑρισκόμενον ἀναμνηστικὸν τρίπτυχον, ἔνθα ἀναγράφονται τὰ ὀνόματα τῶν κτητόρων καὶ δωρητῶν τῆς Μονῆς ὡς ἀκολούθως: «JO[21] PAISIE VODA[22], JO MIRCEA VODA, JO MIHDI VODA, JO DAN VODA, JO SEVADISLAV VODA, JO ALEX VODA, JO RADU VODA, JO VLAD VODA, JO BASIARAB VODA, JO RADU VODA, JO VLAD VODA, JO NEAGOE VODA, JO VINTILA VODA, JO PETRE VODA, JO RADU VODA, JO NICOLAE VODA, JO PETRE VODA, JO JGAT VODA, JO STANA VODA, JO MOISI VODA, JO PATRASCU VODA, JO MIRCEA VORA, JO PETRE VODA, JO ALEX VODA, JO SIMION VODA, JO ALEX VODA, JO SERBANY, JO IGNAT VODA, JO RADU VODA, JO LEOU VODA, JO MATEI VODA, JO CONSTANTIN VODA, JO MIHDIL VODA, JO CHICA

νος πολλοὺς ἁγίους τόπους καὶ ἐν τῇ χώρᾳ του καὶ ἐκτὸς αὐτῆς, ἐκ τῶν ὁποίων τοὺς περισσοτέρους ἐν Ἁγίῳ Ὄρει. Πρβλ. Γ. Τσιοράν, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 109-110.

16. Βλ. C.C. GIURESCU, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 160.

17. Βλ. C.C. GIURESCU, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 160.

18. Ἰσπράβνικος: αὐλικὸς τίτλος.

19. PARCALAB: αὐλικὸς τίτλος.

20. Βλ. V. BRATULESCU, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 4. Ὁ Ἰ. Λαμπρίδης ἀναφερόμενος εἰς τὸ ἐν Βλαχίᾳ Μετόχιον τῆς Μονῆς Γκούρας, Βάλεα λεγόμενον, γράφει ὅτι εἶναι ἄγνωστος εἰς αὐτὸν ὁ ἱδρυτὴς τῆς Μονῆς VALEA, ὡς καὶ ὁ χρόνος κτίσεως αὐτῆς. Βλ. Ἰ. Λαμπρίδου, Ἱερὰ ἐν Ἠπείρῳ Σκηνώματα, σ. 31-32.

21. Jo = τίτλος εὐγενείας, κατὰ τὸ Γαλλικὸν de καὶ τὸ Γερμανικὸν von.

22. Βοεβόδαι γενικῶς ἐπὶ τουρκοκρατίας ἐκαλοῦντο ἀνώτεροι ἀξιωματικοί, οἱ ὁποῖοι διῴκουν ἐν ὀνόματι τοῦ Σουλτάνου ὡρισμένην περιφέρειαν καὶ εἶχον ὡς κύριον καθῆκον τὴν ἐπιτήρησιν τῆς εἰσπράξεως τῶν φόρων καὶ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν δικαστικῶν ἀποφάσεων.

Δημοτική Κεντρική Βιβλιοθήκη Κοζάνης

VODA, JO GRIGORE VODA, JO RADU VODA, JO DUCA VODA, JO SERBAN VODA, JO CONSTATIN VODA, JO STEFAN VODA, JO NIKOLAE VODA, DUBRE, MANDLE, DIMA»[23]. Εἰς τὸ αὐτὸ τρίπτυχον ἀναγράφονται καὶ τὰ ὀνόματα τῶν ἑξῆς Ἀρχιερέων: «Ἐφραίμ, Μητροφάνης, Εὐθύμιος, Σάββας, Νικηφόρος, Ἡσαΐας, Εὐθύμιος, Ἐφραίμ, Λουκᾶς, Γρηγόριος, Θεόφιλος, Στέφανος, Ἰγνάτιος, Θεοδόσιος, Βαρλαάμ, Διονύσιος, Γρηγόριος, Θεοδόσιος, Ἄνθιμος, Στέφανος, Ἰωάννης, Ἰωάννης»[24].

Ὁ κτήτωρ τῆς Μονῆς VALEA εἰκονίζεται καὶ εἰς τοιχογραφίαν τοῦ Καθολικοῦ αὐτῆς. Ἡ σχετικὴ παράστασις εἰκονίζει δύο γενειοφόρους ἀνδρικὰς μορφὰς μὲ τὴν ἀμφίεσιν τῶν ἡγεμόνων (βοεβοδῶν) τῆς Ρουμανίας[25]. Οὗτοι ἵστανται εἰς στάσιν δεήσεως καὶ κρατοῦν ἕκαστος εἰς τὴν δεξιάν του χεῖρα πολύτιμον ἁγιαστικὸν σταυρόν[26]. Ἡ ἀξιόλογος ἱστορικὴ αὐτὴ παράστασις διατηρεῖται καλῶς μέχρι σήμερον, χωρὶς νὰ ἔχῃ ὑποστῇ φθορὰν ἐκ τοῦ χρόνου καὶ τῆς ὑγρασίας. Μετ' εὐκολίας διακρίνονται ἀριστερὰ καὶ δεξιὰ τῶν κεφαλῶν τῶν κτητόρων τὰ ὀνόματα: (ΙΩ ΡΑΔΟΥ ΒΟΕΒΟΔ ΠΑΙCΙΕ ΚΤΗΤΩΡ) καὶ (ΙΩ ΚΟΤΑΔΗ NICOLAE ΒΟΕΒΟΔ)[27].

2. *Ἀφιέρωσις τῆς Μονῆς* VALEA *– Σχέσεις Πωγωνιανῆς καὶ Βλαχίας*

Αἱ ἀπὸ τοῦ ΙΣΤ' αἰῶνος καὶ ἑξῆς καταστροφαὶ καὶ δηώσεις πολλῶν Μονῶν ἐν τῇ Ἀνατολῇ, συνεπείᾳ τῶν μεγάλων συμφορῶν τῆς Τουρκοκρατίας, ἠνάγκασαν πολλοὺς μοναχοὺς νὰ ἀποδημήσουν εἰς τὰς Ρουμανικὰς Ἡγεμονίας τῆς Βλαχίας καὶ Μολδαβίας πρὸς συλλογὴν ἐλεημοσυνῶν[28].

Πολλοὶ Ὀρθόδοξοι Ἡγεμόνες, ἀξιωματοῦχοι καὶ λοιποὶ εὐσεβεῖς χριστιανοὶ τῶν χωρῶν ἐκείνων, λαβόντες ὑπ' ὄψιν τὴν ἀξιοθρήνητον οἰκονομικὴν κατάστασιν τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, τὰς ὠφελείας αἱ ὁποῖαι προέκυπτον ἐκ τῶν μέχρι τότε σχέσεων τῶν Ρουμανικῶν χωρῶν μεθ' ὁλοκλήρου τῆς Ἀνατο-

23. Βλ. V. BRATULESCU, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 8.

24. Βλ. V. BRATULESCU, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 9.

25. Πλησίον τοῦ κτήτορος RADU PAISIE εἶναι ἐζωγραφισμένοι ὁ ἡγεμών Κωνσταντῖνος Νικολάου Μαυροκορδᾶτος, ὁ Μητροπολίτης Νεόφυτος ὁ Κρής, ὁ ἱερομόναχος Δαμασκηνὸς καὶ εἷς ἄλλος μοναχός. Πρβλ. V. BRATULESCU, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 5.

26. Περὶ τοῦ σταυροῦ γενικῶς βλέπε Γ. Σωτηρίου, Χριστιανικὴ καὶ βυζαντινὴ Ἀρχαιολογία, ἐν Ἀθήναις 1962, σ. 100-104 καὶ Θρησκευτικὴ καὶ Ἠθικὴ Ἐγκυκλοπαιδεία, τόμ. 11, σ. 411-434.

27. Πρόκειται περὶ τοῦ RADU PAISIE, κτήτορος τῆς Μονῆς καὶ τοῦ Ἡγεμόνος Κωνσταντίνου Νικολάου Μαυροκορδάτου, ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ ὁποίου ἐζωγραφήθη ὑπὸ τοῦ ἱερομονάχου Δαμασκηνοῦ τὸ Καθολικὸν τῆς Μονῆς.

28. Πρβλ. καὶ Ἰ. Λαμπρίδου, Ἱερὰ ἐν Ἠπείρῳ Σκηνώματα, σ. 25-28, N. Jorga, Byzance aprés Byzance, σ. 126, 206 καὶ Γ. Τσιοράν, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 66.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόντσας

λῆς, ὡς καὶ τὴν φήμην καὶ ἐκτίμησιν, τὴν ὁποίαν εἶχεν ὁ ἑλληνικὸς κλῆρος ἐν γένει, ἤρχισαν ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ ΙΣΤ' αἰῶνος νὰ ἀφιερώνουν σχεδὸν εἰς ὁλόκληρον τὴν 'Ορθόδοξον 'Ανατολὴν τὰς ὑπ' αὐτῶν ἱδρυομένας Μονὰς εἰς τὰς Ρουμανικὰς 'Ηγεμονίας[29].

Διὰ τῶν δωρεῶν καὶ τῶν ἀφιερώσεων ἐκ τῆς Βλαχίας καὶ Μολδαβίας διεσώθησαν ἐκ τῆς καταστροφῆς καὶ πολλαὶ ἱεραὶ Μοναὶ καὶ 'Εκκλησίαι ἐν 'Ηπείρῳ[30].

'Η Μονὴ τῶν Ταξιαρχῶν Γκούρας ἐδέχθη τὸ ἔτος 1623[31] ὡς δωρεὰν καὶ ἀφιέρωσιν τὴν περίφημον τότε καὶ πλουσίαν Μονὴν τῆς Βάλιας[32]. 'Ηγεμὼν τῆς Οὐγγροβλαχίας κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους ἦτο ὁ 'Αλέξανδρος S' ὁ Ράντου, ὁ καὶ Κοκόνου ἐπονομασθεὶς (1623-1627)[33]. Εἰς τὰ πρὸς τοῦτο ἐκδοθέντα Χρυσόβουλλα καὶ 'Αφιερωτικὰ Γράμματα καθωρίζετο καὶ ὁ σκοπὸς τῆς ἀφιερώσεως, ὁ ὁποῖος ἦτο ἡ περίθαλψις καὶ ἀνάπαυσις τῶν ἐν τῇ Μονῇ τῆς Γκούρας ἀσκουμένων σεβασμίων πατέρων[34].

---

29. Βλέπε N. Jorga, Byzance aprés Byzance, σ. 126 καὶ Γ. Τσιοράν, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 83. Πρβλ. 'Απ. Βακαλοπούλου, ἔνθ' ἀνωτ., τόμ. Β[1], σ. 189 καὶ 'Ιστορία τοῦ 'Ελληνικοῦ "Εθνους (ἐκδοτικὴ 'Αθηνῶν), τόμ. Ι, σ. 136. 'Ο Γ. Τσιοράν γράφει: «'Η ἑκάστοτε κυβερνῶσα μερὶς τῶν Ρουμανικῶν χωρῶν διαπνεομένη ὑπὸ θεοσεβείας κατ' ἀρχάς, βραδύτερον δὲ μιμουμένη τὰς προηγουμένας τοιαύτας, πολλαπλασιάζει τὰς ἀφιερώσεις, ἀπὸ τοῦ XVI-XIX αἰῶνος· διότι ὡς φαίνεται, ἐπεθύμει νὰ προσδώσῃ εἰς τὰς Ρουμανικὰς Μονὰς χαρακτῆρα ἱερὸν καὶ προφυλάξῃ ταύτας ἐκ τῶν ἐσωτερικῶν πολιτικῶν ζυμώσεων τῆς χώρας, αἵτινες ἐν δεδομένῃ στιγμῇ θὰ ἠδύναντο νὰ ἀφαιρέσωσι τὰ κτήματα, δι, ὧν οἱ 'Ηγεμόνες καὶ συγγενεῖς κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν αἰώνων εἶχον προικοδοτήσει ταύτας. Αἱ ἀφιερώσεις αὗται ὑπεβοήθησαν ἔτι περισσότερον τὴν εἰς τὰς Ρουμανικὰς Μονὰς διαρκῶς αὐξανομένην ἀθρόαν συρροὴν τῶν ....μοναχῶν». Βλέπε Γ. Τσιοράν, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 85 καὶ Δημ. Γραμματοπούλου, περὶ τῶν μεταβυζαντινῶν «'Ελληνιστικῶν» πριγκιπάτων τῆς Μολδοβλαχίας, Η. Ε. 21 (1981), σ. 809.

30. Περὶ τῶν ἐν 'Ηπείρῳ κτητοριῶν τῶν Ρουμάνων 'Ηγεμόνων βλέπε N. Jorga, Fundatiunice Domnilor Romani in EPIR, Bucuresti 1914. 'Ο ἡμέτερος 'Ι. Λαμπρίδης γράφει: «Εὐαρεῖς ἐν 'Ηπείρῳ οἶκοι, πρὸς οὕς Μοναὶ ἐν Βλαχίᾳ ἱδρυθεῖσαι προσηλώθησαν, μνημονεύονται οἱ ἑξῆς: ὁ 'Αρχιεπισκοπικὸς θρόνος Πωγωνιανῆς καὶ αἱ παρὰ τὴν 'Οστανίτσαν, Διπαλίτσαν, Βελλᾶν, Δρόβιανην, Ζίτσαν καὶ τοῦ χωρίου Κατσικά Μοναί». Βλ. 'Ι. Λαμπρίδου, 'Ιερὰ ἐν 'Ηπείρῳ Σκηνώματα, σ. 28.

31. 'Ο Μιλτ. Καραβοκυρὸς ἔνθ' ἀνωτ., σ. 14, γράφει ὅτι τὸ ἔτος ἱδρύσεως τῆς Μονῆς VALEA εἶναι τὸ 1623. Προφανῶς θὰ ἐννοῇ τὸν χρόνον ἀφιερώσεως τῆς Μονῆς ταύτης εἰς τὴν ἐν 'Ηπείρῳ Μονὴν τῆς Γκούρας.

32. Βλ. V. Bratulescu, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 4.

33. Βλ. Γ. Τσιοράν, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 237.

34. Τὰ ἐπίσημα αὐτὰ ἔγγραφα εὑρίσκονται εἰς τὰ ἐν Βουκουρεστίῳ Κρατικὰ 'Αρχεῖα τῆς Ρουμανίας. 'Ο Γ. Τσιοράν, γράφει ὅτι ὁ ἡγεμὼν τῆς Οὐγγροβλαχίας Ματθαῖος Μπασαράμπ (1632-1654) διὰ χρυσοβούλλου αὐτοῦ ἐν ἔτει 1639 ἀπεδέσμευσεν 22 ψευδῶς ἀφιερωθείσας Μονὰς εἰς τοὺς 'Αγίου Τόπους καὶ οὐχὶ δέκα, ὡς ἐσφαλμένως ἀναφέρεται. Μεταξὺ αὐτῶν ἀναφέρει τὴν Ντεάλου, Βάλεα, Κυμπουλούγκου, Μίσλεα, Γκούρα Μότρουλουϊ, Νουτσέτου κ.ἄ. Βλ. Γ. Τσιοράν ἔνθ' ἀνωτ., σ. 112. Πρβλ. καὶ V. BRASTULESCU, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 11.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κοζάνης

Κρίνομεν ἐνταῦθα ἀναγκαῖον, ὅπως ἀναφέρωμεν καί τινα περὶ τῶν σχέσεων τῆς Πωγωνιανῆς μετὰ τῆς Βλαχίας. Αἱ σχέσεις αὐταὶ χρονολογοῦνται ἀπὸ τὰς ἀρχὰς τοῦ ΙΖ' αἰῶνος[35]. Μεταξὺ ἄλλων ἀναφέρομεν ὅτι ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ ἡγεμόνος C. BRANCOVEANU (1654-1714) ἡ ἐν Βουκουρεστίῳ ἐκκλησία GHIORMA-BANUL ἐξηρτᾶτο ἐκ τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Πωγωνιανῆς καὶ ὠνομάζετο ὑπὸ τῶν Ρουμάνων «Ἐκκλησία τῶν Γραικῶν»[36]. Τὸ ἐν Πωγωνιανῇ Μοναστήριον τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου ἐλάμβανεν ἐκ τοῦ αὐτοῦ ὡς ἄνω ἡγεμόνος 3.000 λεΐ ἐτησίως[37]. Τὸ ἐν Διπαλίτσῃ τῆς Πωγωνιανῆς Μοναστήριον τῆς Μολυβδοσκεπάστου εἶχεν ἐν Βουκουρεστίῳ δύο Μονὰς (Μετόχια), τὴν Μονὴν Πράδουλ καὶ τὴν Σκήτην Κοδριένι[38]. Τὸ ἐν Ὀστανίτσῃ τῆς Πωγωνιανῆς Μοναστήριον τῶν Ταξιαρχῶν τῆς Γκούρας εἶχεν ὡσαύτως δύο Μονάς, τὴν Σταυρουπόλεως καὶ τὴν VALEA. Ὁ Ἀρχιεπισκοπικὸς θρόνος Πωγωνιανῆς εἶχεν ἐν Βουκουρεστίῳ τὸ γνωστὸν ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν ὡς «Χάνι Γκρέτζι» προσοδοφόρον Μετόχιον, τὸ ὁποῖον προσέφερεν μεγάλην βοήθειαν εἰς τὰς ἀνάγκας καὶ τὴν δυστυχίαν τῶν ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ θρόνου τούτου χριστιανῶν[39]. Οἱ Ἀρχιεπίσκοποι Πωγωνιανῆς ἀπὸ τοῦ ἔτους 1687 καὶ ἑξῆς διέμενον πολλάκις ἐν Βουκουρεστίῳ, λόγῳ τῶν Ἀλβανικῶν πιέσεων καὶ τῆς ἀδυναμίας τῆς ἐπαρχίας των νὰ συντηρήσῃ ἴδιον ἀρχιερέα[40].

---

35. Βλ. N. Jorga, Fundatiunice domnilor Romani in Epir, σ. 5. Ἐνταῦθα ἐξαίρονται καὶ αἱ σχέσεις τῶν Ἰωαννίνων μετὰ τῆς Ρουμανίας εἰς τὸν ἐκκλησιαστικὸν τομέα. Οὕτω ἡ Μονὴ τῶν Πατέρων (SFINTILOR PARINTI) εἶχε Μετόχια ἐν Βουκουρεστίῳ τὴν Ἐκκλησίαν SARINDAR τοῦ ἡγεμόνος MATEI BASARAB, ἡ ὁποία ἀπετέλει τότε τὸ κόσμημα τῆς Ρουμανικῆς πρωτευούσης, τὴν ἐκκλησίαν BALAMUCIJILFON καὶ τὴν Μονὴν MISLEA. Ἀπὸ τὴν Μονὴν Κατσικᾶς Ἰωαννίνων ἐξηρτᾶτο ἡ Μονὴ DEDULESTII εἰς τὸ RAMNICU SARAT. Ἡ Μονὴ Βελλᾶς Ἰωαννίνων εἶχε τὴν Μονὴν Ἐρημιτῶν BABENI, ἐκ τῆς ὁποίας ἐξηρτᾶτο καὶ τὸ ἐρημητήριον BORBESTI τοῦ RAMNICU SARAT. Ἡ Μονὴ τοῦ Προφήτου Ἠλιοῦ Ζίτσης εἶχε Μετόχιον ἐν Βουκουρεστίῳ τὴν μεγάλην Μονὴν τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου, ἡ ὁποία ἀνακαινισθεῖσα ὑπὸ τοῦ ἐκ Κονίτσης ἐμπόρου Καραπάνου δὲν σώζεται σήμερον. Κατὰ τὸν αὐτὸν ὡς ἄνω ἱστορικὸν N. Jorga καμμία ἄλλη πόλις τῶν Βαλκανίων δὲν εἰσέπραττε τόσα εἰσοδήματα ἀπὸ τοὺς Ρουμάνους ἡγεμόνας.

36. Πρβλ. N. Jorga, Fundatiunice domnilor Romani in Epir, σ. 8.

37. Μεταξὺ τῶν Μονῶν τῶν βοηθουμένων ὑπὸ τοῦ ἰδίου τοῦ C. BRANCOVEANU ἦσαν α) ἡ τῆς Πολύτσιανης, ἡ ὁποία ἐλάμβανε 9000 λεΐ ἐτησίως, β) ἡ τῆς Παναγίας Ντουραχάνι Ἰωαννίνων, ἡ ὁποία ἐλάμβανε 4000 λεΐ ἐτησίως, γ) τὸ Μοναστήριον OSTRON Ἰωαννίνων, τὸ ὁποῖον ἐλάμβανε 3.000 λεΐ ἐτησίως κ.ἄ. Βλ. N. Jorga, Fundatiunice domnilor Romani in Epir, σ. 5, 34.

38. Περὶ τῶν Μετοχίων τούτων βλ. κατωτέρω Παράρτημα, Σιγίλλιον τοῦ ἔτους 1863. Πρβλ. καὶ Ἰ. Λαμπρίδου, Ἱερὰ ἐν Ἠπείρῳ Σκηνώματα, σ. 31 καὶ Στ. Γκατσοπούλου, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 26, 30.

39. Περὶ τοῦ Χάνι-Γκρέτζι βλέπε εἰς Ἰ. Λαμπρίδου, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 28-31. Πρβλ. καὶ Σπ. Στούπη, Πωγωνιακὰ καὶ Βησσανιώτικα, τόμ. Β', σ. 52.

40. Βλ. Φ. Οἰκονόμου, Ἡ ἐν Ἠπείρῳ Ἐκκλησία Δρυϊνουπόλεως..., σ. 35 καὶ Ἰ. Λαμπρίδου, Ἱερὰ ἐν Ἠπείρῳ Σκηνώματα, σ. 12. Πρβλ. καὶ N. Jorga, Fundatiunice domnilor Romani in Epir, σ. 8.

Δημόσια Καντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

3. *Τὸ Καθολικὸν τῆς Μονῆς*

Τὸ Καθολικὸν τῆς Μονῆς Βάλιας κτισθὲν ἐν ἔτει 1534 παρουσιάζεται καὶ σήμερον μετὰ τοῦ ὑψηλοῦ καὶ κομψοῦ τρούλλου του, ὡς ἕνα μεγαλοπρεπὲς καὶ ἐπιβλητικὸν χριστιανικὸν οἰκοδόμημα. Ἡ θέσις του ἐξησφάλιζε τὴν δυνατότητα, ὥστε νὰ εἶναι πανταχόθεν ὁρατὸν ἐκ τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς Μονῆς, ὡς στόχος πρὸς τὸν ὁποῖον ἔπρεπε νὰ φέρηται καθημερινῶς ἡ σκέψις τῶν μοναχῶν[41].

Ἐξ ἀπόψεως ἀρχιτεκτονικῆς συνθέσεως καὶ ἐξωτερικῆς διακοσμήσεως ὁ Ναὸς ἀποτελεῖ χαρακτηριστικὸν κτίσμα μεταβυζαντινῆς ἀρχιτεκτονικῆς[42]. Ἔχει σχῆμα τριφυλλίου κατ' ἀπομίμησιν τῶν Σερβικῶν ἐκκλησιῶν[43] καὶ ἀνήκει εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν σταυροειδῶν ἐγγεγραμμένων μετὰ τρούλλου ναῶν[44].

Τὸ ἐξωτερικὸν τοῦ Καθολικοῦ παρουσιάζει ἐπιμελῆ τοιχοδομίαν καὶ περίτεχνον κεραμικὴν διακόσμησιν[45]. Ἐνδιαφέρον παρουσιάζει καὶ ἡ διαμόρφωσις τῆς στέγης τοῦ Ναοῦ ἐν μέσῳ τῆς ὁποίας ὑψοῦται ὡς τὸ ἀποκορύφωμα αὐτοῦ ὁ τροῦλλος, ὀκτάπλευρος, βαρύς, ὁ αὐτὸς ἀπὸ τοῦ ΙΘου αἰῶνος μέχρι σήμερον. Εἰς τὸ μέσον τῆς ἐπιφανείας ἑκάστης πλευρᾶς τοῦ τρούλλου ἀνοίγεται ὑψηλὸν μονόλοβον παράθυρον, ἀπολῆγον εἰς τοξωτὸν λίθινον πλαίσιον.

Ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ ὑψηλοτάτου Ἡγεμόνος GH. DIM. BIBESCU VODA[46] καὶ τοῦ Μητροπολίτου Οὐγγροβλαχίας Νεοφύτου[47] (1840-1849) ἐγένετο ὑπὸ τοῦ ἡγουμένου Ἰωαννικίου Πολυδώρου ἡ τελευταία ἀνακαίνισις καὶ ἐπιδιόρθωσις τῆς Μονῆς, ὅτε προσετέθη καὶ ὁ σημερινὸς τροῦλλος αὐτῆς[48].

Ὁ Ναὸς εἰς τὸ ἐσωτερικὸν αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ Ἱεροῦ μέχρι καὶ τοῦ δυτικοῦ ἐξωτερικοῦ τοίχου τοῦ Νάρθηκος[49] εἶναι διακοσμημένος διὰ διαφόρων παρα-

---

41. Βλ. Κ. Καλοκύρη, Γενικὴ θεώρησις τῆς Βυζαντινῆς ἀρχιτεκτονικῆς, ζωγραφικῆς καὶ γλυπτικῆς, σ. 58 καὶ ἑξῆς. Πρβλ. καὶ Ἐ. Ὀρλάνδου, Μοναστηριακὴ Ἀρχιτεκτονική, σ. 27.

42. Ὁ Γ. Ἰσιοράν, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 53 γράφει ὅτι πᾶσαι σχεδὸν αἱ βραδύτερον συσταθεῖσαι Ρουμανικαὶ Μοναὶ ἀπομιμοῦνται τὴν ἀρχιτεκτονικὴν τοῦ Ἁγίου Ὄρους.

43. Βλ. V. BRATULESCU, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 6.

44. Βλ. Γ. Σωτηρίου, Χριστιανικὴ καὶ Βυζαντινὴ Ἀρχαιολογία, τόμ. Α΄, ἐν Ἀθήναις 1962, σ. 394 καὶ ἑξῆς. Πρβλ. καὶ Κ. Καλοκύρη, Μελετήματα Χριστιανικῆς Ὀρθοδόξου Ἀρχαιολογίας καὶ Τέχνης, Πατριαρχικὸν Ἵδρυμα Μελετῶν, Θεσσαλονίκη 1980, σ. 340-341.

45. Πρβλ. καὶ ELIE NICOLESCU, O VIZITA la Manastirea VIEROSUL, la SCHITURILE VALEA SI Golesti ἐν «Literatura si Arta Romana», 8 (1904), σ. 121 καὶ 129.

46. Βλ. Κωνσταντινίδου Ἱερωνύμου (Ροδοπόλεως), Τὸ ἐκπολιτιστικὸν ἔργον τῶν Φαναριωτῶν Ἡγεμόνων εἰς τὰς ἡγεμονίας Βλαχίας καὶ Μολδαβίας, Σταμπούλ 1949, σ. 33.

47. Ὁ Οὐγγροβλαχίας Νεόφυτος ἐξελέγη Μητροπολίτης τὸ ἔτος 1840 ἀπὸ Ρυμνίκου. Βλ. Αἰμιλιανοῦ Τσακσπούλου (Μιλήτου), Ἐπισκοπικοὶ Κατάλογοι κατὰ τοὺς Κώδικας τῶν Ὑπομνημάτων τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, Ὀρθοδοξία, 32 (1957), σ. 175.

48. Βλ. V. BRATULESCU, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 4-5.

49. Κατὰ τὸν V. BRATULESCU, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 6, ὁ νάρθηξ, ρουμανιστὶ PRIDVOR, προσετέθη κατὰ τὰ τέλη τοῦ ΙΗ΄ αἰῶνος.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κοζάνης

στάσεων καὶ ἁγιογραφιῶν. Εἰς τὸν κυρίως Ναὸν καὶ τὸ Ἅγιον Βῆμα ὑπάρχουν τρία στρώματα Ζωγραφικῆς. Τὸ πρῶτον στρῶμα ἀνάγεται εἰς τὴν ἐποχὴν τοῦ ἡγενόνος MIRCEA VODA CIOBANUL (τοῦ Βοσκοῦ) τὸ ἔτος 1584, ὅτε ἡγούμενος τῆς Μονῆς ἦτο ὁ ἱερομόναχος Δωρόθεος. Ἐκ δευτερου ὁ Ναὸς ἐζωγραφήθη τὸ ἔτος 1746 φροντίδι καὶ δαπάναις τοῦ ἡγουμένου Παρθενίου, πρωτοσυγκέλλου ἐκ Μυτιλήνης[50].Κατὰ τὴν ἰδίαν ἐποχὴν ἐζωγραφήθη ὑπὸ τοῦ ἱερομονάχου Δαμασκηνοῦ καὶ ἡ λεγομένη Ρουμανιστὶ TINDA (πρόναος)[51] μετὰ τοῦ ἐξωτερικοῦ τοῦ Ναοῦ. Πρὸς τιμὴν τοῦ τότε ἡγεμόνος τῆς Βλαχίας Κωνσταντίνου Νικολάου Μαυροκορδάτου, τοῦ Μητροπολίτου Οὐγγροβλαχίας Νεοφύτου τοῦ Κρητός, τοῦ ἱερομονάχου Δαμασκηνοῦ καὶ ἑνὸς ἄλλου μοναχοῦ, ἐζωγραφήθη ἐντὸς τοῦ Ναοῦ τῆς Μονῆς ἡ προσωπογραφία αὐτῶν[52], ἡ ὁποία εὑρίσκεται εἰς τὸ ἀριστερὸν τοῦ κυρίως Ναοῦ καὶ πλησίον τῆς προσωπογραφίας τοῦ κτήτορος τῆς Μονῆς RADU PAISIE.

Ὁ ἄμβων τοῦ Καθολικοῦ τῆς Μονῆς ἀνυψώθη καὶ διεκοσμήθη ὑπὸ τοῦ ἱερομονάχου Παρθενίου ἐπὶ ἡγεμονίας τοῦ Ἀλεξάνδρου Μαυρούζη καὶ τοῦ Μητροπολίτου Οὐγγροβλαχίας Δοσιθέου (1797)[53].

Τὸ ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Κωνσταντίνου Μαυροκορδάτου κατά τὸν ΙΗ' αἰῶνα ἀνυψωθὲν τέμπλον τοῦ Ναοῦ τῆς Μοχῆς εἶναι ἀληθινὸν ἔργον τέχνης[54]. Ἡ κατασκευὴ ὡλοκληρώθη δι' ἐξόδων τοῦ ἡγουμένου Ἰωαννικίου Πολυδώρου, ὁ ὁποῖος τὸ ἔτος 1846 ἐζωγράφησεν ὁλόκληρον τὴν ἐκκλησίαν, τὸ τέμπλον καὶ τὰς ἐν αὐτῇ αὐτοκρατορικὰς εἰκόνας[55]. Ἡ ξυλογραφία τοῦ τέμπλου τῆς Μονῆς Βάλιας εἶναι μιὰ θαυμασία γλυπτικὴ ἐπιτυχία. Γενικῶς τὰ τέμπλα τῶν Ρουμανικῶν Ναῶν κοσμοῦνται δι' ἀριστοτεχνικῶν συμβολικῶν παραστάσεων[56].

Τὰ καθίσματα διὰ τοὺς ἐκκλησιαζομένους ἐν τῷ κυρίως Ναῷ τῆς Μονῆς εἶναι χαραγμένα μὲ ὄστρεον, κοινῶς σιντέφη.

Εἰς τὸν τροῦλλον τῆς Μονῆς σῴζεται ἡ ἐπιγραφή: «Ἰωαννίκιος Πολύδωρος VALEANOΣ πρώην ἡγούμενος Μονῆς Γκούρα»[57]. Ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ Κω-

---

50. Βλ. V. BRATULESCU, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 5.

51. Βλ. V. BRATULESCU, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 5. Ὁ Γ. Τσιοράν, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 55 γράφει ὅτι «ἐκ Βυζαντινοαθωνιτικῆς ἐπιδράσεως προσετέθησαν εἰς τινας Ρουμανικοὺς Ναοὺς καὶ αἴθρια πρὸ τοῦ νάρθηκος μετὰ στοῶν διὰ κιόνων».

52. Ὁ V. BRATULESCU, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 4-5 ἐδημοσίευσε τὸ πρῶτον τὰς σχετικὰς προσωπογραφίας.

53. Βλ. V. BRATULESCU, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 5.

54. Βλ. V. BRATULESCU, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 6.

55. Βλ. V. BRATULESCU, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 5, 8, 9. Δυστυχῶς δὲν γνωρίζομεν τὰ ὀνόματα τῶν ζωγράφων τῆς Μονῆς VALEA. Ὁ Ρουμάνος Γ. Τσιοράν ἐν τῷ ἔργῳ αὐτοῦ ἔνθ' ἀνωτ., σ. 59 διερωτᾶται: «τίνες ἦσαν οἱ Ἕλληνες ἐκεῖνοι ζωγράφοι οἱ ἐξ Ἠπείρου κυρίως καταγόμενοι, οἵτινες διὰ τοῦ χρωστῆρος των ἐκόσμησαν τὰς ἐκκλησίας Βλαχίας καὶ Μολδαβίας;».

56. Βλέπε Γ. Τσιοράν, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 55.

57. Βλ. V. BRATULESCU, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 5.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

δωνοστάσιον τῆς Μονῆς ὑπάρχει ἡ ἰδία ἐπιγραφή: «Πολύδωρος ΒΑΛΕΑΝΟΣ πρώην ἡγούμενος Μονῆς GURA»[58].

Τέλος πρέπει νὰ ἀναφέρωμεν ὅτι εἰς τὸ Καθολικὸν τῆς Μονῆς VALEA ὑπάρχουν 5 τάφοι. Ἐξ αὐτῶν οἱ τρεῖς πρῶτοι κατὰ σειρὰν εὑρίσκονται εἰς τὸ μέσον τοῦ Ναοῦ· Ὁ τέταρτος εὑρίσκεται εἰς τὸ δεξιὸν μέρος αὐτοῦ, πλησίον τῆς θέσεως τοῦ ψάλτου καὶ ὁ πέμπτος εἰς τὸ δεξιὸν μέρος τοῦ προνάου[59]. Αἱ ἐπὶ τῶν τάφων αὐτῶν ἐπιτύμβιοι ἐπιγραφαί εἶναι γεγραμμέναι εἰς γλῶσσαν σλαβωνικὴν ἢ καὶ ἑλληνικήν, αἱ δὲ λέξεις των εἶναι συγκεκομμέναι καὶ ἀρκετὰ δυσανάγνωστοι. Οὕτω μεταξὺ αὐτῶν ἀναγιγνώσκομεν: 1) «Ἰωάννης Βεστιάριος ἀπὸ τὴν ἑλληνικὴν χώραν, ἀπὸ τὴν Πωγωνιανήν, χωρίον Ὀστανίτσα, τὴν ἐποχὴν τοῦ τιμῶντος τὸν Χριστὸν ἀγαπητοῦ μας Ἡγεμόνος MATHEI VOEVOD»[60], 2) «Ἐνθάδε κεῖνται τὰ ὀστᾶ τοῦ μακαρίτου.....»[61].

Σήμερον τὸ Καθολικὸν τῆς Μονῆς VALEA ἀποτελεῖ τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ ὁμωνύμου χωρίου VALEA τοῦ Νομοῦ MUSCEL ἐν Ρουμανίᾳ[62].

4. *Τὰ κτήματα τῆς Μονῆς*

Μέχρι τῆς κατὰ τὸ ἔτος 1863 δημεύσεως τῆς Μοναστηριακῆς περιουσίας ἐν Ρουμανίᾳ ὑπὸ τοῦ ἡγεμόνος Ἀλεξάνδρου Κούζα ἡ ὑπερήφανος καὶ πλουσία Μονὴ τῆς Βάλιας ἐκέκτητο μεγάλην κτηματικὴν περιουσίαν[63].

Ὁ Ρουμᾶνος ἱστορικὸς V. BRATULESCU μνημονεύει: 1) Τὰ ἀγροκτήματα (τσιφλίκια): MIHAESTI, HIRTESTI, PISCANI, RACOVITSA, PRIBOIU, GOLESTI, CETATENI, RADESTI, HULUB, VILLPARUL, LAZARESTI, MARGINENI, GOLESTI din MUSCEL, SUDULENI. 2) Τὰ οἰκόπεδα εἰς CAMPUL - LUNG καὶ 3) Τὰ ἀμπέλια ἐπὶ τοῦ λόφου TIGANESTI καὶ ἐπὶ τοῦ ὄρους PLAIUL ἢ PISCUL MIRCII[64].

Εἰς ἔγγραφα τῶν ἐτῶν 1774-1777[65] γίνεται λόγος περὶ τῶν ἀγροκτημά-

---

58. Βλ. V. BRATULESCU, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 5.

59. Βλ. V. BRATULESCU, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 7.

60. Βλ. V. BRATULESCU, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 8. Ὁ MATHEI VOEVOD διετέλεσεν ἡγεμὼν τῆς Βλαχίας μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1632-1654. Συνεπῶς κατὰ τὸ χρονικὸν αὐτὸ διάστημα ἀπέθανε καὶ ὁ ἐκ τῆς Ὀστανίτσης Πωγωνιανῆς τῆς Ἠπείρου καταγόμενος Ἰωάννης Βεστιάριος.

61. Βλ. V. BRATULESCU, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 8.

62. Βλ. V. BRATULESCU, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 3. Ὁ καθηγητὴς τοῦ Θεολογικοῦ Ἰνστιτούτου Βουκουρεστίου P. NICOLAE SERBANESCU μοὶ ἐγνώρισεν ὅτι ἡ ΜΟΝΗ VALEA ἐλειτούργησεν καὶ ὡς γυναικεία Μονή.

63. Πρβλ. V. BRATULESCU, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 3.

64. Δυστυχῶς δὲν σώζεται μέχρις ἡμῶν τὸ κτηματολόγιον τῆς Μονῆς VALEA, ὥστε νὰ ἔχωμεν ἀναλυτικὰς καὶ λεπτομερεῖς πληροφορίας περὶ τῆς ἄλλοτε μεγάλης περιουσίας αὐτῆς. Βλ. V. BRATULESCU, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 11.

65. Τὰ ἔγγραφα αὐτὰ ἐναπόκεινται σήμερον εἰς τὰ Γενικὰ Ἀρχεῖα τοῦ Κράτους ἐν Ρουμανίᾳ. Πρβλ. καὶ V. BRATULESCU, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 5.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κοντοσάς

των καὶ τῶν μύλων τῆς Μονῆς VALEA, ὡς ἐπίσης καὶ περὶ τῶν μεγάλων εἰσοδημάτων, τὰ ὁποῖα εἰσέπραττεν ἐτησίως ἐκ τῆς περιουσίας αὐτῆς.

Ὁ ἡμέτερος ἱστοριοδίφης Ἰ. Λαμπρίδης γράφει ὅτι ἡ Μονὴ Βάλιας ἀριθμοῦσε τρία γεώργια, ἀνὰ ἕν εἰς τοὺς Νομοὺς Διμποβίτσης, Μουσκέλ καὶ Ἰλφόβ, τὰ ὁποῖα ἀπέδιδον εἰς αὐτὴν περὶ τὰς 4000 φλωρία ἐτησίως[66].

Ἐκ τῶν σωζομένων σήμερον μοναστηριακῶν ἐγγράφων καθίσταται φανερὸν ὅτι τὰ πλεῖστα ἐξ αὐτῶν ἀναφέρονται εἰς ἀγοραπωλησίας ἀκινήτων καὶ γαιῶν, εἰς δωρεὰς γενομένας ὑπὸ τῶν χριστιανῶν πρὸς τὴν Μονὴν καὶ προπάντων εἰς τοὺς ἀγῶνας τῆς Μονῆς πρὸς διασφάλισιν τῆς περιουσίας αὐτῆς ἐκ τῶν ἐπαπειλούντων αὐτὴν ποικίλων διεκδικητῶν[67].

5. *Ἡγούμενοι - Ἐπιστάται - Φροντισταὶ τῆς Μονῆς*

Δυστυχῶς αἱ σωζόμεναι μέχρις ἡμῶν ἱστορικαὶ πληροφορίαι περὶ τῶν κατὰ καιροὺς ἡγουμένων τῆς Μονῆς VALEA εἶναι περιωρισμέναι[68]. Διὸ καὶ ἐν συνεχείᾳ θὰ ἀρκεσθῶμεν εἰς τὴν παράθεσιν πενιχρῶν πληροφοριῶν διὰ τοὺς ἡγουμένους αὐτῆς μέχρι τῶν ἀρχῶν τοῦ ΙΘ′ αἰῶνος.

I. **Δωρόθεος ἱερομόναχος**. Τὸ ὄνομα τοῦ ἡγουμένου αὐτοῦ πληροφορούμεθα ἐκ τῆς ἐν τῷ Καθολικῷ τῆς Μονῆς VALEA σωζομένης ἐπιγραφῆς. Κατὰ τὸ κείμενον τῆς ἐν λόγῳ ἐπιγραφῆς ὁ ἱερομόναχος Δωρόθεος ἦτο ἡγούμενος τῆς Μονῆς VALEA τὸ ἔτος 1548, ὅτε ἐγένετο ἁγιογράφησις τοῦ Καθολικοῦ αὐτῆς ἐπὶ τῆς ἡγεμονίας τοῦ MIRCEA VODA CIOBANUL[69].

Δὲν γνωρίζομεν, ἂν ὁ Δωρόθεος τυγχάνῃ καὶ ὁ πρῶτος ἡγούμενος τῆς Μονῆς VALEA. Λαμβανομένου ὅμως ὑπ' ὄψιν τοῦ χρόνου ἱδρύσεως τῆς Μονῆς (1534) καὶ τοῦ χρόνου ἁγιογραφήσεως τοῦ Καθολικοῦ αὐτῆς (1548) εἶναι δυνατὸν νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι δὲν ἀποκλείεται ἡ ἀνάληψις τῆς ἡγουμενίας τῆς Βάλιας τὸ πρῶτον ὑπὸ τοῦ ἱερομονάχου Δωροθέου.

II. **Παρθένιος ἱερομόναχος**. Ὁ Παρθένιος μνημονεύεται ὡς ἡγούμενος τῆς Μονῆς VALEA κατὰ τὸ ἔτος 1746, ὅτε ἐγένετο ἡ ἐκ δευτέρου

---

66. Βλ. Ἰ. Λαμπρίδου, Ἱερὰ ἐν Ἠπείρῳ Σκηνώματα, σ. 32.

67. Πρβλ. καὶ V. BRATULESCU, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 5-11.

68. Πρβλ. καὶ ἐργασίαν τοῦ V. BRATULESCU, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 1-11.

69. Ὁ ἡγεμὼν MIRCEA CIOBANUL ὁ τρομερὸς (1545-1553 καὶ 1557-1559) ἦτο κατὰ τὸν Ρουμᾶνον ἱστορικὸν V. BRATULESCU σκληρὸς καὶ αἱμοβόρος ἄνθρωπος. Ὅτε ἀνῆλθε διὰ δευτέραν φορὰν εἰς τὸν θρόνον ἐξεδικήθη εἰς βάρος τῶν Βογιάρων, Ἡγουμένων καὶ ἀνωτέρων κληρικῶν περὶ τὰ 200 ἄτομα, τὰ ὁποῖα κατέσφαξε κατὰ τὴν διάρκειαν συμποσίου, εἰς τὸ ὁποῖον προσεκλήθησαν ἀκριβῶς διὰ νὰ ἀποδεκατισθοῦν. Ἐτάφη εἰς τὴν Ἐκκλησίαν CURTEA VECHE (παλαιὰ Ἡγεμονικὴ Αὐλή), ἀφοῦ προηγουμένως ἐδώρησε μετὰ τῆς συζύγου του CHIAJNA εἰς τὴν ἐν Ἁγίῳ Ὄρει Μονὴν τοῦ Ἁγίου Διονυσίου πολύτιμον τετραευαγγέλιον, τὸ ὁποῖον ἔφερε τὴν προσωπογραφίαν αὐτῶν. Βλ.V.BRATULESCU, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 5.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόντσας

ἁγιογράφησις τοῦ Καθολικοῦ αὐτῆς δι' ἐξόδων τοῦ ἰδίου ἡγουμένου[70]. Αἱ περὶ τοῦ ἡγουμένου Παρθενίου ἱστορικαὶ μαρτυρίαι περὶ τῆς ζωῆς καὶ τῆς δράσεως αὐτοῦ εἶναι ἐλάχισται. Φέρεται καταγόμενος ἐκ Μυτιλήνης καὶ ἔχων τὴν ἰδιότητα τοῦ πρωτοσυγκέλλου[71]. Παρατηρητέον ὅμως ἐνταῦθα ὅτι ὁ κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτὴν ἡγούμενος τῆς Μονῆς Σταυρουπόλεως ὠνομάζετο Παρθένιος[72] (1742-1749).

III. **Δαμασκηνὸς ἱερομόναχος**. Ὁ ἱερομόναχος Δαμασκηνὸς φέρεται ὅτι ἐζωγράφησε τὴν λεγομένην ρουμανιστὶ TINDA (πρόναον) τοῦ Καθολικοῦ τῆς Μονῆς VALEA, ὅτε ἡγεμὼν τῆς Βλαχίας ἦτο ὁ Κωνσταντῖνος Νικολάου Μαυροκορδᾶτος καὶ Μητροπολίτης Οὐγγροβλαχίας Νεόφυτος ὁ Κρής[73]. Εἰς τὸ Καθολικὸν τῆς Μονῆς εὑρίσκεται παράστασις εἰκονίζουσα τὴν προσωπογραφίαν τοῦ ἱερομονάχου Δαμασκηνοῦ[74] ὁμοῦ μετ' ἄλλων προσωπικοτήτων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Ἐκ τοῦ γεγονότος αὐτοῦ δυνάμεθα μετὰ βεβαιότητος νὰ ὑποστηρίξωμεν ὅτι ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ ἡγουμένου Δαμασκηνοῦ ἡ Μονὴ VALEA εὑρίσκετο εἰς μεγάλην ἀκμὴν καὶ ἡγεμονικὴν ἐκτίμησιν[75].

IV. **Παρθένιος ἱερομόναχος**. Ὁ ἱερομόναχος Παρθένιος φέρεται ἡγούμενος τῆς Μονῆς VALEA τὴν ἐποχὴν κατὰ τὴν ὁποίαν ἡγεμὼν τῆς Βλαχίας ἦτο ὁ Ἀλέξανδρος Μουρούζης[76] καὶ Μητροπολίτης Οὐγγροβλαχίας ὁ ἐκ Ζίτσης τῆς Ἠπείρου Δοσίθεος ὁ Φιλίτης (1793-1810)[77]. Ἐπὶ τῆς ἐποχῆς του ἀνυψώθη καὶ διεκοσμήθη ὁ ἄμβων τοῦ Καθολικοῦ τῆς Μονῆς VALEA[78], ὁ ὁποῖος ἀποτελεῖ ἐξαίρετον ἔργον ξυλογλυπτικῆς τέχνης.

---

70. Βλ. V. BRATULESCU, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 4,5.

71. Βλ. V. BRATULESCU, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 4.

72. Ἐκ τῆς ἐρεύνης τὴν ὁποίαν διενεργήσαμεν οὐδὲν στοιχεῖον ἀνεύρομεν, τὸ ὁποῖον νὰ ἐπιτρέπῃ ὑπόθεσιν περὶ ταυτοπροσωπίας τῶν δύο Παρθενίων ἡγουμένων.

73. Βλ. V. BRATULESCU, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 5. Ὁ Κωνσταντῖνος Ν. Μαυροκορδᾶτος διετέλεσεν ἡγεμὼν τῆς Βλαχίας καὶ Μολδαβίας ἐκ περιτροπῆς μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1731-1774. Βλ. Κωνσταντινίδου Ἱερωνύμου (Ροδοπόλεως), ἔνθ' ἀνωτ., σ. 32. Ὁ Νεόφυτος ὁ Κρὴς ἐξελέγη Μητροπολίτης Οὐγγροβλαχίας τὸ ἔτος 1738 καὶ παρέμεινεν ἐν τῷ θρόνῳ αὐτῆς μέχρι τοῦ ἔτους 1753. Συνεπῶς ἡ ἡγουμενία τοῦ Δαμασκηνοῦ ἱερομονάχου τοποθετεῖται μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1738-1753.

74. Βλ. V. BRATULESCU, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 5.

75. Ἡ τοποθέτησις τῆς προσωπογραφίας τοῦ ἱερομονάχου Δαμασκηνοῦ ἐντὸς τοῦ Καθολικοῦ τῆς Μονῆς VALEA μαρτυρεῖ εὐγλώττως περὶ τῶν ἀνεκτιμήτων ὑπηρεσιῶν αὐτοῦ πρὸς τὴν Μονὴν τῆς μετανοίας του.

76. Ὁ Ἀλέξανδρος Μουρούζης διετέλεσεν ἡγεμὼν τῆς Βλαχίας κατὰ τὰ ἔτη 1793-1800. Βλ. Κωνσταντινίδου Ἱερωνύμου (Ροδοπόλεως), ἔνθ' ἀνωτ., σ. 32.

77. Ὁ Δοσίθεος Φιλίτης ἐξελέγη Μητροπολίτης Οὐγγροβλαχίας τὸ ἔτος 1793 καὶ παρέμεινεν ἐν τῷ θρόνῳ αὐτῆς μέχρι τὸ ἔτος 1810. Περὶ τοῦ Δοσιθέου Φιλίτη βλ. Φ. Οἰκονόμου, Ἡ ἐν Ἰωαννίνοις Ἐκκλησία, σ. 92-94, ἔνθα καὶ ἐσφαλμένως ἀναγράφεται ὅτι ὁ Δοσίθεος διετέλεσε Μητροπολίτης Οὐγγροβλαχίας μέχρι τοῦ 1812.

78. Βλ. V. BRATULESCU, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 5.

Δημοσία Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόντσας

V. **Λεόντιος**. Ἐκ Πατριαρχικοῦ ἐγγράφου τῆς 15ης Ἀπριλίου 1836 πρὸς τὸν ἡγεμόνα τῆς Οὐγγροβλαχίας Ἰωάννην Ἀλεξ. Γκίκαν πληροφορούμεθα ὅτι οἱ ἡγούμενοι Λεόντιος Βάλιας[79] καὶ Ἀγάπιος Σταυρουπόλεως[80], ἐνῷ ἦσαν νομίμως διωρισμένοι ὑπὸ τοῦ κυριαρχικοῦ των Μοναστηρίου, ἐξώσθησαν ἐκ τῆς ἡγουμενίας τῶν Μετοχίων αὐτῶν ἀδίκως καὶ παρανόμως καὶ ἐφυλακίσθησαν ὡς κακοῦργοι, χωρὶς νὰ παρασχεθῇ εἰς αὐτοὺς τὸ νόμιμον δικαίωμα τῆς ἀπολογίας[81].

Τὸ Πατριαρχεῖον ἠρεύνησε παρὰ τῷ ἡγουμένῳ τῆς Γκούρας τὰ ἀνωτέρω συμβάντα καὶ ἐβεβαιώθη παρ' αὐτοῦ καὶ τῶν ἐπιτρόπων τοῦ Μοναστηρίου ὅτι αὐτοὶ οὐδόλως συνέπραξαν εἰς τὰς ἐν Βλαχίᾳ ἀτασθαλίας, καθ' ὅτι ὄχι μόνον ἐφάνησαν δυσανασχετοῦντες, ἀλλὰ καὶ ἠπόρουν πῶς ἠκολούθησεν ἡ ἄδικος καὶ παράνομος ἔξωσις ἐκείνων[82].

Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον διὰ Γράμματος αὐτοῦ πρὸς τὸν Ὑψηλότατον Αὐθέντην καὶ Ἡγενόνα πάσης Οὐγγροβλαχίας κύριον Ἰωάννην Ἀλεξ. Γκίκαν, τὸν πανευλαβέστατον Ἄρχοντα Μέγαν Λογοθέτην[83] τῶν Ἐκκλησιαστικῶν τῆς Ἡγεμονίας Οὐγγροβλαχίας καὶ πρὸς τοὺς θεοφιλεστάτους ἐπισκόπους καὶ τοποτηρητὰς τῆς Ἁγιωτάτης Μητροπόλεως Οὐγγροβλαχίας κατέστησεν γνωστὸν ὅτι οἱ ἀποβληθέντες ἡγούμενοι Λεόντιος Βάλιας καὶ Ἀγάπιος Σταυρουπόλεως ἐτύγχανον «γνήσια μέλη τοῦ κυριαρχικοῦ ἱεροῦ αὐτῶν Μοναναστηρίου τῆς Γκούρας καὶ αὐτοὶ μόνον ἀνεγνωρίζοντο ὑπ' αὐτοῦ τε καὶ τῆς Ἐκκλησίας ὡς κανονικοὶ καὶ γνήσιοι ἡγούμενοι»[84]. Διὰ τοῦ ἰδίου Γράμματος προέτρεπεν αὐτούς, ὅπως ἐπιμεληθοῦν καὶ συντελέσουν εἰς τὴν ἀποκατάστασιν τῶν εἰρημένων Ἀρχιμανδριτῶν, καθ' ὅσον οἱ αὐθαιρέτως παρεισφρύσαντες εἰς τὰς ἡγουμενίας τῶν Μετοχίων Βάλιας καὶ Σταυρουπόλεως ἐλογίζοντο ἄκυροι καὶ παράνομοι[85].

Περὶ τοῦ ἡγουμένου τῆς Βάλιας Λεοντίου δὲν ἠδυνήθημεν νὰ ἀνεύρωμεν ἄλλας πληροφορίας εἰς τὰ μέχρις ἡμῶν σωζόμενα ἔγγραφα τοῦ Πατριαρχικοῦ

---

79. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 15ης Ἀπριλίου 1836, σ. 358-359, πρὸς τὸν Ἡγεμόνα Οὐγγροβλαχίας κ. Ἰωάννην Ἀλεξ. Γκίκαν.

80. Ἐκ τῶν ἀρχείων τῆς Μονῆς Σταυρουπόλεως δὲν προκύπτει ὅτι μεταξὺ τῶν ἡγουμένων αὐτῆς συγκαταλέγεται καὶ ἡγούμενος μὲ τὸ ὄνομα Ἀγάπιος.

81. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 15 Ἀπριλίου 1836, σ. 358-359, πρὸς τὸν Ἡγεμόνα Οὐγγροβλαχίας κ. Ἰωάννην Ἀλέξ. Γκίκαν.

82. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 15 Ἀπριλίου 1836, σ. 359, πρὸς τοὺς θεοφιλεστάτους ἐπισκόπους καὶ Τοποτηρητὰς τῆς Ἁγιωτάτης Μητροπόλεως Οὐγγροβλαχίας.

83. Περὶ τοῦ ἀξιώματος τοῦ Μεγάλου Λογοθέτου τῆς Ἐκκλησίας βλέπε Γενναδίου Ἡλιουπόλεως, Τὸ ἀξίωμα τοῦ Μεγάλου Λογοθέτου ἐν τῷ Οἰκουμενικῷ Πατριαρχείῳ, Ὀρθοδοξία, 17 (1942), σ. 235-241.

84. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 15ης Ἀπριλίου 1836, σ. 340, πρὸς τὸν Μέγαν Λογοθέτην τῶν Ἐκκλησιαστικῶν τῆς Ἡγεμονίας Οὐγγροβλαχίας.

85. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 15ης Ἀπριλίου 1836, σ. 340, πρὸς τὸν Μέγαν Λογοθέτην τῶν Ἐκκλησιαστικῶν τῆς Ἡγεμονίας Οὐγγροβλαχίας.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κονίτσας

'Αρχειοφυλακίου[86].

VI. **'Ιωαννίκιος**. 'Ο ἱερομόναχος 'Ιωαννίκιος ἐξελέγη καὶ διωρίσθη τὸ πρῶτον ὑπὸ τοῦ Πατριαρχείου ἡγούμενος τοῦ κατὰ τὴν ἐπαρχίαν Πωγωνιανῆς καὶ Βελλᾶς ἱεροῦ Μοναστηρίου τῶν Ταξιαρχῶν Γκούρας[87].

Μετὰ τὴν ἀποκατάστασίν του εἰς τὴν ἡγουμενίαν τῆς Γκούρας καὶ κατὰ τὸν 'Οκτώβριον τοῦ 1840 ἀπῆλθεν εἰς Βουκουρέστιον, ἵνα τακτοποίηση τὰ Μετόχια Βάλιας καὶ Σταυρουπόλεως καὶ παραλάβη τὰ ἀπό τινος καιροῦ κατακρατούμενα «γνωστά καὶ ὁμολογούμενα μοναστηριακὰ δίκαια»[88]. 'Ο 'Ιωαννίκιος ὤφειλε νὰ ἐπιστρέψη εἰς τὸ κυριαρχικὸν Μοναστήριον τῆς Γκούρας, τὸ ὁποῖον εἶχεν ἀνάγκην πολυδαπάνου ἐπισκευῆς, συνεπείᾳ τῆς μεγάλης καταστροφῆς τὴν ὁποίαν ὑπέστη «ἀπό τε τῶν καιρικῶν περιστάσεων καὶ τοῦ πανδαμάτορος χρόνου»[89].

'Εκ Πατριαρχικοῦ ἐγγράφου τῆς 13ης 'Ιουλίου 1841 πληροφορούμεθα ὅτι ὁ 'Ιωαννίκιος ἐξηκολούθει νὰ παραμένη εἰς Βουκουρέστιον, χωρὶς νὰ φροντίζη διὰ τὴν διευθέτησιν τῶν μοναστηριακῶν ὑποθέσεων τοῦ κυριαρχικοῦ Μοναστηρίου τῆς Γκούρας[90]. Τὴν 10ην 'Ιουλίου 1841 ἀπέστειλεν ἐκ Βουκουρεστίου Γράμμα πρὸς τὸ Πατριαρχεῖον, διὰ τοῦ ὁποίου παρεπονεῖτο κατὰ τῶν ἐμποδιζόντων τὴν πραγματοποίησιν τῶν μοναστηριακῶν συμφερόντων καὶ ἐζήτει τὴν 'Εκκλησιαστικὴν προστασίαν καὶ βοήθειαν[91].

Τὸ Πατριαρχεῖον πρὸς κατάπαυσιν τῶν σκανδάλων καὶ ὠφέλειαν τῶν ἱερῶν Μοναστηρίων ἐνέκρινε διὰ συνοδικῆς ἀποφάσεως συμφερωτέραν τὴν εἰς Βουκουρέστιον διατριβὴν τοῦ 'Ιωαννικίου[92]. 'Επειδὴ ὅμως ἡ ἡγουμενία αὐτοῦ

---

86. Βλ. Καλλινίκου Δελικάνη, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 248-650. 'Η ἔλλειψις πηγῶν δὲν μᾶς ἐπιτρέπει ἐνταῦθα νὰ ἀποφανθῶμεν μετὰ βεβαιότητος ἂν ὁ ἡγούμενος Βάλιας Λεόντιος εἶναι ὁ αὐτὸς μὲ τὸν ἡγούμενον Σταυρουπόλεως Λεόντιον. 'Η ἄποψις ὅμως αὐτὴ εἶναι ἀρκούντως πιθανή, διότι ὁ Λεόντιος Σταυρουπόλεως διετέλεσε κατ' ἀρχὴν προσωρινὸς φροντιστὴς αὐτῆς (πιθανῶς ἀπὸ τοῦ ἔτους 1834), ὅτε ἀσφαλῶς κατεῖχε τὴν ἡγουμενίαν τῆς Βάλιας.

87. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 31ης 'Οκτωβρίου 1840, σ. 139, πρὸς τὰς ἐν τῇ 'Ηγεμονίᾳ τῆς Οὐγγροβλαχίας ἐκκλησιαστικὰς καὶ πολιτικὰς 'Αρχάς, ἤτοι τὸν 'Ηγεμόνα κ. 'Ιωάννην 'Αλεξάνδρου Δημ. Γκίκα Βοεβόδα, τὸν Λογοθέτην τῶν 'Εκκλησιαστικῶν καὶ τὸν Μητροπολίτην Οὐγγροβλαχίας.

88. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 31ης 'Οκτωβρίου 1840, σ. 139, πρὸς τὸν 'Ηγεμόνα πάσης Οὐγγροβλαχίας κ. 'Ιωάννην Γκίκαν.

89. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 139.

90. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 31ης 'Ιουλίου 1841, σ. 295, πρὸς τὸν 'Ηγούμενον τῆς Γκούρας 'Ιωαννίκιον ἐν Βουκουρεστίῳ τὰς διατριβὰς ποιούμενον. Πρβλ. καὶ Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 15ης Δεκεμβρίου 1841, σ. 17, πρὸς τὸν ἱερώτατον Μητροπολίτην Οὐγγροβλαχίας Νεόφυτον.

91. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 13ης Αὐγούστου 1841, σ. 313, πρὸς τὸν ὁσιώτατον 'Ηγούμενον τῆς Γκούρας 'Ιωαννίκιον, τὸν ἐν Βουκουρεστίῳ τὰς διατριβὰς ποιούμενον.

92. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 5ης Νοεμβρίου 1841, σ. 357, πρὸς τὸν ὁσιώτατον 'Ηγούμενον τοῦ Σταυροπηγιακοῦ Μοναστηρίου τῆς Γκούρας κυρ 'Ιωαννίκιον, τὸν ἐν Βουκουρεστίῳ τὰς διατριβὰς ποιούμενον.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κοντοσάς

ἐπέφερε πολλὰς παρενοχλήσεις καὶ διαμαρτυρίας, τὸ Πατριαρχεῖον ἠναγκάσθη τὸν Δεκέμβριον τοῦ ἔτους 1842 νὰ ἀποστείλῃ πρὸς τὸν ἡγούμενον Ἰωαννίκιον διὰ τοῦ Μητροπολίτου Οὐγγροβλαχίας Νεοφύτου διαφόρους ἐντολὰς περὶ τῶν ὀφειλῶν καὶ ὑποχρεώσεων αὐτοῦ[93]. Ἐκεῖνος ὅμως θέτων ὑπεράνω ὅλων τὸ «πηδάλιον» δὲν ὑπήκουεν εἰς τὰς ἐκκλησιαστικὰς ἐντολὰς καὶ ἐφέρετο μὲ ἄκραν ἀδιαφορίαν καὶ ἀμέλειαν[94]. Ἀλλὰ καὶ οἱ περίοικοι τοῦ κυριαρχικοῦ Μοναστηρίου τῆς Γκούρας χριστιανοὶ κατεφέροντο συνεχῶς κατ' αὐτοῦ καὶ ἐζήτουν τὴν ἀπομάκρυνσίν του ἐκ τῆς ἡγουμενίας[95].

Τὸ Πατριαρχεῖον δὲν ἐνέκρινε τὴν ἀπομάκρυνσιν τοῦ Ἰωαννικίου ἐκ τῆς ἡγουμενίας τῆς Βάλιας, ἀπηγόρευσεν ὅμως εἰς αὐτὸν διὰ τοῦ Μητροπολίτου Οὐγγροβλαχίας, τοῦ ὁποίου ἐξηκολούθει νὰ ἀπολαμβάνῃ τὴν ἀρχιερατικὴν προστασίαν καὶ εὔνοιαν, νὰ ἐνεργῇ μόνος του «πακτώσεις» τῶν μοναστηριακῶν κτημάτων ἢ νὰ λαμβάνῃ «γρόσια» ἐξ αὐτῶν[96].

Τὸν Σεπτέμβριον τοῦ ἔτους 1843 τὸ Πατριαρχεῖον ἀπέστειλεν εἰς Βουκουρέστιον τὸν συνάδελφον τοῦ Ἰωαννικίου Ἀρχιμανδρίτην Ἄνθιμον, ὁ ὁποῖος ἐν τῷ μεταξὺ εἶχε διορισθῇ ἡγούμενος τῆς Μονῆς Γκούρας τὸ φθινόπωρον τοῦ ἔτους 1841, διὰ νὰ συσκεφθοῦν ἀπὸ κοινοῦ καὶ νὰ πραγματοποιήσουν τὰ συμφέροντα εἰς τὰ ἱερὰς αὐτῶν Μονάς[97]. Ἐκ Γράμματος τοῦ ἡγουμένου τῆς Γκούρας Ἀνθίμου πρὸς τὸ Πατριαρχεῖον τὸν Σεπτέμβριον τοῦ ἔτους 1843 πληροφορούμεθα ὅτι τόσον ὁ Ἰωαννίκιος διὰ τὴν ἡγουμενίαν τῆς Βάλιας, ὅσον καὶ ὁ Λεόντιος διὰ τὴν ἡγουμενίαν τῆς Σταυρουπόλεως ἠρνοῦντο τὴν ἀπόδοσιν χιλίων φλωρίων ἕκαστος διὰ τὸ κυριαρχικὸν Μοναστήριον τῆς Γκούρας, ἂν καὶ ἀμφότεροι ἐγνώριζον ὅτι τόσον ἡ ἀνοικοδόμησις τοῦ Καθολικοῦ, ὅσον καὶ ἡ ἐξόφλησις τῶν χρεῶν αὐτοῦ ἤλπιζετο νὰ πραγματοποιηθῇ ἀπὸ τῶν προσόδων τῶν μετοχίων αὐτῶν[98].

Διὸ καὶ ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Γερμανὸς ὁ Δ' διάταξε τὸν Ἰωαννίκιον Βάλιας καὶ τὸν Λεόντιον Σταυρουπόλεως «ἢ νὰ ὑποσχεθοῦν τὴν ἀπότισιν τῶν χιλίων φλωρίων ἕκαστος καὶ οὕτω νὰ διαμένουν εἰς τὰς ἡγουμενίας αὐτῶν ἢ νὰ κινήσουν καὶ ἔλθουν εἰς Βασιλεύουσαν διὰ νὰ ἐμφανισθοῦν εἰς τὴν Ἐκ-

93. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 4ης Δεκεμβρίου 1842, σ. 152, πρὸς τὸν ὁσιώτατον Ἡγούμενον κυρ - Ἰωαννίκιον, τὸν ἐν Βουκουρεστίῳ διατρίβοντα.

94. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 19ης Σεπτεμβρίου 1843, σ. 291, πρὸς τὸν ὁσιώτατον Ἡγούμενον κυρ-Ἰωαννίκιον, τὸν ἐν Βουκουρεστίῳ διατρίβοντα.

95. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 27ης Μαρτίου 1843, σ. 198-199, πρὸς τὸν Μητροπολίτην Οὐγγροβλαχίας Νεόφυτον.

96. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 27ης Μαρτίου 1843, σ. 197-198, πρὸς τὸν Μητροπολίτην Οὐγγροβλαχίας Νεόφυτον.

97. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 19ης Σεπτεμβρίου 1843, σ. 291, πρὸς τὸν ὁσιώτατον ἡγούμενον κυρ - Ἰωαννίκιον, τὸν ἐν Βουκουρεστίῳ διατρίβοντα.

98. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 19ης Σεπτεμβρίου 1843, σ. 291, πρὸς τὸν ὁσιώτατον ἡγούμενον κυρ-Ἰωαννίκιον, τὸν ἐν Βουκουρεστίῳ διατρίβοντα.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

κλησίαν[99]». Οἱ ἡγούμενοι τῶν Μετοχίων κατέληξαν κατόπιν τούτου εἰς συμφωνίαν μετὰ τοῦ ἡγουμένου τοῦ κυριαρχικοῦ, τὸ δὲ Πατριαρχεῖον διέταξε τὸν Ἰωαννίκιον νὰ παραδώσῃ εἰς τὸν ἐν Βουκουρεστίῳ εὑρισκόμενον ἡγούμενον τῆς Γκούρας Ἄνθιμον, ὅσα ἐπίσημα ἔγγραφα τῆς κυριάρχου Μονῆς εὑρίσκοντο εἰς αὐτόν[100].

Ἔκτοτε καὶ ἐπὶ σειρὰν δέκα ἑπτὰ ἐτῶν ὁ Ἰωαννίκιος ἐξηκολούθει νὰ παραμένῃ εἰς Βουκουρέστιον ὑπὸ τὴν ἰδιότητα τοῦ ἡγουμένου τῆς Μονῆς Βάλιας[101]. Ἡ πολυετὴς ἡγουμενία αὐτοῦ ὑπῆρξε πολυκύμαντος, καθ' ὃ μέρος ἀφορᾷ εἰς τὰς δραστηριότητας καὶ τὸ ἐνδιαφέρον του διὰ τὴν πρόοδον καὶ ἀνάπτυξιν τῆς Μονῆς[102]. Ὁ τρόπος διοικήσεως τῆς Μονῆς Βάλιας, ὡς καὶ ἡ διαγωγὴ τοῦ Ἰωαννικίου πρὸς τὴν κυρίαρχον Μονὴν Γκούρας κατὰ τὰ ἔτη 1858-1860, συνεπείᾳ καὶ τῶν τότε πολιτικῶν μεταβολῶν ἐν Βλαχίᾳ, ἠνάγκασαν τὸ Πατριαρχεῖον νὰ διατάξῃ τὴν παῦσιν αὐτοῦ.

Ἐκ Πατριαρχικοῦ ἐγγράφου τῆς 28ης Μαρτίου 1860 πληροφορούμεθα ὅτι «οἱ ἡγουμενεύοντες εἰς τὰ ἱερὰ Μοναστήρια Βάλιας καὶ Σταυρουπόλεως Ἀρχιμανδρίται Ἰωαννίκιος καὶ Λεόντιος ἀπειθεῖς φανέντες εἰς τὰς κυριαρχικὰς διαταγὰς καὶ ἐπιβλαβεῖς εἰς τὰ συμφέροντα τῆς μετανοίας των, ἐπαύθησαν τῶν ἡγουμενιῶν....ὑποχρεωθέντες, ἵνα κατέλθωσι πρὸς τὸ κυριαρχικὸν αὐτῶν μοναστήριον[103]».

Μέχρι τῆς ἀποκαταστάσεως καὶ ἀποστολῆς γνησίου καὶ κανονικοῦ ἡγουμένου ὑπὸ τῆς κυριαρχικῆς Μονῆς Γκούρας διωρίσθη προσωρινὸς φροντιστὴς εἰς τὸ Μετόχιον τῆς Βάλιας ὁ εἰς Βουκουρέστιον διατελῶν ἡγούμενος τῆς Μονῆς Μιχαὴλ - Βόδα Ἀρχιμανδρίτης Πολύκαρπος[104]. Τὸ Πατριαρχεῖον δι' ἐπιστολῶν αὐτοῦ πρὸς τὸν Ἡγεμόνα, τὸν Λογοθέτην τῶν Ἐκκλησιαστικῶν, τὸν Μητροπολίτην Οὐγγροβλαχίας καὶ τὸν Ἀλέξανδρον Γκολέσκου ἐζήτησε τὴν

---

99. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 19ης Σεπτεμβρίου 1843, σ. 291, πρὸς τὸν ἡγούμενον Ἰωαννίκιον.

100. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 15ης Ὀκτωβρίου 1843, σ. 306, πρὸς τὸν Μητροπολίτην Οὐγγροβλαχίας Νεόφυτον. Ἐκ τούτου συμπεραίνομεν ὅτι οἱ ἡγούμενοι τῆς Γκούρας ἀπερχόμενοι εἰς Βουκουρέστιον πρὸς ἐπίσκεψιν τῶν Μετοχίων αὐτῶν συναπεκόμιζον καὶ τὰ ἐπίσημα ἔγγραφα τοῦ Μοναστηρίου των.

101. Βλ. Κ. Δελικάνη, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 642.

102. Βλ. σχετικὰ Πατριαρχικὰ ἔγγραφα τῶν ἐτῶν 1843-1858 πρὸς τὰς ἐν Βουκουρεστίῳ ἁρμοδίας ἐκκλησιαστικὰς καὶ πολιτικὰς ἀρχὰς ἐν Κ. Δελικάνῃ, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 612-642.

103. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 28ης Μαρτίου 1860, σ. 102, πρὸς τὸν Μητροπολίτην Οὐγγροβλαχίας Νήφωνα. Πρβλ. καὶ Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 25ης Ὀκτωβρίου 1860, σ. 180, πρὸς τὸν Μητροπολίτην Οὐγγροβλαχίας, τὸν Λογοθέτην Δημήτριον Γκίκαν καὶ τὸν Ἡγεμόνα τῶν Ἡνωμένων Ἡγεμονιῶν.

104. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 28ης Μαρτίου 1860, σ. 102, πρὸς τὸν Μητροπολίτην Οὐγγροβλαχίας Νήφωνα.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κάνιτσας

ἀναγνώρισιν καὶ τὴν προστασίαν τοῦ εἰρημένου προσωρινοῦ φροντιστοῦ[105].

Τὸν Σεπτέμβριον τοῦ ἔτους 1860 διωρίσθη προσωρινὸς φροντιστὴς τῆς Μονῆς Βάλιας ὁ ὑπὸ τῆς κυριάρχου Μονῆς Γκούρας ἀποκατασταθεὶς γνήσιος καὶ κανονικὸς ἡγούμενος τῆς Μονῆς Σταυρουπόλεως ἱερομόναχος Καλλίνικος[106].

VII. **Δανιὴλ**. Τὸ ἱερὸν Μοναστήριον τῆς Βάλιας χηρεῦον ἡγουμένου ἀπὸ τοῦ ἔτους 1860 διετέλει μέχρι τοῦ ἔτους 1862 ὑπὸ τὴν προστασίαν προσωρινῶν φροντιστῶν. Τὸν Σεπτέμβριον τοῦ ἔτους 1862 ἐξελέγη διὰ κοινῆς γνώμης τοῦ ἡγουμένου τῆς Γκούρας Ἰγνατίου καὶ τῶν ἄλλων συμμοναστηριακῶν αὐτοῦ πατέρων ἡγούμενος τοῦ ἱεροῦ τούτου μοναστηρίου ὁ εἰς Βουκουρέστιον διατελῶν ὁσιώτατος ἱερομόναχος Δανιήλ[107]. Εἰς τὸ σχετικὸν ἀποκαταστατικὸν ἡγουμενικὸν Γράμμα[108] ἀναγιγνώσκομεν ὅτι ὁ ἱερομόναχος Ἀρχιμανδρίτης Δανιὴλ ἦτο ἀνὴρ συνετός, ἱεροπρεπὴς καὶ εἰδήμων τῶν εἰς Βλαχίαν μοναστηριακῶν πραγμάτων, καθ' ὅτι ἐχρημάτισεν ἡγούμενος τοῦ ἱεροῦ Μοναστηρίου Νουτσέτου[109]. Ὁ Ἀρχιμανδρίτης Δανιὴλ ὑπὸ τὴν ἰδιότητά του ὡς κανονικοῦ πλέον ἡγουμένου τῆς Μονῆς Βάλιας ἐζήτησε διὰ τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει διατρίβοντος ἡγουμένου τοῦ κυριαρχικοῦ Μοναστηρίου τῆς Γκούρας Ἰγνατίου, ὅπως τύχῃ τῆς ἀναγνωρίσεως καὶ τῆς συστάσεως ἐκ μέρους τοῦ Πατριαρχείου πρὸς τὰς ἐν Βουκουρεστίῳ ἐκκλησιαστικὰς καὶ πολιτικὰς ἀρχὰς[110]. Πράγματι τὸ Πατριαρχεῖον διὰ τοῦ ἀπὸ 19 Σεπτεμβρίου 1862 Πατριαρχικοῦ Γράμματος προέβη εἰς τὴν σύστασιν τοῦ ἐν λόγῳ ἡγουμένου πρὸς τὰς ἐν Βουκουρεστίῳ ἁρμοδίας ἀρχάς[111].

Ὁ χρόνος ἡγουμενίας τοῦ ἱερομονάχου Δανιὴλ συνεπείᾳ τῆς κατὰ τὸ ἑπόμενον ἔτος 1863 δημεύσεως τῶν εἰς Βλαχίαν Γραικικῶν Μοναστηρίων ὑπῆρξε πολὺ μικρός. Ὡς ἐκ τούτου στερούμεθα πληροφοριῶν περὶ τοῦ τρόπου διοικήσεως καὶ τῆς ἐν γένει διαγωγῆς αὐτοῦ κατὰ τὴν παραμονήν του εἰς τὴν ἡγουμενίαν τῆς Βάλιας. Ὁ Ἀρχιμανδρίτης Δανιὴλ ὑπῆρξεν ὁ τελευταῖος ἡγούμενος τῆς ἱστορικῆς αὐτῆς Μονῆς, ἡ ὁποία ἔκτοτε καὶ μέχρι σήμερον ἀπώλεσε τὸ μεγαλεῖον καὶ τὴν πλουσίαν λαμπρότητά της[112].

---

105. Βλ Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 28ης Μαρτίου 1860, σ. 102, πρὸς τὸν Οὐγγροβλαχίας Νήφωνα.

106. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 12ης Σεπτεμβρίου 1860, σ. 153, πρὸς τὸν Μητροπολίτην Οὐγγροβλαχίας Νήφωνα.

107. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 19ης Σεπτεμβρίου 1862, σ. 383, πρὸς τὸν Μητροπολίτην Οὐγγροβλαχίας Νήφωνα.

108. Τὸ ἡγουμενικὸν τοῦτο Γράμμα ἐξεδόθη τὴν 13ην Ὀκτωβρίου 1862 καὶ ἐπεβεβαιώθη ὑπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Ἰωακεὶμ Β'. Βλ. Πατριαρχικὸν Γράμμα τῆς 13ης Ὀκτωβρίου 1862, σ. 436.

109. Βλ. Ἡγουμενικὸν Γράμμα τῆς 13ης Ὀκτωβρίου 1862, σ. 436.

110. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 19ης Σεπτεμβρίου 1862, σ. 383, πρὸς τὰς ἐν Βουκουρεστίῳ ἐκκλησιαστικὰς καὶ πολιτικὰς ἀρχάς.

111. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 19ης Σεπτεμβρίου 1862, σ. 383, πρὸς τὰς ἐν Βουκουρεστίῳ ἐκκλησιαστικὰς καὶ πολιτικὰς ἀρχάς.

112. Πρβλ. καὶ V. BRATULESCU, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 3.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόντος

6. *Κατάρτισις Καταλόγου Ἡγουμένων τῆς Μονῆς*[113]

1. Δωρόθεος	1548
2. Παρθένιος	1746
3. Δαμασκηνός	1746
4. Παρθένιος	1797
5. Λεόντιος	1836
6. Ἰωαννίκιος	1840-1860
7. Δανιὴλ	1862-1863

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

113. Δυστυχῶς ὁ κατάλογος αὐτὸς παρουσιάζει πολλὰ καὶ μεγάλα κενά.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'

ΤΟ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΟΝ ΣΤΑΥΡΟΥΠΟΛΕΩΣ

1. Ἡ θέσις τῆς Μονῆς

Εἰς τὸ κέντρον τῆς πόλεως τοῦ Βουκουρεστίου[1], πρωτευούσης τῆς Ρουμανίας, ὄπισθεν τοῦ μεγαλοπρεποῦς κτιρίου «Μουσεῖον Ἱστορίας Σοσιαλιστικῆς Δημοκρατίας» τῆς Ρουμανίας, ἄλλοτε μεγάρου τῶν Κεντρικῶν Ταχυδρομείων καὶ ἐπὶ τῆς ὁμωνύμου ὁδοῦ «STRADA STAUROPOLEOS» ἱσώζεται μέχρι σήμερον τὸ Καθολικὸν τῆς Μονῆς Σταυρουπόλεως[2]. Ἡ Μονὴ αὕτη ἀπεῖχε μόλις 50 μέτρα ἀπὸ τὴν ἑτέραν ἐν Βουκουρεστίῳ Ἐκκλησίαν τοῦ Ἁγίου Δημητρίου[3].

---

1. Τὸ Βουκουρέστι εὑρίσκεται 60 χιλιόμετρα βορείως τοῦ Δουνάβεως καὶ 100 χιλιόμετρα νοτίως τῶν Καρπαθίων ὀρέων. Τὸ ὄνομά του συναντᾶται τὸ πρῶτον εἰς χρυσόβουλλον τοῦ ἡγεμόνος VLAD TEPES (VLAD ὁ Παλουκωτής, διότι διὰ τῆς μεθόδου τοῦ παλουκώματος προσεπάθησε νὰ ἐξολοθρεύσῃ τοὺς λῃστὰς καὶ τοὺς ἀντιπάλους του) τὴν 20ην Σεπτεμβρίου 1459.

Κατὰ τὸ β' ἥμισυ τοῦ ΙΖ' αἰῶνος τὸ Βουκουρέστιον κατέστη ἡ πρωτεύουσα τῆς Βλαχίας, ἡ ὁποία κατὰ τὴν ἀπογραφὴν τοῦ ἔτους 1798 εἶχεν 6.000 οἰκίας καὶ 50.000 κατοίκους. Ἡ καλλιέργεια τῶν ἐπιστημῶν καὶ τοῦ πνεύματος ἀνέδειξαν αὐτὴν ὡς ἕνα ἀπὸ τὰ σπουδαιότερα πνευματικά, ἐκκλησιαστικά, πολιτικά, οἰκονομικὰ καὶ μορφωτικὰ κέντρα τῆς Ρουμανίας.

Τὰ σπουδαιότερα πνευματικὰ ἱδρύματα τῆς Βλαχίας ἐν Βουκουρεστίῳ ἦσαν ἡ Ἡγεμονικὴ (Ἑλληνικὴ) Ἀκαδημία καὶ αἱ ἑλληνικαὶ ἐκκλησίαι τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου (σήμερον κατεδαφίσθη, διὰ νὰ κτισθῇ τὸ κτίριον τοῦ Ταμιευτηρίου), τοῦ Ἁγίου Δημητρίου, τῆς Σταυρουπόλεως καὶ τῆς Ζλατάρι (= τῶν χρυσοχόων ἐκ τοῦ σλαβικοῦ zolot = χρυσός). Σήμερον εἶναι ἡ ἕδρα τοῦ Ρουμανικοῦ Πατριαρχείου καὶ τῆς Ρουμανικῆς Ἀκαδημίας. Μέχρι τοῦ ἔτους 1948 ὑπῆρχε καὶ ἑλληνικὸν Γυμνάσιον μετ' οἰκοτροφείου, ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν «Ἑλληνικὰ Ἐκπαιδευτήρια Βουκουρεστίου». Γενικῶς ἡ πόλις τοῦ Βουκουρεστίου μὲ τὰ ἐπιβλητικὰ δημόσια καὶ ἰδιωτικὰ κτίρια δύναται νὰ χαρακτηρισθῇ ὡς ἡ πόλις τῆς ἀρχοντιᾶς καὶ τῆς μεγαλοπρέπειας. Βλέπε G. I. Jonescu - Gion, Istoria Bucurestilor, Bucuresti 1899, σ. 221-222, c.c. Giurescu, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 101, Grigore Jonescu, Bucuresti, orasul si monumentele Sale, Bucutesti 1956, σ. 106-108, Grigore Tocilesku, Cetatea Bucurestilor Sau Cetatea Dambovitei, Bucuresti 1898, N. Jorga, Istoria Bucurestilor, Bucuresti 1939 καὶ Ἰ. Ντούρα, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 87.

2. Βλέπε καὶ GH. NEDIOGLU, STAVROPOLEOS, Bucuresti 1924, σ. 1 (Τὸ βιβλίον αὐτὸ εὑρίσκεται εἰς τὴν Βιβλιοθήκην τῆς Ρουμανικῆς Ἀκαδημίας ὑπ' αὔξ. ἀριθ. εὑρετ. III 299.142).

3. Ἡ Ἐκκλησία τοῦ Ἁγίου Δημητρίου ἐξακολουθεῖ νὰ ὑπάρχῃ μέχρι σήμερον εἰς τὸ κέντρον τοῦ Βουκουρεστίου.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Καστοριάς

2. Ἡ ὀνομασία τῆς Μονῆς

Τὸ ὄνομα ὑπὸ τὸ ὁποῖον φέρεται γνωστὴ ἀπὸ τῆς ἱδρύσεώς της μέχρι καὶ σήμερον ἡ ὑπὸ ἐξέτασιν Μονὴ εἶναι «Stavropoleos». Ἡ ὀνομασία αὕτη δὲν σχετίζεται μὲ περιοχήν τινα τῆς Ρουμανίας[4], ἀλλὰ προῆλθεν ἀπὸ τὸν Μητροπολιτικὸν τίτλον, τὸν ὁποῖον ἔλαβεν ὁ κτήτωρ τῆς Μονῆς Ἀρχιμανδρίτης Ἰωαννίκιος, ὅτε προήχθη ὑπὸ τοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως εἰς τιτουλάριον Μητροπολίτην τῆς πάλαι ποτε διαλαμψάσης Μητροπόλεως Σταυρουπόλεως[5].

Εἰς ὅλα τὰ μέχρι σήμερον σωζόμενα ἔγγραφα ἡ Μονὴ φέρει τὸ ὄνομα «ΣΤΑΥΡΟΥΠΟΛΕΩΣ»[6], ἡ δὲ Ρουμανικὴ κοινωνία ἀποκαλεῖ αὐτὴν καὶ σήμερον, διαλελυμένην οὖσαν, «Ἐκκλησία Σταυρουπόλεως»[7] (Biserica Stavropoleos).

Ἡ Μονὴ Σταυρουπόλεως ἐτιμᾶτο ἐπ' ὀνόματι τῶν Ταξιαρχῶν Μιχαὴλ καὶ Γαβριὴλ καὶ τοῦ Μεγάλου Ἀθανασίου[8].

---

4. Ὁ Gh. Nedioglu, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 1 γράφει ὅτι τὸ ὄνομα τοῦτο δὲν συσχετίζεται μὲ καμμίαν περιοχὴν τῆς Ρουμανίας, ἀνῆκεν ὅμως εἰς διαλυθεῖσαν ἐπισκοπὴν Σταυρουπόλεως τῆς Μικρᾶς Ἀσίας (Καρία), τῆς ὁποίας τὸ ὄνομα ἀπέβη τιμητικὸς τίτλος καὶ διὰ νὰ μὴ ἀπολεσθῇ ἱστορικά τὸ ὄνομα μιᾶς Ὀρθοδόξου ἐκκλησίας τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ἐδόθη ὑπὸ τοῦ κτήτορος εἰς τὴν Μονὴν Σταυρουπόλεως. Πρβλ. καὶ Ἰ. Λαμπρίδου, Ἱερὰ ἐν Ἠπείρῳ σκηνώματα, σ. 32. Ἐπομένως ἡ ἄποψις τοῦ Στ. Γκατσοπούλου, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 31-32, ἐπαναλαμβανομένη καὶ ὑπὸ τοῦ Φ. Οἰκονόμου, Ἡ ἐν Ἠπείρῳ Ἐκκλησία Δρυϊνουπόλεως..., σ. 66, ὅτι δηλ. ὁ Σταυρουπόλεως Ἰωαννίκιος ἵδρυσεν εἰς «Σταυρόπολιν τῆς Ρουμανίας ἱερὸν ναόν» δὲν ἀνταποκρίνεται πρὸς τὰ ἱστορικὰ καὶ γεωγραφικὰ δεδομένα. Ὡσαύτως δὲν εὐσταθεῖ καὶ ἡ ἄποψις τοῦ Τρ. Δ. Παπαζήση, ὅτι ἡ ὑπ' ὄψιν «Σταυρόπολις εἶναι τὸ σημερινὸ Βοροσίλοφσκ στὸν βόρειο Καύκασο». Βλ. Τρ. Δ. Παπαζήση, Ἕνας Ἠπειρώτης ἱερωμένος κτήτορας μιᾶς ἐκκλησίας τοῦ Βουκουρεστίου, Ἠπειρωτικὸ Ἡμερολόγιο 1980, ἔκδοσις ΕΗΜ, σ. 260.

5. Ἡ Μητρόπολις Σταυρουπόλεως ἀνῆκεν εἰς τὴν ἐπαρχίαν Καρίας τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ εἶχεν ἀριθμὸν «τάξεως προκαθεδρίας» κζ'-κη'. Αὕτη ἔπαυσε νὰ ὑφίσταται ἀπὸ τοῦ 14ου ἢ 15ου αἰῶνος ὁμοῦ μετ' ἄλλων 26 Μητροπόλεων τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Βλ. Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους, Ἐκδοτικὴ Ἀθηνῶν, τόμ. Θ', σ. 319 καὶ Γερ. Κονιδάρη, Αἱ Μητροπόλεις καὶ Ἀρχιεπισκοπαὶ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ ἡ «Τάξις» αὐτῶν, τόμ. Α', τεῦχος Α', σ. 26, 27, 44 καὶ 98.

6. Βλ. Κ. Δελικάνη, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 431 καὶ ἑξῆς.

7. Πρβλ. Gh. Nedioglu, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 1.

8. Κατὰ τὸ κείμενον τῆς ἐπιγραφῆς ἄνωθεν τῆς εἰσόδου τοῦ Ναοῦ, «ὁ Ναὸς ἀνῳκοδομήθη.... εἰς τιμὴν καὶ μνήμην τῶν Παμμεγίστων καὶ πυριμόρφων Ταξιαρχῶν Μιχαὴλ καὶ Γαβριήλ». Κατὰ τὸ κείμενον τῆς ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ Ἰωαννικίου ἐπιγραφῆς, «... καὶ τὸν ἐδείματο... ἐν ᾧ δοξάζονται σεπτῶς οἱ θεῖοι Ταξιάρχαι, ὁ Μέγας τ' Ἀθανάσιος, ποιμὴν Ἀλεξανδρείας». Πρβλ. καὶ N. JORGA, Fundatiunice Domnilor Romani in Epir, σ. 27, ὡς καὶ Ἰ. Λαμπρίδου, Ἱερὰ ἐν Ἠπείρῳ Σκηνώματα, σ. 33. Ὁ ἱερεὺς καὶ καθηγητὴς Pr. Iliescu Palanca εἰς τὸ ἔργον αὐτοῦ Istoria Bisericii Stavropoleos din Bucuresti, Bucuresti 1940, σ. 17 (Βιβλ. Ρουμαν. Ἀκαδ. I 172054) γράφει ὅτι ὁ Ἰωαννίκιος ἀφιέρωσε τὴν

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόντσας

3. *Κτίσις καὶ κτήτωρ τῆς Μονῆς*

Ἀκριβὴς ἱστορικὴ μαρτυρία περὶ τοῦ ἱδρυτοῦ καὶ τῆς κτίσεως τῆς Μονῆς μετὰ τοῦ Καθολικοῦ αὐτῆς εἶναι ἡ ἄνωθεν τῆς γλυπτῆς εἰσόδου τοῦ Ναοῦ ἐντετοιχισμένη ἀναθηματικὴ λιθίνη πλάξ, ἡ λεγομένη Ρουμανιστὶ PISANIA. Ἡ πλὰξ αὕτη, φέρει ἐπιγραφήν[9] ἐκ τῆς ὁποίας ἀναγινώσκομεν τὰς ἀκολούθους πολυτίμους πληροφορίας:

«+ Ὁ θεῖος οὗτος καὶ Πάνσεπτος Ναὸς
ἀνῳκοδομήθη ἐκ θεμελίου εἰς δόξαν
Θεοῦ καὶ εἰς τιμὴν καὶ μνήμην τῶν Πανμεγίστων καὶ πυριμόρφων Ταξιαρχῶν Μιχαὴλ καὶ Γαβριήλ, ἐπὶ τῆς δευτέρας
Ἡγεμονίας τοῦ Ὑψηλοτάτου καὶ σοφωτάτου Αὐθέντου ΚΥ.ΚΥ. Ιωαν. Νικολάου
Ἀλεξάνδρου Βοεβὸδ πάσης Οὐγγραβλαχίας, ἀρχιερατεύοντος τοῦ πανιερωτάτου
Μητροπολίτου κυρ Δανιήλ, ἀναλώμασιν
ἰδίοις τοῦ Πανοσιωτάτου ἐν ἱερομονάχοις
καὶ Ἀρχιμανδρίταις κυρ Ἰωαννικίου ἀπὸ ἐπαρχίας Πωγωνιανῆς, ἐκ χώρας
Ὡσταννίτζας
ἐν ἔτει Σωτηρίῳ
ΑΨΚΔ Ὀκτοβρ. Λ.»[10]

Ἤτοι ὁ ναὸς τῆς Μονῆς ἀνηγέρθη ἐκ βάθρων, δαπάναις τοῦ Πανοσιωτά-

---

ἐκκλησίαν του εἰς τοὺς ἀρχαγγέλους Μιχαὴλ καὶ Γαβριὴλ (ὡς καὶ ἡ Μονὴ Γκούρας) καὶ εἰς τὸν Μέγαν Ἀθανάσιον, Ἀρχιεπίσκοπον Ἀλεξανδρείας. Ἑπομένως ἡ πληροφορία τοῦ Φ. Οἰκονόμου, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 66-67 ὅτι ὁ Ἰωαννίκιος ἵδρυσε δύο ναούς, ἕνα «ἐπ' ὀνόματι τῶν Ταξιαρχῶν καὶ ἕτερον τοιοῦτον κομψότατον καὶ μεγαλοπρεπέστερον πρὸς τιμὴν τοῦ Ἀθανασίου τοῦ Μεγάλου» τυγχάνει ἀνακριβής. Ὁ ἴδιος ὁ Ἰωαννίκιος μᾶς πληροφορεῖ διὰ τοῦ κειμένου τῆς Διαθήκης του ὅτι «καὶ ναὸν ἀνήγειρεν ὡραῖον, ἐπ' ὀνόματι τιμώμενον τῶν τε παμμεγίστων Ταξιαρχῶν Μιχαὴλ καὶ Γαβριήλ, καὶ τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἀθανασίου Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας».

9. Ἡ ἐπιγραφὴ αὕτη εἶναι γεγραμμένη ἑλληνιστὶ καὶ ρουμανιστί. Δεξιὰ ἀπὸ τὴν ἑλληνικὴν ἐπιγραφὴν ὑπάρχει παρόμοια εἰς τὴν ρουμανικήν. Πρβλ. καὶ Τρ. Δ. Παπαζήση, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 259.

10. Τὸ κείμενον τῆς ἐπιγραφῆς ταύτης ἐδημοσίευσε τὸ πρῶτον ὁ Ρουμᾶνος καθηγητὴς GH. NEDIOGLU, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 3. Τὸ αὐτὸ κείμενον ἐδημοσιεύθη προσφάτως μὲ μικράς τινας παραλείψεις καὶ εἰς τὸ Ἠπειρωτικὸν Ἡμερολόγιον ἔτους 1980 ὑπὸ τοῦ Τρ. Δ. Παπαζήση, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 259.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

του ἱερομονάχου Ἰωαννικίου, ἐκ τῆς χώρας Ὀστανίτσης τῆς ἐπαρχίας Πωγωνιανῆς, τὴν 30ην Ὀκτωβρίου τοῦ ἔτους 1724[11]. Ἡγεμὼν τῆς Οὐγγροβλαχίας τότε ἦτο ὁ ὑψηλότατος καὶ σοφώτατος Βοεβόδας Ἰωανν. Νικολάου Ἀλεξάνδρου Μαυροκορδᾶτος[12] καὶ Ἀρχιερεὺς τῆς Μητροπόλεως Οὐγγροβλαχίας ὁ πανιερώτατος Μητροπολίτης Δανιηλ[13]. Ὁ κτήτωρ τῆς Μονῆς Σταυρουπόλεως εἰκονίζεται εἰς τοιχογραφίαν τοῦ Καθολικοῦ τῆς Μονῆς. Ἀριστερὰ τῆς εἰσόδου τοῦ Ναοῦ, ὁλόσωμος παράστασις εἰκονίζει τρεῖς ἀνδρικὰς μορφὰς μὲ τὰς προσωπογραφίας τοῦ Ἰωαννικίου καὶ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ Παναγιώτου καὶ Νικο-

---

11. Βλ. Gh. Nedioglu, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 2, D. Iliescu - Palanca, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 18 καὶ D. CASELLI, ἄρθρον περὶ τῆς Μονῆς Σταυρουπόλεως ἐν τῇ Ρουμανικῇ ἐφημερίδι τοῦ Δήμου τῆς πόλεως Βουκουρεστίου ὑπὸ τὸν τίτλον: «cum Au fost Bucuresti Odinioara» Biserica Stavropoleos ἐν «CAZETA MUNICIPALA, BUCURESTI 1935, No 182» (Βιβλ. Ρουμαν. Ἀκαδημίας 12.140). Ἐκ τῶν ἡμετέρων ὁ Μ. Καραβοκυρὸς γράφων περὶ τῶν ἐν Ρουμανίᾳ Ρουμελιωτικῶν Μονῶν, ἀγνοεῖ τὸν χρόνον ἱδρύσεως τῆς Μονῆς Σταυρουπόλεως. Βλ. Μ. Καραβοκυροῦ, ἔνθ' ἀνωτ. σ. 15.

12. Διὰ τοῦ Νικολάου Βοεδόδα τοῦ Μαυροκορδάτου, ἀνελθόντος εἰς τὸν θρόνον τῆς Βλαχίας ἐν ἔτει 1709, ἄρχεται ἡ «Φαναριωτικὴ ἐποχή» εἰς τὰς παραδουναβίους ἡγεμονίας Βλαχίας καὶ Μολδαβίας. Ὁ Μέγας οἶκος τῶν Μαυροκορδάτων μὲ ἐπικεφαλῆς τὸν Νικόλαον Μαυροκορδᾶτον, ἡγεμόνα καὶ πατέρα αὐτοῦ Ἀλέξανδρον τῶν ἐξ ἀπορρήτων, συνέβαλεν τὰ μέγιστα εἰς τὴν διάδοσιν τῆς παιδείας καὶ τῶν φώτων τοῦ πολιτισμοῦ ἐν ταῖς ρηθείσαις ἡγεμονίαις. Ὁ Νικόλαος Μαυροκορδᾶτος, γνώστης ἑπτὰ γλωσσῶν, ὑπῆρξεν εἷς τῶν ἐξοχωτέρων λογίων τοῦ 18ου αἰῶνος, ἱδρύσας ἐν Ἰασίῳ καὶ ἰδίαν σχολήν. Περὶ τοῦ ἔργου τῶν Φαναριωτῶν ἡγεμόνων εἰς τὰς παραδουναβίους ἡγεμονίας βλέπε Κωνσταντινίδου Ἱερωνύμου (Μητροπ. Ροδοπόλεως), Τὸ ἐκπολιτιστικὸν ἔργον τῶν Φαναριωτῶν Ἡγεμόνων εἰς τὰς Ἡγεμονίας Βλαχίας καὶ Μολδαβίας, Σταμπούλ 1949, ἔνθα καὶ πλουσία βιβλιογραφία, ὡς καὶ τὸ Symposium L' époque Phanariote, Thessaloniki 1974 τοῦ IMXA.

13. Ὁ Δανιὴλ ἀρχιεράτευσεν ἐν τῇ Μητροπόλει Οὐγγροβλαχίας κατὰ τὰ ἔτη 1719-1731. Βλέπε Θρησκευτικὴ καὶ Ἠθικὴ Ἐγκυκλοπαιδεία, τόμ. Θ', στ. 996, ἔνθα ἄρθρον Τ. Γριτσοπούλου ὑπὸ τὸ λῆμμα Οὐγγροβλαχίας Μητρόπολις καὶ Κ.Μ. Ράλλη, Περὶ τῆς ἐκλογῆς τῶν Μητροπολιτῶν Οὐγγροβλαχίας ἀπὸ μεσοῦντος τοῦ 14ου αἰῶνος μέχρι μεσοῦντος τοῦ 19ου αἰῶνος, ἐν «Πρακτικὰ Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν», Θ' (1934), 298-301 ὡς καὶ Δ. Οἰκονομίδου, Ἀπὸ τὰς Ἑλληνορουμανικὰς ἐκκλησιαστικὰς σχέσεις, ἐν «Ε.Ε.Β.Σ», ΚΓ' (1953), σ. 450-471. Εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Πατριαρχείου τῆς Ρουμανίας καὶ ἄνωθεν τῶν τάφων τῶν δύο πρώτων πατριαρχῶν τῆς αὐτοκεφάλου Ρουμανικῆς Ἐκκλησίας εἶναι ἀνηρτημένος ὁ ἐπίσημος τιμητικὸς κατάλογος τῶν μητροπολιτῶν Οὐγγροβλαχίας ἀπὸ τοῦ 1708-1886. Ὁ κατάλογος αὐτὸς ἔχει ὡς ἀκολούθως:

1) ANTIM 1708-1716
2) MITROFAN 1716-1719
3) DANIIL 1719-1731
4) STEFAN 1731-1738
5) NEOFIT 1738-1753
6) FILARET 1753-1760
7) GRIGORIE 1760-1787
8) COSMA 1787-1792
9) FILARET 1792-1793

Δημοσία Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόντος

λάου[14]. Ἡ παράστασις αὐτὴ τοῦ κτήτορος μετὰ τῶν ἀδελφῶν του εἶναι σήμερον ἀρκετὰ ἐφθαρμένη συνεπείᾳ τοῦ χρόνου καὶ τῆς ὑγρασίας.

Ἄνωθεν τῆς παραστάσεως τοῦ κτήτορος τῆς Μονῆς ὑφίσταται ἐπιγραφὴ ἔχουσα ὡς ἑξῆς: «Ὁ κτήτωρ τῆς Μονῆς ταύτης ἐκ κώμης Ὡστανίτσας τῆς ἐπαρχίας Παλαιᾶς Πωγωνιανῆς, Ἰωαννίκιος, ἱερομόναχος καὶ Ἀρχιμανδρίτης»[15].

Ἡ ἐπιγραφὴ αὕτη μεγεθυνθέντος τοῦ Ναοῦ καὶ προαχθέντος ἐν τῷ μεταξὺ τοῦ Ἰωαννικίου εἰς τιτουλάριον Μητροπολίτην Σταυρουπόλεως ἀντικαθίσταται δι' ἄλλης ἐχούσης οὕτω:
«+ Κὺρ Ἰωαννίκιος ὁ Σταυρουπόλεως καὶ κτήτωρ τῆς σεβασμίας Μονῆς ταύτης καὶ τῶν πάντων»[16], δηλαδὴ τῶν γύρωθεν τῆς Μονῆς κτητοριῶν.

Τὰ ἡγεμονικὰ χρυσόβουλλα, τὰ ὁποῖα ἐξεδόθησαν ἐπὶ τῇ ἀνιδρύσει τῆς Μονῆς Σταυρουπόλεως, παρουσιάζουν ὡς κτήτορα αὐτῆς τὸν Ἰωαννίκιον[17].

Ὁ αὐτὸς Ἰωαννίκιος μνημονεύεται ὡς κτήτωρ τῆς Μονῆς, τόσον εἰς τὸ κείμενον τῆς Διαθήκης του, ὅσον καὶ εἰς τὸ σιγιλλιῶδες γράμμα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Σεραφεὶμ Α', δι' οὗ ἐπιβεβαιοῦται ἡ Διαθήκη τοῦ Ἰωαννικίου.

Τέλος καὶ εἰς τὴν ἐπιτύμβιον πλάκα ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ Ἰωαννικίου ἀναγινώσκομεν ὅτι αὐτὸς εἶναι ὁ κτήτωρ τῆς Μονῆς Σταυρουπόλεως.

Ὁ Ἰωαννίκιος κατήγετο ἐκ κώμης Ὁστανίτσης τῆς ἐπαρχίας Πωγωνιανῆς τῆς Ἠπείρου καὶ ἦτο υἱὸς τοῦ Εὐσταθίου Πογώνη[18]. Ἀγνοοῦμεν τὸ κατὰ

---

10) DOSITEI 1793-1810
11) JGNATIE 1810-1812
12) NECTARIE 1812-1819
13) DIONISIE 1819-1823
14) GRIGORIE 1823-1834
1834-1840 ὁ θρόνος ἐν χηρείᾳ
15) NEOFIT 1840-1849
16) NIFON 1850-1875
17) CALINIC 1875-1886

Ἐπειδὴ αἱ ἀνωτέρω χρονολογίαι δὲν συμφωνοῦν πλήρως μὲ τὰς κατὰ καιροὺς δημοσιευθείσας ἐργασίας φρονοῦμεν ὅτι θὰ πρέπει νὰ θεωρήσωμεν τὸν ἀνωτέρω κατάλογον ὡς τὸ πλέον ἀξιόπιστον τεκμήριον.

14. Βλ. CH. Nedioglu, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 2.

15. Βλ. GH. Nedioglu, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 3.

16. Βλ. GH. Nedioglu, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 3.

17. Βλ. D. CASELLI, ἔνθ' ἀνωτ., No 183. Τὰ χρυσόβουλλα αὐτὰ ἐναπόκεινται σήμερον εἰς τὰ Κρατικὰ Ἀρχεῖα τῆς Ρουμανίας. Δυστυχῶς δὲν μᾶς παρεσχέθη ἡ ἔγκρισις τῶν ἁρμοδίων ἐκείσε Ἀρχῶν διὰ τὴν λῆψιν φωτοαντιγράφων των.

18. Πρβλ. N. Jorga, Fundatiunile Domnilor Romani in Epir, σ. 8 (Βιβλ. Ρουμ. Ἀκαδ. II 37449), G. Florescu, Petre Nasturel, Paul Cernovodeanu «Lapidarium Bisericii Stavropoleos» din Bucuresti «Biserika ortodoxâ Românа» LXXIX (1961) No 11-12, σ. 1055-1094, καὶ Ἰ. Λαμπρίδου, Ἱερὰ ἐν Ἠπείρῳ Σκηνώματα, σ. 32.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κοντόσος

κόσμον ὄνομα τοῦ Ἰωαννικίου. Ἡ ἀκριβὴς ἡμερομηνία καὶ τὸ ἔτος γεννήσεώς του εἶναι ἡ 27 Δεκεμβρίου 1680, ὡς τοῦτο συνάγεται ἀκριβῶς ἐκ τοῦ κειμένου τῆς ἐπὶ τοῦ τάφου του ἐπιτυμβίου πλακός[19]. Ἐνωρὶς τὸν κόσμον καὶ τὰ τοῦ κόσμου ἐγκαταλιπών, ἔσπευσε νεαρώτατος τὴν ἡλικίαν καὶ ἐνεδύθη τὸ μοναχικὸν σχῆμα εἰς τὴν πλησίον τοῦ χωρίου του ἀκμάζουσαν τότε Ἱερὰν Μονὴν τῶν Ταξιαρχῶν Γκούρας[20].

Κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 18ου αἰῶνος, φερόμενος ἀπὸ τὸ ἰσχυρὸν ρεῦμα τῆς εἰς Βλαχίαν ἀποδημίας τῶν Ἠπειρωτῶν[21], ἀφοῦ ἔκαμε περιήγησιν ἀνὰ τὴν χώραν τῆς Βλαχίας ἦλθε καὶ ἐγκατεστάθη εἰς τὸ Βουκουρέστιον μὲ τὴν συγκατάθεσιν τοῦ Ἡγεμόνος Νικολάου Μαυροκορδάτου εἰς τὴν Μονὴν GHIORMA BANUL, ἡ ὁποία ἦτο Μετόχιον τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Πωγωνιανῆς, γνωστὴ μὲ τὸ «ὄνομα ἐκκλησία τῶν Γραικῶν»[22] εἰς τὴν Ρουμανικὴν κοινωνίαν. Τὴν 6ην

---

19. Πρβλ. GH. Nedioglu, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 8 καὶ G. Florescu, Petre Nasturel, Paul Cernovodeanu, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 1059.

20. Βλέπε D. Iliescu Palanca, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 17 καὶ G. Florescu, Petre Nasturel, Paul Cernovodeanu, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 1059-1060.

21. Ἀπὸ τὰς ἀρχὰς τοῦ 15ου αἰῶνος καὶ ἰδίᾳ μετὰ τὴν ἅλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀρκετοὶ Ἕλληνες κατέφυγον εἰς τὰς παραδουναβίους Ἡγεμονίας, ἀποκτήσαντες ἀξιώματα καὶ πλοῦτον. Μεταξὺ αὐτῶν συγκαταλέγεται καὶ μεγάλος ἀριθμὸς κληρικῶν καὶ μοναχῶν, οἱ ὁποῖοι ἐγένοντο ἐπίσκοποι, ἡγούμενοι μοναστηρίων καὶ ἱεροκήρυκες εἰς τὰς αὐλὰς τῶν Ἡγεμόνων. Βλ. Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους, Ἐκδοτ. Ἀθηνῶν, τόμ. Ι, σ. 74 καὶ Ἀπ. Βακαλοπούλου, ἔνθ' ἀνωτ., τόμ. Β[1], σ. 401. Εἶναι πράγματι μέγας ὁ κατάλογος τῶν ἱερωμένων αὐτῶν, ὅπως μεγάλη θὰ εἶναι καὶ ἡ προσφορὰ τοῦ ἐρευνητοῦ ἐκείνου, ὁ ὁποῖος θὰ συγκεντρώσῃ εἰς ὀγκώδη τόμον τὸν βίον καὶ τὸ ἔργον των. Περὶ τῆς ἀποδημίας τῶν Ἠπειρωτῶν ὁ Ἀπ. Βακαλόπουλος, ἔνθ' ἀνωτ., τόμ. Δ', σ. 207 γράφει: Εἰς ὅλας σχεδὸν τὰς Ἑλληνικὰς Κοινότητας τῆς Ρουμανίας συναντᾶ κανεὶς καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς Τουρκοκρατίας πλῆθος ἀποδημούντων Ἠπειρωτῶν. Ἰδίᾳ ἀπὸ τὰς ἀρχὰς τοῦ 18ου αἰῶνος πολλοὶ κάτοικοι τῆς Διπαλίτσας καὶ Ὀστανίτσας ἐκ τῆς περιοχῆς τῆς Πωγωνιανῆς τῆς Ἠπείρου ἀναγκάζονται νὰ μετοικήσουν εἰς τὴν Βλαχίαν, πιεζόμενοι ἀπὸ τοὺς ἐξισλαμισθέντας συμπατριώτας των καὶ ἀπὸ τοὺς μουσουλμάνους τῆς Καραμουρατίας. Πρβλ. Ἀγγελ. Χατζημιχάλη, Ἡ στάχωσις τοῦ Εὐαγγελίου τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου Πωγωνιανῆς Μολιβδοσκεπάστου. Η.Χ, (1940), σ. 177 καὶ Ἰ. Ντούρα, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 82-83.

22. Βλ. D. Iliescu Palanca, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 17, D. Caselli, ἔνθ' ἀνωτ., No 182 καὶ N. Jorga,ἔνθ' ἀνωτ., σ. 8. Περὶ τῆς Ἐκκλησίας τῶν Γραικῶν παρέχομεν τὰς ἀκολούθους πληροφορίας. Ὁ ἰσχυρὸς καὶ πλούσιος Βογιάρος GHIORMA BANUL ἔκτισε τὸν 16ον αἰῶνα μέσα εἰς τὸ Βουκουρέστιον πλησίον τῆς ἡγεμονικῆς αὐλῆς (Curtea Domneasca) μίαν ἐκκλησίαν ἡ ὁποία ἔφερε τὸ ὄνομά του «Biserika Ghiorma Banul». Ὁ βογιάρος αὐτὸς καὶ ἐνδοξότατος ἄρχων μέγας μπᾶνος (Banu = τίτλος εὐγενείας) ἐκ Πωγωνιανῆς, ἔκτισε μετὰ τῆς γυναικός του κυρᾶς Καπλὲ ἐκ θεμελίων καὶ ἑτέραν ἐκκλησίαν τὴν τοῦ Ἁγίου Νικολάου. Τὸ τέλος του ἦτο ἄδοξον, διότι ἐδολοφονήθη μὲ πολλοὺς ἄλλους βογιάρους ἀπὸ τὸν ἡγεμόνα ALEXANDRU VODA (1569-1577). Λέγεται ὅτι ὁ ἡγεμὼν RADU MIHNEA ἀφιέρωσε τὴν Ἐκκλησίαν GHIORMA BANUL εἰς τὴν Ἀρχιεπισκοπὴν Πωγωνιανῆς. Τὸ 1631 ὁ LEON VODA ἐξέδωκε χρυσόβουλλον, διὰ τοῦ ὁποίου ἀφιέρωσε τὴν ἀνωτέρω ἐκκλησίαν ὡς μετόχιον τῆς ἀρχιεπισκοπῆς Πωγωνιανῆς, ὁμοῦ μετὰ τῶν καταστημάτων, τῶν ἀμφίων καὶ τῶν εἰσοδημάτων. Τοῦτο ἔπραξε κατόπιν ἐπιθυμίας τῆς ἐγγονῆς τοῦ GH. BANUL

Δημοσία Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόντσας

'Απριλίου τοῦ ἔτους 1722 ὁ 'Ιωαννίκιος ἐγένετο 'Αρχιμανδρίτης καὶ 'Ηγούμενος τῆς 'Εκκλησίας τῶν Γραικῶν, ἡ ὁποία εὑρίσκετο ἄλλοτε ἀπέναντι τῆς σημερινῆς Σταυρουπόλεως[23].

'Αφωσιωμένος εἰς τὸ ἱερατικὸν σχῆμα καὶ τὸν μοναχισμὸν ὁ 'Ιωαννίκιος, ἐπεθύμησε διακαῶς νὰ κτίσῃ μίαν ἐκκλησίαν[24], ἡ ὁποία ἐν συνεχείᾳ θὰ ἀπετέλει τὸ Καθολικὸν τῆς Μονῆς Σταυρουπόλεως, τῆς ὁποίας κτήτωρ καὶ ἱδρυτὴς ἐγένετο.

Διὰ τῶν οἰκονομιῶν καὶ τῶν ἐλεημοσυνῶν τὰς ὁποίας συνεγκέντρωσεν ὁ 'Ιωαννίκιος, μεταβὰς πρὸς τοῦτο καὶ εἰς τὴν Ρωσίαν, ἠγόρασεν εἰς τὸν συνοικισμὸν (μαχαλᾶν)[25] τῆς 'Εκκλησίας GHIORMA BANUL ἕνα οἰκόπεδον 1200 πήχεων[26]. Κατὰ τὸν D. Iliescu Palanca τὸ οἰκόπεδον ὁ 'Ιωαννίκιος ἠγόρασεν ἀπὸ τὴν DESPA (Δέσπαν), τὴν χήραν τοῦ χρυσοχόου CAISTEA POPESCU καὶ τὸν υἱόν της TUDORACHE[27].

Δέσπως. Τὸ 1674 ὁ ἡγεμὼν DUDA-VODA κατωχύρωσε διὰ χρυσοβούλλου του τὴν ἀφιέρωσιν τῆς ἐκκλησίας Ghiorma Banul ὡς μετοχίου τῆς 'Αρχιεπισκοπῆς Πωγωνιανῆς. 'Η 'Εκκλησία αὐτὴ ἐπεσκευάσθη εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ 18ου αἰῶνος. Τὸ ἔτος 1703, ὡς προκύπτει ἐξ ἐγγράφου τοῦ Λογοθέτου Κωνσταντίνου, εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῶν Γραικῶν ἐν Βουκουρεστίῳ εὑρίσκετο ὁ ἐπίσκοπος Πωγωνιανῆς Εὐθύμιος, ὁ ὁποῖος κατὰ τὸν στρατηγὸν P.V. Nasturel ἦλθεν εἰς Βουκουρέστιον διὰ νὰ γεμίσῃ τὰ θηλάκια του μὲ χρήματα καὶ νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν Ρούμελην, ἐν τῇ Μονῇ τῆς Πωγωνιανῆς, ἡ ὁποία ἐκτίσθη ἐκ θεμελίων ὑπὸ τοῦ Κωνσταντίνου Πωγωνάτου. Τὴν 29ην 'Απριλίου 1757 ἡγούμενος τῆς 'Εκκλησίας τῶν Γραικῶν ἦτο ὁ Μητροπολίτης 'Ιεραπόλεως Ματθαῖος. Βλ. P.V. NASTUREL, Biserica Stavropoleos, Bucuresti 1906, σ. 1 καὶ 4-8.

23. Βλ. G. Florescu, Peter Nasturel, Paul Cernovodeanu, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 1059-1060.

24. 'Ο στρατηγὸς P. V. NASTUREL εἰς τὸ ἔργον αὐτοῦ ἐνθ' ἀνωτ., σ. 54-55 γράφει: «Διατὶ ἀφοῦ ἐλειτούργει εἰς τὴν Μονὴν Ghiorma Banul ἔκτισε καὶ ἄλλην μονὴν ἀπέναντι τῆς πρώτης; Μόνον ἡ φιλοδοξία του τὸν ὤθησε πρὸς τοῦτο καὶ διὰ νὰ ἔχῃ πηγὴν πλουτισμοῦ». Τὸ ἀνωτέρω βιβλίον του ἀποτελεῖ λίβελλον ἐναντίον τῶν 'Ελλήνων καὶ εἰδικῶς ἐναντίον τῶν ἱερωμένων.

25. Τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἡ πόλις τοῦ Βουκουρεστίου ἐχωρίζετο εἰς μαχαλάδες καὶ οὐχὶ εἰς συνοικίας. Βλ. Ionescu G. I. Gion, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 222.

26. Βλέπε 'Ι. Λαμπρίδου, 'Ιερὰ ἐν 'Ηπείρῳ Σκηνώματα, σ. 32. Πρβλ. καὶ Στεφ. Μπέττη, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 19.

27. Βλ. D. Iliescu ἔνθ' ἀνωτ., σ. 17, D. Caselli, ἔνθ' ἀνωτ., No 182/1935 καὶ Teodorescu Razvan, L' eglise Stavropoleos, Editure Meridiane, Bucarest 1966, σ. 8. 'Ο Ρουμᾶνος ἱστορικὸς Jonescu-Gion εἰς τὸ ἔργον αὐτοῦ Istoria Bucurestilor, Bucuresti 1899, σ. 221-222 γράφει ὅτι ἡ 'Εκκλησία Σταυρουπόλεως ἐκτίσθη ἐπὶ τοῦ οἰκοπέδου, τοῦ ἀνήκοντος εἰς τὸν BARBUL BALACEANU. Τὸ οἰκόπεδον αὐτὸ κατέσχεν ὁ ἡγεμὼν Νικόλαος Μαυροκορδᾶτος, ἵνα ἐκδικηθῇ τὸν ἰδιοκτήτην του, ὁ ὁποῖος ἐξεφράσθη ὑβριστικῶς δι' αὐτόν, εἰπὼν τὰ ἑξῆς: «νὰ δώσῃ ὁ Θεὸς νὰ ἔλθουν πιὸ γρήγορα οἱ Γερμανοί, γιὰ νὰ μᾶς γλυτώσουν ἀπὸ αὐτὸν τὸν Γραικόν». 'Ο ἡγεμὼν Νικόλαος Μαυροκορδᾶτος ἐκαρατόμησε τὸν Barbu Balaceanu, τὸ δὲ οἰκοπεδον αὐτοῦ ἐδώρησεν εἰς τὸν 'Ιωαννίκιον. Τὸ ἀνωτέρω ὅμως κρίνεται ἀνακριβὲς καὶ ἐσφαλμένον ὑφ' ὅλων σχεδὸν τῶν Ρουμάνων ἱστορικῶν συγγραφέων, διότι τὰ κείμενα τῶν χρυσοβούλλων τῆς Μονῆς Σταυρουπόλεως, τὰ ὁποῖα εὑρίσκονται

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Ἐπ' αὐτοῦ ὁ Ἰωαννίκιος κατ' ἀρχὴν ἔκτισεν ἕνα Χάνι[28] (Πανδοχεῖον), κατὰ τὴν ἐπικρατήσασαν, ἀπὸ τοῦ δευτέρου ἡμίσεος τοῦ ΙΖ' αἰῶνος ἰδίᾳ, συνήθειαν τοῦ τόπου «ὅπου Χάνι καὶ Ἐκκλησία»[29]. Παραπλεύρως τοῦ χανίου αὐτοῦ ἔκτισεν ἐν συνεχείᾳ ἕνα ξενῶνα, ἔχοντα ὑπόγειον καὶ οἰνοπωλεῖον (καπηλειό), ἵνα κερδίσῃ τὰ ἀναγκαιοῦντα χρήματα διὰ τὴν ἀνέγερσιν τῆς Μονῆς[30].

Ἐπειδὴ τὸ ἀνωτέρω οἰκόπεδον ἐκρίθη ἀνεπαρκὲς διὰ τὴν ἀνέγερσιν τοῦ Καθολικοῦ τῆς Μονῆς, ὁ Ἰωαννίκιος ἐζήτησεν ἀπὸ τὸν Serdar GRIGORE GRECEANU (βαθμοφόρον τῆς Ἡγεμονίας) ἕνα κομμάτι γῆς παραπλεύρως τοῦ πρώτου οἰκοπέδου, διὰ νὰ χωρέσῃ καὶ τὸ Ἅγιον Βῆμα τοῦ Καθολικοῦ τῆς Μονῆς[31]. Πράγματι ὁ ἀνωτέρω βογιάρος προσέφερεν εἰς τὸν Ἰωαννίκιον τὸν προσαπαιτούμενον μικρὸν τοῦτον χῶρον, ἀφιερώσας αὐτὸν εἰς μνήμην τῶν γονέων του[32].

Οὕτω ὁ Ναὸς τῆς Μονῆς Σταυρουπόλεως ἦτο ἕτοιμος τὴν 30ην Ὀκτωβρίου 1724[33], χωρὶς ὅμως τὸν πρόναον καὶ τὰ δύο πλάγια τμήματα, τὰ ὁποῖα προσετέθησαν ἀργότερον[34].

εἰς τὰ Ἀρχεῖα τοῦ Ρουμανικοῦ Κράτους ἀναφέρουν ὅτι τὸ οἰκόπεδον ἠγοράσθη ὑπὸ τοῦ Ἰωαννικίου ἀπὸ τὴν Despa Popescu καὶ δὲν ἐδωρήθη εἰς αὐτὸν ὑπὸ τοῦ ἡγεμόνος Νικ. Μαυροκορδάτου. Βλ. D. Caseli ἔνθ' ἀνωτ., No 183/1935 καὶ P. V. Nasturel, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 14.

28. Κατὰ τὸν C.C. GIURESCU τὸ χάνι ἐκτίσθη ὑπὸ τοῦ Ἰωαννικίου τὸ 1704, ὡς τοῦτο ἀποδεικνύεται ἐξ ἐπισήμων ἐγγράφων. Βλ. C.C. GIURESCU, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 101.

29. Βλ. GH. Nedioglu, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 1. Πρβλ. καὶ D. Iliescu, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 17. Καὶ ὁ ἐν Βουκουρεστίῳ τοποτηρητὴς τῆς Μικρᾶς Βλαχίας Ἰωάννης Γκιόρμας, ἐκ Διπαλίτσης Πωγωνιανῆς τῆς Ἠπείρου καταγόμενος καὶ διακριθεὶς ἐπὶ εὐγενείᾳ, πλούτῳ καὶ εὐσεβείᾳ, ἀνήγειρεν ἐν Βουκουρεστίῳ ναὸν καὶ χάνι. Βλ. Teod. Razvan, ἔνθ' ἀνωτ., σ.10, Πρβλ. καὶ Στ. Γκατσοπούλου, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 25.

30. Πρβλ. D. Iliescu Palanca, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 17 καὶ GH. Nedioglu, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 1. Ὁ Ἰ. Λαμπρίδης, Ἱερὰ ἐν Ἠπείρῳ Σκηνώματα, σ. 32 γράφει ὅτι «ὁ Ἰωαννίκιος ἔκτισεν 80 ἐργαστήρια καὶ ἐπ' αὐτῶν 80 δωμάτια, ἀφεὶς ἐν μέσῳ καὶ πλατεῖαν.....ὡς ἐξάγεται καὶ ἐκ τῆς παρὰ τοῦ Καίσαρος Βουλιᾶ ἐκδοθείσης ἱστορίας 1862 τῶν ἐν Ρουμανίᾳ Μονῶν». Πρβλ. καὶ Φ. Οἰκονόμου, Ἡ ἐν Ἠπείρῳ Ἐκκλησία Δρυϊνουπόλεως..., σ. 67.

31. Πρβλ. D. Caselli, ἔνθ' ἀνωτ., No 182/1935, καὶ D. Iliescu Palanca, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 17 καὶ Jonescu G. J. Gion, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 221.

32. Βλ. Teodorescu Razvan, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 8 καὶ D. Iliescu, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 17. Ὁ στρατηγὸς P. V. Nasturel, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 14, γράφει ὅτι ὑπάρχει καὶ ἔγγραφον τῆς 1ης Ἰουνίου 1724, διὰ τοῦ ὁποίου ὁ SERDAR GRIGORE GRECEANU δωρίζει εἰς τὸν Ἰωαννίκιον μικρὸν τεμάχιον γῆς, διὰ νὰ χωρέσῃ τὸ ἱερὸν. Πρβλ. καὶ D. CASELLI, ἔνθ' ἀνωτ., No 182/1935. Ὁ Ἰωαννίκιος εἰς ἔνδειξιν τιμῆς καὶ εὐγνωμοσύνης πρὸς τὸν εὐεργέτην τῆς Μονῆς Σταυρουπόλεως GR. GRECEANU, ἐζωγράφησεν εἰς τὸν ἀριστερὸν τοῖχον τοῦ Καθολικοῦ αὐτῆς τὴν προσωπογραφίαν αὐτοῦ μετὰ τῆς συζύγου του JLINCA καὶ τῶν τέκνων των Κωνσταντίνου καὶ Ἰωαννίτσας. Πρβλ. GH. Nedioglu, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 4 καὶ D. Iliescu, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 19.

33. Πρβλ. D. Caselli, ἔνθ' ἀνωτ., No 182/1935, D. Iliescu Palanca, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 18, N. Jorga, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 8 καὶ C.C. Giurescu, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 101.

34. Ὁ Theodorescu Razvan, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 8 γράφει ὅτι ὁ Ἰωαννίκιος ὕψωσεν ἕνα ἐκ-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Τὴν 9ην Ἰουλίου 1725 ἡ κόρη τοῦ λογοθέτου RADU GRECEANU Μαρία, ἐδώρησεν εἰς τὸν Ἰωαννίκιον τὴν ἀπαιτουμένην ἔκτασιν διὰ τὴν ἀνέγερσιν τοῦ Κωδωνοστασίου τῆς Μονῆς, ὡς καὶ ἕνα κομμάτι γῆς ἀκόμη διὰ τὰς ἀνάγκας τῆς Μονῆς[35].

Ἡ Μεγάλη τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία ἐκτιμήσασα τὰς ἀρετὰς καὶ τὰς πρὸς αὐτὴν ὑπηρεσίας τοῦ ἱερομονάχου Ἰωαννικίου προήγαγεν αὐτὸν εἰς τιτουλάριον Μητροπολίτην Σταυρουπόλεως, κατὰ τὴν ἐπικρατήσασαν ἐκκλησιαστικὴν τάξιν νὰ δίδωνται τίτλοι καταργηθεισῶν ἐπισκοπῶν καὶ Μητροπόλεων[36].

Ἡ ἐκλογὴ τοῦ Ἰωαννικίου ἐγένετο τὴν 7ην Μαρτίου 1726, κριθέντος συμφώνως πρὸς τοὺς κανόνας τῆς Ἐκκλησίας ὡς ἱκανωτέρου ἐκ τῶν ὑπηρετούντων τότε ἐν τῇ Μητροπόλει Οὐγγροβλαχίας ἱερομονάχων[37].

Ὁ Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Ἱερεμίας ὁ Γ' (α' 23-25 Μαρτίου 1716, β' 15-9-1732 - μετὰ τὰ μέσα Μαρτίου 1733)[38] διὰ πράξεώς του τῆς 4ης Μαΐου 1726 ἐπιβεβαιώνει τὴν χειροτονίαν τοῦ Ἰωαννικίου, ὡς Μητροπολίτου Σταυρουπόλεως· «ἐχειροτόνησα - λέγει εἰς τὴν πατριαρχικὴν του πρᾶξιν ὁ Ἱερεμίας - τὸν θεοσεβούμενον πατέρα μεταξὺ τῶν ἱερομονάχων καὶ τὸν ὠνόμασα Μητροπολίτην Σταυρουπόλεως καὶ ἔξαρχον ἁπάσης Καρίας»[39].

Ὁ Ἡγεμὼν τῆς Βλαχίας Νικόλαος Μαυροκορδάτος, ἠθικὸς καὶ ἀγαθοεργὸς ἄνθρωπος, ἐκτιμῶν τὰς ἀρετὰς καὶ τὴν εὐσέβειαν τοῦ Ἰωαννικίου, ἔκρινεν

κλησάκι, ἀφιερωμένον εἰς τὸν Ἅγιον Χαράλαμπον καὶ ὅτι τὸ ἐκκλησάκι αὐτὸ διευρύνθη μέχρι τοῦ τέλους τοῦ 18ου αἰῶνος. Διὰ τὴν ἄποψίν του αὐτὴν προσάγει τὰς μαρτυρίας τοῦ Διονυσίου Φωτεινοῦ (1818), τοῦ Ρώσσου περιηγητοῦ USPENSKI (1846) καὶ τοῦ Ρουμάνου JON GHICA (1876). Ὁ αὐτὸς ὡς ἄνω συγγραφεὺς συνεχίζων, γράφει ὅτι ἡ ἐκκλησία αὐτὴ ἐπερατώθη κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς δευτέρας περιόδου ἡγεμονίας ἐν Βλαχίᾳ τοῦ Νικολάου Μαυροκορδάτου (1719-1730). Οἱ Μαυροκορδαταῖοι διωρίζοντο ἐναλλὰξ ἡγεμόνες τῆς Βλαχίας καὶ Μολδαβίας.

35. Τὰ ἀνωτέρω κατὰ τὸν Theodorescu Razvan, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 10 ἐπιβεβαιοῦνται ὑπὸ τοῦ τότε Μητροπολίτου Οὐγγροβλαχίας Δανιὴλ. Πρβλ. καὶ Jonescu. G. J. Gion, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 222.

36. Περὶ τοῦ θεσμοῦ τῶν τιτουλαρίων Μητροπολιτῶν βλ. Μεγάλη Ἑλληνικὴ Ἐγκυκλοπαιδεία, τόμ. Ζ', σ. 449, ἔνθα ἄρθρον Κ. Μ. Ράλλη ἐν τῷ λήμματι «βοηθὸς ἐπίσκοπος ἢ τιτουλάριος».

37. Βλ. GH. Nedioglu, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 5. Πρβλ. καὶ D. Iliescu, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 21. Ὁ Ν. Μυστακίδης μεταξὺ τῶν ἀρχιεπισκόπων Πωγωνιανῆς συμπεριλαμβάνει ἐσφαλμένως καὶ τὸν «Ἰωαννίκιον, υἱὸν Εὐσταθίου Παγούνη ἐξ Ὀστανίτσας, ἔτη Μ. Χριστὸν 1720-33». Βλ. Ν. Μυστακίδου, Ἀρχιεπίσκοποι Πωγωνιανῆς, Ἠπειρωτικὸς Ἀστήρ, 1 (1904), σ. 133.

38. Βλ. Βασ. Σταυρίδου, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 159 καὶ Σάρδεων Γερμανοῦ, Συμβολὴ εἰς Πατριαρχικοὺς καταλόγους Κωνσταντινουπόλεως ἀπὸ τῆς Ἁλώσεως καὶ ἑξῆς, 2 τόμοι, Κωνσταντινούπολις, 1935-8.

39. Βλ. D. Caselli, ἔνθ' ἀνωτ., No 184/1935, ἔχων ὑπ' ὄψιν του ἔγγραφον ἐναποκείμενον εἰς τὰ Κρατικὰ Ἀρχεῖα Ρουμανίας. Πρβλ. καὶ GH. Nedioglu ἔνθ' ἀνωτ., σ. 5. Τὸ ὑπόμνημα ἐπιβεβαιώσεως τοῦ Σταυρουπόλεως Ἰωαννικίου δὲν σώζεται εἰς τὸ Ἀρχειοφυλάκιον τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κοζάνης

αὐτὸν ἄξιον τῆς ἀρωγῆς του, διὸ καὶ συγκατετέθη, ἵνα ἐκλεγῇ τιτουλάριος Μητροπολίτης εἰς τὴν ἡγεμονίαν τῆς Βλαχίας[40].

Ἡ ἐκλογὴ τοῦ Ἰωαννικίου ὡς τιτουλαρίου Μητροπολίτου Σταυρουπόλεως συνετέλεσεν εἰς τὴν ἀνύψωσιν τοῦ γοήτρου καὶ τῆς ἐκτιμήσεως αὐτοῦ μεταξὺ τῶν κατοίκων τοῦ Βουκουρεστίου[41].

4. *Τὸ Καθολικὸν τῆς Μονῆς*

Τὸ Καθολικὸν τῆς Μονῆς Σταυρουπόλεως ἐκτίσθη ἐκ θεμελίων ὑπὸ τοῦ Ἀρχιμανδρίτου Ἰωαννικίου καὶ ἐπὶ ἡγεμονίας τοῦ Νικολάου βοεβόδα Μαυροκορδάτου, ὡς ἐλέχθη ἀνωτέρω, τὴν 30ην Ὀκτωβρίου 1724. Ὁ Ναὸς αὐτὸς κατ' ἀρχὴν ἦτο μικρῶν διαστάσεων καὶ εἶχε σχῆμα παραλληλεπιπέδου, διότι ἐστερεῖτο τοῦ προνάου καὶ τῶν δύο πλαγίων ἁψίδων. Ἀργότερον ὅμως, ὅτε ἡ Μονὴ ἀπέκτησεν ἱκανὴν περιουσίαν, ὁ κτήτωρ αὐτῆς Ἰωαννικιος ἦρχισε τὴν μεγέθυνσιν τοῦ Καθολικοῦ, προσθέσας τὸν πρόναον καὶ τὰ δύο πλάγια τμήματα[42].

Ἡ προσθήκη αὐτὴ ἔδωσεν εἰς τὸ Καθολικὸν τῆς Μονῆς νέον σχῆμα, τὸ σχῆμα τοῦ Σταυροῦ.

---

40. Βλ. D. Iliescu Palanca, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 21. Πρβλ. καὶ Ἰ. Λαμπρίδου, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 33. Ὁ Ἰωαννίκιος εἰς ἔνδειξιν εὐγνωμοσύνης πρὸς τὸν εὐεργέτην του Ἡγεμόνα Νικ. Μαυροκορδᾶτον, ἐζωγράφησεν εἰς τὸ Καθολικὸν τῆς Μονῆς προσωπογραφίαν αὐτοῦ μετὰ τῆς οἰκογενείας του. Οὕτω δεξιὰ τῆς εἰσόδου τοῦ Καθολικοῦ εὑρίσκεται ἡ προσωπογραφία τοῦ Ἡγεμόνος Νικ. Μαυροκορδάτου μετὰ τῆς συζύγου του Σμαράγδας καὶ τῶν τέκνων του Κωνσταντίνου βοεβόδα, Γιάνκου βοεβόδα, Σουτλανίτσας, Ἀλεξάνδρου βοεβόδα καὶ Σμαραντίτσας. Πλησίον αὐτῶν εὑρίσκεται ἑτέρα προσωπογραφία τῆς θυγατρός του Μαρίας μετὰ τοῦ συζύγου της Ἰωάννου, Μεγάλου Καμαράση (CAMARAS = ἱεραρχικὸς Ἡγεμονικὸς βαθμός). Βλ. GH. Nedioglu, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 3. Πρβλ. καὶ D. Iliescu, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 19.

41. Ὁ P. V. Nasturel γράφει ὅτι ὁ Ἰωαννίκιος ἐξεμεταλλεύθη τὴν ἀγάπην καὶ τὴν ἐμπιστοσύνην τῶν κατοίκων τῆς περιοχῆς Βουκουρεστίου, διότι ἐχρησιμοποίησεν αἰσχρὰ καὶ ἀνέντιμα μέσα πρὸς ἀπόκτησιν τῆς μεγάλης περιουσίας του. Δι' αὐτὸ καὶ καταφέρεται ἐναντίον ὅλων τῶν ἐν Μολδοβλαχίᾳ Ἑλλήνων κληρικῶν, τοὺς ὁποίους ἀποκαλεῖ «νηστικούς». Βλ. P. V. Nasturel, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 14, 54 καὶ 55. Ὁ ἐκ Βουκουρεστίου Ἕλλην Δρ. Δημοσθένης Γραμματόπουλος εἰς τὸ Δοκίμιον αὐτοῦ «Περὶ τῶν μεταβυζαντινῶν Ἑλληνιστικῶν» Πριγκηπάτων τῆς Μολδοβλαχίας, σ. 596, γράφει ὅτι «ἡ συμβολὴ τῶν Ἑλλήνων κληρικῶν παρὰ τὰ τόσα ἁμαρτήματα καὶ σφάλματά των καὶ παρὰ τὰς ἀνθρωπίνας αὐτῶν ἀδυναμίας, ἄξιαι ἱστορικοῦ κολασμοῦ ἐσήμανεν ἀξιόλογον καὶ ἀναντίρρητον προσπάθειαν διὰ τὴν προώθησιν μιᾶς καθυστερουμένης κοινωνίας, παράλληλα μὲ τὸ ἔργον τῶν λογίων καὶ σοφῶν τοῦ Γένους».

42. Κατὰ τὸν Θ. ILIESCU PALANCA, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 25, αἱ ἐργασίαι προσθήκης τοῦ προνάου καὶ τῶν δύο πλαγίων τμημάτων εἰς τὸ Καθολικὸν τῆς Μονῆς Σταυρουπόλεως ἐπεραιώθησαν τὸ ἔτος 1733. Κατὰ τὸν GRIGORE JONESCU αἱ «absides» καὶ τὸ «pridvor» προσετέθησαν τὸ ἔτος 1730. Βλ. GR. JONESCU, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 106-108.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κοντσάς

Ἡ εἰς δύο διαφορετικὰ στάδια ὁλοκλήρωσις τοῦ Ναοῦ τῆς Μονῆς Σταυρουπόλεως προεκάλεσε μεταξὺ τῶν Ρουμάνων ἱστορικῶν καὶ τῶν ἄλλων μελετητῶν τοῦ χριστιανικοῦ αὐτοῦ μνημείου τὸ πρόβλημα· ὁ Ναὸς Σταυρουπόλεως ἐκτίσθη ἐκ θεμελίων ὑπὸ τοῦ Ἰωαννικίου ἢ πρόκειται διὰ μίαν παλαιοτέραν ἐκκλησίαν ἐπισκευασθεῖσαν καὶ μεγεθυνθεῖσαν ὑπ' αὐτοῦ;[43]

Ὁ Ρουμᾶνος στρατηγὸς P.V. NASTUREL ὑποστηρίζει ὅτι ὁ Ἰωαννίκιος δὲν ἔκτισεν ἐκ θεμελίων τὴν Ἐκκλησίαν Σταυρουπόλεως, ἀλλ' ἀνεσκεύασε καὶ ἐμεγάλωσεν ἕνα παρεκκλήσιον, τὸ ὁποῖον ἀνεῦρεν ἐπὶ τοῦ ἀγορασθέντος οἰκοπέδου τὸ ἔτος 1722, ἐμεγέθυνε τὸ ἱερόν του τὸ ἔτος 1725 καὶ ἐν συνεχείᾳ μετέτρεψεν αὐτὸ εἰς ἐκκλησίαν τὸ ἔτος 1729[44]. Τὴν ἄποψίν του αὐτὴν ὁ NASTUREL στηρίζει εἰς τὴν γνωμοδότησιν τοῦ ἀρχιτέκτονος SP. POPESCU ὑποστηρίζοντος ὅτι: «ἡ σημερινὴ Ἐκκλησία Σταυρουπόλεως δὲν εἶναι παρὰ μόνον μία ἀνασκευασθεῖσα ἐκκλησία, διότι ὑπάρχουν ρωγμαὶ ἐκεῖ ὅπου τὰ πλάγια ἐνσωματώνονται εἰς τὸν κυρίως κορμὸν τῆς ἐκκλησίας, εἰς τὴν στοὰν πρὸ τῆς εἰσόδου καὶ εἰς τὸ ἱερόν, πρᾶγμα ἀσυμβίβαστον εἰς μίαν ἐκ θεμελίων κτισθεῖσαν ἀπ' ἀρχῆς ἐκκλησίαν»[45].

Ὁ D. Caselli δὲν συμφωνεῖ μὲ τὴν ἀνωτέρω γνώμην τοῦ στρατηγοῦ Nasturel. Στηριζόμενος εἰς τὰ ἐπίσημα χρυσόβουλλα[46] καὶ λοιπὰ ἔγγραφα[47], τὰ ὁποῖα ὁμιλοῦν περὶ τοῦ Ἰωαννικίου, ὡς κτήτορος τῆς Ἐκκλησίας Σταυρουπόλεως ἐκ θεμελίων, συμπεραίνει· «Θὰ ἔπρεπε νὰ ἐγνώριζον οἱ τόσοι ἡγεμόνες,

---

43. Ἐπὶ τοῦ θέματος αὐτοῦ ὁ D. CASELLI ἐδημοσίευσε τέσσαρα ἄρθρα εἰς τὴν ἐφημερίδα τῆς πόλεως Βουκουρεστίου GAZETA MUNICIPALA BUCURESTI 1935, ἀριθ. φύλλων 182, 183, 184 καὶ 185 (Ἀριθ. Βιβλιοθήκης Ἀκαδημίας Βουκ. 12140).

44. Βλ. P. V. NASTUREL, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 14 καὶ ἑξῆς. Καὶ ὁ ἡμέτερος ἱστοριοδίφης Ἰ. Λαμπρίδης, Ἱερὰ ἐν Ἠπείρῳ Σκηνώματα, σ. 32 γράφει ὅτι «ὁ Ἰωαννίκιος ἠγόρασεν ἐν Βουκουρεστίῳ παρεκκλήσιον ἀρχαιότατον μετ' οἰκοπέδου πέριξ αὐτοῦ 1200 τοὐλάχιστον πήχεων, τὸ ὁποῖον ἀνεκαίνισε καὶ μετέτρεψεν (1717) εἰς ἐκκλησίαν μικρὰν μέν, κομψοτάτην ὅμως καὶ ρυθμὸν Βυζαντιακὸν ἔχουσαν».

45. Βλ. P. V. Nasturel, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 15. Ιρβλ. καὶ D. Caselli, ἔνθ' ἀνωτ., No 182/1935.

46. Ἐκ τοῦ χρυσοβούλλου τοῦ Σκαρλάτου Γρηγορίου Γκίκα τῆς 27ης Φεβρουαρίου 1759, ἐπιβεβαιωθέντος καὶ ὑπὸ τοῦ Νικολάου Βοεβόδα Μαυροκορδάτου, ἀποδεικνύεται ἄνευ ἀμφιβολίας ὅτι ὁ Ἰωαννίκιος ἔκτισεν ἐκ θεμελίων τὴν Ἐκκλησίαν Σταυρουπόλεως. Εἰς αὐτὸ μεταξὺ ἄλλων ἀναγινώσκομεν: «Ξεκινῶν μὲ μεγάλην εὐλάβειαν ὁ κύρ Ἰωαννίκιος ἀνήγειρεν ἐκ θεμελίων τὴν ἁγίαν ἐκκλησίαν, ἐδῶ εἰς τὴν πόλιν μου τὸ Βουκουρέστι καὶ διεκόσμησε αὐτὴν καὶ εἰς τὸ ἐσωτερικὸν καθὼς καὶ ἔξωθεν μὲ ὅλας τὰς καταλλήλους διακοσμήσεις καὶ τὴν περιεστοίχισεν μὲ ἕνα πανδοχεῖον καὶ μὲ ἄλλα κτίρια, ὅπως φαίνωνται». Βλ. εἰς D. Caselli, ἔνθ' ἀνωτ., No 183/1935.

47. Εἰς δωρητήριον ἔγγραφον τοῦ Clucer Const. Ramadan πρὸς τὴν Μονὴν Σταυρουπόλεως ἀναγινώσκομεν: «Ἡ ἐκκλησία (σσ. Σταυρουπόλεως) μὲ τὰ ὅλα γύρω της εἶναι κτισμένη ἐκ θεμελίων ἀπὸ τὸν κύρ Ἰωαννίκιον, ὅπως ἔχει σήμερον» Βλ. εἰς D. Caselli, ἔνθ' ἀνωτ., No 182/1935.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κοζάνης

οἱ ὁποῖοι προσέφερον τόσα πολλὰ εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ποῖος ἦτο ἐκεῖνος, ὅστις ἔκτισε τὴν ἐκκλησίαν»[48].

Καὶ οἱ περισσότεροι τῶν μέχρι σήμερον ἀσχοληθέντων μὲ τὸ Καθολικὸν τῆς Μονῆς Σταυρουπόλεως ὑποστηρίζουν ὅτι ὁ Ναὸς τῆς Μονῆς αὐτῆς μεθ' ὅλων τῶν πέριξ κτισμάτων ἀνηγέρθη ἐκ θεμελίων ὑπὸ τοῦ Ἰωαννικίου[49].

Ὁ Ναὸς αὐτὸς ἐξ ἀπόψεως ἀρχιτεκτονικῆς συνθέσεως καὶ ἐξωτερικῆς διακοσμήσεως εἶναι χαρακτηριστικὸν κτίσμα μεταβυζαντινῆς ἀρχιτεκτονικῆς τοῦ ΙΗ' αἰῶνος. Ἐκτίσθη εἰς ἐποχήν, κατὰ τὴν ὁποίαν ἤκμαζεν ἐν Ρουμανίᾳ ὁ γνωστὸς ὡς ρυθμὸς BRANCOVEANU[50], χαρακτηριστικὰ τοῦ ὁποίου ἦσαν «οἱ πύργοι, οἱ καμάρες, ὁ νάρθηκας μὲ πέτρινες σκαλιστὲς μονολιθικὲς κολῶνες καὶ ἡ διακόσμηση μὲ πέτρες, ξύλα καὶ ἀραμπέστ ζωγραφιστὰ ἢ γλυπτά»[51]. Ὁ Ναὸς ἀνήκει εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν σταυροειδῶν μετὰ τρούλλου ναῶν.

Τὸ ἐξωτερικὸν τοῦ Ναοῦ, ἐπιβλητικὸν εἰς ἐμφάνισιν, κατὰ τὴν γενικὴν αὐτοῦ θεώρησιν, παρουσιάζει θαυμασίαν ὄψιν καταπληκτικοῦ πλούτου καὶ διακοσμητικῆς κομψότητος[52]. Αἱ τρεῖς κόγχαι τοῦ Ναοῦ φέρουν ἀνὰ δύο παράθυρα, ἡ δὲ στέγασίς του παρουσιάζει ἀνάγλυφον τὸ σχῆμα τοῦ σταυροῦ. Ἐν τῷ μέσῳ τῆς στέγης ὑψοῦται ὡς τὸ ἀποκορύφωμα τοῦ Ναοῦ ὁ τροῦλλος, ὀκτάπλευρος, βαρύς, ὄχι ὅμως ὁ αὐτὸς ἀπὸ τοῦ ΙΗ' αἰῶνος μέχρι σήμερον. Εἰς τὸ μέσον τῆς ἐπιφανείας ἑκάστης πλευρᾶς τοῦ τρούλλου ἀνοίγεται ὑψηλὸν μονόλοβον παράθυρον, ἀπολῆγον εἰς τοξωτὸν λίθινον πλαίσιον.

Ἡ δυτικὴ ὄψις τοῦ Ναοῦ, ἔνθα καὶ ἡ κυρία εἴσοδος αὐτοῦ, εἶναι ἡ περισσότερον διακοσμημένη ἐξωτερικὴ αὐτοῦ ἐπιφάνεια[53]. Ἐδῶ βλέπομεν τὸν ἐπιβλητικὸν καὶ περίτεχνον ἐξωνάρθηκα, ὁ ὁποῖος στηρίζεται ἐπὶ τεσσάρων κιόνων φερομένων ἐπὶ κρηπιδώματος προσιτοῦ διὰ τριῶν λιθίνων ἀναβαθμῶν. Εἰς τὸ σημεῖον ἔνθα ἐφάπτονται ὁ ἐξωνάρθηξ μετὰ τοῦ δυτικοῦ τοίχου τοῦ ἐσωνάρ-

---

48. Βλ. D. Caselli, ἔνθ' ἀνωτ. No 183/1935.

49. Βλ. N. Jorga, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 8, GH. Nedioglu, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 1, D. Iliescu Palanca, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 17 καὶ D. Caselli ἔνθ' ἀνωτ., No 182 καὶ 183/1935

50. Ὁ ρυθμὸς αὐτὸς ἔλαβε τὸ ὄνομά του ἀπὸ τὸν ἡγεμόνα τῆς Βλαχίας Κωνσταντῖνον BRANCOVEANU (1654-1714). Βλέπε Μεγάλη Ἑλληνικὴ Ἐγκυκλοπαιδεία, τόμ. ΙΖ, σελ. 763. Περὶ τοῦ Constantin Brincoveanu, βλέπε πλείονα εἰς Serbanescu, N., Constantin Brincoveanu. Ctiror de cultura românească, ἐν BOR 82 (1964), nr. 9-10, σ. 879-899.

51. Βλ. Τρ. Δ. Παπαζήση, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 260. Ὁ C.C. GIURESCU, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 101 γράφει ὅτι «ἡ Ἐκκλησία τῆς Σταυρουπόλεως μὲ τὴν ἐξωτερικὴν διακοσμητικὴν ζώνην, ἡ ὁποία τὴν περιτριγυρίζει γεμάτη λουλούδια καὶ ἀνθοδέσμες εἶναι ἕνα κόσμημα τῆς πόλεως τοῦ Βουκουρεστίου».

52. Περὶ τῆς ἀρχιτεκτονικῆς καὶ γλυπτικῆς τέχνης τῆς κομψῆς Σταυρουπόλεως ἔχουν γίνει πολλαὶ μελέται ὑπὸ τῶν Ρουμάνων. Βλέπε σχετικῶς GH. Nedioglu, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 24.

53. Ὁ GRIGORE JONESCU, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 107 γράφει ὅτι τὸ «pridvor», τὸ ὁποῖον προσετέθη ἀργότερον καὶ τὸ ὁποῖον χαρακτηρίζει τὸ ὅλον οἰκοδόμημα εἶναι κάτι τὸ νέον καὶ χαρακτηριστικὸν τῆς ρουμανικῆς ἀρχιτεκτονικῆς.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόντσας

θηκος ὑπάρχουν δύο ἡμικίονες. Ὁ κυρίως Ναὸς χωρίζεται ἀπὸ τοῦ ἐσωνάρθηκος διὰ δύο μεγάλων κιόνων, διακοσμημένων διὰ κιονοκράνων νεοκορινθιακοῦ ρυθμοῦ καὶ δι' ἑτέρων δύο ἡμικιόνων, οἱ ὁποῖοι ἐφάπτονται τῆς βορείας καὶ νοτίας πλευρᾶς ἀντιστοίχως.

Τὰ παράθυρα εἶναι μονόλοβα, ἔχουν πέτρινα περιθώρια καὶ πλουσίαν γλυπτικὴν διακόσμησιν.

Τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ Ναοῦ εἶναι κατάγραφον ἐξ ἁγιογραφιῶν καὶ ἄλλων παραστάσεων.

Μεταξὺ τοῦ Ἱεροῦ καὶ τοῦ κυρίως Ναοῦ παρεμβάλλεται τὸ ἀρίστης τέχνης ξυλόγλυπτον τέμπλον. Αἱ ἐπ' αὐτοῦ εἰκόνες «Ὁδηγήτρια» καὶ «Χριστὸς Παντοκράτωρ» ἔχουν ἑλληνικὰς ἐπιγραφάς.

Ἄξια παρατηρήσεως ἐντὸς τοῦ κυρίως Ναοῦ εἶναι: 1) Τὸ ἡγεμονικὸν ἐδώλιον (θρόνος) τοῦ ἡγεμόνος Νικολάου Μαυροκορδάτου. Τὸ μετώπιον τοῦ ἡγεμονικοῦ αὐτοῦ ἐδωλίου παρουσιάζει τὸ ἔμβλημα τοῦ Ἰωαννικίου ὡς μητροπολίτου Σταυρουπόλεως: εἷς σταυρὸς ἐντὸς στεφάνου μὲ τὰς λέξεις: ΙΩ ΝΙ Κ ΙΟC CT ΑΒ Ρ Ο Π Ο Λ ΕΟC. 2) Ὁ θρόνος τοῦ Ἰωαννικίου, ὁ ὁποῖος εὑρίσκεται εἰς τὸ δεξιὸν τοῦ ἡγεμονικοῦ ἐδωλίου καὶ 3) τὸ τετράπλευρον μικρὸν εἰκονοστάσιον, τὸ φέρον τὴν εἰκόνα τοῦ Ἁγίου Χαραλάμπους[54].

Γενικῶς θεωρούμενον τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ Ναοῦ, παρουσιάζει ἄριστον ἀρχιτεκτονικὸν σύνολον, εἰς τὸ ὁποῖον κυριαρχεῖ τὸ στοιχεῖον τῆς ἐξαϋλώσεως. Εἶναι καὶ αὐτὸ ἀντιπροσωπευτικὸν δεῖγμα τῆς πνευματικότητος, ἡ ὁποία χαρακτηρίζει τὴν βυζαντινὴν τέχνην.

Δυστυχῶς ὅμως ὁ περικαλλὴς αὐτὸς Ναὸς ὑπέστη σοβαρὰς ζημίας κατὰ τοὺς σεισμοὺς τῆς 26ης Μαρτίου 1790, 27ης Νοεμβρίου 1793, τὸν Φεβρουάριον 1794 καὶ 14 Ὀκτωβρίου 1802[55]. Πρὸς ἀποκατάστασιν τῶν ζημιῶν ἐγένοντο ἐπιδιορθώσεις τινες κατὰ τὰ ἔτη 1803-1804 καὶ 1819[56]. Ὁ νέος ὅμως μεγάλος σεισμὸς τοῦ Ἰανουαρίου 1838 ἐπέφερε μεγάλας ρωγμὰς εἰς τοὺς τοίχους καὶ τὸν τροῦλλον, ὁ ὁποῖος ἐκινδύνευε νὰ πέσῃ. Ὁ τότε ἡγούμενος τῆς Μονῆς Λεόντιος ἐπέσυρε τὴν προσοχὴν τῶν ἁρμοδίων ἐπὶ τῶν ρωγμῶν τοῦ τρούλλου, ὁ ὁποῖος καὶ κατεδαφίσθη τὸ ἔτος 1841[57].

Ἔκτοτε ἐγένοντο πολλαὶ προσπάθειαι διὰ τὴν ἀναστήλωσιν τοῦ τρούλλου, αἱ ὁποῖαι τελικῶς ἐκαρποφόρησαν τὸ ἔτος 1888[58]. Ὁ τότε ἀρχιτέκτων SLA-

---

54. Ἄξιον παρατηρήσεως ἐνταῦθα τὸ γεγονός, ὅτι καὶ εἰς τὴν Μονὴν τῶν Ταξιαρχῶν Γκούρας τὸ παρεκκλήσιον αὐτῆς τιμᾶται μέχρι σήμερον ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἁγίου Χαραλάμπους.

55. Βλ. GH. Nedioglu, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 10.

56. Βλ. D. Iliescu Palanca, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 29 καὶ GH. Nedioglu, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 10.

57. Βλ. GH. Nedioglu, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 11.

58. Ἡ αἰτία τῆς τοσαύτης βραδύτητος κατὰ τὸν GH. Nedioglu ὀφείλετο εἰς τὴν γραφειοκρατίαν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Βλ. GH. Nedioglu, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 16.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κοντέας

TER ἔσωσε τὸ Καθολικὸν τῆς Μονῆς Σταυρουπόλεως διὰ τῆς πρὸς τοὺς ἁρμοδίους τῆς Ρουμανικῆς Πολιτείας ὑπευθύνου γνωμοδοτήσεώς του, ἡ ὁποία μεταξὺ ἄλλων ἔλεγε: «Εἶναι ἡ μόνη αὐθεντικὴ κτητορία τῆς πρωτευούσης· πρέπει νὰ διατηρηθῇ τὸ σχῆμα καὶ τὰ χαρακτηριστικά· πρέπει νὰ ἀναστηλωθῇ κατόπιν τῶν σεισμῶν, ὅπως εἶχε»[59].

Τέλος τὸ ἔτος 1897 τὸ Ὑπουργεῖον Θρησκευμάτων τῆς Ρουμανίας ἀπεφάσισε τὴν ἀναστήλωσιν τοῦ Ναοῦ, αἱ ἐργασίαι τοῦ ὁποίου ἤρχισαν τὸν Αὔγουστον 1904 ὑπὸ τὴν καθοδήγησιν τοῦ περιφήμου ἀρχιτέκτονος J. MINCU[60], ὁ ὁποῖος θέλων νὰ συνδέσῃ τὸ ὄνομά του μὲ τὴν διάσωσιν τοῦ ἀξιολόγου αὐτοῦ ἀρχιτεκτονικοῦ «μαργαριταρίου» τῆς πόλεως τοῦ Βουκουρεστίου, προέβη εἰς ριζικὴν ἐπιδιόρθωσίν του. Δυστυχῶς ὅμως δὲν ηὐτύχησε νὰ ἴδῃ ὁλοκληρωμένον τὸ ἔργον του, διότι ἀπέθανε, πρὶν τελειώσουν αἱ ἐργασίαι ἀνακαινίσεως τῆς Μονῆς Σταυρουπόλεως[61].

Τὸν ἀποθανόντα ἀρχιτέκτονα MINCU διεδέχθη ὁ μαθητής του ZAGORIT, ὁ ὁποῖος μετὰ τοῦ ἱερέως ἁγιογράφου Βασιλείου DAMIAN, προέβησαν εἰς τὴν διόρθωσιν καὶ συμπλήρωσιν τῆς ζωγραφικῆς ἁγιογραφίας τοῦ Ναοῦ[62] καὶ ὡλοκλήρωσαν τὴν ἀνακαίνισιν τοῦ Καθολικοῦ τῆς Μονῆς Σταυρουπόλεως, ὡς τοῦτο διατηρεῖται ἀνέπαφον μέχρι σήμερον[63].

Τὸ Καθολικὸν τῆς διαλελυμένης ἀπὸ τοῦ ΙΘ' αἰῶνος Μονῆς Σταυρουπόλεως ἀπετέλει καὶ ἐξαξολουθεῖ νὰ ἀποτελῇ ἕνα ἀπὸ τὰ ἀξιολογώτερα καὶ ἁρμονικώτερα Βυζαντινοῦ ρυθμοῦ ἀρχιτεκτονικὰ χριστιανικὰ μνημεῖα τῆς πρωτευούσης τῆς Ρουμανίας[64]. Θεωρεῖται ἔργον ἐξαιρετικῆς τέχνης καὶ χάριτος διὰ τὴν ἀρχιτεκτονικὴν καὶ ὀπτικὴν κομψότητά του. Τέλος παρουσιάζει ἀρχαιολογικόν, καλλιτεχνικὸν καὶ τουριστικὸν ἐνδιαφέρον, διότι μαρτυρεῖ τὴν βυ-

---

59. Βλ. GH. Nedioglu, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 13. Ὁ ἡμέτερος Ἰ. Λαμπρίδης, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 33 σημείωσις, γράφει ὅτι «ἐκ πάντων τῶν κτιρίων τοῦ μετοχίου τῆς Σταυρουπόλεως ἡ Ρουμουνικὴ Κυβέρνησις μόνης τῆς ἐν αὐτῇ ἐκκλησίας ἐφείσθη ἐπισκευάσασα αὐτὴν καὶ διὰ λευκοσιδήρου τὴν σκέπην αὐτῆς καλύψασα, κατεδάφισε δὲ πάντα τὰ λοιπά».

60. Βλ. GH. Nedioglu, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 18.

61. Βλ. GH. Nedioglu, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 21.

62. Ἡ ἐξωτερικὴ τοιχογραφία κάτωθεν τῆς στέγης τοῦ Καθολικοῦ, ὅπου ἐντὸς κυκλικῶν ἐσοχῶν εἰκονίζονται ἅγιοι, ἐγένετο τὴν ἐποχὴν αὐτὴν ὑπὸ τοῦ ἱερέως ἁγιογράφου DAMIAN. Πρβλ. καὶ Τρ. Δ. Παπαζήση, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 261.

63. Βλ. GH. Nedioglu, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 21. Πρβλ. καὶ D. Iliescu Palanca, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 29. Ὁ PR. ILIESCU PALANCA ἦτο ἐφημέριος τῆς Ἐκκλησίας Σταυρουπόλεως μέχρι τὸ ἔτος 1944 καὶ καθηγητὴς εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν τοῦ Πανεπιστημίου Βουκουρεστίου.

64. Πρβλ. D. Caselli, ἔνθ' ἀνωτ., No 185/1935, GH. Nedioglu, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 24 καὶ Τρ. Δ. Παπαζήση, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 261, ἀναφέροντος σχετικὴν γνώμην τοῦ Ρουμάνου ἱστορικοῦ N. Jorga.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόντος

ζαντινὴν ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς τέχνης ἐν Βλαχίᾳ[65].

Κρίνομεν σκόπιμον νὰ προσθέσωμεν ἐνταῦθα καὶ ὡρισμένας ἱστορικὰς πληροφορίας, ἀναφερομένας εἰς τὴν χρησιμοποίησιν τοῦ Ναοῦ τῆς Μονῆς Σταυρουπόλεως κατὰ τὸν Κ' αἰῶνα. Μέχρι τοῦ ἔτους 1905 ἡ ἑλληνικὴ παροικία τοῦ Βουκουρεστίου ἐκκλησιάζετο ἐν τῷ Ναῷ τῆς Σταυρουπόλεως[66]. Ἀπὸ τοῦ ἔτους ὅμως αὐτοῦ, ὅτε ἐκτίσθη τὸ παρεκκλήσιον τῆς Ἑλληνικῆς Πρεσβείας ἐν Βουκουρεστίῳ ὁ Ναὸς Σταυρουπόλεως ἐχρησιμοποιεῖτο διὰ τὰς λατρευτικὰς ἀνάγκας τοῦ Ρουμανικοῦ κοινοῦ[67]. Τὸ ἔτος 1947, ὅτε ἡ Ἑλληνικὴ Πρεσβεία ἐν Βουκουρεστίῳ ἔκλεισε τὰς πύλας της, λόγῳ διακοπῆς τῶν διπλωματικῶν σχέσεων Ἑλλάδος - Ρουμανίας, τὸ Ρουμανικὸν Πατριαρχεῖον ἀνταποκριθὲν εἰς σχετικὴν ἔκκλησιν τῶν Ἑλλήνων τῆς Κοινότητος τοῦ Βουκουρεστίου παρεχώρησεν εἰς αὐτοὺς προσωρινῶς τὴν ἐκκλησίαν Σταυρουπόλεως, ἵνα ἐκκλησιάζωνται[68].

5. *Τὰ κτήματα τῆς Μονῆς Σταυρουπόλεως*

Ἡ Μονὴ Σταυρουπόλεως ἀπέκτησεν ἤδη μεγάλην κτηματικὴν περιουσίαν ἀπὸ τῶν χρόνων τῆς ἱδρύσεως αὐτῆς ὑπὸ τοῦ Ἰωαννικίου. Οὕτω μεταξὺ ἄλλων ἀναφέρομεν τὰ τσιφλίκια-κτήματα: CEPASOAIA καὶ HOSTEA, CREC-

---

65. Ὁ Ρουμᾶνος καθηγητὴς GH. Nedioglu, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 22 γράφει: «Μὲ ὅλας τὰς ζημίας ἡ πρωτεύουσα τῆς Ρουμανίας ἔχει λόγους νὰ καυχᾶται, ὅτι ἐν μέσῳ αὐτῆς ἐγείρεται ἕνα ἀληθινὸν ἔργον τέχνης, εἰς τὸ ὁποῖον ἡ Ρουμανικὴ φιλοκαλία (gust) ἔκαμε τὸ πᾶν διὰ νὰ ἀνανεώσῃ τὸν παλαιὸν Βυζαντινὸν ρυθμὸν καὶ νὰ ταιριάσῃ τὸ ἄφθονον τῶν διακοσμήσεων τούτου μὲ τὴν φρεσκάδα μιᾶς νεαρᾶς κτητορίας καὶ νὰ τῆς δώσῃ ἐκείνην τὴν ἀπόλυτον ἁρμονίαν τῶν διαστάσεων, τῶν γραμμῶν καὶ τῶν χρωμάτων, τὰ ὁποῖα χαρακτηρίζουν τὴν ἐκκλησίαν Σταυρουπόλεως».

66. Ὁ ἡμέτερος Ἰ. Λαμπρίδης, Ἱερὰ ἐν Ἠπείρῳ Σκηνώματα, σ. 33 (σημείωσις) γράφει ὅτι «πρὸ τῆς συλήσεως τῶν ἐν Βλαχίᾳ Μονῶν εἷς καὶ μόνον ἱερεὺς ἐλειτούργει αὐτόθι, νῦν δὲ Ῥωμουνιστὶ τρεῖς καὶ εἷς διάκονος· ἀλλ' οὐχὶ μέγα τι τοῦτο! διότι ἡ χειρίστη Κυβέρνησις τοιούτους καὶ τηλικούτους σφετερισθεῖσα θησαυροὺς..., θὰ ἐδαπάνα κατ' ἔτος διὰ τρεῖς ἱερεῖς καὶ ἕνα διάκονον ἀσήμαντον ποσόν».

67. Ἡ ἐκκλησία τῆς Σταυρουπόλεως ἐν Βουκουρεστίῳ λειτουργεῖ κανονικῶς καὶ σήμερον καθ' ὅλας τὰς Κυριακὰς καὶ ἑορτὰς τοῦ ἔτους, ἀποτελεῖ δὲ συγχρόνως καὶ ἕνα ἐκ τῶν πλέον σημαντικῶν ἱστορικῶν καὶ ἀρχιτεκτονικῶν μνημείων τῆς Ρουμανίας.

68. Τὸ σχετικὸν τότε ὑπόμνημα πρὸς τὸ Ρουμανικὸν Πατριαρχεῖον συνέταξεν ἐκ μέρους τῆς προσωρινῆς διοικούσης ἐπιτροπῆς τῆς Ἑλληνικῆς Κοινότητος, ὁ Ἕλλην ἰατρὸς Dr Δημοσθένης Γραμματόπουλος. Οὗτος διαμένει καὶ σήμερον ἐν Βουκουρεστίῳ, μοὶ παρέσχεν δὲ πάνυ εὐχαρίστως δι' ἐνυπογράφου σημειώματός του τὰς ἀνωτέρω σχετικὰς πληροφορίας. Μάλιστα ὁ ἴδιος, ὡς γράφει, κατὰ τὴν πρώτην λειτουργίαν, ἡ ὁποία ἐγένετο ἑλληνιστὶ ἀπὸ ἱερέα ἐλθόντα ἐξ Ἑλλάδος, ἀπηυθύνθη πρὸς τὸ ἑλληνικὸν ἐκκλησίασμα, ἐξῆρε τὴν φιλικὴν χειρονομίαν τοῦ Ρουμανικοῦ Πατριαρχείου καὶ ηὐχαρίστησεν αὐτὸ διὰ τὴν εὐγενῶς καὶ προφρόνως γενομένην προσωρινὴν παραχώρησιν τῆς Ἐκκλησίας Σταυρουπόλεως. (Τὸ ἐνυπόγραφον σημείωμά του εὑρίσκεται εἰς τὸ προσωπικόν μου Ἀρχεῖον).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

CIIVLASCA, BELCIUGUL - JLFOV, CARLIGULBUZAU[69] καὶ τρία ἀμπέλια. Τὸ γαιόκτημα PREAJBA καὶ CARTOJANI (doc. 30 'Οκτ. 1740) Τὸ γαιόκτημα JNOTESTI (Νομὸς Sacueni: document 2 Αὐγ. 1739). Τὰ ἀμπέλια NECOVANI (docum. 6 Σεπτ. 1737) καὶ LIRLATI (doc. 21 'Ιουλίου 1738), ὡς καὶ τὸν μύλον CREVEDIA (doc. 24 'Ιουλίου 1739)[70].

'Η Μονὴ εἶχεν ἐπίσης πολλὰ ἀμπέλια πλησίον τῆς ἕδρας τῆς Μητροπόλεως Οὐγγροβλαχίας ἐν Βουκουρεστίῳ (ὑπάρχει καὶ σήμερον λεωφόρος τῶν ἀμπελιῶν)· εἰς τὴν περιοχὴν VALEA CALNCAREASCA (κοιλὰς τῶν Καλογήρων), καθὼς καὶ εἰς τὰς συνοικίας FANTANA BOULUI, STEJARULUI καὶ POPA DIRVAS[71], ὁ 'Ιωαννίκιος ἠγόρασε σπίτια, οἰκόπεδα[72] καὶ κήπους.

Πολλὰ ἐκ τῶν ἀνωτέρω κτημάτων προσεφέρθησαν εἰς τὸν 'Ιωαννίκιον ὡς δωρεαὶ καὶ ἀφιερώματα ἐκ μέρους ἡγεμόνων, ἀρχόντων, πλουσίων οἰκογενειῶν καὶ πολλῶν πιστῶν χριστιανῶν. Μεταξὺ τῶν πολλῶν δωρητῶν ἀναφέρομεν τὴν ILINCA COJASCA, θυγατέρα τοῦ RADU GRECEANU, τὸν MATEI CANTACUZINO, τὸν Λογοθέτην CARSTEA, τὸν CLUCER (τίτλος διοικητικὸς) CONST. RAMADAN, τὸν MIHAI καὶ τὸν RADU CANTACUZINO[73]. 'Η Μαρία PITESCENEA ἐχάρισεν εἰς τὸν 'Ιωαννίκιον τὸ σπίτι της, τὸ ὁποῖον εὑρίσκετο εἰς τὸν μαχαλᾶν «τὸ μάτι τοῦ Βοδιοῦ», ἔνθα ἡ Μονὴ Σταυρουπόλεως εἶχε πολλὰ κτήματα[74].

'Ωσαύτως ἀπὸ τὸν MIHAIL RACOVITZA ὁ 'Ιωαννίκιος ἐδέχθη ὡς δωρεὰν «τὸ χαράτσι», τὸ ὁποῖον οὗτος εἰσέπραττεν ἀπὸ 14 ξένους[75], ἀπὸ δὲ τὸν Κωνσταντῖνον Μαυροκορδάτον ἐδέχθη κατὰ τὴν δευτέραν αὐτοῦ ἡγεμονίαν πολλὰ καὶ διάφορα εὐεργετήματα[76].

"Ολαι αἱ πρὸς τὴν Μονὴν Σταυρουπόλεως «ἐλεημοσύναι καὶ δωρεαὶ» κατωχυρώθησαν δι' ἐπισήμων ἀποφάσεων τῶν Γρηγορίου Γκίκα βοεβόδα, Κωνσταντίνου Μιχ. Μαυροκορδάτου, Μιχαὴλ βοεβόδα RACOVITZA, τοῦ ἀδελ-

69. Θ 'Ι. Λαμπρίδης, 'Ιερὰ ἐν 'Ηπείρῳ Σκηνώματα, σ. 34 γράφει ὅτι τὰ κτήματα τῆς Μονῆς Σταυρουπόλεως ἔκειντο ἀνὰ δύο εἰς τοὺς Νομοὺς Βλάσκας καὶ Πράχοβας, τὰ δὲ λοιπὰ τρία εἰς τοὺς Νομοὺς 'Ιλφόβ, Βουζαίου καὶ Διμποβίτσης. Πρβλ. GH. Nedioglu, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 6.

70. Βλ. GH. Nedioglu, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 6. Πρβλ. καὶ D. ILLIESCU PALANCA, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 25.

71. Βλ. Teodorescu Razvan, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 11, GH. Nedioglu, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 6 καὶ JONESCU G. J. GION, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 222.

72. Τὰ οἰκόπεδα εὑρίσκοντο εἰς τὸν δρόμον, ὁ ὁποῖος ἤρχιζεν ἀπὸ τὸ χάνι τοῦ SERBAN VODA μέχρι τὴν ἄνω θύραν τῆς ἡγεμονικῆς αὐλῆς (σήμερον ὁδὸς SMARADAN). Βλ. JONESCU G. J. GION, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 222.

73. Μερικοὶ ἀπ' αὐτοὺς «ἐδώριζον ἀθιγγάνους, οἱ ὁποῖοι τότε ἐστεροῦντο πολιτικῶν δικαιωμάτων». Βλ. D. CASELLI, ἔνθ' ἀνωτ., No 184/1935.

74. Βλ. Jonescu G. J. Gion, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 222.

75. Βλ. GH. Nedioglu, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 7.

76. Βλ. GH. Nedioglu, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 7.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κοζάνης

φοῦ τοῦ Ματθαίου Γκίκα βοεβόδα καὶ τοῦ Κωνσταντίνου βοεβόδα Κεχὰν[77].

Ἐπὶ τῶν διαδόχων τοῦ Ἰωαννικίου ἡ περιουσία τῆς Μονῆς δὲν ἔτυχε βελτιώσεως καὶ ἀναπτύξεως, ἐξαιρέσει τοῦ ἡγουμένου αὐτῆς Ματθαίου Ἱεραπόλεως[78], ὅτε ἡ Μονὴ ἐδέχθη τὰς ἀκολούθους δωρεάς:

1. Τὸ ἀγρόκτημα SARBENII - 10 Νοεμβρίου 1751
2. » GRATIA - 14 Ἰανουαρίου 1753
3. » DRAGANESTI μὲ τὴν ἐν αὐτῷ ἐκκλησίαν 5 Μαΐου 1755.
4. » PITARUL - VLASCA 28 Νοεμβρίου 1761.
5. Τὸ ἀμπέλι CERNATESTI 1 Μαρτίου 1755.
6. » FILIPESTI 16 Ἰανουαρίου 1757 καὶ
7. Τὸ ἀμπέλι TOPOLOVENI 18 Ἰανουαρίου 1759[79].

Ἐπὶ Παρθενίου, ἡγουμένου τῆς Μονῆς Σταυρουπόλεως, ὁ ὁποῖος διεδέχθη τὸν ἱδρυτὴν καὶ πρῶτον ἡγούμενον αὐτῆς Ἰωαννίκιον[80], ἐπωλήθησαν τὰ κατωτέρω κτήματα τῆς Μονῆς: 1) Τὸ τσιφλίκι BELCIUGUL 5 Ἰουνίου 1742, 2) μέρος τοῦ ἀγροκτήματος GRECII εἰς τὸν GIUCER JORDACHE τὴν 17 Νοεμβρίου 1742 καὶ 3) ἐδανείσθη ἡ Μονὴ 500 τάληρα, μὲ ἐνέχυρον τὰ ἱερὰ ἄμφια αὐτῆς[81].

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόντσας

77. Βλ. D. CASELLI, ἔνθ' ἀνωτ., No 183/1935.

78. Τὸν Ματθαῖον αὐτὸν ὁ Φ. Οἰκονόμου, πιθανώτατα συγχέει μὲ τὸν Μυρέων Ματθαῖον, ὅταν γράφῃ: Ὁ Μυρέων Ματθαῖος (1606-1624) «διετέλεσε πιθανῶς ἡγούμενος τῆς Μονῆς Μολυβδοσκεπάστου καὶ εἶτα ἡγούμενος τοῦ ἐν Βλαχίᾳ ἱεροῦ Μοναστηρίου Σταυρουπόλεως, ὑποκειμένου εἰς τὴν Μονὴν Μολυβδοσκεπάστου». Βλ. Φ. Οἰκονόμου, Ἡ ἐν Ἠπείρῳ Ἐκκλησία Δρυϊνουπόλεως, σ. 62-63. Αἱ ἀνωτέρω ὅμως πληροφορίαι κρίνονται ἀνακριβεῖς, διότι ἡ Μονὴ Σταυρουπόλεως ἱδρύθη τὸ ἔτος 1724 καὶ ἀφιερώθη εἰς τὴν Μονὴν Γκούρας καὶ οὐχὶ εἰς τὴν τῆς Μολυβδοσκεπάστου, ὁ δὲ Μητροπολίτης Μυρέων Ματθαῖος ἔζησε μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1550-1624. Βλ. Φ. Οἰκονόμου, Ἡ ἐν Ἠπείρῳ Ἐκκλησία Δρυϊνουπόλεως..., σ. 62, Μ. Γκατσοπούλου, Ματθαῖος Μητροπολίτης Μυρέων, Η.Ε., 10 (1961), σ. 101, Θρησκευτικὴ καὶ Ἠθικὴ Ἐγκυκλοπαιδεία, τόμ. 8ος, σ. 835-836.

79. Βλ. GH. Nedioglu, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 9.

80. Βλ. P. V. Nasturel, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 53.

81. Βλ. GH. Nedioglu, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 8-9.

Ἐπὶ τῶν ἡγουμένων Κυρίλλου καὶ Τιμοθέου ἡ Μονὴ δὲν ἔτυχε σπουδαίων δωρεῶν καὶ ἀφιερωμάτων. Ἐδέχθη μόνον ὡρισμένας ἐλεημοσύνας ἐκ χρηματικῶν ἐπιχορηγήσεων τῶν ἡγεμονικῶν ταμείων καὶ ἀπαλλαγὴν φόρων ἐκ μέρους τοῦ Ἀλεξάνδρου Γκίκα, Ἀλεξάνδρου Ὑψηλάντου, Νικολάου Κων. Καρατζᾶ, Κωνσταντίνου Σούτσου, Μιχαὴλ Σούτσου, Κωνσταντίνου Ὑψηλάντου, Νικολάου Καρατζᾶ, Ἀλεξάνδρου Σούτσου καὶ Γρηγορίου Σούτσου[82].

Γενικῶς ἡ ἀνωνέρω κολοσσιαία περιουσία τῆς Μονῆς Σταυρουπόλεως δὲν ἔτυχεν, ὡς θὰ ἴδωμεν κατωτέρω, ἐκ μέρους τῶν κατὰ καιροὺς ἡγουμένων αὐτῆς ἀξιολόγου διοικήσεως, διαχειρίσεως καὶ ἀξιοποήσεως.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

82. Βλ. GH. Nedioglu, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 10.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'

ΟΙ ΗΓΟΥΜΕΝΟΙ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ ΣΤΑΥΡΟΥΠΟΛΕΩΣ

1. Ἰωαννίκιος Σταυρουπόλεως, ὁ πρῶτος Ἡγούμενος τῆς Μονῆς

Ὁ Ἰωαννίκιος ἱδρυτὴς καὶ κτήτωρ τῆς Μονῆς Σταυρουπόλεως ἐν ἔτει 1724, ἱερομόναχος ὤν, διετέλεσεν ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν ὁ πρῶτος ἡγούμενος αὐτῆς. Ἡ ἐπωφελὴς ἡγουμενία του ἐπὶ 16 συναπτὰ ἔτη εἰς τὴν Μονὴν Σταυρουπόλεως ἐπέθηκεν εἰς αὐτὴν τὴν εὔκλειαν καὶ τὸν χρυσοῦν αἰῶνα[1], διότι ἐπὶ τῶν ἡμερῶν του ἐγένοντο αἱ περισσότεραι ἀγοραὶ καὶ ἀφιερώσεις κτημάτων, τὰς ὁποίας ἠκολούθησεν ἡ αὔξησις τῶν προσόδων τῆς Μονῆς καὶ ἡ κατὰ πάντα πρόοδος καὶ εὐπορία αὐτῆς[2].

Ἡ ἀκμὴ τῆς Μονῆς Σταυρουπόλεως ἐπὶ τῆς ἡγουμενίας τοῦ Ἰωαννικίου μαρτυρεῖται ἐκ πλείστων ἐγκράφων τοῦ ΙΗ' αἰῶνος[3].

Ἡ πρώτη αὐτὴ φιλόπονος καὶ ἐργώδης προσπάθεια τοῦ Ἰωαννικίου δι' ἀνάπτυξιν καὶ ἐξύψωσιν τῆς Μονῆς Σταυρουπόλεως εἶχεν ὡς ἀποτέλεσμα τὴν ἀναγνώρισιν τῆς τιμῆς καὶ τῆς ἀξίας αὐτῆς ἐκ μέρους τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ Πολιτικῶν Ἀρχῶν[4]. Διὰ νὰ διατηρηθῇ δὲ ἐσαεὶ ἡ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν του ἐπιτευχθεῖσα τιμὴ καὶ εὔκλεια τῆς Μονῆς, ἐμερίμνησε δέκα ἔτη πρὶν ἀπὸ τὸν θάνατόν του διὰ τὴν ἐξασφάλισιν τῆς ἐν τῷ μέλλοντι εὐρύθμου λειτουργίας αὐτῆς[5].

---

1. Πρβλ. D. Caselli, ἔνθ' ἀνωτ., No 185/1935 καὶ P. Nasturel, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 54-55.

2. Βλ. Ch. Nedioglu, ἔνθ' ἀνωτ. σ. 1-6, R. Teodorescu, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 10-12 καὶ D. Iliescu Palanca, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 23-25.

3. Βλέπε εἰς Ch. Nedioglu, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 4-8. Πρβλ. καὶ D. Caselli, ἔνθ' ἀνωτ., No 184/1935.

4. Τοῦτο ἐπιμαρτυροῦν τὰ ἐκ μέρους τῶν Ἡγεμόνων τῆς Βλαχίας ἐκδοθέντα περὶ τῆς Μονῆς Σταυρουπόλεως Ἡγεμονικὰ χρυσόβουλλα, ὡς καὶ τὰ ὑπὸ τῆς Συνόδου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου Πατριαρχικὰ Σιγίλλια.

5. «Θεῖόν τι χρῆμα ἡ τάξις, σωστικώτατόν τε καὶ τῶν λίαν ἀναγκαίων καὶ καθολικωτάτων, ἥτις.... σῴζει καὶ διατηρεῖ πάντα τὰ ὄντα». Βλ. κείμενον Διαθήκης ἐν Παραρτήματι.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Ἡ Διαθήκη τοῦ Ἰωαννικίου

Ἡ ἀνάγκη ὑπάρξεως γραπτῶν διατάξεων συμφώνως πρὸς τὰς ὁποίας θὰ διωκεῖτο ἡ Μονὴ Σταυρουπόλεως μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἱδρυτοῦ καὶ κτήτορος αὐτῆς, ὡδήγησε τὸν Ἰωαννίκιον εἰς τὴν σύνταξιν τοῦ ἀπὸ 8 Νοεμβρίου[6] 1733 Ἀφιερωτικοῦ Γράμματός του ἐν Βουκουρεστίῳ. Δι' αὐτοῦ ὁ Ἰωαννίκιος ἀφιέρωσεν εἰς τὸ κατὰ τὴν Ἀρχιεπισκοπὴν Πωγωνιανῆς Μοναστήριον τῶν παμμεγίστων Ταξιαρχῶν, ἐπονομαζόμενον τοῦ Γκούρα, τὸ ὑπ' αὐτοῦ ἱδρυθὲν ἐν τῇ πόλει τοῦ Βουκουρεστίου Μοναστήριον, Σταυρουπόλεως ἐπονομαζόμενον, μεθ' ἁπάσης τῆς κινητῆς καὶ ἀκινήτου περιουσίας του[7].

Ἐκ τῆς ἐνδελεχοῦς μελέτης τοῦ ἐν λόγῳ Γράμματος, τὸ ὁποῖον δύναται νὰ χαρακτηρισθῇ ὡς ἡ κτητορικὴ Διαθήκη[8] τοῦ Ἰωαννικίου, συνάγομεν τὰς κατωτέρω ἐνδιαφερούσας ἱστορικὰς πληροφορίας:

Α ον. Ὁ Ἰωαννίκιος ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας ἀφιέρωσεν ἑαυτὸν εἰς τὸν Θεόν, δεχθεὶς τὸ ἀγγελικὸν μοναχικὸν σχῆμα εἰς τὸ κατὰ τὴν ἐπαρχίαν τῆς Πωγωνιανῆς καὶ πλησίον τῆς ἰδιαιτέρας του πατρίδος κώμης Ὀσταν(ί)τσης εὑρισκόμενον σεβάσμιον καὶ ἱερὸν Μοναστήριον, τιμώμενον ἐπ' ὀνόματι τῶν παμμεγίστων Ταξιαρχῶν Μιχαὴλ καὶ Γαβριὴλ καὶ ἐπονομαζόμενον Γκούρα[9].

---

6. Ἄξιον σημειώσεως ἐνταῦθα ὅτι ὁ Ἰωαννίκιος συνέταξε τὴν Διαθήκην του τὴν 8ην Νοεμβρίου, ἡμέραν τῆς ἑορτῆς τῶν παμμεγίστων Ταξιαρχῶν Μιχαὴλ καὶ Γαβριήλ, προστατῶν τόσον τῆς Μονῆς Γκούρας, ὅσον καὶ τῆς Μονῆς Σταυρουπόλεως. Ὁ Στεφ. Μπέττης, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 19 γράφει ἐσφαλμένως ὅτι ἡ Διαθήκη τοῦ Ἰωαννικίου συνετάχθη τὸ ἔτος 1727.

7. Τὸ κείμενον τοῦ Ἀφιερωτικοῦ αὐτοῦ Γράμματος ἐδημοσιεύθη τὸ πρῶτον ὑπὸ τοῦ Emile Legrand, Bibliothèque grecque Vulgaire, τόμ. VII, Paris 1903, σ. 277-283. Ἐν συνεχείᾳ ἐδημοσιεύθη ὑπὸ τοῦ Πατριαρχικοῦ Ἀρχειοφύλακος Καλλινίκου Δελικάνη, Πατριαρχικὰ ἔγγραφα, τόμ. Γ', Κωνσταντινούπολις 1905, σ.431-436. Εἰς τὸν Νέον Ἑλληνομνήμονα, τόμ. ΙΗ' (1924), σελ. 320 ἀναγράφεται ὅτι «ἐφ' ὅσον ἐξεδόθησαν ὑπὸ τοῦ Legrand ἡ ἔκδοσις τῶν δύο κειμένων περιττή». Ἡμεῖς κρίνομεν ἀναγκαίαν τὴν ἐνταῦθα ἐπαναδημοσίευσιν τοῦ κειμένου τοῦ ἐν λόγῳ Γράμματος, ἐπειδὴ αἱ ἀνωτέρω δύο δημοσιεύσεις τυγχάνουσι δυσεύρητοι, ὁ δὲ μελετητὴς τῆς ἱστορίας τῆς Μονῆς ἔχει ἀνάγκην τοῦ βασικοῦ αὐτοῦ κειμένου.

8. Ὑπὸ τὸν ὅρον Κτητορικὴ Διαθήκη νοεῖται τὸ ὑπὸ τοῦ ἱδρυτοῦ καὶ κτήτορος τῆς Μονῆς συνταχθὲν ἔγγραφον ἐν τύπῳ Διαθήκης καὶ ἐν τῷ ὁποίῳ καθορίζεται ὁ τρόπος ἐκλογῆς τοῦ διαδόχου αὐτοῦ ἐν τῇ ἡγουμενίᾳ, ὁ τρόπος διοικήσεως τῆς Μονῆς ὑπὸ τοῦ ἡγουμένου, αἱ σχέσεις αὐτῆς μὲ τὰς ἐκκλησιαστικὰς καὶ πολιτικὰς Ἀρχὰς καὶ ἐν εἴδει βρεβίου καταγράφονται τὰ ἀποτελοῦντα τὴν περιουσίαν τῆς Μονῆς στοιχεῖα. Ἰδε καὶ Κ.Α. Μανάφη, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 174-175.

9. Ὁ Ἰωαννίκιος γνωρίζων καλῶς τὰ τῆς Μονῆς Γκούρας χαρακτηρίζει αὐτὴν ὡς «σεβάσμιον καὶ ἱερὸν μοναστήριον». Ἄξιον παρατηρήσεως ἐνταῦθα ὅτι οὐδαμοῦ ἐν τῷ κειμένῳ τοῦ Ἀφιερωτικοῦ αὐτοῦ Γράμματος ἡ Μονὴ Γκούρας μνημονεύεται ὡς «πατριαρχικὸν καὶ Σταυροπηγιακὸν μοναστήριον».

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Βον. Τὸ μοναστήριον Γκούρα, εἰς τὸ ὁποῖον ὁ Ἰωαννίκιος ἀφωσίωσεν ἑαυτόν, ἦτο τεθεμελιωμένον ἐπί τινος αὐτοφυοῦς μεγάλης πέτρας[10].

Γον. Μετὰ πάροδον «χρόνου συχνοῦ» ὁ Ἰωαννίκιος, τῇ ἀδείᾳ καὶ ἐπιταγῇ τοῦ ἡγουμένου καὶ τῶν λοιπῶν ἐνασκουμένων πατέρων ἐν τῇ Μονῇ τῆς Γκούρας, ἀπεδήμησεν εἰς ἄλλας χώρας χάριν ἐλέους καὶ βοηθείας παρὰ τῶν χριστιανῶν[11].

Δον· Μετὰ ἱκανὴν περιήγησιν ἐπεδήμησεν εἰς τὴν κατὰ τὴν Οὐγκροβλαχίαν πόλιν τοῦ Βουκουρεστίου, τῇ προτροπῇ καὶ συνεργείᾳ τοῦ τότε Ἡγεμόνος τῆς Οὐγκροβλαχίας σοφωτάτου καὶ ἀειμνήστου Νικολάου Βοεβόδα τοῦ Μαυροκορδάτου[12].

Εον. Εἰς Βουκουρέστιον ὁ Ἰωαννίκιος προεχειρίσθη εἰς τὸ μέγα καὶ ἁγιώτατον ἀξίωμα τῆς ἀρχιερωσύνης, χειροτονηθεὶς ἀρχιερεὺς Σταυρουπόλεως ἐγκρίσει τοῦ τότε Παναγιωτάτου Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Ἱερεμίου τοῦ Γ'[13].

ΣΤον. «Προθυμηθεὶς ἔπειτα»[14] ὁ Ἰωαννίκιος καὶ «πρῶτον σκοπὸν θέμενος»[15], ἵνα κατὰ τὸ δυνατὸν βοηθήσῃ τὸ ἱερὸν μοναστήριον τῆς Γκούρας, ἔνθα τὸ ἀγγελικὸν μοναχικὸν σχῆμα περιεβλήθη, ἀνήγειρεν ἐκ βάθρων ἰδίοις ἐξόδοις ἐν τῇ πόλει τοῦ Βουκουρεστίου Πανδοχεῖον, τὸ κοινῶς λεγόμενον χάνιον, πλησίον τῆς ἱερᾶς ἐκκλησίας τῆς Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Γεννήσεως, ἡ ὁποία ἦτο ἀνατεθειμένη εἰς τὴν ἁγιωτάτην ἀρχιεπισκοπὴν Πωγωνιανῆς[16].

---

10. Ἐκ τούτου συμπεραίνομεν ὅτι ἡ Μονὴ Γκούρας τὸν 17ον αἰῶνα εὑρίσκετο εἰς τὴν θέσιν, εἰς τὴν ὁποίαν μέχρι σήμερον ἐξακολουθεῖ νὰ ὑπάρχῃ ἠμιερειπωμένη.

11. Δυστυχῶς δὲν ἀναφέρει τὰς συγκεκριμένας χώρας τῆς ἀποδημίας του. Ὁ Ἰ. Λαμπρίδης, Ἱερὰ ἐν Ἠπείρῳ Σκηνώματα, σ. 32 γράφει ὅτι διὰ τὴν συλλογὴν ἐλεῶν μετέβη καὶ εἰς Ρωσίαν. Κατὰ τοὺς χρόνους αὐτοὺς αἱ ἱεραὶ Μοναὶ ἀπέστελλον συχνάκις μοναχοὺς εἰς τὸ ἐξωτερικὸν διὰ τὴν συγκέντρωσιν ἐλεημοσυνῶν ἐκ μέρους τῶν χριστιανικῶν λαῶν διαφόρων κρατῶν. Οἱ μοναχοὶ αὐτοὶ εἶναι γνωστοὶ ὡς «ταξειδιῶτες» μοναχοί. Βλέπε Ἀπ. Βακαλοπούλου, ἔνθ' ἀνωτ., τομ. Β[1], σ. 186.

12. Ἄρα ὁ Ἰωαννίκιος ἦλθεν εἰς Βουκουρέστιον, ὅτε Ἡγεμὼν τῆς Βλαχίας ἦτο ὁ Νικόλαος Μαυροκορδᾶτος. Οὗτος διετέλεσεν Ἡγεμὼν τῆς Βλαχίας κατὰ τὰ ἔτη α) 1709-1716 καὶ β) 1719-1730. Βλ. Κωνσταντινίδου Ἱερωνύμου (Μητροπ. Ροδοπόλεως), ἔνθ' ἀνωτ., σ. 32 καὶ R. Teodorescu, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 8.

13. Ὁ Ἰωαννίκιος προήχθη εἰς τὸ ἀξίωμα τοῦ ἀρχιερέως, ὅτε ἦτο Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως ὁ Ἱερεμίας ὁ Γ' (α') περὶ τὴν 23-25 Μαρτίου 1716-20 Νοεμβρίου 1726 καὶ (β') 15 Σεπτ.1732 - μετὰ τὰ μέσα Μαρτίου 1733). Βλ. Β. Σταυρίδου, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 159.

14. Κατὰ τὸ κείμενον τοῦ Γράμματος αὐτοῦ ὁ Ἰωαννίκιος πρῶτον ἐγένετο ἀρχιερεὺς καὶ ὕστερον ἤρξατο τῶν ἐν Βουκουρεστίῳ κτητοριῶν αὐτοῦ. Ἢ τοὐλάχιστον αὐταὶ ὡλοκληρώθησαν, ὅτε ἐγένετο Ἀρχιερεύς, πρᾶγμα ὅπερ καὶ τὸ πιθανότερον. Πρβλ. καὶ D. Iliesku Palanca, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 20-25.

15. Συνεπῶς ὁ Ἰωαννίκιος ἦλθε εἰς τὴν ἀπόφασιν τῆς ἱδρύσεως τῆς Μονῆς Σταυρουπόλεως ἐπὶ τῷ σκοπῷ νὰ βοηθήσῃ τὴν Μονὴν Γκούρας καὶ οὐχὶ νὰ πλουτίσῃ, ὡς ἐσφαλμένως διατείνεται ὁ Ρουμᾶνος στρατηγὸς P. Nasturel, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 54-55.

16. Μανθάνομεν ὅτι ἡ «Ἐκκλησία τῶν Γραικῶν» ἐν Βουκουρεστίῳ ἦτο ἀνατεθειμένη

Δημοσία Κεντρική Βιβλιοθήκη Κονιτσας

Ζον. Ὁ περίβολος τῆς Μονῆς, ὡς καὶ πάντα τὰ κελλία αὐτῆς ἐκτίσθησαν ἐξ ὀπτῆς πλίνθου[17].

Ηον. Πλησίον τῆς μεγάλης εἰσόδου ὁ Ἰωαννίκιος ἀνήγειρεν ὡραῖον ναὸν τιμώμενον ἐπ' ὀνόματι τῶν Παμμεγίστων Ταξιαρχῶν Μιχαὴλ καὶ Γαβριὴλ καὶ τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Ἀθανασίου Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας[18].

Θον. Εἰς μίαν πλευρὰν τοῦ Πανδοχείου ὁ Ἰωαννίκιος ᾠκοδόμησε ὡραιότατον οἶκον[19], ὡς καὶ «οἰνώνην» μετὰ οἰνοπωλείου[20].

Ιον. Ἁπάσας τὰς κτητορίας του ὁ Ἰωαννίκιος, ἤτοι τὸ Πανδοχεῖον, τὸν Ναὸν μεθ' ὅλων τῶν ἀφιερωμάτων κινητῶν καὶ ἀκινήτων, ἱερῶν ἀμφίων, τὴν οἰκίαν του, τοὺς ἀμπελῶνας καὶ τὰ κτήματα[21], τὰς ἀφιέρωσεν εἰς τὸ πανσέβαστον καὶ θειότατον Μοναστήριον τῶν Ταξιαρχῶν Γκούρας ἐν Ὀστανίτσῃ Πωγωνιανῆς τῆς Ἠπείρου, ἵνα τηρήσῃ τὴν ἐξυμνουμένην τάξιν καὶ τὸ τοῦ Ἀποστόλου κελεῦον «ἕκαστος ἐν ᾧ ἐκλήθη ἐκεῖ μενέτω»[22] καὶ ἵνα βοηθήσῃ τὸ τῶν ἀΰλων Ἀρχαγγέλων ἱερώτατον καταγώγιον[23].

ΙΑον. Πρὸς τούτοις ὁ Ἰωαννίκιος ἐπὶ τῷ σκοπῷ τῆς θεαρέστου διοικήσεως καὶ διακυβερνήσεως τῶν κτητοριῶν αὐτοῦ καὶ ἵνα μὴ αὗται καταπέσουν εἰς φθορὰν καὶ γένωνται παρανάλωμα τοῦ παναμάτορος χρόνου, καθώρισεν διὰ τοῦ ἀφιερωτικοῦ του Γράμματος καὶ τὰς ἀκολούθους διατάξεις:

εἰς τὴν ἀρχιεπισκοπὴν Πωγωνιανῆς καὶ ἐτιμᾶτο ἐπ' ὀνόματι τῆς Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Γεννήσεως. Πρβλ. R. Teodorescu, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 6-7 καὶ P. Nasturel, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 1-7.

17. Ἐκ τούτου πληροφορούμεθα ὅτι τὸ οἰκοδομικὸν ὑλικόν, ὅπερ ἐχρησιμοποιεῖτο τότε ἐν Βλαχίᾳ ἦτο ἡ ὀπτὴ πλίνθος.

18. Ἄρα ὁ Ἰωαννίκιος δὲν ἔκτισε δύο ναοὺς ἐν Βουκουρεστίῳ, ὡς πολλοὶ ἐσφαλμένως ἀναφέρουν, ἀλλὰ μόνον ἕνα, τὸν ὁποῖον ἀφιέρωσεν εἰς τοὺς Ταξιάρχας καὶ τὸν Μέγαν Ἀθανάσιον. Πρβλ. καὶ D. Iliescu, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 17 καὶ G. Florescu, P. Nasturel, P. Cernovodeanu, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 1059-1060.

19. Μεταξὺ λοιπὸν τῶν κτητοριῶν τοῦ Ἰωαννικίου συμπεριλαμβάνεται καὶ ὡραιότατος οἶκος του.

20. Τὸ οἰνοπωλεῖον αὐτὸ ἀπετέλεσε μίαν ἐκ τῶν κυρίων πηγῶν αὐξήσεως τῶν προσόδων τῆς Μονῆς Σταυρουπόλεως.

21. Ἡ ἐπίσημος καὶ λεπτομερὴς αὐτὴ καταγραφὴ τῆς περιουσίας τοῦ Ἰωαννικίου διὰ τὴν εἰς τὸ διηνεκὲς διασφάλισιν αὐτῆς ἐκ τῶν κινδύνων σφετερισμοῦ εἴτε διὰ κλοπῆς τῶν κινητῶν, εἴτε δι' ἐκποιήσεως τῶν ἀκινήτων τῆς Μονῆς κτήσεων ἀποτελεῖ τὸ λεγόμενον Βρέβιον τῆς Μονῆς, ὅπερ ἐχρησίμευεν εἰς τὰς χεῖρας τοῦ ἡγουμένου καὶ ὡς μέσον ἐλέγχου τῆς διαχειρίσεως τῆς Μονῆς. Βλ. Κ.Α. Μανάφη, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 118-120.

22. Πρβλ. Α' Κορινθίους, κεφ. Ζ, στ. 20.

23. Ἐκ τούτων δυνάμεθα μετὰ βεβαιότητος νὰ εἴπωμεν ὅτι ὁ Ἰωαννίκιος ἀφιέρωσεν ἑαυτὸν μετὰ πλείστης προθυμίας αἰωνίως καὶ ἀναποσπάστως εἰς τὸ ἱερὸν τῆς Γκούρας Μοναστήριον, ἔνθα ἔθετο τὴν ἀρχὴν τῆς μετανοίας αὐτοῦ. Τὴν διὰ Διαθήκης ἀφιέρωσιν τῶν κτητοριῶν τοῦ Ἰωαννικίου εἰς τὸ ἐν Ἠπείρῳ Μοναστήριον τῆς Γκούρας ἀναφέρουν σχεδὸν ἅπαντες οἱ μὲ τὴν Μονὴν Σταυρουπόλεως ἀσχοληθέντες. Πρβλ. D. Jliescu Palanca, ἔνθ'

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κοζάνης

Πρώτη Ι. Ὁ ἑκάστοτε ἡγούμενος τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Γκούρας εἶναι καὶ λέγεται πρῶτος ἐπίτροπος ἁπάντων τῶν ἐν Βουκουρεστίῳ ἀφιερωμάτων του. Συνεπίτροποι δὲ αὐτοῦ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἰωαννικίου[24] ὁρίζονται οἱ αὐτάδελφοί του Παναγιώτης καὶ Νικόλαος. Μετὰ δὲ τὸν θάνατον αὐτῶν συνεπίτροπος διορίζεται ὁ ὑπὸ τῶν αὐταδέλφων τοῦ ἱεράρχου ἐκλεγεὶς ἐκ τῆς συγγενείας αὐτῶν ἄξιος καὶ ἱκανὸς τῆς τοιαύτης ἐπιστασίας. Μετ' αὐτῶν ὁρίζεται συνεπίτροπος τῶν ἀναθημάτων ἁπάντων καὶ ὁ κατὰ καιροὺς θεοφιλέστατος Ἀρχιεπίσκοπος Πωγωνιανῆς[25], ὡς καὶ ὁ «στάρωστας»[26] τῶν ἐν Βουκουρεστίῳ τιμίων πραγματευτῶν.

Ἅπαντες οἱ ἀνωτέρω ἐπίτροποι ὤφειλον νὰ ἔχουν ἀπὸ κοινοῦ τὴν φροντίδα καὶ θεοφιλῆ διοίκησιν τῶν ρηθέντων ἀφιερωμάτων, τῶν ὁποίων ἡ ἀξία ἀντιμισθία ἤθελε βραβευθῆ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ἀΰλων Ταξιαρχῶν. Πρὸς τοῦτο εἶχον τὴν ὑποχρέωσιν νὰ ἐκλέγουν ἱερομόναχον ἐκ τοῦ σεβασμιωτάτου «ἀρχαίου Μοναστηρίου τῆς Γκούρας»[27] καὶ εἰ δυνατὸν ἐκ τοῦ γένους τοῦ Ἰωαννίκιου[28], κεκοσμημένον δι' ἀρετῆς, εὐλαβείας, σεμνότητος καὶ πείρας τῶν ἐκκλησιαστικῶν διατάξεων[29] καὶ νὰ ἐγκαθιστοῦν αὐτὸν ἡγούμενον, ἵνα προΐσταται ἐν τάξει ἡγουμένου ἁπάντων τῶν ἐν Βουκουρεστίῳ ἀφιερωμάτων, κινητῶν τε καὶ ἀκινήτων, ἐμψύχων τε καὶ ἀψύχων, ἀμπελώνων τε καὶ μωσιῶν[30] καὶ τῶν ἄλλων.

ΙΙ. Ὁ οὕτω καθιστάμενος ἡγούμενος εἶχεν ὑποχρέωσιν νὰ δίδῃ λεπτομερῆ

ἀνωτ., σ. 26, D. Caselli, ἔνθ' ἀνωτ. No 185/1935, G. Florescu, P. Nasturel, P. Cernovodeanu, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 1059-1060, R. Teodorescu, ἔνθ' ἀνωτ., σ.11.

24. Συνεπῶς τὸν Νοέμβριον τοῦ ἔτους 1733, ὅτε συνετάχθη τὸ Γράμμα αὐτὸ ὁ Ἰωαννίκιος ἔζη καὶ δὲν εὐσταθεῖ ἡ ἄποψις πολλῶν ὅτι ἀπέθανεν τὸ ἔτος 1728.

25. Ἄξιον προσοχῆς ὅτι ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Πωγωνιανῆς προσαγορεύεται θεοφιλέστατος καὶ ὁρίζεται συνεπίτροπος τῆς Μονῆς Σταυρουπόλεως ἐν Βουκουρεστίῳ. Ὁ ὁρισμὸς αὐτὸς ἐξηγεῖται ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι ἀπὸ τοῦ ἔτους 1687 οἱ ἀρχιεπίσκοποι Πωγωνιανῆς διέμενον εἰς Βουκουρέστιον καὶ ὡς ἐκ τούτου ἠδύναντο νὰ βοηθήσουν εἰς τὴν ἀντιμετώπισιν τῶν προβλημάτων τῶν ἐκεῖ Ρουμελικῶν Μοναστηρίων. Βλ. Ἰ. Λαμπρίδου, Ἱερὰ ἐν Ἠπείρῳ Σκηνώματα, σ. 12. Πρβλ. καὶ Φ. Οἰκονόμου, Ἡ ἐν Ἠπείρῳ Ἐκκλησία Δρυϊνουπόλεως...., σ. 35.

26. Ὁ στάρωστας (STAROSTE) ἦτο ὁ Πρόεδρος τῶν ἐμπόρων ἐν Βουκουρεστίῳ.

27. Τὸ μοναστήριον τῆς Γκούρας χαρακτηρίζεται ἐνταῦθα ὑπὸ τοῦ Ἰωαννικίου ὡς «ἀρχαῖον». Ἡ μαρτυρία αὐτὴ κρίνεται ἱστορικῶς πολύτιμος καὶ βοηθεῖ τὸν μελετητὴν εἰς τὴν χρονολόγησιν τοῦ μνημείου.

28. Τοῦτο μᾶς ἐπιτρέπει νὰ εἰκάσωμεν ὅτι τὸ γένος τοῦ Ἰωαννικίου διακατείχετο ἀπὸ ἐνθουσιώδη κληρονομικὸν ζῆλον διὰ τὸν μοναχισμόν.

29. Βλέπομεν ὅτι καὶ τὴν ἐποχὴν αὐτὴν ἐκτιμᾶται ὡς παράγων ἐκ τῶν ὧν οὐκ ἄνευ ὁ συνδυασμὸς ἀρετῆς καὶ πείρας διὰ τὴν θεοφιλῆ διοίκησιν τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων.

30. Μωσιαί = μεγάλα κτήματα. Βλ. Πέτρου Κ. Γκόϊα, Διαθήκη Δημητρίου Κώνστα Σαϊτζὴ καὶ ἱστορικὸν τοῦ κληροδοτήματος, ἐν Ἀθήναις 1893, σ. 16. Πρβλ. καὶ Ἰ. Λαμπρίδου, Ζαγοριακά, ἐν Ἀθήναις 1870, σ. 120.

Δημοσία Καντρική Βιβλιοθήκη Κονίτσας

λογαριασμὸν εἰς τὸν ρηθέντα «Στάρρωσταν» καὶ τοὺς λοιποὺς ἐπιτρόπους, οἱ ὁποῖοι διαπιστοῦντες κακὴν καὶ ἀνάξιον διοίκησιν ὑπ' αὐτοῦ ὤφειλον νὰ ἐξώσουν καὶ ἀντικαταστήσουν αὐτὸν δι' ἄλλου ἱερομονάχου[31].
III. Ὡσαύτως ὁ ἡγούμενος εἶχεν ὑποχρέωσιν ἐκ τῶν συναγομένων εἰσοδημάτων νὰ ἐπισκευάζῃ καὶ ἀνανεώνῃ «τὰ πεπονηκότα» καὶ διορθώσεως χρήζοντα μέρη τοῦ πανδοχείου, τοῦ ναοῦ καὶ τῆς οἰκίας[32].

Δ ε υ τ έ ρ α. Νὰ ἀποστέλλῃ κατ' ἔτος εἴκοσι γρόσια διὰ τὸν μισθὸν τοῦ διδασκάλου τοῦ κοινοῦ σχολείου, τοῦ ὑπὸ τοῦ Ἰωαννικίου διορισθέντος ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ Ὀστανίτσῃ καὶ διδάσκοντος τοὺς παῖδας τὰ κοινὰ καὶ ἐκκλησιαστικὰ μαθήματα[33].

Τ ρ ί τ η. Νὰ πληρώνῃ ἀπαραιτήτως καὶ ἀνελλιπῶς τὸν συμπεφωνημένον μισθὸν εἰς τοὺς ἐφημερεύοντας[34] ἐν τῷ κατὰ τὸ Βουκουρέστιον ναῷ τῶν Ἀρχαγγέλων καὶ εἰς τοὺς λοιποὺς τοῦ πανδοχείου μισθωτούς.

Τ ε τ ά ρ τ η. Νὰ ἑορτάζῃ κατ' ἔτος τὴν τῶν Ἀρχαγγέλων πανήγυριν, «ὁμοίως καὶ τὴν μετ' ἐκείνην τὴν τῶν κτιτόρων», νὰ προσκαλῇ ἀρχιερέα εἰς τὴν λειτουργίαν καὶ τὸ μνημόσυνον τῶν κτητόρων[35] καὶ νὰ δίδῃ εἰς τὸν λειτουργήσαντα ἀρχιερέα ἀνὰ δύο χρυσὰ φλωρία.

Π έ μ π τ η. Ὁ ἡγούμενος ὤφειλεν ἀπαραιτήτως νὰ προσκαλῇ ἕνα τῶν Ἀρχιερέων τρὶς τοῦ ἔτους, ἤτοι ἀνὰ πᾶσαν τετραμηνίαν, ἵνα ἐπιτελῇ τὴν θείαν μυσταγωγίαν, μνημονεύῃ τοῦ τιμίου ὀνόματος τοῦ Ἰωαννικίου καὶ ἀναγιγνώσκῃ τὰς συγχωρητικὰς εὐχὰς ὑπὲρ ἀφέσεως τῶν πλημμελημάτων του, τὰ ὁποῖα

---

31. Τοῦτο μαρτυρεῖ ὅτι οἱ Ἡγούμενοι Σταυρουπόλεως ἀπέδιδον λογαριασμὸν τῆς μοναστηριακῆς αὐτῶν διαχειρίσεως καὶ δὲν ἦσαν ἀνεξέλεγκτοι, ὅπως ἡ Ρουμανικὴ Κυβέρνησις ὑπεστήριξεν εἰς τὰς περὶ τῶν Ἁγίων Τόπων διεκδικήσεις αὐτῆς. Πρβλ. Ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 44-45.

32. Αἱ ἀνωτέρω διατάξεις ἀποτελοῦσαι τὸ Τυπικὸν τῆς Μονῆς ἀπηυθύνοντο πρὸς τὸν ἑκάστοτε Ἡγούμενον, κυρίως ὑπεύθυνον διὰ τὴν ὀρθὴν τήρησιν καὶ αὐστηρὰν ἐφαρμογὴν τῶν ἐν τῷ Τυπικῷ περιεχομένων διατάξεων. Πρβλ. καὶ Κ. Α. Μανάφη, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 104.

33. Συνεπῶς κατὰ τὸ πρῶτον ἥμισυ τοῦ ΙΗ΄ αἰῶνος ἐλειτούργει ἐν τῇ Κώμῃ τῆς Ὀστανίτσης κοινὸν Σχολεῖον, εἰς τὸ ὁποῖον οἱ νέοι τῆς περιοχῆς ἐδιδάσκοντο κοινὰ καὶ ἐκκλησιαστικὰ γράμματα.

34. Ἐξ αὐτοῦ δυνάμεθα νὰ συμπεράνωμεν ὅτι τὴν ἐποχὴν τοῦ Ἰωαννικίου ἐν τῷ κατὰ τὸ Βουκουρέστιον ναῷ τῶν Ἀρχαγγέλων προσέφερον λειτουργικὰς ὑπηρεσίας περισσότεροι τοῦ ἑνὸς ἐφημέριοι. Ἐνῷ κατὰ τὸν Ἰ. Λαμπρίδην πρὶν ἀπὸ τὴν σύλησιν τῶν ἐν Βλαχίᾳ Μονῶν εἷς καὶ μόνος ἱερεὺς ἐλειτούργει αὐτόθι. Βλ. Ἰ. Λαμπρίδου, Ἱερὰ ἐν Ἠπείρῳ Σκηνώματα, σημείωσις τῆς σελίδος 33.

35. Οἱ μοναχοὶ ἢ οἱ κληρικοὶ συντάκται τῶν τυπικῶν ἦσαν ἰδιαιτέρως εὐαίσθητοι ἐπὶ τοῦ τρόπου τελέσεως τῶν μνημοσύνων τῶν κτητόρων τῶν Μονῶν. Πρβλ. Κ. Α. Μανάφη, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 80.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κοντσας

ὡς ἄνθρωπος ἔπραξεν. Ὁ ἑκάστοτε λειτουργῶν Ἀρχιερεὺς ἔπρεπε νὰ λαμβάνῃ δι' ἑκάστην λειτουργίαν ἀνὰ δύο χρυσᾶ φλωρία[36].

Ἕκτη. Οὐδεὶς ἐκ τῶν ἡγουμένων τῆς Μονῆς Σταυρουπόλεως θὰ ἐτόλμα νὰ ἀπεμπολήσῃ τι ἐκ τοῦ συνόλου τῶν κινητῶν καὶ ἀκινήτων κτημάτων τοῦ ὑπὸ τοῦ Ἰωαννικίου ἀνεγερθέντος Ναοῦ, ἀλλ' ὤφειλον νὰ διατηροῦν αὐτὰ ἀπαραμείωτα, ὥστε τοῦ καιροῦ βοηθοῦντος νὰ αὐξηθοῦν καὶ καλλιεργηθοῦν εἰς μνημόσυνον τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ[37].

Ἑβδόμη καὶ τελευταία. Μετὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν ἀνωτέρω ὁρισθέντων τὰ περισσεύοντα χρήματα ἔπρεπε νὰ ἀποστέλλωνται παρὰ τῶν εἰρημένων Ἐπιτρόπων σῶα καὶ ἀνελλιπῆ εἰς τὸ ἐν τῇ Πωγωνιανῇ παρὰ τὴν λίμνην Ὀστανίτσῃ ἱερὸν μοναστήριον τῶν Ἀρχαγγέλων, εἰς μνημόσυνον τοῦ Ἰωαννικίου καὶ πρὸς βοήθειαν τῶν ἐκεῖσε κοινοβιούντων σεβαστῶν πατέρων. Μετὰ τῶν χρημάτων ἔπρεπε νὰ ἀποστέλληται καὶ ἀκριβὴς κατάλογος, περιέχων τὰς κατ' ἔτος προσόδους καὶ δαπανήματα[38].

Ἐν τέλει τοῦ Γράμματος αὐτοῦ ὁ Ἰωαννίκιος δέεται καὶ ἀξιοῖ, ὅπως οἱ ἑκάστοτε Ἡγεμόνες τῆς Οὐγγροβλαχίας καὶ οἱ Πανιερώτατοι Ἀρχιερεῖς αὐτῆς ἔχουν ὑπὸ τὴν ἐπίσκεψιν καὶ προστασίαν αὐτῶν τὴν σεβασμίαν Μονὴν τῶν Ἀρχαγγέλων ἐν Βουκουρεστίῳ, ἐπικυρώνουν καὶ ἀνανεώνουν τὰ ἐπιδαψιλευθέντα χρυσόβουλλα τῶν προηγεμονευσάντων καὶ δι' ἄλλων χρυσοβούλλων ἐπιβεβαιώνουν «τὰ προγεγονότα»[39].

---

36. Ἐκ τῶν ἀνωτέρω καθίσταται φανερὸν ὅτι αἱ ὑποχρεώσεις αὗται ἀναφέρονται εἰς τὸν Ἡγούμενον τῆς Μονῆς Σταυρουπόλεως καὶ οὐχὶ εἰς τὸν Ἡγούμενον καὶ τὸ Μοναστήριον τῆς Γκούρας, ὡς τινες ἐκ παραδρομῆς ἐξέλαβον. Βλ. Στ. Γκατσοπούλου, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 32 καὶ Φ. Οἰκονόμου, Ἡ ἐν Ἠπείρῳ Ἐκκλησία Δρυϊνουπόλεως ..., σ. 67. Πρβλ. καὶ Ἰ. Λαμπρίδου, Ἱερὰ ἐν Ἠπείρῳ Σκηνώματα, σ. 32.

37. Παρὰ τὴν ρητὴν τοῦ Ἰωαννικίου ἀπαγόρευσιν, ἐπὶ τῶν διαδόχων αὐτοῦ καὶ πωλήσεις κτημάτων ἐγένοντο καὶ ἡ ἀνθηρὰ κατάστασις τῆς Μονῆς Σταυρουπόλεως περιωρίσθη ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ ΙΗ' αἰῶνος, συπεπείᾳ τῆς κακῆς διοικήσεως αὐτῆς. Βλ. R. Teodorescu, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 12, D. Iliescu Palanca, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 27, GH. Nedioglu, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 8-10, Ἰ. Λαμπρίδου, Ἱερὰ ἐν Ἠπείρῳ Σκηνώματα, σ. 43-44.

38. Διὰ τοῦ τρόπου αὐτοῦ ὁ Ἰωαννίκιος ἤλπιζεν ὅτι, Θεοῦ συνεργοῦντος, θὰ ἐτηρεῖτο καὶ θὰ διεφυλάσσετο ἡ σωστὴ διακυβέρνησις τῶν ἐν Βουκουρεστίῳ κτητοριῶν του. Γενικῶς κρινόμενον τὸ κτητορικὸν αὐτὸ Τυπικὸν τοῦ Ἰωαννικίου, τὸ περιέχον κανόνας καὶ διατάξεις περὶ τῆς διοικήσεως τῆς Μονῆς, θεωρεῖται ὡς τὸ μόνον νομικῶς ἰσχυρὸν ὅπλον τῆς Μονῆς. Δι' αὐτοῦ ἦτο δυνατὸν καὶ ὁ ἔλεγχος τῆς καλῆς διοικήσεως νὰ ἀσκῆται καὶ αἱ ὑπερβάσεις τῆς ἐξουσίας νὰ ἀποφεύγωνται καὶ ἡ περιουσία τῆς Μονῆς νὰ περιῤῥουρῆται καὶ τὰ δικαιώματα αὐτῆς νὰ διεκδικῶνται.

39. Πράγματι ἐξεδόθησαν τοιαῦτα χρυσόβουλλα ὑπὸ τῶν ἡγεμόνων Νικολάου Βοεβόδα Μαυροκορδάτου, Κωνσταντίνου Βοεβόδα Μαυροκορδάτου, τοῦ Σκαρλάτου Γρηγορίου Γκίκα καὶ ἄλλων. Βλ. D. Caselli, ἔνθ' ἀνωτ., No 183/1935, Ch. Nedioglu, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 10 καὶ N. Jorga, Funatiunile, σ. 8.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόντσας

Τὸ ἀφιερωτικὸν αὐτὸ Γράμμα τοῦ 'Ιωαννικίου ἐν τῇ μετεγγραφῇ αὐτοῦ δὲν φέρει τὰς ὑπογραφὰς τῶν μαρτύρων[40]. 'Αλλ' ἐκ τούτου δὲν δυνάμεθα νὰ συμπεράνωμεν ὅτι συνετάχθη ἐν ἀπουσίᾳ μαρτύρων[41].

Τέλος δέον νὰ ἀναφέρωμεν ἐνταῦθα ὅτι ὁ Μητροπολίτης Σταυρουπόλεως 'Ιωαννίκιος ἠθέλησε νὰ ἐπιβεβαιώσῃ τὴν ἀνωτέρω Διαθήκην του καὶ διὰ Πατριαρχικοῦ καὶ Συνοδικοῦ σιγιλλιώδους Γράμματος, τὸ ὁποῖον ἐξεδόθη ὑπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Σεραφεὶμ τοῦ Α'[42].

Τὸ Πατριαρχικὸν Συνοδικὸν ἐπιβεβαιωτήριον Γράμμα ἐπαναλαμβάνον ὅσα καὶ τὸ Γράμμα 'Αφιερώσεως τοῦ 'Ιωαννικίου περιέχει καὶ τὰς ἐξῆς ἐνδιαφερούσας συμπληρωματικὰς πρὸς τὰς ἀνωτέρω πληροφορίας[43]:

Αον. Ὅτι ὁ Μητροπολίτης Σταυρουπόλεως 'Ιωαννίκιος «θείῳ ζήλῳ κεκινημένος πρὸ χρόνων ἤδη τινων» ἀνήγειρε καὶ ἀνῳκοδόμησε τὰς ἐν Βουκουρεστίῳ κτητορίας αὐτοῦ[44].

Βον. Ὅτι ἀφιέρωσε καὶ ἀνέθηκεν ἁπάσας τὰς ἐν Βουκουρεστίῳ κτητορίας

---

40. Δὲν γνωρίζομεν ἂν ὁ ἐν Βουκουρεστίῳ διαμένων τὴν ἐποχὴν ἐκείνην Μητροπολίτης Πωγωνιανῆς ὑπέγραψεν ὡς μάρτυς τὴν Διαθήκην τοῦ 'Ιωαννικίου. Τὴν 1ην 'Ιουνίου 1716, ὁ Πωγωνιανῆς Εὐθύμιος ὑπέγραψεν ὡς μάρτυς τὴν διαθήκην τοῦ συμπατριώτου του Νικ. Παπασαράφη, ὁ ὁποῖος ἄφηνεν εἰς αὐτὸν 50 γρόσια διὰ νὰ τὸν μνημονεύῃ καὶ 200 γρόσια νὰ μοιρασθοῦν εἰς τὰ Μοναστήρια τοῦ Βουκουρεστίου. Βλ. Κ.Δ. Μέρτζιου, Τὸ ἐν Βενετίᾳ 'Ηπειρωτικὸν 'Αρχεῖον, Η.Χ. 11 (1936), σ. 186. Πρβλ. Στεφ. Μπέττη, ἐνθ' ἀνωτ., σ. 18.

41. Κατὰ τὸν Κ.Α.Μανάφην τὸ κείμενον τοῦ κτητορικοῦ τυπικοῦ ὑπέγραφον ἐνίοτε πρὸς μεγαλυτέραν ἐπισημότητα καὶ ἀσφάλειαν πλὴν τοῦ συντάκτου καὶ ἄλλα πρόσωπα ἔχοντα κῦρος ἀναμφίλεκτον. Βλ. Κ. Α. Μανάφη, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 11. 'Η ἀνωτέρω ἔλλειψις τῶν ὑπογραφῶν δύναται νὰ ἐξηγηθῇ ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι κατὰ τὴν ἀντιγραφὴν ἐκ τοῦ πρωτοτύπου δὲν μετεγράφησαν καὶ ἅπασαι αἱ ἐν τῷ ἐγγράφῳ ὑπογραφαί. Πρβλ. Κ. Α. Μανάφη, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 144 καὶ Δημ. Νικολαΐδη, 'Οθωμανικοὶ κώδικες, Κωνσταντινούπολις 1869, σ. 29 περὶ κληροδοτημάτων.

42. Ὁ Σεραφεὶμ Α' διετέλεσεν Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης μετὰ τὰ μέσα Μαρτίου 1733 μέχρι τέλους Σεπτεμβρίου 1734. Βλ. Βασιλ. Σταυρίδου, ἔνθ. ἀνωτ., σ. 159. Τὸ ἐπιβεβαιωτήριον γράμμα τοῦ Πατριάρχου Σεραφεὶμ Α' εὑρίσκεται ἐν τῷ κώδικι Κριτίου Β', σ. 421-424. Τοῦτο ἐδημοσιεύθη μόνον ὑπὸ τοῦ Emile Legrand, ἐν Bibliothèque Grecque Vulgaire, τόμ. VII, Paris 1903, σ. 283-288. 'Ο 'Αρχειοφύλαξ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου Καλλίνικος Δελικάνης ἐν τῷ Γ' τόμῳ τοῦ ἔργου αὐτοῦ Πατριαρχικὰ ἔγγραφα, ἔνθ' ἀνωτ., σ.436 ἀναγράφει ἁπλῶς ὅτι ἐξεδόθη Πατριαρχικὸν Συνοδικὸν ἐπιβεβαιωτήριον τῆς ἀφιερώσεως Γράμμα, ἐπαναλαμβάνων ὅσα καὶ τὸ τοῦ 'Ιωαννικίου.

43. 'Επειδὴ ὡς καὶ ἀνωτέρω ἀνεφέρθη ἡ ἔκδοσις τοῦ Emile Legrand εἶναι δυσεύρητος, δι' αὐτὸ κρίνομεν ἀναγκαίαν τὴν ἐνταῦθα ἐπαναδημοσίευσιν τοῦ Πατριαρχικοῦ Συνοδικοῦ ἐπιβεβαιωτηρίου Γράμματος τοῦ Σεραφεὶμ Α'.

44. Τὸ Σιγιλλιῶδες Γράμμα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Σεραφεὶμ Α', δι' οὗ αἰτήσει τοῦ Σταυρουπόλεως 'Ιωαννικίου ἐπικυροῦται τὸ ἀφιερωτήριον αὐτοῦ Γράμμα καὶ ἐπιβεβαιοῦται ἡ ὑπ' αὐτοῦ γενομένη τῷ Μοναστηρίῳ τῆς Γκούρας ἀφιέρωσις, δὲν φέρει ἡμερομηνίαν ἐν τῷ κώδικι Κριτίου Β',σ. 421-424. 'Εκ τῶν ὑστέρων προσετέθη εἰς τὸ τέλος τοῦ ἐγγράφου καὶ ἐντὸς παρενθέσεως (1733 ἢ 1734).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόντσας

αὐτοῦ εἰς τὸ ἐν τῇ Ἀρχιεπισκοπῇ Πωγωνιανῆς σεβάσμιον Μοναστήριον τῶν Ταξιαρχῶν, ἐπονομαζόμενον τοῦ Γκούρα[45].

Γον. Ὅτι οἱ ἐπίτροποι τῶν κτητοριῶν τοῦ Ἰωαννικίου ἔδει νὰ ἐκλέγουν ἱερομόναχον «ἐκ τοῦ κατὰ τὴν Πωγωνιανὴν ἀρχαίου Μοναστηρίου»[46].

Δον. Ὅτι ὁ Μητροπολίτης Σταυρουπόλεως Ἰωαννίκιος ἐπιθυμῶν, ἵνα ἡ Διαθήκη αὐτοῦ ἔχῃ κῦρος καὶ ἰσχὺν μόνιμον καὶ ἀπαράτρεπτον εἰς τὸ διηνεκές, προσέδραμε «τῇ προνοίᾳ καὶ κηδεμονίᾳ τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας»[47] καὶ ἐδεήθη νὰ ἐπιβεβαιωθῇ αὐτὴ καὶ διὰ Πατριαρχικοῦ καὶ Συνοδικοῦ Σιγιλλιώδους Γράμματος. Ἐπειδὴ ἡ δέησις καὶ ἀξίωσις αὐτὴ τοῦ Ἰωαννικίου ἦτο εὔλογος καὶ δικαία καὶ πρὸς θεοφιλῆ σκοπὸν ἀφεώρα, διὰ τοῦτο ἐγένετο εὐμενῶς ἀποδεκτὴ ὑπὸ τοῦ Πατριαρχείου[48].

Εον. Τὸ Μοναστήριον Σταυρουπόλεως ἀπὸ τοῦ νῦν[49] καὶ εἰς τὸ ἑξῆς μέχρι τερμάτων αἰῶνος, εἶναι καὶ λέγεται καὶ παρὰ πάντων γιγνώσκεται ὡς κτῆμα καὶ πρᾶγμα τοῦ ἐν τῇ Ἀρχιεπισκοπῇ Πωγωνιανῆς σεβασμίου Μοναστηρίου τῶν παμμεγίστων Ταξιαρχῶν, ὡς ἀφιερωθὲν καὶ προσηλωθὲν ὑπὸ τοῦ ρηθέντος κτήτορος Μητροπολίτου Σταυρουπόλεως Ἰωαννικίου[50].

Τέλος δέον νὰ ἀναφέρωμεν ὅτι ὁ Ἰωαννίκιος πρὸς μεγίστην διασφάλισιν τῆς Διαθήκης του ἐμερίμνησεν, ἵνα αὐτὴ ἐπιβεβαιωθῇ καὶ διὰ χρυσοβούλλου τοῦ τότε Ἡγεμόνος τῆς Βλαχίας Κωνσταντίνου Βοεβόδα Μαυροκορδάτου. Πράγματι ὁ Κωνσταντῖνος Μαυροκορδάτος ἐπεβεβαίωσε τὴν ἀφιέρωσιν τοῦ Ἰωαννικίου διὰ χρυσοβούλλου αὐτοῦ κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς τρίτης ἡγεμονίας του ἐν Βλαχίᾳ (1734-1741) καὶ ὑπὸ ἡμερομηνίαν 12 Ἀπριλίου 1737[51].

---

45. Ἄξιον παρατηρήσεως ἐνταῦθα ὅτι τὸ Μοναστήριον τῶν Ταξιαρχῶν Γκούρας δὲν χαρακτηρίζεται ἐν τῷ Πατριαρχικῷ τούτῳ Γράμματι ὡς Πατριαρχικὸν καὶ Σταυροπηγιακόν. Δυστυχῶς αἱ πηγαί μας δὲν μᾶς ἐπιτρέπουν νὰ ἀποφανθῶμεν μετὰ βεβαιότητος περὶ τῆς νομικῆς καταστάσεως τῆς Μονῆς κατὰ τοὺς χρόνους αὐτούς.

46. Χαρακτηριζόμενον τὸ Μοναστήριον τῆς Γκούρας ἐν τῷ Πατριαρχικῷ αὐτῷ Γράμματι ὡς «ἀρχαῖον» συνεπάγεται ὅτι αὐτὸ ὑπῆρχεν ὁπωσδήποτε τοὐλάχιστον ἀπὸ τοῦ ΙΧΤΗ αἰῶνος.

47. Ἐπομένως ἐζητήθη ὑπὸ τοῦ Ἰωαννικίου ἡ ἐπιβεβαίωσις τῆς Διαθήκης του ἐκ μέρους τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου ἐκ λόγων προνοίας καὶ κηδεμονίας τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας.

48. Ὁ ἴδιος ὁ Ἰωαννίκιος ἐδεήθη διὰ τὴν ὑπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου ἐπιβεβαίωσιν τοῦ ἀφιερωτικοῦ του Γράμματος. Ἐξ αὐτοῦ συμπεραίνομεν ὅτι κατὰ τὰ ἔτη 1733-34 ἦτο ἐν τῇ ζωῇ καὶ δὲν εὐσταθεῖ ἡ ἄποψις τινων ὅτι ὁ Ἰωαννίκιος ἀπέθανεν τὸ ἔτος 1728.

49. Ἄρα τὸ Μοναστήριον Σταυρουπόλεως ἐγένετο Μετόχιον τῆς Μονῆς Γκούρας κατὰ τὰ τέλη τοῦ ἔτους 1733 ἢ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἔτους 1734 διὰ τοῦ ἐπισήμου σιγιλλιώδους Γράμματος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Σεραφεὶμ Α'. Ὁ Μ. Καραβοκυρὸς γράφων περὶ τῶν ἐν Βλαχίᾳ Ρουμελιωτικῶν Μονῶν ἀγνοεῖ τὸν χρόνον ἱδρύσεως καὶ ἀφιερώσεως τῆς Μονῆς Σταυρουπόλεως εἰς τὴν Μονὴν Γκούρας. Βλ. Μ. Καραβοκυροῦ, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 15.

50. Ὁ Ἰωαννίκιος χαρακτηρίζεται ὡς κτήτωρ τοῦ Μοναστηρίου Σταυρουπόλεως ἐν τῷ Πατριαρχικῷ ἐπιβεβαιωτηρίῳ Γράμματι καὶ ἐπομένως αἱ γνῶμαι ὡρισμένων ὅτι δὲν εἶναι ὁ Ἰωαννίκιος κτήτωρ ἐλέγχονται ὡς ἀβάσιμοι καὶ ἀνακριβεῖς.

51. Τὴν ὑπὸ ἡμερομηνίαν 8 Νοεμβρίου 1733 Διαθήκην τοῦ Ἰωαννικίου, διὰ τῆς ὁποίας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κοζάνης

Θάνατος τοῦ 'Ιωαννικίου

'Ο ἱδρυτὴς καὶ κτήτωρ τῆς Μονῆς Σταυρουπόλεως ὡς καὶ πρῶτος ἡγούμενος αὐτῆς Μητροπολίτης 'Ιωαννίκιος ἀπεβίωσεν ἐν Βουκουρεστίῳ τὴν 7 Φεβρουαρίου 1742 εἰς ἡλικίαν 61 ἐτῶν[52]. 'Ο σεπτὸς αὐτὸς ἱεράρχης ἐτάφη ἐν τῷ Νάρθηκι τοῦ Καθολικοῦ τῆς Μονῆς Σταυρουπόλεως[53]. 'Επὶ τῆς λιθίνης πλακὸς τῆς καλυπτούσης τὸν τάφον τοῦ 'Ιωαννικίου[54] ἐνεχαράχθησαν τὰ ἑξῆς:

«'Ενταῦθα κεῖται ὁ πανιερώ-
τατος Μητροπολίτης 'Ιωαννίκιος
ἐξ ἐπαρχίας Πωγωνιανῆς καὶ
χώρας 'Οστανίτσας, ὁ κτήτωρ ἐκ
βάθρων τοῦ παρόντος σεβασμίου Ναοῦ
τῶν ἀρχαγγέλων καὶ παντὸς τῶν πέριξ
οἰκιῶν, πανδοχείου καὶ παρεκκλη-

ἀφιέρωσε τὴν Μονὴν Σταυρουπόλεως εἰς τὴν Μονὴν Γκούρας ἐν 'Οστανίτσῃ Πωγωνιανῆς τῆς 'Ηπείρου, ὡς καὶ τὴν ἐπικύρωσιν αὐτῆς διὰ χρυσοβούλλου τοῦ Κωνσταντίνου Βοεβόδα Μαυροκορδάτου τὴν 12 'Απριλίου 1737 ἀναφέρουν: 1) G. Florescu, P. Nasturel, P. Cernovodeanu, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 1059-1060, 2) R. Teodorescu, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 11, 3) P. Nasturel, ἔνθ' ἀνωτ. σ. 14, 60, 4) 'Ο D. Caselli, ἔνθ' ἀνωτ., No 184 καὶ 185/1935, γράφει ὅτι ἡ ἐπιβεβαίωσις τοῦ 'Ηγεμόνος Κωνσταντίνου Βοεβόδα Μαυροκορδάτου εἶναι γραμμένη ἀπὸ τὸν ἱερέα τῆς 'Ηγεμονικῆς 'Εκκλησίας 5) 'Ο ἡμέτερος 'Ι. Λαμπρίδης, 'Ιερὰ ἐν 'Ηπείρῳ Σκηνώματα, σ. 32 σημείωσις 1 γράφει ὅτι «ἡ διαθήκη αὐτοῦ ἀνεγνώσθη δημοσίᾳ καὶ ἐνισχύθη διὰ χρυσοβούλλου τῷ 1735 ὑπὸ τοῦ ἡγεμόνος Κ. Μαυροκορδάτου». 'Ασφαλῶς ἡ χρονολογία ἐκδόσεως τοῦ χρυσοβούλλου, τὴν ὁποίαν ἀναφέρει ὁ 'Ι. Λαμπρίδης ἐλέγχεται ὡς ἀβάσιμος, διότι τὸ χρυσόβουλλον αὐτὸ εὑρισκόμενον καὶ σήμερον ἐν τοῖς 'Αρχείοις τοῦ Ρουμανικοῦ κράτους φέρει ἡμερομηνίαν 12 'Απριλίου 1737. 6) Στ. Γκατσοπούλου, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 32. 7) Φ. Οἰκονόμου, 'Η ἐν 'Ηπείρῳ 'Εκκλησία Δρυϊνουπόλεως, σ. 67 γράφει ὅτι τὴν Διαθήκην τοῦ 'Ιωαννικίου ἐπεκύρωσε διὰ χρυσοβούλλου αὐτοῦ ὁ ἡγεμὼν Ν. Μαυροκορδᾶτος τοῦ ὁποίου ὑπῆρξε πνευματικὸς ὁ ἐπίσκοπος 'Ιωαννίκιος. Γνωστοῦ ὄντος ὅτι ὁ 'Ηγεμὼν Ν. Μαυροκορδᾶτος ἀπέθανε τὸ ἔτος 1730 καὶ τὸν διεδέχθη εἰς τὴν ἡγεμονίαν ὁ υἱὸς του Κωνσταντῖνος Ν. Μαυροκορδᾶτος συμπεραίνομεν ὅτι αὐτὸ ἀνεγράφη ἐκ παραδρομῆς. Πρβλ. Τρ. Παπαζήση, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 260 καὶ Κωνσταντινίδου 'Ιερωνύμου (Μητροπλ. Ροδοπόλεως) ἔνθ' ἀνωτ., σ. 32.

52. Τὴν ἀκριβῆ χρονολογίαν τοῦ θανάτου τοῦ 'Ιωαννικίου, ὡς καὶ τὴν τότε ἡλικίαν του πληροφορούμεθα ἐκ τοῦ κειμένου τῆς ἐπὶ τοῦ τάφου του ἐπιγραφῆς. Πρβλ. D. Iliescu Palanca, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 26 καὶ Gh. Nedioglu, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 8.

53. Βλέπε 'Ι. Λαμπρίδου, 'Ιερὰ ἐν 'Ηπείρῳ Σκηνώματα, σ. 33 καὶ D. Iliescu Palanca, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 26. Πρβλ. Στ. Γκατσοπούλου, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 32 καὶ Φ. Οἰκονόμου, 'Η ἐν 'Ηπείρῳ 'Εκκλησία Δρυϊνουπόλεως, σ. 67, ὅπου ἀναγράφει ὅτι ὁ 'Ιωαννίκιος «ἐτάφη εἰς τὴν 'Εκκλησίαν τοῦ 'Αγίου 'Αθανασίου Σταυρουπόλεως». 'Ως καὶ ἀνωτέρω ἀπεδείξαμεν, ὁ Φ. Οἰκονόμου ἐσφαλμένως ἀναγράφει ὅτι ὁ 'Ιωαννίκιος ἔκτισε μεγαλοπρεπέστατον Ναὸν πρὸς τιμὴν τοῦ Μεγάλου 'Αθανασίου.

54. 'Ο R. Teodorescu, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 15 γράφει ὅτι ἡ ἐπιτύμβιος πλὰξ τοῦ 'Ιωαννικίου εἶναι διακοσμημένη μὲ τὴν ἐπισκοπικὴν μίτραν, μὲ τὴν βακτηρίαν καὶ τὸ σιγίλλιον τοῦ 'Ιωαννικίου.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

σίου. Ζήσας ἔτη ἑξῆντα ἕνα καὶ
ἡμέρας τεσσαράκοντα. Ἔτος 1742, 7
Φεβρουαρίου»[55].

Περὶ τοῦ χρόνου τοῦ θανάτου τοῦ Ἰωαννικίου ἐγράφη ὑπό τινων ὅτι αὐτὸς ἐπισυνέβη τὴν 3ην Ὀκτωβρίου 1728[56]. Ὡσαύτως ἐγράφη ὅτι ἐπὶ τῆς πλακὸς τῆς καλυψάσης τὴν σορὸν αὐτοῦ «διερρωγυίας ἤδη»[57] ἐνεχαράχθησαν τάδε:

«Ἡγεμονεύοντος λαμπρῶς πανσόφου Νικολάου,
Ἀλεξάνδρου τοῦ σοφοῦ τοῦ ἐκ τῶν ἀπορρήτων,
καὶ ἀρχιερατεύοντος κύρ Δανιὴλ τοῦ πάνυ,
τόνδε τὸν οἶκον εὐφυῶς ἀνήγειρεν ἐκ βάθρων,
ποικίλως κατεκόσμησε τοῖς πᾶσιν, ὡς ὁρᾶται,
καὶ πανδοχεῖον τὸ ἐγγὺς μετὰ τῶν περιβόλων,
καὶ τὸν ναὸν ἐδίματο πολλῇ τῇ προθυμίᾳ,
ἐν ᾧ δοξάζονται σεπτῶς οἱ θεοὶ Ταξιάρχαι,
ὁ Μέγας τ' Ἀθανάσιος, ποιμὴν Ἀλεξανδρείας,
ὅνπερ καὶ κατεκόσμησεν, ἐστόλισε πλουσίως,
δαπάναις πάσαις ἑαυτοῦ χειρὶ δαψιλεστάτῃ,
κλεινὸς Ἰωαννίκιος, σεπτὸς τ' Ἀρχιερεύς τε,
τῆς πάλαι Σταυρουπόλεως, υἱοῦ τοῦ Εὐσταθίου
Πογώνη, ἐκ Πογωνιανῆς, ἐκ κώμης δ' Ὀστανίτσης,
καὶ πάντα ἀφιέρωσε ταῦτα εὐσεβοφρόνως
Ταξιαρχῶν τῇ ταπεινῇ τῇ λεγομένῃ Γκούρᾳ,
οὔσῃ ἐν Πωγωνιανῇ πατρίδι τῇ οἰκείᾳ.
1728, Ὀκτωβρίου 3»[58].

---

55. Τὸ κείμενον τῆς ἐπιγραφῆς αὐτῆς μετὰ φωτογραφίας τῆς λιθίνης ταφικῆς πλακὸς ἐδημοσίευσε τὸ πρῶτον ὁ Ρουμᾶνος καθηγητὴς GH. NEDIOGLU, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 17. Ὁ Τρ. Παπαζήσης ἔνθ' ἀνωτ., σ. 261 γράφει ὅτι ἡ ταφικὴ πέτρα τοῦ Ἰωαννικίου ὁμοῦ μετ' ἄλλων ταφικῶν πετρῶν ἡγουμένων τοῦ 18ου αἰῶνος ἐν Βουκουρεστίῳ, συνεκεντρώθησαν τὸ ἔτος 1904 ὑπὸ τοῦ ἀρχιτέκτονος Ian Mincu εἰς τὴν κτισθεῖσαν τότε διπλανὴν οἰκίαν, τὸ λεγόμενον ρουμανιστὶ Lapidarium.

56. Βλ. Ἰ. Λαμπρίδου, Ἱερὰ ἐν Ἠπείρῳ Σκηνώματα, σ. 33. Πρβλ. N. Jorga, Fundatiunile Domnirol Romani in Epir, σ. 27-28, Στ. Γκατσοπούλου, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 32, Φ. Οἰκονόμου, Ἡ ἐν Ἠπείρῳ Ἐκκλησία Δρυϊνουπόλεως..., σ. 67 καὶ Στεφ. Μπέττη, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 19.

57. Τὴν πληροφορίαν αὐτὴν ἀναφέρει ὁ Ἰ. Λαμπρίδης, Ἱερὰ ἐν Ἠπείρῳ Σκηνώματα, σ. 33 χωρὶς νὰ ἀναφέρῃ τὴν πηγὴν ἐκ τῆς ὁποίας ἔλαβεν αὐτὴν. Ἡ δευτέρα αὐτὴ ταφικὴ πλάκα, ἡ ὑπὸ τῶν Ἰ. Λαμπρίδου καὶ N. Jorga ἀναφερομένη δὲν σῴζεται σήμερον.

58. Τὸ κείμενον τῆς ἐπιγραφῆς αὐτῆς ἐδημοσίευσεν παρ' ἡμῖν τὸ πρῶτον ὁ Ἰ. Λαμπρίδης, Ἱερὰ ἐν Ἠπείρῳ Σκηνώματα, σ. 33 καὶ ἐν συνεχείᾳ ὁ Στ. Γκατσόπουλος, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 32. Ἐκ τοῦ Ἰ. Λαμπρίδου παρέλαβε καὶ ἐδημοσίευσε τὸ κείμενον τῆς αὐτῆς ἐπιγραφῆς ὁ Ρουμᾶνος N. Jorga, Fundatiunile Domnilor Romani in Epir, σ. 27-28. Ἐκ τῶν ἐκδόσεων αὐτῶν ἀναδημοσιεύομεν καὶ ἡμεῖς ἐνταῦθα τὸ ἀνωτέρω κείμενον.

Δημοτική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας Κέντρο

Τὸ ἀνωτέρω κείμενον τὸ φερόμενον ὡς ἐπιγραφὴ ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ Ἰωαννικίου (1728 Ὀκτωβρίου 3) συγκρινόμενον μετὰ τοῦ κειμένου τῆς προηγουμένης ταφικῆς ἐπιγραφῆς (1742 Φεβρουαρίου 7) παρουσιάζει τὴν ἐξῆς ἱστορικὴν ἀνακρίβειαν. Τὸ σημεῖον «καὶ πάντα ἀφιέρωσε.....τῇ λεγομένῃ Γκούρᾳ» (ἀσφαλῶς ἡ ἀφιέρωσις θὰ ἐγένετο πρὸ τοῦ θανάτου του, ἐπισυμβάντος κατὰ τὴν ἐπιγραφὴν 3 Ὀκτωβρίου 1728), ἔρχεται εἰς πλήρη ἀντίθεσιν μὲ τὸ ἐπίσημον Ἀφιερωτικὸν Γράμμα τοῦ Ἰωαννικίου, τὸ γραφὲν ἐν Βουκουρεστίῳ τὴν 8ην Νοεμβρίου τοῦ ἔτους 1733[59].

Ἅπαντες σχεδὸν οἱ μέχρι σήμερον ἀσχοληθέντες μὲ τὴν Μονὴν Σταυρουπόλεως Ρουμᾶνοι ἱστορικοὶ καὶ ἄλλοι εἰς τὰ ἔργα αὐτῶν ἀναφέρουν μόνον τὴν ἐπιτύμβιον πλάκα τῆς 7ης Φεβρουαρίου 1742 καὶ ἐξ αὐτῆς συνάγουν καὶ τὴν ἀναμφισβήτητον χρονολογίαν τοῦ θανάτου του[60].

Κατόπιν τῶν ἀνωτέρω θεωρεῖται βέβαιον ὅτι ὁ Ἰωαννίκιος ἀπέθανε τὴν 7ην Φεβρουαρίου 1742, ἔτος κατὰ τὸ ὁποῖον ἀνέλαβεν τὴν ἡγουμενίαν τῆς Μονῆς Σταυρουπόλεως ὁ διάδοχος τοῦ Ἰωαννικίου Παρθένιος (1742-1749).

Χαρακτηρισμὸς τοῦ Ἰωαννικίου

Πλείονας τῶν ἀνωτέρω παρατεθεισῶν πληροφοριῶν περὶ τοῦ Ἰωαννικίου, Μητροπολίτου Σταυρουπόλεως, τοῦ καὶ ἱδρυτοῦ καὶ κτήτορος τῆς ὁμωνύμου Μονῆς ἐν Βουκουρεστίῳ, δὲν κατέστη δυνατὸν νὰ ἀνεύρωμεν. Δυνάμεθα ὅμως ἀσφαλῶς καὶ ἐκ τούτων νὰ χαρακτηρίσωμεν ἐν ἀδραῖς γραμμαῖς τὴν προσωπικότητα τοῦ Ἰωαννικίου.

---

59. Ὁ Ἰωαννίκιος ἔζη ἐν Βουκουρεστίῳ κατὰ τοὺς χρόνους αὐτοὺς (1733-1742) ὡς τοῦτο ἐπιμαρτυρεῖται καὶ ἐξ ἄλλων πηγῶν π.χ. συμβόλαια ἀγορᾶς κτημάτων ἐκ μέρους τοῦ Ἰωαννικίου κατὰ τὰ ἔτη 1737 καὶ 1741 διὰ λογαριασμὸν τῆς Μονῆς Σταυρουπόλεως. Βλέπε Gh. Nedioglu, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 8-9. Ὁ Ρουμᾶνος D. Iliescu Palanca, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 25-26 γράφει ὅτι αἱ ἐργασίαι ἀνεγέρσεως καὶ ὁλοκληρώσεως τῆς Μονῆς Σταυρουπόλεως ἔλαβαν τὸ ἔτος 1733 καὶ ὅτι κατὰ τὸ ἔτος αὐτὸ ἀφιέρωσεν αὐτὴν εἰς τὴν Μονὴν Γκούρας, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ἐπιβεβαιώνεται ἐκ τοῦ χρόνου συντάξεως τῆς Διαθήκης τοῦ Ἰωαννικίου (8 Νοεμβρίου 1733).

60. Πρβλ. G. Florescu, P. Nasturel, P. Cernovodeanu, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 1059-1060, D. Iliescu-Palanca, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 26. Ch. Nedioglu, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 8. Μόνον ὁ N. Jorga, Fundatiunile Domnilor Romani in Epir, 27-28 ἀναδημοσιεύει ἐκ τοῦ Ἰ. Λαμπρίδου τὸ κείμενον τῆς ταφικῆς ἐπιγραφῆς τῆς 3 Ὀκτωβρίου 1728, χωρὶς οὐδεμίαν ἄλλην προσθήκην ἢ παρατήρησιν. Δὲν γνωρίζομεν τὴν πηγὴν ἐκ τῆς ὁποίας ὁ Ἰ. Λαμπρίδης παρέλαβε τὸ κείμενον τῆς ἀμφισβητουμένης αὐτῆς ἐπιγραφῆς καὶ τῆς ἱστορικῶς μὴ ἀνταποκρινομένης πρὸς τὰ πράγματα. Ἐνδεχομένως ἡ παρὰ τοῦ Καίσαρος Βουλιᾶ ἐκδοθεῖσα τὸ ἔτος 1862 ἱστορία τῶν ἐν Ρουμανίᾳ Μονῶν νὰ ὑπῆρξεν καὶ ἐν προκειμένῳ ἡ πηγὴ τοῦ Ἰ. Λαμπρίδου. Πρβλ. Ἰ. Λαμπρίδου, Ἱερὰ ἐν Ἠπείρῳ Σκηνώματα, σ. 32-33. Τὸν Ἰούλιον τοῦ ἔτους 1743 ἐπὶ Πατριάρχου Νεοφύτου τοῦ Στ' τοῦ ἀπὸ Καιραρείας ἐψηφίσθη τιτουλάριος ἐπίσκοπος Σταυρουπόλεως ὁ Ἄνθιμος. Βλ. Ἰωακεὶμ Φοροπούλου, Πίναξ τιτουλαρίων Ἐπισκόπων (1606-1900), Ε. Α 21 (1901), σ. 31.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κοζάνης

Ὁ Ἰωαννίκιος ὑπῆρξε ταπεινὸς καὶ ἀληθὴς χριστιανός, ὡς καὶ ἱεράρχης ὑψηλοῦ ἠθικοῦ ἀναστήματος. Ἡ δραστηριότης του, ἡ ἀναφερομένη εἰς τὴν ἀνέγερσιν ἐν Βουκουρεστίῳ Ναοῦ, κελλίων καὶ λοιπῶν κτισμάτων, ἡ προαγωγή του εἰς τὰ ἀνώτερα ἐκκλησιαστικὰ ἀξιώματα καὶ γενικῶς ἡ ἐκτίμησίς του ἐκ μέρους τῆς Ρουμανικῆς κοινωνίας, μαρτυροῦν εὐγλώττως περὶ τοῦ ἤθους καὶ τῆς ἀξιολόγου προσωπικότητος τοῦ ἀνδρός[61].

Ὁ Ἰωαννίκιος ἦτο καλλιεργημένος ἄνθρωπος διακριθεὶς διὰ τὴν ἀρτίαν κατάρτισιν καὶ τὴν ἀφοσίωσίν του εἰς τὸν μοναχικὸν βίον[62]. Ἡ ὅλη μοναχικὴ κατάρτισις καὶ προτίμησις τοῦ Ἰωαννικίου μαρτυρεῖται ἐκ τῆς Διαθήκης του, εἰς τὴν ὁποίαν προβάλλεται ἀσκητικὸς καὶ θιασώτης τοῦ μοναστικοῦ ἰδεώδους.

Ἀξιοσημείωτον γνώρισμα τοῦ χαρακτῆρος τοῦ Ἰωαννικίου ἦτο ὁ «ἔνθεος ζῆλος», ὡς αὐτὸς μαρτυρεῖται ἐκ τοῦ βίου καὶ τῆς Διαθήκης του. Ὁ περιφανὴς βίος τοῦ ἀκαμάτου αὐτοῦ πατρὸς ἐξέλαμψεν διὰ τῶν πολλῶν του μοναχικῶν ἀρετῶν. Ἡ εἰλικρινὴς εὐσέβεια, ἡ ἀκράδαντος πρὸς τὸν Θεὸν πίστις, ἡ ἀκοίμητος φιλοπονία, ὁ ζῆλος πρὸς τὰς θείας καὶ ἱερὰς παραδόσεις, ὡς καὶ ὁ φόβος Θεοῦ τὸν κατηξίωσαν, ἵνα ὑπερευδοκιμήσῃ ὡς ἐλαία κατάκαρπος ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Θεοῦ, κατὰ τὸν πόθον τὸν ὁποῖον εἶχε παιδιόθεν.

Χαρακτηριστικὸν δεῖγμα τῆς εὐσεβείας τοῦ Ἰωαννικίου, τῆς λεπτότητος τῶν αἰσθημάτων του καὶ τῆς ἀφοσιώσεώς του εἰς τὸ πνευματικὸν ἔργον τῆς Μονῆς εἶναι καὶ ἡ προαγωγή του εἰς τὸν βαθμὸν τοῦ ἐπισκόπου[63].

Ἀλλὰ καὶ ὡς πνευματικὸς πατήρ[64] διαπρέψας ὁ Ἰωαννίκιος οὐ μικρὰν παρεῖχεν ὠφέλειαν διὰ τῆς ἐξομολογήσεως. Ὅθεν καὶ ὁ κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους Ἡγεμὼν τῆς Οὐγγροβλαχίας σοφώτατος καὶ ἀείμνηστος Νικόλαος Μαυροκορδᾶτος εἶχε προσλάβει αὐτὸν ὡς πνευματικόν του ἐν τῇ Ἡγεμονικῇ αὐλῇ τῆς Βλαχίας[65].

---

61. Πρβλ. Τρ. Παπαζήση, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 259, Ἰ. Λαμπρίδου, Ἱερὰ ἐν Ἠπείρῳ Σκηνώματα, σ. 32-33, P. Nasturel, ἔνθ' σ. 60, N. Jorga, Fundatiunile..., σ. 8, D. Iliescu Palanca, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 21. Gh. Nedioglu, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 5.

62. Ὁ Ἰωαννίκιος παιδιόθεν ἠγάπησε τὸν μοναχικὸν βίον καὶ ἀφιέρωσεν ἑαυτὸν ψυχῇ τε καὶ σώματι εἰς τὴν Μονὴν Γκούρας. Διὰ νὰ δυνηθῇ δὲ νὰ βοηθήσῃ τὸ Μοναστήριον αὐτό, ἔνθα τὸ ἀγγελικὸν περιεβλήθη σχῆμα ἀνήγειρεν ἐκ βάθρων ἰδίοις ἐξόδοις ἐν τῇ πόλει τοῦ Βουκουρεστίου τὴν Μονὴν Σταυρουπόλεως.

63. Ὁ D. Iliescu Palanca, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 21 γράφει ὅτι ὁ Ἰωαννίκιος ἐκρίθη ὁ ἱκανώτερος ἐκ τῶν ἱερομονάχων τῆς Μητροπόλεως Οὐγγροβλαχίας, δι' αὐτὸ συγκατετέθησαν τόσον ὁ Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Ἱερεμίας Γ', ὅσον καὶ ὁ Ἡγεμὼν Ν.Μαυροκορδᾶτος διὰ τὴν προαγωγήν του εἰς τὸν βαθμὸν τοῦ ἐπισκόπου.

64. Ὁ Ρουμᾶνος ἱστορικὸς JONESCU G. J. GION, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 222 γράφει ὅτι ἡ Μονὴ Σταυρουπόλεως κατὰ τὸν 18ον αἰῶνα εἶχε καὶ σχολεῖον εἰς τὸ ὁποῖον ἡ διδασκαλία ἐγίνετο εἰς τὴν ἑλληνικήν.

65. Βλέπε Ἰ. Λαμπρίδου, Ἱερὰ ἐν Ἠπείρῳ Σκηνώματα, σ. 32 σημείωσις 1. Πρβλ. Στ. Γκατσοπούλου, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 32. Φ. Οἰκονόμου, Ἡ ἐν Ἠπείρῳ Ἐκκλησία Δρυϊνουπό-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόντος

Ἐντεῦθεν ἐξηγεῖται ἡ ἀκτινοβολία τῆς προσωπικότητος τοῦ Ἰωαννικίου, διὰ τῆς ὁποίας εἵλκυε περὶ ἑαυτὸν πολλοὺς φίλους τῆς μοναχικῆς ζωῆς[66].

Ἐν κατακλεῖδι τοῦ μικροῦ αὐτοῦ σχεδιάσματος περὶ τῆς μεγάλης προσωπικότητος τοῦ Ἰωαννικίου θὰ πρέπῃ νὰ τονίσωμεν καὶ τὸ γεγονός ὅτι καὶ σήμερον ἡ Ρουμανικὴ Κοινωνία μεταξὺ τῶν πολλῶν ἱερωμένων τῶν ἐλθόντων εἰς τὰς Ρουμανικὰς Ἡγεμονίας ἐξακολουθεῖ νὰ ἐνθυμεῖται τὸ ὄνομα τοῦ Ἰωαννικίου Σταυρουπόλεως μετὰ βαθέος σεβασμοῦ καὶ πολλῆς ἐκτιμήσεως[67].

2. *Οἱ διάδοχοι τοῦ Ἰωαννικίου*

I. **Παρθένιος**. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἰωαννικίου τὸν Φεβρουάριον τοῦ ἔτους 1742 ἡ ἡγουμενία τῆς Μονῆς Σταυρουπόλεως ἀνετέθη εἰς τὸν Ἀρχιμανδρίτην Παρθένιον[68]. Ὁ ἡγούμενος αὐτὸς δυστυχῶς δὲν ἐβάδισεν εἰς τὰ ἴχνη τοῦ προκατόχου του καὶ δὲν ἀνταπεκρίθη εἰς τὰς προσδοκίας του. Ἐπὶ τῆς ἐποχῆς του ἡ Μονὴ Σταυρουπόλεως δὲν συνεχίζει τὴν ἐπὶ τοῦ Ἰωαννικίου λαμπρὰν πρόοδον αὐτῆς, λόγῳ τῆς κακῆς διοικήσεως καὶ διαχειρίσεως τῆς περιουσίας[69]. Ἐγένοντο τότε πωλήσεις διαφόρων κτημάτων καὶ συνήφθησαν διάφορα δάνεια μὲ δυσμενεῖς διὰ τὴν Μονὴν ὅρους.

Διὰ τὴν ἀσύνετον καὶ κακὴν διοίκησίν του ὁ Παρθένιος ἐπαύθη ἐκ τῆς ἡγουμενίας τῆς Μονῆς Σταυρουπόλεως εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ ἔτους 1749[70].

II. **Ματθαῖος Ἱεραπόλεως**. Μετὰ τὴν ἀπομάκρυνσιν τοῦ ἱερομονάχου Παρθενίου ἐκ τῆς ἡγουμενίας τῆς Μονῆς Σταυρουπόλεως διωρίσθη ἡγού-

---

λεως...., σ. 67, D. Iliescu Palanca, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 18-19 καὶ Ἰ. Ντούρα, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 202-203.

66. Ὁ Ἰωαννίκιος ἔλαβεν ἀπὸ τοὺς Ἡγεμόνας, βογιάρους, ἀξιωματούχους καὶ πολλοὺς πιστοὺς ποικίλας δωρεὰς εἰς ἀγροκτήματα καὶ λοιπὰ εὐεργετήματα. Βλ. D. Caselli, ἔνθ' ἀνωτ., No 184/1935. Πρβλ. P. Nasturel, ἔνθ' ἐνωτ., σ. 54-55.

67. Βλ. GH. Nedioglu, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 2, D. Iliescu Palanca, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 15, N. Jorga, Fundatiunile..., σ. 8, R. Teodorescu, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 12 καὶ Δημ. Γραμματοπούλου, Περὶ τῶν μεταβυζαντινῶν πριγκιπάτων, σ. 599, ἔνθα μεταξὺ ἄλλων γράφει: «Ὅταν γραφῇ ἡ πλήρης καὶ ἀκριβὴς ἱστορία τῆς παρουσίας καὶ δράσεως τῶν Ἑλλήνων ἱερωμένων εἰς τὸν θρησκευτικὸν λαὸν τῆς Μολδοβλαχίας, τότε μόνον θὰ ἐκτιμηθῇ ἡ συμβολὴ των εἰς τὴν διαμόρφωσιν τοῦ χαρακτῆρος καὶ τοῦ ἤθους τοῦ Ρουμανικοῦ λαοῦ».

68. Βλ. R. Teodorescu, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 13, P. Nasturel, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 68, D. Iliescu Palanca, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 27 καὶ Gh. Nedioglu, ἐνθ' ἀνωτ., σ. 10.

69. Ὁ Ρουμᾶνος P. Nasturel, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 68 γράφει ὅτι ὁ δεύτερος αὐτὸς ἡγούμενος ἦτο «λαίμαργος διὰ χρήματα». Πρβλ. καὶ D. Jliescu Palanca, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 26 καὶ Gh. Nedioglu, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 10.

70. Κατὰ τὸν P. Nasturel ὁ Παρθένιος δὲν ἐγκατέλειψεν ἀμέσως τὴν Μονὴν Σταυρουπόλεως, ἀλλ' ἐξηκολούθησε νὰ παραμένῃ καὶ νὰ ἐπεμβαίνῃ εἰς τὰ πράγματα τῆς Μονῆς μέχρι τῆς 7ης Μαρτίου 1749. Βλ. P. Nasturel, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 68.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

μενος αὐτῆς ὁ Ματθαῖος Ἱεραπόλεως[71], ὁ ὁποῖος ἦτο ἡγούμενος τῆς Μονῆς GHIORMA BANUL[72]. Ἐπὶ τῆς ἐποχῆς του ἡ Μονὴ Σταυρουπόλεως ἐδέχθη πολλὰς δωρεὰς εἰς γαιοκτήματα ἐκ μέρους πλουσίων οἰκογενειῶν καὶ ἀρχόντων[73].

Γενικῶς δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ὅτι ἡ χρηστὴ διοίκησις καὶ τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ ἡγουμένου Ματθαίου πρὸς βελτίωσιν, αὔξησιν καὶ συμπλήρωσιν τῶν τῆς Μονῆς πραγμάτων συνετέλεσαν εἰς τὴν ἐκ νέου ἀκμὴν αὐτῆς[74]. Ὁ τρίτος αὐτὸς κατὰ σειρὰν ἡγούμενος παρέμεινεν εἰς τὴν ἡγουμενίαν τῆς Μονῆς Σταυρουπόλεως μέχρι τοῦ ἔτους 1763[75].

III. **Κύριλλος**. Τέταρτος κατὰ σειρὰν γνωστὸς ἡγούμενος τῆς Μονῆς Σταυρουπόλεως διετέλεσεν ὁ ἱερομόναχος Κύριλλος[76], ὁ ὁποῖος ἀνέλαβε τὴν ἡγουμενίαν αὐτῆς τὸ ἔτος 1781 καὶ παρέμεινεν ἐν αὐτῇ ἐπὶ πενταετίαν, ἤτοι μέχρι τοῦ ἔτους 1785[77]. Ἐπὶ τῆς ἐποχῆς του ἡ Μονὴ δὲν λαμβάνει πλέον σπουδαίας δωρεὰς καὶ ἀφιερώσεις, ἐκτὸς χρηματικῶν τινων ἐπιχορηγήσεων (ἐλεημοσυνῶν) ἐκ μέρους τῶν ἡγεμονικῶν ταμείων. Γενικῶς αἱ ὑπάρχουσαι πλη-

---

71. Πρβλ. P. Nasturel, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 68. D. Jliescu Palanca, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 26 καὶ Gh. Nedioglu, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 10. Τὸ ὑπόμνημα ἐκλογῆς ἢ ἐπιβεβαιώσεως τοῦ Ἱεραπόλεως Ματθαίου δὲν σῴζεται εἰς τὸ Ἀρχειοφυλάκιον τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Εἰς τὸν ὑπὸ τοῦ Ἀρχειοφύλακος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου Ἰωακεὶμ Φοροπούλου δημοσιευθέντα ἐν «Ἐκκλησιαστικῇ Ἀληθείᾳ» ΚΑ (1901), σ. 31 καὶ ἑξῆς πίνακα τιτουλαρίων ἐπισκόπων ψηφισθέντων ἐν τῷ κλίματι τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου κατὰ τοὺς τρεῖς τελευταίους αἰῶνας (1606-1900) ἀναγράφεται ὅτι: Ἐπὶ Κυρίλλου Ε' Καρακάλου ἐξελέγησαν:

τῷ 1750 ὁ Ἱεραπόλεως.....
Ἐπὶ Σαμουὴλ ἐξελέγησαν
τῷ 1774 8/βρίῳ ὁ Ἱεραπόλεως Ἰάκωβος
Ἐπὶ Προκοπίου ἐξελέγησαν:
τῷ 1786 Αὐγούστου, ὁ Ἱεραπόλεως Γρηγόριος
βοηθὸς τοῦ Μολδαβίας Λέοντος.

Συνεπῶς ὁ Ματθαῖος Ἱεραπόλεως ἐξελέγη τὸ ἔτος 1750 καὶ ἀπέθανε τὸ ἔτος 1773-74.

72. Ἡ Μονὴ αὕτη ἦτο ἀφιερωμένη εἰς τὴν Ἀρχιεπισκοπὴν Πωγωνιανῆς. Ἐν αὐτῇ ὑπηρέτησεν τὸ πρῶτον καὶ ὁ ἱδρυτὴς καὶ κτήτωρ τῆς Μονῆς Σταυρουπόλεως Ἰωαννίκιος. Ὁ P. Nasturel, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 68 γράφει ὅτι ὁ διορισμὸς τοῦ Ματθαίου Ἱεραπόλεως ὡς ἡγουμένου τῆς Μονῆς Σταυρουπόλεως ἐγένετο διὰ πράξεως τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Πωγωνιανῆς.

73. Ὁ P. Nasturel εἰς τὸ ἔργον αὐτοῦ ἔνθ' ἀνωτ., σ. 68-72 ἀπαριθμεῖ τὰς δωρεὰς αὐτὰς καὶ παρέχει λεπτομερείας περὶ τῆς τοποθεσίας καὶ τῆς ἐκτάσεως τῶν γαιοκτημάτων, ὡς καὶ τῶν ὀνομάτων τῶν δωρητῶν. Ὁ Gh. Nedioglu, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 10 γράφει ὅτι ὁ ἡγούμενος Ματθαῖος Ἱεραπόλεως ἀπέκτησεν ὑπὲρ τῆς Μονῆς Σταυρουπόλεως εὐεργετήματα ἀπὸ τὸν ἡγεμόνα SCARLAT GRIGORE GHICA.

74. Πρβλ. D. Jliescu Palanca, ἐνθ' ἀνωτ., σ. 26 καὶ P. Nasturel, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 72.

75. Βλέπε P. Nasturel, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 68.

76. Βλέπε Gh. Nedioglu, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 10, D. Jiescu Palanca, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 26 καὶ P. Nasturel, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 73.

77. Βλέπε P. Nasturel, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 73.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κοζάνης

ροφορίαι περὶ τοῦ ἡγουμένου αὐτοῦ εἶναι ἐλάχισται, τὸ δὲ ὄνομά του σπανίως συναντᾶται εἰς τὰ δημόσια ἔγγραφα τῆς ἐποχῆς ἐκείνης[78].

IV. **Τιμόθεος Ἀρχιερεύς**. Ὁ Ἀρχιερεὺς Τιμόθεος ἀνῆλθεν εἰς τὴν ἡγουμενίαν τῆς Μονῆς Σταυρουπόλεως τὸ ἔτος 1786 καὶ παρέμεινεν ἐν αὐτῇ ἐπὶ τριάκοντα ἑπτὰ συναπτὰ ἔτη, ἤτοι μέχρι τοῦ ἔτους 1823[79]. Ἡ μακρὰ ἡγουμενία του δὲν ἐπέφερεν εἰς τὴν Μονὴν τὴν εὔκλειαν καὶ τὴν πρόοδον. Οἱ ἐπὶ τῆς ἐποχῆς του λαβόντες χώραν ἐν Βλαχίᾳ καταστρεπτικοὶ σεσμοὶ (1790-1802), ὡς καὶ ἡ ἐπιβάρυνσις τῆς Μονῆς Σταυρουπόλεως μὲ διάφορα χρέη[80] δὲν ἐπέτρεψαν τὴν ἰδιαιτέραν ἄνθησιν καὶ εὐδοκίμησιν αὐτῆς[81]. Τέλος δέον νὰ ἀναφέρωμεν ὅτι ὁ Τιμόθεος ἐπαύθη τῆς ἡγουμενίας, λόγῳ χρηματικῶν καταχρήσεων ἐν τῇ διαχειρίσει τοῦ ταμείου τῆς Μονῆς[82].

V. **Παχώμιος**. Ὁ ἱερομόναχος Παχώμιος ἀνέλαβε τὴν ἡγουμενίαν τῆς Μονῆς Σταυρουπόλεως τὸ ἔτος 1824 καὶ παρέμεινεν ἐν αὐτῇ ἐπὶ τετραετίαν, ἤτοι μέχρι τῶν ἀρχῶν τοῦ ἔτους 1828[83]. Ἐπὶ τῆς ἐποχῆς του ἡ κατάστασις τῆς Μονῆς ἐπεδεινώθη, διὸ καὶ συνῆψεν μεταξὺ ἄλλων καὶ δάνειον 700 ταλήρων, διὰ νὰ καλύψῃ τὸ ἔμβασμα πρὸς τὴν Μονὴν Γκούρας, εἰς ἐκτέλεσιν σχετικῆς ἐντολῆς τοῦ Πατριαρχείου[84].

VI. **Τιμόθεος ὁ Ἀρχιμανδρίτης**. Ὁ Τιμόθεος εἶναι ὁ ἕβδομος κατὰ σειρὰν ἡγούμενος τῆς Μονῆς Σταυρουπόλεως μετὰ τὸν Ἰωαννίκιον, διορισθεὶς κατὰ τὸν P. Nasturel μετὰ τὴν συγκατάθεσιν τοῦ τότε Μητροπολίτου τῆς Οὐγγροβλαχίας Γρηγορίου[85]. Ὁ ἡγούμενος Τιμόθεος ἀνέλαβε τὴν διοίκησιν τῆς Μονῆς τὸ ἔτος 1828. Δυστυχῶς οὔτε ἐπὶ τῆς ἡγουμενίας τοῦ Ἀρχιμανδρίτου Τιμοθέου βελτιοῦνται αἱ ἐν Βουκουρεστίῳ κτητορίαι τοῦ Ἰωαννικίου[86], διότι μετὰ τετραετῆ περίπου διοίκησιν τῆς Μονῆς[87] ἀπέθανε τὸν Ἀπρίλιον ἢ

78. Τὴν πληροφορίαν αὐτὴν ἀναφέρει ὁ P. Nasturel, ὁ ὁποῖος ἠρεύνησε τὰ σχετικὰ ἔγγραφα ἐν τοῖς ἀρχείοις τοῦ Ρουμανικοῦ Κράτους. Βλ. P. Nasturel, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 73.

79. Πρβλ. R. Teodorescu, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 13 καὶ Gh. Nedioglu, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 10.

80. Πρβλ. R. Teodorescu, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 13. Ἀπὸ ἕνα ἔγγραφον τῆς 1ης Φεβρουαρίου 1794 πληροφορούμεθα ὅτι ἡ Μονὴ Σταυρουπόλεως ἐν Βουκουρεστίῳ διεκδικοῦσεν ἕνα κτῆμα τοῦ Ρήγα, γνωστὸν μὲ τὸ ὄνομα «Καλαρέστι» ἐν τῷ Νομῷ Βλάσκας. Βλέπε ἄρθρον τῆς Κας Μαρίας Μαρινέσκου - Χυμοῦ, Δρος τ. Καθηγητρίας τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Βουκουρεστίου μὲ τίτλον «Ἕνα βιβλίον γιὰ τὸν Ρήγα στὴ Ρουμανία» ἐν ἐφημερίδι «Ἀκρόπολις» τῆς 6ης Νοεμβρίου 1980, ἀριθ. Φύλλου 16.264.

81. Πρβλ. Gh. Nedioglu, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 10.

82. Βλέπε Gh. Nedioglu, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 10.

83. Βλέπε P. Nasturel, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 74 καὶ Gh. Nedioglu, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 10.

84. Πρβλ. Gh. Nedioglu, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 10.

85. Βλέπε P. Nasturel, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 78. Ὁ Μητροπολίτης Γρηγόριος ἀνῆλθεν εἰς τὸν θρόνον τῆς Οὐγγροβλαχίας τὸ ἔτος 1823 καὶ παρέμεινεν ἐν αὐτῷ μέχρι τὸ ἔτος 1834.

86. Πρβλ. Gh. Nedioglu, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 10 καὶ D. Jliescu Palanca, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 27.

87. Ἐκ Πατριαρχικοῦ ἐγγράφου τῆς 4ης Αὐγούστου 1830 πρὸς τοὺς ὁσιωτάτους Ἡ-

Δημοσία Κεντρική Βιβλιοθήκη Κονίτσας

Μάϊον τοῦ ἔτους 1832[88]. Μικρὸν ὅμως πρὸ τοῦ θανάτου του ὁ 'Αρχιμανδρίτης Τιμόθεος διώρισεν ὡς διάδοχόν του εἰς τὴν ἡγουμενίαν τῆς Μονῆς τὸν ἐν Βουκουρεστίῳ διάκονον Ἄνθιμον[89].

VII. **Ἄνθιμος.** Ὁ διάκονος Ἄνθιμος διωρίσθη ὑπὸ τοῦ προκατόχου του ἡγουμένου Τιμοθέου ὡς διάδοχός του εἰς τὴν Μονὴν Σταυρουπόλεως τὸ ἔτος 1832[90]. Διὰ τὴν ἐπίσημον ὅμως ἀποκατάστασίν του ἀπῃτεῖτο ἡ ἔγκρισις τοῦ κυριαρχικοῦ Μοναστηρίου τῆς Γκούρας καὶ ἡ ἐπικύρωσις τοῦ διορισμοῦ του ὑπὸ τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ 'Εκκλησίας[91]. 'Επειδὴ ὅμως τὸ Πατριαρχεῖον διὰ Συνοδικῆς Πράξεως αὐτοῦ μετέτρεψε τὸν 'Ιούνιον τοῦ ἔτους 1832 τὸ κυριαρχικὸν Μοναστήριον τῶν Ταξιαρχῶν Γκούρας εἰς ἐνοριακόν[92], ἔγραψε πρὸς τὸν κανονικὸν πλέον κυριάρχην Μητροπολίτην Κορυτσᾶς καὶ Πωγωνιανῆς Βησσαρίωνα, ὅπως διορίσῃ ἡ ἱερότης του τὸν ἐν Βουκουρεστίῳ ἐγκριθέντα ὡς πρόσφορον καὶ ὑπὸ τοῦ ἀποθανόντος Τιμοθέου διορισθέντα Ἄνθιμον, ἵνα ἀναλάβῃ τὴν ἡγουμενίαν τῆς Σταυρουπόλεως[93]. Τὸ Πατριαρχεῖον συνέστησεν εἰς τὸν ρηθέντα Μητροπολίτην, νὰ προτιμήσῃ εἰς τὸν διορισμὸν τὸν προαναφερθέντα διάκονον Ἄνθιμον, ὄχι μόνον, διότι αὐτὸς ἐθεωρεῖτο ἐκεῖθεν ὡς κατάλληλος ἀλλὰ κυρίως διὰ νὰ μὴ προκύψουν δυσκολίαι καὶ ἐμπόδια ἐκ τῆς μὴ ἀποκαταστάσεώς του. Διότι τὴν ἐποχὴν αὐτὴν ἀπεστέλλοντο παρὰ τοῦ Πατριαρχείου εἰς Βλαχίαν καὶ τὰ Συνοδικὰ Γράμματα, διὰ τῶν ὁποίων ἀνεγνωρίζετο ὁ Μητροπολίτης Κορυτσᾶς καὶ Πωγωνιανῆς Βησσαρίων κυριάρχης τῶν ἐν Βλαχίᾳ Μοναστηρίων Βάλιας καὶ Σταυρουπόλεως[94].

γουμένους τῶν ἐν Βλαχίᾳ κειμένων ἱερῶν 'Ρουμελικῶν Μοναστηρίων πληροφορούμεθα ὅτι ἀφ' ὅτου ἀνέλαβον τὰ ἱερὰ αὐτὰ Μοναστήρια οὐδὲν ἀπέστειλαν πρὸς τὰ κυριαρχικὰ αὐτῶν μέρη, μόνον δὲ ὁ Σταυρουπόλεως κύρ Τιμόθεος καὶ ὁ παπᾶ Νικόλαος Μισλάνη ἐφάνησαν πρόθυμοι εἰς τὴν ἀποστολὴν τῶν κυριαρχικῶν δικαίων, τοὺς ὁποίους καὶ ἐπῄνεσεν εὐλόγως τὸ Πατριαρχεῖον.

88. Ἐκ Πατριαρχικοῦ ἐγγράφου τοῦ 'Ιουνίου 1832, σ. 192, πρὸς τὸν ἱερώτατον Μητροπολίτην Κορυτζᾶς καὶ Πωγωνιανῆς κυρ Βησσαρίωνα μανθάνομεν ὅτι «...πρὸ μικροῦ ὁ ἡγούμενος Σταυρουπόλεως Τιμόθεος ἐξεδήμησε, τὰ δὲ πράγματά του καὶ ἡ περιουσία εἶναι ἐνσφράγιστα. Καὶ ἐπειδὴ ἡ ἐκεῖ Μητρόπολις φρονεῖ τὸ κυριαρχικὸν Μοναστήριον τῆς Γκούρας ὡς σταυροπήγιον, περιμένει τὰ τοῦ νέου ἡγουμένου διὰ νὰ ἀνοιχθῇ». Συνεπῶς μέχρι τοῦ ἔτους 1832 ἡ Μητρόπολις Οὐγγροβλαχίας ἐγνώριζε τὸ Μοναστήριον τῆς Γκούρας «ὡς σταυροπήγιον» καὶ οὐχὶ «ὡς ἐνοριακόν». Εἶναι καὶ αὐτὸ μία μαρτυρία τῆς ἀρχαιόθεν σταυροπηγιακῆς του καταστάσεως καὶ ἀξίας.

89. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον 'Ιουνίου 1832, σελ. 192-193, πρὸς τὸν Μητροπολίτην Κορυτζᾶς καὶ Πωγωνιανῆς κυρ Βησσαρίωνα.

90. Πρβλ. Gh. Nedioglu, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 10.

91. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον 'Ιουνίου 1832, σ. 192, πρὸς τὸν Μητροπολίτην Κορυτζᾶς καὶ Πωγωνιανῆς κυρ-Βησσαρίωνα.

92. Βλ. Πατριαρχικὸν Σιγίλλιον 'Ιουνίου 1832.

93. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 192.

94. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον 'Ιουνίου 1832, σ. 193, πρὸς τὸν Μητροπολίτην Κορυτζᾶς καὶ Πωγωνιανῆς κυρ Βησσαρίωνα.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κοντοβάς

Ὁ Ἄνθιμος κατὰ τὰς ἐκ Βουκουρεστίου πρὸς τὸ Πατριαρχεῖον πληροφορίας ἦτο «κόσμιος τοῖς ἤθεσι, γνώστης δὲ καὶ εἰδήμων τῶν ἐκεῖ μερῶν»[95]. Ἀλλὰ καὶ αὐτὸς δὲν ἠδυνήθη νὰ προσφέρῃ οὐσιαστικὰς ὑπηρεσίας εἰς τὴν Μονήν, διότι παρέμεινεν ἐπὶ μικρὸν χρόνον εἰς τὴν ἡγουμενίαν αὐτῆς[96]. Δὲν γνωρίζομεν τὸν ἀκριβῆ χρόνον τῆς ἀπομακρύνσεώς του ἐκ τῆς ἡγουμενίας τῆς Μονῆς Σταυρουπόλεως[97], ὁ διάδοχός του ὅμως Λεόντιος, ἂν καὶ διωρίσθη κανονικὸς ἡγούμενος τὸν Μάϊον τοῦ ἔτους 1837[98], διοικοῦσεν αὐτὴν ἄνευ διορισμοῦ ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ ἔτους 1834, ὑπὸ τὴν ἰδιότητα πιθανῶς τοῦ προσωρινοῦ ἐπιστάτου καὶ κηδεμόνος αὐτῆς[99].

VIII. **Λεόντιος**. Ἐκ Πατριαρχικοῦ Γράμματος τῆς 14ης Νοεμβρίου 1837 πρὸς τὸν ἡγούμενον τῆς Μονῆς Γκούρας Παΐσιον πληροφορούμεθα ὅτι ὁ Ἀρχιμανδρίτης Λεόντιος διακυβερνοῦσε καλῶς τὸ ἐν Βουκουρεστίῳ Μετόχιον Σταυρουπόλεως ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ ἔτους 1834[100]. Κατὰ τὸ χρονικὸν αὐτὸ διάστημα ἐπέδειξεν ἀρίστην διαγωγὴν καὶ ηὐχαρίστησε κατὰ πάντα τὰς ἐκεῖ ἐκκλησιαστικὰς καὶ πολιτικὰς Ἀρχάς, ὡς καὶ τὴν κυριάρχου Μονὴν τῶν Ταξιαρχῶν Γκούρας[101]. Τὸ Πατριαρχεῖον διὰ τὸν ἔνθεον ζῆλον καὶ τὴν ἀφοσίωσιν τοῦ Λεοντίου πρὸς τὸ Μετόχιον Σταυρουπόλεως, ἀνέδειξεν αὐτὸν κανονικὸν ἡγούμενον τοῦ Μετοχίου τὸν Μάϊον τοῦ ἔτους 1837[102].

Μετὰ παρέλευσιν ὅμως τριῶν ἢ τεσσάρων μηνῶν ὁ ἡγούμενος Λεόντιος ἐγένετο ἔκπτωτος ἐκ τῆς ἡγουμενικῆς αὐτῆς θέσεως δι' ἀποφάσεως τοῦ κυριαρ-

---

95. Βλ. Πατριαρχικῶν ἐγγράφων, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 192.

96. Πρβλ. καὶ Gh. Nedioglu, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 10.

97. Ὁ Ρουμᾶνος καθηγητὴς Gh. Nedioglu, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 10 γράφει ὅτι ὁ Ἄνθιμος διετέλεσεν ἡγούμενος τῆς Μονῆς Σταυρουπόλεως 1832-1838. Τὸ ἔτος ὅμως 1838 ἐλέγχεται ὡς ἀβάσιμον, διότι ἤδη ἀπὸ τοῦ Μαΐου 1837 εἶχε διορισθῇ ἡγούμενος τῆς Μονῆς ὁ Λεόντιος. Πρβλ. καὶ P. Nasturel, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 79.

98. Βλ. Πατριαρχικῶν ἐγγράφων τῆς 14ης Νοεμβρίου 1837, σ. 291, πρὸς τὸν Ἡγούμενον τῆς Μονῆς Γκούρας κυρ Παΐσιον.

99. Βλ. Πατριαρχικῶν ἐγγράφων, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 291. Ἐκ τῶν ἀνωτέρω συνάγεται ὅτι ὁ Ἄνθιμος ἐθεωρεῖτο ἡγούμενος τῆς Μονῆς Σταυρουπόλεως μέχρι τοῦ ἔτους 1837, ἂν καὶ τὰ καθήκοντα αὐτοῦ ἤσκει ἀπὸ τοῦ ἔτους 1834 ὁ διάδοχός του Λεόντιος.

100. Βλ. Πατριαρχικῶν Γράμμα τῆς 14ης Νοεμβρίου 1837, σ. 291, πρὸς τὸν Ἡγούμενον τῆς Γκούρας κυρ Παΐσιον.

101. Βλ. Πατριαρχικῶν Γράμμα, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 291. Τὸ Γράμμα τοῦτο ἐπαγόμενον ὅτι «...οὗτος ἀξιωθεὶς διὰ ταῦτα νὰ συγκαταταχθῇ μεταξὺ τῶν μελῶν τοῦ ἱεροῦ αὐτοῦ κυριαρχικοῦ Μοναστηρίου, βαλὼν ἐν αὐτῷ τὴν μετάνοιάν του» συνάγομεν ὅτι ὁ Λεόντιος δὲν ἦτο ἐξ ἀρχῆς μοναχὸς τῆς Μονῆς Γκούρας.

102. Τὰ ἐπίσημα συμφωνητικὰ καὶ ἀποκαταστατικὰ Γράμματα ὑπεγράφησαν εὐχαρίστως ὑπὸ τῆς ὁσιότητός του καὶ τῶν ἐπιτρόπων τοῦ ἱεροῦ Μοναστηρίου, τὸν Μάϊον τοῦ ἔτους 1837. Ὁ Ρουμᾶνος P. Nasturel ἔνθ' ἀνωτ., σ. 79 γράφει ὅτι εἶναι ἄγνωστον πότε ὁ Λεόντιος ἐκωλύθησε τοῦ Τιμοθέου καὶ ὅτι τὰ ἔγγραφα τὸν παρουσιάζουν ἡγούμενον τὴν 1ην Ἰανουαρίου 1837.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κοντοσας

χικοῦ Μοναστηρίου τῆς Γκούρας[103]. Ὁ ἴδιος ἐπειδὴ ἐθεώρησε τὴν ἔξωσίν του ἄδικον καὶ παράλογον, ἀνεφέρθη εἰς τὸ Πατριαρχεῖον «δι' ὑπεροχικοῦ προσώπου ὑπερασπιζομένου φιλοδικαίως τὴν ὁσιότητά του»[104].

Τὸ Πατριαρχεῖον διὰ τὰς συνεχεῖς ἐνοχλήσεις τοῦ Ἀρχιμανδρίτου Λεοντίου, ὡς δῆθεν ἀδικηθέντος καὶ ζημιωθέντος τὰ μέγιστα ἐκ τῆς ἐξώσεως καὶ διὰ τὴν ἐπίμονον ἀξίωσιν «τοῦ διαληφθέντος ὑπεροχικοῦ προσώπου» ἠθέλησε νὰ πληροφορηθῇ παρὰ τοῦ ἡγουμένου τῆς Μονῆς Γκούρας Παϊσίου τὴν ἀλήθειαν τῶν λόγων, διὰ τοὺς ὁποίους ἡ ὁσιότης του προήχθη εἰς μίαν τόσον ταχεῖαν ἀνατροπὴν ἐγγράφων συμφωνιῶν ἀρτίως συνομολογηθεισῶν[105]. Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἐκ προνοίας ἐκκλησιαστικῆς κινούμενον ἤθελε διὰ τῶν ζητουμένων ἀληθῶν πληροφοριῶν «νὰ ἐπιφέρῃ τὴν ἀνάλογον ἐκκλησιαστικὴν ψῆφον, τῆς ἐπικυρώσεως δηλαδὴ τῶν καλῶς καὶ εὐλόγως ἀποφασισθέντων ἢ τῆς ἐπανορθώσεως τῶν ἐκτόπως τολμηθέντων»[106].

Μετὰ τὴν μόνιμον ἀποκατάστασιν τοῦ Ἀρχιμανδρίτου Λεοντίου εἰς τὴν θέσιν τοῦ ἡγουμένου τῆς Μονῆς Σταυρουπόλεως, τὴν ὁποίαν κατεῖχε προσωρινῶς καὶ πρότερον, ἐγένετο ὁ μεγάλος σεισμὸς τοῦ ἔτους 1838. Ὁ σεισμὸς ἐκεῖνος ἐδημιούργησε σοβαρὰ προβλήματα εἰς τὴν Μονὴν[107]. Ὁ Λεόντιος ἐπὶ δύο συνεχῆ ἔτη δὲν ἔλαβεν οὐσιαστικὰ μέτρα διὰ τὴν βελτίωσιν τῆς Μονῆς. Μόλις τὸ ἔτος 1841 προέβη εἰς τὴν κατεδάφισιν τοῦ ἐπικινδύνου νὰ καταρρεύσῃ τρούλλου τοῦ Καθολικοῦ αὐτῆς[108].

---

103. Βλ. Πατριαρχικὸν Γράμμα τῆς 14 Νοεμβρίου 1837, σ. 291, πρὸς τὸν Ἡγούμενον τῆς Γκούρας κυρ Παΐσιον. Ἐν τῷ Γράμματι αὐτῷ δὲν ἀναφέρονται οἱ λόγοι τῆς ἐξώσεως τοῦ Λεοντίου. Ὁ P. Nasturel, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 79 γράφει ὅτι διὰ πράξεως τοῦ ἡγεμόνος Ἀλεξάνδρου Γκίκα ὁ Λεόντιος ἀπεμακρύνθη ἀπὸ τὴν ἡγουμενίαν τῆς Σταυρουπόλεως, ἀλλὰ ἐπανῆλθεν εἰς τὴν θέσιν τοῦ προσωρινῶς διορισθέντος Ρουμάνου Παπαγεώργη.

104. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 14ης Νοεμβρίου 1837, σ. 291, πρὸς τὸν Ἡγούμενον τῆς Γκούρας κυρ Παΐσιον. Δυστυχῶς δὲν ἀναφέρεται ἐν τῷ ἐγγράφῳ αὐτῷ τὸ ὄνομα τοῦ ὑπεροχικοῦ αὐτοῦ προσώπου, οὔτε ἡ ἰδιότης τὴν ὁποίαν ἔφερεν εἴτε ἐν Βλαχίᾳ εἴτε ἐν Κωνσταντινουπόλει.

105. Ἄξιον σημειώσεως ἐνταῦθα ὅτι εἰς τὸ ἀνωτέρω Πατριαρχικὸν Γράμμα ἐζητεῖτο νὰ φανερωθῇ ὑπὸ τοῦ ἡγουμένου τῆς Γκούρας Παϊσίου ἂν ὁ ἴδιος μετὰ τῶν μοναστηριακῶν πατέρων ἐνήργησεν οὕτως ἢ ὁ εἰς Βουκουρέστιον διατρίβων Ἅγιος Βελλᾶς καὶ Πωγωνιανῆς ἦτο ὁ ὑποκινίσας αὐτά. Ἐν τῷ Γράμματι αὐτῷ δὲν ἀναφέρεται τὸ ὄνομα τοῦ Βελλᾶς καὶ Πωγωνιανῆς. Ἀσφαλῶς ὅμως πρόκειται περὶ τοῦ Ἰωσὴφ τοῦ Ναξίου, ὁ ὁποῖος διετέλεσεν Μητροπολίτης Βελλᾶς καὶ Πωγωνιανῆς ἀπὸ τῆς ἑνώσεως τῆς ἐπισκοπῆς Βελλᾶς μετὰ τῆς ἀρχιεπισκοπῆς Πωγωνιανῆς τὸ ἔτος 1834 μέχρι τὸ 1840. Πρβλ. καὶ Φ. Οἰκονόμου, Ἡ ἐν Ἠπείρῳ Ἐκκλησία Δρυϊνουπόλεως, σ. 32.

106. Συνεπῶς ἡ κυρίαρχος Μονὴ τῶν Ταξιαρχῶν Γκούρας τὴν ἐποχὴν αὐτὴν ἦτο Σταυροπηγιακή. Βλέπε καὶ τίτλον τοῦ Πατριαρχικοῦ ἐγγράφου τῆς 14 Νοεμβρίου 1837, σ. 291, πρὸς τὸν Ἡγούμενον τῆς Σταυροπηγιακῆς Μονῆς Γκούρας κυρ Παΐσιον.

107. Βλ. Gh. Nedioglu, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 10. Πρβλ. καὶ D. Jliescu Palanca, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 27.

108. Βλ. Gh. Nedioglu, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 11.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Ἡ ἐν γένει πολιτεία τοῦ Ἀρχιμανδρίτου Λεοντίου εἰς τὴν ἡγουμενίαν τῆς Μονῆς Σταυρουπόλεως ὑπῆρξε πολυκύμαντος. Τὸ ἔτος 1847 τὸ Πατριαρχεῖον λαβὸν ὑπ' ὄψιν διαφόρους κατ' αὐτοῦ ἀναφορὰς ἦτο ἕτοιμον νὰ ἐνεργήσῃ ἐναντίον του «κινήματα ἐκκλησιαστικῆς ἀγανακτήσεως καὶ παιδείας»[109], τὰ ὁποῖα ὅμως τελικῶς ἀπεφεύχθησαν διὰ τὰς ἀρχιερατικὰς διαβεβαιώσεις καὶ τὰς ἀγαθὰς πληροφορίας, τὰς ὁποίας παρέσχεν εἰς τὴν Σύνοδον περὶ τοῦ Ἀρχιμανδρίτου Λεοντίου ὁ Μητροπολίτης Οὐγγροβλαχίας Νεόφυτος[110]. Διὰ τοῦ ἀπὸ 18-12-1847 γράμματός του πρὸς τὸ Πατριαρχεῖον ὁ Νεόφυτος ἐζήτησε τὴν προστασίαν αὐτοῦ διὰ τὸν ἡγούμενον Λεόντιον, διότι ἐπεδείκνυεν ἔνθερμον ζῆλον ὑπὲρ τῶν μοναστηριακῶν συμφερόντων καὶ «εὔτακτον πολίτευμα» ἐν Βουκουρεστίῳ[111].

Τὸν Ὀκτώβριον τοῦ ἔτους 1854 τὸ Πατριαρχεῖον στηριζόμενον εἰς τὴν ἐγνωσμένην φρόνησιν καὶ ἱκανότητα τοῦ Ἡγουμένου Λεοντίου ἀνέθεσεν εἰς αὐτὸν καὶ τὴν προσωρινὴν ἐπιστασίαν καὶ κηδεμονίαν τοῦ ἐν Βλαχίᾳ Ἱεροῦ Μοναστηρίου Παπιενίου[112]. Ἐπειδὴ ὁ μέχρι τότε (1854) χρηματίσας ἡγούμενος τοῦ Μετοχίου αὐτοῦ Ἀρχιμανδρίτης Σαμουὴλ ἐδραπέτευσεν εἰς ἀλλοδαπήν, τὸ Πατριαρχεῖον προέβη εἰς τὴν ἀντικατάστασίν του ἐξ ἀξιοχρέου προνοίας, ἵνα μὴ μένῃ ἀπροστάτευτον τὸ ἱερὸν ἐκεῖνο σκήνωμα[113]. Ὡς πληροφορούμεθα ἐκ Πατριαρχικοῦ ἐγγράφου τῆς 31ης Ἰουλίου 1856 ὁ Λεόντιος ἐξηκολούθει νὰ ἀσκῇ καθήκοντα ἐπιστασίας τοῦ Ἱεροῦ Μετοχίου Παπιενίου καὶ κατὰ τὸ ἔτος αὐτό[114].

Ὁ ἡγούμενος Λεόντιος, ἐπειδὴ ἐφάνη ἀπειθὴς εἰς τὰς κυριαρχικὰς διαταγὰς τῆς Μονῆς Γκούρας καὶ ἐπιβλαβὴς εἰς τὰ συμφέροντα τῆς μετανοίας αὐτοῦ, ἐπαύθη ἐκ τῆς ἡγουμενίας τῆς Μονῆς Σταυρουπόλεως τὸν Μάρτιον τοῦ ἔτους 1860, ὑποχρεωθείς, ἵνα κατέλθῃ εἰς τὸ κυριαρχικὸν Μοναστήριον τῆς Γκούρας παρὰ τοῦ ὁποίου ἐζητεῖτο ἐπιμόνως[115].

---

109. Βλ. Πατριαρχικὸν Γράμμα τῆς 16ης Ἰανουαρίου 1848, σ. 181, πρὸς τὸν Μητροπολίτην Οὐγγροβλαχίας κύρ Νεόφυτον.

110. Βλ. Πατριαρχικὸν Γράμμα, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 181.

111. Βλ. Πατριαρχικὸν Γράμμα τῆς 16 Ἰανουαρίου 1848, σ. 181, πρὸς τὸν Μητροπολίτην Οὐγγροβλαχίας κυρ Νεόφυτον.

112. Βλ. Πατριαρχικὸν Γράμμα τῆς 14 Ὀκτωβρίου 1854, σ. 253, πρὸς τὸν Ἀρχιμανδρίτην καὶ Ἡγούμενον τοῦ ἐν Βλαχίᾳ Ἱεροῦ Μοναστηρίου Σταυρουπόλεως κύρ Λεόντιον. Τὸ Μοναστήριον Παπιένι ἦτο Μετόχιον τῆς ἐν Ἠπείρῳ Ἱερᾶς Μονῆς Βελᾶς. Βλέπε πλείονα εἰς Κ. Φρόντζου, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 551-562.

113. Βλ. Πατριαρχικὸν Γράμμα, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 253.

114. Βλ. Πατριαρχικὸν Γράμμα τῆς 31 Ἰουλίου 1856, σ. 87, πρὸς τὸν Ἀρχιμανδρίτην Λεόντιον, Ἡγούμενον Σταυρουπόλεως.

115. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 28ης Μαρτίου 1860, σ. 102, πρὸς τὸν Μητροπολίτην Οὐγγροβλαχίας Νήφωνα. Πρβλ. καὶ Πατριαρχικὰ ἔγγραφα τῆς 25ης Ὀκτωβρίου 1860, σ. 180, πρὸς τὸν Μητροπολίτην Οὐγγροβλαχίας, τὸν Λογοθέτην Δημήτριον Γκίκαν καὶ τὸν Ἡγεμόνα τῶν ἡνωμένων Ἡγεμονιῶν.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κοντσας

Ἐπειδὴ ὅμως ὁ Λεόντιος ἐξηκολούθει νὰ κατέχῃ παρανόμως τὴν θέσιν αὐτοῦ, ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Ἰωακεὶμ Β'[116] διὰ Γράμματος αὐτοῦ τὴν 5ην Δεκεμβρίου 1860 ἐζήτησεν ἐκ μέρους τῶν ἐν Βουκουρεστίῳ ἁρμοδίων ἐκκλησιαστικῶν καὶ πολιτικῶν Ἀρχῶν τὴν ἀπομάκρυνσιν τοῦ Ἀρχιμανδρίτου Λεοντίου ἐκ τῆς ἡγουμενίας τῆς Μονῆς Σταυρουπόλεως[117].

IX. **Καλλίνικος**. Τὸν Μάϊον τοῦ ἔτους 1860 ὁ ἡγούμενος καὶ οἱ συνασκούμενοι Πατέρες ἐν τῇ Μονῇ τῆς Γκούρας «κοινῇ καὶ ὁμοφώνῳ γνώμῃ» ἐξελέξαντο καὶ ἀποκατέστησαν «γνήσιον καὶ κανονικὸν ἡγούμενον καὶ πληρεξούσιον διοικητὴν τοῦ ἱεροῦ Μοναστηρίου Σταυρουπόλεως τὸν ἐκ τῆς ὁλομελείας αὐτῶν ὁσιώτατον κυρ - Καλλίνικον, μέλος ὄντα καὶ κουρὰ τῆς κυριαρχικῆς αὐτῶν Μονῆς»[118]. Ὁ Καλλίνικος τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ὑπηρέτει ὡς ἱεροδιάκονος καὶ πρωτοψάλτης τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Οὐγγροβλαχίας[119]. Ἐπειδὴ δὲ καὶ ἡ θέσις τοῦ ἡγουμένου εἰς τὸ Μοναστήριον Βάλιας ἦτο κενὴ λόγῳ τῆς ἐξώσεως τοῦ ἡγουμένου Ἰωαννικίου, οἱ αὐτοὶ ὡς ἄνω πατέρες διώρισαν συγχρόνως τὸν ὁσιώτατον Καλλίνικον καὶ ὡς προσωρινὸν φροντιστὴν τοῦ ἱεροῦ αὐτοῦ Μοναστηρίου[120].

Τὸ Πατριαρχεῖον ἐπικυρῶσαν τὰς ὡς ἄνω Πράξεις διὰ τῶν πρὸς τοῦτο ἀπαιτουμένων ἐπισήμων ἐκκλησιαστικῶν Γραμμάτων, ἀπέστειλεν ὁμοίας συστατικὰς ἐπιστολὰς πρὸς τὸν Ἡγεμόνα τῆς Βλαχίας καὶ τὸν Μ. Λογοθέτην τῶν Ἐκκλησιαστικῶν[121].

Διὰ νὰ δυνηθῇ ὁ Καλλίνικος νὰ ἀναλάβῃ τὴν κανονικὴν διεύθυνσιν καὶ ἡγουμενίαν τοῦ ἱεροῦ Μοναστηρίου τῆς Σταυρουπόλεως ὤφειλε κατὰ τὴν τάξιν νὰ προαχθῇ εἰς τὸ τῆς ἱερωσύνης ἀξίωμα[122]. Διὸ τὸ Πατριαρχεῖον ἐζήτησεν ἀπὸ τὴν ἀξιάγαστον Πανιερότητα τοῦ Μητροπολίτου Οὐγγροβλαχίας, ὅπως ἐγκρίνῃ κυριαρχικῶς τὴν χειροτονίαν τοῦ διακόνου Καλλινίκου, χορηγήσῃ τὴν κανο-

116. Ὁ Ἰωακεὶμ Β' διετέλεσεν Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης (α) 4 Ὀκτωβρίου 1860-9 Ἰουλίου 1863 καὶ (β) 23 Νοεμβρίου 1873-4 Αὐγούστου 1878. Βλ. Βασιλ. Σταυρίδου, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 161.

117. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 5ης Δεκεμβρίου 1860, σ. 243, πρὸς τὰς ἐν Βουκουρεστίῳ ἁρμοδίας Ἀρχάς. Τὸ ἔγγραφον αὐτὸ λόγῳ τῆς σπουδαιότητός του δημοσιεύομεν κατωτέρω ἐν Παραρτήματι.

118. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 4ης Ἰουνίου 1860, σ. 121, πρὸς τὸν Μητροπολίτην Οὐγγροβλαχίας Νήφωνα.

119. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 12ης Σεπτεμβρίου 1860, σ. 153, πρὸς τὸν Μητροπολίτην Οὐγγροβλαχίας Νήφωνα.

120. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 4ης Ἰουνίου 1860, σ. 121, πρὸς τὸν Μητροπολίτην Οὐγγροβλαχίας Νήφωνα. Πρβλ. καὶ Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 12ης Σεπτεμβρίου 1860, σ. 153, πρὸς τὸν αὐτὸν Μητροπολίτην.

121. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 4ης Ἰουνίου 1860, σ. 121, πρὸς τὸν Μητροπολίτην Οὐγγροβλαχίας Νήφωνα.

122. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 12ης Σεπτεμβρίου 1860, σ. 153, πρὸς τὸν Μητροπολίτην Οὐγγροβλαχίας Νήφωνα.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κοζάνης

νικὴν αὐτῆς ἄδειαν καὶ «ἐὰν ᾖ εὐνοϊκῶς διατεθειμένη τῇ ὁσιότητί του ὡς φρονίμῳ καὶ κοσμίῳ εὐαρεστηθῇ λαβεῖν τὸν κόπον ἐθελαγάθως καὶ χειροτονῆσαι αὐτὸν ἱερέα, προχειρίζουσα ὡσαύτως καὶ 'Αρχιμανδρίτην»[123]. 'Ακολούθως παρεκάλεσεν αὐτὸν, ὅπως παράσχῃ τὴν 'Αρχιερατικὴν αὐτοῦ προστασίαν καὶ συντελέσῃ πατρικῶς εἰς τὰ ἀφορῶντα τὴν ἀναγνώρισιν αὐτοῦ ὡς ἡγουμένου Σταυρουπόλεως καὶ προσωρινοῦ φροντιστοῦ Βάλιας μέχρι τοῦ διορισμοῦ γνησίου ἐν αὐτῷ ἡγουμένου[124].

'Επειδὴ ὅμως οἱ πρώην χρηματίσαντες ἡγούμενοι Βάλιας καὶ Σταυρουπόλεως καὶ ἤδη ἐξωσθέντες 'Αρχιμανδρίται 'Ιωαννίκιος καὶ Λεόντιος ἐξηκολούθουν «παρανόμως καὶ ἐπιβατικῶς» νὰ λυμαίνωνται τὴν διαχείρισιν τῶν μοναστηριακῶν πραγμάτων[125], ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης 'Ιωακεὶμ Β' διὰ τῶν ἀπὸ 25 'Οκτωβρίου 1860 ἐγγράφων αὐτοῦ πρὸς τὰς ἐν Βλαχίᾳ ἐκκλησιαστικὰς καὶ λοιπὰς ἁρμοδίας 'Αρχὰς ἐζήτησε τὴν ἀναγνώρισιν καὶ προστασίαν τοῦ κανονικῶς διορισθέντος νέου 'Ηγουμένου Καλλινίκου[126].

Συμφώνως πρὸς τὰς διαταγὰς τοῦ Πατριαρχείου ὁ Καλλίνικος ἀναλαμβάνων ὑπὸ τὴν ἡγουμενικὴν αὐτοῦ διοίκησιν τὰ ἐν Βουκουρεστίῳ Μετόχια τῆς Μονῆς Γκούρας, ἔπρεπε νὰ παραλάβῃ καὶ πάντα τὰ ἱερὰ κειμήλια καὶ σκεύη αὐτῶν, χρυσόβουλλα καὶ ἄλλα μοναστηριακὰ ἔγγραφα[127].

'Επειδὴ ὅμως καὶ πάλιν «ἀπ' ἐναντίας παντὸς νόμου καὶ δικαιώματος ξένοι πάσης ἐμπιστοσύνης κυριαρχικῶς καὶ ἐκκλησιαστικῶς καὶ ὅλως ἀπόβλητοι»[128] οἱ παυθέντες ὡς ἄνω ἡγούμενοι ἐξηκολούθουν νὰ κατέχουν τὰς θέσεις αὐτῶν, ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης 'Ιωακεὶμ Β' ἔγραψεν ἐκ νέου τὴν 5ην Δεκεμβρίου 1860 πρὸς τὰς ἐν Βουκουρεστίῳ ἁρμοδίας 'Αρχὰς ἐμπεριστατωμένην ἐπιστολήν, περὶ ἐκδόσεως ὑπ' αὐτῶν ἡγεμονικῆς Διαταγῆς διὰ τὴν ἀπομάκρυνσιν τῶν ἀναξίως καὶ παρανόμως κατεχόντων τὰς ἡγουμενικὰς θέσεις τῶν Μετοχίων Βάλιας καὶ Σταυρουπόλεως[129].

Τὸν Ἰανουάριον τοῦ ἔτους 1861 τὸ Πατριαρχεῖον διὰ νέου Γράμματος αὐτοῦ πρὸς τὰς αὐτὰς ἐν Βουκουρεστίῳ ἁρμοδίας 'Αρχὰς ὑπενθύμιζε τὰ ἀπὸ τῆς 25ης 'Οκτωβρίου καὶ 5ης Δεκεμβρίου 1860 Γράμματα αὐτοῦ, ἀξιοῦν καὶ πά-

123. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 153.

124. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 153.

125. Βλ. Πατριαρχικὰ ἔγγραφα τῆς 25ης 'Οκτωβρίου 1860, σ. 180, πρὸς τὸν Μητροπολίτην Οὐγγροβλαχίας Νήφωνα, τὸν 'Ηγεμόνα τῶν 'Ηνωμένων 'Ηγεμονιῶν καὶ τὸν Λογοθέτην Δημήτριον Γκίκαν.

126. Βλ. Πατριαρχικὰ ἔγγραφα, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 181.

127. Βλ. Πατριαρχικὰ ἔγγραφα, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 181.

128. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 5ης Δεκεμβρίου 1860, σ. 203, πρὸς τὸν 'Ηγεμόνα τῶν 'Ηνωμένων 'Ηγεμονιῶν καὶ τὸν Λογοθέτην τῶν 'Εκκλησιαστικῶν Δημήτριον Γκίκαν.

129. Βλ. Πατριαρχικὸν Γράμμα τῆς 5ης Δεκεμβρίου 1860, σ. 243, πρὸς τὸν 'Ηγεμόνα τῶν 'Ηνωμένων 'Ηγεμονιῶν καὶ τὸν Λογοθέτην τῶν 'Εκκλησιαστικῶν Δημήτριον Γκίκαν.

Δημόσια Βιβλιοθήκη Κέντρικη Κόντσας

λιν τὴν εὐθύδικον ἡγεμονικὴν μέριμναν πρὸς ἀναγνώρισιν καὶ ἐφαρμογὴν τῶν ὑπ' αὐτοῦ νομίμως καὶ δικαίως ἀποφασισθέντων[130].

Ὁ ἡγούμενος Καλλίνικος κατὰ τὸ μικρὸν χρονικὸν διάστημα τῆς ἡγουμενίας του διηύθυνε καταχρηστικῶς καὶ ἀναξίως τὴν Μονὴν Σταυρουπόλεως[131], διότι ἠθέτησε τὰς πρὸς τὴν κυριαρχικὴν αὐτοῦ Μονὴν Γκούρας γραπτὰς συμφωνίας καὶ ὑποσχέσεις του καὶ ἐπέδειξε παράλογον καὶ ἀγνώμονα διαγωγὴν πρὸς τὰς εὐλόγους καὶ δικαίας αὐτῆς ἀπαιτήσεις[132]. Κατὰ τὸ ἀπὸ τοῦ Νοεμβρίου 1862 σχετικὸν Πατριαρχικὸν Γράμμα «οὔτε ὀβολὸν ἀπέστειλε πρὸς αὐτὴν ὑποκύψασα ἐν τούτῳ τῷ διαστήματι χρέησιν ἱκανοῖς καὶ ἐν ἀμηχανίᾳ πολλῇ περιελθοῦσα»[133], οὔτε «τακτικὸν λογαριασμὸν ἠθέλησε δοῦναι τῆς δοσοληψίας αὐτοῦ πρὸς τοὺς διορισθέντας ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας»[134].

Δι' ὅλα αὐτὰ ὁ ἡγούμενος Καλλίνικος «κοινῇ γνώμῃ» τῶν Πατέρων τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Γκούρας καὶ τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας ἐπαύθη τὸν Νοέμβριον τοῦ ἔτους 1862 ἐκ τῆς ἡγουμενίας τῆς Μονῆς Σταυρουπόλεως[135].

Ἐν κατακλεῖδι ἀναφέρομεν ἐνταῦθα ὅτι ὁ ἐν Βουκουρεστίῳ ὁσιολογιώτατος Εὐλόγιος Σιμωπετρίτης εἶχεν ἀναλάβει τὴν ὑποστήριξιν τοῦ ἱερομονάχου Καλλινίκου, ἐκθειάσας αὐτὸν πρὸς τὸ Πατριαρχεῖον διὰ τὴν εὐθύτητα καὶ εἰλικρίνειαν τοῦ χαρακτῆρος του. Προσέτι ὑπέγραψεν ὑπὲρ αὐτοῦ ὅτι θὰ φυλάξῃ τὰς πρὸς τὴν κυριαρχικὴν Μονὴν Γκούρας ὑποσχέσεις καὶ συμφωνίας καὶ ἀνέλαβε τὴν ὑποχρέωσιν νὰ ἐπιβλέπῃ τὰς πράξεις καὶ ἐνεργείας του, ὥστε νὰ μὴ προβαίνῃ ἐν Βουκουρεστίῳ ὁ ἱερομόναχος Καλλίνικος εἰς τὴν ἐκτέλεσιν οὐδεμιᾶς ἀποφάσεως ἄνευ τῆς ἀδείας καὶ τῆς γνώμης του[136].

Ὅλα ὅμως τὰ ἀνωτέρω ἀπεδείχθησαν ἀναληθῆ καὶ μάταια, διότι ἡ παράβλεψις καὶ ἡ ἀδιαφορία τοῦ ἱερομονάχου Καλλινίκου ἔφερον τὸν ὁσιολογιώτατον Εὐλόγιον Σιμωπετρίτην εἰς δύσκολον θέσιν. Πρὸς ἀπαλλαγὴν δὲ καὶ ἡσυχίαν αὐτοῦ ἐκ τῆς ἀνασφαλοῦς θέσεως εἰς τὴν ὁποίαν περιῆλθεν, τὸ Πατριαρ-

130. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον Ἰανουαρίου 1861 πρὸς τὰς ἐν Βουκουρεστίῳ ἀρμοδίας Ἀρχάς. Ὁ Gh. Nedioglu, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 14 γράφει ὅτι ὁ Καλλίνικος ἐγένετο ἡγούμενος Σταυρουπόλεως τὴν 7ην Σεπτεμβρίου 1861.

131. Πρβλ. καὶ Gh. Nedioglu, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 14.

132. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον 13ης Νοεμβρίου 1862, σ. 462, πρὸς τὸν Λογοθέτην τῆς Μολδοβλαχίας.

133. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον 13ης Νοεμβρίου 1862, σ. 463. Πληροφορούμεθα ἐνταῦθα περὶ τῶν πολλῶν χρεῶν τῆς Μονῆς Γκούρας κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτήν. Πρβλ. Ἰ. Λαμπρίδου, Ἱερὰ ἐν Ἠπείρῳ Σκηνώματα, σ. 18.

134, Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον 13ης Νοεμβρίου 1862, σ. 463. Συνεπῶς ἡ Ἐκκλησία διὰ τῶν πρὸς τοῦτο διοριζομένων ἐπιτρόπων ἤσκει τακτικὸν ἔλεγχον τῆς διαχειρίσεως τῶν Ἡγουμένων ἐν Βλαχίᾳ.

135. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον 13ης Νοεμβρίου 1862, σ. 40. Πρβλ. καὶ Gh. Nedioglu, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 15.

136. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 13ης Νοεμβρίου 1862, σ. 464, πρὸς τὸν κυρ Εὐλόγιον Σιμωπετρίτην.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόντσας

χεῖον συνέστησεν εἰς αὐτόν, ὅπως ἐνεργήσῃ προσφόρως καὶ κατὰ τὸν τρόπον κατὰ τὸν ὁποῖον ἐκεῖνος ἐγνώριζε διὰ τὴν ἐκ τῆς ἡγουμενίας τῆς Μονῆς Σταυρουπόλεως ἀπομάκρυνσιν «τοῦ ὑπούλου καὶ ἀπροσφόρου Καλλινίκου»[137].

3. *Ἐπιστάται - Φροντισταὶ τῆς Μονῆς*

Μετὰ τὸν θάνατον ἢ τὴν παῦσιν ἡγουμένου τινος εἰς τὰ Ρουμελικὰ μοναστήρια τῆς Βλαχίας καὶ μέχρι τῆς ἀποκαταστάσεως καὶ ἀποστολῆς γνησίου καὶ κανονικοῦ ἡγουμένου ὑπὸ τῆς κυριαρχικῆς Μονῆς, τὸ Πατριαρχεῖον διώριζεν εἰς αὐτά, ἐγκρίσει τῶν κυριαρχουσῶν Μονῶν, προσωρινοὺς ἐπιστάτας καὶ φροντιστάς, οἱ ὁποῖοι ἀνελάμβανον τὴν ὑποχρέωσιν νὰ μεριμνοῦν ὑπὲρ τῶν συμφερόντων τῶν Μονῶν, συμμορφούμενοι πρὸς τὰς ἑκάστοτε διαταγὰς καὶ ὁδηγίας τῶν Ἡγουμένων τῶν κυριαρχουσῶν Μονῶν[138].

Ἐκ τῶν κατὰ καιροὺς διατελεσάντων ἐπιστατῶν καὶ φροντιστῶν τῆς Μονῆς Σταυρουπόλεως ἐν Βουκουρεστίῳ εἰς τὰ οἰκεῖα Πατριαρχικὰ ἔγγραφα μνημονεύονται:

I. **Ἀμβρόσιος Ἡγούμενος Μπουτοῖου**. Μετὰ τὴν παῦσιν τοῦ Ἀρχιμανδρίτου Λεοντίου ἐκ τῆς ἡγουμενίας τῆς Μονῆς Σταυρουπόλεως τὸν Μάρτιον τοῦ ἔτους 1860[139] καὶ μέχρι τῆς ἀποκαταστάσεως καὶ ἀποστολῆς γνησίου καὶ κανονικοῦ ἡγουμένου ὑπὸ τῆς κυριαρχικῆς Μονῆς Γκούρας, διωρίσθη ὑπ' αὐτῆς ὡς προσωρινὸς φροντιστὴς τοῦ εἰρημένου Μετοχίου ὁ ἐν Βουκουρεστίῳ διατελῶν ὁσιώτατος ἡγούμενος τῆς Μονῆς Μπουτοῦ Ἀμβρόσιος[140].

II. **Πολύκαρπος Ἡγούμενος τῆς Μονῆς Μιχαὴλ Βόδα**. Μετὰ τὴν παῦσιν τοῦ ἡγουμένου Σταυρουπόλεως Καλλινίκου τὸν Νοέμβριον τοῦ ἔτους 1862, ἡ προσωπικὴ φροντὶς τοῦ ἱεροῦ αὐτοῦ Μοναστηρίου ἀνετέθη κατόπιν κυριαρχικῆς ἐγκρίσεως τῆς Ἱερᾶς Μονῆς τῶν Ταξιαρχῶν Γκού-

---

137. Πρὸς ἐπανόρθωσιν τῶν ἀνωτέρω ὁ Εὐλόγιος Σιμωπετρίτης ἐζήτησε καὶ τὴν προστασίαν τῆς ἱερότητος τοῦ Μητροπολίτου Οὐγγροβλαχίας Νήφωνος. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 13ης Νοεμβρίου 1862, σ. 464, πρὸς τὸν κυρ Εὐλόγιον Σιμωπετρίτην.

138. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 19ης Ὀκτωβρίου 1841, σ. 346-353, πρὸς τὸν Μέγαν Λογοθέτην Βλαχίας.

139. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 28ης Μαρτίου 1860, σ. 102, πρὸς τὸν Μητροπολίτην Οὐγγροβλαχίας Νήφωνα. Πρβλ. καὶ Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 25ης Ὀκτωβρίου 1860, σ. 180, πρὸς τὸν Μητροπολίτην Οὐγγροβλαχίας, τὸν Λογοθέτην Δημήτριον Γκίκαν καὶ τὸν Ἡγεμόνα τῶν Ἡνωμένων Ἡγεμονιῶν.

140. Ἡ Ἐκκλησία δι' ἐπιστολῶν αὐτῆς πρὸς τὸν Ἡγεμόνα, τὸν Λογοθέτην τῶν Ἐκκλησιαστικῶν, τὸν Μητροπολίτην Οὐγγροβλαχίας καὶ τὸν κύριον Ἀλέξανδρον Γκολέσκου ἐζήτησε τὴν ἀναγνώρισιν καὶ τὴν προστασίαν τοῦ προσωρινοῦ αὐτοῦ φροντιστοῦ. Βλ. Πατρ. ἔγγρ. τῆς 28ης Μαρτίου 1860, σ. 102, πρὸς τὸν Μητροπολίτην Οὐγγροβλαχίας Νήφωνα. Πρβλ. καὶ Πατριαρχικὰ ἔγγραφα τῆς 25ης Ὀκτωβρίου 1860, σ. 180.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόντσας

ρας καὶ σχετικῆς ἐκκλησιαστικῆς ὑποδείξεως εἰς τὸν ὁσιώτατον Ἀρχιμανδρίτην Πολύκαρπον, ἡγούμενον τοῦ ἱεροῦ Μοναστηρίου Μιχαὴλ Βόδα[141]. Μέχρι τῆς ἐνεργείας ὅμως τοῦ διορισμοῦ τοῦ Ἀρχιμανδρίτου Πολυκάρπου ὡς προσωρινοῦ φροντιστοῦ τῆς Μονῆς Σταυρουπόλεως τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἀνέθεσεν πρὸς τὸν ἐν Βουκουρεστίῳ ὁσιολογιώτατον Εὐλόγιον Σιμωπετρίτην, ἵνα παρασταθῇ καὶ συνάξῃ ἐπιμελῶς τὰ ὑπολειπόμενα καὶ ἀσύνακτα εἰσοδήματα τοῦ ἱεροῦ Μοναστηρίου Σταυρουπόλεως ἔτους 1862, καθὼς καὶ τὰ εἰσοδήματα τῶν ἀμπέλων, ὑποχρεουμένου νὰ προσέχῃ, ὅπως μὴ περιέλθουν αὐτὰ εἰς χεῖρας τοῦ παυθέντος ἡγουμένου Καλλινίκου[142].

Ὁ Ρουμᾶνος Καθηγητὴς GH. NEDIOGLU ἀναφέρει ὅτι ἐπιστάτης καὶ φροντιστὴς τῆς Μονῆς Σταυρουπόλεως ἐν ἔτει 1876 διετέλεσεν ὁ ἱερομόναχος Καισάριος FOCSENEANU[143].

4. Κατάρτισις Καταλόγου Ἡγουμένων τῆς Μονῆς.

Χάριν τῆς πληρεστέρας ἱστορίας τῆς Μονῆς Σταυρουπόλεως παραθέτομεν ἐν συνεχείᾳ κατάλογον τῶν χρηματισάντων Ἡγουμένων αὐτῆς[144].

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

---

141. Βλέπε Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 13ης Νοεμβρίου 1862, σ. 464, πρὸς τὸν ἐν Βουκουρεστίῳ ὁσιολογιώτατον κυρ - Εὐλόγιον Σιμωπετρίτην.

142. Ἡ ἐπιστασία τοῦ Εὐλογίου Σιμωπετρίτη συνεστήθη ὑπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ πρὸς τὸν πανευγενέστατον Ἄρχοντα Μέγαν Λογοθέτην τῶν Ἐκκλησιαστικῶν κύριον Γιακοβίτσαν, παρακληθέντα ἵνα παράσχῃ αὐτῷ τὴν προστασίαν τῆς πανευγενείας αὐτοῦ. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 13ης Νοεμβρίου 1862, σ. 464, πρὸς τὸν ἐν Βουκουρεστίῳ ὁσιολογιώτατον κυρ-Εὐλόγιον Σιμωπετρίτην.

143. Βλ. Gh. Nedioglu, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 16. Ὁ αὐτὸς Ρουμᾶνος καθηγητὴς γράφει ἔνθ' ἀνωτ., σ. 16 ὅτι τὴν 10ην Νοεμβρίου 1879 διωρίσθη νέος ἡγούμενος τῆς Μονῆς Σταυρουπόλεως ὁ SERIAN. Βεβαίως ἡ Μονὴ αὐτὴ ἔπαυσε νὰ θεωρῆται Μετόχιον τῆς Μονῆς Γκούρας ἀπὸ τοῦ ἔτους 1863, ὅτε ἐγένετο ἡ δήμευσις τῶν ἐν Βλαχίᾳ Μετοχίων τῶν Ρουμελικῶν Μοναστηρίων.

144. Δυστυχῶς ὁ Κατάλογος αὐτὸς παρουσιάζει τὸ κενὸν μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1764-1780, διότι δὲν ἠδυνήθημεν παρὰ τὰς ἐργώδεις προσπαθείας ἡμῶν νὰ ἀνεύρωμεν εἰς τὰς πηγὰς τὸ ὄνομα τοῦ ἡγουμένου τῶν χρόνων αὐτῶν. Καὶ οἱ Ρουμᾶνοι ἱστορικοὶ ἀγνοοῦσιν τὸ ὄνομα τοῦ ἡγουμένου τῆς ἐποχῆς αὐτῆς. Πρβλ. Gh. Nedioglu, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 16.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΗΓΟΥΜΕΝΩΝ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ

1. Ἰωαννίκιος Σταυρουπόλεως	1724 - 1742
2. Παρθένιος	1742 - 1749
3. Ματθαῖος Ἱεραπόλεως	1749 - 1763
4. Κύριλλος	1781 - 1785
5. Τιμόθεος Ἀρχιερεύς	1786 - 1823
6. Παχώμιος	1824 - 1828
7. Τιμόθεος Ἀρχιμανδρίτης	1828 - 1832
8. Ἄνθιμος	1832 - 1837
9. Λεόντιος	1837 - 1860
10. Καλλίνικος	1860 - 1862.
11. Serian	1879[145]

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

145. Βλ. Gh. Nedioglu, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 16.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'

ΔΙΟΙΚΗΣΙΣ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΙΣ ΤΩΝ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑΚΩΝ ΜΕΤΟΧΙΩΝ ΥΠΟ ΤΩΝ ΗΓΟΥΜΕΝΩΝ ΑΥΤΩΝ

1. 'Εκλογὴ - Διορισμὸς καὶ ὑποχρεώσεις τῶν ἡγουμένων τῶν Μοναστηριακῶν Μετοχίων

Εἰς τὰ ἀφιερωτήρια κτητορικὰ ἔγγραφα τῶν ἐν Βλαχίᾳ Μοναστηριακῶν Μετοχίων Βάλιας καὶ Σταυρουπόλεως καθορίζεται, μεταξὺ ἄλλων ὅτι ἡ ἐν 'Οστανίτσῃ τῆς 'Ηπείρου κυρίαρχος Μονὴ τῆς Γκούρας εἶχεν ὑποχρέωσιν νὰ ἀποστέλλῃ εἰς Βλαχίαν καταλλήλους ἡγουμένους διὰ τὴν θεοφιλῆ διοίκησιν καὶ ἀξιοπρεπῆ συντήρησιν τῶν Μετοχίων αὐτῆς[1].

Οἱ ὑποψήφιοι διὰ τὰς ἡγουμενίας τῶν ἐν Βλαχίᾳ Μοναστηριακῶν Μετοχίων ἔπρεπε νὰ εἶναι ἱερομόναχοι[2] καὶ «διὰ παντὸς μέλη γνήσια καὶ κουρά» τοῦ κυριαρχικοῦ Μοναστηρίου τῆς Γκούρας[3].

'Η ἐκλογὴ τῶν ἡγουμένων αὐτῶν ἐγίνετο διὰ κοινῆς γνώμης τοῦ ἡγουμένου, τῶν συνασκουμένων πατέρων καὶ τῶν ἐπιτρόπων τοῦ κυριαρχικοῦ Μοναστηρίου τῆς Γκούρας[4].

Οἱ οὕτω ἐκλεγόμενοι καὶ ἀναδεικνυόμενοι τακτικοὶ ἡγούμενοι καὶ πληρεξούσιοι διοικηταὶ τῶν Μετοχίων, δὲν ἠδύναντο νὰ ἀπέλθουν εἰς Βλαχίαν καὶ νὰ ἀναλάβουν τὴν ἡγουμενίαν τῶν ἱερῶν Μοναστηρίων ἄνευ τῆς ἐγκρίσεως καὶ ἐπικυρώσεως τοῦ διορισμοῦ αὐτῶν ὑπὸ τοῦ κατὰ καιροὺς Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου[5].

---

1. Βλ. Διαθήκην 'Ιωαννικίου, κτήτορος τῆς Μονῆς Σταυρουπόλεως. Πρβλ. 'Ι. Λαμπρίδου, 'Ιερὰ ἐν 'Ηπείρῳ Σκηνώματα, σ. 38 καὶ Μ. Καραβοκυροῦ, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 19.

2. 'Ηδύναντο, ἐν ἀνάγκῃ, νὰ εἶναι καὶ ἐκ τῆς τάξεως τῶν διακόνων ἢ μοναχῶν. Μετὰ τὴν ἐκλογὴν των ὅμως ἔπρεπε νὰ προαχθοῦν εἰς τὸ ἀξίωμα τοῦ ἱερομονάχου. Βλέπε ἐκλογὴν τοῦ ἱεροδιακόνου Καλλινίκου ὡς ἡγουμένου τῆς Μονῆς Σταυρουπόλεως τὸ ἔτος 1860.

3. 'Απεκλείοντο τῆς ἐκλογῆς οἱ μὴ ἔχοντες ἐξ ἀρχῆς τὴν μετάνοιαν αὐτῶν εἰς τὸ κυριαρχικὸν Μοναστήριον τῆς Γκούρας. 'Υπῆρξαν ὅμως καὶ περιπτώσεις, κατὰ τὰς ὁποίας ἐγένετο παραβίασις τῆς ἀρχῆς ταύτης.

4. Πρβλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 1ης 'Ιουνίου 1860, σ. 121, πρὸς τὸν Μητροπολίτην Οὐγγροβλαχίας Νήφωνα.

5. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 8ης Νοεμβρίου 1834, σ. 14-15.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Διὰ τοῦτο οἱ ἡγούμενοι τῶν Μοναστηριακῶν Μετοχίων ἐγένοντο τὸ πρῶτον γνωστοὶ εἰς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, ἐπεκυρώνετο ὑπ' αὐτοῦ ἡ ἡγουμενία των καὶ ἐν συνεχείᾳ ἐφοδιαζόμενοι διὰ τῶν πρὸς τοῦτο ἀπαιτουμένων συστατικῶν Γραμμάτων ἀπήρχοντο εἰς Βλαχίαν, ὅπου ἀνελάμβανον τὴν ἡγουμενίαν καὶ διοίκησιν τῶν ἱερῶν Μοναστηρίων[6].

Ἡ χρονικὴ διάρκεια τῆς ἡγουμενίας τῶν ἑκάστοτε ἡγουμένων τῶν Μοναστηριακῶν Μετοχίων ἄλλοτε ἦτο ἰσόβιος[7] καὶ ἄλλοτε περιωρισμένη, μὴ δυναμένη νὰ παραταθῇ πέραν τῆς ἑξαετίας[8]. Ἐὰν κάποιος ἐξ αὐτῶν κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἡγουμενίας του καθίστατο ἔνοχος πράξεως κολαζομένης ὑπὸ τῶν ἱερῶν Κανόνων, ἐγίνετο ἔκπτωτος τῆς οἰκείας θέσεως καὶ ἀπεβάλλετο αὐτῆς[9].

Οἱ ἡγούμενοι τῶν Μοναστηριακῶν Μετοχίων ὤφειλον κατὰ τὴν εἰς Βλαχίαν παραμονὴν των νὰ διάγουν συμφώνως πρὸς τὸ μοναχικὸν αὐτῶν πολίτευμα· νὰ φυλάττουν εὐπείθειαν καὶ ὑποταγὴν εἰς τὸ κυριαρχικὸν ἱερὸν αὐτῶν Μοναστήριον· νὰ ἀποστέλλουν κατ' ἔτος πρὸς τὸν ἡγούμενον τοῦ Κυριαρχικοῦ τὰς ἐτησίους προσόδους μετὰ τῶν οἰκονομικῶν λογαριασμῶν τῆς διαχειρίσεως αὐτῶν[10]· νὰ ἐξοφλοῦν τὰ χρέη τῶν Μετοχίων· νὰ ἐπισκευάζουν ὅσα μοναστηριακὰ πράγματα ἔχρῃζον ἐπισκευῆς καὶ διορθώσεως καὶ ἐν γένει νὰ διατηροῦν τὰς μοναστηριακὰς κτητορίας εἰς ἀρίστην καὶ ἀξιοπρεπῆ κατάστασιν[11]. Ὤφειλον ὡσαύτως νὰ διαφυλάττουν τὴν ἀκεραιότητα τῶν κινητῶν καὶ ἀκινήτων ἰδιοκτησιῶν τῶν ἱερῶν Μετοχίων, ἐπαγρυπνοῦντες διὰ τὴν ἀρίστην διοίκησιν αὐτῶν καὶ νὰ ἐξασφαλίζουν διὰ βίου ὅλα τὰ ἐπίσημα ἔγγραφα, χρυσόβουλλα, σιγίλλια

---

6. Εἰς φιρμάνιον τοῦ Σουλτάνου Μαχμούτ ἀπευθυνόμενον πρὸς τὸν Ἡγεμόνα τῆς Βλαχίας τὸ ἔτος 1828 ἀναγινώσκομεν: «Διατάττω ἵνα τὰ ἐν τῇ ρηθείσῃ Ἡγεμονίᾳ κείμενα καὶ ἀνέκαθεν ὑπὸ τῶν Ρωμαίων καλογήρων κατεχόμενα καὶ διοικούμενα εἰρημένα Μοναστήρια καὶ τὰ τούτοις ἀφιερωμένα κτήματα κατέχωνται τοὐντεῦθεν καὶ διοικῶνται ὑπὸ καλογήρων, οἵτινες διορίζονται κατ' ἐκλογὴν καὶ ἐπὶ ἐγγύήσει τοῦ Πατριάρχου καὶ στέλλονται ὑπ' αὐτοῦ». Βλ. Μ. Καραβοκυροῦ, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 51-52.

7. Ἐκ Πατριαρχικοῦ ἐγγράφου τῆς 31ης Δεκεμβρίου 1859, σ. 26, πρὸς τοὺς Ἡγουμένους Σταυρουπόλεως κυρ Λεόντιον καὶ Βάλιας κυρ Ἰωαννίκιον πληροφορούμεθα ὅτι μεταξὺ αὐτῶν καὶ τῆς κυριαρχικῆς Μονῆς τῶν Ταξιαρχῶν Γκούρας ὑπῆρχον συμφωνητικὰ ἔγγραφα διὰ τὴν ἐφ' ὅρου ζωῆς ἡγουμενίαν των ἐν τοῖς Μοναστηριακοῖς Μετοχίοις.

8. Εἰς Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 8ης Νοεμβρίου 1834, σ. 14-15, ἀναγινώσκομεν: «ὁ δὲ χρόνος τῆς ἡγουμενίας αὐτῶν μὴ παρατεινέσθω περαιτέρω τῆς ἑξαετίας, ἄλλως δὲ ἔστω ἄκυρος καὶ ἀνίσχυρος». Ὑπάρχουν ὅμως καὶ περιπτώσεις παρατάσεως τῆς ἡγουμενίας καὶ πέραν τῆς ἑξαετίας.

9. Πρβλ. ἔξωσιν τῶν ἡγουμένων Βάλιας Ἰωαννικίου καὶ Σταυρουπόλεως Λεοντίου καὶ Ε. Σούρλα, Ἱερὰ Μονὴ Βελλᾶς, Η.Χ 3 (1929), σ. 245.

10. Ἐκ διαφόρων Πατριαρχικῶν ἐγγράφων προκύπτει ὅτι οἱ ἡγούμενοι τῶν ἐν Βλαχίᾳ Μετοχίων πολλάκις δὲν ἀπέστελλον τοὺς ἐτησίους μοναστηριακοὺς λογαριασμοὺς πρὸς ἔγκρισιν ὑπὸ τοῦ Πατριαρχείου.

11. Πρβλ. Ἰ. Λαμπρίδου, Ἱερὰ ἐν Ἠπείρῳ Σκηνώματα, σ. 38.

Δημοσία Κεντρική Βιβλιοθήκη Κοζάνης

καὶ λοιπὰ κειμήλια μετὰ τῶν ἱερῶν σκευῶν τῶν Μετοχίων[12]. Τέλος δὲν εἶχον δικαίωμα νὰ συνάπτουν δάνεια καὶ δὲν ἀνεγνωρίζοντο προσωπικὰ χρέη των ὑπὸ τοῦ κυριαρχικοῦ Μοναστηρίου τῆς Γκούρας[13].

2. *Ἡ διαγωγὴ τῶν Ἡγουμένων τῶν Μετοχίων καὶ ὁ τρόπος διαχειρίσεως ὑπ' αὐτῶν τῆς Μοναστηριακῆς περιουσίας*

Κύριος σκοπὸς τῆς συστάσεως καὶ προικοδοτήσεως τῶν ἐν Βλαχίᾳ Μοναστηριακῶν Μετοχίων, Βάλιας καὶ Σταυρουπόλεως, ρητῶς ἐκφραζομένου εἰς τὰ ἀφιερωτήρια κτητορικὰ ἔγγραφα, ἦτο ἡ βοήθεια τοῦ ἱεροῦ Μοναστηρίου τῆς Γκούρας[14].

Τὰ κτήματα καὶ τὰ ἱδρύματα τῶν ἐν λόγῳ Μετοχίων ἀπέδιδον ἐτησίως πολλὰ εἰσοδήματα[15]. Ἐκ τῶν εἰσοδημάτων αὐτῶν οἱ ἡγούμενοι τῶν Μετοχίων εἶχον ὑποχρέωσιν μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τῶν ἐτησίων ἐξόδων νὰ ἀποστέλλουν εἰς τὸ κυριαρχικὸν Μοναστήριον τῆς Γκούρας τὸ περισσεῦον μέρος αὐτῶν[16].

Καὶ κατὰ μὲν τοὺς χρόνους τῆς ΙΖης καὶ ΙΗης ἑκατονταετηρίδος οἱ εἰσπράττοντες τὰ εἰσοδήματα Ἕλληνες ἡγούμενοι ἐφρόντιζον, ἵνα τὰ ἐν Οὐγγροβλαχίᾳ Μετόχια τῆς Μονῆς Γκούρας διοικῶνται εὐσεβῶς καὶ δικαίως καὶ ἀποστέλλωνται εἰς τὴν κυρίαρχον Μονὴν τὰ περισσεύοντα εἰσοδήματα[17]. Ἀπὸ τῶν ἀρχῶν ὅμως τοῦ ΙΘ' αἰῶνος οἱ ἡγούμενοι τῶν Μετοχίων δὲν ἐπεδείκνυον πάντοτε τὸν ἐμπρέποντα σεβασμὸν πρὸς τὴν κυρίαρχον Μονὴν αὐτῶν[18]. Πολλάκις, καὶ ἰδίᾳ ἀπὸ τοῦ ἔτους 1828[19], δὲν ὑπήκουον εἰς τὰς διαταγὰς τῶν ἐν Ἠπείρῳ

---

12. Τὰ ἐπίσημα μοναστηριακὰ ἔγγραφα τῶν ἐν Βλαχίᾳ Μετοχίων ἐφυλάσσοντο ὑπὸ τῶν ἡγουμένων αὐτῶν ἐντὸς ἀσφαλῶν σιδηρῶν κιβωτίων. Ὅτε δὲ ἡ Ἡγεμονικὴ Κυβέρνησις τοῦ Ἀλεξάνδρου Κούζα προέβη εἰς τὴν δήμευσιν τῶν Μοναστηριακῶν Μετοχίων ἀφῆρεσε διὰ τῆς βίας καὶ διὰ ῥήξεως τῶν σιδηρῶν αὐτῶν κιβωτίων τοὺς τίτλους ἰδιοκτησίας καὶ τὰ κειμήλια καὶ ἱερὰ σκεύη τῶν Μοναστηρίων. Βλ. Μ. Καραβοκυροῦ, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 26-27. Πρβλ. Ε. Σούρλα, ἔγγραφα ἀναφερόμενα εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Μονῆς Βελλᾶς, σ. 244.

13. Βλ. Πατριαρχικὰ ἔγγραφα τῆς 5ης Δεκεμβρίου 1842, σ. 151-152 καὶ τῆς 19ης Ἰανουαρίου 1843, σ. 166-167, πρὸς τὸν Μητροπολίτην Οὐγγροβλαχίας Νεόφυτον.

14. Βλέπε Διαθήκην Ἰωαννικίου. Πρβλ. καὶ Μ. Καραβοκυροῦ, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 11 καὶ 46-51.

15. Ὁ Στ. Γκατσόπουλος, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 31 γράφει ὅτι τὸ μὲν Μοναστήριον τῆς Βάλιας ἀπέδιδεν ἐτησίως 4.000 καισαρικὰ φλωρία, τὸ δὲ τῆς Σταυρουπόλεως 20.000. Ὡσαύτως ὁ Ἰ. Λαμπρίδης, Ἱερὰ ἐν Ἠπείρῳ Σκηνώματα, σ. 34, γράφει ὅτι ἡ Ρουμανικὴ Κυβέρνησις εἰσέπραττε περὶ τὰ 3.500 φλωρία μόνον ἐκ τῶν κτημάτων τῆς Μονῆς Σταυρουπόλεως.

16. Βλ. Διαθήκην Ἰωαννικίου. Πρβλ. Γ. Τσιοράν, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 89.

17. Πρβλ. καὶ Ἰ. Λαμπρίδου, Ἠπειρωτικὰ Ἀγαθοεργήματα καὶ ἄλλα δημοσιεύματα, ἔκδ. ΕΗΜ, Ἰωάννινα 1971, σ. 42.

18. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 4ης Αὐγούστου 1830, σ. 13, πρὸς τοὺς ὁσιωτάτους Ἡγουμένους τῶν ἐν Βλαχίᾳ κειμένων ἱερῶν Ῥουμελικῶν Μοναστηρίων.

19. Κατὰ τὴν περίοδον τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1821 καὶ μέχρι τοῦ ἔτους 1828 τὰς προ-

Δημοσία Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόντσας

Πατέρων[20], διῆγον ἀσέμνως καὶ κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὸ μοναχικὸν αὐτῶν πολίτευμα[21], διεχειρίζοντο κακῶς καὶ ἀλογίστως τὰς μοναστηριακὰς περιουσίας[22] καὶ ἀπέστελλον ἐλάχιστα εἰσοδήματα εἰς τοὺς ἐν Ἠπείρῳ ἀδελφοὺς αὐτῶν[23].

Οἱ ἡγούμενοι Ἰωαννίκιος Βάλιας καὶ Λεόντιος Σταυρουπόλεως, ἐνῷ ηὐχαριστοῦντο νὰ διαμένουν εἰς τὰς ἡγουμενίας τῶν Μετοχίων, ἀπεποιοῦντο ὅμως νὰ ἀποδίδουν κατ' ἔτος πρὸς τὸ κυριαρχικὸν Μοναστήριον τῆς Γκούρας χίλια φλωρία[24]. Οἱ ἴδιοι χρεωστοῦντες «τὰ ἐτήσια» τῶν ἐτῶν 1846 καὶ 1847 πρὸς τὸ κυριαρχικὸν αὐτῶν Μοναστήριον ἀνέβαλλον τὴν ἀποστολήν των, προφασιζόμενοι τὰς παραλόγους ἀπαιτήσεις τοῦ μαγιώρου Θεοδώρου Ποπέσκου[25].

Διὰ τὴν ἀνάρμοστον αὐτὴν διαγωγὴν των τὸ Πατριαρχεῖον διέταξεν αὐτούς, ἵνα προσέξουν καλῶς, «μήποτε ἐξ ἀπάτης ἢ ἄλλως πως δεχθοῦν πρόβλημα συμβιβασμοῦ» καὶ νὰ ἀποστείλλουν τὸ ταχύτερον τὰ ὀφειλόμενα δύο ἐτήσια τοῦ κυριαρχικοῦ των Μοναστηρίου, τὸ ὁποῖον ἐπιέζετο καὶ ἐστενοχωρεῖτο ἐκ ποικίλων ἀναγκῶν καὶ θλίψεων[26].

Τὸν Φεβρουάριον τοῦ ἔτους 1850 τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον διέταξε

σόδους τῶν ἐν Βλαχίᾳ Μετοχίων ἐλάμβανεν ἡ Βλαχικὴ κυβέρνησις, ἡ ὁποία εἶχεν ἐξώσει τοὺς Ἕλληνας ἡγουμένους καὶ ἀνεκάλεσεν αὐτοὺς ἐκ νέου τὸ ἔτος 1828. Βλ. Ἰ. Λαμπρίδου, Ἱερὰ ἐν Ἠπείρῳ Σκηνώματα, σ. 26. Πρβλ. Γ. Τσιοράν, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 138.

20. Βλέπε Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 27ης Μαρτίου 1847, σ. 248-49, πρὸς τοὺς ὁσιωτάτους Ἡγουμένους κυρ-Ἰωαννίκιον καὶ κυρ-Λεόντιον, ἵνα «εἰς τὸ ἑξῆς μετὰ προθυμίας καὶ ὑπακοῆς ἐκτελῶσι τὰς διαταγὰς τοῦ ἡγουμένου τοῦ κυριαρχικοῦ αὐτοῦ Μοναστηρίου Ἀνθίμου».

21. Πρβλ. Ἰ. Λαμπρίδου, Ἱερὰ ἐν Ἠπείρῳ Σκηνώματα, σ. 43.

22. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 5ης Δεκεμβρίου 1842, σ. 151-152 πρὸς τὸν Ἱερώτατον Μητροπολίτην Οὐγγροβλαχίας Νεόφυτον. Πρβλ. Ἰ. Λαμπρίδου, Ἱερὰ ἐν Ἠπείρῳ Σκηνώματα, σ. 43-44.

23. Ὁ Ἰ. Λαμπρίδης, Ἠπειρωτικὰ Ἀγαθοεργήματα, σ. 77, γράφει ὅτι μέχρι τοῦ ἔτους 1846 οἱ ἡγούμενοι Βάλιας καὶ Σταυρουπόλεως ἀπέστελλον εἰς τὴν Μονὴν Γκούρας 5.000 γρόσια ἐτησίως μετὰ τριῶν ἡμιόνων. Ἀπὸ δὲ τοῦ ἔτους τούτου καὶ μέχρι τῆς ἐκλαϊκεύσεως τῶν Ἠπειρωτικῶν αὐτῶν ἀγαθῶν 1500 καισαρικὰ φλωρία καὶ 5 ἡμιόνους. Πρβλ. καὶ Σπ. Στρύτη, ἔνθ' ἀνωτ., τόμ. Α', σ. 74.

24. Τοῦτο πληροφορούμεθα ἐκ Γράμματος τοῦ ἡγουμένου τῆς Γκούρας Ἀνθίμου πρὸς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον. Βλ. Πατριαρχικὸν Γράμμα τῆς 19ης Σεπτεμβρίου 1843, σ. 289. Τὸ Πατριαρχεῖον ἔγραψε τότε πρὸς τὸν Μητροπολίτην Οὐγγροβλαχίας Νεόφυτον, ἵνα ὑποχρεώσῃ τοὺς ἡγουμένους αὐτοὺς ἢ νὰ ὑποσχεθοῦν τὰ χίλια φλωρία ἢ νὰ ἔλθουν ἀφεύκτως εἰς Βασιλεύουσαν. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 19ης Σεπτεμβρίου 1843, σ.289.

25. Ὅτι δηλαδὴ ὁ ἡγούμενος τοῦ κυριαρχικοῦ Ἄνθιμος εἶχε συγκατατεθῆ εἰς συμβιβασμὸν μετ' αὐτοῦ, ἀναφορικῶς μὲ τὰς γενομένας πλαστογραφίας ἐσφραγισμένων κονδράκτων παρά τινος Γεωργίου Οἰκονόμου καὶ Ἀθανασίου Πανόβα, οἱ ὁποῖοι παρουσίασαν ἐκ μέρους τοῦ κυριαρχικοῦ Μοναστηρίου κατὰ τὸ ἔτος 1847 ἀνύπαρκτον καὶ ψευδῆ ἐπιτροπήν. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 27ης Μαρτίου 1847, σ. 248-249, πρὸς τοὺς ὁσιωτάτους Ἡγουμένους κυρ-Ἰωαννίκιον καὶ κυρ-Λεόντιον.

26. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 27ης Μαρτίου 1847, σ. 248-249, πρὸς τοὺς ὁσιωτάτους Ἡγουμένους κυρ - Ἰωαννίκιον καὶ κυ-Λεόντιον.

Δημοσία Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόντσας

τοὺς ἐν Βλαχίᾳ ἡγουμένους Ἰωαννίκιον καὶ Λεόντιον, ὅπως δεχθοῦν καὶ πληρώσουν ἐπὶ τῇ λήξει τῆς προθεσμίας «πόλιτζαν» ἡ ὁποία ἐξεδόθη εἰς βάρος των κατὰ διαταγὴν τοῦ Παναγιώτου Σκουμπουρδῆ παρὰ τοῦ κυριαρχικοῦ αὐτῶν Μοναστηρίου[27].

Ἐκ Πατριαρχικοῦ ἐγγράφου τῆς 31ης Δεκεμβρίου 1859 πρὸς τοὺς αὐτοὺς ὡς ἄνω ἡγουμένους πληροφορούμεθα ὅτι τὸ ὑπ' αὐτῶν χορηγούμενον ἐτήσιον ὑπὲρ τοῦ κυριαρχικοῦ Μοναστηρίου τῶν Ταξιαρχῶν Γκούρας ἦτο εὐτελές, ἀνερχόμενον εἰς τὸ ποσὸν τῶν χιλίων πεντακοσίων Ὁλλανδικῶν φλωρίων[28].

Ἐπειδὴ αἱ ἀνάγκαι τῆς κυριάρχου Μονῆς Γκούρας ἦσαν πολλαὶ καὶ ἀνοικονόμητοι, διὰ τοῦτο ὁ ἡγούμενος αὐτῆς Ἰγνάτιος ἐξέθεσε πρὸς ἀμφοτέρους τοὺς ἡγουμένους τῶν Μετοχίων τὴν θέσιν αὐτῆς καὶ ἐζήτησε τὴν αὔξησιν τῆς ἐτησίου ἐπιχορηγήσεώς των. Οἱ ἡγούμενοι τῶν Μετοχίων παραδεχθέντες τὴν εὔλογον καὶ δικαίαν πρότασιν τῆς κυριάρχου Μονῆς ὑπεσχέθησαν νὰ αὐξήσουν τὰς πρὸς αὐτὴν ἐτησίους προσόδους τῶν Μετοχίων εἰς τὸ ποσὸν τῶν τριῶν χιλιάδων Ὁλλανδικῶν φλωρίων[29].

Δυστυχῶς ὅμως καὶ πάλιν δὲν ἐξεπλήρωσαν τὴν ὑπόσχεσίν των καὶ ἡ κυρίαρχος Μονὴ τῶν Ταξιαρχῶν Γκούρας εὑρέθη εἰς τὴν ἀνάγκην, κατόπιν σχετικῆς ἐγκρίσεως καὶ τοῦ Πατριαρχείου νὰ ἐκμισθώσῃ τὰ κτήματα τῶν δύο Μετοχίων Βάλιας καὶ Σταυρουπόλεως ἀπὸ τῆς 1ης Ἰανουαρίου 1860 καὶ ἐπὶ μίαν ἐξαετίαν εἰς τοὺς Στέφανον Οἰκονομάκην καὶ Ν. Μ. Σκαλλιέρην ἀντὶ τοῦ ποσοῦ τῶν τεσσάρων χιλιάδων Ὁλλανδικῶν φλωρίων ἐτησίως[30].

Οἱ νέοι «πακτωταί» τῶν Μετοχίων Βάλιας καὶ Σταυρουπόλεως ἐφοδια-

---

27. Τὸ σχετικὸν ἔγγραφον ἔδιδε προθεσμίαν 71 ἡμερῶν διὰ νὰ πληρωθοῦν τὰ 750 Ὁλλανδοβασιλικὰ φλωρία ἐκ μέρους τοῦ ἡγουμένου Σταυρουπόλεως Λεοντίου καὶ τὰ 25.000 Βλαχικὰ γρόσια ἐκ μέρους τοῦ ἡγουμένου Βάλιας Ἰωαννικίου. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 13ης Φεβρουαρίου 1850, σ. 287, πρὸς τοὺς ἐν Βλαχίᾳ ὁσιωτάτους Ἡγουμένους κυρ-Λεόντιον καὶ κυρ-Ἰωαννίκιον.

28. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 31ης Δεκεμβρίου 1859, σ. 26, πρὸς τοὺς Ἀρχιμανδρίτας καὶ Ἡγουμένους τῶν ἐν Βλαχίᾳ ἱερῶν Μοναστηρίων Σταυρουπόλεως κυρ-Λεόντιον καὶ Βάλιας κυρ-Ἰωαννίκιον.

29. Τοῦτο προκύπτει ἐκ τῶν διαβεβαιώσεων τοῦ ἡγουμένου τῆς Γκούρας Ἰγνατίου καὶ τῶν τιμιωτάτων ἐπιτρόπων αὐτῆς πρὸς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 31ης Δεκεμβρίου 1859, σ. 26, πρὸς τοὺς Ἀρχιμανδρίτας καὶ Ἡγουμένους τῶν ἐν Βλαχίᾳ ἱερῶν Μοναστηρίων Σταυρουπόλεως κυρ-Λεόντιον καὶ Βάλιας κυρ-Ἰωαννίκιον.

30. Συνεπῶς ἡ κυρίαρχος Μονὴ τῆς Γκούρας ἔλαβε δύο χιλιάδας πεντακόσια Ὁλλανδικὰ φλωρία ἐπὶ πλέον ἐκείνων τὰ ὁποῖα ἔδιδον εἰς αὐτὴν οἱ ἡγούμενοι τῶν Μετοχίων Λεόντιος καὶ Ἰωαννίκιος. Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον διὰ νὰ ἐμποδίσῃ τὰς ἀδίκους ἐπεμβάσεις ἢ σφετερισμοὺς ἐπὶ τῶν προσόδων τῶν ἐν Βλαχίᾳ Γραικικῶν Μοναστηρίων ἐνέκρινε τὸ ἔτος 1850, ὅπως αἱ ἐκμισθώσεις τῶν κτημάτων αὐτῶν διενεργοῦνται διὰ δημοπρασίας. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 13ης Φεβρουαρίου 1851, 42, πρὸς τοὺς Ἡγουμένους τῶν ἐν Βλαχίᾳ Ἁγιορειτικῶν καὶ Ρουμελικῶν Μοναστηρίων.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

σθέντες δι' ἐπισήμου μοναστηριακοῦ «Κοντράκτου»[31] ἐνεφανίσθησαν εἰς τὸ Πατριαρχεῖον καὶ ἐξέφρασαν τὴν εὐχαρίστησίν των διὰ τὴν δυνατότητα παραμονῆς τῶν μέχρι τοῦδε ἡγουμένων τῶν Μετοχίων εἰς τὰς θέσεις αὐτῶν, ὑπὸ τὸν ὅρον ὅτι θὰ ἐκτελοῦν τὰς ὑποχρεώσεις των[32].

Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον εἰδοποίησε τὴν ὁσιότητά των διὰ τὴν γενομένην πάκτωσιν ἀμφοτέρων τῶν Μετοχίων καὶ παρήγγειλεν εἰς αὐτούς, ὅπως ἀναγνωρίσουν τοὺς ρηθέντας πακτωτὰς καὶ συμμορφωθοῦν πρὸς τὰς διαταγὰς αὐτῶν, ἐὰν ἤθελον νὰ διαμείνουν καὶ πάλιν ἡγούμενοι τῶν Μετοχίων· ἄλλως νὰ ἀποσυρθοῦν τῶν ἡγουμενιῶν ἄνευ τινος προφάσεως καὶ ἀντιλογίας, ὥστε νὰ διορισθοῦν ἐγκαίρως ἕτεροι ἡγούμενοι[33].

Οἱ ἡγούμενοι Ἰωαννίκιος καὶ Λεόντιος μὴ ἀποδεχθέντες τὰς νέας συμφωνίας ἐπαύθησαν τῶν ἡγουμενιῶν καὶ διετάχθησαν νὰ κατέλθουν διὰ τοῦ Πατριαρχείου εἰς τὸ κυριαρχικὸν Μοναστήριον τῆς μετανοίας των, παρὰ τοῦ ὁποίου ἐζητοῦντο ἐπιμόνως καὶ ἀνυπερθέτως[34]. Ἀλλὰ αὐτοὶ ὄχι μόνον δὲν κατῆλθον ταχέως εἰς τὴν κυρίαρχον αὐτῶν Μονήν, ἀλλὰ παρέμενον εἰς Βουκουρέστιον ἐξακολουθοῦντες παρανόμως καὶ «ἐπιβατικῶς» νὰ λυμαίνωνται τὴν διαχείρισιν τῶν μοναστηριακῶν πραγμάτων[35].

Ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Ἰωακεὶμ Β' ἔγραφε τότε πρὸς τὰς ἐν Βουκουρεστίῳ ἁρμοδίας ἐκκλησιαστικὰς καὶ πολιτικὰς ἀρχὰς ὅτι εἶναι δίκαιοι καὶ νόμιμοι οἱ λόγοι, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐστηρίχθησαν οἱ πατέρες τῆς Μονῆς Γκούρας διὰ τὴν ἀπομάκρυνσιν τῶν Ἀρχιμανδριτῶν Ἰωαννικίου καὶ Λεοντίου ἐκ τῶν ἡγουμενιῶν τῶν Μοναστηρίων Βάλιας καὶ Σταυρουπόλεως[36].

Εἶναι γεγονὸς ὅτι αἱ οἰκονομικαὶ ὑποχρεώσεις καὶ ἐπιβαρύνσεις τῶν ἐν Βλαχίᾳ Ρουμελικῶν Μοναστηρίων ἦσαν μεγάλαι, διὸ καὶ οἱ ἡγούμενοι αὐτῶν κατὰ καιροὺς δὲν ἐφαίνοντο πρόθυμοι εἰς τὴν ἀποστολὴν τῶν κυριαρχικῶν δικαιωμάτων[37].

Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, διὰ νὰ ὑποστηρίξῃ τὰ δικαιώματα τῶν

---

31. Τὸ «κοντράκτον» ἦτο ἐπίσημον ἐνσφράγιστον πακτωτικὸν ἔγγραφον (συμβόλαιον).

32. Ἐξ αὐτοῦ συνάγεται ὅτι οἱ ἡγούμενοι τῶν Μετοχίων δὲν ἐπεδείκνυον πνεῦμα ἀγαστῆς συνεργασίας καὶ χρηστῆς διοικήσεως ἐν τῇ οἰκονομικῇ διαχειρίσει τῶν Μοναστηριακῶν περιουσιῶν. Πρβλ. Ἰ. Λαμπρίδου, Ἱερὰ ἐν Ἠπείρῳ σκηνώματα, σ. 44.

33. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 12ης Σεπτεμβρίου 1860, σ. 153, πρὸς τὸν Μητροπολίτην Οὐγγροβλαχίας Νήφωνα καὶ τοὺς ἡγουμένους Βάλιας καὶ Σταυρουπόλεως.

34. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 12ης Σεπτεμβρίου 1860, σ. 153, πρὸς τὸν Μητροπολίτην Οὐγγροβλαχίας Νήφωνα καὶ τοὺς ἡγουμένους Βάλιας καὶ Σταυρουπόλεως.

35. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 25ης Ὀκτωβρίου 1860, σ. 180, πρὸς τὸν Ἡγεμόνα τῶν Ἡνωμένων Ἡγεμονιῶν, τὸν Λογοθέτην Δημήτριον Γκίκαν καὶ τὸν Μητροπολίτην Οὐγγροβλαχίας Νήφωνα.

36. Βλ. ἀνωτέρω Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 25ης Ὀκτωβρίου 1860, σ. 180. Πρβλ. καὶ Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 8ης Δεκεμβρίου 1860, πρὸς τὰς ἐν Βουκουρεστίῳ ἁρμοδίας ἀρχάς.

37. Ἐκ Πατριαρχικοῦ ἐγγράφου τῆς 6ης Αὐγούστου 1846, σ. 10, πρὸς τοὺς ὁσιωτά-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόντος

ἱερῶν Μοναστηρίων, ἔγραφε πρὸς τοὺς ἑκάστοτε Μητροπολίτας Οὐγγροβλαχίας καὶ παρεκάλει αὐτούς, ὅπως μετακαλοῦν τοὺς ἡγουμένους τῶν ὡς ἄνω Μετοχίων καὶ ὑποχρεώνουν τὴν ὁσιότητά των, ἵνα φαίνωνται εὐπειθεῖς πρὸς τὰς ὑποχρεώσεις αὐτῶν[38].

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω δυνάμεθα νὰ ὑποστηρίξωμεν ὅτι ὁ τρόπος διοικήσεως καὶ διαχειρίσεως τῆς Μοναστηριακῆς περιουσίας τῶν ἐν Βλαχίᾳ Μετοχίων Βάλιας καὶ Σταυρουπόλεως ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ἡγουμένων ὑπῆρξεν τοσοῦτον ἐπωφελὴς διὰ τὴν ἐν Ὀστανίτσῃ τῆς Ἠπείρου Ἱερὰν Μονὴν τῶν Ταξιαρχῶν Γκούρας, ὅσον ἠδύναντο νὰ ὠφελήσουν μὲ τὸν τρόπον λειτουργίας των[39].

3. Τὰ Μοναστηριακὰ Μετόχια καὶ ἡ μετατροπὴ τῆς κυριάρχου Σταυροπηγιακῆς Μονῆς τῶν Ταξιαρχῶν Γκούρας εἰς ἐνοριακὴν

Ἡ κατ' Ἰούνιον τοῦ ἔτους 1832 ἀπόφασις τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου περὶ μετατροπῆς τῆς Σταυροπηγιακῆς Μονῆς τῶν Ταξιαρχῶν Γκούρας εἰς ἐνοριακὴν εἶχεν ὡς ἀποτέλεσμα καὶ τὴν μεταρρύθμισιν τῶν ἐν Βλαχίᾳ Μετοχίων αὐτῆς Βάλιας καὶ Σταυρουπόλεως ἀπὸ σταυροπηγιακῶν εἰς ἐνοριακῶν.

Τὰ ἀνωτέρω τὸ Πατριαρχεῖον ἐγνώρισε διὰ Γράμματος αὐτοῦ πρὸς τὸν Τοποτηρητὴν τῆς Μητροπόλεως Οὐγγροβλαχίας καὶ τοὺς Ἡγουμένους τῶν δύο Μετοχίων Βάλιας καὶ Σταυρουπόλεως[40]. Οἱ ἡγούμενοι τῶν Μετοχίων ὤφειλον νὰ ὑπακούσουν εἰς τὴν Συνοδικὴν ἀπόφασιν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ νὰ ἀναγνωρίσουν τὸν Μητροπολίτην Κορυτσᾶς καὶ Πωγωνιανῆς Βησσαρίωνα ὡς γνήσιον αὐτῶν κυριάρχην, διότι δι' ἐκδοθέντος ἤδη ὑψηλοῦ Βασιλικοῦ

τους ἡγουμένους τῶν ἐν Βλαχίᾳ κειμένων ἱερῶν Μοναστηρίων Σταυρουπόλεως καὶ Βάλιας διὰ τὴν Μονὴν Γκούρας καὶ Πράδουλ διὰ τὴν Μονὴν Μολυβδοσκεπάστου πληροφορούμεθα ὅτι ὤφειλον νὰ προσφέρουν πρὸς τὸν Μητροπολίτην Πωγωνιανῆς Ἱερόθεον διὰ τῶν κυριαρχικῶν Μοναστηρίων αὐτῶν ποσότητα τινα, λόγῳ συνδρομῆς καὶ βοηθείας πρὸς τὰ ἐπισυμβαίνοντα δαπανήματα τῆς ἀρχιερατείας αὐτοῦ. Πρβλ. καὶ Ἰ. Λαμπρίδου, Ἱερὰ ἐν Ἠπείρῳ Σκηνώματα, σ. 45.

38. Βλ. Πατριαρχικὰ ἔγγραφα τῆς 6ης Αὐγούστου 1846, σ. 10 καὶ 16ης Ἰανουαρίου 1848, σ. 180, πρὸς τὸν Μητροπολίτην Οὐγγροβλαχίας Νεόφυτον.

39. Ὁ Ἰ. Λαμπρίδης ὑποστηρίζει ὅτι ὁ σκοπὸς τῆς ἱδρύσεως τῶν ἐν Βλαχίᾳ Ἠπειρωτικῶν Μονῶν δὲν ἐπετεύχθη οὐδ' ἐπ' ἐλάχιστον. Βλ. Ἰ. Λαμπρίδου, Ἱερὰ ἐν Ἠπείρῳ Σκηνώματα, σ. 38-55. Καθ' ἡμᾶς ἡ ἄποψις αὐτὴ εἶναι αὐστηρὰ καὶ ὑποκειμενική, διότι ἅπαντα τὰ ἐν Βλαχίᾳ ἱερὰ Σκηνώματα ὠφέλησαν ἀρκούντως τὸν ἐν τῇ Ἀνατολῇ Ὀρθόδοξον Ἑλληνισμόν. Πρβλ. Χρυσοστόμου Παπαδοπούλου, Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας Ἱεροσολύμων, ἐν Ἱεροσολύμοις καὶ Ἀλεξάνδρειᾳ 1910, σ. 732, Μ. Καραβοκυροῦ, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 17-18, Ἀνωνύμου, τὸ Μοναστηριακὸν Ζήτημα, σ. 441 καὶ Ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 44.

40. Βλ. Πατριαρχικὸν Γράμμα Ἰουνίου 1832, σ. 190-191, πρὸς τὸν Τοποτηρητὴν τῆς Μητροπόλεως Οὐγγροβλαχίας καὶ τοὺς Ἡγουμένους τῶν ἱερῶν Μοναστηρίων Βάλιας καὶ Σταυρουπόλεως.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόντσας

ὁρισμοῦ τὸ κυριαρχικὸν αὐτῶν Μοναστήριον διετέλει ὑπὸ τὴν ἀρχιερατικὴν ἐξουσίαν καὶ κυριαρχικὴν προστασίαν αὐτοῦ[41].

Ὁ Μητροπολίτης Κορυτσᾶς καὶ Πωγωνιανῆς Βησσαρίων ὑπὸ τὴν κυριαρχικὴν πλέον αὐτοῦ ἰδιότητα ἐζήτησε διὰ τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει σεβασμίου ἐφόρου του νὰ ἐκδοθῇ Πατριαρχικὴ ἐπιστολὴ πρὸς τοὺς ἐν Βουκουρεστίῳ Ἡγουμένους Βάλιας καὶ Σταυρουπόλεως, ἡ ὁποία νὰ περιέχῃ τὰ ἑξῆς: 1) Νὰ μὴ δέχωνται ἐπιτροπικὰ γράμματα τῶν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ του κυριαρχικῶν ἡγουμένων, ἄνευ τῆς ἰδικῆς του ἐπικυρώσεως, 2) νὰ διορισθοῦν ἐπίτροποι μὲ τὴν κυριαρχικήν του γνώμην καὶ 3) νὰ μὴ μένουν εἰς χεῖρας των αἱ μοναστηριακαὶ βοῦλλαι[42].

Τὴν ἱκανοποίησιν τῶν ἀνωτέρω αἰτημάτων τὸ Πατριαρχεῖον ἀνέβαλε μέχρι νεωτέρας διευθετήσεως τῶν ἐν Βλαχίᾳ Ρουμελικῶν πραγμάτων, ἐπειδὴ ὁ περὶ τῶν Μοναστηρίων ἐκείνων προεκδοθεὶς ὑψηλὸς Βασιλικὸς ὁρισμὸς διελάμβανεν ὅτι «αἱ τῶν Ρουμελικῶν Μοναστηρίων ὑποθέσεις διευθετοῦνται διὰ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου»[43].

Ἐν τῷ μεταξὺ τὸν Μάϊον τοῦ ἔτους 1834 ἡ ἀρχιεπισκοπὴ Πωγωνιανῆς ἡνώθη μετὰ τῆς ἐπισκοπῆς Βελλᾶς ὑπὸ τὸν τίτλον «Μητρόπολις Βελλᾶς καὶ Πωγωνιανῆς»[44]. Ὁ Μητροπολίτης Βελλᾶς καὶ Πωγωνιανῆς Ἰωσὴφ μετὰ τοῦ ἐπισκόπου Χειμάρρας καὶ Δελβίνου Χρυσάνθου, ὡς καὶ τοῦ τιτουλαρίου ἐπισκόπου Ἀρίστης Γερασίμου τοῦ ἐκ Μανασσῆ διωρίσθησαν ὑπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ὡς πληρεξούσιοι ἐπίτροποι τῶν ἐν Βλαχίᾳ Μετοχίων τῶν Ἠπειρωτικῶν Μονῶν[45]. Ἔργον τῶν ἐν λόγῳ ἐπιτρόπων ἦτο ἡ μετάβασίς των εἰς Βλαχίαν, ἡ ἐκδίωξις τῶν πρώην ἡγουμένων τῶν Μετοχίων καὶ ἡ ὑπ' αὐτῶν ἀνάληψις τῆς διοικήσεώς των[46].

Πράγματι οἱ ἀνωτέρω μεταβάντες εἰς Βλαχίαν προέβησαν εἰς ἐκμίσθωσιν τῶν ἰδιοκτησιῶν τῶν Μετοχίων πρὸς τοὺς ἐν Βουκουρεστίῳ ὁμογενεῖς Μ. Ξαν-

---

41. Βλ. Πατριαρχικὸν Γράμμα, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 191.

42. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς 6ης Ἰουνίου 1830, σ. 324, πρὸς τὸν Ἱερώτατον Μητροπολίτην Κορυτζᾶς καὶ Πωγωνιανῆς κυρ-Βησσαρίωνα.

43. Βάσει τοῦ ὁρισμοῦ αὐτοῦ τὸ Πατριαρχεῖον εἶχε γράψει πρὸς τὰς ἐν Βλαχίᾳ ἁρμοδίας ἐκκλησιαστικὰς καὶ πολιτικὰς ἀρχὰς ὅτι κάθε ὑπόθεσις τῶν Ρουμελικῶν Μοναστηρίων θὰ ἐμφανίζηται μὲ τὴν ἰδικήν του ἐπικύρωσιν. Βλ. Πατριαρχικὸν ἔγγραφον, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 324. Πρβλ. καὶ Σουλτανικὰ Βεράτια, ἐν Μ. Καραβοκυροῦ, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 51-52.

44. Βλ. Φ. Οἰκονόμου, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 36.

45. Ἡ ἀπόφασις τοῦ διορισμοῦ ἀντιπροσώπων πρὸς ἐκμίσθωσιν τῶν ἰδιοκτησιῶν τῶν ἐν Βλαχίᾳ Μετοχίων ἐγένετο κατόπιν συνεννοήσεως τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου μετὰ τῶν ἀρχιερέων, τῶν ἡγουμένων καὶ τῶν προκρίτων χριστιανῶν τῶν ἐν Ἠπείρῳ κυριαρχουσῶν Μονῶν. Βλ. Ἰ. Λαμπρίδου, Ἱερὰ ἐν Ἠπείρῳ Σκηνώματα, σ. 47-48. Πρβλ. καὶ Βασ. Μπαρᾶ, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 110-111.

46. Αἰτία τῆς ἐκδιώξεως τῶν ἡγουμένων ἦτο ἡ ἐκ μέρους των ἀθέτησις τῶν ὑποσχέσεών των πρὸς τὰς ἐν Ἠπείρῳ κυριαρχούσας Μονάς. Βλ. Ἰ. Λαμπρίδου, Ἱερὰ ἐν Ἠπείρῳ Σκηνώματα, σ. 47.

Δημοσία Βιβλιοθήκη Κοζάνης
Δημοσία Κεντρική Βιβλιοθήκη

θὸν καὶ Χατζῆ 'Ανέστην, οἱ ὁποῖοι ἐξηπάτησαν τοὺς ἐπιτρόπους αὐτούς, ἐκμεταλλευθέντες τὴν καλῇ τῇ πίστει χορηγηθεῖσαν εἰς αὐτοὺς ἐξοφλητικὴν ἀπόδειξιν τοῦ μισθώματος[47]. Διὰ τὸ πάθημά των αὐτὸ οἱ ἀρχιερεῖς ἐκλήθησαν εἰς ἀπολογίαν ὑπὸ τοῦ Πατριαρχείου, ἠρνήθησαν ὅμως νὰ παρουσιασθοῦν ἐνώπιον αὐτοῦ πλὴν τοῦ 'Αρίστης Γερασίμου· διὸ καὶ καθῃρέθησαν τὸ ἔτος 1837[48].

Μετὰ τὴν κατὰ τὸ ἔτος 1840 ἀνανέωσιν τῶν σταυροπηγιακῶν προνομίων τῆς Μονῆς Γκούρας τὰ ἐν Βλαχίᾳ Μετόχια αὐτῆς Βάλιας καὶ Σταυρουπόλεως ἀπέκτησαν καὶ πάλιν τὴν σταυροπηγιακὴν τάξιν καὶ διοίκησιν αὐτῶν. Ἔκτοτε δὲ καὶ μέχρι τῆς διαλύσεώς των παρέμειναν σταυροπηγιακά, διοικούμενα κατὰ τὰς περὶ Μετοχίων διατάξεις τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου[49].

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

47. Βλ. Ἰ. Λαμπρίδου, Ἱερὰ ἐν Ἠπείρῳ Σκηνώματα, σ. 48.
48. Πρβλ. Β. Μπαρῆ, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 111.
49. Πρβλ. Β. Σταυρίδου, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 70-71.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε'

Η ΔΗΜΕΥΣΙΣ ΤΗΣ ΓΡΑΙΚΟΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑΚΗΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ ΕΝ ΡΟΥΜΑΝΙΑ, ΥΠΟ ΤΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΚΟΥΖΑ

1. Δήμευσις τῶν κτημάτων τῶν Μετοχίων Βάλιας καὶ Σταυρουπόλεως

Ἡ ὑπὸ τοῦ ἐν Παρισίοις Συνεδρίου τοῦ 1856 συσταθεῖσα διεθνὴς ἐπιτροπὴ ἐξ ἀντιπροσώπων τῶν ὑπογραψασῶν τὴν συνθήκην Δυνάμεων ἐπὶ τῷ σκοπῷ τῆς ἀναδιοργανώσεως τοῦ πολιτεύματος τῶν ἡγεμονιῶν, προτάσει τοῦ πληρεξουσίου τῆς Ρωσίας, ἐξήτασεν ἐπισταμένως καὶ τὸ Γραικομοναστηριακὸν Ζήτημα καὶ συνέστησε φιλικὸν συμβιβασμὸν μεταξὺ τῶν ἐνδιαφερομένων μερῶν[1]. Δυστυχῶς ὅμως καὶ ἡ προσπάθεια αὐτὴ τῆς συμβιβαστικῆς συνεννοήσεως ἐπὶ τῆς ὑφισταμένης διαφορᾶς μεταξὺ τῶν Ἡγεμονικῶν Κυβερνήσεων καὶ τοῦ Γραικικοῦ κλήρου δὲν ἔφερεν οὐδὲν ἀποτέλεσμα, διότι ἡ Ρουμανικὴ Κυβέρνησις ἐπινοοῦσα διαφόρους προφάσεις ἀνέβαλλε συνεχῶς τὴν συνεδρίασιν τῆς ἁρμοδίας ἐπιτροπῆς[2].

Τὰς προθέσεις τῶν ἀναβολῶν αὐτῶν ἐκ μέρους τῆς Ρουμανικῆς Κυβερνήσεως ἀπεκάλυψεν ὁ Ἀλέξανδρος Κούζας, ὁ ὁποῖος ἐξελέγη Ἡγεμὼν τῆς Βλαχίας καὶ Μολδαβίας τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1859. Εὐθὺς μετὰ τὴν ἐκλογήν του ὁμοῦ μετὰ τῶν ἄλλων κρατικῶν μεταβολῶν ἀνέλαβε νὰ ἀναδιοργανώσῃ καὶ τὴν Ἐκκλησίαν, τὴν ὁποίαν ὑπέταξεν εἰς τὴν Πολιτείαν. Οὕτω μεταξὺ ἄλλων προέβη καὶ εἰς τὴν κατάσχεσιν πάντων τῶν Μοναστηρίων καὶ τῶν κτημάτων αὐτῶν, τὰ ὁποῖα ἀπετέλουν τὸ πέμπτον περίπου τοῦ Ρουμανικοῦ ἐδάφους. Ὁ Οἰκουμενικὸς Θρόνος Κωνσταντινουπόλεως καὶ αἱ ἄλλαι Ὀρθόδοξοι Ἐκκλησίαι τῆς Ἀνατολῆς ἀπεδοκίμασαν τότε τὰ ἀντικανονικὰ μέτρα τοῦ Ἀλεξάνδρου Κούζα, ὁ ὁποῖος τὴν 10ην Φεβρουαρίου 1866 καθῃρέθη τῆς Ἀρχῆς καὶ ἐξελέγη ὁ Λατῖνος τὸ δόγμα Κάρολος Α'[3].

---

1. Βλέπε ἀποσπάσματα τοῦ XIII Πρωτοκόλλου τῆς ἐν Παρισίοις συνδιασκέψεως τῆς 30 Ἰουλίου 1858 καὶ 6 Σεπτεμβρίου 1859 εἰς Μ. Καραβοκυροῦ, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 53-54 καὶ Ἀνωνύμου, Τὸ Μοναστηριακὸν Ζήτημα, σ. 442.

2. Βλ. πλείονα εἰς Ἀνωνύμου, Ἀπάντησις τῶν Ἀνατολικῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν περὶ τῶν Γραικικῶν Μοναστηρίων, σ. 30-35, Μ. Καραβοκυροῦ, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 22-24 καὶ Ἀνωνύμου, Τὸ Μοναστηριακὸν Ζήτημα, σ. 442.

3. Βλ. Χρυσ. Παπαδοπούλου, Αἱ Ὀρθόδοξοι Σερβικὴ καὶ Ρουμανικὴ Ἐκκλησίαι κα-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Τὸ φθινόπωρον τοῦ ἔτους 1862 ὁ Ἀλέξανδρος Κούζας προέβη εἰς τὴν λῆψιν κυβερνητικῶν ἀποφάσεων διὰ τῶν ὁποίων ἐγένετο ἀρχὴ λύσεως τοῦ Γραικομοναστηριακοῦ Ζητήματος via facti[4]. Εἰδικώτερον διὰ τῶν ληφθέντων μέτρων συνέβησαν τὰ ἀκόλουθα:

α) Ἡ ἐνοικίασις τῶν μοναστηριακῶν κτημάτων ἐγένετο ὑπὸ τῶν διοικητικῶν ὀργάνων.

β) Τὰ ἔσοδα τῶν κτημάτων τῶν ἀφιερωμένων μονῶν κατεσχέθησαν καὶ εἰσήχθησαν εἰς τὸ Ταμεῖον τοῦ Κράτους.

γ) Τὰ ἔγγραφα τῶν ἀφιερωμένων μονῶν διετάχθη νὰ παραδοθοῦν εἰς τὰς ἁρμοδίας ἀρχὰς τοῦ Κράτους.

δ) Τὰ ἱερὰ ἄμφια καὶ τὰ πολύτιμα σκεύη τῶν ἀφιερωμένων μονῶν ὑπήχθησαν ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τῆς ἐπιτοπίου ἐκκλησιαστικῆς Ἀρχῆς καὶ ἑπομένως τῆς ἐγχωρίου Κυβερνήσεως.

ε) Ἀπηγορεύθη ἡ ἑλληνιστὶ τέλεσις τῆς θείας λειτουργίας εἰς τὰς ἀφιερωμένας μονάς.

ς′) Οἱ ἡγούμενοι οἱ μὴ συμμορφούμενοι πρὸς τὰς διαταγὰς τῆς Κυβερνήσεως ἠπειλήθησαν διὰ παύσεως καὶ ποινικῆς διώξεως καὶ

ζ) Αἱ ἀφιερωμέναι μοναί, ὡς καὶ ὁλόκληρος ἡ περιουσία αὐτῶν ἔπρεπε νὰ ἀποτελοῦν ἰδιοκτησίαν τοῦ Κράτους καὶ νὰ διοικῶνται ὑπ' αὐτοῦ[5].

Ἡ μονομερὴς αὐτὴ ἐνέργεια τῆς Κυβερνήσεως τοῦ Ἡγεμόνος Ἀλεξάνδρου Κούζα ἀπεδοκιμάσθη ὑπὸ πάντων ὡς ἄδικος καὶ παράμονος[6].

Τὰ Πατριαρχεῖα τῆς Ἀνατολῆς διεμαρτυρήθησαν διὰ Νότας αὐτῶν πρὸς τὴν Ὑψηλὴν Πύλην καὶ τοὺς ἀντιπροσώπους τῶν ἐγγυητριῶν Δυνάμεων διὰ τὰς παρανόμους ἐνεργείας τοῦ Ἀλεξάνδρου Κούζα[7].

τὰ' τὸ ἱστορικὸν αὐτῶν παρελθὸν καὶ τὴν νέαν συγκρότησιν, Ἱεροσόλυμα 1923, σ. 81-94. Πρβλ. Β. Στεφανίδου, Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία, Ἀθῆναι 1959 , σ. 742, 754. Βλασ. Φειδᾶ, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 276 καὶ Κων. Παπαρρηγοπούλου, ἔνθ' ἀνων., τόμ. Ζ′, σ. 8-9.

4. Βλ. Ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 40 καὶ Μ. Καραβοκυροῦ, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 24-25. Πρβλ. Ἐπ. Κυριακίδου, ἔνθ' ἀνωτ., τόμ. Β′, σ. 455-456 καὶ Ἀνωνύμου,Ἀπάντησις Ὀρθοδόξων Ἀνατολικῶν Ἐκκλησιῶν περὶ τῶν Γραικικῶν Μοναστηρίων, σ. 35.

5. Βλ. Ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν, ἔνθ' ἀνωτ. σ. 40-41. Πρβλ. Μ. Καραβοκυροῦ, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 24-29, Ἀνωνύμου, Τὸ Μοναστηριακὸν Ζήτημα, σ. 442-443, Ἐπ. Κυριακίδου, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 456 καὶ Ἀνωνύμου, Ἀπάντησις τῶν Ὀρθοδόξων Ἀνατολικῶν Ἐκκλησιῶν περὶ τῶν Γραικικῶν Μοναστηρίων, σ. 38-41.

6. Ὁ Ἄγγλος Ὑπουργὸς τῶν ἐξωτερικῶν Λόρδος Ζὰν Ῥούσελ ἔγραφεν ἀπὸ 10 Αὐγούστου 1863 πρὸς τὸν ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἄγγλον πρεσβευτήν: «κατὰ τὴν γνώμην τῆς Κυβερνήσεως τῆς Α.Μ τῆς Βασιλίσσης οἱ κληρικοὶ τῶν προσκυνημένων Μοναστηρίων ἐληστεύθησαν αἰσχρῶς». Βλ. Ἀνωνύμου, Τὸ Μοναστηριακὸν Ζήτημα, σ. 443 καὶ Μ. Καραβοκυροῦ, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 27.

7. Τὰ Πατριαρχεῖα ἐκθέτοντα διὰ μακρῶν τὰ ἀκαταμάχητα δίκαια αὐτῶν, ἐζήτουν τὴν ἐπιστροφὴν ὁλοκλήρου τῆς κατασχεθείσης Γραικομοναστηριακῆς περιουσίας. Βλ. Μ. Καραβοκυροῦ, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 29.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόντσας

Συνεπείᾳ τῆς διαμαρτυρίας ἐκείνης συνῆλθεν εἰς Κωνσταντινούπολιν τὴν 9ην Μαΐου 1864 ἡ ὑπὸ τοῦ XIII Πρωτοκόλλου τοῦ ἐν Παρισίοις Συνεδρίου προβλεπομένη Συνδιάσκεψις τῶν ἀντιπροσώπων τῶν Μεγάλων Δυνάμεων[8]. Ἡ Συνδιάσκεψις αὐτὴ μεταξὺ ἄλλων διώρισε καὶ Διεθνῆ ἐπιτροπήν, ἡ ὁποία τὴν 25ην Ἰουλίου 1864 ἐπελήφθη τοῦ ἔργου αὐτῆς συνελθοῦσα μέχρι τῆς 10ης Μαρτίου 1866 εἰς 40 συνεδρίας[9].

Κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν ἐργασιῶν τῆς Διεθνοῦς Ἐπιτροπῆς ἡ Ρουμανικὴ Κυβέρνησις ἠθέλησε νὰ ματαιώσῃ τὰς ἀποφάσεις τῆς Συνδιασκέψεως, διὸ καὶ προσέφερεν διὰ τῆς Ὑψηλῆς Πύλης πρὸς τὰ Πατριαρχεῖα τῆς Ἀνατολῆς τὴν 19ην Μαρτίου 1865 χρηματικὴν ἀποζημίωσιν ἐξ 150.000.000 γροσίων[10].

Οἱ Πατριάρχαι τῆς Ἀνατολῆς κατανοοῦντες τὴν δολιότητα τῶν προτάσεων τοῦ Ἡγεμόνος Κούζα ἀπέρριψαν αὐτὰς ὡς ἀπαραδέκτους καὶ ἐπέμενον πάντοτε εἰς τὴν ἀπόδοσιν «τῶν νοσφισθέντων κτημάτων»[11].

Ὁ ἄλλοτε πρέσβυς τοῦ Βελγίου ἐν Βουκουρεστίῳ κ. Josephe Jooris εἰς πραγματείαν αὐτοῦ περὶ τοῦ Μοναστηριακοῦ Ζητήματος[12] γράφει μεταξὺ ἄλλων εἰς τὰ συμπεράσματά του: «Κακῶς ποιήσαντες οἱ Ἅγιοι Τόποι ἀπώθησαν τὰς λίαν ἐπωφελεῖς ἐκείνας προτάσεις· ἐὰν δὲ σήμερον δὲν δύνανται νὰ ἐπιτύχωσι τῶν αὐτῶν ὠφελημάτων, ἀποδοτέον τοῦτο εἰς τὴν τότε πεισματώδη αὐτῶν πλεονεξίαν»[13].

Μετὰ τὴν ἐκθρόνισιν τοῦ Ἡγεμόνος Κούζα (Φεβρουάριος 1866) καὶ τὴν ἄνοδον εἰς τὸν θρόνον τοῦ Καρόλου Α' (Μάϊος 1866) ἡ Ρουμανικὴ Βουλή, ἀφοῦ

---

8. Αἱ ἀποφάσεις τῆς Συνδιασκέψεως εὑρίσκονται εἰς τὰ πρωτόκολλα τῶν 9, 14 καὶ 28 Μαΐου 1864 συνεδριῶν αὐτῆς. Βλ. ἀποσπάσματα εἰς Ἀνωνύμου, Τὸ Μοναστηριακὸν Ζήτημα, σ. 443-444 καὶ Μ. Καραβοκυροῦ, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 54-57.

9. Βλ. λεπτομερείας περὶ τοῦ ἔργου τῆς ἐπιτροπῆς αὐτῆς εἰς Μ. Καραβοκυροῦ, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 31, 57.

10. Βλ. Ἐπ. Κυριακίδου, ἔνθ' ἀνωτ., τόμ. Β', σ. 462 καὶ Ἀνωνύμου, Τὸ Μοναστηριακὸν Ζήτημα, σ. 464. Τοὺς ὅρους τοῦ συμβολαίου βλ. εἰς Μ. Καραβοκυροῦ, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 32.

11. Τὴν ἀπόφασιν αὐτὴν τῶν Πατριαρχείων ἐνίσχυσεν τότε καὶ ἡ διακοίνωσις, τὴν ὁποίαν ἔκαμεν ὁ Ἄγγλος πρέσβυς κ. Βοῦλβερ εἰς τὸν Ἀρχιμανδρίτην Γερμανόν, δι' ἐπιστολῆς αὐτοῦ ἀπὸ 24 Αὐγούστου 1865. Διὰ τῆς ἐπιστολῆς αὐτῆς ὁ Ἄγγλος Πρέσβυς ἀποκρούει τὴν πρότασιν τοῦ Ἡγεμόνος Κούζα καὶ κατὰ τὸ ποσόν, τὸ ὁποῖον ἐκεῖνος δὲν ἀποδέχεται καὶ κατὰ τὸν τρόπον μὲ τὸν ὁποῖον προτείνεται, διότι ἀποκρύπτει δολίους σκοπούς. Βλ. Μ. Καραβοκυροῦ, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 32-33.

12. Ἡ πραγματεία τοῦ Josephe Iooris, La question des couvents dédiés, ἐδημοσιεύθη εἰς τὸν ὑπ' ἀριθμ. XV (1883), σ. 443 καὶ ἑξῆς τόμον τοῦ ἐν Βρυξέλλαις γαλλιστὶ ἐκδιδομένου διπλωματικοῦ περιοδικοῦ συγγράμματος Renne de Droit international et de Législation Comparée. Βλ. Ἀνωνύμου, Τὸ Μοναστηριακὸν Ζήτημα, σ. 431. Πρβλ. Ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 36-37.

13. Βλ. Ἀνωνύμου, Τό Μοναστηριακὸν Ζήτημα, σ. 432, ὅπου καὶ κρίσεις τοῦ ἀγνώστου συγγραφέως, περὶ τῆς μονομεροῦς ἐκθέσεως τοῦ Μοναστηριακοῦ Ζητήματος ὑπὸ τοῦ ἐξόχου διπλωμάτου Josephe Jooris.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κοντάρας

ἔλαβεν ὑπ' ὄψιν τοὺς βαρυτάτους ὅρους, ὑπὸ τοὺς ὁποίους συνήφθη τὸ δάνειον τῶν 150.000.000 γροσίων, ὡς καὶ τὸ γεγονὸς ὅτι τὸ ζήτημα τῶν προσκυνημένων Μοναστηρίων ὄχι μόνον δὲν εἶχε λυθῆ εἰσέτι, ἀλλ' οὔτε ἦτο εἰς θέσιν ἡ Κυβέρνησις νὰ γνωρίζῃ πότε ἀκριβῶς θέλει λυθῆ, ἐνέκρινε τὴν διάλυσιν τοῦ συνομολογηθέντος μετὰ τῆς Γενικῆς Ἑταιρείας τοῦ Ὀθωμανικοῦ Κράτους συμβολαίου[14].

Νέα φάσις τοῦ Γραικομοναστηριακοῦ ζητήματος ἤρχισεν ἀπὸ τοῦ ἔτους 1867, ὅτε ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Γρηγόριος ΣΤ' ἀπέστειλε σχετικὴν ἐπιστολὴν πρὸς τὴν Α.Υ. τὸν Ἡγεμόνα τῆς Ρουμανίας Κάρολον τὸν Α' καὶ ἐζήτει ἐν ὀνόματι τοῦ δικαίου καὶ τῆς θρησκείας συμβιβαστικὴν λύσιν τοῦ Ζητήματος τῶν Μοναστηριακῶν κτημάτων[15].

Εἰς ἀπάντησιν τῆς ἐπιστολῆς αὐτῆς ὁ Ἡγεμὼν Κάρολος Α', ἐξέφρασε τὴν ἐπιθυμίαν φιλικῆς λύσεως τῆς διαφορᾶς[16], διὸ καὶ ἐγεννήθησαν τότε ἐλπίδες ὁριστικῆς ἐπιλύσεως τοῦ πολυχρονίου αὐτοῦ ζητήματος[17].

Δυστυχῶς αἱ ἐλπίδες ἐκεῖναι ἐματαιώθησαν λίαν συντόμως, διότι καὶ ἡ Κυβέρνησις τοῦ Ἡγεμόνος Καρόλου Α' συνέχισεν ἀπὸ τοῦ ἔτους 1868 τὸ ὑπὸ τοῦ Ἡγεμόνος Κούζα ἀρξάμενον ἔργον τῆς ἐκποιήσεως καὶ ὑποθηκεύσεως τῶν ἐν Ρουμανίᾳ κατασχεθέντων Γραικομοναστηριακῶν κτημάτων[18].

Ἐν τῷ μεταξὺ τὸ Βερολίνειον Συνέδριον τοῦ 1878 ἔλυσε τὸν πολιτειακὸν δεσμὸν τῶν παριστρίων χωρῶν μετὰ τῆς Τουρκίας καὶ ἐκήρυξεν αὐτὰς ἀνεξαρτήτους ὑπὸ τὸ ὄνομα τῆς Ρουμανίας[19]. Αἱ Ἡνωμέναι πλέον Ἡγεμονίαι ἐγένοντο κυρίαρχον κράτος, τὸ ὁποῖον ἠδύνατο νὰ διαρρυθμίσῃ τὰς ἐσωτερικάς του ὑποθέσεις κατὰ βούλησιν. Διὸ καὶ ἡ Ρουμανικὴ Κυβέρνησις ἠρκέσθη νὰ δηλώσῃ ἐν τῇ Βουλῇ τῆς 20ης Ἰανουαρίου 1881, εἰς ἀπάντησιν σχετικῆς ἐπερωτήσεως τοῦ Βουλευτοῦ Urechia, ὅτι ἐφ' ὅσον ἀπέτυχον αἱ διαπραγματεύσεις περὶ συμβιβασμοῦ τὸ ἔτος 1865, θεωρεῖ τὸ Μοναστηριακὸν Ζήτημα ἐξηντλημένον καὶ ἀποκλείει τὴν δυνατότητα ἐπεμβάσεως τῶν Εὐρωπαϊκῶν Κρατῶν. Ἡ Ρουμανικὴ Βουλὴ ἀπεφάσισε τότε, ὅτι μετὰ τὰς δοθείσας ἐξηγήσεις ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως τὸ Μοναστηριακὸν Ζήτημα ἦτο πλέον ὁριστικῶς λελυμένον[20].

---

14. Βλ. Μ. Καραβοκυροῦ, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 33-34. Πρβλ. Ἐπ. Κυριακίδου, ἔνθ' ἀνωτ., τόμ. Β', σ. 462.

15. Ἡ ἐπιστολὴ αὐτὴ ἀπεστάλη τὴν 6ην Ἀπριλίου 1867, ἤτοι δύο μῆνες μετὰ τὴν ἐκ δευτέρου ἀνάρρησιν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Γρηγορίου τοῦ ΣΤ' εἰς τὸν Πατριαρχικὸν θρόνον. Βλ. Βασ. Σταυρίδου, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 160-161.

16. Βλ. Μ. Καραβοκυροῦ, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 35.

17. Πρβλ. Ἀνωνύμου, Τὸ Μοναστηριακὸν Ζήτημα, σ. 461.

18. Βλ. Ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 42 καὶ Ἀνωνύμου, Τὸ Μοναστηριακὸν Ζήτημα, σ. 461.

19. Βλ. Μ. Καραβοκυροῦ, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 37-38. Πρβλ. Ἀνωνύμου, Τὸ Μοναστηριακὸν Ζήτημα, σ. 461.

20. Βλ. Ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 60. Πρβλ. Μ. Καραβοκυροῦ, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 42 καὶ Ἀνωνύμου, Τὸ Μοναστηριακὸν Ζήτημα, σ. 462.

Δημόσια Καντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Ἔκτοτε καὶ ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν μέχρι τοῦ 1900 οἱ Πατριάρχαι τῆς Ἀνατολῆς προέβησαν εἰς πολλὰς ἐνεργείας καὶ συνεχῆ διαβήματα διὰ τὴν ἐπίλυσιν τοῦ περιλαλήτου Γραικομοναστηριακοῦ Ζητήματος ἐν Ρουμανίᾳ[21]. Ὅλαι ὅμως αἱ ἐνέργειαί των εἰς οὐδὲν ὠφέλησαν, διότι δὲν ἠδυνήθησαν νὰ ἀνατρέψουν τὰ τετελεσμένα γεγονότα καὶ νὰ λύσουν τὸ Μοναστηριακὸν Ζήτημα, τὸ ὁποῖον ἐξακολουθεῖ μέχρι καὶ σήμερον νὰ παραμένῃ ἄλυτον[22]. Ἀσφαλῶς τὰ Πατριαρχεῖα τῆς Ἀνατολῆς δὲν προέβησαν ἔκτοτε εἰς ἀνακίνησιν τοῦ Μοναστηριακοῦ Ζητήματος, διότι δὲν ἐπιθυμοῦν τὴν ἀνάξεσιν πληγῶν τοῦ παρελθόντος[23].

2. *Διάλυσις τῶν Μετοχίων Βάλιας καὶ Σταυρουπόλεως*

Ἡ ὑπὸ τοῦ Ἡγεμόνος Ἀλεξάνδρου Κούζα βιαία κατάληψις τῆς κινητῆς καὶ ἀκινήτου περιουσίας τῶν ἐν Ρουμανίᾳ Γραικομοναστηρικῶν Μετοχίων καὶ ἡ ἀνάληψις τῆς διοικήσεως καὶ διαχειρίσεως αὐτῶν ὑπὸ τῆς Ρουμανικῆς Κυβερνήσεως ἐσήμανε καὶ τὴν διάλυσιν τῶν Μετοχίων Βάλιας καὶ Σταυρουπόλεως.

Ἡ ἐν Ὀστανίτσῃ Πωγωνιανῆς τῆς Ἠπείρου Ἱερὰ Μονὴ τῶν Ταξιαρχῶν Γκούρας κατεῖχε καὶ ἐνέμετο ἀνενοχλήτως ἐπὶ τρεῖς ἤδη αἰῶνας τὰ Μοναστηριακὰ αὐτὰ Μετόχια, χωρὶς ποτὲ νὰ ἀναμιχθῇ τις εἰς τὴν διαχείρισιν καὶ διοίκησιν αὐτῶν. Τὰ κυριαρχικὰ αὐτὰ δικαιώματα τῆς Μονῆς Γκούρας ἐστηρίζοντο εἰς τὰ σχετικὰ χρυσόβουλλα καὶ τὰ λοιπὰ ἔγγραφα ἱδρύσεως καὶ ἀφιερώσεως τῶν ἐν Βλαχίᾳ Μετοχίων αὐτῆς. Δυστυχῶς ὅλα τὰ ἐπίσημα αὐτὰ ἔγγραφα ἁρπαγέντα διὰ βίας ὑπὸ τῆς Ἡγεμονικῆς Κυβερνήσεως τοῦ Ἀλεξάνδρου Κούζα τὸ ἔτος 1865[24] καὶ εὑρίσκονται σήμερον εἰς τὰ ἐν Βουκουρεστίῳ Ἀρχεῖα τοῦ Ρουμανικοῦ Κράτους[25].

Ὁλόκληρος ἡ κινητὴ καὶ ἀκίνητος περιουσία τῶν ἐν Βλαχίᾳ Μοναστηριακῶν Μετοχίων τῆς Μονῆς Γκούρας περιῆλθεν εἰς χεῖρας τῶν Ρουμανικῶν Ἀρχῶν τὸ ἔτος 1863, χωρὶς ἔκτοτε καὶ μέχρι σήμερον νὰ ἀποδοθῇ εἰς αὐτὴν ἡ προσήκουσα ἀποζημίωσις[26].

---

21. Βλ. τὰς λεπτομερεῖς ἐνεργείας τῶν Πατριαρχείων τῆς Ἀνατολῆς εἰς Μ. Καραβοκυροῦ, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 36-45. Πρβλ. Ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 42-43.

22. Πρβλ. Μ. Καραβοκυροῦ, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 45.

23. Ὑπὸ τὴν σημερινὴν διάρθρωσιν τῶν διορθοδόξων πραγμάτων δὲν εἶναι σκόπιμον νὰ ἀναξέωνται παλαιαὶ πληγαί. Διὸ καὶ ἡ Σύνοδος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατραρχείου δὲν ἐνέκρινε αἴτησίν μου ἐν ἔτει 1979 περὶ χορηγήσεως ἀδείας μελέτης καὶ δημοσιεύσεως σχετικῶν ἐγγράφων ἐκ τοῦ ἀρχείου τοῦ Πατριαρχικοῦ Ἀρχειοφυλακίου.

24. Βλ. Μ. Καραβοκυροῦ, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 45.

25. Τὸ πολύτιμον αὐτὸ ὑλικὸν εἶναι ἐν πολλοῖς σήμερον ἀνεξερεύνητον καὶ ἐπιβάλλεται ἀνυπερθέτως ἡ σύντομος ἀξιοποίησίς του.

26. Ὁ κατὰ τὸ ἔτος 1865 προταθεὶς συμβιβασμὸς ὑπὸ τῆς Ρουμανικῆς Κυβερνήσεως ἀπερρίφθη ὡς ἀνειλικρινής, ἀσύμφορος καὶ ἀπαράδεκτος. Πρβλ. Ἀρχιμ. Γερμανοῦ Ἀφθονίδου, Τὸ Μοναστηριακὸν Ζήτημα, «Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια», τόμ. Δ' (1883-84), σ. 463.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Οἱ Ἕλληνες ἡγούμενοι τῶν Μετοχίων ἐκδιωχθέντες ὑπὸ τῶν Ρουμανικῶν Ἀρχῶν ὑπεχρεώθησαν νὰ παραδώσουν εἰς αὐτὰς καὶ τὰ ἱερὰ ἄμφια, βιβλία καὶ ἄλλα πολύτιμα κειμήλια, χωρὶς νὰ δυνηθοῦν νὰ συναποκομίσουν μεθ' ἑαυτῶν οὐδὲν ἐκ τῶν μεγάλης ἀξίας ἱερῶν σκευῶν τῶν Μοναστηρίων των[27].

Ἡ διάλυσις τῶν ἐν Βλαχίᾳ Μετοχίων Βάλιας καὶ Σταυρουπόλεως ἐπέφερε σοβαρὸν κλονισμὸν εἰς τὴν οἰκονομικὴν κατάστασιν τῆς κυριάρχου Μονῆς Γκούρας ὡς καὶ εἰς τὰς πέριξ κοινότητας τῆς ἐπαρχίας Πωγωνίου τῆς Ἠπείρου[28].

Ἡ διάλυσις τῶν Μετοχίων τῆς Μονῆς Γκούρας ἐτραυμάτισε σοβαρῶς καὶ κυρίως τὴν γειτονικὴν χώραν τῆς Ὀστανίτσης, διότι ἀπεγύμνωσεν αὐτὴν ἐκ τῶν πλουσίων εἰσοδημάτων, τὰ ὁποῖα ἐλάμβανε διὰ τὰς ἀνάγκας καὶ τὴν ἐν γένει εὐπορίαν τῶν κατοίκων (παροχὴ τροφῆς καὶ ἐλεῶν πρὸς τοὺς πένητας, προικισμὸς ἀπόρων κορασίδων, ἵδρυσις καὶ συντήρησις σχολείων)[29].

Ἡ παράνομος δήμευσις τῶν ἐν Ρουμανίᾳ προσοδοφόρων Μοναστηριακῶν Μετοχίων Βάλιας καὶ Σταυρουπόλεως ἐστέρησε τὴν κυρίαρχον Μονὴν τῶν Ταξιαρχῶν Γκούρας σπουδαίου ἐτησίου εἰσοδήματος καὶ κατεδίκασεν αὐτὴν εἰς τὴν ἀφάνειαν καὶ τὴν ἐν συνεχείᾳ ἄδοξον διάλυσίν της μετὰ μακρὰν εὐεργετικὴν καὶ ἔνδοξον ἱστορίαν[30].

Γενικῶς ἡ διάλυσις τῶν ἐν Μολδοβλαχίᾳ Γραικικῶν Μοναστηρίων δὲν ἐζημίωσε μόνον τοὺς μοναχούς, ἀλλὰ ὁλόκληρον τὸν ἐν τῇ Ἀνατολῇ χριστιανισμόν, ὁ ὁποῖος προσέβλεπε μετὰ πολλῆς ἐμπιστοσύνης εἰς τὰς πλουσίας ἐκείνας «μουσίας» τῶν Πατριαρχείων τῆς Ἀνατολῆς[31].

---

27. Βλ. Μ. Καραβοκυροῦ, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 28.

28. Αἱ Ρουμελιωτικαὶ Κοινότητες τῆς Ἠπείρου κατεῖχον εἰς τὰς Ρουμανικὰς χώρας τὰς ἑξῆς ἀκινήτους ἰδιοκτησίας:

α) Γαίας	128
β) Κτίρια	35
γ) Ἀμπέλους	250
δ) Ἐμφυτεύσεις	1297

Τὰ ἐτήσια εἰσοδήματα τῶν ἐν Ρουμανίᾳ Ρουμελικῶν Μοναστηρίων διὰ τὴν περίοδον 1863-1868 εἶχον ὡς ἀκολούθως:

Ἐν Βλαχίᾳ	Γρόσια	Βλαχικὰ	4.285.290
Ἐν Μολδαυΐᾳ	»	»	170.793
	Σύνολον Γρόσια	Βλαχικὰ	4.456.083

Βλ. Μ. Καραβοκυροῦ, ἔνθ' ἀνωτ. σ. 16, 18.

29. Πρβλ. Λεων. Μ. Βασιλειάδη, Ἡ Ἀρχιεπισκοπὴ Πωγωνιανῆς καὶ ἡ Σταυροπηγιακὴ Μονὴ Μολυβδοσκεπάστου, «Ἠπειρωτικὸς Ἀστήρ», 1 (1904), σ. 183.

30. Πρβλ. Στ. Γκατσοπούλου, ἔνθ' ἀνωτ., σ.32-33 καὶ Ἰ. Λαμπρίδου, Ἱερὰ ἐν Ἠπείρῳ Σκηνώματα, σ. 38-51.

31. Πρβλ. Λεοντίου Κασσανδρείας, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 216 καὶ Γ. Τσιοράν, ἔνθ' ἀνωτ., σ. 90.

Δημόσιο Κεντρική Βιβλιοθήκη Κοζάνης

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Ἐκ τῶν προεκτεθέντων εἰς τὴν παροῦσαν μελέτην καθίσταται φανερὸν ὅτι κατεβλήθη πᾶσα δυνατὴ προσπάθεια διὰ τὴν παρουσίασιν ὡλοκληρωμένης εἰκόνος τῆς ζωῆς τῆς πατριαρχικῆς καὶ σταυροπηγιακῆς Μονῆς τῶν Ταξιαρχῶν Γκούρας. Ἐκ τῆς καθόλου ἐξετάσεως τῆς Μονῆς συνοψίζομεν τὰ κάτωθι:

Ἐν πρώτοις ἡ ἵδρυσις τῆς Μονῆς Γκούρας κατὰ τὸ πρῶτον ἥμισυ τοῦ ΙΣΤ' αἰῶνος συμπίπτει εἰς ἐποχήν, κατὰ τὴν ὁποίαν ὁλόκληρος ἡ Ἤπειρος ἐδοκιμάσθη σκληρῶς ὑπὸ τῶν Τούρκων καὶ τῶν Ἀλβανῶν. Ἐκ τῆς αὐτῆς ὡς ἄνω ἐποχῆς δὲν σῴζεται μέχρι σήμερον τὸ Καθολικὸν τῆς Μονῆς, τὸ ὁποῖον ἐκτὸς τῆς ἀρχαιολογικῆς του ἀξίας θὰ παρεῖχεν καὶ ἀρκετὰς ἱστορικὰς περὶ τῆς Μονῆς πληροφορίας.

Εἰς ἰδιαίτερον κεφάλαιον ἐξετάζεται ἡ καθ' ὅλου χωρογραφία τῆς Μονῆς καὶ ἡ ἐν αὐτῇ θέσις τοῦ ναοῦ μετὰ τῶν κελλίων καὶ λοιπῶν κτισμάτων. Εἰς τὴν παράγραφον περὶ τῆς ὀνομασίας τῆς Μονῆς συσχετίζονται αἱ γνωσταὶ τρεῖς περὶ αὐτῆς ὀνομασίαι καί γίνεται κριτικὴ περὶ τοῦ ποία ἐξ αὐτῶν ὑπῆρξεν ἐπικρατεστέρα καὶ περισσότερον διαδεδομένη.

Τὸ ὄνομα καὶ ἡ προσωπικότης τῶν ἱδρυτῶν τῆς Μονῆς Γκούρας, ἐλλείψει πηγῶν, δὲν κατέστη δυνατὸν νὰ διαφωτισθῇ.

Ἡ Μονὴ Γκούρας, σταυροπηγιακὴ οὖσα ἐξ ἀρχῆς, διετήρησεν τὴν ἀνεξαρτησίαν καὶ τὸ αὐτοδιοίκητον αὐτῆς, ἔναντι τῶν κυριαρχικῶν διεκδικήσεων τῶν ἑκάστοτε μητροπολιτῶν τῆς περιοχῆς. Ἐξαίρεσιν παρουσιάζει ὁ 19ος αἰών, κατὰ τὸν ὁποῖον ἐκλονίσθη ἐπ' ὀλίγον ὁ σταυροπηγιακὸς αὐτῆς χαρακτήρ. Εὐτυχῶς ὅμως καὶ πάλιν ἐπανέκτησεν τὴν αὐτοτέλειάν της, ἐξασφαλίσασα τὴν συμπαράστασιν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου μέχρι τοῦ τέλους τῆς ζωῆς αὐτῆς.

Ἡ περιουσία τῆς Μονῆς Γκούρας, τόσον ἐν Ἑλλάδι, ὅσον καὶ ἐν Βλαχίᾳ ἦτο μεγάλη, ἀπέδιδεν εἰς αὐτὴν ἐτησίως πολλὰ εἰσοδήματα καὶ διέτρεχεν πολλοὺς κινδύνους ἰδιοποιήσεως καὶ σφετερισμοῦ ἐκ μέρους τῶν πολλῶν λυμεώνων αὐτῆς.

Τὴν δρᾶσιν τῶν ἐν τῇ Μονῇ ἀσκηθέντων καὶ τὰς περιπετείας αὐτῶν παρακολουθοῦμεν κυρίως διὰ μέσου τῶν ἐλαχίστων πηγῶν, αἱ ὁποῖαι εἶναι πενιχραὶ εἰς σχετικὰς εἰδήσεις, διότι τὸ πλεῖστον ἐξ αὐτῶν ἀναφέρεται εἰς διαχειριστικὰ καὶ ἄλλα παρομοίας φύσεως οἰκονομικὰ ζητήματα. Ἀσφαλῶς ὅμως οἱ πατέρες τῆς Μονῆς Γκούρας δὲν ὑστέρησαν καὶ εἰς τὸν πνευματικὸν τομέα, ἂν λάβωμεν ὑπ' ὄψιν ὅτι ἡ Μονὴ διετήρει σχεδὸν καθ' ὅλην τὴν περίοδον τῆς

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κοζάνης

Τουρκοκρατίας σχολεῖον, τὸ ὁποῖον ἀπετέλει τὸ πνευματικὸν κέντρον τῆς περιοχῆς.

Ἀναμφισβήτητον εἶναι καὶ τὸ κοινωνικόν, ἐθνικὸν καὶ φιλανθρωπικὸν ἔργον τῶν μοναχῶν αὐτῆς καθ' ὅλην τὴν Τουρκοκρατίαν. Εἰς τὰ ἐκτεταμένα Μετόχια τῆς Μονῆς πλῆθος ἀνέργων καὶ ἐνδεῶν χριστιανῶν εὕρισκον, αὐτοὶ καὶ αἱ οἰκογένειαί των, ἐργασίαν καὶ τροφήν. Συχναὶ εἶναι αἱ συνεισφοραὶ ὑπὲρ τῶν ἀπόρων κορασίδων καὶ παίδων, μοναχῶν, μοναζουσῶν ἔτι δὲ καὶ ἀρχιερέων παρεπιδημούντων ἐν Βλαχίᾳ.

Αἱ ὑπηρεσίαι τῶν μοναχῶν τῆς Μονῆς Γκούρας κατὰ τοὺς χρόνους τῶν ἐν Ἠπείρῳ ἐπαναστατικῶν ἐξεγέρσεων χαρακτηρίζονται ἐθνικαὶ καὶ σωτήριαι. Καθ' ὅλην τὴν περίοδον τῆς Τουρκοκρατίας ἡ Μονὴ Γκούρας κατέστη τὸ προπύργιον τοῦ Ἐθνισμοῦ εἰς τὴν ἀγρίως δοκιμασθεῖσαν ἀπὸ τοὺς Τουρκαλβανοὺς περιοχὴν τοῦ Πωγωνίου.

Ὁ ἡγούμενος ἐκλεγόμενος ὑπὸ τοῦ συνόλου τῶν ἐν τῇ Μονῇ ἀσκουμένων πατέρων, διωρίζετο ὑπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ πατριάρχου καὶ ἐγκαθίστατο εἰς τὴν ἡγουμενίαν τῆς Μονῆς κατόπιν ἐγκρίσεως τῆς Πύλης.

Τὸν ἔλεγχον τῆς διαχειρίσεως τοῦ ἡγουμένου ἤσκει συνήθως ὁ ἐπόπτης ἀρχιερεύς τῆς Μονῆς, παρουσίᾳ τῶν ἐπιτρόπων αὐτῆς, ὡς καὶ τῶν προκρίτων χριστιανῶν τῆς χώρας Ὀστανίτσης.

Εἰδικὸν ἐνδιαφέρον παρουσιάζει τὸ δεύτερον μέρος περὶ τῶν ἐν Βλαχίᾳ Μετοχίων τῆς Μονῆς Γκούρας. Εἰς τὰ πέντε κεφάλαια αὐτοῦ ἐκτίθεται ἡ ἱστορία τῶν Μοναστηρίων Βάλιας καὶ Σταυρουπόλεως, τὰ ὁποῖα παρέμενον ἄγνωστα μέχρι σήμερον εἰς τὴν ἑλληνικὴν μοναστικὴν βιβλιογραφίαν.

Ἡ ἱστορία τῶν Μονῶν Βάλιας καὶ Σταυρουπόλεως μᾶς διευκολύνει νὰ παρακολουθήσωμεν τὰς μεταξὺ τῆς Βλαχίας καὶ τῆς Πωγωνιανῆς τῆς Ἠπείρου σχέσεις, ὡς καὶ τὴν συμβολὴν τῶν Ἑλλήνων ἡγουμένων εἰς τὴν καλλιέργειαν καὶ ἀνάπτυξιν τοῦ μοναχικοῦ πνεύματος ἐν Βλαχίᾳ.

Ἐνδιαφέρουσαν ὑπόθεσιν διεθνοῦς καὶ ἐκκλησιαστικοῦ δικαίου, συνιστᾷ τὸ θέμα τῶν Γραικομοναστηριακῶν κτημάτων ἐν Βλαχίᾳ. Ἡ ἐπὶ μακρὰν σειρὰν ἐτῶν ἐκκρεμὴς αὐτὴ ὑπόθεσις, ἐξετάζεται ἐν συσχετισμῷ πρὸς τὰς ἐπιπτώσεις καὶ τὰς δυσκολίας, αἱ ὁποῖαι προέκυψαν διὰ τὴν κυρίαρχον Μονὴν τῆς Γκούρας.

Περὶ τοῦ ἱδρυτοῦ καὶ κτήτορος τῆς Μονῆς Σταυρουπόλεως ἐπισκόπου Ἰωαννικίου διὰ πρώτην φορὰν γίνεται εὐρὺς καὶ λεπτομερὴς λόγος. Εἰς τὸ δεύτερον καὶ τρίτον κεφάλαιον ἐκτίθεται ἡ ζωὴ καὶ ἡ δρᾶσις του ἐν Βουκουρεστίῳ. Ἡ διαθήκη τοῦ Ἰωαννικίου καὶ αἱ ἀφιερώσεις του πρὸς τὴν Μονὴν Γκούρας καὶ τοὺς χριστιανοὺς κατοίκους τῆς Ὀστανίτσης ὑπῆρξαν πολύτιμοι καὶ εὐεργετικαί.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Αἱ Μοναὶ Βάλιας καὶ Σταυρουπόλεως ἀπὸ τῆς ἱδρύσεως αὐτῶν μέχρι καὶ τῆς διαλύσεώς των ἀπετέλουν ἀξιόλογα πνευματικὰ κέντρα ἐντόνου ὀρθοδόξου βίου καὶ τέχνης. Ὅλως ἰδιαιτέραν σημασίαν κέκτηται τὸ Καθολικὸν τῆς Μονῆς Σταυρουπόλεως μετὰ τῶν ἐξαιρέτων τοιχογραφιῶν αὐτοῦ. Ἡ μεγαλυτέρα ἀκμὴ τῆς Μονῆς Σταυρουπόλεως τοποθετεῖται εἰς τοὺς χρόνους τῆς ΙΗ' ἑκατονταετηρίδος. Χαρακτηριστικὸν εἶναι τὸ γεγονὸς ὅτι εἰς τὸ Βουκουρέστιον ἱδρύθησαν πολλαὶ Ἑλληνικαὶ Μοναί, αἱ ὁποῖαι συνέβαλλον εἰς τὴν ἀνάπτυξιν καὶ καλλιέργειαν τοῦ Ρουμανικοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς ἑλληνικῆς πνευματικῆς ἀναγεννήσεως.

Γενικῶς ἡ κυρίαρχος Μονὴ τῶν Ταξιαρχῶν Γκούρας μετὰ τῶν ἐν Βλαχίᾳ Μετοχίων αὐτῆς Βάλιας καὶ Σταυρουπόλεως ἀπετέλεσεν κατὰ τὸν μακραίωνα βίον αὐτῆς, ἰσχυρὸν πνευματικὸν καὶ ἐθνικὸν κέντρον εἰς Ὀστανίτσαν καὶ ὁλόκληρον τὴν περιοχὴν τοῦ Πωγωνίου καὶ τῆς Κονίτσης.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΕΓΓΡΑΦΩΝ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Α'. ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΑ ΣΙΓΙΛΛΙΑ ΥΠΕΡ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ ΤΩΝ ΤΑΞΙΑΡΧΩΝ ΓΚΟΥΡΑΣ

1ον

Κωνστάντιος ἐλέῳ Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ρώμης καὶ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης.

Ἴσον σιγγιλλίου τοῦ εἰς ἐπαρχίαν Πωγωνιανῆς ἱεροῦ Μοναστηρίου τοῦ Γκούρα ἐπιλεγόμενον.

Τῶν ἀναγκαίων ἐστὶν ἑκάστης ἐπαρχίας τὰ δίκαια σώζεσθαι καὶ διατηρεῖσθαι ἀπαράτρεπτα καὶ ἀπαρασάλευτα καὶ ἄτινα ποτὲ ἐπηρείας καὶ καταχρήσεως ὑπέκυψαν ἀπαλλάττεσθαι καὶ διασώζεσθαι, ἀποκαθιστάμενα ὅπως ἐτάχθησαν ἀπ' ἀρχῆς. Ἄλλως γὰρ τὸ διατίθεσθαι ὀλιγώρως περὶ τὰ τῶν ἐπαρχιῶν δίκαια, προφανῶς ἀδικεῖν ἐστὶν ἐκείνας καὶ τὸ ἀδικουμέναις καὶ πασχούσαις παραβλέπειν οὐ μικρὸν ὑπάρχει πλημμέλημα. Ἔνθεν τοι πρὸς τοῖς ἄλλοις παρὰ τῶν κατὰ καιροὺς διευθύνειν λαχόντων τὸ πνευματικὸν τοῦ παγκοίνου τουτουὶ σκάφους πηδάλιον καὶ τοῦτο μετὰ πάσης ἐπιμελείας σπουδάζεται τὸ δεφενδεύειν παντοίως καὶ κρατύνειν τὰ δίκαια τῶν ὑποκειμένων τῷ Οἰκουμενικῷ Θρόνῳ ἐπαρχιῶν, πᾶσαν τε ἐπήρειαν αὐτῶν ἀποκρούειν καὶ γράμμασι, καὶ ὑπομνήμασι πατριαρχικοῖς καὶ συνοδικοῖς κατοχυροῦν, καὶ κατασφαλίζειν τὰ προσόντα ἑκάστου, καθάπερ καὶ ἡμεῖς ἤδη ἐπὶ τοῦ παρόντος ποιούμεθα. Ἐν γὰρ τῇ ἐπαρχίᾳ Πωγωνιανῆς παρὰ τῇ χώρᾳ Ὀστανίτζης κεῖται ἱερὸν καὶ σεβάσμιον μοναστήριον, τιμώμενον ἐπ' ὀνόματι τῶν παμμεγίστων Ταξιαρχῶν καὶ ἐπιλεγόμενον Γκούρα, ὅπερ ἄνωθεν καὶ ἐξ ἀρχῆς ὑπάρχει, καὶ γινώσκεται συνηνωμένον τῇ ἐπαρχίᾳ ταύτῃ, καὶ ὑποκείμενον τῷ κατὰ καιροὺς ἀρχιερεῖ Πωγωνιανῆς, καὶ ὑπ' αὐτοῦ κυριαρχικῶς διεξαγόμενον. Τούτῳ δὲ τῷ Ἱερῷ καταγωγίῳ ὑπόκεινται ἐξ ἀρχῆς καὶ δύο ἕτερα μοναστήρια, ἐν Βλαχίᾳ κείμενα, καὶ ἐπιλεγόμενα τὸ μὲν Βάλιας, τὸ δὲ Σταυρουπόλεως, συντελοῦντα ὁμοῦ διὰ τῶν ἀποφερομένων αὐτῶν προσόδων εἰς ἐξοικονόμησιν τῶν ἐπαρχιακῶν καὶ ἰδίων ἀναγκῶν καὶ ἐξόδων τοῦ κατὰ καιροὺς Πωγωνιανῆς, ἅτε δὴ τῆς ἐπαρχίας ταύτης διὰ τὴν ὀλιγότητα τῶν κατοίκων Χριστιανῶν καὶ τὸ γλίσχρον πάνυ καὶ ὀλιγοπρόσοδον, μὴδόλως ἐξοικονομούσης εἰς ἀρχιερέως διατροφὴν καὶ εἰς ἀπόδοσιν τῶν ἐπαρχιακῶν αὐτῆς χρεῶν, ὥστε καὶ τὸν ἐπὶ χρόνοις τριάκοντα αὐτῆς προστησάμενον μακαρίτην Πωγωνιανῆς Διονύσιον, ἐν Βουκουρεστίῳ διὰ παντὸς μετοικοῦντα μόλις ἀποζῆν, καὶ τὰ ἐπαρχιακὰ χρέη μετὰ δυσκολίας πολ-

Δημόσια Βιβλιοθήκη Κόντσας

λῆς ὑπερήμερον ἀποστέλλειν. Μετὰ θάνατον δ' ἐκείνου πρὸ χρόνων τεσσάρων ἡ ἐκκλησία πρόνοιαν ποιουμένη, καὶ ἅμα μὲν τοὺς ἐπαρχιώτας Χριστιανοὺς ἐν στερήσει μακρὰ ἀρχιερέως ὄντας, παραμυθήσασθαι προθεμένη διὰ παρουσίας ἀρχιερατικῆς, ἅμα δὲ καὶ τῶν Ἱερῶν τούτων καταγωγίων τὴν ἐπωφελῆ διεξαγωγὴν ἐπίπροσθεν ἄγουσα, ἥνωσε μετὰ συνοδικῆ διαγνώσει, καὶ διὰ ἐκδόσεως ὑψηλοῦ Βασιλικοῦ προσκυνητοῦ βερατίου τὴν ἐπαρχίαν ταύτην Πωγωνιανῆς μετὰ τῆς ἁγιωτάτης μητροπόλεως Κορυτζᾶς, οὐχ ἧττον κἀκείνης ἐνδεῶς ἐχούσης, καὶ βάρει τῶν καιρικῶν περιστάσεων ἐταζομένης, ὁμοῦ δὲ καί το Ἱερὸν μοναστήριον Γκούρας μετὰ τῶν εἰρημένων μετοχίων αὐτοῦ, οἷα δὴ μέλη ἀχώριστα τῆς ἐπαρχίας Πωγωνιανῆς συναφοσιώθησαν προσηλωθέντα, καὶ ὑπὸ τὴν κυριαρχικὴν ἐπίσκεψιν καὶ προστασίαν τοῦ ἤδη ἱερωτάτου Μητροπολίτου Κορυτζᾶς καὶ Πωγωνιανῆς κύρ Βησσαρίωνος ὑπετάγησαν ἐνοριακὰ διαμείναντα καθὰ καὶ πρότερον, ὡς ἐστὶν ἰδεῖν καὶ ἐκ τοῦ τηνικαῦτα περὶ τῆς ἑνώσεως τῶν δύο τούτων ἐπαρχιῶν ἐκδοθέντος Πατριαρχικοῦ καὶ συνοδικοῦ τόμου, μηδεμίαν μὲν ἐξαίρεσιν ποιουμένου, ρητῶς δὲ ἀποφαινουμένου τὴν τῆς Πωγωνιανῆς ἕνωσιν μετὰ πάντων τῶν κτημάτων καὶ πραγμάτων καὶ ἀφιερωμάτων αὐτῆς κινητῶν τε καὶ ἀκινήτων, τῶν τε ἐντὸς αὐτῆς καὶ ἀλλαχοῦ κειμένων. Καίτοι δὲ τούτων οὕτω διαπραχθέντων καὶ ἀποφανθέντων ἐκκλησιαστικῶς τε καὶ πολιτικῶς, ὁ διαληφθεὶς ἱερώτατος μητροπολίτης Κορυτζᾶς καὶ Πωγωνιανῆς κὺρ Βησσαρίων καὶ ἄλλοτε πρότερον καὶ ἤδη αὖθις ἀνήγγειλε τῇ ἡμῶν μετριότητι προκαθημένῃ συνοδικῶς ὅσων ἐξ ἀρχῆς τῆς ἑνώσεως τῶν δύο τούτων ἐπαρχιῶν ὑφίσταται τὴν ἐπήρειαν καὶ ἀφόρητον ταραχὴν καὶ ζημίαν. Παΐσιον γὰρ τινὰ ἡγουμενεύοντα ἐν τῷ ἱερῷ τούτῳ μοναστηρίῳ τῶν Ταξιαρχῶν ἀφηνιάσαντα ἀντιστρατεύεσθαι τῇ ἐκκλησιαστικῇ διαιτήσει καὶ τὸ μὲν πρῶτον βίᾳ κατέχειν τὸ μοναστήριον, ὥστε προσκρούσαντα καὶ πολιτικῶς, βλάβην αὐτῷ οὐ τὴν τυχοῦσαν ἐπενεγκεῖν, ἐσχάτως δὲ ὡς σταυροπήγιον αὐτὸ προτείναντα, λειποτακτῆσαι τοῖς ὅλοις, καὶ περιφρονητικῶς κατεξανίστασθαι κατὰ τοῦ ἀρχιερατικοῦ αὐτοῦ χαρακτῆρος διαδοθείσης τῆς λύμης καί πρὸς τοὺς τῶν ἐν Βλαχίᾳ μοναστηρίων ἡγουμενεύοντας. Τοιαῦτα τῆς αὐτοῦ Ἱερότητος προσκλαιομένου καὶ τὰ τῆς ἐπαρχίας βάρη ἀνοικονόμητα προβάλλοντος διὰ τὴν ἔλλειψιν τῶν μοναστηριακῶν προσόδων, προσεκομίσθη ἡμῖν συγχρόνως καὶ κοινὴ ἐκεῖθεν ἀναφορὰ τῶν πλησιοχώρων καὶ λοιπῶν ἐπαρχιωτῶν Χριστιανῶν πληροφορούντων ἐν φόβῳ Θεοῦ περὶ τοῦ Ἱεροῦ καταγωγίου, ἄνωθεν καὶ ἐξ ἀρχῆς διατελέσαντος ὑπὸ τὴν κυριαρχικὴν ἀρχιερατικὴν ἐπίσκεψιν, καὶ μηδέποτε ὑπάρξαι σταυροπήγιον, ὡς ὁ λυμεὼν ἐκεῖνος ἡγούμενος ἐπὶ σκοποῖς ἰδιορρυθμίας προβάλλεται, καὶ ἐπὶ τέλους κοινὴν μετὰ τῆς αὐτοῦ ἱερότητος παράκλησιν ποιουμένων, ἐπικρατυνθῆναι καὶ ἐπικυρωθῆναι τὴν ἐπ' αὐτῷ ἀρχιερατικὴν ταύτην προστασίαν καὶ δι' ἐκδόσεως ἡμετέρου Πατριαρχικοῦ καὶ συνοδικοῦ σιγγιλιώδους ἐν μεμβράναις γράμματος. Σκεψάμενοι τοίνυν συνοδικῶς ἔγνωμεν ἐπινεῦσαι πρὸς τὰς κοινὰς τοῦ ἀρχιερέως καὶ τῶν Χριστιανῶν παρακλήσεις, ὡς οὐ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

μόνον τῶν ἐκτεθεισῶν καταχρήσεων, καὶ ἐπηρειῶν καὶ σκανδάλων ἀπαλλακτικάς, ἀλλὰ καὶ τὸ δίκαιον ἅμα καὶ εὔλογον ἐχούσας. Οὐδέποτε γὰρ τὸ ἱερὸν αὐτὸ μοναστήριον ἐγνωρίσθη ὡς σταυροπήγιον παρὰ τῇ ἐκκλησίᾳ, οὔτε ἐτήσιον ἐλήφθη ποτὲ παρ' αὐτοῦ πρὸς τὸ κοινὸν καθάπερ πληροῦσι πάντα τὰ ἀπανταχοῦ σταυροπηγιακὰ μοναστήρια, οὔτε ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς κώδιξιν, οὓς καὶ ἤδη ἀκριβῶς ἀνεπτύξαμεν, κατείδομεν που ἢ γράμμα σιγγιλλιῶδες, ἢ ἄλλο ἐκκλησιαστικὸν ἔγγραφον ἀρχαῖον, ἢ νεώτερον, σταυροπηγιακήν τινα ἀξίαν τῷ ἐξονομασθέντι μοναστηρίῳ μέχρι γοῦν λέξεως παρεχόμενον. Λιὰ ταῦτα γράφοντες ἀποφαινόμεθα συνοδικῶς μετὰ τῶν περὶ ἡμᾶς ἱερωτάτων ἀρχιερέων καὶ ὑπερτίμων τῶν ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀγαπητῶν ἡμῶν ἀδελφῶν, συλλειτουργῶν, ἵνα τὸ διαληφθὲν ἱερόν καὶ σεβάσμιον μοναστήριον, τὸ τιμώμενον ἐπ' ὀνόματι τῶν παμμεγίστων Ταξιαρχῶν, ἐπιλεγόμενον Γκούρα, καὶ κείμενον ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Πωγωνιανῆς παρὰ τῇ χώρᾳ 'Οστανίτζης, ὥσπερ ἄνωθεν καὶ ἐξ ἀρχῆς, οὕτω καὶ εἰς τὸν ἑξῆς ἅπαντα χρόνον ὑπάρχῃ μετὰ τῶν ἐξονομασθέντων μετοχίων αὐτοῦ τῶν ἐν Βλαχίᾳ κειμένων, καὶ ἐπιλεγομένων Βάλιας καὶ Σταυρουπόλεως καὶ μετὰ πάντων τῶν κτημάτων καὶ πραγμάτων αὐτῶν καὶ ἀφιερωμάτων κινητῶν τε καὶ ἀκινήτων καὶ λέγεται καὶ παρὰ πάντων γινώσκεται γνήσιον μέλος τῆς ἁγιωτάτης μητροπόλεως Κορυτζᾶς καὶ Πωγωνιανῆς, πρὸς τὸ ὅλον αὐτῆς ἀναφερόμενον, ἀναφαίρετόν τε ἀπ' αὐτῆς καὶ ἀναπόσπαστον εἰς τὸ διηνεκές, διακυβερνᾶται δὲ καὶ διεξάγεται κυριαρχικῶς, δεσποζόμενον ἐλευθέρως παρά τε τοῦ ἤδη ἱερωτάτου μητροπολίτη Κορυτζᾶς καὶ Πωγωνιανῆς καὶ ὑπερτίμου ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀγαπητοῦ ἀδελφοῦ ἡμῶν καὶ συλλειτουργοῦ κὺρ Βησσαρίωνος καὶ τῶν μετὰ ταῦτα διαδόχων αὐτοῦ, κρινόμενον ὑπ' αὐτοῦ καὶ ἀνακρινόμενον καὶ μηδεμίαν σχέσιν ἔχον πρὸς τὸν 'Αγιώτατον Οἰκουμενικὸν Θρόνον ἢ ἀναφορὰν σταυροπηγιακῆς κλίσεως, ὡς μηδὲ ὑπάρξασθαι τὴν ἀρχήν. Μόνος δὲ ὁ ἱερώτατος Μητροπολίτης Κορυτζᾶς καὶ Πωγωνιανῆς κὺρ Βησσαρίων καὶ οἱ μετ' αὐτὸν τὴν ἐπαρχίαν ταύτην διαδεξόμενοι, ἔχοντες αὐτό τε καὶ τὰ ἱερὰ Μετόχια αὐτοῦ ὑπὸ τὴν κυριαρχικὴν αὐτῶν δεσποτείαν, καὶ προστασίαν ἔχωσιν ἀποκαθιστᾶν ἐν αὐτοῖς κυριαρχικῶς ἡγουμένους, οὓς ἂν ἐγκρίνωσιν ἀξίους, καὶ λαμβάνειν τοὺς παρ' αὐτῶν ἀκριβεῖς λογαριασμούς, καὶ καρποῦσθαι τὰ ἐξ αὐτῶν εἰσοδήματα, ὃν τρόπον παρὰ τῶν ἄλλων τῆς ἐπαρχίας αὐτοῦ μερῶν, ἐπισκεπτόμενοι αὐτὰ μετὰ ζήλου ἀρχιεροπρεποῦς καὶ φροντίζοντες τῆς ἐπὶ τὰ πρόσω αὐξήσεως αὐτῶν καὶ τῆς καλλιεργείας τῶν κτημάτων αὐτῶν, καὶ τῆς θεοφιλοῦς διαγωγῆς καὶ ἀνεπιλήπτου πολιτείας τῶν ἐν αὐτῷ τῷ κυριαρχικῷ μοναστηρίῳ καὶ ἐν τοῖς ρηθεῖσι μετοχίοις αὐτοῦ ἡγουμενευόντων καὶ λοιπῶν συνασκουμένων πατέρων καὶ τοὺς μὲν ἀξίους ἀποκαθιστῶντας ἐν αὐτοῖς, τοὺς δὲ ἀναξίους καὶ φθορεῖς, ἢ ἄλλως διαβεβλημένους ὑπὸ ἀργίᾳ καθυποβάλλοντες δι' ἀρχιερατικῶν αὐτῶν γραμμάτων καὶ κατὰ τὰς χρείας παραδίδοντες αὐτοὺς καὶ ἀποβάλλοντες, μηδενὸς ἐναντιουμένου ἢ ἀντιλέγοντος, οἱ δὲ ἡγούμενοι αὐτῶν καὶ λοιποὶ μοναστηριακοὶ πατέρες ὀφείλουσι πειθαρχεῖν καὶ ὑποτάσσεσθαι τῷ

Δημοσία Κεντρική Βιβλιοθήκη Κονίτσας

κατὰ καιροὺς Μητροπολίτῃ Κορυτζᾶς καὶ Πωγωνιανῆς καὶ αὐτὸν μόνον γνωρίζουν νόμιμον καὶ κανονικὸν κυριάρχην αὐτῶν, παραδιδόντες ἐγκαίρως τοὺς λογαριασμοὺς αὐτῶν, μνημονευομένου ὑπ' αὐτῶν ἀενάως καὶ τοῦ κανονικοῦ καὶ κυριαρχικοῦ ὀνόματος εἰς τὰς ἱερὰς τελετάς. Ταῦτα ἀπεφάνθη καὶ κεκύρωται συνοδικῶς. Ὅς δ' ἂν καὶ ὁποῖος τῶν ἁπάντων ἱερωμένος ἢ λαϊκὸς ἀλαζωνείᾳ καὶ γνώμῃ ἰδιορρύθμῳ νικώμενος, τολμήσει ποτὲ κρυφίως ἢ φανερῶς, ἐμμέσως ἢ ἀμέσως διασεῖσαι τὴν κυριαρχικὴν καὶ ἀρχιερατικὴν ταύτην ἀπὸ τοῖς εἰρημένοις ἱεροῖς μοναστηρίοις τῷ τε ἐν Πωγωνιανῇ καὶ τοῖς ἐν Βλαχίᾳ μετοχίοις αὐτοῦ προστασίαν καὶ δεσποτείαν τοῦ κατὰ καιροὺς Μητροπολίτου Κορυτζᾶς καὶ Πωγωνιανῆς καὶ ἀποσπάσαι αὐτὰ τῆς ὁλοσχεροῦς ἑνώσεως αὐτῶν μετὰ τῆς ἐπαρχίας ταύτης, ἢ τὰ κτήματα καὶ ὑποστατικὰ αὐτῶν μετακινῆσαι καὶ ἀφελεῖν, ἢ αὐτοπρᾶξαι καὶ ἐναντιωθῆναι τῆς ἀρχιερατικῆς τοῦ γνησίου αὐτῶν κυριάρχου διαιτήσεως, καὶ ζημίαν προξενῆσαι, καὶ ἀφαιρέσαι, καὶ κολοβῶσαι ἐκ τῶν προσόδων αὐτῶν, ἀνηκόντων τῇ ἁγιωτάτῃ Μητροπόλει Κορυτζᾶς καὶ Πωγωνιανῆς, καὶ ὅλως βουληθῇ ἀνατρέψαι γνώμῃ κακίας τὰ ἐν τῷ παρόντι συνοδικῶς ἐπισφραγισμένα, ὁ τοιοῦτος ὡς ἀλαζὼν καὶ ἰδιορρυθμος, καὶ κακόβουλος, ἀφωρισμένος ὑπάρχῃ παρὰ τῆς ἁγίας καὶ ὁμοουσίου καὶ ζωοποιοῦ καὶ ἀδιαιρέτου Τριάδος, τοῦ ἑνὸς τῇ φύσει μόνου Θεοῦ καὶ κατηραμένος καὶ ἀσυγχώρητος, καὶ ἄλυτος μετὰ θάνατον καὶ τυμπανιαῖος, καὶ πάσης τῆς πατριαρχικῆς καὶ συνοδικῆς ἀρᾶς ὑπεύθυνος, ἔνοχος τοῦ πυρὸς τῆς γεέννης καὶ τῷ αἰωνίῳ ἀναθέματι ὑπόδικος.

Ὅθεν εἰς ἔνδειξιν καὶ διηνεκῆ τὴν ἀσφάλειαν ἐγένετο καὶ τὸ παρὸν ἡμέτερον πατριαρχικὸν καὶ Συνοδικὸν σιγγιλλιῶδες ἐν μεμβράναις γράμμα, καταστρωθὲν καὶ ἐν τῷ ἱερῷ Κώδικι τῆς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας, καὶ ἐδόθη τῷ ἱερωτάτῳ Μητροπολίτῃ Κορυτζᾶς καὶ Πωγωνιανῆς τῷ ὑπερτίμῳ ἀγαπητῷ ἡμῶν ἀδελφῷ καὶ συλλειτουργῷ κὺρ Βησσαρίωνι καὶ γνησίῳ κυριάρχῃ τοῦ διαληφθέντος ἱεροῦ μοναστηρίου τῶν Ταξιαρχῶν τῆς Γκούρας. α ω λ β: ἔτει σωτηρίῳ κατὰ μῆνα Ἰούνιον, ἐπινεμήσεως ε'. Κωνστάντιος ἐλέῳ Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ρώμης καὶ οἰκουμενικὸς Πατριάρχης.
+ Ὁ Ἐφέσου Ἄνθιμος, + Ὁ Χαλκηδόνος Ζαχαρίας, + Ὁ Λέρκων Νικηφόρος, + Ὁ Ρόδου Παΐσιος, + Ὁ Λυρραχίου Χρύσανθος.

2ον

Σιγίλλιον τῆς Μονῆς Γκούρας

Τὰ ἀρχαῖα κρατείτω, οἱ θεῖοι καὶ ἱεροὶ ἀποφαίνονται νόμοι, καὶ μηδόλως νεωτερίζειν καὶ καινοτομεῖν πρέπον ἐστὶν ἐν τοῖς καὶ ἐξ ἀρχῆς καλῶς διατυπωθεῖσιν καὶ ὁρισθεῖσιν. Εἰ δὲ τοῦτο καὶ ἐπὶ πάντων τῶν ἄλλων ἐγκοσμίων πραγμάτων διατηρεῖται καὶ διασῴζεται νομικῶς ὁρίζεται, πολλῷ μᾶλλον περὶ τῶν

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόντοας

ἱερῶν τοῦ Θεοῦ ἐκκλησιῶν καὶ τῶν θείων σκηνωμάτων, ἐν οἷς ὁ θεοφιλὴς ἐνδιδάσκεται βίος, ἥ τε ψυχικὴ τελειότης πορίζεται καὶ τῆς ὑπομονῆς τὸ σωτήριον καταρτίζεται κλέος, καὶ ἀναίμακτοι θυσίαι εἰς Θεὸν ἀναπέμπονται, ὕμνοι τε καὶ λατρεῖαι ἀκαταπαύστως ἐν εὐσεβῇ τῇ πίστει διενεργοῦνται καὶ ὧν τῆς βελτιώσεως και διαμονῆς προνοεῖν, και φροντίζειν ἴδιον γεραρὸν προνόμιον ὁ καθ' ἡμᾶς ἁγιώτατος Ἀποστολικός, Πατριαρχικὸς καὶ Οἰκουμενικὸς θρόνος κέκτηται. Οὗτινος τοὺς οἴακας θείῳ ἐλέει ἀναζωσάμενοι καὶ ἡμεῖς διηνεκῆ καταβάλλομεν ὑπὲρ τούτων πρόνοιαν, καθ' ἅπερ ἤδη καὶ ὑπὲρ τοῦ κατὰ τὴν ἐπαρχίαν Πωγωνιανῆς καὶ Βελλᾶς παρὰ τῇ χώρᾳ Ὀστανίτζης, κειμένου ἱεροῦ Μοναστηρίου, σεμνυνομένου ἐπ' ὀνόματι τῶν παμμεγίστων Ταξιαρχῶν, καὶ ἐπιλεγομένου Γκούρα. Καὶ γὰρ ἀπὸ ζώσης φωνῆς, καὶ ἀπὸ ἐγγράφων ἀναφορῶν πολλῶν πλησιοχώρων ἐκεῖ εὐσυνειδήτων καὶ ἀξιοπίστων Χριστιανῶν, ἀκριβῶς ἐβεβαιώθημεν, ἐξ ἀρχαίων χρόνων τετιμημένον ἂν τῇ Σταυροπηγιακῇ ἀξίᾳ καὶ χάριτι καὶ ἀμέσως ὑποκείμενον τῷ καθ' ἡμᾶς Οἰκουμενικῷ θρόνῳ μετὰ τῶν ὑπαλλήλων αὐτῷ δύο ἐν Βλαχίᾳ ἱερῶν Μοναστηρίων, τοῦ μὲν Βάλλια, τοῦ δὲ Σταυρουπόλεως ἐπιλεγομένων, ὕστερον καιρικοῖς προσομιλήσαν περιστάσεσι, καὶ δὴ καὶ ἀπολέσαν τὰ τὴν Σταυροπηγιακὴν ἀξίαν, καὶ χάριν ἐπιβραβεύσαντα αὐτῷ ἱερὰ σιγγιλλιώδη γράμματα, εἰς πολλὴν κατὰ μικρὸν παρέστη ἀνωμαλίαν, καὶ ἀκαταστασίαν, καὶ ἔρημον τέλος ἐναπολειφθὲν ὁσιωτάτων πατέρων, τῇδε κακεῖσε διασπαρέντων, ἕρμαιον ἐγένετο τῶν τυχόντων ἰδιοτελῶν καὶ ἰδιωφελῶν ἀνθρώπων ἁρπαζόντων, καὶ ἰδιοποιουμένων τὰς προσόδους αὐτοῦ τε τοῦ κυριαρχοῦντος καὶ τῶν ὑποκειμένων αὐτῷ εἰρημένων μοναστηρίων καὶ καταχρωμένων τῶν κτημάτων αὐτοῦ καὶ ἀφιερωμάτων καὶ καρπουμένων τὰ γεννήματα αὐτῶν καὶ τὰς ἐπικαρπίας ἐν ἄκρᾳ ἀθεοφοβίᾳ τε καὶ ἀσυνειδησίᾳ. Ἐφ' ᾧ καὶ συσκεψάμενοι ἡμεῖς τε καὶ ἡ περὶ ἡμᾶς ἱερὰ ἀδελφότης καὶ Ἁγία Σύνοδος, οὐδένα εὕρομεν τρόπον ἀπαλλακτικὸν καὶ σωτήριον, εἰ μὴ ἀνανεώσασθαι τὰ ἀρχαῖα Σταυροπηγιακὰ προνόμια τοῦ καταπεπτωκότος τούτου κυριαρχοῦντος Μοναστηρίου, δι' ἐκδόσεως ἡμετέρου Πατριαρχικοῦ καὶ Συνοδικοῦ σιγγιλλιώδους ἐν μεμβράναις Γράμματος, καὶ οὕτως ἀπαλλάξαι οἷα πλεονεκτικῆς καὶ ἰδιοτελοῦς καταχρήσεως, καὶ προμνηστεύσασθαι αὐτῷ τε τῷ κυριαρχοῦντι καὶ τοῖς ὑπαλλήλοις αὐτῷ τὴν ἐπὶ τῷ κρεῖττον βελτίωσιν, καὶ ἐπαύξησιν. Καὶ δὴ γράφοντες ἀποφαινόμεθα συνοδικῶς μετὰ τῶν περὶ ἡμᾶς Ἱερωτάτων Ἀρχιερέων κ.τ.λ., ἵνα το εἰρημένον ἱερὸν μοναστήριον, τὸ τιμώμενον ἐπ' ὀνόματι τῶν παμμεγίστων Ταξιαρχῶν καὶ ἐπιλεγόμενον Γκούρα καὶ κείμενον κατὰ τὴν ἐπαρχίαν Πωγωνιανῆς καὶ Βελλᾶς, παρὰ τῇ χώρᾳ Ὀστανίτζης, μετὰ τῶν ὑπαλλήλων αὐτῷ ἐν Βλαχίᾳ δύο ἱερῶν καταγωγίων Βάλιας καὶ Σταυρουπόλεως καὶ μετὰ πάντων τῶν κτημάτων καὶ ἀφιερωμάτων, κινητῶν τε καὶ ἀκινήτων, τῶν τε ἤδη ὄντων καὶ τῶν εἰσέπειτα προσγενησομένων αὐτῷ ὡς ἀνέκαθεν καὶ ἐξ ἀρχῆς, οὕτω καὶ εἰς τὸν ἑξῆς ἅπαντα χρόνον, ὑπάρχει καὶ λέγεται καὶ παρὰ πάντων γινώσκεται ἡμέτερον πατριαρχικὸν καὶ σταυροπηγιακόν, ἐλεύ-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κοζάνης

θερον, ἀδούλωτον, ἀσύδοτον, ἀκαταπάτητον, ἀνενόχλητόν τε καὶ ἀνεπηρέαστον παρὰ παντὸς προσώπου, ἱερωμένου ἢ λαϊκοῦ, καὶ μηδενὶ ἄλλῳ ὑποτασσόμενον, εἰ μὴ μόνον τῷ καθ' ἡμᾶς ἁγιωτάτῳ Πατριαρχικῷ, Ἀποστολικῷ καὶ Οἰκουμενικῷ θρόνῳ καὶ ὑπ' αὐτοῦ μόνον διεξαγόμενον, κρινόμενόν τε καὶ ἀνακρινόμενον, μνημονευομένου ἐν αὐτῷ ἀενάως καὶ τοῦ κανονικοῦ πατριαρχικοῦ ὀνόματος ἐν πάσαις ταῖς ἱεραῖς τελεταῖς, καὶ μηδενὶ ἄλλῳ ὀφεῖλον διδόναι, εἰ μὴ πέντε μὲν χιλιάδων γροσίων ἑξακοσίων πρὸς τὸ κοινὸν τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας λόγῳ ὑποταγῆς. Πέντε δὲ χιλιάδων εἰς τὴν κατὰ τὴν χώραν Ὀστάνιτζαν σχολὴν λόγῳ ἐκπαιδεύσεως τῆς ἐν αὐτῇ Χριστιανικῆς νεολαίας καὶ πέντε εἰσέτι χιλιάδας χάριν ἐλεῶν καὶ βοηθείας ἐξηπορημένων ὁμογενῶν Χριστιανῶν τῆς αὐτῆς χώρας, ἐπὶ τῷ διανέμεσθαι πρὸς αὐτοὺς κατὰ μὲν τὴν ἑορτὴν τῆς κατὰ σάρκα τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν γεννήσεως τὰς δύο χιλιάδας καὶ πεντακόσια, κατὰ δὲ τὴν ἑορτὴν τῆς ἐκ νεκρῶν τριημέρου αὐτοῦ ἐξαναστάσεως τὰς λοιπὰς δύο χιλιάδας καὶ πεντακόσια, ἅπερ δύο ποσά, ἤτοι τῆς Σχολῆς, καὶ τῶν πτωχῶν, παραλαμβανόμενα παρὰ τῶν ἐγκριθησομένων καὶ διορισθησομένων τιμιωτάτων, ζηλωτῶν, φιλοκάλων καὶ εὐσυνειδήτων ἐπιτρόπων, ἔχωσι διοικεῖσθαι παρ' αὐτῶν πρὸς τὸ συμφέρον τῆς σχολῆς καὶ τῶν ἐνδεῶν τῆς ρηθείσης χώρας Ὀστανίτζης μηδενὸς τῶν ἁπάντων, μήτε τοῦ κατὰ καιροὺς κυριάρχου τῆς Πωγωνιανῆς καὶ Βελλᾶς, μή τε ἄλλου τινὸς ἱερωμένου, ἢ λαϊκοῦ δυναμένου κατεπεμβαίνειν αὐτοῦ, ἢ τῶν μετοχίων αὐτοῦ, ἢ τοὺς ἐν αὐτοῖς ἐνασκουμένους ὁσιωτάτους πατέρας παρακωλύειν ἢ ἀπειλεῖν παρ' αὐτῶν πολὺ ἢ ὀλίγον ὑφ' οἱαδήτινι αἰτίᾳ καὶ προφάσει. Ὀφείλωσι δὲ οἱ ἐν αὐτῷ ἡγουμενεύοντες διεξάγειν θεοφιλῶς τὰ ἱερὰ ταῦτα μοναστήρια, ἐπαγρυπνοῦντες, καὶ ἐπιμελεῖσθαι ὑπὲρ τῆς εὐρυθμίας καὶ ἐπὶ τὰ πρόσω αὐξήσεως καὶ βελτιώσεως αὐτῶν, καὶ κατ' ἔτος ἀποστέλλειν τοὺς μοναστηριακοὺς λογαριασμοὺς πρὸς τὴν καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλην Ἐκκλησίαν, ὡς νενόμισται. Οἱ δὲ λοιποὶ συνασκούμενοι ὁσιώτατοι πατέρες ὀφείλουσι διάγειν ἀμέμπτως, καὶ κατὰ τὸν τύπον τοῦ μοναστικοῦ αὐτῶν ἐπαγγέλματος, συντρέχοντες ὅλῃ ψυχῇ καὶ καρδίᾳ τοῖς ἡγουμένοις αὐτῶν ὑπὲρ τῆς μοναστηριακῆς ὠφελείας καὶ βελτιώσεως. Ἐν στερήσει δὲ ἡγουμένου γενόμενοι, ἔχωσιν ἐκλέγειν τὸν ἐκ τῆς ὁλομελείας αὐτῶν ἄξιον, καὶ συνετὸν καὶ τοῦτον δηλοποιεῖν τῇ καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ διὰ κοινῆς αὐτῶν ἀναφορᾶς, ἐπὶ τῷ ἀποκαθίστασθαι ἐκκλησιαστικῶς ἡγούμενον. Ἐν χρείᾳ δὲ χειροτονίας γενόμενοι, ἔχωσιν ἐπ' ἀδείας προσκαλεῖν, ὃν ἂν βούλωνται τῶν πλησιοχώρων Ἀρχιερέων ἐπὶ τῷ ἐπιτελεῖν τὰς χειροτονίας αὐτῶν κατὰ τὴν Ἐκκλησιαστικὴν διατύπωσιν. Ἐπειδὴ δὲ περὶ τὰς ἀποκαταστάσεις τῶν ἡγουμένων τῶν ἐν Βλαχίᾳ ἱερῶν Μοναστηρίων συνέβαινον τέως πολλαὶ μὲν περὶ τὸ τυπικὸν παραβάσεις καὶ παρεκτροπαί, πολλαὶ δὲ καταχρήσεις, καὶ ζημίαι περὶ τὰ ἱερὰ καταγώγια, καθ' ὅσον καὶ γλωσσαλγίαι καὶ διενέξεις δειναὶ ἀνεφύησαν πολλάκις, ὡς ἐπὶ παραδειγμάτων ἐγνώσθη, διὰ τοῦτο ὁριζόμεθα ὅπως, οἱ τῶν ἐν Βλαχία μετοχίων διοριζόμενοι ἡγού-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόντσας

μενοι, ἐκλεγόμενοι ὑπὸ τοῦ ἡγουμένου, καὶ τῶν λοιπῶν πατέρων τοῦ κυριαρχικοῦ μοναστηρίου, ὥσι διὰ παντὸς μέλη γνήσια, καὶ κουρὰ τούτου, μὴ δυναμένου ξένου τινός, καὶ μὴ ἔχοντος τὴν μετάνοιαν ἐν αὐτῇ παρεισφρῆσαι ποτὲ ἐν ταῖς ρηθείσαις ἡγουμενίαις. Οἱ δὲ οὕτως ἐκλεγόμενοι μὴ δύνανται ἀπέρχεσθαι καὶ ἡγουμενεύειν ἄνευ τῆς εἰδήσεως καὶ ἐγγράφου συστάσεως καὶ ἐπικυρώσεως τοῦ κατὰ καιροὺς Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, ἀλλὰ γνωστοὶ πρῶτον γενόμενοι τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ ἐφοδιαζόμενοι διὰ γραμμάτων ἀποκαταστατικῶν, ἐπικυρωτικῶν τῆς ἡγουμενίας αὐτῶν, οὕτως ἔπειτα ἀπέρχωνται. Ταῦτα ἐπεφάνθη καὶ κεκύρωται συνοδικῶς. Ὅς δ' ἂν καὶ ὁποῖος τῶν ἁπάντων γνώμης σκαιότητι, καὶ ἰδιοθελείᾳ νικώμενος τολμήσει ποτὲ ἀντειπεῖν καὶ ἐναντιωθῆναι τοῖς ἐν τῷ παρόντι συνοδικῶς ἀποφανθεῖσι, καὶ διασεῖσαι μέχρι κεραίας τὰ προνόμια τῆς σταυροπηγιακῆς ἀξίας, καὶ ἀσυδοσίας τε καὶ ἀδουλωσίας τῆς ἱερᾶς ταύτης μονῆς, καὶ τῶν ἐν Βλαχίᾳ ὑπαλλήλων αὐτῇ δύο ἱερῶν μετοχίων, καὶ καταπατῆσαι καὶ ἐνοχλῆσαι αὐτοῖς πλεονεκτικῇ χειρί, καὶ γνώμῃ, ἢ ἐπήρειαν προξενῆσαι, καὶ βλάβην τοῖς ἐν αὐτοῖς ἀσκουμένοις ὁσιωτάτοις πατράσιν, ὁ τοιοῦτος, ὡς ἀλαζών, καὶ κακόβουλος, ἰδιοτελής τε καὶ πολέμιος τῶν καλῶν, καὶ θεαρέστων ἔργων, ὁποίας ἂν ᾖ τάξεως καὶ ὁποίου βαθμοῦ, ἀφωρισμένος ὑπάρχῃ παρά τῆς ὁμουσίου καὶ ζωοποιοῦ καὶ ἀδιαιρέτου Τριάδος, τοῦ ἑνὸς τῇ φύσει μόνου Θεοῦ, καὶ κατηραμένος καὶ ἀσυγχώρητος, καὶ ἄλυτος μετὰ θάνατον, καὶ τυμπανιαῖος, καὶ ἔνοχος τοῦ πυρὸς τῆς γεέννης καὶ πάσης τῆς πατριαρχικῆς καὶ συνοδικῆς ἀρᾶς ὑπεύθυνος καὶ τῷ αἰωνίῳ ἀναθέματι ὑπόδικος. Ὅθεν εἰς ἔνδειξιν, και διηνεκῆ τὴν ἀσφάλειαν, ἐγένετο καὶ τὸ παρὸν ἡμέτερον πατριαρχικὸν καὶ συνοδικὸν σιγιλλιῶδες ἐν μεμβράναις γράμμα, καταστρωθὲν ἐν τῷ ἱερῷ Κώδικι τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας καὶ ἐπεδόθη τῷ διαληφθέντι ἱερῷ ἡμετέρῳ πατριαρχικῷ καὶ σταυροπηγιακῷ μοναστηρίῳ τῶν παμμεγίστων Ταξιαρχῶν, ἐπιλεγομένου Γκούρα, καὶ κειμένου κατὰ τὴν ἐπαρχίαν Ἠωγωνιανῆς καὶ Βελλᾶς.

Ἐν ἔτει σωτηρίῳ χιλιοστῷ ὀκτακοσιοστῷ τεσσαρακοστῷ κατὰ μῆνα Ὀκτώβριον, ἐπινεμήσεως ιδ'.

Ἄνθιμος Ἐλέῳ Θεοῦ Ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ῥώμης καὶ Οἰκουμενικὸς πατριάρχης.

Ἡρακλείας Λιονύσιος, Κυζίκου Ἄνθιμος, Χαλκηδόνος Ἱερόθεος, Δέρκων Γερμανός, Ἀδριανουπόλεως Γεράσιμος, Καρπάθου Μεθόδιος, Ἰωαννίνων Ἰωακείμ, Νύσης Γρηγόριος.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κομοτούς

3ον

Σιγγίλλιον τοῦ ἱεροῦ Μοναστηρίου τῶν Ταξιαρχῶν τοῦ ἐπιλεγομένου Γκούρας καὶ κειμένου κατὰ τὴν χώραν Ὀστανίτζης τῆς ἐπαρχίας Πωγωνιανῆς.

Κύριλλος ἐλέῳ Θεοῦ Ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ρώμης καὶ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης.

*Τῆς εὐσταθοῦς διαμονῆς καὶ θεοφιλοῦς διοικήσεως καὶ ἀσφαλείας τῶν ἁπανταχοῦ ἱερῶν τοῦ Θεοῦ σκηνωμάτων πρόνοιαν ἐς ἀεὶ ποιουμένη ἡ καθ' ἡμᾶς ἁγία αὕτη τοῦ Χριστοῦ Μεγάλη Ἐκκλησία, καὶ μάλιστα τῶν ἀνέκαθεν σταυροπηγιακῇ ἀξίᾳ καὶ χάριτι τετιμημένων, οὐ διαλείπει κατὰ πάντα καιρὸν τὰς προσηκούσας αὐτοῖς τάξεις ἐπιμνημονεύεσθαι καὶ πρὸς τοῖς κειμένοις ὅροις καὶ ἑτέροις θεσπίζειν, τῷ καιρῷ καὶ τοῖς πράγμασι καταλλήλοις, καὶ δι' αὐτῶν τὴν εὐστάθειαν καὶ ἀρίστην ἐκείνων διεξαγωγὴν κατορθοῦσα, καὶ πάσης ἐνδεχομένης καταχρήσεως, ἰδιορρυθμία τε καὶ βλάβης τὴν παρείσφρυσιν ἀναστέλλουσα, καθάπερ ἐστὶν ἰδίᾳ καὶ ἐπὶ τοῦ παρόντος τοῦ γὰρ κατὰ τὴν ἐπαρχίαν Πωγωνιανῆς παρὰ τῇ χώρᾳ Ὀστανίτζης κειμένῳ Ἱεροῦ καὶ σεβασμίου Μοναστηρίου τῶν παμμεγίστων Ταξιαρχῶν, Γκούρας ἐπιλεγομένου, πρὸ χρόνων δέκα ἑπτὰ ἐπιληφθέντος καὶ τῇ εὐθυδίκῳ ἀποφάσει ἀνακληθέντος καὶ ἀποκατασταθέντος εἰς τὴν προτέραν ἀρχαίαν σταυροπηγιακὴν τάξιν, ἐξεδόθη μὲν τηνικαῦτα Πατριαρχικὸν καὶ Συνοδικὸν Σιγγιλλιῶδες ἐν μεμβράναις Γράμμα τοῦ Παναγιωτάτου προκατόχου ἡμῶν κυρίου Ἀνθίμου τοῦ Βυζαντίου, τὸ πρῶτον πατριαρχεύοντος, ἐπικυρωτικὸν τῆς τοιαύτης σταυροπηγιακῆς αὐτοῦ κλήσεως, καὶ δικαίοις καὶ νομίμοις λόγοις ἀποφαινόμενον διαδηλοῦν ὡς καὶ ὑπὸ τὴν ἄμεσον προστασίαν τοῦ Ἁγιωτάτου Οἰκουμενικοῦ θρόνου κατὰ τὴν ἀπ' ἀρχῆς τῆς συστάσεως αὐτοῦ ὕπαρξιν, ἐπειδὴ δὲ ὁ ἤδη τὴν ἡγουμενίαν αὐτοῦ διαδεξάμενος κανονικῶς ὁσιώτατος ἐν ἱερομονάχοις κύρ Χρύσανθος, ὁ ἤδη παρ' ἡμῶν καὶ Ἀρχιμανδρίτης προχειρισθεὶς τοῦ καθ' ἡμᾶς ἁγιωτάτου Οἰκουμενικοῦ θρόνου, ἐμφανισθεὶς ἤδη τῇ ἡμῶν μετριότητι προκαθημένῃ συνοδικῶς, ἀνήγγειλεν ὅτι τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος ἐκκλησιαστικὸν ἐκεῖνο Σιγγιλλιῶδες γράμμα ἐκ περιστάσεως ἀπολεσθέν, καὶ ἐξίτηλον γεγονός, οὐχ εὕρηται ὅλως μεταξὺ τῶν ἄλλων μοναστηριακῶν ἐγγράφων, ζήλῳ δὲ προνοητικῷ κεκινημένοι ἥ τε αὐτοῦ ὁσιότης καὶ οἱ λοιποὶ τῶν συναδέλφων αὐτοῦ πατέρων μετὰ καὶ τῶν προκρίτων Χριστιανῶν τῆς ρηθείσης χώρας Ὀστανίτζης, ἀναγκαιότατον ὠήθησαν οὐχ ὅπως ἀναπληρωθῆναι τὴν ἐκείνων ἔλλειψιν καὶ ἀπώλειαν δι' ἐκδόσεως ἑτέρου πατριαρχικοῦ ἡμῶν καὶ Συνοδικοῦ Σιγγιλλιώδους γράμματος, ἀνανεοῦντος καὶ ἐπικυροῦντος πάντα τὰ ἐκείνῳ Συνοδικῶς ὁρισθέντα, ἀλλὰ δὴ ἐν προσθήκης μοίρᾳ καὶ ἑτέρας τινὰς ὠφελίμους διατάξεις τεθῆναι καὶ καθορισθῆναι, τὸ ἀσφαλὲς καὶ μόνιμον πρὸς τὴν ἐξωτερικὴν οἰκονομίαν πραγματευομένας, καὶ ταῖς ἐμπι-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόντος

πτούσαις μοναστηριακαῖς ὑποθέσεσιν ἀπρόσκοπτον τὴν διεύθυνσιν παρασκευαζούσας ὃ ἐστίν, ἀποκατασταθῆναι τριμελῆ ἐπιτροπὴν συγκειμένην ἐκ τῶν προκρίτων τῆς ρηθείσης χώρας Ὀστανίτζης Χριστιανῶν, τριμεροῦς δὲ σφραγῖδος τῇ μονῇ κατασκευαζούσης, κατέχεσθαι τῶν τμημάτων τὸ μὲν ὑπὸ τοῦ κατὰ καιρὸν ἡγουμένου, τὰ δὲ ὑπὸ δύο τῶν ἐπιτρόπων, ἀλλασσομένου τοῦ προσωπικοῦ αὐτῶν κατὰ τριετίαν, κατὰ πᾶν δὲ ἔτος ἀποστέλλεσθαι πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν τοὺς ἐτήσιους μοναστηριακοὺς λογαριασμούς, ὑπογεγραμμένους ὑπό τε τοῦ Ἡγουμένου καὶ τῶν ἐπιτρόπων καὶ οὕτω πᾶσαν τάξιν καὶ γνησιότητα καὶ ἀσφάλειαν διατηρεῖσθαι ἔν τε τοῖς ἐκδιδομένοις μοναστηριακοῖς ἐγγράφοις, καὶ ταῖς λοιπαῖς ὑποθέσεσιν, ἀπὸ κοινῆς συμπράξεως διεξαγομέναις, ταῦτα δὲ πάντα ἐξητήσαντο θερμῶς κατασφαλισθῆναι καὶ κατοχυρωθῆναι δι' ἡμετέρου πατριαρχικοῦ καὶ συνοδικοῦ Σιγγιλλιώδους ἐν μεμβράναις γράμματος. Συσκεψάμενοι τοίνυν Συνοδικῶς, καὶ παρατηρήσαντες ἐκ τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Κώδικος, ἐν ᾧ κατεστρώθη ἀπαραλλάκτως τὸ διαληφθὲν Ἐκκλησιαστικὸν Σιγγιλιῶδες Γράμμα, ἐκδεδομένον κατὰ τὸ παρελήλυθὸς α ω μογ σωτήριον ἔτος κατὰ μῆνα Ὀκτώβριον, πολλὴν τὴν Ἐκκλησιαστικὴν ἐμφαῖνον πρόνοιαν ἀναγκαίως ὑπὲρ τοῦ ἱεροῦ τούτου σκηνώματος, καὶ τῶν ἐν Βλαχίᾳ δύο μετοχίων αὐτοῦ, τοῦ μὲν Βάλια τοῦ δὲ Σταυρουπόλεως ἐπικαλουμένων, καὶ τῆς ἀπαλλαγῆς αὐτῶν ἀπὸ τῶν προλαβουσῶν καταχρήσεων καὶ ἀνωμαλιῶν, εἰς ἃς ἔφθασαν προϋποκύψαι, ἕνεκα τῆς ἐξαφανίσεως τῶν κατὰ καιροὺς ἐπιβραβευθέντων αὐτῷ Ἱερῶν Σιγγιλλιωδῶν Γραμμάτων καὶ τῆς ἐξασθενήσεως τῶν τῆς ἐλευθερίας, καὶ ἀδουλωσίας αὐτοῦ σταυροπηγιακῶν προνομίων. Οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ κατιδόντες λίαν λυσιτελεῖς καὶ σωτηρίους καὶ τὰς ἐγκριθείσας διατάξεις, ἐφ' αἷς ὡς ἐπὶ βάσει ἀσφαλείας τῇ κοινῇ τοῦ ἡγουμένου καὶ τῶν ἐπιτρόπων συμπράξει ἐπὶ μᾶλλον ἐστήρικται τὰ τῆς μοναστηριακῆς διοικήσεως, ἔγνωμεν ἐπινεῦσαι τῶν κοινῶν αὐτῶν παρακλήσεων, ὡς εὐλόγοις τε καὶ δικαίοις καὶ τῇ ὀφειλετικῇ τῆς Ἐκκλησίας προνοίᾳ ὑπὲρ τῆς εὐσταθείας τῶν ἁπανταχοῦ ἱερῶν σκηνωμάτων συναδούσαις τε καὶ συμφώνοις. Καὶ δὴ γράφοντες Συνοδικῶς μετὰ τῶν περὶ ἡμᾶς Ἱερωτάτων Ἀρχιερέων κ.λ.π. πρῶτον μὲν ἐπικυροῦμεν καὶ κρατύνομεν τὸ προεκδοθὲν ἐπὶ τοῦ Παναγιωτάτου προκατόχου ἡμῶν Κυρίου Ἀνθίμου Πατριαρχικὸν καὶ Συνοδικὸν Σιγγιλλιῶδες Γράμμα, οὗ ἀπαράλλακτον ἴσον ἐν τῷ Ἐκκλησιαστικῷ Κώδικι κατακεχώρηται. Εἶτα δὲ συνῳδὰ ἐκείνῳ ἀποφαινόμεθα καὶ ὁριζόμεθα, ἵνα Αον τὸ εἰρημένον ἱερὸν Μοναστήριον τιμώμενον ἐπ' ὀνόματι τῶν παμμεγίστων Ταξιαρχῶν, Γκούρας ἐπιλεγόμενον, καὶ κατὰ τὴν ἐπαρχίαν Πωγωνιανῆς κείμενον παρὰ τῇ χώρᾳ Ὀστανίτζης μετὰ τῶν ὑποκειμένων αὐτῷ δύο ἐν Βλαχίᾳ ἱερῶν Μοναστηρίων Βάλιας καὶ Σταυρουπόλεως, καὶ μετὰ πάντων τῶν κτημάτων καὶ πραγμάτων καὶ ἀφιερωμάτων αὐτῶν, κινητῶν τε καὶ ἀκινήτων τῶν τε ἤδη ὄντων καὶ τῶν εἰσέπειτα προσγενησομένων, ἅπερ εἴωθεν καὶ ἐξ ἀρχῆς, οὕτω καὶ εἰς τὸν ἑξῆς ἅπαντα χρόνον ὑπάρχῃ καὶ λέγηται καὶ παρὰ πάντων γιγνώσκηται ἡμέτερον Πατριαρχικὸν

Δημόσια Καντρική Βιβλιοθήκη Κονίτσας

καὶ Σταυροπηγιακόν, ἐλεύθερον, ἀδούλωτον, ἀνενόχλητόν τε καὶ ἀνεπηρέαστον παρὰ παντὸς προσώπου ἱερωμένου ἢ λαϊκοῦ, καὶ μηδενὶ ἄλλῳ ὑποτασσόμενον, εἰ μὴ μόνῳ τῷ καθ' ἡμᾶς ἁγιωτάτῳ Πατριαρχικῷ, ἀποστολικῷ καὶ οἰκουμενικῷ θρόνῳ καὶ ὑπ' αὐτοῦ μόνον διεξαγόμενον, κρινόμενόν τε καὶ ἀνακρινόμενον, μνημονευομένου ἐν αὐτῷ ἀενάως καὶ τοῦ κανονικοῦ πατριαρχικοῦ ὀνόματος ἐν πάσαις ταῖς ἱεραῖς τελεταῖς. Βον Μηδενὶ μηδὲν ὀφείλει διδόναι τὸ ἱερὸν αὐτὸ Μοναστήριον, εἰ μὴ τὰ προαποφανθέντα καὶ διὰ τοῦ προεκδοθέντος Ἐκκλησιαστικοῦ Σιγγιλλιώδους ρητῶς τεθεσπιζομένου δίδοσθαι, κατ' ἔτος παρ' αὐτοῦ πρὸς μὲν τὸ κοινὸν τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας λόγῳ ὑποταγῆς γρόσια πέντε χιλιάδας, πρὸς δὲ τὴν ἐν τῇ χώρᾳ Ὀστανίτζης Σχολὴν γρόσια πέντε χιλιάδας, λόγῳ ἐκπαιδεύσεως τῆς ἐν αὐτῇ νεολαίας, καὶ γρόσια πέντε χιλιάδας χάριν ἐλέους καὶ βοηθείας ἐξηπορημένων ὁμογενῶν Χριστιανῶν τῆς αὐτῆς χώρας, διανεμόμενα αὐτοῖς κατὰ μὲν τὴν ἑορτὴν τῶν Χριστουγέννων τὰς δύο χιλιάδας καὶ πεντακόσια, κατὰ δὲ τὸ Πάσχα τὰς λοιπὰς δύο χιλιάδας καὶ πεντακόσια, ἅπερ δύο ποσὰ παραλαμβανόμενα παρὰ τῶν διορισθησομένων ἐπιτοπίως τιμίων καὶ εὐσυνειδήτων ἐπιτρόπων, ἔχωσι διοικεῖσθαι ὑπ' αὐτῶν πρὸς τὸ συμφέρον τῆς Σχολῆς, καὶ παραμυθίαν τῶν μᾶλλον ἀπόρων καὶ ἐνδεῶν ἐγχωρίων Χριστιανῶν. Γον Μηδεὶς τῶν κατὰ καιροὺς ἀρχιερέων Πωγωνιανῆς, μή τε ἄλλος τις ἱερωμένος ἢ λαϊκὸς ἔχῃ ἐπ' ἀδείας κατεπεμβαίνειν τοῦ τε κυριαρχικοῦ τούτου ἱεροῦ Μοναστηρίου καὶ τῶν ἐξονομασθέντων ἐν Βλαχίᾳ δύο μετοχίων αὐτοῦ, μηδὲ ἐπιμίγνυσθαι ὅλως ταῖς μοναστηριακαῖς αὐτοῦ ὑποθέσεσι, διεξαγομέναις ὑπὸ τοῦ κατὰ καιροὺς ἡγουμένου καὶ τῶν ἐνασκουμένων πατέρων, τῇ συμπράξει καὶ τῶν ἐπιτρόπων αὐτοῦ, ἂν δ' ἀνάγκη γένηται, ἀναφερομένοις καὶ τῇ προστασίᾳ καὶ διαιτήσει τοῦ κατὰ καιροὺς Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου. Δον Ὑπάρχουσιν ἀείποτε διωρισμένοι τῇ ἐγκρίσει καὶ ἐκλογῇ τοῦ τε Ἡγουμένου καὶ τῶν μοναστηριακῶν πατέρων καὶ τῶν προκρίτων Χριστιανῶν τῆς χώρας Ὀστανίτζης τρεῖς ἐξ αὐτῶν ἐπίτροποι τῆς Ἱερᾶς ταύτης Μονῆς, ἄνδρες εὐϋπόληπτοι καὶ ζηλωταί, ὀνανεουμένου κατὰ τριετίαν τοῦ προσωπικοῦ αὐτοῦ, οἵτινες ἔχουσι κρατεῖν ἀνὰ ἓν τμῆμα τριμεροῦς Μοναστηριακῆς σφραγῖδος, τοῦ ἑνὸς τῶν τμημάτων κατεχομένου ὑπὸ τοῦ ἡγουμένου. Χρείας δὲ γενομένης συνερχόμενοι σφραγίζωσι κοινῇ ἐγκρίσει, τὰ ἐκδιδόμενα ἡγουμενικὰ καὶ ἄλλα οἱαδήποτε μοναστηριακὰ Γράμματα, ἔξοντα τὸ κῦρος καὶ τὴν γνησιότητα, ἣν οὐδαμῶς δύναται φέρειν πᾶν ἄλλο ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἱεροῦ Μοναστηρίου ἔγγραφον, μὴ φέρον τὴν τριμερῆ μοναστηριακὴν σφραγῖδα ὁλόκληρον. Εον Οἱ ἐν τοῖς Μετοχίοις τοῖς ἐν Βλαχίᾳ διοριζόμενοι κατὰ καιροὺς Ἡγούμενοι ἔχουσιν ἐκλέγεσθαι ὑπὸ τοῦ ἡγουμένου καὶ τῶν πατέρων, τῇ συναινέσει καὶ τῶν ἐπιτρόπων, ὅσοι δὲ ἀείποτε κουρὰ καὶ μέλη τῆς αὐτῆς Μονῆς, ὀφείλοντες διὰ παντὸς ὑπείκειν καὶ ὑποτάσσεσθαι τῷ κατὰ καιροὺς κυριαρχικῷ Ἡγουμένῳ. Οἱ δὲ οὕτως ἐκλεγόμενοι μὴ δύνωνται ἀπέρχεσθαι καὶ ἡγουμενεύειν ἄνευ τῆς εἰδήσεως καὶ ἐγγράφου συστάσεως καὶ ἐπικυρώσεως τοῦ κατὰ καιρ-

Δημόσια Βιβλιοθήκη Κέντρικη Κόντος

ρους Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, ἀλλὰ γνωστοὶ πρῶτον γενόμενοι τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ ἐφοδιαζόμενοι διὰ γραμμάτων Ἐκκλησιαστικῶν, ἐπικυρωτικῶν τῆς ἡγουμενίας αὐτῶν, οὕτως ἔπειτα ἀπέρχονται. ΣΤον δὲ καὶ τελευταῖον ὁ κατὰ καιρους ἡγούμενος τῆς ἱερᾶς ταύτης Μονῆς ὀφείλει ἐπαγρυπνεῖν καὶ προσέχειν ἀκριβῶς ὑπὲρ τῶν τῆς ἐσωτερικῆς εὐρυθμίας καὶ εὐταξίας αὐτῆς, καὶ ὑπὲρ τῆς αὐξήσεως καὶ ἐπὶ τὰ πρόσσω ὠφελείας καὶ βελτιώσεως, κηδόμενος καὶ προνοῶν ὑπὲρ τῶν συμφερόντων καὶ τῶν ἐν Βλαχίᾳ Μετοχίων τῇ ἀποκαταστάσει ἀνδρῶν συνετῶν καὶ ἐναρέτων ἐν ταῖς χηρευούσαις ἡγουμενίας αὐτῶν. Ὀφείλει δὲ κατ' ἔτος ἀποστέλλειν ἀπαραιτήτως τοὺς λογαριασμοὺς τῆς ἐτησίου μοναστηριακῆς δοσοληψίας πρὸς τὴν καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλην Ἐκκλησίαν καὶ κατάδηλον ποιεῖν τὴν κατάστασιν αὐτῆς, καὶ τὸν τρόπον τῆς ἰδίας αὐτοῦ οἰκονομίας. Οἱ δὲ λοιποὶ συνασκούμενοι πατέρες ὀφείλωσι διάγειν ἀμέμπτως καὶ κατὰ τὸν τρόπον τοῦ μοναδικοῦ αὐτῶν ἐπαγγέλματος, πειθόμενοι τῷ κατὰ καιρους ἡγουμένῳ ὡς κεφαλῇ αὐτῶν καὶ συντρέχοντες ὑπὲρ τῆς ὠφελείας καὶ μετανοίας αὐτῶν, ἐν στερήσει δὲ ἡγουμένου γενόμενοι, ἔχωσιν ἐκλέγειν τὸν ἐκ τῆς ὁλομελείας αὐτῶν ἀναφανέντα ἄξιον καὶ συνετόν, καὶ τοῦτον δηλοποιεῖν διὰ κοινῆς αὐτῶν ἀναφορᾶς πρὸς τὴν καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλην Ἐκκλησίαν ἐπὶ τῷ ἀποκαθίστασθαι ἐκκλησιαστικῶς ἡγούμενον. Ἐν χρείᾳ δὲ χειροτονίας γενόμενοι ἔχωσιν ἐπ' ἀδείας προσκαλεῖν ὃν ἂν βούλωνται τῶν πλησιοχώρων ἀρχιερέων ἐπὶ τῷ ἐπιτελεῖν τὰς χειροτονίας αὐτῶν κατὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν διατύπωσιν. Ταῦτα ἀπεφάνθη καὶ κεκύρωται συνοδικῶς. Ὅς δ' ἂν καὶ ὁποῖος τῶν ἁπάντων ἱερωμένος ἢ λαϊκὸς γνώμης σκαιότητι καὶ ἰδιοθελείᾳ νικώμενος τολμήσῃ ποτὲ ἀντειπεῖν καὶ ἐναντιωθῆναι τοῖς ἐν τῷ παρόντι συνοδικῶς ἀποφανθεῖσι, καὶ διασεῖσαι, μέχρι κεραίας τὰ προνόμια τῆς σταυροπηγιακῆς ἀξίας καὶ χάριτος καὶ ἐλευθερίας τῆς Ἱερᾶς ταύτης Μονῆς καὶ τῶν ἐν Βλαχίᾳ ὑπαλλήλων αὐτῇ δύω ἱερῶν μετοχίων, καὶ ἐνόχλησιν καὶ βλάβην αὐτοῖς ἢ τοῖς ἐν αὐτοῖς ἀσκουμένοις πατράσιν ἐμποιῆσαι, ὁ τοιοῦτος ὡς ἀλαζὼν καὶ ἀνεύλαβὴς καὶ ἰδιόρρυθμος, ἀφωρισμένος ὑπάρχῃ κ.λ.π. Ὅθεν εἰς ἔνδειξιν καὶ διηνεκῆ τὴν ἀσφάλειαν ἐγένετο καὶ τὸ παρὸν ἡμέτερον πατριαρχικὸν καὶ Συνοδικὸν Σιγγιλλιῶδες ἐν μεμβράναις Γράμμα, καταστρωθὲν καὶ ἐν τῷ Ἱερῷ Κώδικι τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας καὶ ἐδόθη πρὸς τὸ διαληφθὲν Ἱερὸν Μοναστήριον τῶν παμμεγίστων Ταξιαρχῶν τὸ ἐπιλεγόμενον Γκούρας.

Ἐν ἔτει σωτηρίῳ α ω ν ζ κατὰ μῆνα Μάϊον ἐπινεμήσεως.

Κύριλλος ἐλέῳ Ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ρώμης καὶ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης.

Ὁ Παΐσιος, Ὁ Ἡρακλείας Πανάρετος, Ὁ Νικομηδείας Διονύσιος, Ὁ Χαλκηδόνος Γεράσιμος, Ὁ , Ὁ Διονύσιος, Ὁ Ματθαῖος, Ὁ Κρήτης Ἰωαννίκιος.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κοζάνης

4ον

Σιγγίλλιον, προσηλοῦν εἰς τὸ διηνεκὲς τῷ Οἰκουμενικῷ Θρόνῳ, ὡς κτήματα πρὸς ἀξιοπρεπῆ συντήρησιν τῶν Οἰκουμενικῶν Πατριαρχῶν, τὰς Μονὰς Γκούρας, Μολυβδοσκεπάστου καὶ Βελλᾶς καὶ τὰ ἐν Μολδοβλαχίᾳ Μετόχια αὐτῶν Σταυρουπόλεως καὶ Βάλλιας τῆς Γκούρας, Πράδουλ καὶ Κοδριένι τῆς Μολυβδοσκεπάστου καὶ τὸ Παπιένι μετὰ τῆς Σκήτης .....τῆς Βελλᾶς.

Ἰωακεὶμ ἐλέῳ Θεοῦ Ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ρώμης καὶ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης.

Τὰ καλῶς καὶ πρεπόντως σκέψεσιν ὀρθαῖς καὶ λόγοις δικαίοις καὶ ἀναγκαίοις κριθέντα καὶ ὁρισθέντα καὶ τούτων μάλιστα ὅσα τὴν εὐρυθμίαν, καὶ εὐστάθειαν Ἱερῶν τοῦ Θεοῦ Σκηνωμάτων ἀντικείμενον ἔχοντα σωτήριος μὲν καὶ θεοφιλὴς ὑπηγόρευσε πόθος καὶ σκοπὸς βέλτιστα δὲ ὑπισχνεῖται τὰ ἀποτελέσματα ἡ ὑπὲρ αὐτῶν ἀναλόγως τῷ καιρῷ καὶ ταῖς περιστάσεσι καταβληθεῖσα μέριμνα καὶ κατὰ Θεὸν προσπάθεια, ταῦτα, φαμέν, καὶ διὰ θεσπισμάτων Συνοδικῶν καὶ ἐπισήμων πράξεων κατοχυροῦσθαι ἐπάναγκες, ἐφ' ὧν ὡς ἐπὶ κρηπίδων ἀσφαλῶν ἐρηρασμένα, μόνιμον καὶ διηνεκῆ καὶ ἀπαράλλακτον τῆς ὑπ' αὐτῶν ὠφελείας καὶ ἐνέργειαν παρέξουσιν, ὅ δη καὶ ἐπὶ τοῦ παρόντος ποιούμεθα. Καὶ γὰρ ἐν τῇ πρὸ τεσσάρων καὶ ἐπέκεινα χρόνων διενεργηθείσῃ ὑπὸ τοῦ κατ' ὑψηλὴν ἀνακτορικὴν διαταγὴν σχηματισθέντος ἐν Βασιλευούσῃ Ἐθνικοῦ προσωρινοῦ Συμβουλίου ἀρίστῃ τακτοποίησει καὶ ἐπὶ τὸ βέλτιον διαρρυθμίσει τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ Ἐθνικῶν ἡμῶν πραγμάτων (καθ' ἃ διετρανώθη διὰ τῶν ἐσχάτως δημοσιευθέντων ἐν τύποις Κανονισμῶν αὐτοῦ) κατεβλήθη μὲν γενικώτερον πρόνοια καὶ ὑπὲρ πάντων τῶν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις τοῦ καθ' ἡμᾶς Ἁγιωτάτου Οἰκουμενικοῦ θρόνου κειμένων Ἱερῶν Σταυροπηγιακῶν τε καὶ ἐνοριακῶν Μοναστηρίων καὶ ὅροις ἐξετέθησαν πραγματευόμενοι τὴν τῆς ἐνεστώσης ἑκάστου καταστάσεως ἀνάλογον βελτίωσιν, ἰδίως δὲ τὸ ἐθνικὸν ἐκεῖνο Συμβούλιον ἐπέστησε τὴν προσοχὴν ἐπὶ τῶν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις Πωγωνιανῆς καὶ Βελλᾶς κειμένων Ἱερῶν Μοναστηρίων, ἤτοι τοῦ τῶν Ταξιαρχῶν ἐπιλεγομένου τῆς Γκούρας, τοῦ τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου, ἐπιλεγομένου τῆς Μολυβδοσκεπάστου καὶ τοῦ τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου ἐπιλεγομένου τῆς Βελλᾶς. Ὅτι μὲν γὰρ τὰ Ἱερὰ ταῦτα Μοναστήρια ἐν τοῖς πρόσθεν χρόνοις ἀγαθῆς ηὐμοίρησαν τάξεως καὶ διοικήσεως, καὶ ἔργοις ζήλου πατέρων θεοφιλῶν καὶ εὐλαβῶν ἀνδρῶν ἀκμάζοντα διετέλεσαν, εὔδηλον ἔκ τε πολλῶν ἄλλων δείξεων καὶ ἀφ' ὧν συγκεκρότηνται πεπροικισμένα Μετοχίων ἐν Βλαχίᾳ κειμένων, τὸ μὲν τῆς Γκούρας ἔχον ὑποκείμενα αὐτῷ δύω ἱερὰ Μοναστήρια, ἤτοι τὸ τῶν Ἀρχαγγέλων, ἐπιλεγόμενον Σταυρουπόλεως καὶ τὸ τῶν εἰσοδίων τῆς Θεοτόκου, ἐπιλεγόμενον Βάλλιας. Τὸ δὲ τῆς Μολυβδοσκεπάστου δύω ἐπίσης, ἤτοι τὸ τοῦ ἁγίου

Δημοτική Κεντρική Βιβλιοθήκη Κοντοσάς

Δημητρίου, ἐπιλεγόμενον Πράδου καὶ τὴν Σκήτην , ἐπιλεγομένην Κοδριενίου, τὸ δὲ τῆς Βελλᾶς ὡσαύτως δύω, ἤτοι τὸ , ἐπιλεγόμενον Πανιένι καὶ τὸ ἐπιλεγόμενον πάντα πεπλουτισμένα κτήμασιν εὐπροσόδοις καὶ μωσίαις καὶ ἄλλοις ἀναθήμασιν. Ἀλλ' ὅμως περιστάσεις ἀπό τινων χρόνων δειναί, ἔτι δὲ καὶ ὀλιγωρία τῆς εὐτάκτου αὐτῶν διοικήσεως, ἐπεμβάσεις δὲ ἰδιοτελεῖς καὶ ἄλλαι καταχρήσεις οὐ μόνον τῆς ἀρχαίας λαμπρότητος αὐτὰ ἀπεστέρησαν, ἀλλὰ καὶ εἰς ἐρειπιώδη καὶ ἀθλίαν κατάστασιν ἤγαγον, οὔτε πατέρας ἔχοντα τοὺς ἐνασκουμένους, οὔτε ἄλλο καὶ εἰς τὸ εἶναι καὶ λέγεσθαι Μοναστήρια περισῴζοντα, τὰ δὲ πλούσια εἰσοδήματα τά τε ἀπὸ τῶν κατὰ τόπων κτημάτων καὶ τὰ ἀπὸ τῶν ἐν Βλαχίᾳ Μετοχίων αὐτῶν εἰσπραττόμενα ἀκαταστάτως καὶ καταχρηστικῶς διαχειριζόμενα, οὐδοτιοῦν συνετέλουν εἰς εὐπρέπειαν αὐτῶν καὶ βελτίωσιν. Τὸ μὲν οὖν τῆς Γκούρας Σταυροπήγιον ὑπάρχον ἀνέκαθεν πρὸ τινων χρόνων ἐν τῇ συμβάσῃ ἐκεῖ πολιτικῇ ἀνωμαλίᾳ κατεδαφισθὲν καὶ μὴ τυχόν ἐς δεῦρο ἀνεγέρσεως ἐν ἐρειπίοις συνίσταται, ἑνὸς μόνον προσώπου ὑπὸ τίτλον ἡγουμένου διέποντος αὐτό τε καὶ τὰ κατὰ τὰς ἡγουμενίας τῶν ἐν Βλαχίᾳ Μετοχίων αὐτοῦ, περὶ ὧν καθὼς καὶ περὶ τῶν ἐκμισθώσεων τῶν κτημάτων αὐτῶν δειναὶ κατὰ καιροὺς ἀνεφύησαν ἀλληλομαχίαι καὶ διαπληκτισμοὶ μεταξὺ τῶν ἐγχωρίων πλησιοχώρων χριστιανῶν. Τὸ δὲ τῆς Μολυβδοσκεπάστου Σταυροπήγιον καὶ αὐτὸ πρότερον ὄν, προσηλώθη μὲν πρό τινων χρόνων διὰ συνοδικῆς πράξεως τῇ ἐπαρχίᾳ Πωγωνιανῆς ὑπὸ ὅρους ἐπωφελέσιν, ὅπως τὰ ἀπὸ τῶν κτημάτων τῶν ἐν Βλαχίᾳ Μετοχίων ἀποφερόμενα εἰσοδήματα πρωτίστως μὲν δαπανῶνται εἰς εὐστάθειαν καὶ εὐπρεπῆ συντήρησιν τῶν Ἱερῶν αὐτῶν Σκηνωμάτων, καὶ εἰς σύστασιν καὶ συντήρησιν κοινῆς Σχολῆς ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Πωγωνιανῆς πρὸς διδασκαλίαν καὶ ἐκπαίδευσιν τῆς ἐγχωρίου νεολαίας, χρησιμεύωσι δὲ καὶ πρὸς ἄνεσιν καὶ περίθαλψιν τῶν κατὰ καιροὺς ἀρχιερέων Πωγωνιανῆς, νεμομένων ἐπὶ τούτοις καὶ τὰ εἰσοδήματα τοῦ Χανίου Γραΐτζι, ἀρχαίου κτήματος τῆς ἐπαρχίας ταύτης, ἐν ᾧ καὶ ἱερὸς κεῖται Ναός, τιμώμενος ἐπὶ τῇ Γεννήσει τοῦ Κυρίου ἡμῶν, ἀλλ' οὐδ' οὕτως ἐπετεύχθη τῇ Μονῇ ταύτῃ ἡ ποθουμένη τακτοποίησις, μηδόλως διατηρηθέντων τῶν ὅρων ἐκείνων. Οὐχ ἧττον δὲ τὴν αὐτὴν διέτρεχεν ἀταξίαν καὶ ἀνωμαλίαν καὶ τὸ τῆς Βελλᾶς, ἀρχαιόθεν ἐνοριακὸν τυγχάνον. Τῆς γὰρ ἐπισκοπῆς Βελλᾶς πρὸ χρόνων συνενωθείσης ἐκκλησιαστικῇ ἀποφάσει μετὰ τῆς ἐπαρχίας Πωγωνιανῆς συνήνωται καὶ ἡ Μονὴ αὕτη καὶ ὑπήχθη τῇ Κυριαρχικῇ ἐξουσίᾳ τῶν τότε Ἀρχιερέων Βελλᾶς καὶ Πωγωνιανῆς ὁμοῦ μετὰ τοῦ ἐν Βλαχίᾳ Μετοχίου Παπιένι καὶ τῆς Σκήτης , ὕστερον δὲ προστεθείσης τῆς ἐπισκοπῆς Βελλᾶς τῇ Μητροπόλει Ἰωαννίνων προσετέθη ἐν αὐτῇ καὶ ἡ ρηθεῖσα Μονὴ. Ταύτην γοῦν τὴν κατάκριτον καὶ ἐφάμαρτον κατάστασιν τῶν θείων τούτων Σκηνωμάτων ἐκ μέσου ἆραι καὶ ἐπανορθῶσαι, ἔτι δὲ καὶ τὴν ἐκ τῆς ὀλεθρίου καὶ ἀνωμάλου διοικήσεως αὐτῶν προκύπτουσαν ἄδικον φθοράν, καὶ ὡς εἰπεῖν ἐκμετάλλευσιν τῶν εἰσοδημάτων αὐτῶν εἰς

Δημοτική Κεντρική Βιβλιοθήκη Κοζάνης

ἐπάρκειαν καὶ θεραπείαν ἐθνικῶν ἀναγκῶν μεθαρμόσαι διανοηθὲν τὸ ἐθνικὸν ἐκεῖνο προσωρινὸν Συμβούλιον, ἅμα δὲ ὑπ' ὄψιν καὶ διὰ φροντίδος τυχὸν πόρους διαρκεῖς καὶ μονίμους ἐξευρεῖν ἐπὶ προικισμῷ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, ὥστε κατορθωθῆναι διὰ τοῦ μέτρου τούτου τὴν εἰς τὸ διηνεκὲς ἄμεμπτον ἐν ἀξιοπρεπείᾳ συντήρησιν τοῦ κατὰ καιροὺς Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, ἧς ἕνεκα ἐπὶ τοῦ παρόντος, ἡ τοῦ Πατριαρχικοῦ σιτηρεσίου ὁρισθεῖσα ἐπιχορήγησις ἐκ πεντακοσίων χιλιάδων γροσίων ἐπετέθη εἰς βάρος τῶν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις χριστιανῶν ἔγνω λίαν εὐστόχως καὶ προσηκόντως καὶ ἀπεφήνατο προσηλωθῆναι τὰ εἰσοδήματα τῶν εἰρημένων Μοναστηρίων τῷ Οἰκουμενικῷ Θρόνῳ, καταχωρηθείσης τῆς ἀποφάσεως ταύτης καὶ ἐν τοῖς ἐκδοθεῖσι κανονισμοῖς αὐτοῦ. Ἤδη δὲ συνδιασκεπτομένοις ἡμῖν μετὰ τῆς περὶ ἡμᾶς Ἱερᾶς Συνόδου καὶ τοῦ Διαρκοῦς Ἐθνικοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου ὅπως καὶ πράγματι καὶ ἀληθεία προχωρήσωσιν τὰ τῆς σωτηριώδους τῶν Μονῶν τούτων μεταρρυθμίσεως, ἔδοξε κοινῶς ἀναγκαῖον καὶ ἀπαραίτητον, ἵνα μὴ μόνον τὰ εἰσοδήματα αὐτῶν εἰς προῖκα ἀπονεμηθῶσιν τῷ Οἰκουμενικῷ θρόνῳ, ἀλλὰ καὶ αὐτὰ τὰ Κυριαρχικὰ Μοναστήρια μετὰ τῶν Μετοχίων καὶ λοιπῶν κτημάτων αὐτῶν προσηλωθῶσι καὶ ὡς μέλη αὐτοῦ συμφυῆ συνενωθῶσι, προσαρτώμενα καὶ κτήματα καὶ πράγματα αὐτοῦ καθιστάμενα, ὃν τρόπον καὶ οἱ ἄλλοι πατριαρχικοὶ θρόνοι τοιαῦτα ἴδια κέκτηνται Μοναστήρια, προκαθορίζοντα τοῖς κυριάρχοις αὐτῶν τὰ πρὸς ἀξιοπρεπῆ καὶ ἄνετον αὐτῶν συντήρησιν. Ἄλλως γὰρ ἀπούσης τῆς ὁλοσχεροῦς ταύτης προσηλώσεως, ἥτινι φυσικῷ λόγῳ συνεπάγεται καὶ ἡ ἐπάγρυπνος πατριαρχικὴ ἐπίβλεψις καὶ προστασία, οὔτε ὁ τῶν εἰσοδημάτων πορισμὸς τῶν ἀναγκαίων ἕξει τάξιν τε καὶ ἀσφάλειαν, οὔτε ἐν οὐδενὶ δικαιώματι στηριζομένην, οὔτε ἡ ἀπαιτουμένη ἐπενεχθήσεται διόρθωσις τῇ ἐσωτερικῇ ἀθλίᾳ καὶ ἀσχήμονι αὐτῶν καταστάσει. Περὶ ἧς ὡς ἐφαμάρτου προφανῶς, καὶ μῶμον τῇ ἐκκλησίᾳ προστριβούσης, πολλῷ πλέον φροντιστέον ἐστίν. Ἔνθεν τοι κοινῇ ὁμοφώνῳ γνώμῃ ἡμῶν τε καὶ τῆς περὶ ἡμᾶς Ἱερᾶς Συνόδου καὶ πάντων τῶν μελῶν τοῦ διαρκοῦς ἐθνικοῦ μικτοῦ συμβουλίου ἐγκριθείσης εὐλόγου καὶ ἀναγκαιοτάτης τῆς περὶ ἧς ὁ λόγος πρὸς τὸν Πατριαρχικὸν Οἰκουμενικὸν θρόνον προσηλώσεως καὶ ὁλοσχεροῦς προσαρτήσεως τῶν διαληφθεισῶν ἱερῶν μονῶν δεῖν ἔγνωμεν κατασφαλῆσαι καὶ κατοχυρῶσαι ταύτην καὶ διὰ τοῦδε τοῦ πατριαρχικοῦ ἡμῶν καὶ συνοδικοῦ Σιγγιλλιώδους Γράμματος καθορίζοντος εἰδικώτερον ἐν κεφαλαίοις καὶ τὰ τῆς ἐσωτερικῆς τε ἐξωτερικῆς αὐτῶν κυβερνήσεως. Ἐφ' ᾧ ἀποφαινόμεθα συνοδικῶς μετὰ τῶν περὶ ἡμᾶς Ἱερωτάτων ἀρχιερέων καὶ ὑπερτίμων τῶν ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀγαπητῶν ἀδελφῶν ἡμῶν καὶ συλλειτουργῶν, ἵνα Α) τὰ ἐξονομασθέντα τρία Ἱερὰ μοναστήρια τά τε ἐν Πωγωνιανῇ κείμενα τῶν Ταξιαρχῶν Γκούρας καὶ τὸ τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου τῆς Μολυβδοσκεπάστου καὶ τὸ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Βελλᾶς τιμώμενον ἐπ' ὀνόματι τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου καὶ ἐπιλεγόμενον Βελλᾶς ὑπάρχωσιν ἀπὸ τὸ νῦν καὶ εἰς τὸν ἑξῆς ἅπαντα χρόνον, καὶ λέγονται καὶ παραπάντων γινώσκονται μετὰ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κοζάνης

τε τῶν ἐν Βλαχίᾳ μετοχίων αὐτῶν .....καὶ μετὰ πάντων τῶν κτημάτων καὶ πραγμάτων καὶ ἀφιερωμάτων αὐτῶν τε καὶ τῶν μετοχίων αὐτῶν τῶν τε κατὰ τόπων καὶ τῶν ἐν Βλαχίᾳ κειμένων, ἤδη δὲ ὄντων καὶ εἰς ἔπειτα προστιθησομένων, συνηνωμένα ὁλοσχερῶς καὶ προσηλωμένα ἀδιασπάστως, τῷ ἁγιωτάτῳ Πατριαρχικῷ Οἰκουμενικῷ θρόνῳ κτήματα καὶ πράγματα αὐτοῦ ἀναφαίρετα ὄντα καὶ λογιζόμενα εἰς τὸ διηνεκές, ἀπρακτούντων καὶ ἀκύρων ὄντων τῶν πρὸ τοῦ παρόντος κατὰ καιροὺς ἐκδεδομένων περὶ αὐτῶν ἐκκλησιαστικῶν σιγγιλλίων Γραμμάτων, καὶ πάσης δι' αὐτῶν χορηγηθείσης σχέσεως, καὶ ἐπιμιξίας τῶν κατὰ τόπων ἀρχιερέων Ἰωαννίνων καὶ Πωγωνιανῆς καὶ Βελλᾶς ἀπρακτώσης καὶ καταργουμένης εἰς τὸ σύνολον. Β) Ἔστω πρὸ παντὸς καὶ διὰ παντὸς καὶ καταβαλλέσθω κυριωτέρα σύντονος πρόνοια ἡ φροντὶς τοῦ τε κατὰ καιροὺς Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου μετὰ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καὶ τοῦ διαρκοῦς Ἐθνικοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου ὑπὲρ τῆς ἀξιοπρεποῦς συντηρήσεως πάντων τῶν ἱερῶν τούτων καταγωγίων τῶν τε κυριαρχικῶν καὶ τῶν ἐν Βλαχίᾳ Μετοχίων αὐτῶν, ἐξαιρῶνται δὲ διὰ παντὸς ἀπὸ τῶν ἀποφερομένων μοναστηριακῶν εἰσοδημάτων αὐτῶν τὰ ἀναγκαῖα χρηματικὰ ποσὰ πρὸς τὴν ἐπαρκῆ συντήρησιν καὶ τὴν εὐπρέπειαν ἑνὸς ἑκάστου, διαφυλαττομένης ἀείποτε ἐν αὐτοῖς ὡς ἱεροῖς τοῦ Ὑψίστου Σκηνώμασι τῆς ἀπαιτουμένης Μοναστηριακῆς εὐσχημοσύνης ἐπὶ σεβασμῷ καὶ πνευματικῇ ὠφελείᾳ τῶν εἰσιόντων χριστιανῶν, καὶ ἐκτελουμένων ἀενάως τῶν τεταγμένων ἱερῶν Ἀκολουθιῶν καὶ τῶν μνημοσύνων τῶν ἀοιδίμων κτητόρων αὐτῶν καὶ Δωρητῶν, ὧν καὶ αἱ ἐν Χρυσοβούλλοις διατάξεις ἔχωσι διατηρεῖσθαι καὶ ἐνεργεῖσθαι ἐς ἀεί, μηδεμιᾶς ποτέ παραρράσεως τολμωμένης ἐν οἱῳδήποτε λόγῳ. Γ) Τῶν κυριαρχικῶν εἰρημένων ἱερῶν Μοναστηρίων ἡ πνευματικὴ προστασία καὶ λοιπὴ μοναστηριακὴ ἐσωτερικὴ διακυβέρνησις ὑπάρχει ἀείποτε ἀνατεθειμένη τῇ ἀμέσῳ φροντίδι καὶ ἐπαγρυπνήσει τοῦ κατὰ καιροὺς Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, ἔχοντος διορίζειν τοὺς καταλλήλους ἡγουμένους ἐν ἑκάστῳ αὐτῶν, ἀρετῇ καὶ φρονήσει συγκεκροτημένους, ὑπείκοντας αὐτῷ ὡς κανονικῷ αὐτῶν κυριάρχῃ καὶ λόγῳ δίδοντας αὐτῷ περὶ πάντων τῶν ἀφορώντων τὴν οἰκονομίαν τῶν ἱερῶν αὐτῶν Σκηνωμάτων, τὴν θεάρεστον αὐτῶν διεξαγωγὴν καὶ τῶν ἐν αὐτῷ ἀσκουμένων τὸ πολίτευμα, καὶ συνελόντι κήδεσθαι προνοητικῶς ὑπὲρ παντοίας βελτιώσεως καὶ διηνεκοῦς εὐσταθείας αὐτῶν. Δ) Πάντα τὰ εἰσοδήματα καὶ οἱαδήποτε πρόσοδος, κυρία καὶ τυχηρὰ ἀποφερομένη ἀπό τε τῶν κτημάτων τῶν κυριαρχικῶν αὐτῶν Μονῶν καὶ ἀπὸ τῶν κτημάτων τῶν ἐν Βλαχίᾳ Μετοχίων εἰσπράττηται τὸ ἀπὸ τοῦδε τῇ φροντίδι τοῦ κατὰ καιροὺς Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου μετὰ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καὶ τοῦ διαρκοῦς Ἐθνικοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου παρὰ τῷ Ἐθνικῷ Ταμείῳ, λογιζομένη ὡς προῖξ τοῦ Οἰκουμενικοῦ θρόνου, ἀφ' ἧς ἔχει ἀποδίδοσθαι τὸ πατριαρχικὸν σιτηρέσιον. Ε) Ὀφειλὴ τῷ κατὰ καιροὺς Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ μετὰ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καὶ τοῦ Διαρκοῦς Ἐθνικοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου προνοῆσαι ἐγκαίρως καὶ μετὰ τὴν σὺν Θεῷ βελτίωσιν καὶ ἀρίστην ἀπο-

Δημοσία Κεντρική Βιβλιοθήκη Κοντόσας

κατάστασιν τῶν Ἱερῶν αὐτῶν Μονῶν ὑπὲρ συστάσεως ἐκπαιδευτικῶν Καταστημάτων ἑνὸς μὲν ἐν τῇ χώρα Ὀστανίτζῃ, γειτνιαζούσῃ τῷ Ἱερῷ Μοναστηρίῳ Γκούρας, ἑτέρου δὲ ἐν Δικαλίτζῃ παρὰ τῇ Μονῇ τῆς Μολυβδοσκεπάστου καὶ ἑτέρου ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Βελλᾶς εἰς ὃ ἂν ἐγκριθῇ καταλληλότερον ἐκ τῶν πλησιοχώρων τῇ Μονῇ χωρίων, πρὸς κοινὴν ὠφέλειαν καὶ φωτισμὸν τῆς ἐγχωρίου νεολαίας ἀπολαμβανόντων, ἀείποτε τὴν ἐπὶ προόδῳ καὶ καλῇ καταστάσει καὶ πνευματικῇ καρποφορίᾳ προστασίαν καὶ φροντίδα τοῦ κατὰ καιροὺς Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου μετὰ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου. Ταῦτα ἀπεφάνθη καὶ κεκύρωται Συνοδικῶς. Ὅς δ' ἂν καὶ ὁποῖος τῶν ἁπάντων ἱερωμένος ἢ λαϊκὸς γνώμης σκαιότητι καὶ ἰδιορρυθμίᾳ νικώμενος, τολμήσῃ ποτε κρυφίως ἢ φανερῶς, ἀμέσως ἢ ἐμμέσως διασεῖσαι τὴν μετὰ κοινῆς ὁμοφώνου ἐκκλησιαστικῆς καὶ Ἐθνικῆς γνώμης βουλῆς τε καὶ ἀποφάσεως ἐκδηλωθεῖσαν καὶ διατυπωθεῖσαν ἕνωσιν καὶ ὁλοσχερῆ προσήλωσιν τῶν διαληφθέντων Ἱερῶν Μοναστηρίων πρὸς τὸν Ἁγιώτατον Πατριαρχικὸν Οἰκουμενικὸν Θρόνον, ἢ τοὺς περὶ αὐτῶν καὶ τῶν Μετοχίων καὶ κτημάτων καὶ προσόδων αὐτῶν καὶ πάσης τῆς πνευματικῆς τε καὶ ὑλικῆς αὐτῶν τοὐντεῦθεν διακυβερνήσεως καὶ διορισθέντας θεσμοὺς μεταποιῆσαι ἢ παραχαράξαι διανοηθῇ, καὶ ὅλως βουληθῇ ἀνατρέψαι μέχρι κεραίας τὰ ἐν τῷ παρόντι Συνοδικῶς ἐκπεφρασμένα, ὁ τοιοῦτος ὡς ἀλαζὼν καὶ πολέμιος τῶν κοινωφελῶν καὶ θεαρέστων ἔργων, ἀφωρισμένος ὑπάρχῃ παρὰ τῆς Ἁγίας καὶ ὁμοουσίου καὶ Ζωοποιοῦ καὶ ἀδιαιρέτου Τριάδος, τοῦ ἑνὸς τῇ φύσει μόνου Θεοῦ, καὶ κατηραμένος καὶ ἀσυγχώρητος, καὶ ἄλυτος μετὰ θάνατον, καὶ τυμπανιαῖος, καὶ ἔνοχος τοῦ πυρὸς τῆς γεέννης καὶ πάσης τῆς πατριαρχικῆς καὶ συνοδικῆς ἀρᾶς ὑπεύθυνος καὶ τῷ αἰωνίῳ ἀναθέματι ὑπόδικος. Ἐφ' ᾧ καὶ τὸ παρὸν ἐγένετο ἡμέτερον Πατριαρχικὸν καὶ Συνοδικὸν Σιγγιλλιῶδες Γράμμα, καταστρωθὲν ἐν τῷ Ἱερῷ Κώδικι τῆς Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας εἰς διηνεκῆ ἔνδειξιν καὶ μόνιμον παράστασιν.

Ἐν ἔτει Σωτηρίῳ ᾳ ω ξ γ' κατὰ μῆνα Μάϊον ἐπινεμήσεως ΣΤ.

(Ὑπογραφαὶ Συνοδικῶν Ἀρχιερέων).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κοντοσός

Β'. ΔΙΑΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΚΙΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥΠΟΛΕΩΣ ΜΕΤΑ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΣΥΝΟΔΙΚΟΥ ΕΠΙΒΕΒΑΙΩΤΗΡΙΟΥ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

ΓΡΑΜΜΑ ΑΦΙΕΡΩΣΕΩΣ

γεγονὸς καὶ γραφὲν ἐν Βουκουρεστίῳ διὰ τὴν ἀνέγερσιν τῆς ἐκκλησίας ἐπ' ὀνόματι τῶν παμμεγίστων Ταξιαρχῶν καὶ πανδοχείου καὶ οἰνώνων καὶ λοιπῶν κτημάτων ἐν Βουκουρεστίῳ γενομένων ὑπὸ τοῦ Σταυρουπόλεως Ἰωαννικίου, καὶ ἀφιερωθέντων εἰς τὸ κατὰ τὴν ἀρχιεπισκοπὴν τῆς Πωγωνιανῆς μοναστήριον τῶν παμμεγίστων Ταξιαρχῶν, ἐπονομαζόμενον τοῦ Γκούρα.

Θεῖόν τι χρῆμα ἡ τάξις, σωστικώτατόν τε καὶ τῶν λίαν ἀναγκαίων καὶ καθολικωτάτων· ἥτις ἐκ τῶν ὑπερουρανίων καὶ θείων ἀρχομένη, καὶ διὰ τῶν ἀΰλων δυνάμεων διϊκνουμένη, καὶ αὐτῶν τῶν οὐρανίων σωμάτων τε καὶ στοιχείων, μέχρι καὶ αὐτοῦ τοῦ κέντρου τῆς γῆς σῴζει καὶ διατηρεῖ πάντα τὰ ὄντα, ἀλλὰ καὶ οὐδὲν ἐν τῷ κόσμῳ ἄτακτον οὐδὲ ἀπρονόητον, ὡς μὴ δυναμένη τὸ τοιοῦτον διαιωνίζειν, κατὰ τὸ παλαίφατον λόγιον· καὶ οὐ μόνον τά τε θεῖα καὶ τὰ φύσει κοσμεῖται καὶ συντηρεῖ, ἀλλὰ δὴ καὶ τὰ ἤθη ἑκάστου, οἰκίας τε καὶ πόλεις, κἂν τοῖς βασιλείοις ἀναγκαιοτάτη γνωρίζεται σύνοικος· ὡσαύτως καὶ τοῖς σεμνείοις τε καὶ κοινοβίοις τὸ κράτος ἐσχηκυῖα, πάσης εὐκοσμίας καθίσταται πρόξενος· πρὸς ὅπερ ἀπιδοῦσα καὶ ἡ θεολόγος φωνὴ τὴν τάξιν τιμᾶσθαι καὶ τοῦ κράτους προηγεῖσθαι ὡς τούτου φύλαξ διακελεύεται· τὰ γὰρ ἐξοικιζόμενα τῆς οἰκείας τάξεως κακῶς εἴωθε φέρεσθαι τοῦ λοιποῦ, καὶ ἀτάκτως ἄγεσθαι, καὶ τάξιν οὐδέποτε ἐσχηκέναι μόνιμον, ὡς τοὺς προσφυεῖς τῆς σφῶν καταστάσεως ὅρους τέως ἀπολέσαντα, καὶ πῇ μὲν ὧδε, πῇ δ' ἐκεῖσε ἀντιθέτως καὶ ἀλλεξάλλως καθέλκεσθαι· διὸ καὶ τὸ σκεῦος τῆς ἐκλογῆς τοῖς Κορινθίοις διατάττεται λέγων: «τὰ πάντα εὐσχημόνως καὶ κατὰ τάξιν γινέσθω»· καὶ πάλιν τοῖς Κολασσαεῦσιν ὁ αὐτός: «εἰ καὶ τῇ σαρκὶ ἄπειμι, ἀλλὰ τῷ πνεύματι σὺν ὑμῖν εἰμὶ χαίρων καὶ βλέπων ὑμῶν τὴν τάξιν καὶ τὸ στερέωμα τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως» ἀλλὰ δὴ καὶ ὅ φησιν ὁ αὐτὸς τὸ τοῦ Χριστοῦ θεῖον στόμα: «ἕκαστος ἐν ᾧ ἐκλήθη ἐκεῖ καὶ μενέτω», εἰς τοῦτο πάντως φέρει ἕκαστον τὴν ἰδίαν τάξιν διακατέχειν κελεῦον, μένει δ' ἕκαστος ἐν ᾧ ἐκλήθη οὐ μόνον σωματικῶς, ἀλλὰ μάλιστα καὶ πνευματικῶς, καὶ γνώμῃ καὶ προαιρέσει καὶ βοηθείᾳ, καὶ ἄλλοις οἷς τισιν ἂν δύνηται τρόποις, ἀνθ' ὧν καὶ ἡ ταπεινότης ἡμῶν, ἡ ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας τὸν μοναδικὸν βίον αἱρετισαμένη, καὶ τῷ σεβασμίῳ καὶ ἱερῷ μοναστηρίῳ κατὰ τὴν

Δημοτική Κεντρική Βιβλιοθήκη Κοντάς

τῆς Πωγωνιανῆς ἐπαρχίαν, ἐπ' ὀνόματι τιμωμένῳ τῶν παμμεγίστων ταξιαρχῶν Μιχαὴλ καὶ Γαβριήλ, Γκούρα ἐπονομαζομένῳ, πλησίον τῆς κώμης Ὀστανίτζας τῆς πατρίδος αὐτῆς, ἐπί τινος πέτρας αὐτοφυοῦς μεγάλης ἐπιτεθεμελιωνένῳ, τὸ ἀγγελικὸν ἐδέξατο σχῆμα, ἐν' ᾧ καὶ ὡς τάξις ἀπήτει ἑαυτὴν ἀφωσιώτατο· κἀκεῖθεν μετὰ πάροδον χρόνου συχνοῦ ἀποδημήσασα ἀδείᾳ καὶ ἐπιταγῇ τοῦ ἐνταῦθα τὸ τηνικαῦτα ἡγουμενεύοντος, καὶ τῶν λοιπῶν ἐνασκουμένων πατέρων, χάριν ἐλέους καὶ τῆς παρὰ τῶν χριστιανῶν βοηθείας, καὶ μετὰ περιήγησιν ἱκανὴν ἐπιδημήσασα τῇ κατὰ τὴν Οὐγγροβλαχίαν πόλει Βουκουρέστιον ἐπονομαζομένῃ, προτροπῇ καὶ συνεργείᾳ τοῦ τότε τῆς Οὐγγροβλαχίας ἡγεμονεύοντος, σοφωτάτου καὶ ἀειμνήστου κυρίου κυρίου Ἰωάννου Νικολάου βοεβόδα τοῦ Μαυροκορδάτου, ἐπὶ τὸ μέγα καὶ ἁγιώτατον ἀξίωμα τῆς ἀρχιερωσύνης προεβιβάσθη, Σταυρουπόλεως ἀρχιερεὺς χειροτονηθεῖσα, ἐκδόσει τοῦ τηνικαῦτα παναγιωτάτου καὶ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου κυρίου κυρίου Ἱερεμία, τοῦ ἡμετέρου αὐθέντου καὶ δεσπότου, προθυμηθεῖσα δ' ἔπειτα καὶ πρῶτον σκοπὸν θεμένη ἵνα, κατὰ τὸ ἐφικτόν, βοηθήσῃ τῷ ρηθέντι ἱερῷ μοναστηρίῳ, ἔνθα τὸ ἀγγελικὸν περιεβάλετο σχῆμα· καὶ συνεπιλαμβάνοντα τὸν καιρὸν ἐσχηκυῖα, ἀναλώμασιν οἰκείοις πανδοχεῖον ἐκ βάθρων ἀνήγειρεν ἐν τῇ πόλει Βουκουρεστίῳ πλησίον τῆς ἱερᾶς ἐκκλησίας τῆς ἁγίας τοῦ Χριστοῦ γεννήσεως, τῆς ἀνατεθειμένης τῇ ἁγιωτάτῃ ἀρχιεπισκοπῇ τῆς Πωγωνιανῆς, τόν τε πέριξ περίβολης λον καὶ τὰ κελλία πάντα ἐξ ὀπτῆς πλίνθου ἀνῳκοδόμησε, πλησίον τε τῆς μεγάλης εἰσόδου, καὶ ναὸν ἀνήγειρεν ὡραῖον, ἐπ' ὀνόματι τιμώμενον τῶν τε παμμεγίστων ταξιαρχῶν Μιχαὴλ καὶ Γαβριήλ, καὶ τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἀθανασίου πατριάρχου Ἀλεξανδρείας· κατὰ πλευρὰν δὲ τοῦ πανδοχείου καὶ οἶκον ἀνεδομήσατο κάλλιστον μετὰ καὶ οἰνώνων καὶ οἰνοπωλείου· ἃ δὴ πάντα τό τε πανδοχεῖον σύμπαν, τὸ κοινῶς λεγόμενον χάνιον, τόν τε ναὸν σὺν πᾶσι τοῖς αὐτοῦ ἀφιερώμασι κινητοῖς τε καὶ ἀκινήτοις, ἱεροῖς ἀμφίοις, ἀμπελῶσι, καὶ πᾶσι κτήμασι, καὶ σύμπασαν τὴν οἰκίαν, ἵνα τὴν ἐξυμνουμένην τάξιν τηρήσῃ, καὶ τὸ τοῦ ἀποστόλου κελεῦον «ἕκαστος ἐν ᾧ ἐκλήθη ἐκεῖ καὶ μενέτω», καὶ ἵνα βοήθειάν τινα σχοίη καὶ κυβέρνησιν τὸ τῶν ἀΰλων ἀρχαγγέλων ἱερώτατον καταγώγιον, ἔνθα τὴν ἀρχὴν ἔθετο αὐτῆς τὴν μετάνοιαν, μεθ' ὅτι πλείστης προθυμίας αἰωνίως καὶ ἀναποσπάστως ἀφιερώσατο τῷ ρηθέντι πανσεβάστῳ καὶ θειοτάτῳ μοναστηρίῳ, ἐπ' ὀνόματι τιμωμένῳ τῶν παμμεγίστων ταξιαρχῶν Μιχαὴλ καὶ Γαβριήλ, ἐν τῇ ἁγιωτάτῃ ἀρχιεπισκοπῇ τῆς Πωγωνιανῆς παρὰ τῇ κώμῃ Ὀστανίτζᾳ, ἐπί τινος αὐτοφυοῦς λίθου ἐπῳκοδομημένῳ· πλὴν μετὰ τοιούτων τῶν ρηθησομένων ἀπαραβάτων καὶ ἀμετατρέπτων διατάξεων, ἅς περ αὐτὴ διετάξετο· ὧν πρώτη καθέστηκε τὸν καθηγουμενεύοντα ἐν τῷ ἱερῷ μοναστηρίῳ τῶν ἀρχαγγέλων, ἐν τῇ αὐτῆς μετανοίᾳ, καὶ εἶναι καὶ λέγεσθαι πρῶτον ἐπίτροπον πάντων τῶν ρηθέντων ἀφιερωμάτων, πανδοχείου, φημί, ναοῦ τε τῶν Ταξιαρχῶν, σὺν πᾶσι τοῖς αὐτῷ ἀφιερωθεῖσι κινητοῖς τε καὶ ἀκινήτοις, ἅμα τῇ παρακειμένῃ οἰκίᾳ, ἐπιτροπεῦσαι δὲ τοῦτον συνάμα τοῖς αὐταδέλφοις αὐτῆς

Δημόσια Καντούκη Κοντοδάς

Παναγιώτῃ καὶ Νικόλάῳ τῶν μετὰ τὴν ἀποβίωσιν τῆς ἡμῶν ταπεινότητος ἐπιτρόπων· περιόντας δὲ αὐτοὺς χρέος ἔχειν ἀπαραίτητον ἐκλέξασθαι ἐκ τῆς ἡμετέρας συγγενείας ἄνθρωπόν τινα τὸν ἐπιτροπεύσοντα μετὰ τὴν αὐτῶν ἀποβίωσιν, εὐλαβῆ τε καὶ τρίβωνα τῶν πραγμάτων, καὶ ἔνοικον ἔχων ἐν ἑαυτῷ τὸν θεῖον φόβον· ἅμα τούτοις ἐπιτροπεύειν τῶν ἀναθημάτων τῶνδε συμπάντων καὶ τὸν κατὰ καιροὺς τυχόντα θεοφιλέστατον ἐπίσκοπον Πωγωνιανῆς, καὶ τὸν στάροσταν τῶν ἐν Βουκουρεστίῳ τιμίων πραγματευτῶν.

Ἐκ τούτων τῶν τριῶν μερῶν καθίστασθαι τῶν ρηθέντων ἀφιερωμάτων ἐπιτρόπους, ἀναλαβεῖν τε τὴν φροντίδα τούτων καὶ διοίκησιν, ἵν' ὁσίως καὶ θεοφίλως ἡ διοίκησις γένηται, καὶ ἀξία ἡ ἀντιμισθία παρά τε θεοῦ καὶ τῶν Ταξιαρχῶν ἐμοί τε καὶ αὐτοῖς βραβευθείη· ἐκλέγειν τε τοὺς ρηθέντας αὐτῆς ἐπιτρόπους τινά τῶν ἱερομονάχων ἐκ τοῦ σεβασμιωτάτου ἀρχαίου μοναστηρίου, εἴ γε τὸν τοιοῦτον εἶναι ἐκ τῆς ἡμετέρας γενεᾶς, εὐλαβείᾳ τε καὶ σεμνῷ βίῳ κεκοσμημένον, εἰδήμονα τῶν ἐκκλησιαστικῶν διατάξεων, δίκαιον, ἐστοιχειωμένον τῇ θείᾳ φρίκῃ, ἐπὶ τὸ διοικεῖν τε καὶ προΐστασθαι ἐν τάξει ἡγουμένου τῶν ἀφιερωθέντων ἁπάντων, κινητῶν τε καὶ ἀκινήτων, ἐμψύχων τε καὶ ἀψύχων, ἀμπελώνων τε καὶ μουσιῶν καὶ τῶν ἄλλων· τὸν ἐπιτροπεύοντα στάροσταν σὺν τοῖς λοιποῖς ἔχειν ἄδειαν λόγον ἐπὶ λεπτοῦ λαμβάνειν ἀπὸ τὸν ἐν τάξει καθεστῶτα ἡγούμενον, καὶ καλῶς μὲν καὶ ἐπ' ὠφελείᾳ ἑστηκότα, κακῶς δὲ καὶ ἀναξίως διῳκηκότα ἐξῶσαι τῆς ἐπιστασίας καὶ πρὸ τῆς τοῦ ἔτους ἐκπληρώσεως καὶ ἕτερον ἀντ' αὐτοῦ καταστῆσαι. Πρὸ τῶν ἄλλων ἁπάντων τὸν ἐπιστατοῦντα ἐκ τῶν συναχθέντων εἰσοδημάτων ἀπό τε κινητῶν καὶ ἀκινήτων πραγμάτων ἀνακτᾶσθαι τὰ πεπονηκότα, καὶ ἀνανεῶσαι τὰ παλαιωθέντα τοῦ τε ναοῦ, πανδοχείου τε καὶ τῆς οἰκίας σκέπης αὐτῶν σαθρωθείσης ἢ τείχους διαρραγέντος ἢ καταπεπτωκότος. δευτέρα δέ, πέμψαι κατὰ πᾶν ἔτος ἀνὰ γρόσια 20 τὸν μισθὸν τῷ διδασκάλῳ τοῦ κοινοῦ σχολείου τοῦ ὑπ' αὐτῆς διορισθέντος τῷ διδάσκοντι τοὺς παῖδας κοινὰ καὶ ἐκκλησιαστικὰ μαθήματα ἐν τῇ πατρίδι αὐτῆς τῇ Ὀστανίτζᾳ· τρίτη, ἀποδοῦναι τὸν συμπεφωνημένον μισθὸν ἀνελλιπῆ τοῖς ἐνταῦθα ἐφημερεύουσιν ἐν τῷ τῶν Ἀρχαγγέλων θείῳ ναῷ καὶ τοῖς ἄλλοις μισθωτοῖς· τετάρτη, ἑορτᾶσαι τὴν τῶν Ἀρχαγγέλων πανήγυριν, ὁμοίως καὶ τὴν μετ' ἐκείνην τὴν τῶν κτιτόρων, λειτουργοῦντος ἀρχιερέως καὶ τῶν κτιτόρων μνημονεύοντος, καὶ διδόναι τῷ λειτουργήσαντι ἀρχιερεῖ ἀνὰ δύο χρυσᾶ φλωρία· πέμπτη, χρέος ἔχειν ἀπαραίτητον τὸν προεστηκότα προσκαλέσασθαί τινα τῶν ἀρχιερέων τρὶς τοῦ ἔτους, ἅπαξ δηλονότι ἐν τέτταρσι μησὶν ἐπὶ τῷ τὴν θείαν μυσταγωγίαν τελέσαι, καὶ μνημονεῦσαι τοῦ ταπεινοῦ αὐτῆς ὀνόματος καὶ ἀναγνῶναι καὶ τὰς συγχωρητικὰς εὐχὰς ὑπὲρ ἀφέσεως τῶν πλημμελημάτων, ἃ ὡς ἄνθρωπος ἔπραξεν, καὶ λαμβάνειν ἐν ἑκάστῃ λειτουργίᾳ ἀνὰ δύο φλωρία χρυσᾶ· ἕκτη, μηδένα τολμῆσαι τὸ σύνολον ἀπεμπολῆσαί τι τῶν κινητῶν ἢ ἀκινήτων κτημάτων τοῦ ὑπ' αὐτῆς ἀνεγερθέντος ναοῦ καὶ ἱερόσυλον γενέσθαι ἀναφανδόν, ἀλλὰ διακατέχειν καὶ διατηρεῖν ἀπαραμείωτα πάντα τὰ ἐκ-

Δημόσια κεντρική Βιβλιοθήκη Κονίτσας

κλησιαστικὰ κτήματα, ἅπερ αὐτὴ ἐκέκτητο καὶ ἀνήγειρεν· ἀλλὰ μᾶλλον, τοῦ καιροῦ βοηθοῦντος, αὖξαί τε καὶ καλλιεργῆσαι εἰς οἰκεῖον μνημόσυνον· ἑβδόμη καὶ τελευταία, τὰ ἐκ τῶν προσόδων πασῶν περιττεύοντα χρήματα, μετὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν ἀνωτέρω διορισθέντων, ὅσα περ ἂν ὦσιν, ἐκπεμφθῆναι παρὰ τῶν ἐπιτρόπων σῶα καὶ ἀνελλιπῆ εἰς τὸ ἱερώτατον τὸ παρὰ τῇ Ὀστανίτζᾳ τῶν Ἀρχαγγέλων μοναστήριον (ἔνθα ἡ ἐμὴ ταπεινότης ἑαυτὴν τῷ θεῷ καθιέρωσεν) εἰς μνημόσυνον μὲν αὐτῆς, βοήθειαν δὲ τῶν ἐκεῖσε κοινοβιούντων σεβασμίων πατέρων, σὺν οἷς καὶ κατάλογον ἀκριβέστατον περιέχοντα ἐπὶ λεπτοῦ τάς τε προσόδους ἁπάσας καὶ τὰ κατ' ἔτος ἀναλώματα, καὶ οὕτως ἡ τάξις τηρηθήσεται τοῦ «ἐν ᾧ ἐκλήθη τις ἐκεῖ μενέτω». Οὕτω γνώμης ἔσχηκεν ἡ ἐμὴ ταπεινότης, καὶ οὕτω περὶ τούτων διωρίσατο· μεθ' ἅπαντα δέεται καὶ ἀξιοῖ τοὺς ἡγεμονεύοντας ἐν ταύτῃ τῇ Οὐγγροβλαχίᾳ ἐν ἑκάστοις καιροῖς ὑψηλοτάτους ἡγεμόνας, ὁμοίως καὶ τοὺς ἀρχιερατεύσοντας πανιερωτάτους ἀρχιερεῖς, ἔχειν τὴν ὑπεράσπισιν καὶ ἐπίσκεψιν ταύτης τῆς σεβασμίας μονῆς τῆς τῶν Ἀρχαγγέλων, ἐπικυρῶσαί τε καὶ ἀνανεῶσαι καὶ ἀπαράβατα τηρῆσαι τὰ ἐπιδαψιλευθέντα χρυσόβουλλα τῶν ὑψηλοτάτων προηγεμονευσάντων, καὶ ἑτέροις ἑαυτῶν χρυσοβούλλοις ἐπιβεβαιῶσαι τὰ προγεγονότα, ἵνα καὶ ἀξίαν σχῶσι τὴν ἀντιμισθίαν παρά τε θεοῦ καὶ τῶν ἀρχαγγέλων.

Ὅστις οὖν ὁποιασδήποτε εἴη τάξεως ἐκκλησιαστικῆς ἢ πολιτικῆς, πάντα τὰ ὑπ' αὐτῆς ἐν τῇ ἀφιερώσει ταύτῃ φυλάξῃ ἀπαραμείωτα καὶ ἀπαράβατα, καὶ τὴν δυνατὴν βοήθειαν εἰσενέγκῃ καὶ κατὰ καιρὸν ἀντιλάβηται, εὐλογημένος εἴη καὶ συγκεχωρημένος παρὰ θεοῦ κυρίου παντοκράτορος, τοῦ ἑνὸς καὶ μόνου τῇ φύσει θεοῦ, καὶ σχοίη ἀείποτε συνεργοὺς καὶ φύλακας, ἐν παντὶ καιρῷ καὶ τόπῳ τοὺς παμμεγίστους ἀρχιστρατήγους Μιχαὴλ καὶ Γαβριήλ, καὶ πάσας τὰς πυριμόρφους καὶ ἀσωμάτους οὐρανίους δυνάμεις. Ἔμπαλιν δέ, ὅστις αἰσχροκερδίᾳ φερόμενος, ἢ ὑπεροψίᾳ νικώμενος, τολμήσειεν ἀποσπᾶσαι καὶ ἀπαλλοτριῶσαι ταῦτα τὰ ἀφιερωθέντα, ἢ ἅπαντα ἢ τινα τούτων, ἀπὸ τοῦ ἱεωτάτου τῶν παμμεγίστων ταξιαρχῶν Μιχαὴλ καὶ Γαβριὴλ σεβασμίου μοναστηρίου, τοῦ παρὰ τῇ κώμῃ Ὀστανίτζᾳ ἐπί τινος αὐτοφυοῦς πέτρας ἀνεγηγερμένου, ἢ τολμήσειε διασεῖσαι ἢ ἀνατρέψαι ταύτην μου τὴν θεάρεστον καὶ δικαίαν ἀφιέρωσιν, ἤ τι τῶν ὧν ἐν τῷ παρόντι ἀφιερωτικῷ διωρίσατο γράμματι, εἴ τέ τις τῶν ἐμῶν συγγενῶν εἴη ἂν ὁ τοιοῦτος, εἴτε των ἐπιτρόπων, εἴτε τῶν ἡγουμενευόντων, εἴτε ἄλλος τις μέγας ἢ μικρός, ὁποιασδήποτε τάξεως καὶ βαθμοῦ εἴη, ἔστω ἀφωρισμένος παρὰ τῆς παναγίας καὶ ζωαρχικῆς Τριάδος, καὶ κατηραμένος καὶ ἀσυγχώρητος καὶ μετὰ θάνατον ἄλυτος· αἱ πέτραι καὶ ὁ σίδηρος λυθήσονται, αὐτὸς δὲ οὐδαμῶς· καὶ προκοπὴν οὐ μὴ ἴδῃ πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς αὐτοῦ, ἡ ὀργὴ τοῦ θεοῦ εἴη ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, ἐχέτω καὶ τὰς ἀρὰς τῶν ἁγίων τριακοσίων δέκα καὶ ὀκτὼ θεοφόρων πατέρων τῶν ἐν Νικαίᾳ καὶ τῶν λοιπῶν ἁγίων συνόδων. Ἡ μερὶς αὐτοῦ εἴη μετὰ τοῦ Ἰούδα καὶ τῶν Ἰουδαίων, τῶν σταυρωσάντων τὸν κύριον τῆς δόξης. Ἔστω στένων καὶ τρέμων

Δημόσια Καντρική Βιβλιοθήκη Κύπρος

ἐπὶ τῆς γῆς ὡς ὁ Κάϊν, κληρονομήσειε καὶ τὴν λέπραν τοῦ Γιεζῆ καὶ τὴν ἀγχόνην τοῦ Ἰούδα· σχισθείη ἡ γῆ καὶ καταπίοι αὐτὸν ὡς τὸν Δαθᾶν καὶ Ἀβειρών· οἱ πόνοι αὐτοῦ εἴησαν πυρίκαυστοι, καὶ σχοίη ἀντιδίκους καὶ πολεμίους, ἐν παντὶ καιρῷ καὶ τόπῳ, τοὺς παμμεγίστους ἁγίους Ταξιάρχας σὺν πᾶσι τοῖς οὐρανίοις στρατεύμασιν, ὁμοῦ καὶ τὸν ἁγιώτατον πατέρα ἡμῶν πατριάρχην Ἀλεξανδρείας τὸν μέγαν Ἀθανάσιον.

Ἐν ἔτει ᾳψλγ΄, νοεμβρίου η΄.

(Κῶδιξ Α΄ Κριτίου, σελ. 417-421)

Κατὰ τὴν περίληψιν τοῦ ἀνωτέρω γράμματος ζητηθὲν ἐξεδόθη καὶ τὸ παρὸν πατριαρχικὸν συνοδικὸν ἐπιβεβαιωτήριον τῆς ἀφιερώσεως ταύτης γράμμα.

Πολύτροπα μὲν ὑπάρχουσι καὶ πολυειδῆ ἐν τοῖς ὀρθοδόξοις χριστιανοῖς τὰ ἔργα τῆς κατὰ θεὸν ἀρετῆς καὶ τῆς πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπης, καὶ πάντα ὁ θεὸς εὐμενῶς ἀποδέχεται, καὶ ἀποδίδωσιν ἑκάστῳ τὰ ἐπάξια γέρα καὶ τοὺς μισθούς· τιμιώτερα δὲ τῶν ἄλλων καὶ περισπουδαστότερα πάντως καθέστηκε τὰ περὶ τὰ ἱερὰ τοῦ θεοῦ καταγώγια καὶ σεβάσμια σκηνώματα ἐνθέῳ ζήλῳ καὶ πόθῳ τοῖς εὐσεβέσι φιλεργούμενα, καὶ ὑπὸ ἐνθέου εὐλαβείας καὶ εὐγνώμονος προαιρέσεως θεῷ τῷ δοτῆρι τῶν ἀγαθῶν προσφερόμενα εἰς δόξαν μὲν αὐτοῦ καὶ ὑμνολογίαν ἀέναον, μνημόσυνον δὲ διηνεκὲς τῶν προσενεγκάντων καὶ ἀφιερωσάντων αὐτά, οὗ καὶ ὁ ζῆλος μᾶλλον ἐπαινεῖται, καὶ ἡ πρόθεσις διὰ θαύματος ἄγεται, ἀποδοχῆς ἄξια κρίνεται, ὅτι τῷ προὔχοντι τῶν ἀγαθῶν ἔργων ὁποῖά ἐστιν ἡ τῶν θείων ναῶν συνδρομή τε καὶ περιποίησις ἐπεβάλλοντο θεῷ τὰ ἐκ θεοῦ ἱλαρᾷ προαιρέσει προσάγοντες· ταῦτά τοι καὶ ἐμφανιζόμενα τὰ τῶν τοιούτων φιλοθέων ἀνδρῶν σπουδάσματα τῇ κοινῇ μητρὶ πασῶν τῶν ἐκκλησιῶν, οὐ μόνον ἀποδοχῆς καὶ τιμῆς κατά γε τὸ εἰκὸς ἀξιοῦται, ἀλλὰ καὶ συστάσεως ἐπιδεόμενα εἰς μόνιμον αὐτῶν διαμονὴν καὶ συντήρησιν, ὅλαις ἐπιμελείαις καὶ σπουδαῖς, τὴν προσήκουσαν ἀπολαμβάνει βεβαίωσιν καὶ ἀσφάλειαν· τούτῳ γὰρ τῷ τρόπῳ καὶ αὔξεσθαι πέφυκε τὰ καλά, καὶ προκόπτειν καὶ εἰς διαμονὴν προχωρεῖν, τουτέστι ταῖς περὶ αὐτὰ σπουδαῖς τε καὶ ἐπιμελείαις.

Ὅθεν καὶ ἡ μετριότης ἡμῶν, θείῳ ἐλέει, τὸν οἰκουμενικὸν τοῦτον θρόνον πληρωσαμένη, καὶ τὴν πασῶν τῶν ἐκκλησιῶν ἀναλαβοῦσα μέριμναν, καὶ κατ' ὀφειλὴν ἀπαραίτητον τὴν τῶν ἱερῶν σκηνωμάτων σύστασιν καὶ αὔξησιν ἐποποθοῦσα, οὐ μόνον εὐμενῶς ἀποδέχεσθαι εἴωθε τὴν περὶ τὰ θεῖα τεμένη φιλοθέων ἀνδρῶν σπουδὴν καὶ εὐλάβειαν, καὶ ἐκ τῶν ἐνόντων συνδρομὴν καὶ βοήθειαν, ἀλλὰ καὶ γράμμασι πατριαρχικοῖς κατοχυροῦν τὰ φιλεργήματα αὐτῶν οὐκ ἀπαναίνεται, καὶ διὰ τῆς πατριαρχικῆς ἀξίας καὶ δυνάμεως τὸ μόνιμον τούτοις χαρίζεσθαι.

Ἐπειδὴ τοιγαροῦν καὶ τὰ νῦν ἀνηνέχθη καὶ ἐδηλοποιήθη ὡς ὁ ἐν τῇ θεοφυλάκτῳ τζάρᾳ τῆς ὑψηλοτάτης αὐθεντίας Οὐγγροβλαχίας τὰς διατριβὰς ποι-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόντσας

ούμενος ἱερώτατος μητροπολίτης Σταυρουπόλεως καὶ συνάδελφος αὐτῆς κύρ ᾽Ιωαννίκιος, ζήλῳ θείῳ κεκινημένος πρὸ χρόνων ἤδη τινῶν ἀνήγειρε καὶ ἀνῳκοδόμησεν ἐν τῇ πολιτείᾳ Βουκουρεστίου ἓν πανδοχεῖον, καὶ ναὸν ἐν αὐτῷ ἀνήγειρε τιμώμενον ἐπ᾽ ὀνόματι τῶν παμμεγίστων ταξιαρχῶν Μιχαὴλ καὶ Γαβριήλ, καὶ τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν ᾽Αθανασίου, πατριάρχου ᾽Αλεξανδρείας, πλησίον τῆς ἱερᾶς ἐκκλησίας τῆς ἁγίας τοῦ Χριστοῦ γεννήσεως τῆς ἀνατεθειμένης τῇ ἁγιωτάτῃ ἀρχιεπισκοπῇ τῆς Πωγωνιανῆς, καὶ κατὰ πλευρὰν τοῦ πανδοχείου καὶ οἶκον ἐδομήσατο μετὰ οἰνώνων καὶ οἰνοπωλείου, καὶ περιποιησάμενος αὐτὰ κτήμασί τε καὶ πράγμασι κινητοῖς τε καὶ ἀκινήτοις, ἱεροῖς ἀμφίοις καὶ ἀμπελῶσιν, ἀνέθηκε καὶ ἀφιέρωσε τὸ ρηθὲν πανδοχεῖον, σὺν τῷ ἐν αὐτῷ ναῷ καὶ λοιποῖς πᾶσιν ἀφιερώμασιν, εἰς τὸ ἐν τῇ ρηθείσῃ ἀρχιεπισκοπῇ Πωγωνιανῆς ἱερὸν καὶ σεβάσμιον μοναστήριον, τιμώμενον κἀκεῖνο ἐπ᾽ ὀνόματι τῶν παμμεγίστων Ταξιαρχῶν, ἐπονομαζόμενον τοῦ Γκούρα, πλησίον τῆς κώμης ᾽Οστανίτζας, ἐν ᾧ καὶ τὸ ἀγγελικὸν τὴν ἀρχὴν ἐδέξατο σχῆμα, καὶ ἑαυτὸν ἀφιέρωσε καὶ ἀνέθηκε· κἀντεῦθεν ἐφ᾽ ᾧ τὴν τοιαύτην αὐτοῦ προσήλωσίν τε καὶ ἀφιέρωσιν περὶ τοῦ ρηθέντος πανδοχείου καὶ τῶν ἐν αὐτῷ περιεχομένων πραγμάτων ἔχειν τὸ ἀσφαλές τε καὶ μόνιμον, καὶ διενεργεῖσθαι καὶ συμφυλάττεσθαι, ἕως οὗ ὁ ἥλιος περιτρέχει τὸν κύκλον αὐτοῦ, δεῖν ἔγνω ἐμφρόνως λίαν καὶ προνοητικῶς, ὥστε ὑπὸ ἐπιτρόπους καὶ ἐπιστάτας ἀξίους καὶ ἔμφρονας θεῖναι τὴν διοίκησιν καὶ κυβέρνησιν αὐτοῦ, καὶ ὅρους τισὶ καὶ κανόσιν, ὡς ἐκτύπῳ περιλαβεῖν καὶ διορίσασθαι τὸν τρόπον τῆς καλῆς καὶ θεαρέστου κυβερνήσεως καὶ διεξαγωγῆς αὐτοῦ, καὶ μὴ τὴν ἄλλως καὶ ἀδιορίστως φερόμενον εἰς φθορὰν καταπέσῃ, καὶ τῷ πανδαμάτορι χρόνῳ παρανάλωμα γένηται· κἀντεῦθεν διετάξατο καὶ διώρισεν πρῶτον ὅπως τὸν ἡγουμενεύοντα κατὰ καιροὺς ἐν τῇ ρηθείσῃ κατὰ τὴν Πωγωνιανὴν ἱερᾷ μονῇ τῶν ἀρχαγγέλων εἶναι καὶ λέγεσθαι πρῶτον ἐπίτροπον πάντων τῶν εἰρημένων ἐν Βουκουρεστίῳ ἀφιερωμάτων ἤτοι τοῦ πανδοχείου, τοῦ ναοῦ τῶν ἀρχαγγέλων καὶ τῆς παρακειμένης οἰκίας σὺν πᾶσι τοῖς ἐν αὐτοῖς κινητοῖς τε ἀκινήτοις, συνεπιτροπεύειν δὲ μετ᾽ αὐτοῦ περιόντας μὲν τὸν Παναγιώτην καὶ Νικόλαον αὐταδέλφους τῆς αὐτοῦ ἱερότητος, μετὰ δὲ τὴν ἀποβίωσιν ἐκείνων ὃν ἂν ἐκλέξωνται καὶ διορίσουσιν οὗτοι περιόντες ἐκ τῆς συγγενείας αὐτῶν ἄξιον καὶ ἱκανὸν τῆς τοιαύτης ἐπιστασίας, μεθ᾽ ὧν καὶ ὁ κατὰ καιροὺς θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος Πωγωνιανῆς καὶ ὁ στάροστας τῶν ἐν Βουκουρεστίῳ πραγματευτῶν ὀφείλουσιν ἔχειν ὁμοῦ τὴν τῶν ἀφιερωμάτων τούτων ἐπιτροπήν, ἐπιστασίαν καὶ μέριμναν· οἵτινες ἐπίτροποι ἔχωσιν ἐκλέγειν ἱερομόναχον ἐκ τοῦ κατὰ τὴν Πωγωνιανὴν ἀρχαίου μοναστηρίου, εἰ δυνατὸν ἐκ τοῦ γένους τῆς αὐτοῦ ἱερότητος, ἔμπης σεμνῷ βίῳ καὶ ἀρετῇ καὶ πείρᾳ κεκοσμημένον, καὶ καθιστᾶν ἡγούμενον ἐπὶ τῷ προΐστασθαι ἐν τάξει ἡγουμένου τῶν εἰρημένων ἐν Βουκουρεστίῳ ἀφιερωμάτων ἁπάντων, καὶ διοικεῖν αὐτά, καὶ διδόναι καὶ ἀπαιτεῖν λογαριασμὸν τῷ ρηθέντι στάροστᾳ καὶ τοῖς λοιποῖς ἐπιτρόποις, καὶ ἐκ τῶν συναγομένων εἰσοδημάτων ἐπισκευάζειν

Δημόσια Καντούνη Βιβλιοθήκη

καὶ ἀνανεοῦν τὰ πεπονηκότα, καὶ πτῶσιν ἀπειλοῦντα, καὶ διορθώσεως χρήζοντα μέρη τοῦ πανδοχείου, τοῦ ναοῦ, καὶ τῆς οἰκίας. Βον πέμπειν κατὰ πᾶν ἔτος διωρισμένον μισθὸν ἀνὰ εἴκοσι γρόσια τῷ ἐν τῇ πατρίδι τῆς αὐτοῦ ἱερότητος Ὀστανίτζᾳ διδασκάλῳ τοῦ κοινοῦ σχολείου, τῷ διδάσκοντι τοὺς παῖδας τὰ ἁπλᾶ καὶ κοινὰ μαθήματα. Γον πληροῦν ἀπαραιτήτως καὶ ἀνελλιπῶς τὸν συμπεφωνημένον μισθὸν τοῖς ἐφημερεύουσιν ἐν τῷ κατὰ τὸ Βουκουρέστι ναῷ τῶν ἀρχαγγέλων, καὶ τοῖς λοιποῖς τοῦ πανδοχείου μισθωτοῖς. Δον ἑορτάζειν κατ' ἔτος τὴν τῶν ἀρχαγγέλων πανήγυριν ὁμοίως καὶ τὴν μετ' ἐκείνην τὴν τῶν κτιτόρων, καὶ προσκαλεῖν ἀρχιερέα εἰς τὴν λιτήν, ἱερὰς λειτουργίας καὶ μνημόσυνον τῶν κτιτόρων, καὶ διδόναι τῷ λειτουργήσαντι ἀρχιερεῖ ἀνὰ δύο χρυσᾶ φλωρία. Εον κατ' ὀφειλὴν ἀπαραίτητον προσκαλεῖν ἕνα τῶν ἀρχιερέων τρὶς τοῦ ἔτους, ἤτοι ἀνὰ πᾶσαν τετραμηνίαν ἐπὶ τῷ ἐπιτελεῖν τὴν θείαν μυσταγωγίαν, καὶ μνημονεύειν τοῦ ὀνόματος τῆς αὐτοῦ ἱερότητος σὺν τῇ τῶν συγχωρητικῶν εὐχῶν ἀναγνώσει, καὶ πληροῦν τῷ κοπιῶντι ἀρχιερεῖ ἑκάστῃ ἱερᾷ λειτουργίᾳ ἀνὰ δύο χρυσᾶ φλωρία. ΣΤον μηδένα τολμῆσαι τὸ σύνολον ἀπεμπολῆσαι καὶ ἐκποιῆσαί τι τῶν κινητῶν καὶ ἀκινήτων κτημάτων τῶν ἀνεγερθέντων ὑπὸ τῆς αὐτοῦ ἱερότητος ναοῦ, ἀλλὰ φυλάττεσθαι πάντα ἀπαραμειώτως καὶ ἀναφαιρέτως. Ζον καὶ τελευταῖον μετὰ τὴν ἐξαίρεσιν καὶ ἀναπλήρωσιν τῶν διορισθέντων ἀνωτέρω μισθῶν, καὶ τῶν εἰς ἐπισκευὰς καὶ ἀνεγέρσεις γενομένων δαπανημάτων, τὰ περισσεύοντα καὶ λειπόμενα χρήματα ἐκ πάντων τῶν τοῦ πανδοχείου τούτου εἰσοδημάτων πέμπεσθαι παρὰ τῶν εἰρημένων ἐπιτρόπων ἀνελλιπῶς εἰς τὸ ρηθὲν ἐν τῇ Πωγωνιανῇ παρὰ τῇ Ὀστανίτζᾳ ἱερὸν μοναστήριον τῶν ἀρχαγγέλων, καὶ τοὺς ἐν αὐτῷ συνασκουμένους πατέρας, διὰ περίθαλψιν καὶ κυβέρνησιν αὐτῶν· ὁμοῦ δὲ πέμπεσθαι καὶ κατάλογον ἀκριβῆ περιέχοντα τὰς κατ' ἔτος προσόδους καὶ δαπανήματα, καὶ τῷ τρόπῳ τούτῳ, θεοῦ συνεργοῦντος, σῴζεσθαι μὲν καὶ φυλάττεσθαι καὶ διακυβερνᾶσθαι τό τε ρηθὲν πανδοχεῖον σὺν τοῖς ἐν αὐτῷ, ἔτι δὲ καὶ τὸ κατὰ τὴν Πωγωνιανὴν ἱερὸν μοναστήριον τῶν ἀρχαγγέλων καρποῦσθαι καὶ ἀπολαμβάνειν τὴν ἐκ τούτου προσγιγνομένην ὠφέλειαν, καὶ δή τὴν τοιαύτην ἀφιέρωσιν καὶ προσήλωσιν τοῦ ρηθέντος πανδοχείου, μετὰ τῶν ἀπαριθμηθέντων ὅρων καὶ διατάξεων, ἀπαρτίσαι· καὶ κατασφαλισάμενος ἰδίῳ αὐτοῦ ἀφιερωτικῷ γράμματι ὁ ρηθεὶς ἱερώτατος μητροπολίτης Σταυρουπόλεως καὶ συνάδελφος ἡμῶν κύρ Ἰωαννίκιος, βουλόμενος ἔχειν αὐτὴν τὸ κῦρος καὶ τὴν ἰσχὺν μόνιμον καὶ ἀπαράτρεπτον εἰς τὸ διηνεκὲς καὶ ἀπαρεγχείρητον, προσέδραμε τῇ προνοίᾳ καὶ κηδεμονίᾳ τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ μεγάλης ἐκκλησίας καὶ τοῦ οἰκουμενικοῦ τούτου θρόνου, καὶ ἐδεήθη βεβαιωθῆναι αὐτὴν καὶ δι' ἡμετέρου πατριαρχικοῦ συνοδικοῦ σιγιλλιώδους γράμματος, ἥντινα ἀξίωσιν καὶ δέησιν αὐτοῦ ὡς εὔλογον καὶ δικαίαν οὖσαν, καὶ πρὸς θεοφιλῆ σκοπὸν ἀφορῶσαν, εὐμενῶς ἀποδεξάμενοι, ἄλλως τε περὶ πολλοῦ ποιούμενοι τὴν σύστασιν καὶ ὠφέλειαν τῶν σεβασμίων μοναστηρίων καὶ ἱερῶν τοῦ θεοῦ σκηνωμάτων, γράφοντες διὰ τοῦ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κοντάς

παρόντος ἀποφαινόμεθα συνοδικῶς μετὰ τῶν περὶ ἡμᾶς ἱερωτάτων ἀρχιερέων καὶ λοιπῶν τῶν ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀγαπητῶν ἡμῶν συναδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν, ἵνα τὸ διαληφθὲν ἐν Βουκουρεστίῳ τῆς αὐθεντίας Οὐγγροβλαχίας πανδοχεῖον κείμενον πλησίον τῆς ἐκκλησίας τοῦ σωτῆρος Χριστοῦ καὶ θεοῦ ἡμῶν γεννήσεως, τῆς ἀνατεθειμένης τῇ ἁγιωτάτῃ ἀρχιεπισκοπῇ Πωγωνιανῆς, καὶ ἀνεγηγερμένον ὑπὸ τοῦ ἱερωτάτου μητροπολίτου Σταυρουπόλεως κύρ Ἰωαννικίου, μετὰ πάσης τῆς περιοχῆς καὶ τῶν πραγμάτων αὐτοῦ, ἔτι δὲ καὶ τοῦ ἐν αὐτῷ ἀνεγηγερμένου ναοῦ ὑπὸ τῆς αὐτοῦ ἱερότητος τῶν παμμεγίστων Ταξιαρχῶν, καὶ τῆς παρακειμένης, οἰκίας, καὶ πάντων τῶν κτημάτων καὶ ἀφιερωμάτων αὐτοῦ κινητῶν τε καὶ ἀκινήτων, ἱερῶν ἀμφίων, οἰνώνων καὶ ἀμπελώνων καὶ λοιπῶν ἁπάντων, ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς τὸ ἑξῆς μέχρι τερμάτων αἰῶνος, εἴη καὶ λέγηται καὶ παρὰ πάντων γινώσκηται κτῆμα καὶ πρᾶγμα τοῦ ἐν τῇ ἀρχιεπισκοπῇ Πωγωνιανῆς ἐν τῇ χώρᾳ Ὀστανίτζᾳ κειμένου σεβασμίου μοναστηρίου τῶν παμμεγίστων Ταξιαρχῶν, ὡς ἀφιερωθὲν καὶ προσηλωθὲν ἐκεῖνο ὑπὸ τοῦ ρηθέντος ἱερωτάτου μητροπολίτου Σταυρουπόλεως κύρ Ἰωαννικίου· καὶ μηδεὶς ἄλλος τῶν ἁπάντων ἔχῃ τινὰ μετοχὴν καὶ ὁτιοῦν δικαίωμα εἰς αὐτό, καὶ κυβερνᾶται καὶ διεξάγηται ὑπὸ τῶν διορισθέντων καὶ καταστὰθέντων ἐπιτρόπων κατὰ πάντας τοὺς ἀνωτέρω ἐκτεθέντας καὶ ἀπαριθμηθέντας ὅρους, τύπους τε καὶ κανόνας καὶ διατάξεις οὓς διετάξατο καὶ διώρισεν ὁ ρηθεὶς κτίτωρ κύρ Ἰωαννίκιος, φυλαττομένων μωσιῶν, ἐπισκευῶν, δαπανημάτων, προσόδων, εἰδικῶς ἀνωτέρω ἐν ἑπτὰ κεφαλαίοις διαταχθέντων, εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα, καθὼς περιέχονται πλατύτερον καὶ σαφέστερον κἀν τῷ ἰδίῳ γράμματι ἀφιερωτικῷ τοῦ αὐτοῦ κτίτορος, ὅπερ ὀφείλει ἔχειν τὴν ἰσχὺν καὶ τὸ κῦρος, καὶ τὴν ἐνέργειαν μόνιμον καὶ ἀμετάθετον εἰς ἀεί. Ὅς δ' ἂν τις καὶ ὁποιος τολμήσῃ ποτὲ ἀνασκευᾶσαι καὶ ἀνατρέψαι τὴν ἀφιέρωσιν καὶ προσήλωσιν ταύτην τοῦ ἐν Βουκουρεστίῳ πανδοχείου εἰς τὴν ἐν τῇ Πωγωνιανῇ σεβασμίαν μονὴν τῶν παμμεγίστων Ταξιαρχῶν ἀποσπᾶσαι ἐκεῖθεν, ἢ τινὸς τῶν ἐν αὐτῷ πραγμάτων καὶ ἀφιερωμάτων κινητῶν ἢ ἀκινήτων ἐφάψασθαι καὶ διασεῖσαι τινὰ τῶν ἐκτεθεισῶν διατάξεων καὶ ὅλως ἐναντιωθέντα τῇ ἀφιερώσει ταύτῃ, καὶ τοῖς περιεχομένοις ἐν τῷ ἀφιερωτικῷ τοῦ ρηθέντος κτίτορος γράμματι, ὁποίας ὁ τοιοῦτος ἂν εἴη τάξεως καὶ βαθμοῦ, ἀφωρισμένος εἴη παρὰ θεοῦ κυρίου παντοκράτορος καὶ κατηραμένος καὶ ἀσυγχώρητος καὶ μετὰ θάνατον ἄλυτος, κ.τ.λ.

(Κῶδιξ Α' Κριτίου, σελ. 421-424.)

Δημόσια Καντρική Βιβλιοθήκη Κομοτηνής

Γ' ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΣ ΗΓΟΥΜΕΝΩΝ ΚΑΙ ΦΡΟΝΤΙΣΤΩΝ ΕΙΣ ΤΑ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑ ΓΚΟΥΡΑΣ, ΒΑΛΙΑΣ ΚΑΙ ΣΤΑΥΡΟΥΠΟΛΕΩΣ

1ον

Ἀνθίμου Δ'

Γράμμα ἀποκαταστατικὸν τοῦ Ἰωαννικίου Γκούρας

Ἡ μετριότης ἡμῶν διὰ τοῦ παρόντος αὐτῆς πατριαρχικοῦ ἀποκαταστατικοῦ γράμματος δηλοποιεῖ, ὅτι τὸν ὁσιώτατον ἐν ἱερομονάχοις κὺρ Ἰωαννίκιον, τὸν μέλος καὶ κουρὰν ὄντα τοῦ κατὰ τὴν ἐπαρχίαν Πωγωνιανῆς καὶ Βελλᾶς πλησίον τῆς χώρας Ὀστανίτσης κειμένου ἱεροῦ καὶ σεβασμίου πατριαρχικοῦ αὐτῆς καὶ Σταυρουπηγιακοῦ μοναστηρίου καὶ τιμώμενον ἐπ' ὀνόματι τῶν Παμμεγίστων Ταξιαρχῶν καὶ ἐπιλεγομένου Γκούρας, ὡς κόσμιον τοῖς ἤθεσιν, ἱεροπρεπῆ τε καὶ ζηλωτὴν ἰδίας πατριαρχικῆς αὐτῆς χειρὸς προχειρισαμένη, ἀποκατέστησεν ἡγούμενον τούτου, ἐμπιστευσαμένη τῇ αὐτοῦ ὁσιότητι τὴν ἀρίστην διοίκησιν καὶ οἰκονομίαν τοῦτε κυριαρχικοῦ τούτου μοναστηρίου, καὶ τῶν συνημμένων αὐτῷ μετοχίων, κτημάτων τε καὶ πραγμάτων κινητῶν καὶ ἀκινήτων. Ὅστις ὀφείλει ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς τὸ ἑξῆς προνοεῖν, καὶ ἀγρύπνοις ὄμμασιν ἐπισκέπτεσθαι καὶ ἐπιμελεῖσθαι τούτου, καὶ διακρατεῖν ἀπαραβάτους τὰς ἀρχαίας τάξεις, καὶ ἀδιαλείπτους τὰς ἱερὰς ἀκολουθίας τά τε σταυροπηγιακὰ προνόμια τῆς ἀρχαίας τάξεως αὐτοῦ φυλάττειν ἀπαράκρουστα καὶ πᾶσαν εὐρυθμίαν, εὐσχημοσύνην τῶν συνασκουμένων καλογήρων διατηρεῖν, ἐνδεικνυμένων αὐτῷ τὴν ὀφειλομένην ὑποταγὴν καὶ εὐπείθειαν, ὡς ἡγουμένῳ τοῦ κυριαρχικοῦ, καὶ ἅμα προστάττῃ καὶ φροντίζῃ τῶν μετοχίων αὐτοῦ καὶ μετὰ ζήλου καὶ προθυμίας ἐνεργεῖν τὰ πρὸς ὠφέλειαν, ἐπὶ τὰ πρόσω αὔξησιν καὶ βελτίωσιν αὐτοῦ καὶ διακρατεῖν καθαροὺς καὶ ἀκριβεῖς τοὺς λογαριασμοὺς ἁπάσης τῆς δοσοληψίας αὐτοῦ καὶ ἀποστέλλειν κατ' ἔτος πρὸς τὴν καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλην Ἐκκλησίαν ὡς ἔτακτε. Κατὰ δὲ τὴν περίληψιν τοῦ ἤδη ἐκδοθέντος Πατριαρχικοῦ καὶ Συνοδικοῦ Σιγγιλλιώδους ἐν μεμβράναις γράμματας ἀποδιδόναι ἔξεστι καθὰ καὶ οἱ διάδοχοι αὐτοῦ, πρὸς μὲν τὸ κοινὸν τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας πέντε χιλιάδας γρόσια λόγῳ ὑποταγῆς, πρὸς δὲ τὴν κατὰ τὴν χώραν Ὀστάνιτζαν σχολὴν λόγῳ ἐκπαιδεύσεως τῆς ἐν αὐτῇ νεολαίας πέντε ὡσαύτως χιλιάδας καὶ πέντε ἔτι χιλιάδας χάριν ἐλεῶν καὶ βοη-

Δημοσία κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

θείας ἐξηπορημένων ὁμογενῶν Χριστιανῶν τῆς αὐτῆς χώρας, ἐπὶ τῷ διανέμεσθαι πρὸς αὐτούς κατὰ μὲν τὴν ἑορτὴν τῆς κατὰ σάρκα τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν γεννήσεως τὰς 2.500, κατὰ δὲ τὴν ἑορτὴν τῆς ἐκ νεκρῶν τριημέρου αὐτοῦ ἐξαναστάσεως τὰς λοιπὰς 2.500, ἅπερ δύο ποσά, ἤτοι τῆς σχολῆς καὶ τῶν Χριστιανῶν παραλαμβανόμενα τὰ παρὰ τῶν ἐγκριθησομένων καὶ διορισθησομένων ἐκκλησιαστικῶς ζηλωτῶν καὶ εὐσυνειδήτων ἐπιτρόπων, ἔχουσι διοικεῖσθαι παρ' αὐτῶν πρὸς ὠφέλειαν τῆς τὲ Σχολῆς καὶ τῶν ἁπανταχοῦ Χριστιανῶν τῆς ρηθείσης χώρας Ὀστανίτζας. Εἰς ἔνδειξιν οὖν ἐγένετο τὸ παρὸν ἡμέτερον πατριαρχικὸν ἀποκαταστατικὸν γράμμα καὶ ἐδόθη τῷ διαληφθέντι ἡγουμένῳ, ὁσιωτάτῳ ἐν Ἱερομονάχοις κὺρ Ἰωαννικίῳ.

ᾳωμ΄.

Ἐν μηνὶ Ὀκτωβρίῳ Ἰνδικτιῶνος ιδ΄.

2ον

Ἀνθίμου Ε΄

Ἱερώτατε Μητροπολίτα Πωγωνιανῆς καὶ Βελλᾶς καὶ τιμιώτατοι προεστῶτες καὶ λοιποὶ εὐλογημένοι Χριστιανοὶ κάτοικοι τῆς χώρας Ὀστανίτζης καὶ τῶν πέριξ αὐτῆς χωρίων.

Λαβόντες τὴν ἀξιόχρεον ἐκκλησιαστικὴν ἡμῶν πρόμοιαν ὑπὲρ τῆς ὠφελείας τοῦ αὐτόσε κειμένου ἱεροῦ ἡμετέρου Πατριαρχικοῦ καὶ Σταυροπηγιακοῦ Μοναστηρίου τῶν Ταξιαρχῶν τοῦ ἐπιλεγομένου τῆς Γκούρας καὶ τῶν ἐν Βλαχίᾳ μετοχίων αὐτοῦ Βάλιας καὶ Σταυρουπόλεως, ἐπειδὴ ὁ ἡγούμενος κὺρ Ἰωαννίκιος διαμένει εἰς Βουκουρέστιον πρὸς διοίκησιν καὶ διευθέτησιν τῶν εἰρημένων μετοχίων, κοινῇ Συνοδικῇ γνώμῃ, ἵνα μὴ μένῃ τὸ κυριαρχικὸν μετὰ τῶν κτημάτων του ἐστερημένον προσωπικῆς προστασίας διορισάμεθα εἰς τὴν ἡγουμενικὴν διοίκησιν τούτου, ὡς ἄξιον καὶ ἱκανόν, τὸν ἐνταῦθα συμμοναστηριακὸν κὺρ Ἄνθιμον ὅπως, ἐλθὼν εἰς τὰ αὐτόσε, ἀναλάβῃ τὴν προστασίαν τούτου καὶ διευθετῇ τὰς κτηματικὰς καὶ λοιπὰς μοναστηριακὰς ὑποθέσεις αὐτοῦ, ὥστε διὰ τῆς συμπράξεως τῶν δύο τούτων συναδέλφων τά τε γνήσια μοναστηριακὰ χρέη κατὰ μικρὸν νὰ ἐξοφληθῶσι καὶ τὰ ἱερὰ καταγώγια νὰ λάβωσι τὴν ἐπὶ τὸ κρεῖττον μεταβολήν, καὶ τὸ κυριαρχικὸν ἐν καιρῷ τῷ δέοντι νὰ τύχῃ τῆς ἀναγκαίας οἰκοδομῆς πρὸς ὁλοτελῆ κατάπαυσιν τῶν ἄχρι τοῦδε περὶ τῆς ὑποθέσεως ταύτης διατρεξάντων σκανδάλων. Ὅθεν γράφοντες ἐντελλόμεθα ὑμῖν ἐκκλησιαστικῶς, ὅπως φθάσαντα εἰς τὰ αὐτόσε τὸν διαληφθέντα κὺρ Ἄνθιμον, ἀναγνωρίσητε διωρισμένον ἤδη συνοδικῶς εἰς τὴν ἡγουμενικὴν διοίκησιν τοῦ κυριαρχικοῦ τούτου μοναστηρίου καὶ τῶν κτημάτων αὐτοῦ, ὅστις καὶ ἔχει συνεννοεῖσθαι διὰ παντὸς μετὰ τῆς ὁσιότητός του καὶ ἐν ὁμονοίᾳ, καὶ ἀγάπῃ ἀδελ-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

φικῇ ἐνεργεῖν τὰ συμφέροντα τοῖς ἱεροῖς καταγωγίοις καὶ φροντίζειν περὶ τῆς κατὰ μικρὸν ἐξοφλήσεως τῶν γενναίων μοναστηριακῶν χρεῶν· ὥστε μετὰ ἀπὸ τούτου σὺν Θεῷ νὰ ἀνοικοδομηθῇ ἐν καιρῷ τῷ δέοντι καὶ τὸ κυριαρχικὸν μοναστήριον, διατηροῦντες ἀκέραια τὰ σταυροπηγιακὰ προνόμια τοῦ τε κυριαρχικοῦ καὶ τῶν ὑπαλλήλων αὐτῷ.—

ᾳωμα' Νοεμβρίου ζ'

3ον

Κυρίλλου Ζ'

Γράμμα ἀποκαταστατικὸν τοῦ Χρυσάνθου Γκούρας

Ἡ μετριότης ἡμῶν διὰ τοῦ παρόντος αὐτῆς πατριαρχικοῦ ἀποκαταστατικοῦ Γράμματος δηλοποιεῖ ὅτι μετὰ τὴν ἀποβίωσιν τοῦ μακαρίτου Ἀνθίμου, ἡγουμένου τοῦ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Πωγωνιανῆς παρὰ τῇ χώρα Ὀστανίτζῃ κειμένου ἱεροῦ ἡμετέρου Πατριαρχικοῦ καὶ Σταυροπηγιακοῦ Μοναστηρίου τῶν παμμεγίστων Ταξιαρχῶν, Γκούρας ἐπιλεγομένου, προνοίᾳ ἀξιοχρέῳ κεκινημένη. Ἐπειδὴ ἐκ τε κοινῶν ἀναφορῶν τῶν χριστιανῶν κατοίκων τῆς ρηθείσης χώρας καὶ ἐκ τῆς αὐτοπροσώπου παρατηρήσεως κατιδοῦσα τὸν ὁσιώτατον ἐν ἱερομονάχοις κὺρ Χρύσανθον, μέλος καὶ κῦρος ὄντα τῆς αὐτῆς Ἱερᾶς Μονῆς, ἄνδρα κόσμιον τοῖς ἤθεσι καὶ ἱεροπρεπῆ καὶ ζῆλον τρέφοντα ὑπὲρ τῆς μετανοίας αὐτοῦ, ἐνέκρινε μὲν συνωδὰ καὶ τῇ γνώμῃ τῶν ἐκεῖσε πατέρων καὶ ἀποκατέστησε γνήσιον διάδοχον καὶ κανονικὸν ἡγούμενον τοῦ ρηθέντος ἱεροῦ μοναστηρίου τῶν Ταξιαρχῶν, Γκούρας ἐπιλεγομένου, καὶ ἰδίας αὐτῇ πατριαρχικῆς χειρὸς προεχειρίσατο Ἀρχιμανδρίτην τοῦ κατ' αὐτὴν Ἁγιωτάτου [Πατριαρχικοῦ καὶ Οἰκουμενικοῦ θρόνου. Ἐφ' ᾧ καὶ γράφουσα ἀποφαίνεται, ἵνα ὁ διαληφθεὶς ὁσιώτατος ἐν ἱερομονάχοις κύρ Χρύσανθος, ὁ ἤδη κανονικῶς διορισθεὶς ἡγούμενος τοῦ ἱεροῦ ἡμετέρου Πατριαρχικοῦ καὶ Σταυροπηγιακοῦ Μοναστηρίου τῶν παμμεγίστων Ταξιαρχῶν, ἐπιλεγομένου τῆς Γκούρας, ὑπάρχῃ καὶ λέγεται καὶ παρὰ πάντων γινώσκεται Ἀρχιμανδρίτης τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου καὶ ἔχῃ ἐφ' ὅρου ζωῆς τὸ ὀφφίκιον τοῦτο, προηγούμενος τῶν λοιπῶν ἀρχιμανδριτῶν τῶν μὴ ἐχόντων ἐξαρχικὴν χειροθεσίαν, οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ τὴν ἀνήκουσαν αὐτῷ ὑποχρέωσιν νὰ διοικῇ τὸ μοναστήριον τοῦτο μετὰ ζήλου, προνοῶν ὑπὲρ τῆς αὐξήσεως καὶ βελτιώσεως αὐτοῦ καὶ ὑπὲρ τῶν ἄλλων συμφερόντων αὐτοῦ τε καὶ τῶν ἐν Βλαχίᾳ Μετοχίων αὐτοῦ Βάλλιας καὶ Σταυρουπόλεως καὶ βαδίζων ἐν πᾶσι κατὰ τὴν ἔννοιαν τοῦ ἤδη ἐκδοθέντος ἡμετέρου πατριαρχικοῦ καὶ Συνοδικοῦ σιγγιλλιώδους ἐν μεμβράναις Γράμματος, ἐν ἀκριβεῖ καὶ ἀπαραβάτῳ διατηρήσει τῶν ἐν αὐτῷ κεφαλαιωδῶς ὁριζομένων, γενόμενος τέλειον παράδειγμα ἀρετῆς καὶ εὐσχημοσύνης. Ὅθεν εἰς ἔνδειξιν ἐπεδόθη καὶ τὸ παρὸν ἡμέ-

Δημοσία Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

τερον πατριαρχικὸν ἀποκαταστατικὸν Γράμμα τῷ ρηθέντι Ἀρχιμανδρίτῃ κὺρ Χρυσάνθῳ ἡγουμένῳ τοῦ ἱεροῦ πατριαρχικοῦ καὶ σταυροπηγιακοῦ Μοναστηρίου τῶν Ταξιαρχῶν, ἐπιλεγομένου τῆς Γκούρας.

ᾳωνζ' κατὰ μῆνα Μάϊον.

4ον

Κυρίλλου Ζ'

Γράμμα ἀποκαταστατικὸν τοῦ Ἰγνατίου Γκούρας

Ἡ μετριότης ἡμῶν διὰ τοῦ παρόντος αὐτῆς Πατριαρχικοῦ ἀποκαταστατικοῦ γράμματος δηλοποιεῖ, ὅτι μετὰ τὴν ἀποβίωσιν τοῦ μακαρίτου Χρυσάνθου, Ἡγουμένου τοῦ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Πωγωνιανῆς παρὰ τῇ χώρᾳ Ὀστανίτζης κειμένου ἱεροῦ καὶ σεβασμίου Πατριαρχικοῦ καὶ Σταυροπηγιακοῦ Μοναστηρίου τῶν Ταξιαρχῶν, ἐπιλεγομένου τῆς Γκούρας, προνοίᾳ ἀξιοχρέῳ κεκινημένη. Ἐπειδὴ ἐκ τῶν κοινῶν ἀναφορῶν τῶν Χριστιανῶν κατοίκων τῆς ρηθείσης χώρας καὶ ἐκ τῆς αὐτοπροσώπου παρατηρήσεως κατιδοῦσα τὸν ὁσιώτατον ἐν ἱερομονάχοις κὺρ Ἰγνάτιον φρονήσει καὶ σεμνότητι συγκεκροτημένον καὶ κόσμιον τοῖς ἤθεσι καὶ ἱεροπρεπῆ τὸν ζῆλον τρέφοντα ὑπὲρ τοῦ ἱεροῦ αὐτοῦ σκηνώματος, καὶ διὰ ταῦτα διώρισεν ἤδη καὶ ἀποκατέστησεν τὴν αὐτοῦ ὁσιότητα γνήσιον καὶ κανονικὸν ἡγούμενον τοῦ ρηθέντος Ἱεροῦ Μοναστηρίου τῶν Ταξιαρχῶν, ἐμπιστευσαμένη αὐτῷ τὴν προστασίαν αὐτοῦ καὶ διακυβέρνησιν καὶ τὴν καλὴν διοίκησιν τῶν κτημάτων αὐτοῦ καὶ πραγμάτων κινητῶν τε καὶ ἀκινήτων, ἐν ἐλπίσιν χρησταῖς τῆς διατηρήσεως τῆς μοναστηριακῆς αὐτοῦ εὐκοσμίας. Ἐφ' ᾧ καὶ γράφουσα ἀποφαίνεται, ἵνα ὁ διαληφθεὶς ὁσιώτατος ἐν ἱερομονάχοις κὺρ Ἰγνάτιος ὑπάρχει τὸ ἀπὸ τοῦδε καὶ λέγεται γνήσιος καὶ κανονικὸς ἡγούμενος τοῦ ἱεροῦ Πατριαρχικοῦ καὶ Σταυροπηγιακοῦ Μοναστηρίου τῶν Ταξιαρχῶν, τοῦ ἐπιλεγομένου Γκούρας καὶ ἔχει ὁλοσχερῶς τὴν διοίκησιν καὶ κυβέρνησιν αὐτοῦ ἐσωτερικήν τε καὶ ἐξωτερικὴν μετὰ καὶ τῶν ἐν Βλαχία μετοχίων αὐτοῦ Βάλλιας καὶ Σταυρουπόλεως, ὀφείλων νὰ ἀποστέλλῃ ἐγκαίρως καὶ τὸ λόγῳ ὑποταγῆς τεταγμένον ἐτήσιον πρὸς τὸ κοινὸν τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας.

ᾳωνη' κατὰ μῆνα Ἰούνιον.

Δημοσία κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

5ον

Κυρίλλου Ζ'

Ἱερώτατε Μητροπολίτα Οὐγγροβλαχίας κὺρ Νήφων

Ἐπειδὴ οἱ αὐτόθι τέως ἡγουμενεύοντες ἐν τοῖς ἱεροῖς Μοναστηρίοις Βάλλιας καὶ Σταυρουπόλεως τοῖς ἐξαρτωμένοις ἐκ τοῦ κατὰ τὴν ἐπαρχίαν Πωγωνιανῆς κειμένου ἱεροῦ ἡμετέρου Πατριαρχικοῦ καὶ Σταυροπηγιακοῦ Μοναστηρίου τῶν Ταξιαρχῶν, τοῦ ἐπιλεγομένου τῆς Γκούρας, ἤτοι ὁ μὲν Ἀρχιμανδρίτης Λεόντιος εἰς τὸ τῆς Σταυρουπόλεως, ὁ δὲ Ἀρχιμανδρίτης Ἰωαννίκιος εἰς τὸ τῆς Βάλλιας ἀπειθεῖς φανέντες εἰς τὰς κυριαρχικὰς διαταγὰς καὶ ἐπιβλαβεῖς εἰς τὰ συμφέροντα τῆς μετανοίας των, ἐπαύθησαν τῶν ἡγουμενιῶν, μέχρι δὲ τῆς ἀποκαταστάσεως καὶ ἀποστολῆς γνησίων καὶ κανονικῶν ἡγουμένων ὑπὸ τῆς κυριαρχικῆς Μονῆς, διορίζονται ἤδη προσωρινοὶ φροντισταὶ ἀπό κοινοῦ εἰς τὰ εἰρημένα μετόχια, ὅτε ὁσιώτατος ἡγούμενος Μιχαὴλ βόδα κὺρ Πολύκαρπος καὶ ὁ ὁσιώτατος ἡγούμενος Μποτοΐου κὺρ Ἀμβρόσιος αὐτόθι διετελοῦντες ἀμφότεροι. Διὰ τοῦτο διευθύνοντες τῇ ὑμετέρᾳ ἱερότητι τὸ παρὸν πατριαρχικὸν γράμμα ἀξιοῦμεν αὐτήν, ὅπως ἀγαθυνθῇ καὶ συντελέσῃ ἀρχιερατικῶς, ἵνα ἀναγνωρισθῶσιν οὗτοι φροντισταὶ προσωρινοὶ τῶν εἰρημένων Μετοχίων Βάλλιας καὶ Σταυρουπόλεως καὶ λάβωσιν ἀπὸ τῶν χειρῶν τῶν πεπαυθέντων ἡγουμένων Λεοντίου καὶ Ἰωαννικίου πάντα τὰ Μοναστηριακὰ κειμήλια, ἔγγραφα καὶ οἱαδήποτε ἄλλα σκεύη καὶ πράγματα, ἵνα παραδώσωσι ταῦτα εἰς τοὺς νέους ἡγουμένους ἐν τῇ ἐλεύσει αὐτῶν, εἰς οὓς ὡσαύτως θέλουσι παραδοθῇ τὰ εἰσοδήματα τοῦ τρέχοντος ἔτους συναγόμενα ἤδη, καὶ παρακατιθέμενα εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν ἐκκλησιαστικῶν. Οὐχ ἧττον δὲ ἀξιοῦμεν ὅπως παρέχῃ καὶ τοῦ λοιποῦ τὴν ἔντονον αὐτῆς προστασίαν τοῖς εἰρημένοις προσωρινοῖς φροντισταῖς.

ᾳωξ' Μαρτίου κή'

Ὁμοία δὲ αὐτῆς ἐγένετο καὶ μία πρὸς τὸν Ἡγεμόνα καὶ πρὸς τὸν Λογοθέτην τῶν ἐκκλησιαστικῶν, ἑτέρα κύριον Ἀλέξανδρον Γκολέσκου μὲ τὴν ἰδίαν ἡμερομηνίαν.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόντος

6ον

Κυρίλλου Ζ'

Ἱερώτατε Μητροπολίτα Οὐγγροβλαχίας κὺρ Νήφων

Οἱ ὁσιώτατοι ὅτε ἡγούμενος καὶ οἱ συνασκούμενοι πατέρες τοῦ ἐν τῇ κατὰ τὴν ἐπαρχίαν Πωγωνιανῆς κειμένου πατριαρχικοῦ καὶ Σταυροπηγιακοῦ Μοναστηρίου τῶν Ταξιαρχῶν, ἐπιλεγομένου τῆς Γκούρας, ἐδήλωσαν πρὸς ἡμᾶς διὰ κοινῆς ἐνυπογράφου καὶ ἐνσφραγίστου ἀναφορᾶς των ὅτι προήχθησαν ἤδη ἐν ἀξιοχρέῳ προνοίᾳ ὑπὲρ τῶν αὐτόθι κειμένων ἱερῶν αὐτῶν Μοναστηρίων Σταυρουπόλεως καὶ Βάλλιας, ἐν οἷς εἶχον διορισθῇ ἀρτίως μετὰ τὴν παῦσιν τῶν ἡγουμένων Λεοντίου καὶ Ἰωαννικίου προσωρινοὶ φροντισταὶ οἱ ὁσιώτατοι ἡγούμενοι Πολύκαρπος Μιχάλβοδα καὶ Ἀμβρόσιος Μπουτοΐου καὶ κοινῇ ὁμοφώνῳ γνώμῃ ἐξελέξαντο καὶ ἀποκατέστησαν γνήσιον καὶ κανονικὸν ἡγούμενον καὶ πληρεξούσιον Διοικητὴν τοῦ ἱεροῦ Μοναστηρίου Σταυρουπόλεως τὸν ἐκ τῆς ὁλομελείας αὐτῶν ὁσιώτατον Ἀρχιμανδρίτην κὺρ Καλλίνικον, μέλος ὄντα καὶ κουρὰν τῆς κυριαρχικῆς αὐτοῦ Μονῆς, διορίσαντες συγχρόνως τὴν ὁσιότητά του καὶ προσωρινὸν φροντιστὴν τοῦ ἱεροῦ Μοναστηρίου Βάλλιας μέχρι τῆς ἀποκαταστάσεως ἐν αὐτῷ κανονικοῦ ἡγουμένου. Καὶ ἐπειδὴ ἐξῃτήσαντο παρ' ἡμῶν συστῆσαι τὴν Μοναστηριακὴν αὐτῶν πρᾶξιν εἰς τὰς αὐτόθι ἁρμοδίους Ἀρχὰς πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦ νὰ ἀναγνωρισθῇ μὲν ὁ ρηθεὶς ὡς νομίμως διωρισμένος παρὰ τῆς κυριαρχικῆς αὐτοῦ Μονῆς, διαταχθῶσι δὲ καὶ οἱ παυθέντες ἡγούμενοι Λεόντιος καὶ Ἰωαννίκιος, ὅπως κατέλθωσιν ἐν τῇ Μονῇ καὶ δώσωσι λόγον τῶν πράξεών των. Γράφοντες καὶ συνιστῶντες ὑμῖν τὸν ..... νέον γνήσιον καὶ κανονικὸν ἡγούμενον τοῦ εἰρημένου ἱεροῦ Μοναστηρίου Σταυρουπόλεως καὶ προσωρινὸν φροντιστὴν τοῦ Μοναστηρίου Βάλλιας, ἀξιοῦμεν αὐτὴν ἀδελφικῶς, ὅπως παράσχῃ τὴν ἔντονον αὐτῆς προστασίαν, συντελέσῃ ὅπως ἀναλάβῃ τὴν ἡγουμενίαν καὶ διεύθυνσιν τοῦ Μοναστηρίου Σταυρουπόλεως καὶ τὴν προσωρινὴν φροντίδα καὶ διοίκησιν τοῦ Μοναστηρίου Βάλλιας, παραδιδομένων εἰς χεῖρας αὐτοῦ καὶ πάντων τῶν ἱερῶν κειμηλίων (χρυσοβούλλων, σκευῶν καὶ ἐγγράφων ἀμφοτέρων τῶν μοναστηρίων .....). Ὡσαύτως ἀξιοῦμεν τὴν αὐτῆς ἱερότητα ὅπως ἀγαθυνθῇ καὶ ἐνεργήσῃ, ἵνα οἱ διαληφθέντες πρώην ἡγούμενοι Λεόντιος καὶ Ἰωαννίκιος κατέλθωσιν ὅσον τάχος εἰς τὴν κυριαρχικὴν αὐτῶν Μονήν, μετακαλοῦσα αὐτοὺς ἀνυπερθέτως ἐπὶ τῷ ζητῆσαι λόγον τῶν πράξεών των.

ᾳωξ'. Ἰουνίου δ'.

Ὅμοιαι ..... καὶ πρὸς τὸν Ἡγεμόνα καὶ Μ. Λογοθέτην τῶν ἐκκλησιαστικῶν.

Δημοσία Κεντρική Βιβλιοθήκη Κονίτσας

7ον

Ἰωακεὶμ Β'

Γράμμα ἡγουμενικὸν τοῦ κὺρ Ἰωαννικίου εἰς τὸ Μοναστήριον τῆς Βάλλιας ἐκ μέρους τῆς Κυριαρχικῆς Μονῆς.

Ὁ Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως ἐπιβεβαιοῖ.
Διὰ τοῦ παρόντος ἱεροσφραγίστου Μοναστηριακοῦ ἡγουμενικοῦ γράμματος δηλοποιῶ ὁ ὑποφαινόμενος ταπεινὸς ἡγούμενος τοῦ ἐν Παλαιοπωχωνιαιῇ κειμένου ἱεροῦ καὶ σεβασμίου Πατριαρχικοῦ καὶ Σταυροπηγιακοῦ Μοναστηρίου τῶν Ταξιαρχῶν, ἐπιλεγομένου τῆς Γκούρας μετὰ τῶν σὺν ἐμοὶ ἐν Χριστῷ ἀδελφῶν, ὅτι μετὰ τὴν ἔξωσιν τοῦ χρηματίσαντος ἡγουμένου Ἰωαννικίου ἐν τῷ κατὰ τὴν Βλαχίαν κειμένῳ ἱερῷ ἡμῶν Μοναστηρίῳ Βάλια ἐπιλεγομένῳ εἰς τὸ ὁποῖον εἶχε διορισθῇ προσωρινὸς φροντιστὴς ὁ Πανοσιώτατος Ἀρχιμανδρίτης κὺρ Καλλίνικος, ἡγούμενος Σταυρουπόλεως. Ἐπειδὴ ὤφειλον, ἵνα φροντίσω ὑπὲρ τῆς ἀποκαταστάσεως γνησίου ἀπὸ κοινῆς ψήφου καὶ τῶν σὺν ἐμοὶ ἐν Χριστῷ ἀδελφῶν καὶ τῇ γνώμῃ καὶ ἐγκρίσει τοῦ Παναγιωτάτου ἡμῶν Δεσπότου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κυρίου Ἰωακείμ, ἐξελέξαμεν καὶ διώρισα τὸν ὁσιώτατον Ἀρχιμανδρίτην κὺρ Ἰωαννίκιον ἡγούμενον χρηματίσαντα τοῦ ἱεροῦ Μοναστηρίου Νουτσέτου, ὡς ἄνδρα συνετὸν ἱεροπρεπῆ καὶ εἰδήμονα, ὅθεν καὶ δυνάμει τοῦ παρόντος ἱεροσφραγίστου Μοναστηριακοῦ ἡγουμενικοῦ γράμματος, ὁ διαληφθείς, παναοσιώτατος Ἀρχιμανδρίτης Ἰωαννίκιος διοριζόμενος γνήσιος καὶ κανονικὸς ἡγούμενος τοῦ ρηθέντος Ἱεροῦ Μοναστηρίου Βάλιας καὶ παραλαβὼν ὑπὸ τὴν ἡγουμενικὴν αὐτοῦ διοίκησιν καὶ διακυβέρνησιν τὸ διαληφθὲν Ἱερὸν ἡμῶν Μοναστήριον μετὰ πάντων τῶν κειμηλίων καὶ χρυσοβούλλων καὶ οἱωνδήποτε ἄλλων σκευῶν καὶ πραγμάτων ὀφείλει διεξάγειν καὶ διακυβερνᾶν αὐτὸ θεοφιλῶς καὶ θεαρέστως κατὰ τοὺς τύπους καὶ ὅρους τῆς Μοναστηριακῆς διοικήσεως.

ᾳωξβ' Ὀκτωβρίου ιγ'.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

8ον

Ἡγουμενικὸν τῶν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Βελλᾶς Μονῶν τῆς Γκούρας καὶ Μολυβδοσκεπάστου.

Ἐγκριθείσης συνδικῶς τῆς καὶ αὖθις ἑνώσεως τῶν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Βελλᾶς καὶ Κονίτσης Ἱερῶν Πατριαρχικῶν καὶ Σταυροπηγιακῶν Μονῶν τῆς Γκούρας, τῆς ἐπ' ὀνόματι τῶν Ταξιαρχῶν καὶ τοῦ Ἁγίου Ἱερομάρτυρος Χαραλάμπους τιμωμένης, καὶ τῆς Μολυβδοσκεπάστου, τῆς ἐπ' ὀνόματι τῆς Κοιμήσεως τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου τιμωμένης, διοικήσεως δὲ αὐτῶν ὑπὸ ἑνὸς κοινοῦ ἡγουμένου, ἡ Μετριότης ἡμῶν, ἀποφάσει τῆς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου, διορίζει καὶ ἀποκαθίστησι γνήσιον καὶ κανονικὸν ἡγούμενον ἀμφοτέρων τῶν εἰρημένων ἱερῶν Σκηνωμάτων τὸν Ὁσιολογιώτατον Ἀρχιμανδρίτην κὺρ Βενέδικτον. Ὀφείλει οὖν οὗτος ἀναλαβὼν τὴν διοίκησιν ἀμφοτέρων τῶν εἰρημένων ἱερῶν Μονῶν, διεξάγειν καὶ διακυβερνᾶν αὐτὰς θεοφιλῶς καὶ θεαρέστως καὶ κατὰ τοὺς τύπους καὶ ὅρους τῆς μοναστηριακῆς διοικήσεως, φυλάττων ἀπαρεγκλίτως τὰς ἀρχαίας τάξεις τῆς ἐσωτερικῆς καὶ ἐξωτερικῆς αὐτῶν διακυβερνήσεως, καὶ διὰ τοῦ ἀμέμπτου αὐτοῦ πολιτεύματος καθιστάμενος παράδειγμα ἀρετῆς καὶ βίου ἀνεπιλήπτου τοῖς συμμοναστηριακοῖς αὐτοῦ πατράσιν, ἀγαπῶν καὶ περιθάλπων αὐτοὺς φιλαδέλφως, φροντίζων δὲ καὶ κηδόμενος τῆς καλλιεργείας τῶν κτημάτων αὐτῶν, οὐδὲν τούτων ἀποξενῶν, καὶ ἑνὶ λόγῳ ἀγωνιζόμενος ὑπὲρ τῆς εὐκλείας καὶ προαγωγῆς τῶν σεπτῶν τούτων Σκηνωμάτων. Οἱ δὲ ἐν αὐτοῖς συνάσκουμενοι ὁσιώτατοι πατέρες ὀφείλουσιν ὁμοίως διάγειν θεαρέστως καὶ κατὰ τὸν τύπον τοῦ μοναχικοῦ πολιτεύματος καὶ ἀπονέμειν τὸ προσῆκον σέβας καὶ ὑπακοὴν τῷ ἡγουμένῳ αὐτῶν καὶ συντρέχειν μετὰ ζήλου ὑπὲρ τῶν συμφερόντων τῶν κοινῶν τούτων Μετανοιῶν αὐτῶν, ἐν οἷς καθῆκον ἐπιβέβληται μνημονεύεσθαι τοῦ κανονικοῦ Πατριαρχικοῦ ὀνόματος, ὡς νενόμισται, ἐν πάσαις ταῖς ἱεραῖς τελεταῖς καὶ ἀκολουθίαις. Ὅθεν εἰς ἔνδειξιν κτλ. ͵αψλζ' κατὰ μῆνα Δεκέμβριον (ιγ'), Ἐπινεμήσεως ΣΤ'.

(Πατριαρχικὴ Ἀλληλογραφία Κῶδιξ Α' 181, σελ. 507).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κοζάνης

Δ' ΔΙΑΦΟΡΑ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΑΝΑΦΕΡΟΜΕΝΑ ΕΙΣ ΤΗΝ ΜΟΝΗΝ ΤΩΝ ΤΑΞΙΑΡΧΩΝ ΓΚΟΥΡΑΣ ΚΑΙ ΤΑ ΕΝ ΒΛΑΧΙΑ, ΜΕΤΟΧΙΑ ΑΥΤΗΣ ΒΑΛΙΑΣ ΚΑΙ ΣΤΑΥΡΟΥΠΟΛΕΩΣ

1ον

Ἀγαθαγγέλου Α'

Ὁσιώτατοι Ἡγούμενοι ὅ,τε Παΐσιος καὶ ὁ Ἀγάπιος καὶ λοιποὶ πατέρες τῶν κατὰ τὴν Ρούμελην κειμένων ἱερῶν καὶ σεβασμίων μοναστηρίων τῶν Ταξιαρχῶν τῆς Γκούρας καὶ τῆς Παναγίας Μολυβδοδοσκεπάστου.

Ἐλάβομεν τὰ σταλέντα ἡμῖν σεσημειωμένα περὶ τὰ μέσα τοῦ παρελθόντος Ἰανουαρίου μηνός, καὶ εἴδομεν τὴν παραλαβὴν τῶν μοναστηριακῶν σας ἐτησίων παρὰ τοῦ κὺρ Παναγιώτου Σκουμπουρδῆ, καὶ ὅσα κατ' εὐγνωμοσύνην εὐχάριστα δηλοποιεῖτε πρὸς ἡμᾶς, ἐξαιτούντες ἐπομένως τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἡμῶν ὑπεράσπισιν πρὸς λῆψιν καὶ τῶν λοιπῶν δύω ὀφειλομένων ἐτησίων ἀπὸ τῶν αὐτῶν ἐν Βλαχίᾳ μοναστηρίων σας καὶ ἀποστολὴν αὐτῶν διὰ τοῦ τιμιωτάτου καὶ ἡμετέρου κατὰ πνεῦμα κὺρ Κωνσταντίνου Προύζου. Ὅθεν ἀποκρινόμενοι δηλοποιοῦμεν ὑμῖν, ἐπειδὴ διά τινας ἀναφανείσας δυσκολίας ἐβράδυνεν ἡ ἀποστολὴ αὐτῶν, ληφθέντα θέλουν σᾶς ἀποσταλῆ διὰ τῆς τιμιότητός του ἀνελλιπῶς. Ἐνεφάνισε δὲ ἡ μετριότης του πρὸς ἡμᾶς καὶ τὰ μοναστηριακά σας γράμματα, δι' ὧν ἀποκαθιστᾶτε αὐτὸν ἐπίτροπόν σας, διὰ τὸ ὁποῖον καὶ σᾶς ἐπηνέσαμεν ὡς ἄριστα καὶ κατὰ σκοπὸν βαδίσαντας. Καθότι ἡ τιμιότης του καὶ ζῆλον τρέφει διάπυρον καὶ χριστιανικὸν καὶ φιλοτιμίαν ἔχει ὑπερβάλλουσαν, καὶ οὐδεμία ἀμφιβολία ὅτι θὰ ἐπιδείξῃ ἐπιμέλειαν διὰ τὰς μοναστηριακάς σας ὑποθέσεις. Ἐμάθομεν δὲ ὅτι καὶ 13.000 γρόσια συναχθέντα ἀπὸ βοηθείας καὶ ἐλέη τῶν Χριστιανῶν ἀποκατεστάθησαν ἐσχάτως αὐτόθι πρὸς τὰ ἱερὰ καταγώγια. Ὅθεν γράφομεν τῇ ὁσιότητί σας ἵνα προτρέψωμεν περὶ τῆς θεοφιλοῦς καὶ θεαρέστου οἰκονομίας τῶν ἄσπρων αὐτῶν· καὶ ἐπειδὴ οὐδὲν ἄλλο θεοφιλέστερον ἔργον εὑρίσκομεν, ὅσον τὴν διάδοσιν τοῦ θεοσδότου χρήματος τῆς παιδείας, ἥτις, τὸν ἄνθρωπον ἀληθῶς ἄνθρωπον ἀπεργάζεται, διὰ τοῦτο συμβολεύομεν καὶ παραγγέλλομεν τῇ ὁσιότητί σας τὰ ἄσπρα αὐτὰ τῶν γροσίων 13.000 νὰ τὰ καταθέσητε εἰς τὴν συγκρότησιν κοινοῦ σχολείου κατὰ τὰ αὐτόθι μέρη, διότι τὰ τοιαῦτα κοινωφελῆ ἔργα καὶ μισθὸν κατὰ ψυχὴν προξενοῦσι τοῖς συνεργοῦσι καὶ προθυμουμένοις καὶ κλέος ἀΐδιον. Ὅθεν νὰ λάβητε πρῶτον ὁμιλίαν μετὰ τῶν

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κονίτσας

προκρίτων αὐτόθι χριστιανῶν καὶ ὁ ἀποφερόμενος αὐτῶν ἐτήσιος τόκος λαμβανόμενος νὰ δίδητε διά τε τὸν μισθὸν ἑνὸς διδασκάλου πεπαιδευμένου καὶ τοῖς ἤθεσι κοσμίου, νὰ προθυμοποιηθῆτε ἐξ ὅλης ψυχῆς εἰς τὸ θεάρεστον τοῦτο ἔργον καὶ νὰ φανῆτε οἱ μόνοι ὑπερασπισταὶ καὶ προστάτες, καθότι ὄχι μόνον ἐπισύρετε τὴν εὐλάβειαν καὶ τὸ σέβας τῶν χριστιανῶν εἰς συνδρομὴν καὶ βοήθειαν, ὅταν βλέπωσι τὴν καλὴν καὶ θεάρεστον οἰκονομίαν σας, ἀλλὰ καὶ ὠφέλεια γίνεται πρὸς ὑμᾶς διότι ἀναδειχθήσονται κατὰ καιροὺς λόγιοι καὶ πεπαιδευμένοι πατέρες.

ᾳ ω κ η Μαρτίου Κ'

2ον

Ἀ ν θ ί μ ο υ Ε'

Τιμιώτατε κύρ Ἀναστάσιε Γεωργίου, ὁ ἐν Ἰωαννίνοις ἐμπορευόμενος.

Ἐπειδὴ διορισθεὶς ἤδη ἐκκλησιαστικῶς, ἀπέρχεται εἰς τὸ νὰ ἀναλάβῃ τὴν ἡγουμενικὴν διοίκησιν τοῦ κατὰ τὴν Ὀστανίτζαν κειμένου Ἱεροῦ ἡμετέρου Σταυροπηγιακοῦ μοναστηρίου τῆς Γκούρας, ὁ τὴν παροῦσαν συνεπιφερόμενος ὁσιώτατος ἐν ἱερομονάχοις, κὺρ Ἄνθιμος διὰ τοῦτο γράφοντες διὰ τῆς παρούσης πατριαρχικῆς ἡμῶν ἐπιστολῆς, ἐντελλόμεθα, προτρέποντες τὴν ὁσιότητά σου, ὅπως, τὸ ἐσφραγισμένον κιβώτιον, τὸ περιεκτικὸν ἱερῶν σκοπῶν τοῦ αὐτοῦ μοναστηρίου καὶ ἐγχειρισθὲν εἰς χεῖρας σου λόγῳ φυλάξεως παρὰ τοῦ ἐξαρχικῶς τότε ἐλθόντος εἰς τὰ αὐτόσε, κατὰ τὸ κατάστιχον παραδῶς ἀνελλιπῶς πρὸς τὴν αὐτοῦ ὁσιότητα, καὶ λάβῃς ἐνδεικτικὸν παρ' αὐτοῦ περὶ τῆς παραδόσεως πρὸς ἀσφάλειάν σου.

ᾳ ω μ α' Νοεμβρίου Θ'

3ον

Γ ε ρ μ α ν ο ῦ Α'

Ἱερώτατε Μητροπολίτα Πωγωνιανῆς κὺρ Ἱερόθεε.

Ἐλπίζοντες, ὅτι κατὰ τὴν προλαβοῦσαν ἐκκλησιαστικὴν διαταγὴν ἀναχωρήσασα ἀπὸ τῆς πόλεως τῶν Ἰωαννίνων, εὐωδώθη σὺν Θεῷ εἰς ὁποῖον τῶν κατὰ τὴν Ὀστανίτζαν μετοχίων τοῦ μοναστηρίου τῆς Γκούρας εὑηρεστήθη νὰ ἐφησυχάσῃ, ὡς τῇ προεγράψαμεν, διευθύνομεν πρὸς τὴν ἱερότητά της τὴν πρὸς τὸν Ἡγούμενον, κὺρ Ἄνθιμον, καὶ τοῖς εὐλογημένοις χριστιανοῖς τῶν πέριξ τοῦ μοναστηρίου χωρίων ἀποτεινομένην ἐκκλησιαστικὴν ἡμῶν ἐπιστολήν, καὶ ἅμα ἐντελλόμενοι, προτρέπομεν αὐτήν, ὅπως φροντίσῃ εἰς τὸ νὰ καταγράψῃ ἀ-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

κριβῶς ὅλα τὰ γνήσια δι' ὁμολογιῶν χρέη τοῦ κυριαρχικοῦ μοναστηρίου, τὰ κτήματα αὐτοῦ τε καὶ τῶν μετοχίων αὐτόσε, καὶ τὰς ἐτησίους προσόδους, καὶ τὰ ἔξοδα, καὶ νὰ ἀποστείλῃ ἐνταῦθα τὸ τῆς τοιαύτης καταγραφῆς κατάστιχον, ὁμοῦ δὲ καὶ τὴν μοναστηριακὴν σφραγῖδα.

ᾳ ω μ β' Δεκεμβρίου Γ'

4ον

Κυρίλλου Ζ'

Ὁσιώτατε Ἀρχιμανδρῖτα καὶ Ἡγούμενε τοῦ ἐν Βλαχίᾳ κειμένου ἱεροῦ Μοναστηρίου Σταυρουπόλεως κὺρ Λεόντιε, τέκνον ἡμῶν ἐν Κυρίῳ ἀγαπητόν.

Ἐπειδὴ καίτοι ὑπαρχόντων συμφωνητικῶν ἐγγράφων μεταξὺ τῆς Κυριαρχικῆς Μονῆς τῶν Ταξιαρχῶν Γκούρας καὶ τῶν δύο αὐτόθι ἡγουμένων Σταυρουπόλεως καὶ Βάλλιας ἤτοι τῆς τε ὁσιότητός σου καὶ τοῦ Ἀρχιμανδρίτου Ἰωαννικίου, ὅπως διατελῆτε ἡγουμενεύοντες ἐφ' ὅρου ζωῆς, ἡ κυριαρχικὴ Μονὴ βλέπουσα ὅτι ἀπὸ τοῦ ὅπερ ἐλάμβανεν αὐτόθεν εὐτελοῦς ἐτησίου, δὲν ἐπήρκει οὔτε εἰς τὰς ἀπολύτους ἀνάγκας αὐτῆς οὔσας πολλὰς καὶ ἀνοικονομήτους, ὡς γνωστὸν καὶ τῇ ὁσιότητί σου ἐξέθεσε πρὸς ἀμφοτέρους τοὺς ἡγουμένους τὴν θέσιν αὐτῆς καὶ προέτεινεν αὔξησιν τοῦ ἐτησίου, ἣν καὶ ὑμεῖς ὡς εὔλογον καὶ δικαίαν παραδεχθέντες ὑπεσχέθητε μὲν αὐξῆσαι τὸ ἐτήσιον εἰς τρεῖς χιλιάδας φλωρίων ὁλλανδικῶν κατὰ τὰς πρὸς ἡμᾶς διαβεβαιώσεις τοῦ ὁσιωτάτου ἡγουμένου τῆς Κυριαρχικῆς Μονῆς κὺρ Ἰγνατίου καὶ τῶν τιμιωτάτων ἐπιτρόπων αὐτῆς ..... ἐξεπληρώσατε δὲ τὴν ὑπόσχεσιν ὑμῶν, δόντες οὕτως εὔλογον ἀφορμὴν εἰς ἀκύρωσιν τῶν εἰς χεῖρας σας συμφωνητικῶν ἐκείνων ἐγγράφων, καθότι ἡ κυριαρχικὴ Μονὴ εὑρέθη ἐσχάτως εἰς τὴν ἀνάγκην, ἵνα τῇ συγκαταθέσει τῆς ἐκκλησίας ἐκμισθώσῃ τὰ κτήματα τῶν δύο μετοχίων Σταυρουπόλεως καὶ Βάλλιας ἐπὶ μίαν ἑξαετίαν ἀντὶ τεσσάρων χιλιάδων φλωρίων Ὁλλανδικῶν, ἤτοι δύο καὶ ἡμίσεος περὶ πλέον τῶν ὧν ἐδίδετε ὑμεῖς, πρὸς τοὺς κυρίους Στέφανον Οἰκονομάκην καὶ Ν. Μ. Σκαλλιέρην δυνάμει τοῦ ἀνὰ χεῖρας των ἐνσφραγίστου πακτωτικοῦ ἐγγράφου, ὅπερ ἐμφανίσαντες πρὸς ἡμᾶς οἱ ρηθέντες ἐξέφρασαν τὴν εὐχαρίστησίν των τοῦ νὰ ἔχωσι τοὺς αὐτοὺς ἡγουμένους ἐν τοῖς διαληφθεῖσι Μετοχίοις. Διὰ τοῦτο γράφοντες διὰ τῆς παρούσης πατριαρχικῆς ἡμῶν ἐπιστολῆς καὶ εἰδοποιοῦντες τῇ ὁσιότητί σου τὴν γενομένην πάκτωσιν ἀμφοτέρων τῶν Μετοχίων Βάλλιας καὶ Σταυρουπόλεως εἰς τοὺς εἰρημένους Στ. Οἰκονομάκην καὶ Ν. Σκαλλιέρην δυνάμει ἐπισήμου μοναστηριακοῦ Κοντράκτου, ἐντελλόμεθα καὶ παραγγέλλομέν σοι, ὅπως ἀναγνωρίσῃς αὐτοὺς πακτωτάς, καὶ συμφωνήσας μετὰ τῶν ἰδίων ὡς πρὸς τὸ χορηγηθησόμενόν σοι παρ' αὐτῶν ποσόν, ἐὰν θελήσῃς διαμεῖναι καὶ αὖθις ἡγούμενος, καθ' ἣν ἔχουσιν ὡς εἴρηται εὐχαρίστησιν οἱ πακτωταί, ἐκτελῶν τὰ ἐπιβαλλόμενα χρέη τῆς θέ-

Δημοσία Βιβλιοθήκη Κοινότητας

σεως ταύτης, εἰς ἐναντίαν ὅμως περίστασιν, ἐπειδὴ ἐπέστη ἡ προθεσμία τῆς πακτώσεως ἀρχομένης ἀπὸ τῆς αης Ἰανουαρίου τοῦ ᾳ ω ξ' ὠφείλεις ἵνα ἐν τῷ ἅμα ἀποσυρθῇς ἄνευ τινος προφάσεως καὶ ἀντιλογίας, ὥστε νὰ διορισθῇ ἐγκαίρως ἕτερος ἡγούμενος.

ᾳ ω ν θ' Δεκεμβρίου λα'

Τῇ αὐτῇ ἐγένετο καὶ ἑτέρα ἐπιστολὴ τῆς αὐτῆς ἐννοίας πρὸς τὸν Ἀρχιμανδρίτην καὶ Ἡγούμενον τοῦ ἐν Βλαχίᾳ κειμένου Μοναστηρίου Βάλλιας κὺρ Ἰωαννικίου.

5ον

Ἰ ω α κ ε ὶ μ Β'

Τῷ ἡγεμόνι τῶν ἡνωμένων Ἡγεμονιῶν καὶ τῷ Λογοθέτῃ τῶν ἐκκλησιαστικῶν Δημητρίῳ Γκίκᾳ.

Εὐσεβέστατε, Ὑψηλότατε καὶ περιφανέστατε Αὐθέντα καὶ ἡγεμὼν τῶν ἡνωμένων ἡγεμονιῶν Βλαχίας καὶ Μολδαβίας μεγαλοπρεπέστατε υἱὲ λίαν ἀγαπητὲ καὶ περιπόθητε κύριε Ἀλέξανδρε Ἰωάννου Α'. Καθ' ὅσον ἡ πατρικὴ ἡμῶν πεποίθησις πρὸς τὰ φιλοδίκαια αἰσθήματα καὶ τὰ πρὸς διατήρησιν παντὸς νομίμου καὶ καθήκοντος ἡγεμονικὰ αὐτῆς βουλεύματα παρέσχεν ἡμῖν εὐχαρίστους προσδοκίας ἐφ' οἷς προλαβόντως ἐγράψαμεν τῇ αὐτῆς ὑψηλότητι, συστήσαντες αὐτῇ πατρικῶς τὴν αἰσίαν ἀποπεράτωσιν τῆς πρὸ τῆς θείῳ ἐλέει Πατριαρχείας ἡμῶν ἔτι χώραν λαβούσης νομίμου καὶ εὐλόγου πράξεως τοῦ κυριαρχοῦντος Ἱεροῦ Μοναστηρίου τῶν Ταξιαρχῶν Γκούρας ἐπὶ τῶν αὐτόθι κειμένων Ἱερῶν μοναστηρίων Σταυρουπόλεως καὶ Βάλλιας, ἣν καὶ ἡμεῖς ἐπεκυρώσαμεν καὶ ἀνεγνωρίσαμεν ἐκκλησιαστικῶς τοσούτῳ μᾶλλον ἐθορύβησε τὴν καρδίαν ἡμῶν ἡ γενομένη προσφάτως ἡμῖν εἰδοποίησις ὅτι οἱ δικαίως κατακριθέντες καὶ ἀποδοκιμασθέντες καταχρασταὶ τῶν Ἱερῶν αὐτῶν Σκηνωμάτων καὶ ἀναγκαίως ἀπ' αὐτῶν ἐξωθούμενοι ἤτοι ὁ Λεόντιος ἀπὸ τοῦ Σταυρουπόλεως καὶ ὁ Ἰωαννίκιος ἀπὸ τῆς Βάλλιας, οὐδὲν ἧττον παραμένουσιν ἐν αὐτῇ πολλοῦ γε καὶ δὴ ἵνα κατέλθωσι πρὸς τὴν ἐπιμόνως μετακαλοῦσαν αὐτοὺς Μετάνοιάν των. Ἡ ἀσύγγνωστος παράβασις καὶ παρακοὴ αὐτῶν πρὸς τὰ ἱερὰ καθήκοντα τῆς κανονικῆς ὑπακοῆς των ἐπόμενον, ἵνα λογισθῇ ἡ παρὰ τῷ ἐν Θεῷ Χριστιανικῷ ζήλῳ τῆς αὐτῆς ὑψηλότητος πολλῷ πλέον βαρυτέρα τῆς τόλμης, δι' ἧς ἀνενδοιάστως καὶ ἀπ' ἐναντίας παντὸς νόμου καὶ δικαιώματος ξένοι πάσης ἐμπιστοσύνης κυριαρχικῆς καὶ ἐκκλησιαστικῆς καὶ ὅλως ἀπόβλητοι παρατείνουσι ἐπιβατικῶς τὴν ἐξακολούθησιν τῆς λοιμώδους αὐτῶν διαχειρίσεως τῶν μοναστηριακῶν πραγμάτων ὥστε δικαίως ἐπαποροῦντες πῶς ἐστὶ δυνατὸν λυμεῶνες φανεροὶ τῶν ἱερῶν δικαίων καὶ ἀσυνείδητοι καταπατηταὶ θείων καὶ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων καὶ ὅλως ἀποκήρυκτοι νὰ κατέχωσιν εἰσέτι θέσεις ἡγουμενικὰς δέον βαρυτάτην ὑποστῆναι τὴν τιμωρίαν καὶ δίκην δοῦναι τῶν τετολμημένων, ἔγνωμεν παρενοχλῆσαι αὖθις θάρρει πατρικῷ τὸ θεοφρούρητον αὐτῆς ὕψος ὑπενθυμίζοντες πρὸς τὸ πολυάσχολον αὐτῆς τὴν ἀνάγκην καὶ τοὺς εὐλόγους λόγους τῆς ταχείας αὐτῶν ἐξώσεως. Ἐφ' ᾧ καὶ ἀξιοῦμεν πατρικῶς τὴν εὐσεβεστάτην αὐτῆς ὑψηλότητα ὅπως μὴ ἀνεχθῇ ἐν τῇ εὐθυδικίᾳ αὐτῆς κατισχῦσαι τὴν παράνομον καὶ ἐπιβατικὴν τῶν λυμεώνων ἐκείνων καὶ ἀπειθῶν κακοβουλίαν ἐπὶ προφανεῖ βλάβῃ καὶ φθορᾷ τῶν ἱερῶν αὐτῶν σκηνωμάτων καὶ ἀθεμίτῳ ἀθετήσει τῶν κυριαρχικῶν δικαιωμάτων, ὑποβάλλουσα δὲ αὐτοὺς ἐν αὐστηρᾷ εὐθυδίκῳ εἰς τὴν ἐπίγνωσιν τῶν καθηκόντων, ἐκδῶ ἡγεμονικὴν αὐτῆς διαταγὴν ἀπομακρύνουσα μὲν αὐτοὺς τῆς ἧς ἀναξίως καὶ παρανόμως κατέχουσι θέσεως καὶ ὑποχρεοῦσα ἐπιμόνως αὐτοὺς ὑπακοῦσαι εἰς τὴν δικαίαν πρόσκλησιν τῆς μετανοίας αὐτῶν, ἀναδεικνύουσαν καὶ χορηγοῦσαν ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ Ἀρχιμανδρίτου Καλλινίκου κατὰ τοὺς προδηλωθέντες τίτλους τὰ ἱερὰ ταῦτα μοναστήρια.

Ὁ Κωνσταντινουπόλεως Ἰωακεὶμ
ᾳ ω ξ' Δεκεμβρίου ε'.

60ν

Ἰωακεὶμ Β'

Τῷ κυρ Εὐλογίῳ Σιμωπετριτῃ

Ἐπειδὴ κατὰ κυριαρχικὴν ἔγκρισιν τῆς Ἱερᾶς Μονῆς τῶν Ταξιαρχῶν Γκούρας καὶ ἡμετέραν ἐκκλησιαστικὴν ἐπινόησιν παυθέντος ἤδη δι' εὐλόγους καὶ ἀναγκαίους λόγους τοῦ πρὸ δύο χρόνων διορισθέντος ἡγουμένου τοῦ ἱεροῦ μοναστηρίου Σταυρουπόλεως κὺρ Καλλινίκου, ἀνετέθη ἡ προσωπικὴ φροντὶς τοῦ ἱεροῦ αὐτοῦ μοναστηρίου πρὸς τὸν ἱερώτατον Ἀρχιμανδρίτην κὺρ Πολύκαρπον ἡγούμενον τοῦ Ἱεροῦ μοναστηρίου Μιχαὴλ Βόδα καθὰ γράφομεν ἤδη πρὸς τὰς ἁρμοδίους αὐτόθι ἀρχὰς καὶ ἐπειδὴ μέχρι τῆς ἐνεργείας τοῦ διορισμοῦ τῆς ὁσιότητός του ὡς προσωρινοῦ φροντιστοῦ ἐνεχρήσθης ἡ ὁσιολογιότης σου ποιῆσαι τὴν σύναξιν τῶν ἀνυκάκτων μενόντων μοναστηριακῶν εἰσοδημάτων τοῦ τρέχοντος ἔτους καθὼς καὶ τοῦ εἰσοδήματος τῶν ἀμπέλων διὰ τοῦτο συστήσαντες τὴν ἐπιστασίαν σου ταύτην πρὸς τὸν πανευγενέστατον ἄρχοντα μέγαν Λογοθέτην τῶν ἐκκλησιαστικῶν κύριον Γιακοβίτσαν, ἡμέτερον ἐν Χριστῷ υἱὸν περισπούδαστον, γράφομεν καὶ πρὸς τὴν ὁσιολογιότητά σου διὰ τῆς παρούσης ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν ἐπιστολῆς καὶ προτρέπομεν διορίζοντες, ὅπως παραστα-
θῇς ἐπιμελῶς καὶ συνάξῃς τὰ ὑπολειπόμενα καὶ ἀσύνακτα εἰσοδήματα τοῦ Ἱεροῦ Μοναστηρίου Σταυρουπόλεως τοῦ τρέχοντος ἔτους καθὼς καὶ τὰ εἰσοδή-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κοντέας

ματα τῶν ἀμπέλων, προσέχων, ὅπως μὴ περιέλθωσιν εἰς χεῖρας τοῦ παυθέντος ὡς εἴρηται ἡγουμένου Καλλινίκου καὶ ἐμποδίζων τῇ προστασίᾳ τῆς αὐτοῦ πανευγενείας τὴν λῆψιν αὐτῶν ὑπ' ἐκείνου· μετὰ δὲ τὴν ἀνελλιπῆ σύναξιν αὐτῶν θέλεις εἰδοποιήσει τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ περιμείνῃς δευτέραν περὶ τούτων ὁδηγίαν.

ᾳ ω ξ β'. Νοεμβρίου ιγ'

7ον

Σωφρονίου Γ'

«Τῷ ἡγουμένῳ τῆς Γκούρας ἐν Ἠπείρῳ περὶ τῶν 30 λιρῶν χρέους τοῦ πρὸς τὸν Εὐλόγιον Σιμωπετρίτην».

Ὁ ὁσιώτατος ἐν ἱερομονάχοις κὺρ Εὐλόγιος Σιμωπετρίτης ἀνήγγειλε πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν δι' ἀντιπροσώπου αὐτοῦ σταλέντος ἐνταῦθα, ὅτι ἡ ὁσιότης σου λαβὼν παρ' αὐτοῦ δανειακῶς λίρας ὀθωμανικὰς τριάκοντα δι' ἀνάγκας τοῦ ἱεροῦ μοναστηρίου τῷ ᾳωξγ' ἔτει Νοεμβρίου στ' ὑπ' ὁμολόγου σου οὗ ἀντίγραφον ἐνεφανίσθη καὶ ἡμῖν μολονότι ὤφειλες ἐν τῇ συμπεφωνημένῃ προθεσμίᾳ τῶν ἓξ μηνῶν ἀποδοῦναι αὐτὰς παρέτεινες μέχρι τοῦδε τὴν πληρωμήν, οὗ ἕνεκα ὁ ρηθεὶς ἀντιπρόσωπος αὐτοῦ ἐξητήσατο τὴν Ἐκκλησιαστικὴν προστασίαν ὑπὲρ τῆς ἀπολήψεως τῶν χρημάτων τούτων τοῦ χρέους σου πρὸς ἀποφυγὴν δικαστικῶν καταδιώξεων. Ὅθεν γράφοντες διὰ τῆς παρούσης πατριαρχικῆς ἡμῶν ἐπιστολῆς ἐντελλόμεθα καὶ παραγγέλλομέν σοι, ὅπως ἅμα τῷ λαβεῖν ἀποστείλῃς τὸ εἰρημένον χρέος τὸν κὺρ Εὐλόγιον χρέος σου τῶν τριάκοντα λιρῶν, ἵνα πληρωθῶσι τῷ ἐπιτρόπῳ τῆς ὁσιότητός του καὶ ληφθὲν τὸ ὁμόλογόν σου ἀποσταλῇ καὶ οὕτω διαμένῃς ἀνενόχλητος, ἐν ᾧ ἐν περιπτώσει ἀναβολῆς καὶ ἀδιαφορίας σου θέλεις ὑποστῇ δικαστικὰς ἀγωγὰς καὶ τὰ ἐξ αὐτῶν ἔξοδα καὶ ζημίας, ποίησον τοίνυν καθὼς σοι γράφοντες παραγγέλλομεν. Ἡ δὲ τοῦ Θεοῦ χάρις .....

ᾳ ω ξ ε' Σεπτεμβρίου κγ'

8ον

Ἰωακεὶμ Β'

Τῷ Ἡγουμένῳ τῆς Γκούρας Καλλινίκῳ

Ἀνελπίστως ἠκούσαμεν ὅτι ἡ ὁσιότης σου ἐπιβούλως διατιθέμενος κατὰ τῆς γείτονος Ἱερᾶς Μονῆς τῆς Μολυβδοσκεπάστου παραβλάπτεις ἐκ τοῦ ἀφανοῦς τὰ συμφέροντα αὐτῆς μετερχόμενος πλάγια μέσα καὶ ὄργανα κακὴν ἔξιν ἀρχῆθεν λαβόντα τοῦ ὠφελεῖσθαι ἐκ τῶν μοναστηριακῶν προσόδων. Ἡ τοιαύ-

Δημόσια Καντουκική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

τη διαγωγή σου, ἐὰν ἐπαληθεύῃ, μεγάλως δυσηρέστησε τὴν Ἐκκλησίαν, ἀγωνιζομένην ὑπὲρ τῆς εὐσταθείας καὶ εὐημερίας τῶν Ἱερῶν τοῦ Θεοῦ σκηνωμάτων. Διὸ καὶ καθιστῶντες σοι προσεκτικὸν τοῦ λοιποῦ ἐντελλόμεθα, ἵνα οὐ μόνον περιορισθῇς εἰς τὰ καθήκοντά σου ἀλλὰ περὶ πλέον συντρέχῃς κατὰ τὸ δυνατὸν ὑπὲρ τῆς γείτονος ταύτης Μονῆς συναντιλαμβανόμενος φιλαδέλφως τοῦ μνησθέντος ἡγουμένου διότι τοὐναντίον ἂν ἐξακολουθῇς μετερχόμενος τοιαύτας ραδιουργίας θέλεις τιμωρηθῆ αὐστηρῶς.

ᾳ ω ο δ′ Μαρτίου θ′

9ον

Ἰ ω α κ ε ὶ μ Β′

Τῷ Ἀρχιμανδρίτῃ Καλλινίκῳ Ἡγουμένῳ τῆς Γκούρας ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Βελλᾶς.

Τὸ ἀπὸ τῆς κβ′ τοῦ παρελθόντος Ὀκτωβρίου γράμμα λαβόντες καὶ ἀναγνόντες συνοδικῶς εἴδομεν ὅσα ἐν αὐτῷ ἀναφέρει τῇ Ἐκκλησίᾳ παριστῶν ἔνθεν μὲν τὴν ἐνεστῶσαν δεινὴν οἰκονομικὴν κατάστασιν τῆς Ἡγουμενικῆς Ἱερᾶς Μονῆς, ἔνθεν δὲ τὰς κινηθείσας κατὰ τῆς ὁσιότητός σου ἀγωγὰς ἐνώπιον τῶν πολιτικῶν δικαστηρίων ὑπὸ τῶν τῆς Μονῆς δανειστῶν τοῦ τε αὐτόθι Βασιλείου Πορφυρίου καὶ τοῦ ἐνταῦθα Παναγῆ Πορφυρίου, καὶ ἀφ' ἑτέρου τὴν ὑπὸ τῆς ἐθνικῆς Διοικήσεως ἀπαίτησιν περὶ ἐξαγωγῆς Ταπίων διὰ τὰ Μοναστηριακὰ κτήματα, περὶ ὧν ἁπάντων ἐκζητεῖτε τὰς ἐκκλησιαστικὰς ἡμῶν ὁδηγίας. Ὅθεν ἀπαντῶτες ἐκθλοῦμεν τῇ ὁσιότητί σας ὅτι ὅσον ἀφορᾷ τὰς ἀπαιτήσεις τῶν δανειστῶν διεβιβάσαμεν πρὸς τὴν ὑψηλὴν Πύλην τακρίριον, ἐκθέμενοι τὴν οἰκονομικὴν κατάστασιν τῆς Μονῆς ἀφ' ἧς ἐποχῆς κατεσχέθησαν τὰ ἐν Βλαχίᾳ κτήματα αὐτῆς καὶ ἐξαιτούμενοι ὅπως ἐπειδὴ τὸ Μοναστήριον δὲν δύναται νὰ ἀποπληρωθῇ τὰ χρέη αὐτοῦ, ἐγκρίσει τῆς Σεβαστῆς Κυβερνήσεως διορισθῇ ἁρμοδίως ἐπιτροπή, ἐντολὴν ἔχουσα νὰ ἐξετάσῃ τὰ ἐτήσια εἰσοδήματα αὐτοῦ, ὡς καὶ τὰ πρὸς ἀξιοπρεπῆ συντήρησιν αὐτοῦ ἀπαιτούμενα δαπανήματα καὶ οὕτως γνωσθὲν τὸ προκύπτον κατ' ἔτος περίσσευμα διανέμεται τοῦτο ἐξ ἀναλογίας πρὸς τοὺς δανειστὰς ἕως οὗ ἐξοφληθῶσι τὰ χρέη, διὸ καὶ περὶ τούτου ἀπεκδεχόμεθα ὑψηλὴν ἀπόφασιν, ἣν ἀκολούθως θέλομέν σοι κοινοποιήσει πρὸς ὁδηγίαν σου. Ὅσον δ' ἀφορᾷ περὶ τῶν ταπίων, λέγομέν σοι, ὅτι καὶ εἰς ἄλλας Μονὰς ἐδώκαμεν διαταγάς, ἵνα ἐκδοθῶσι τὰ ταπία ἐπὶ τοῖς ὀνόμασι τεσσάρων-πέντε προκρίτων πατέρων, ἀναφέρεται δὲ ρητῶς ἐν αὐτοῖς ὅτι εἰσὶ προϊστάμενοι τῆς Μονῆς καὶ ὅτι τὰ κτήματα ἠγοράσθησαν διὰ Μοναστηριακῶν χρημάτων, ἐὰν λοιπὸν καὶ τὸ ἱερὸν τῆς Γκούρας σκήνωμα, στερῆται πατέρων ὅπως ἐπὶ τοῖς ὀνόμασι αὐτῶν ἐκδοθῶσι τὰ ταπία τῶν Μοναστηριακῶν κτημάτων, ἐκδο-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

θήσονται τῇ φροντίδι τῆς ὁσιότητός σου ἐπὶ τοῖς ὀνόμασι τριῶν ἢ τεσσάρων ἀξιοχρέων λαϊκῶν προκρίτων καὶ ληφθήσονται παρ' αὐτῶν εἰκονικὰ ἔγγραφα ἐξασφαλίζοντα τὴν κυρίαρχον Μονὴν ἀπὸ τῶν ἐνδεχομένων ἀπευκταίων συνωμοσιῶν.

ᾳ ω ο ε΄. Νοεμβρίου κη΄

10ον

Ἰ ω α κ ε ὶ μ Γ΄

Τῷ Ἰωαννίνων Σωφρονίῳ

Οἱ χριστιανοὶ κάτοικοι τοῦ ἐν τῇ ἐπισκοπῇ Βελλᾶς κειμένου χωρίου Ὀστανίτζης ἀνηνέχθησαν τῇ ἐκκλησίᾳ διὰ τῆς περικλείστου ἀναφορᾶς διατυποῦντες πολλὰς καὶ σοβαρὰς κατηγορίας κατὰ τοῦ ἡγουμενεύοντος ἐν τῷ αὐτόσε ἱερῷ ἡμετέρῳ πατριαρχικῷ καὶ Σταυροπηγιακῷ Μοναστηρίῳ τῆς Γκούρας ἱερομονάχου Καλλινίκου καὶ ἐπικαλοῦμενοι τὴν ἡμετέραν ἐκκλησιαστικὴν πρόνοιαν πρὸς διάσωσιν τοῦ ἱεροῦ τούτου μοναστηρίου ἀπὸ τῆς τελείας καταστροφῆς εἰς ἣν ἄγει αὐτὸ ἡ κατὰ πάντα πλημμελὴς καὶ ἀξιόποινος διαγωγὴ τοῦ ρηθέντος ἡγουμένου. Ἐπὶ τούτοις οὖν σκεψάμενοι συνοδικῶς γράφομεν προτρεπόμενοι τὴν αὐτῆς ἱερότητα ἵνα σπεύσασα μεταβῇ εἰ δυνατὸν αὐτοπροσώπως εἰς τὸ ἐν λόγῳ Μοναστήριον καὶ πρῶτον μὲν ἐξελέγξῃ αὐστηρῶς καὶ λαβοῦσα πέμψῃ ἡμῖν τοὺς λογαριασμοὺς τῆς διαχειρίσεως τοῦ ἡγουμένου αὐτοῦ ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῆς ἀποκαταστάσεως αὐτοῦ, εἶτα δὲ ἐξετάσασα ἀκριβῶς πληροφορήσῃ ἡμῖν καὶ περὶ τῆς λοιπῆς καταστάσεως τοῦ μοναστηρίου ὡς καὶ περὶ τῆς διαγωγῆς ἐν γένει τοῦ ἡγουμένου, ἥτις καὶ ὑπὸ τὴν ἑτέραν ἠθικὴν αὐτῆς ἔποψιν παρίσταται σκανδαλώδης. Εἰ δὲ ἡ προσωπικὴ μετάβασις τῆς αὐτῆς ἱερότητος ἐστὶ δύσκολος δύναται διενεργῆσαι τὴν ἐντολὴν ταύτην καὶ διὰ καταλλήλου ἀπεσταλμένου αὐτῆς.—

ᾳ ω π α΄ Ἰουλίου θ΄

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

ΑΙ ΚΥΡΙΩΤΕΡΑΙ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΑΙ

Α. Β. Μ. Ε	= Ἀρχεῖον τῶν Βυζαντινῶν Μνημείων τῆς Ἑλλάδος ὑπὸ Ἀν. Κ. Ὀρλάνδου.
Α. Ο. Π. - Κ. Π. Α.	= Ἀρχεῖον Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου - Κώδικες Πατριαρχικῆς Ἀλληλογραφίας.
Α. Μ. Ι.	= Ἀρχεῖον Μητροπόλεως Ἰωαννίνων.
BOR	= Biserica Ortodoxa Romana, Bucuresti.
Δ. Ι. Ε. Ε.	= Δελτίον Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολογικῆς Ἑταιρείας τῆς Ἑλλάδος.
Ε. Α.	= Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια, Κωνσταντινούπολις.
Ε. Ε. Β. Σ.	= Ἐπετηρὶς Ἑταιρείας Βυζαντινῶν Σπουδῶν.
Ε. Η. Μ.	= Ἑταιρεία Ἠπειρωτικῶν Μελετῶν.
Ε. Μ. Α.	= Ἐπετηρὶς τοῦ Μεσαιωνικοῦ Ἀρχείου.
Ε. Φ. Σ. Κ.	= Ἑλληνικὸς Φιλολογικὸς Σύλλογος Κωνσταντινουπόλεως.
Η. Ε.	= Ἠπειρωτικὴ Ἑστία.
Η. Ημ.	= Ἠπειρωτικὸ Ἡμερολόγιο.
Η. Χ.	= Ἠπειρωτικὰ Χρονικά.
Θ. Η. Ε.	= Θρησκευτικὴ καὶ Ἠθικὴ Ἐγκυκλοπαιδεία.
ΙΜΙΑΧ	= Ἵδρυμα Μελετῶν Ἰουνίου καὶ Ἀδριατικοῦ Χώρου.
ΙΜΧΑ	= Ἵδρυμα Μελετῶν Χερσονήσου τοῦ Αἵμου.
Μ. Ε. Ε.	= Μεγάλη Ἑλληνικὴ Ἐγκυκλοπαιδεία.
Ν. Ε.	= Νέος Ἑλληνομνήμων.
Ν. Σ.	= Νέα Σιών, Ἱεροσόλυμα.
Π Α. Α.	= Πρακτικὰ Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Β Ι Β Λ Ι Ο Γ Ρ Α Φ Ι Α

Ι. ΠΗΓΑΙ

Α' Ἀνέκδοτοι:

Ἀρχεῖον Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου - Κώδικες Πατριαρχικῆς Ἀλληλογραφίας.

Ἀρχεῖον Μονῆς Γκούρας - Λειτουργικὰ Βιβλία καὶ σκεύη.

Ἀρχεῖον Ἐκκλησίας Ἁγίων Ἀποστόλων Ὀστανίτσης - Βιβλίον Ταμείου Ἐκκλησίας Ἁγίων Ἀποστόλων καὶ Σχολείου Ὀστανίτσης.

Ἀρχεῖον Μητροπόλεως Ἰωαννίνων:

α. Βιβλίον τακριρίων.

β. Φάκελος Ὀστανίτσα.

Κρατικὰ Ἀρχεῖα Ρουμανίας ἐν Βουκουρεστίῳ.

Μοναὶ Βάλιας καὶ Σταυρουπόλεως.

Κῶδιξ Νομικῆς Συναγωγῆς Α΄-Ε΄. Πατριάρχου Ἱεροσολύμων Δοσιθέου.

Β' Δημοσιευμέναι :

Γεδεών Μ., Ἐπίσημα Γράμματα Τουρκικά, ἀναφερόμενα εἰς τὰ ἐκκλησιαστικὰ ἡμῶν δίκαια, Κωνσταντινούπολις 1910.

Δελικάνη Καλλ., Τὰ ἐν τοῖς κώδιξι τοῦ Πατριαρχικοῦ Ἀρχειοφυλακίου σῳζόμενα ἐκκλησιαστικὰ ἔγγραφα, τόμ. Γ', ἐν Κωνσταντινουπόλει 1905.

Εὐθυμίου Ἀναστ., Ἕνας Κώδικας τῆς Μονῆς Μολυβδοσκεπάστου, Η. Ε, 15 (1966), σ. 349-357.

Καραβοκυροῦ Μιλτ., Τὰ δίκαια τῶν ἐν Ρουμανίᾳ Μοναστηρίων τῶν Ἁγίων Τόπων, Κωνσταντινούπολις 1913.

Λαμπρίδου Ι., Περὶ τῶν ἐν Ἠπείρῳ Ἀγαθοεργημάτων, Ἀθῆναι 1880.

Τοῦ ἰδίου., Ἱερὰ ἐν Ἠπείρῳ Σκηνώματα ἐξ ἀλλοδαπῆς δωρεῶν τυχόντα, Ἀθῆναι 1888.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόντσας

Μέρτζιου Κ., Τὸ ἐν Βενετίᾳ 'Ηπειρωτικὸν 'Αρχεῖον, Η. Χ.11 (1936), σ. 1-341.

Παπαδοπούλου - Κεραμέως Α., 'Ανάλεκτα 'Ιεροσολυμιτικῆς Σταχυολογίας, τόμ. 1-4, Πετρούπολις 1891-1897.

Σταυρίδου Ι., Συλλογὴ Πατριαρχικῶν καὶ Συνοδικῶν 'Εγκυκλίων τῆς Μ. Πρωτοσυγκελλίας, Κωνσταντινούπολις 1900.

Σωφρονίου Λεοντουπόλεως, Πατριαρχικὰ Γράμματα, Ν. Σ. 28 (1933), 641-650.

Τζωρτζάτου Βαρνάβα, (Μητροπολίτου Κίτρους), 'Η Καταστατικὴ Νομοθεσία τῆς 'Εκκλησίας τῆς 'Ελλάδος ἀπὸ τῆς συστάσεως τοῦ 'Ελληνικοῦ Βασιλείου, 'Αθῆναι 1967.

Τσακοπούλου Αἰμιλιανοῦ, (Μιλήτου), Πατριαρχικὰ Σιγίλλια ἐν τοῖς Κώδιξι τοῦ 'Αρχειοφυλακίου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, 'Ορθοδοξία 34 (1959), σ. 471-36 (1961), σ. 6.

'Υπουργείου 'Εξωτερικῶν, "Εγγραφα περὶ τοῦ Μοναστηριακοῦ Ζητήματος, ἐν 'Αθήναις 1893.

Φοροπούλου 'Ιωακείμ, Σχολὴ χώρας 'Οστανίτζας τῆς ἐπαρχίας Πωγωνιανῆς, Ε. Α. 20 (1900), σ. 298.

Bratulescu V., Manastirea valea din judetul muscel, - O ctitorie negunoscuta a lui radu paisie - extras din «Bulerinul comisiunii monumentelor istorice», Facicola 67, Januar - Mart 1931, Valentii-De-Munte (Prahova) 1931.

Pr. Den. Iliescu Palanca, Istoria Bisericii Stavropoleos Din Bucuresti 1940.

Jorga N., Fundatiunice Domnilor Romani in Epir, (extras Din analele academiei Romane seria II - Tom. XXXVI, Memorile Sectiunii Istorice), Bucuresti 1914.

Legrand Em., Bibliotheque grecque Vulgaire recueil de documents Grecs, tome VII, Paris 1903.

Nedioglu Ch., S T A V R O P O L E O S (Extras din Buletinul Comisiunii Monomentelor Istorice) 1924.

Teodorescu Razvan., L' Eglise S T A V R O P O L E O S Editure Meritiane, Bucurest 1966.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόντσος

II. ΒΟΗΘΗΜΑΤΑ*.

Ἀθανασίου Θ., Περὶ τῶν Ἑλληνικῶν Σχολῶν ἐν Ρουμανίᾳ, Ἀθῆναι 1898.

Ἀθηναγόρα, (Μητροπολίτου Παραμυθίας καὶ Πάργας). Αἱ ἱεραὶ Μοναὶ τῆς Ἠπείρου καὶ τῆς Ἑλλάδος ἐν γένει καὶ αἱ πρὸς τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος ὑπηρεσίαι αὐτῶν, Ἀθῆναι 1927.

Ἀλεξούδη Ἀνθίμου, (Μητροπολίτου Ἀμασείας), Ἱστορία τῶν χρεῶν τοῦ κοινοῦ καὶ τῶν λεγομένων αὐλικῶν, Ε. Α, 21 (1901), σ. 406-407.

Ἀμάντου Κ., Οἱ βόρειοι γείτονες τῆς Ἑλλάδος, ἐν Ἀθήναις 1923.

Τοῦ ἰδίου, Ἡ ἀναγνώρισις ὑπὸ τῶν Μωαμεθανῶν θρησκευτικῶν καὶ πολιτικῶν δικαιωμάτων τῶν χριστιανῶν καὶ ὁ ὁρισμὸς τοῦ Σινᾶν πασᾶ, Η.Χ. 5 (1930), σ. 197-210.

Τοῦ ἰδίου, Ἡ ἑλληνικὴ φιλανθρωπία κατὰ τοὺς μεσαιωνικοὺς χρόνους, Ἀθηνᾶ ΛΕ (1923), σ. 131-164.

Ἀναγνωστοπούλου Γ., Τὰ Ἠπειρωτικὰ τοπωνύμια, Η.Χ. Ι (1926), σ. 86-101.

Ἀναστασίου Ι., Σχεδίασμα περὶ Νεομαρτύρων, Θεσσαλονίκη 1971.

Τοῦ ἰδίου, Πῶς εἶδεν ὁ περιηγητὴς καὶ λόγιος T. SMART HUGHES τὴν Ἑλληνικὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν τὸ 1812-1814, Ἀθῆναι 1968.

Τοῦ ἰδίου, Τὸ ταξίδι τοῦ ROBERT CURZON, JUN στὸ Ἅγιον Ὄρος, ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ, ΙΙ (1982), σ. 311-372.

Τοῦ ἰδίου, Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία, τόμ. Β', Θεσσαλονίκη 1982.

Ἀνδρεάδου Χρ., Ὁ Συνταγματάρχης Λὴκ καὶ ἡ Κόνιτσα, ἕνα ταξίδι στὰ 1809, ἀνάτυπον ἐκ τοῦ περιοδικοῦ Κόνιτσα, Ἀθήνα 1967.

Ἀντιόχου Σπ., Ὑπόμνημα περὶ τῶν ἐν Ρουμανίᾳ Μοναστηριακῶν κτημάτων τῶν Ἁγίων Τόπων, ἐν Ἀθήναις 1901.

* Εἰς τὰ βοηθήματα περιλαμβάνονται τὰ κυριώτερα βασικὰ ἔργα, μελέται καὶ ἄρθρα, τὰ ὁποῖα ἀναφέρονται εἰς ἐπὶ μέρους θέματα τῆς παρούσης ἐργασίας.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

'Ανωνύμου-'Αφθονίδου Γ., Τὸ Μοναστηριακὸν Ζήτημα, Ε. Α., 4 (1883-1884), σ. 431-434, 441-444 καὶ 461-464.

'Ανωνύμου, 'Απάντησις τῶν 'Ανατολικῶν 'Ορθοδόξων 'Εκκλησιῶν καὶ 'Αγίων Τόπων πρὸς τὸ 'Υπόμνημα τῆς 'Ηγεμονικῆς Κυβερνήσεως τῶν 'Ηνωμένων 'Ηγεμονιῶν Βλαχίας καὶ Μολδαβίας, περὶ τῶν ΓΡΑΙΚΙΚΩΝ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΩΝ, ἐν Κωνσταντινουπόλει 1863.

'Αραβαντινοῦ Π., Χρονογραφία τῆς 'Ηπείρου, τόμοι 2, ἐν 'Αθήναις 1856-1857.

'Αραβαντινοῦ Σπ., 'Ιστορία τοῦ 'Αλῆ πασᾶ τοῦ Τεπελενλῆ, ἐν 'Αθήναις 1895.

Βακαλοπούλου 'Απ., 'Ιστορία τοῦ Νέου 'Ελληνισμοῦ, τόμοι 4, Θεσσαλονίκη 1961-1974.

Βαρζώκα Κ., 'Αλέξης Νοῦτσος ὁ μεγάλος 'Ηπειρώτης. 'Η προσφορὰ τῆς 'Ηπείρου στὸν ἀγῶνα τοῦ 21, Γιάννινα 1971.

Βασιλειάδου Λεων., 'Η ἀρχιεπισκοπὴ Πωγωνιανῆς καὶ ἡ Σταυροπηγιακὴ Μονὴ Μολυβδοσκεπάστου, «'Ηπειρωτικὸς 'Αστήρ», τόμ. Α' (1904), σ. 181-183.

Βασιλείου Π., Τὸ Μοναστήρι τῆς Τατάρνας Εὐρυτανίας, 'Αθῆναι 1970.

Βαφείδου Φιλ., 'Εκκλησιαστικὴ 'Ιστορία ἀπὸ τοῦ Κυρίου ἡμῶν 'Ιησοῦ Χριστοῦ μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων, τόμοι 3 καὶ Παράρτημα, Κωνσταντινούπολις - 'Αλεξάνδρεια, 1884-1928.

Βοβολίνη Κ., 'Η 'Εκκλησία εἰς τὸν ἀγῶνα τῆς ἐλευθερίας 1453-1953, 'Αθῆναι 1953.

Βοζίκη Κ., Περὶ ἀπαλλοτριώσεως Μοναστηριακῶν ἀκινήτων, ἐν 'Αθήναις 1903.

Βρανούση Λ., 'Η ἐν 'Ηπείρῳ Μονὴ Σωσίνου, Ε.Μ.Α., 6 (1956), σ. 72-129.

Τοῦ ἰδίου, Χρονικὰ τῆς Μεσαιωνικῆς καὶ Τουρκοκρατουμένης 'Ηπείρου, ἐκδόσεις καὶ χειρόγραφα, ἔκδ. ΕΗΜ, 'Ιωάννινα 1962.

Γεδεὼν Μ., Παιδεία καὶ πτωχεία παρ' ἡμῖν κατὰ τοὺς τελευταίους αἰῶνας, Κωνσταντινούπολις 1893.

Τοῦ ἰδίου, Αἱ Φάσεις τοῦ παρ' ἡμῖν ἐκκλησιαστικοῦ Ζητήματος, Κωνσταντινούπολις 1910.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Τοῦ ἰδίου, Ἱστορία τῶν τοῦ Χριστοῦ Πενήτων (1453-1913), τεῦχος Δ΄, Ἀθῆναι 1939.

Τοῦ ἰδίου, Κανονικαὶ διατάξεις, Τόμοι 2, Κωνσταντινούπολις 1888-1889.

Γενναδίου, (Μητροπολίτου Ἡλιουπόλεως), Φωτίειος Βιβλιοθήκη, τόμοι 2, Κωνσταντινούπολις 1933-1935.

Τοῦ ἰδίου, Τὸ ἀξίωμα τοῦ Μεγάλου Λογοθέτου ἐν τῷ Οἰκουμενικῷ Πατριαρχείῳ, Ὀρθοδοξία, 17 (1942), σ. 235-241.

Γερμανοῦ, (Μητροπολίτου Σάρδεων), Ἐπισκοπικοὶ κατάλογοι τῶν ἐν Ἠπείρῳ καὶ Ἀλβανίᾳ ἐπαρχιῶν τοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως, Π.Χ. 12 (1937), σ. 11-103.

Τοῦ ἰδίου, Συμβολὴ εἰς τοὺς Πατριαρχικοὺς καταλόγους Κωνσταντινουπόλεως ἀπὸ τῆς ἁλώσεως καὶ ἑξῆς, 2 τόμοι, Κωνσταντινούπολις 1935-1938.

Γεωργακᾶ Δ., Ἐπανεξέτασις ἀμφιλεγομένου ἑλληνοσλαβικοῦ προβλήματος: Τὰ ἐπιθήματα -ίτσιν- ίτσα κλπ. καὶ ἡ προέλευσίς των μὲ ἀντιπαραβολὴν πρὸς ἀντίστοιχα σλαβικὰ ἐπιθήματα, Π.Α.Α, 53 (1978), σ. 353-394.

Γιοχάλα Τίτου, Γεώργιος Καστριώτης, ὁ Σκεντέρμπεης, ἔκδ. ΙΜΧΑ, Θεσσαλονίκη 1975.

Γκατσοπούλου Σ., Ἱερὰ Βασιλικὴ καὶ Σταυροπηγιακὴ Μονὴ Μολυβδοσκεπάστου Κονίτσης, Ἀνάτυπον ἐκ τοῦ περιοδικοῦ «Κόνιτσα», ἐν Ἀθήναις 1965.

Γκητάκου Μιχ., Μονὴ Ἀγνοῦντος, ἐν Ἀθήναις 1972.

Γκόϊα Κ., Διαθήκη Δημητρίου Κώνστα Σαϊτζῆ τὸ ἱστορικὸν τοῦ Κληροδοτήματος, ἐν Ἀθήναις 1893.

Γραμματοπούλου Δημοσθ., Τὸ βορείως τοῦ Δουνάβεως μικρὸν Βυζάντιον, Η.Ε, 29 (1980), σ. 273-293.

Δήμου Ν., Ἀηδονοχώριον Ἰωαννίνων, ἐφημερὶς «Ἠπειρωτικὰ Νέα», ἔτος Α΄, ἀριθ. φύλλ. 4/1-9-1971.

Διαμάντη Κ., Τὰ περιεχόμενα τῶν Γενικῶν Ἀρχείων τοῦ Κράτους, τόμοι 2, Ἀθῆναι 1972-1973.

Δωροθέου, (Μητροπολίτου Λαρίσης), Ἡ ἐξέλιξις τοῦ ἀναπαλλοτριώτου τῆς ἐκκλησιαστικῆς περιουσίας μέχρι σήμερον, Ἀθῆναι 1951.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόντας

Εὐαγγελίου Δ., Ἡ Βόρειος Ἤπειρος, Ἀθῆναι 1919.

Ζαχαριάδου Κυρ., Σύντομος περιγραφὴ τοῦ περὶ τῶν ἐν Ρουμανίᾳ κτημάτων Μοναστηριακοῦ Ζητήματος ἀπὸ τῆς ἐμφανίσεως αὐτοῦ μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων, ἤτοι ἀπὸ τοῦ 1421 μέχρι 1913, Θεσσαλονίκη 1916.

Ζιάγκου Ν., Τουρκοκρατούμενη Ἤπειρος, Ἀθήνα 1974.

Τοῦ ἰδίου, Φεουδαρχικὴ Ἤπειρος καὶ Δεσποτάτο τῆς Ἑλλάδος Ἀθήνα 1974.

Θεοχαρίδου Γ., Προβλήματα τῆς μεσαιωνικῆς ἱστορίας τῆς Ἠπείρου, Δωδώνη, Ι (1972), σ. 1-18.

Ἰεζεκιήλ, (Μητροπολίτου Θεσσαλιώτιδος καὶ Φαναριοφαρσάλων), Ἡ ἐπανάστασις τοῦ 1878 καὶ ὁ ἐπίσκοπος Κίτρους Νικόλαος. Θεολογία, 9 (1931), σ. 249-255.

Κωνσταντινίδου Ἱερωνύμου, Μητροπολίτου Ροδοπόλεως, Τὸ ἐκπολιτιστικὸν ἔργον τῶν Φαναριωτῶν Ἡγεμόνων εἰς τὰς ἡγεμονίας Βλαχίας καὶ Μολδαβίας, Σταμπούλ 1949.

Κολοκύρη Κ., Γενικὴ θεώρησις τῆς Βυζαντινῆς ἀρχιτεχτονικῆς, ζωγραφικῆς καὶ Γλυπτικῆς, ἐν Ἀθήναις 1968.

Τοῦ ἰδίου, Ἡ οὐσία τῆς Ὀρθοδόξου Ἁγιογραφίας (Ἀρχαιολογική, Αἰσθητικὴ καὶ Δογματικὴ ἑρμηνεία τῆς Βυζαντινῆς Ζωγραφικῆς), Ἀθῆναι 1962.

Τοῦ ἰδίου, Μελετήματα Χριστιανικῆς Ὀρθοδόξου Ἀρχαιολογίας καὶ τέχνης, Πατριαρχικὸν Ἵδρυμα Μελετῶν, Θεσσαλονίκη 1980.

Τοῦ ἰδίου, Ἡ Θεοτόκος εἰς τὴν Εἰκονογραφίαν Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως, Θεσσαλονίκη 1972.

Τοῦ ἰδίου, Εἰσαγωγὴ εἰς τὴν Χριστιανικὴν καὶ Βυζαντινὴν Ἀρχαιολογίαν, Θεσσαλονίκη 1970.

Τοῦ ἰδίου, Ἐξέχοντα μεταβυζαντινὰ τέμπλα τοῦ Ἁγίου Ὄρους, στὴν «Ἀθωνικὴ Πολιτεία», Θεσσαλονίκη 1964.

Καραμανώλη Ἐμμ., Ἀγροτικὸς Κῶδιξ, Ἀθῆναι 1967.

Καρολίδου Π., Ἱστορία τῆς Ἑλλάδος μετ' εἰκόνων ἀπὸ τῆς ὑπὸ τῶν Ὀθωμανῶν Ἁλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως (1453) μέχρι τῆς βασιλείας Γεωργίου Α', ἐν Ἀθήναις 1925.

Κοκκίνη Σπ., Τὰ μοναστήρια τῆς Ἑλλάδος, Ἀθῆναι 1976.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόντσας

Κολιτσάρα Ι., Κῶδιξ Εὐαγγελίου Μολυβδοσκεπάστου, Η.Χ. 15 (1940), σ. 159-173.

Κονιδάρη Γερ., Αἱ Μητροπόλεις καὶ αἱ ἀρχιεπισκοπαὶ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ ἡ τάξις αὐτῶν, Τόμ. Α', Τεῦχος Α', 'Αθῆναι 1934.

Τοῦ ἰδίου, Ἡ Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία ὡς πολιτιστικὴ δύναμις ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς χερσονήσου τοῦ Αἵμου, ἐν 'Αθήναις 1948.

Τοῦ ἰδίου, Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία τῆς Ἑλλάδος, τόμοι 2, 'Αθῆναι 1954-1970.

Κοντὲρ Ι., Προβλήματα τῆς Σλαβικῆς ἐποίκισης καὶ τοπωνυμίας στὴ μεσαιωνικὴ Ἤπειρο, Η. Χ. 24 (1982), σ. 9-35.

Κόντη Β., Σύντομη ἐπισκόπηση τῶν Ἑλληνοαλβανικῶν σχέσεων, Η.Η, Α (1979), σ. 147-164.

Κόντογλου Φ., Ἔκφρασις τῆς 'Ορθοδόξου Εἰκονογραφίας, τόμοι 2, 'Αθῆναι 1960.

Κουτσουμπίνα Λ., Νεκρὲς Πολιτεῖες τοῦ Πωγωνιοῦ - Συμβολὴ στὴν ἱστορία τοῦ τόπου, Γιάννινα 1977.

Κυριακίδου 'Επαμ., Ἱστορία τοῦ συγχρόνου Ἑλληνισμοῦ 1832-1892, τόμοι 2, 'Αθῆναι 1892-1984.

Λαμπρίδου Ι., Ἠπειρωτικὰ Μελετήματα, Πωγωνιακά, 'Αθῆναι 1889.

Λάμπρου Σπ., Περὶ τῆς παιδείας ἐν 'Ιωαννίνοις, Ν. Ε 13, (1916), σ. 273-317.

Λεβίδου Ν., Τὰ μοναστηριακὰ ἀκίνητα κτήματα, ἐν 'Αθήναις 1897.

Λεοντίου, (Μητροπολίτου Κασσανδρείας), Μοναστηριακαὶ περιουσίαι ἐν 'Ηπείρῳ, Ε.Α, 23 (1903), σ. 209-211, 215-217, 355-356 καὶ 362-364.

Μάμουκα Α., Τὰ Μοναστηριακά, 'Αθῆναι 1859.

Μανάφη Κ., Μοναστηριακὰ Τυπικά - Διαθῆκαι, ἐν 'Αθήναις 1970.

Μελᾶ Λ., Ἡ Ἤπειρος στὸ πέρασμα τῶν αἰώνων, Η.Η, Α(1979), σ. 339-365.

Μηλιαράκη 'Αντ., Ὁδοιπορικὰ Μακεδονίας, 'Ηπείρου καὶ Θεσσαλίας κατὰ τὸν EMILE ISAMBERT, ἐν 'Αθήναις 1878.

Μπαρᾶ Β., Τὸ Δέλβινο τῆς Βορείου 'Ηπείρου καὶ οἱ γειτονικές του περιοχές, 'Αθῆναι 1966.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Μπάρλα Χ., Μορφὴ καὶ ἐξέλιξις τῶν Βυζαντινῶν Κωδωνοστασίων, Ἀθῆναι 1959.

Μπέττη Στεφ., Ἠπειρωτικὴ Εὐποιΐα ἢ βιογραφικὴ Συλλογὴ Ἠπειρωτῶν εὐεργετῶν τῆς Τουρκοκρατίας, ἔκδοση Ἀγαθοεργῶν Καταστημάτων Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἰωαννίνων, Γιάννινα 1982.

Μυστακίδου Β., Ἠπειρωτικὰ Ἀνάλεκτα, Η.Χ, 4 (1929), σ. 87-101.

Μυστακίδου Β., Σχολεῖα μετὰ τὴν ἅλωσιν κατὰ κώδικας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, Ε.Ε.Β.Σ, 13 (1937), σ. 143-154.

Μυστακίδου Ν., Ἀρχιεπίσκοποι Πωγωνιανῆς, «Ἠπειρωτικὸς Ἀστήρ», τόμ. Α' (1904), σ. 132-135.

Τοῦ ἰδίου, Πωγωνιανή, «Φωνὴ τῆς Ἠπείρου», ἀριθ. φύλλου 133/7-4-1895.

Νικολαΐδου Ε., Οἱ κρυπτοχριστιανοὶ τῆς Σπαθίας (ἀρχὲς 18ου αἰ. 1912), ἔκδ. ΙΜΠΑΧ, Ἰωάννινα 1979.

Τῆς ἰδίας, Σχολεῖα καὶ Δάσκαλοι τῆς Μητροπολιτικῆς ἐπαρχίας Ἰωαννίνων (στὰ τέλη τοῦ 19ου καὶ στὶς ἀρχὲς τοῦ 20ου αἰ.), Η.Η, Γ (1981), σ. 159-212.

Ντελόπουλου Κυρ., Συμβολὴ εἰς τὴν Μοναστηριακὴν Βιβλιογραφίαν, Ἀθῆναι 1974.

Ντούρα Ι., Ὁ Δοσίθεος Ἱεροσολύμων καὶ ἡ προσφορά του εἰς τὰς Ρουμανικὰς χώρας καὶ τὴν Ἐκκλησίαν αὐτῶν, Ἀθῆναι 1977.

Ξηρουτύρη Ι., Τὰ Ἑλληνικὰ Σχολεῖα κατὰ τὴν Τουρκοκρατίαν, Θεσσαλονίκη 1963.

Οἰκονομίδου Δ., Ἀπὸ τὰς Ἑλληνορουμανικὰς Ἐκκλησιαστικὰς σχέσεις, Ε.Ε.Β.Σ, ΚΓ (1953), σ. 450-471.

Οἰκονόμου Κ., (τοῦ ἐξ Οἰκονόμων), Τὰ σωζόμενα ἐκκλησιαστικὰ συγγράμματα, τόμοι 3, Ἀθήνησι 1862-1866.

Οἰκονόμου Φ., Ἡ ἐν Ἰωαννίνοις Ἐκκλησία, Ἀθῆναι 1966.

Τοῦ ἰδίου, Ἡ Ἐκκλησία ἐν Βορείῳ Ἠπείρῳ, Ἀθῆναι 1969.

Τοῦ ἰδίου, Ἡ ἐν Ἠπείρῳ Ἐκκλησία Δρυϊνουπόλεως, Πωγωνιανῆς καὶ Κονίτσης, Ἀθῆναι 1971.

Τοῦ ἰδίου, Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἠπείρου, ἵδρυσις, ὀργάνωσις καὶ ἐξέλιξις αὐτῆς, Ἀθῆναι 1982.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κονίτσας

Ὀρλάνδου Α., Μοναστηριακὴ Ἀρχιτεκτονική, Ἀθῆναι 1958².

Τοῦ ἰδίου, Ἡ Μονὴ τῆς Κάτω Παναγιᾶς, Α.Β.Μ.Ε, 2 (1936), σ. 70-87.

Τοῦ ἰδίου, Ἡ ἐν Βοιωτίᾳ Μονὴ τοῦ Σαγματᾶ, Α.Β.Μ.Ε, Ζ (1951), σ. 72-110.

Παπαγεωργίου Γ., Οἱ συντεχνίες στὰ Γιάννινα κατὰ τὸν 19ο καὶ τὶς ἀρχὲς τοῦ 20ου αἰῶνα, Ἰωάννινα 1982.

Παπαγεωργίου Κ., Ἡ παιδεία στὴν Ἤπειρο 1204-1950, τόμ.Α', Κέρκυρα 1950.

Παπαδοπούλου Κ., Ἀπαγόρευσις τῆς Κωδωνοκρουσίας καὶ προνομιακὴ κατὰ τόπους χρῆσις ἐκκλησιαστικῶν κωδώνων καὶ σημάντρων ἐπὶ Τουρκοκρατίας, «Γρηγόριος Παλαμᾶς», 42 (1959), σ. 110-119 καὶ 204-214.

Παπαδοπούλου Χρυσοστόμου, Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας Ἱεροσολύμων, ἐν Ἱεροσολύμοις καὶ Ἀλεξανδρείᾳ 1910.

Τοῦ ἰδίου, Αἱ Ὀρθόδοξοι Ἐκκλησίαι Σερβίας καὶ Ρουμανίας κατὰ τὸ ἱστορικὸν αὐτῶν παρελθὸν καὶ τὴν νέαν συγκρότησιν, ἐν Ἱεροσολύμοις 1923.

Τοῦ ἰδίου, Διονύσιος ὁ Σκυλόσοφος, Η.Χ, 8 (1933), σ. 150-182.

Παλιούρα Ἀθαν., Γενικὴ θεώρηση τῆς ζωγραφικῆς στὴν Αἰτωλοακαρνανία τὸ 16ο αἰῶνα, Ἰωάννινα 1982.

Παπαζήση Τ., Ἕνας Ἠπειρώτης ἱερωμένος κτήτορας μιᾶς ἐκκλησίας τοῦ Βουκουρεστίου, Η.Η, Β (1980), σ. 259-262.

Παπανικολάου Ν., Ἰωαννίκιος Πολύδωρος, τὸ ἐπιβλητικὸ μνημόσυνό του, ἐφημ. «Πανηπειρωτική», ἀριθ. φύλλου 35 / Νοέμβριος 1980.

Παπαρρηγοπούλου Κ., Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους, ἔκδοσις ὀγδόη εἰκονογραφημένη μετὰ προσθηκῶν, σημειώσεων καὶ βελτιώσεων ὑπὸ Π. Καρολίδου, τόμοι 7, Ἀθῆναι 1932.

Παρασκευαΐδου Χριστοδ., Ἡ συμβολὴ τῶν μετὰ τὴν ἅλωσιν Μονῶν καὶ μοναχῶν εἰς τὴν Ἐθνικὴν παλιγγενεσίαν, Ἀθῆναι 1971.

Πατσέλη Ν., Οἱ Τοῦρκοι σπαχῆδες, Η.Ε, Ι (1952), σ. 787-793 καὶ 2 (1953), σ. 25-32.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Ράλλη Κ., Περὶ τῆς ἐκλογῆς τῶν Μητροπολιτῶν Οὐγγροβλαχίας ἀπὸ μεσοῦντος τοῦ 14ου αἰῶνος μέχρι μεσοῦντος τοῦ 19ου αἰῶνος, Π.Α.Α, Θ (1934), σ. 298-301.

Τοῦ ἰδίου, Περὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν Ἐξάρχων, Π.Α.Α, ΙΙ (1936), σ. 146-152.

Τοῦ ἰδίου, Περὶ τῶν Μοναστηριακῶν σφραγίδων κατὰ τὸ δίκαιον τῆς Ὀρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, Ἀθῆναι 1914.

Τοῦ ἰδίου, Τὸ ἀναπαλλοτρίωτον τῆς ἐκκλησιαστικῆς περιουσίας, ἔκδ. Β′, ἐν Ἀθήναις 1903.

Ρεμπέλη Χαρ., Ἡ ἱερὰ Μονὴ Ζέρμας, Η.Χ, 5 (1930), σ. 19-29.

Σάθα Κ., Μεσαιωνικὴ Βιβλιοθήκη, τόμοι 6. Βενετία 1872.

Τοῦ ἰδίου, Βιογραφικὸν σχεδίασμα περὶ τοῦ Πατριάρχου Ἱερεμίου Β′, (1572-1594), Ἀθῆναι 1870.

Σαλαμάγκα Δ., Ὁ Νεομάρτυρας Ἅγιος Γεώργιος Ἰωαννίνων, Ἀθήνα 1954.

Σεγκούνη Φ., Ἀνέκδοτος ἀλληλογραφία τῶν Ζωσιμάδων, Η. Χ, 7 (1932), σ. 3-66.

Σούρλα Ε., Ἡ Κόνιτσα ἐπὶ Τουρκοκρατίας, Η.Χ, 4 (1929) σ. 206-234.

Τοῦ ἰδίου, Ἔγγραφα ἀναφερόμενα εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Μονῆς Βελλᾶς, Η. Χ, 4 (1929), σ. 235-254.

Τοῦ ἰδίου, Πλᾶναι τοῦ Πουκεβὶλ περὶ Κονίτσης, Η. Χ, 4 (1929), σ. 195-206.

Στανιλοΐδου Β., Ἱστορία τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, Ἀθῆναι 1967.

Στεργιοπούλου Κ., Τοπωνυμικὸν τῆς ἐπαρχίας Κονίτσης, Η. Χ, 9 (1934), σ. 204-244.

Τοῦ ἰδίου, Τὰ βόρεια σύνορα τῆς Ἠπείρου, Ἀθῆναι 1945.

Στεφανίδου Β., Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία, Ἀθῆναι 1959².

Στούπη Σπ., Πωγωνιακὰ καὶ Βησσανιώτικα, τόμ. Α′, Πάτρα 1962 καὶ τόμ. Β′, Κέρκυρα 1964.

Τοῦ ἰδίου, Ἑλληνοαλβανοί, Ἰωάννινα 1974.

Τοῦ ἰδίου, Ἠπειρῶτες καὶ Ἀλβανοί. Ἡ προσφορὰ τῆς Ἠπείρου πρὸς τὸ ἔθνος, Ἰωάννινα 1976.

Σωτηρίου Γ., Αἱ Μοναὶ τῆς Ἑλλάδος καὶ ἡ ἐθνικὴ αὐτῶν δρᾶσις κατὰ τοὺς Βυζαντινοὺς χρόνους, Ἀθῆναι 1936.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Τοῦ ἰδίου, Κειμήλια τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, Ἀθῆναι 1937.

Τοῦ ἰδίου, Χριστιανικὴ καὶ Βυζαντινὴ Ἀρχαιολογία, τόμ. Α΄. ἐν Ἀθήναις 1962.

Τουφίδη Σ., Ἡ Κόνιτσα καὶ τὰ χωριά της (Ἱστορία καὶ Τέχνη), Τουριστικὸς Ὁδηγός, Θεσσαλονίκη 1978.

Τσακοπούλου Αἰμιλιανοῦ, (Μιλήτου), Ἐπισκοπικοὶ κατάλογοι κατὰ τοὺς κώδικας τῶν ὑπομνημάτων τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, Ὀρθοδοξία, 31 (1956), σ. 417--34 (1959), σ. 358.

Τσαπαρλῆ Εὐστρ., Ξυλόγλυπτα τέμπλα Ἠπείρου 17ου - α΄ ἡμίσεος 18ου αἰ. Πρόστυπα Ξυλόγλυπτα, Ἀθῆναι 1980.

Τσιορὰν Γ., Σχέσεις τῶν Ρουμανικῶν χωρῶν μετὰ τοῦ Ἄθω καὶ δὴ τῶν Μονῶν Κουτλουμουσίου, Λαύρας, Δοχειαρίου καὶ Ἁγίου Παντελεήμονος ἢ τῶν Ρώσων, Ἀθῆναι 1938.

Ὑψηλάντου-Κομνηνοῦ, Τὰ μετὰ τὴν Ἅλωσιν 1453-1789, ἐν Κωνσταντινουπόλει 1870.

Φειδᾶ Βλ., Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία, Πανεπιστημιακαὶ παραδόσεις, Ἀθῆναι 1973.

Φοροπούλου Ἰωακείμ, Πίναξ τιτουλαρίων ἐπισκόπων (1606-1900) ψηφισθέντων ἐν τῷ κλίματι τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, Ε.Α, 21 (1901), σ. 31-32, 51-53, 67-68 καὶ 210-211.

Φρόντζου Κ., Συμβολὴ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Μονῆς Βελλᾶς, Η Ε, 3 (1954), σ. 551-562.

Φυτράκη Α., Οἱ μοναχοὶ ὡς κοινωνικοὶ διδάσκαλοι καὶ ἐργάται ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἀνατολικῇ Ἐκκλησίᾳ, Ἀθῆναι 1950.

Τοῦ ἰδίου, Λείψανα καὶ Τάφοι μαρτύρων κατὰ τοὺς τρεῖς πρώτους αἰῶνας, ἐν Ἀθήναις 1955.

Χαβέλα Θ., Ἱστορία τῆς Ἠπείρου καὶ Ἀλβανίας, ἀπὸ ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τοῦ 1830 μ.χ., Ἀθῆναι 1909.

Χαιρέτη Μαρ., Κατάλογος τῶν εἰς τὰ Γενικὰ Ἀρχεῖα τοῦ Κράτους ἀποκειμένων Πατριαρχικῶν Σιγγιλλίων, Δ.Ι.Ε.Ε.Ε, 15 (1961), σ. 234-250.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Χατζημιχάλη Ἀγγ., Ἡ στάχωσις τοῦ εὐαγγελίου τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου Πωγωνιανῆς Μολυβδοσκεπάστου, Η. Χ, 15 (1940) σ. 175-182.

Χατζῆ Χριστοφόρου, (Μητροπολίτου Δρυϊνουπόλεως, Πωγωνιανῆς καὶ Κονίτσης), Ἡ Ἱερὰ Μονὴ Βελλᾶς, Ἀθῆναι 1958.

Χρυσοῦ Εὐαγγ., Συμβολὴ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Ἠπείρου κατὰ τὴν προβυζαντινὴ ἐποχή, Η. Χ, 23 (1981), σ. 9-113.

Ψαλίδα Ἀ., Κοσμᾶ Θεσπρωτοῦ, Γεωγραφία Ἀλβανίας καὶ Ἠπείρου, προλεγόμενα καὶ σημειώσεις Ἀθανασίου Χ. Παπαχρίση, ἔκδ. ΕΗΜ, Ἰωάννινα 1964.

Caselli D., «Cum Au fost Bucuresti odinidara» Biserica Stavropoleos, «Gazeta Municipala», Bucuresti 1935, No 182, 183, 184 kai 185.

Charles Delvoge, Chroniques Travaux Récents Sur le Monoments Byzantins de la Gréce (1938-1947), «Byzantion» 18 (1946-1948), p. 258-260.

Florescu G., Nasturel P., Cernovodeanu P., «Lapidarium Bisericii Stavropoleos» din Bucuresti, «Biserika ortodoxa Romana» LXXIX (1961), No 11-12, p. 1055-1094.

Giurescu C.C., «Istoria Romanilor», Bucuresti 1937. Fundadia Pentru Literatuta si ARTA «Regele Carol II».

Hammond N.C.L., Ἤπειρος, τ' ἀρχαῖα ἐρείπια, ἡ ἱστορία καὶ ἡ τοπογραφία τῆς Ἠπείρου καὶ τῶν παρακειμένων χωρῶν. Μετάφραση ἀπὸ τὰ Ἀγγλικά, Ἀθαν, Χρ. Γιάγκα, τόμοι 3, Ἀθῆναι 1971.

Jonescu G.I. - Gion, Istoria Bucurestilor, Bucuresti 1899.

Jonescu Gr., Bucuresti, orasul si monumentele Sale, Bucuresti 1956.

Jorga N., Istoria Bisericii Romanesti, τόμ. 1, Bucuresti 1928².

» Byzance aprés Byzance, Bucurest 1935.

» Istoria Bucurestilor, Bucuresti 1939.

Nasturel P.V., Biserika Stavropoleos, Bucuresti 1906.

Nicol D., The Churches of Molyvdoskepastos, «The Annual of the British Shool at Athens», 48 (1953), p. 141-153.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Nicolescu Elie, O vizita la Manastirea Vierosul, la schiturile Valea si Golesti, «Lireratura si Arta Romana» 8 (1904), p. 121-125.

Noli F., George Castrioti Scanderbeg, New York 1947.

Popescu M., Spineni, Procesul Manastirilor inchihate, Bucuresti 1936.

Pouqueville F. C - H.L., Voyage de la Grèce, duxieme edition, tome second, Paris 1826, p. 50-73: Chapirte III. Topographie du Canton de Pogoniani ou Palaco-Pogoni.

Philippson A., Thessalien und Epirus, Berlin 1897.

Serbanescu N., Constantin Brincoveanu. Ctitor de Cultura romaneasca, BOR,82 (1964), p. 9-10, 879-899.

Soustal P., (unter Mitwirkung von j. koder), Nikopolis und kephallenia, Wien 1981.

Tocileskn Gr., Cetatea Bucurestilor San Cetatea Dambovitei, Bucuresti 1898.

Turczynski Em., Die Dentsch-Griechischen kulturberiehuhgen bis zur Berufung könig otto, München 1959.

III. ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΚΑΙ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΙΚΑ ΛΕΞΙΚΑ

Γενικὴ Παγκόσμια Ἐγκυκλοπαιδεία,

Τόμ. Ε′, «Γκούρας Μονή», σ. 128.

Ἐγκυκλοπαιδικὸν Λεξικὸν ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΔΑΚΗ,

Τόμ. 1, «Ἀλέξανδρος ὁ Παύλου», σ. 752.
Τόμ. 3, «Γκούρας Μονή», σ. 937 ὑπὸ Τάκη Κανδηλώρου.
Τόμ. 9, «Μετόχιον», σ. 385 ὑπὸ Κ. Ράλλη.

Θρησκευτικὴ καὶ Ἠθικὴ Ἐγκυκλοπαιδεία,

Τόμ. Η′, «Μυρέων Ματθαῖος», στ. 835-836.
Τόμ. Θ′, «Οὐγκροβλαχίας Μητρόπολις», στ. 996 ὑπὸ Τ. Γριτσοπούλου.
Τόμ. ΙΑ, «Σταυρός», στ. 411-434 ὑπὸ Γ. Γρατσέα.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κονίτσας

Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους, Ἐκδοτικὴ Ἀθηνῶν, Α. Ε,

Τόμ. Θ′, «Μητρόπολις Σταυρουπόλεως», σ. 319.
Τόμ. Ι′, «Μοναχισμὸς εἰς τὴν Ἤπειρον», σ. 133-144.

Μεγάλη Ἑλληνικὴ Ἐγκυκλοπαιδεία,

Τόμ. Ζ′, «Βοηθὸς ἐπίσκοπος ἢ τιτουλάριος», σ. 449 ὑπὸ Κ. Μ. Ράλλη.
Τόμ. Η′, «Γκούρα», σ. 656
Τόμ. ΙΖ′, «Κωνσταντῖνος Μπραγκοβεάνου», σ. 763
Τόμ. ΙΘ′, «Ὀστανίτσα», σ. 146 ὑπὸ Χ.Ι. Σούλη.

Νέα Ἑλληνικὴ Ἐγκυκλοπαιδεία ΧΑΡΗ ΠΑΤΣΗ

Τόμ. Β′, «Ἀηδονοχώριον Ἰωαννίνων», σ. 325 ὑπὸ Κ. Ν. Δήμου.

Tabula Imperii Byzantini
Τόμ. III, Wien 1981.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κάντσας

SUMMARY

The present doctoral thesis studies the history of the Patriarchal Monastery of Taxiarchi, located at Goura in Ostanitsa in the area of Pogon. in Epirus.

The presentation of the history of Gouras's Monastery lends a new aspect to the chapters concerning the spiritual life of the Epirus churec during the period of the Turkish domination.

The thesis is divided into rwo parts. The first part, which consists of nine chapters, deals with the sovereign manastery of Goura.

Topographical, historical and archaeological elements of the area of Ostanitsa are presented in the preface.

The second part studies, in five chapters, the history of real estate of Valia and Stavroupolis in Vlachia showing - in brackets - some information about the Greek monasterial land - holdings.

Ostanitsa, known today as Aidonohorion, has a historical life of many centuries. According to Aravantinos, it was a medieval town and belonged to the Ecclesiastical parish of Pogoniani. The inhabitants of Ostanitsa and neighbouring Dipalitsa, now known as Molivdoskepaston, had stroug religious feelings. The trend and the habit of the inhabitants of the above areas towards erecting churches is admirable.

To the west of the famous town of Ostanitsa, at a distance of two kilometres, the historical Monastery of Taxiarchi of Gouras is located.

The exceptional geographical situation of the monastery provided a strong defense position and became the sacred 'Acropolis' of the area. The monastery has been known as the 'Monastery of Taxiarchi' throughout its long history. Its other name 'Monastery of Gouras' has always been an inseparable front name since its foundation there in the sixteenth century.

The foundation of Goura's Monastery during the first half of the sixteenth century coincided with an era during which Epirus suffered a lot from Turks and Albanians.

The topographical diagram of the Monastery does not present the usual square shape but an irregular polygon, due to the rocky inclined ground where the monastery is built. The outside shape of the walls and

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόντσας

the courtyard is such as to assist its defense purposes. The colls and the rest of the buildings of the monastery are built in continuation of the corresponding sides of its courtyard, looking inwards as is usual.

The central nave of Goura's Monastery, dedicated right from the beginning to the Honour of the Great Taxiarchi Michael and Gabriel, by its founders, was set on fire ly the Turks during 1829-1830. However the chapel of Saint Haralambus, where the pious inhabitants of the community of Aidonohori still attend the services, was saved from the fire.

Labels or wall inscriptions can not be found in any part of the monastery to inform us of its founders and owners.

The main written historical evidence concerning the Monastery of Taxiarchi at Gouras are the patriarchal sigillia published at times, all those ones that have been saved and all those ones that either indirectly or from extracts we only know.

The Goura's Monastery being patriarchal right from the beginning, kept its independence and autonomy throughout its stormy history until its dissolution in the twentieth century.

The Oecumenical Patriarchate's interest in the Goura's Monastery is evident as much from its actions for the renovarion of the Monastery and repayment of its huge debts as from the sigillia letters for the renewal of its patriarchal priviliges.

The property of Goura's Monastery not only in Greece but also abroad was big and brought in rich revenues annually. Many donations and dedications were offered to Goura's monastery by different rulers and aristocrats of Vlahia.

The monastery was also receiving certain rich allowances from the Orthodox dominated part of Russia. The rich takings of Goura's monastery were allocated for the accomplishment of its many sacred tasks: religious, national, educational, cultural and social. However due to its great many expenses and to different circumstantial misfortunes: military, undertakings, fires, hordes of longstaying Albanians and other causes, it fell into great and undearable debts.

The Oecumenical Patriarchate had the supreme supervision and control of the management of the property of Goura's Monastery of which the monks showed zeal and dedication towards the wise and beneficial administration of the monastery.

We have learned about the life, activities and adventures of the ascetic fathers through very few sources which poor innews, since most of them are administrative and other matters of similar nature.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κάντσας

Goura's monastery of Taxiarchi was administered by the elected abbots who had to be monks. We were unable to find documents and information about the abbots of the monastery from the time of its foundation until the eighteenth century due to lack of sources and authentic statements.

The monks of Goura's monastery, through their presence, carried out an importance social national and charitable service not only in the area of Ostanitsa but generally in the area of Pogoni and the whole of Epirus and even in Vlahia.

During the period of Turkisk domination Goura's monastery together with rhe neighbouring Monastery of Molivdoskepaston became the bastion of nationalism for the area of Pogoni and Konitsa which suffered a lot from the Turkish Albanians. These two monasteries supported the mental endurance of the persecuted christians and stopped the wave of conversion to Islam in this sensitive area.

Goura's sacred monastery of Taxiarchi supported with ardent zeal the foundation, function and preservation of many schools in Epirus during the Turkish domination. Because of that it became closely connected with the national, spiritual, social and economical history of the area, a thing which as a result made it acquire broader fame and become a more important prop of the material and spiritual prosperity of the Turkish dominated Epirus.

After the liberation of the new areas of Epirus from the Turkish yoke and the issuing of the Act 3/1928 by the Oecumenical Patriarchate Goura's monastery of Taxiarchi together with other Patriarchal monasteries in Epirus were dissolved.

The second part of this study presents a special interest throughout its five chapters concerning the history of Valia and Stavroupolis monasteries which had remained unknown to the Greek monastic bibliography up till now.

Some information about the Greek monasterial land - holdings are presented in the preface. This long standing subject is being examined in relation to the consequences and difficulties which arose against the Gouta's monastery.

The history of Valia's and Stavroupolis' monasteries facilitates us to understand the relations that existed between Vlahia and Pogoni of Epirus, as well as the contribution of the Greek abbots to the cultivation and growth of the monks' spirit in Vlahia.

Valia's Monastery - which was built by the ruler RADU RAISE in 1534 - was celebrated by everyone, in the name of the Virgin Mary. The

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κονίτσας

owner of Valia's manastery appears in the fresco of its central nave. The nave of Valia's monastery with its tall elegant dome appears today as a majestic and imposing christian stucture. The historical information, about the monks of Valia's monastery, that have been saved are limited.

The nave of Stavroupolis monastery has been saved up till now, in the centre of the city of Bucarest, capital of present Roumania.

The temple of the monastery was erected on 30th October 1724 and the expenses were paid by the monk Ioannikios from Ostanitsa in Epirus.

The owner of the monastery together with his brothers appear in a fresco in its nave.

Stavroupolis' Ioannikios life and actions were stormy. His abbacy for seven consecutive years was beneficial and marked the progress and the golden era for Stavroupolis' monastery. Ioannikios died in Bucarest on the February 1742, at the age of 61 and was buried in the narthex of the monastery's nave. Ioannikios will and dedications to Goura's monastery and Ostanitsa's inhabitants, testify his great interest towards the Hellenism of Epirus.

Unfortunately Ioannikios successors didn't live up to hisexpectations.

The estate and the institutions of Valia's and Stavroupoli's monasteries brought in a good revenue. The way of the monasterial property of Valia and Stavroupolis was managed and administered by the Greek abbots was as beneficial as it could possibly have been.

The violent seizure of the movables and the real estate of the Greek monasterial property in Roumania and the taking over of the management and administration of them meant tne end of them. This dissolution caused a serious shock in the economical situation of the sovereign monastery of Gouras as well as in its neighbouring communities in Pogoni, Epirus.

The dissolution of Goura's monasterial lant hit the neighbouring place of Ostanitsa hard, since it cut off the monastery's rich revenue, intended for the needs and well-being of the local inhabitants.

The most important documents used during the editing of the present study are published in the original form in the appendix. The whole study is accompanied by maps of Epirus and Vlahia, topographical diagrams and photographs of the monastery, people and objects from it.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟΝ ΟΝΟΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΩΝ*

'Αβραὰμ 'Αρχιμανδρίτης 110.
'Αγάδες 18.
'Αγαθάγγελος Οἰκ. Πατριάρχης 164.
'Αγάπιος Μητροπ. Γρεβενῶν 120, 141.
'Αγάπιος ἡγούμενος Μολυβδοσκεπάστου 77, 78, 108, 163, 164, 204.
"Αγιοι Τόποι 187-189, 195, 197, 233.
"Αγιον "Ορος 199.
"Αγιος 'Ονούφριος 179.
— Στέφανος 34.
— Χαράλαμπος 29, 31, 39, 43, 149, 174 180, 181, 218, 222.
'Αγίων 'Αποστόλων (ἐκκλησία) 20, 158, 177, 178, 179, 183.
"Αγραφα 74.
'Αδελφότης 'Αηδονοχωριτῶν (12 'Απόστολοι) 20
'Αδελφότης Ζωσιμαίας 98.
'Αερόπος 13.
'Αετομηλίτσα 26.
'Αηδονολαλοῦσα 20, 21.
'Αθηναγόρας Μητροπολίτης 166, 167.
ἀθίγγανοι 225.
"Αθως 187.
Αἴγυπτος 195.
Αἰκατερίνη Β' 95.
Αἰμιλιανὸς Μιλήτου 50, 53, 56, 58.
'Αλβανία 13, 35, 37, 39, 40.
'Αλβανοὶ 17, 35, 36, 37, 39, 40, 109, 269
'Αλβανοκρατία 35, 37, 39, 75, 78.
'Αλέξανδρος Α' ὁ Παύλου 95.
'Αλέξανδρος Σ' ὁ Ράντου 187.
'Αλέξανδρος Βοεβόδας 219.
'Αλῆ πασᾶς 18, 38, 40.
'Αμβρόσιος ἡγούμενος Μπουτοΐου 251.
ἄμπια 81, 154, 180.
'Ανανίας ἡγούμενος Γκούρας καὶ Μολυβδοσκεπάστου 91, 143, 146, 147, 156.
"Ανθιμος Δ' Οἰκουμ. Πατριάρχης 53, 56.
— ΣΤ' Οἰκουμ. Πατριάρχης 61, 92.
— Μητρ. Χαλκηδόνος 162.
— ἐπίσκοπος Σταυρουπόλεως 239.
— ἡγούμενος Γκούρας 182, 257.
— ἡγούμενος Σταυρουπόλεως 244, 245.
— ἡγούμενος Γκούρας 32, 90, 91, 110, 111, 112, 119, 134, 136, 137, 138, 139, 143, 147, 156.
— πρωτοσύγκελλος, ἔξαρχος Γκούρας 147, 154, 156.
— ἱερομόναχος 130, 131.
— Διάκονος 129, 206.
"Ανω Βίτσι Ζαγορίου 166.
'Αργυρόκαστρον 13, 17, 74, 80, 103.
ἄρζι (ἔγγραφον) 183.
'Αρναούτκιοϊ 70.
"Αρτα 46.
'Αρχαγγέλων Ναὸς 233.
— πανήγυρις 233.
'Αρχαιολογικὴ ὑπηρεσία 'Ιωαννίνων 33, 66.
'Αρχαιολογικὴ Σχολὴ 'Αθηνῶν 46.
'Αρχεῖα 'Ιερᾶς Συνόδου 'Εκκλ. 'Ελλάδος 27.
— Κράτους Γενικὰ 64.
— Μονῆς Γκούρας 65, 83, 85.
— Ρουμανίας 197, 201, 212, 218, 237, 243, 267.

---

* Δὲν εὑρετηριάσθησαν αἱ λέξεις 'Οστανίτσα ('Αηδονοχώριον), Γκούρας Μονὴ (Ταξιαρχῶν), Μολυβδοσκεπάστου, Βάλιας, Σταυρουπόλεως, Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, Πωγώνι καὶ Πωγωνιανή, ὡς συχνάκις ἐπαναλαμβάνομεναι. 'Ομοίως δὲν ἀπεδελτιώθησαν καὶ τὰ ὀνόματα τῶν εἰς τὰς ὑποσημειώσεις ἀναφερομένων συγγραφέων.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

— Ρωσίας Κρατικά 96.
'Αρχεῖον 'Εκκλησίας 'Αγίων 'Αποστόλων 'Αηδονοχωρίου 183,
— Μητροπ. Δρυϊν. Πωγων. καὶ Κονίτσης 27, 179.
— Μητροπ. 'Ιωαννίνων 148, 150.
— προσωπικὸν 155, 224.
'Αρχειοφυλάκιον Πατριαρχικὸν 26, 53, 54, 56, 59, 64, 82, 87, 146, 154, 161 173, 183, 218, 242, 267.
ἀρχιερέων ὀνόματα 196.
'Ασταρίτσα 143.
Αὐτοκρατορία Βυζαντινὴ 65, 76, 194.
Αὐτοκρατορία 'Οθωμανικὴ 76.
Αὐλὼν 18, 38.
ἀφιερωταὶ 77, 95.
'Αχέροντας 166.
'Αῷος 13, 14, 17, 19, 23, 24, 73.

βακτηρία 237.
Βαρθολομαῖος Μητρ. Φιλαδελφείας 96.
Βαρόσι (Κονίτσης) 17.
Βαρτζομπάνι 26.
Βασίλειος Μητρ. Βελλᾶς 151.
Βασιλείου Παναγιώτης 179
Βασιλικὸν 87.
Βασιλικὸς ὁρισμὸς 69, 260, 261.
Βασιλίτσα 14.
Βασίλογλου Νικόλ. 185.
Βεζύραι 37.
Βεζύρης υἱὸς Κιουπρολῆ 107.
Βελλᾶς ἐπισκοπὴ (ἐπαρχία) 18, 36, 60, 64, 76, 88, 154.
— καὶ Κονίτσης Μητρόπολις 62, 77.
— καὶ Πωγωνιανῆς Μητρόπολις 53, 60, 64, 71, 88, 109.
Βενέδικτος ἡγούμενος Γκούρας 147, 148, 149, 156.
Βενετία 180, 182.
βεράτιον 40, 51, 79, 124, 125.
Βέρροια 103.
Βεσσαραβία 18.
Βεστιάρος 'Ιωάννης 201.
Βησσαρίων Μητρ. Κορυτσᾶς καὶ Πωγωνιανῆς 51, 52, 57, 61, 67, 68, 69, 70, 71, 80, 126, 127, 128, 129, 164, 244, 260, 261.
Βιέννη 48.
βιλαέτιον 37, 84.
Βλάντ ὁ Καλόγηρος 194.
Βλάσκας Νομὸς 225, 243.
Βλὰχ Γρεβενῶν 161, 180.
Βλαχία 18, 50, 51, 54, 55, 56, 58, 59, 60, 61, 65, 67, 69, 72, 73, 74, 88, 135, 137, 141, 149, 150, 157, 182, 186, 187-189, 192. 194-198, 200, 219, 224, 231, 236, 240, 243, 244, 246, 249, 250-252, 254-263, 267-271.
Βλάχοι 187.
Βογιάροι 202.
Βοϊδομάτης 13, 24.
Βοδιοῦ μάτι (μαχαλᾶς) 225.
Βοεβόδαι 194, 195.
Βοροσίλοφκ 211.
Βορτόπι (ὄρος) 25.
Βοστίνα 14.
Βουζαίου Νομὸς 225.
Βουκουρέστιον 51, 62, 100, 109, 110, 133, 135, 136, 137, 138, 143, 163, 190, 192, 197, 198, 205-208, 210, 216, 217, 219-225, 229-237, 239, 240, 243-249, 259, 261, 265, 267, 270, 271.
Βοῦλβερ "Αγγλος πρεσβευτὴς 265.
Βούλγαρης 'Ιωάννης (πρωτοπαππᾶς Κερκύρας) 102.
Βούλγαροι 17.
Βουλιᾶς Καῖσαρ 217, 239.
βρέβιον 177, 229, 231.
Βρεζίστιανη 87, 94, 99.
Βυζάντιον 45, 187.
Βυζαντὶς (ἐφημερὶς) 107.

Γαβριὴλ διάκονος, ἔξαρχος Γκούρας καὶ Μολβδοσκεπάστου 146, 154.
Γεράσιμος ἐπίσκοπος 'Αρίστης 261, 262.
Γερμανὸς Οἰκομ. Πατρ. 88, 111, 206.
Γερμανὸς Μητρ. Βελλᾶς 112, 142, 143.
Γερμανὸς Μητρ. Σάρδεων 71.
Γέροντες (Μητροπολῖται) 127.
γεωμόροι 16.
Γεωργιάδης Μελέτιος 107.
Γεωργίου 'Αναστάσιος 109, 136.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κονίτσας

Γηρομήρι (Πατρ/κὴ ἐξαρχία) 105.
Γιακοβίτσας 252.
Γιάνκος βοεβόδας 219.
Γιαννούλης Τζάμπου Πυρσογιαννίτης 92 112, 113, 143, 144.
Γιουγκοσλαβία 15.
γιουργιουφίλια 107.
Γιστάνιτσα 15.
γκέγκηδες 38.
Γκίκας 'Αλέξανδρος ἡγεμὼν 191, 227, 246.
Γκίκας Δημήτριος βοεβόδας 204, 205, 207.
Γκίκας Γρηγόριος βοεβόδας 220, 225, 234.
Γκίκας Ματθαῖος βοεβόδας 226.
Γκίνης 14.
Γκιόρμας 'Ιωάννης 217.
Γκολέσκου 'Αλέξ. 207, 251.
Γκόλιος 17.
γκούρα (πέτρα) 25.
Γκούρα (τοπωνύμιον) 25, 26.
Γκούρα ἢ Γούρα 104.
Γκούρας 'Ιωσὴφ 171.
Γκουσταρίτσα 14.
Γκριμποβίτσα 14.
Γλυτσίτσα 14.
Γότθοι 16.
Γραικικὰ Μοναστήρια 110.
Γραικοὶ 14.
Γραικομοναστηριακὰ κτήματα 190.
Γραικομοναστηριακὸν Ζήτημα 263, 264, 266.
Γραικῶν 'Εκκλησία ἐν Βουκουρεστίῳ 198, 215, 230, 231.
Γράμμα 'Αφιερωτικὸν 197, 229, 239.
Γράμμα Συνοδικὸν ἐπιβεβαιωτήριον 235, 236.
Γράμμα Συνοδικὸν Σιγιλλιῶδες 235, 236.
γραμμάτια (ἀγροτικὰ) 97.
Γραμματικὸς Κώστας 62.
Γραμματόπουλος Δημοσθένης 219, 224.
Γράμμος 17.
Γρεβενὰ 57, 182.
Γρηγόριος ΣΤ' Οἰκουμ. Πατριάρχης 81, 266.
— Μητροπολ. 'Ιωαννίνων 93, 146.
— Μητρ. Οὐγγροβλαχίας 243.
— Μητρ. Σερρῶν 123.
— ἡγούμενος Γκούρας 77, 143, 144, 156.
— μονόχειρ 61.

Δαμασκηνὸς ἱερομόναχος 196, 203, 209.
Δανιὴλ Μητρ. Οὐγγροβλαχίας 212, 213, 218, 238.
— ἡγούμενος Βάλιας 208, 209, 212, 213
Δεβλέτι (Κρατικὸ) 134.
δεκάτη 107.
Δέλβινον 13, 14, 18, 38.
Δεφτερχανὲ 84.
δήμευσις (μοναστηρ. κτημάτων) 85.
Δημήτριος Α' Οἰκομ. Πατρ. 96.
δημογέροντες 14.
διαγράμματα 83, 84, 85.
Διαθήκη 43, 82, 84, 229, 235.
Διαθήκη Ἰωαννικίου Σταυρουπόλεως 46, 161, 162, 214, 231, 235-240, 270.
Δίβάνιον 190.
Διμποβίτσης Νομὸς 202, 225.
Διοκλητιανὸς 13.
Διονύσιος Γ' ὁ Βαρδαλῆς Οἰκουμ. Πατριάρχης 40, 83.
Διονύσιος Μητρ. Πωγωνιανῆς 51.
Διονύσιος ὁ φιλόσοφος 159.
Διπαλίτσα (Μολυβδοσκέπαστον) 14, 16 17, 18, 19, 21, 23, 25, 34, 44, 64, 73 17, 18, 19, 21, 23, 25, 34, 44, 64, 73 78, 161, 217.
δίπτυχα 156.
διωγμοὶ 36.
Δολιανὰ 150.
Δονόπουλος Σταμάτης 171.
Δοσίθεος Πατρ. 'Ιεροσολύμων 107.
Δοσίθεος Φιλίτης, Μητρ. Οὐγγροβλαχίας, 200, 203.
Δρυϊνουπόλεως (ἐπαρχία) 46, 80, 89, 90 91, 102, 103, 104, 106.
Δυρράχιον 13.
δωρηταὶ 95, 195, 166.
Δωρόθεος Ματρ. Λαρίσης 169.
— ἡγούμενος Βάλιας 200, 202, 209.

'Εβραῖοι 114, 118.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόντσας

'Εγνατία 44.
'Εθνική Διοίκησις 86.
'Εθνικὸν Συμβούλιον 59, 60, 62, 64,86.
'Εθνικὸν Ταμεῖον 63.
εἰκονοστάσιον 'Αγ. Νικολάου 25
'Εκκλησία (Μ. Χριστοῦ 'Εκκλησία) 41, 49, 52, 54, 68, 70, 71, 73, 135, 137, 139, 141, 143, 144, 146, 154.
ἐκκλησιαστικὸν Ταμεῖον 107, 151.
'Ελεοῦσα Πρεμετῆς 18.
'Ελισάβετ (αὐτοκράτειρα) 95.
'Ελλάδα 17, 39, 41, 75, 168, 181, 269, 224.
"Ελληνες 35, 36, 38. 41, 47. 79, 181, 194
'Ελληνισμὸς 74, 75, 78, 82, 83, 220.
'Ελληνοαλβανοὶ 35, 37.
ἐμποροπανήγυρις Μολυβδοσκεπάστου 44
ἐνθυμήσεις 43.
ἐξαρχία πατριαρχικὴ 105.
ἐξαρχικὴ ἐπίδοσις χωρίων 102.
ἔξαρχος πατριαρχικὸς 77, 131, 149.
ἐξισλαμισμοὶ ('Ηπείρου) 39, 40, 41, 75.
ἐπιγραφαὶ 42, 43, 201, 237-239.
ἐπιστάται 251.
ἐπιτίμια 71.
ἐπιτροπὴ Μοναστηριακὴ 83, 85, 94, 120.
ἐπίτροπος Μονῆς 57, 58, 149, 232-236.
ἐπιστάται 149.
ἐπόπτης (ἀρχιερεὺς) 85.
ἐργαστήρια Μονῆς 31, 82, 92, 93, 94, 155, 180, 217.
ἐρημητήριον Borbesti 198.
εὐεργέται 95.
Εὐθύμιος ἀρχιεπίσκοπος Πωγωνιανῆς 216, 235.
"Εφορος 127.

Ζαγοριανὴ 150.
Ζαγόριον 60, 62.
Ζαραβίνα 14, 87, 89, 90, 91, 92, 99, 143
ζητεῖαι 101.
Ζίτσα 143, 161.
Ζυγομαλᾶς Θεόδ. 74.
ζωγράφοι ἐξ 'Ηπείρου 200.
Ζωσιμάδες 97.
Ζωσιμαία Σχολὴ 'Ιωαννίνων 97.
Ζωσιμᾶς Ν. 17, 62.

'Ηγεμόνες 35, 95, 194, 196, 197, 220, 222, 241, 266.
'Ηγουμενεῖον Μονῆς 31, 89.
ἡγούμενοι Μονῶν 83, 84, 124.
— σταυροπηγιακῶν Μονῶν 114.
— Μετοχίων 88.
— Γκούρας (κατάλογος) 156.
'Ηγουμενοσυμβούλιον 85.
"Ηπειρος 13, 16, 18, 20, 21, 23, 26, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 44, 45, 46, 47 48, 74, 101, 146, 157-161, 166, 167, 174, 197, 256, 257, 260, 261, 268, 269, 270.
'Ηπειρῶται 35, 38, 41, 74.

Θεοδόσιος ὁ Βορραδιώτης Οἰκουμ. Παριάρχης 124.
Θεόκλητος ἱεροδιάκονος ἔξαρχος 132, 153 155.
Θεολογικὴ Σχολὴ Πανεπ. Βουκουρεστίου 201, 223.
Θεσσαλία 35.

'Ιάκωβος 'Ιεραπόλεως 242.
'Ιγνάτιος ἡγούμενος Γκούρας, 100, 112, 114, 138, 141, 142, 143, 156, 183, 207, 258.
ἱερὰ σκεύη 38.
'Ιερὰ Σύνοδος Οἰκουμ. Πατριαρχείου 50, 62, 64, 77.
'Ιερεμίας Β' Οἰκουμ. Πατριάρχης 66, 161.
'Ιερεμίας Γ' Οἰκουμ. Πατριάρχης 218, 230, 240.
'Ιερόθεος Μητρ. Βελλᾶς καὶ Πωγωνιανῆς 88, 89, 97, 105, 109, 111, 119, 136, 260.
ἱεροσπουδασταὶ Κονίτσης 107.
'Ιλφόβ Νομὸς 202, 225.
ἱμάμηδες 40.
ἴμορον 150.
'Ισαὴμ (φύλαρχος) 36.
'Ισλὰμ 79.
ἰσλαμισμὸς 36, 39, 160.
ἰσπράβνικος (τίτλος) 195.
'Ιωακεὶμ Β' Οἰκουμ. Πατριάρχης 59, 114, 117, 208, 248, 249, 259.

Δημοσία Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Ἰωάννης Μέγας Καμαράσης 219.
Ἰωαννίδης Δ. (Γραφεὺς ἐξ Ἰωαννίνων) 143.
Ἰωαννίκιος Β' Οἰκουμ. Πατριάρχης 103.
— Μητρ. Ἰωαννίνων 112, 130, 131.
— Πολύδωρος, ἡγούμενος Γκούρας καὶ Βάλιας 96, 97, 110, 112, 114, 132-139, 165, 166, 180, 182, 199-201, 205-214, 249, 257-259.
— ἡγούμενος Σταυρουπόλεως 42, 46, 47, 95, 161, 162, 180, 183, 215, 219 243, 248, 270.
Ἰωάννινα 18, 35, 38, 46, 57, 74, 78, 80, 88, 89, 92, 136, 168, 182, 198.
Ἰωαννίνων Μητρόπολις 60, 61, 62, 82, 88, 154.
Ἰωαννίνων Νομάρχης 87, 145, 148, 150.
— Πανεπιστήμιον 15.
Ἰωαννίτσα θυγάτηρ Greceanu 217.
Ἰωάσὰφ ἡγούμενος Μολυβδοσκεπάστου 49.
Ἰωσὴφ Μητρ. Βελλᾶς καὶ Πωγωνιανῆς 246, 261.

Καδῆδες 40.
Καζᾶς 84.
Καθολικισμὸς 160.
Καϊμακάμης Βοστίνης 145.
Καϊναρτζῆ Κιουτσούχ (συνήκη) 40.
Κακὸ 26.
Καλαμᾶς 166.
Καλλίνικος ἡγούμενος Γκούρας 84, 85, 86, 88, 93, 113, 115, 116, 143, 144, 145, 146, 147, 152, 155, 156.
— ἡγούμενος Μολυβδοσκεπάστου 77.
— ἡγούμενος Σταυρουπόλεως 208, 248-254.
— ἱερομόναχος ἐπιστάτης μονῆς Γκούρας καὶ Μολυβδοσκεπάστου 154.
Κάλλιστος ἐπίσκοπος Δρυϊνουπόλεως 104.
Καλογερικὸν 19, 89.
Καλόγηρος (τοπικὸ συμβὰν) 26.
Καλογήρων κοιλὰς 225.
καμαράσης (διοικητὴς) 178.
Καμενίτσα 14.
Κανονισμοὶ Γενικοὶ 62, 105.
Κανονισμοὶ Ἐθνικοὶ 120.
Κανονισμὸς Μονῆς 65, 80, 82.
Καντερὶμ 36.
Καραμουρατάδες 14, 18, 37, 39.
Καραμουράτης 14.
Καραμουρατία 13, 215.
Καραπάνος ἔμπορος 198.
Καρατζᾶς Νικ. ἡγεμὼν 227.
Κάρολος Α' 263, 265, 266.
Καρία 211, 218.
Καστάνιανη 39.
Καστριώτης Γεώργιος 36, 50.
Κατάλογος Μητρ. Οὐγγροβλαχίας 213.
— Ἡγουμένων 209, 253.
— Ρουμελιωτικῶν Μοναστηρίων 189.
κειμήλια 38, 154, 177, 268.
Κερκύρας Μητρόπολις 102.
Κεχὰν Κωνστ. βοεβόδας 226.
Κιατίπ ἐφέντης 79.
Κιϊμπολούγγου 192.
κινστέρνα (δεξαμενὴ) 33.
κισσὸς 33.
Κλεισούρας χρονικὸν 16, 161.
κλῆρος ἑλληνικὸς ἐν Ρουμανίᾳ 189, 219.
— συνεταιρικὸς 169.
Κοδριένι (Σκήτη) 60.
Κοιμητήριον Μονῆς 34.
Κοινὸν Μ. Χριστοῦ Ἐκκλησίας 55, 69, 108, 112, 139.
Κολώνια (Ἐρσέκα) 18, 37.
κονδράκτον, 100, 257, 259.
Κόνιτσα 14, 15, 17, 18, 22, 23, 26, 35, 36, 46, 72, 109, 158-160, 165, 167, 198.
Κοράνιον 40, 79.
Κορυτσᾶς Μητρόπολις 50, 51, 54, 67, 68 71, 80, 129.
Κοσκινᾶ οἶκος 18.
Κούζας Ἀλέξ. ἡγεμὼν 191, 201, 256, 263-267.
κουρὰ μοναχῶν 82. Κ
Κουρβελέσιον 38.
κτηματογνώμων 85.
κτηματολόγιον 82, 83, 87, 99, 154, 201.
Κυβέρνησις 84, 85, 86.
Κυβερνητικοὶ ὑπάλληλοι 107.
Κύριλλος Κονταρῆς Οἰκ. Πατριάρχης 102, 103.
— Ε' Οἰκ. Πατριάρχης 125, 242.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

— Ζ' Οἰκ. Πατριάρχης 56, 59, 140.
— ἡγούμενος Σταυρουπόλεως 227, a42.
Κώδικες 44, 49, 56, 58, 59, 64, 77,68, 82, 153, 154, 156, 168, 235.
Κώδων 32.
κωδωνοστάσιον 32, 33, 34, 43.
Κωνσταντῖνος Μητρ. Βελλᾶς καὶ Κονίτσης 92, 94, 101, 114, 152.
Κωνσταντῖνος βοεβάδας 219.
Κωνσταντῖνος υἱὸς Greceanu 217.
Κωνσταντινούπολις 49, 50, 59, 66, 68, 70, 71, 76, 77, 78, 79, 90, 136, 138, 142, 143, 144, 147, 150, 160, 162, 195, 246, 261-265.
Κωνστάντιος Α' Οἰκουμ. Πατριάρχης 50, 53, 71.

Λαμπαδάριος Θ'. 17, 62.
λάσσα 97.
Λαυρέντιος ἱερομόναχος Μολυβδοσκεπάστου 102.
Λαχανόκαστρον 18, 36.
Λενινγκράδ 96.
λείψανα ἅγια 178, 179.
λειψανοθήκη 179.
Λεόντιος ἡγούμενος Βάλιας 204, 209.
— ἡγούμενος Σταυρουπόλεως 110, 206, 207, 222, 245-251, 257-259.
Λεσκοβίκιον 17, 23, 36, 37, 167.
Λέων Μολδαβίας 242.
Λὴκ ("Αγγλος περιηγητὴς) 17, 22, 24.
Λιαλιᾶται 14, 18.
Λιάλιω 14.
Λιάμτσης 'Αλῆκος (Κουτσαλῆκος) 39, 172.
Λιάπηδες 38.
λογαριασμοὶ μοναστηριακοὶ 119.
Λογοθέτης Κωνστ. 216.
Λόρδος Ζὰν 'Ρούσελ 264.
Λόρδου Βύρωνος (ὁδὸς) 92.

Μακεδονία 16, 44.
Μανωλάκη 142.
Ματθαῖος 'Ιεραπόλεως 216, 226, 241, 242.
— Μυρέων 226.
Μαυροκορδᾶτος Κωνστ. 196, 200, 203, 226, 234, 236, 237.
— Νικόλ. 213, 215-220, 222, 230, 234 237, 236, 240.
Μαχμούτ Σουλτᾶνος 255.
Μερόπη ('Αερόπος) 23.
Μέρτζανη 19.
Μεσογέφυραι 19, 44.
Μεσσαριὰ 14, 16, 18, 39.
Μεταξᾶς 35.
μετάξι 16.
Μετέωρα 26.
Μετόχια 59, 60-63, 65, 69, 70, 85, 88-92, 135, 141, 150, 254-261, 267-271.
Μιχαὴλ βόδας 207.
Μνημεῖα 'Ηπείρου 95, 96.
μνημόσυνα 63, 66, 68, 233, 234.
Μολδαβία 88, 178, 187-189, 192, 197, 200, 263, 268.
Μολδοβλαχία 166, 219, 241, 268.
Μοναὶ βασιλικαὶ 65.
— ἐνοριακαὶ, 59, 65, 66, 69, 70, 80, 86.
— ἰδιόρρυθμοι 65.
— κοινόβιοι 65.
— Πατριαρχικαὶ-Σταυροπηγιακαὶ 59, 59, 65, 66, 67, 73, 76, 80, 81, 85, 86, 229.
— "Αγίου "Ορους 88, 194.
— 'Αλεξάνδρειας 88.
— 'Ανατολῆς, 46, 65, 67, 75, 194.
— Βλαχίας 197, 233.
— 'Ηπείρου 39, 45, 46, 51, 74, 78, 79, 88, 95, 96, 77, 197.
— Βορείου 'Ηπείρου 103.
— Θεσσαλίας 88.
— 'Ιεροσολύμων 88.
— 'Ιωαννίνων 74.
— Κων/πολεως 76.
— Μολδοβλαχίας 63.
— Πωγωνίου 75.
— Ρουμανικαὶ 197, 217, 239.
— Ρουμελικαὶ 110, 188, 189, 232, 236, 244, 251, 252, 258, 259, 261, 268.
Μονὴ "Αβελ (Βίσανης) 51, 95.
— 'Αγίου 'Ιωάννου 198.
— 'Αγίου Παντελεήμονος (Ρώσων) 194
— 'Ανατολῆς Ιωαννίνων 95.
— Arges 194.
— 'Αρτσίστης 161.
— Βελλᾶς, 59, 60, 61, 62, 63, 174, 95,

Δημοσία κεντρική Βιβλιοθήκη Κόντσας

148, 150, 197, 198, 247.
— Γιουρχὰν 95.
— Γκούρας Μότρουλουϊ 197.
— Γούρας (Ὄρους) 104.
— Γούρας (Παναγίας) 103, 104.
— Δεδουλέστι 198.
— Διπαλίτσης 95.
— Διχούνη (Ἁγ. Δημητρίου) 74, 159.
— Δοχειαρίου 194.
— Δρόβιανης 95, 197.
— Δρυάνου 74.
— Ἐρημιτῶν (Παπιένι) 198, 247.
— Ζαραβίνας 51.
— Ζέρμας 44.
— Ζίτσης 197.
— Ἰβήρων 104.
— Κατσικᾶς 95, 197, 198.
— Κάτω Παναγιᾶς Ἄρτης 102.
— Κοιμήσεως Θεοτόκου Γκούρας (ἐν Πύλῃ Τρικάλων) 26.
— Κοιμήσεως Θεοτόκου (Πατέρων) Ζίτσης 95, 198.
— Κουτλουμουσίου 194.
— Κυμπουλούγκου 197.
— Μαύρου Μώλου 83.
— Μίσλεα 197, 198, 244.
— Μιχαὴλ Βόδα 252.
— Λαύρας 194.
— Λινουαβέστης 114, 152.
— Νουτσέτου 197, 208.
— Ντεάλου 197.
— Ντουραχάνι 198.
— Ξενοφῶντος 195.
— Ὄστρον Ἰωαννίνων 198.
— Πολίτσιανης 95, 198.
— Πράδουλ 198.
— Προφήτου Ἠλιοὺ 74, 95, 108, 143, 198.
— Σίμωνος Πέτρας 195.
— Σινᾶ 88.
— Σπηλαίου 103, 161, 180.
— Σταυροσκιαδίου 51.
— Σωσίνου 46, 102, 106, 161, 180.
— Τζιόρας ἢ Ὄρους 104.
— Φραστανῶν 95.
Μοναχισμὸς Ἀνατολῆς 75, 78, 157.
Μοναχισμὸς Δύσεως 75, 157.
Μοναχισμὸς Ἠπείρου 74.
Μουρούζης Ἀλέξ. 200, 203.
Μουσκὲλ Νομὸς 192, 202.
Μουσουλμανισμὸς 37, 39.
μουσουλμᾶνοι 36, 41.
μουφτῆδες 40.
Μπαϊρακλῆ τζαμὶ 92.
Μπαρζούκωφ Ν. 46.
Μπασαράμπ Ματθαῖος 197.
Μπέηδες 18.
Μπεράτι 125.
Μποντσικὸν 16.
Μποροβίτσα 14.
Μπουραζάνιον 19.
μπουγιουρτὶ 150.
Μουχουρντὰρ Μπούτσης 39, 172.
Μπόνιος Δημήτριος 167, 171.
Μυτιλήνη 200, 202.
Μωαμεθανοὶ 18, 36, 118.
μωσιαί 232.
Νάτση λίμνη 22.
Νεγράδες 150.
Νεμέρτσικα (Μερόπη) 12, 23, 73.
Νεόφυτος ΣΤ' Οἰκουμ. Πατριάρχης 239.
— Μητρ. Δρυϊνουπόλεως καὶ Δελβίνου 123.
— Μητρ. Κορυτζᾶς 141.
— Μητρ. Οὐγγροβλαχίας 110, 111, 134 137, 196, 199, 200, 203, 206, 207, 247, 257.
Νήφων Μητρ. Οὐγγροβλαχίας 135, 207, 208, 251.
Νικόδημος Μητρ. Δρυϊνουπόλεως 89, 138.
Νικόλαος (ἀδελφὸς Ἰωαννικίου Σταυρουπόλεως) 232.
Νικόλαος (ἱερεὺς Μισλάνη) 244.
Νικόπολις 13.
Νομικὴ Συναγωγὴ 103.
Νότα 264.

Ξανθὸς Μ 261.

Ὁδοιπορικὸν 18, 46.
Ὀθωμανικὴ Αὐτοκρατορία 32, 36, 187 258.
Ὄθων 82.
Οἰκονομάκης Στέφ. 258.
Οἰκονόμου Γεώργιος 257.

Δημοσία Κεντρική Βιβλιοθήκη Κοντσας

οἰνοπωλεῖον (καπηλειὸ) 217, 231.
οἰνώνη 231.
'Ομὲρ πασᾶς 62.
'Ορλὼφ 40.
"Ορθρυς (ὄρος) 104.
'Οσμὰν Γ' (σουλτᾶνος) 125.
ὄστρεον (σιντέφη) 200.
'Οστροβίτσα 14.
Οὐγγροβλαχίας Μητρόπολις 225, 240, 244, 248.
Οὔννοι 16.

Παΐσιος ἡγούμενος Γκούρας 52, 68, 69, 71, 77, 78, 108, 109, 125-132,153 156, 163, 164, 177, 245, 246.
πακτώσεις κτημάτων 99, 100, 101.
Πάμφιλος ἡγούμενος Γκούρας 145-148, 150, 151, 156.
Παναγία 'Αηδονολαλοῦσα 20.
Παναγιώτης (ἀδελφὸς 'Ιωαννικίου) 232.
Πανάρετος Μητρ. Πωγωνιανῆς 135.
πανδοχεῖον 231, 233, 237, 238.
Πανόβας 'Αθανάσιος 257.
Παντελεήμων Μητρ. Δρυϊνουπόλεως 91, 119, 120.
Παπαγεώργης (Ρουμᾶνος) 246.
Παπαγεωργιάδης Κυριαζῆς 146, 147.
Παπαπορφυρίου Σωτήριος 171.
Παπασαράφης Νικ. 235.
Παππᾶς Μάνθος 90.
Παραμυθίας (ἐπαρχία) 74, 166.
Πάργα 166.
Παρθεναγωγεῖον 97, 167.
Παρθένιος Μητρ. 'Ιωαννίνων 79, 107, 108, 119, 120, 138, 139, 140, 142, 143.
— ἡγούμενος Βάλιας 200, 202, 203, 209
— ἡγούμενος Σταυρουπόλεως 226, 239, 241.
Πάρου Γεώργιος 138.
Πατριαρχεῖα 'Ανατολῆς 63, 187, 188, 191, 264, 265, 267, 268.
Παῦλος Α' 95, 96.
Παχώμιος ἡγούμενος Σταυρουπόλεως 243.
Πελοπόννησος 74.
περιηγηταὶ 37, 46.
πεσκέσια 107.
Πετρούπολις 46.
Πετροχείλου (σπηλαιολόγος) 21.
Πίνδος 32, 74.
πλίνθος 231.
Πογδόριανη 102.
Πογώνης Εὐστάθιος 214, 218, 238.
πολεμίστραι 27, 31.
Πολύκαρπος ἡγούμενος Μιχαὴλ Βόδα 251, 252.
Ποπέσκου Θεόδωρος 110, 257.
Πορία - Καταφρόντζιο 21.
Πορφύρης 'Αναστάσιος 155.
Πορφυρίου Βασίλειος 115.
Πορφυρίου Παναγιώτης 115.
Πράδουλ (Μετόχιον) 60, 260.
Πραχόβας Νομὸς 225.
Πρεμετὴ 13, 17, 37.
Πριγκηπᾶτον Μολδοβλαχίας 219.
πρόκριτοι (λαϊκοὶ) 87, 58, 71, 81, 87.
— (πατέρες) 87.
προνόμια Μονῶν 65, 66, 67, 72, 73, 74, 76, 79, 80.
Πρωτοπαππᾶς 'Ιωάννης 101, 155.
Πύλη (Τρικάλων) 26, 159.
Πύλη (βλέπε Ὑψηλὴ Πύλη).
Πύλης Σπυρίδων 171.
πύργος 33, 34.
Πωγωνᾶτος Κων/νος 44.
Πωγωνιανῆς ἀρχιεπισκοπὴ 25, 67, 197, 198, 218, 229-232, 236, 242, 261.
Πωγωνιανῆς Μητρόπολις 18, 44, 50, 51, 53, 56, 59, 61, 67, 68, 71, 72, 73, 76 89, 94, 102, 132, 139.
πωρόλιθος 42.
Ρεσὶτ πασᾶς (Μεχμὲτ) 39.
Ρήγας 243.
Ρουμανία 47, 60, 61, 76, 173, 188, 189, 191, 194, 196, 198, 211, 221, 223, 224, 266-268.
Ρουμανίας Χάρτης 193.
Ρουμανικὴ Κυβέρνησις 189, 223, 256, 263, 265-267.
Ρουμανικὸν Πατριαρχεῖον 224.
Ρουμᾶνοι 194, 198, 220, 221, 239.
Ρουψιὰ 87, 99.
Ρώμη 16.
Ρωμαῖοι καλόγηροι 255.
Ρωμηοὶ 108.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κονίτσας

Ῥωμυλία 187.
Ρωσία 18, 95, 167, 230, 263.
Ρωσικὴ Κυβέρνησις 109.
Ρωσικὸν Πατριαρχεῖον 96.
Ρωσοτουρκικὸς πόλεμος 40.

Σαββαΐτης Στέφ. 34.
Σαμουὴλ Α' Οἰκ. Πατριάρχης 107, 242.
— ὁ Χαντζερῆς Οἰκ. Πατριάρχης 58, 127, 183.
— ἡγούμενος Παπιενίου 247.
Σαρακίνιστα 46, 102, 103, 104.
Σαραντάπορος 13, 19, 23, 44, 73.
Σεβαστιανὸς Μητρ. Δρυϊνουπόλεως, Πωγωνιανῆς καὶ Κονίτσης 171.
σεισμοὶ 222.
σεϊχουλισλαμάτης 40.
Σεραφεὶμ Α' Οἰκουμ. Πατριάρχης 214, 235, 236.
— Ξενόπουλος, Μητρ. Ἄρτης 85.
Σερβία 15. Σερβικὴ Ἐκκλησία 199.
Σέρβοι 17, 194.
Σερβοκρατία 35.
Σεσάρηθος 21, 44.
Σιγίλλιον 43, 49, 50, 53, 54, 56, 58, 59, 63-69, 72, 157, 158, 162, 181, 228, 237.
Σικελία 44.
Σιμωπετρίτης Εὐλόγιος, Ἱερομόναχος 114 115, 142, 250-252.
Σινᾶ 187.
Σινᾶν πασᾶς 28.
Σιούλας Κ. (πακτωτὴς) 101, 155.
σιτηρέσιον πατριαρχικὸν 62, 63.
Σκαλιέρης Νικόλ. 100, 258.
σκαμνιὲς 16.
Σκεντέρμπεης (βλ. Γεώργ. Καστριώτης)
Σκήτη Κοδριένι 198.
Σκοπέϊ Γρηγόριος 96.
Σκουμπουρδῆς Παναγ., 109, 111, 137, 150, 258.
Σλάβοι 14, 16, 35.
Σμαράγδα 219.
Σμαροντίτσα 219.
Σουδενὰ Κάτω 150.
Σούλι 38.
Σουλτανίτσα 219.
Σουλτάνος 36, 37, 78, 79, 86, 108, 195.
Σοῦνζος ποστέλνικος 112.
Σοῦτσος Ἀλέξανδρος 227.
— Γρηγόριος 227.
— Κωνσταντῖνος 227.
— Μιχαὴλ 227.
σπαχῆδες 17.
Σπυρίδων Μητρ. Βελλᾶς καὶ Κονίτσης 61, 77, 146, 155.
Στάνιτσα 15.
στάρρωστας 232, 233.
Σύλλογος Ἑλληνικῶν Γραμμάτων 97.
Συμβούλιον Μικτὸν 83.
Συνέδριον Μεγάλων Δυνάμεων 191.
— Παρισίων 263, 265.
συνθήκη εἰρήνης 191.
Σύνοδος Οἰκουμ. Πατρ. 69, 93, 140, 141 146, 148.
Σύνοδος Ἐκκλησίας Ἑλλάδος 82.
συνοικισμὸς Μονῆς 19, 20, 83.
Συνταγμάτιον 76.
συντεχνίαι 167.
σεραγὶς 57, 85, 120, 134, 153.
σχολεῖον κοινὸν 233.
— Μονῆς Γκούρας 29, 31, 70, 97, 127.
— Ὀστανίτσης 183.
— Μονῆς Σταυρουπόλεως 240.
σχολεῖα Ἠπείρου 106.
Σχολὴ Νήσου Ἰωαννίνων 107.
Σχολὴ Ὀστανίτσης 55, 61, 83, 106, 133
Σχολὴ τοῦ Γένους Πατριαρχικὴ 147.
Σωφρόνιος Οἰκουμ. Πατριάρχης 153.
— Μητρ. Ἰωαννίνων 77, 92, 93, 112, 113, 115, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 150, 151, 152, 154.

τακρίριον 116.
ταξειδιῶτες μοναχοὶ 230.
Τατσηρράμμος Σπυρ. 93, 94.
τέμπλον 176, 200, 222.
Τεπελένιον 13, 38.
τζαμιὰ 36.
Τιμόθεος ἡγούμενος Σταυρουπόλεως 227, 243-245.
τίτλοι (ταπία) 82, 83, 84, 86, 87.
τιτουλάριοι Μητροπολῖται 218.
Τόμος ἑνωτικὸς 71.
Τόμος Συνοδικὸς 51, 66.
Τοπόλιτσα 14.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κονίτσας

τοποτηρητὴς Μονῆς 92, 93, 149, 155.
τοπωνύμια 15, 26.
Τόσκηδες 38.
Τουρκαλβανοὶ 19, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 72, 88, 159, 167, 179.
Τουρκία 187, 266.
Τουρκικὴ Κυβέρνησις 40, 74, 78, 94, 107, 108, 159.
Τοῦρκοι 17, 18, 35, 36, 47, 74, 78, 79, 86, 114, 159, 269.
Τουρκοκρατία 17, 19, 32, 35, 36, 37, 39 41, 45, 48, 54, 74, 75, 79, 80, 88, 101, 109, 115, 158, 165, 166, 196, 270.
Τούτζου Κων/νος (Μέγας Ποστέλνικος) 134.
Τουφίδης Σ. 42, 46.
Τράπεζα (ἑστιατόριον) 31.
Τρία Γεφύρια 19.
τροῦλλος (Σταυρουπόλεως) 221.
Τσάβαλος 'Αθαν. 17.
Τσάμηδες 38.
Τσαραπλανὰ (Βασιλικὸν) 17, 87, 99.
Τυπικὸν Μονῆς 43, 65, 122, 233-235.

'Υποθηκοφυλακεῖν Κονίτσης 87.
'Υπουργεῖον Γεωργίας 169.
-- 'Εκκλησιαστικῶν 82.
— 'Εξωτερικῶν 79.
— πολιτισμοῦ καὶ ἐπιστημῶν 34, 173.
'Υψηλάντης 'Αλέξανδρος 227.
— Κων/νος 227.
'Υψηλὴ Πύλη 38, 116, 190, 264, 265, 270.

Φιλανθρωπικὰ καταστήματα 77.
Φίλιος Α' 17, 62.
φιρμάνια 79, 84, 86, 107, 190, 255.
φλωρία καισαροβασιλικὰ 115, 233, 234 257, 258.
φόρος ἐτήσιος 84, 85.
— κτηματικὸς (βερκὶ) 84.
— τακτικὸς (ἰτζαρὲς) 84.
φοῦρνος (ἀρτοποιεῖον) 31.
Φραστανὰ 16.
Φρετζεσκάκης Γ. 160.
φροντισταὶ 251.
φρούρια 36.

φωτάναμα 29.
Φωτεινὸς Διονύσιος 218.

Χαζινὲ 125.
Χαϊρεδίου Βέη 116.
Χαμὴτ Α' (Σουλτᾶνος) 108, 183.
Χάνι (πανδοχεῖον) 217, 230.
Χάνι Γραῖτζι 61, 198.
Χάνι Serban Voda 225.
Χατζῆ 'Ανέστης 262.
Χάττι σερὶφ 58, 183, 190.
Χάττι Χουμαγιοὺν 32.
Χιοὺζ Τ. Σμάρτ 123.
Χρήστου Παναγιώτης 183.
Χριστόδουλος μοναχὸς 181.
Χρύσανθος ἐπίσκοπος Λειμάρρας καὶ Δελβίνου 261.
— ἡγούμενος Ξηρούρας 57, 100, 120, 139, 140, 156.
Χρυσόβουλλα 43, 44, 54, 63, 65, 82, 95, 181, 220, 228, 267, 234, 236, 237.

Alexadru Voda 215.
Antim 213.

Barbul Balaceanu 216.
Barskij Grigorovich 46.
Basarab Neagoe 194.
Bibescu Ch. Voda 198.
Brancoveanu C. 198, 221.
Bratulescu 199, 201, 222.

Calinic 214.
Calncareasca Valea 225.
Campu - lung 192.
Cantacuzino Matei 225.
— Mihai 225.
— Padu 225.
carstea 225.
Caselli D. 220.
chiorma banul 215, 216.
cojasca Ilinca 225.
cosma 214.
Curtea Veche 202.

Damian 223.
Daniil 213.
Despa 216.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόντσας

Dionisie 214.
Dositei 214.
Duda Voda 216.

Filaret 213, 214.
Focseneanu 252.

Ghica Jon 218.
Ghiorma Banul 198, 242.
Giurescu C. C. 217.
Greceanu Grig. 217.
Greceanu Radu 225.
Grigorie 213, 214.
Gura 192.

Ignatie 214.
Ilinca 217.
Isambert Emile 18, 19.

Janin 76.
Jo 195.
Jonescu Grig. 219, 221.
Jooris Josephe 180, 265.
Jorga N. 198, 223.

Koder J. 15, 48.

Lapidarium 238.
Legrand Emile 235.
Leon Voda 215.

Mathei Voevod 201.
Mihnea Radu 215.
Mincu J. 223.
Mircea Voda 198, 202.
Mislea 195.
Mitrofan 213.
Muscel 195.

Nasturel P. 216, 219, 220, 230, 243.
Nectarie 214.
Nedioglu Ch. 211, 222, 224, 252.
Neofit 213, 214.
Nifon 214.
Nointel 83.

Octaha 15.

Paisie 194.
Palanca Il. 211, 219, 223.
Parcalab 195.
Petru 194.
Philippson 169.
Pisania 212.
Pitescenea 225.
Popescu 216.
— Despa 217.
— Sp. 220.
Pouqueville 37.
Prahova 195.
Pridvor 221.

Racovitza Mih. 225.
Radu 194, 195.
Radu Paisie 194-196, 200.
Ramadan Const. 220.

Saraginishte 103.
sarindar 198.
Serbanescu Nic. 201.
Slater 223.
Soustal P 48.
Stanciu 237.
staroste 232.
Stefan 213.

Theodorescu Razvan 217.
Tinda 200, 203.
Tudorache 210.

Urechia 266.
Uspenski 218.

Valea 192, 195.
Vlad Vintila 194.

Zagorit 223.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

ΠΙΝΑΚΕΣ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ιωαννίνων

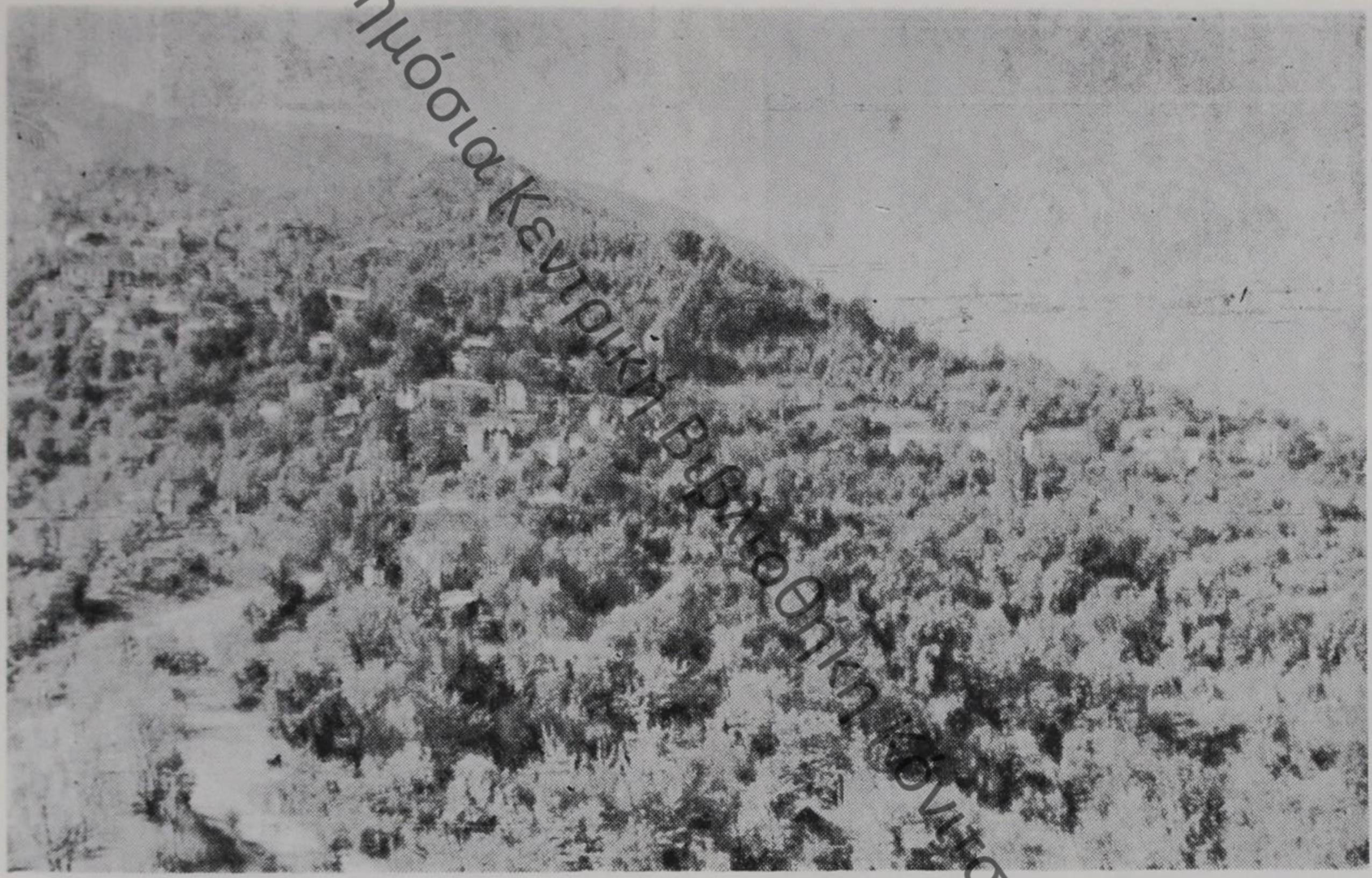

Γενικὴ ἄποψις Ἀηδονοχωρίου (τ. Ὀστανίτσα)

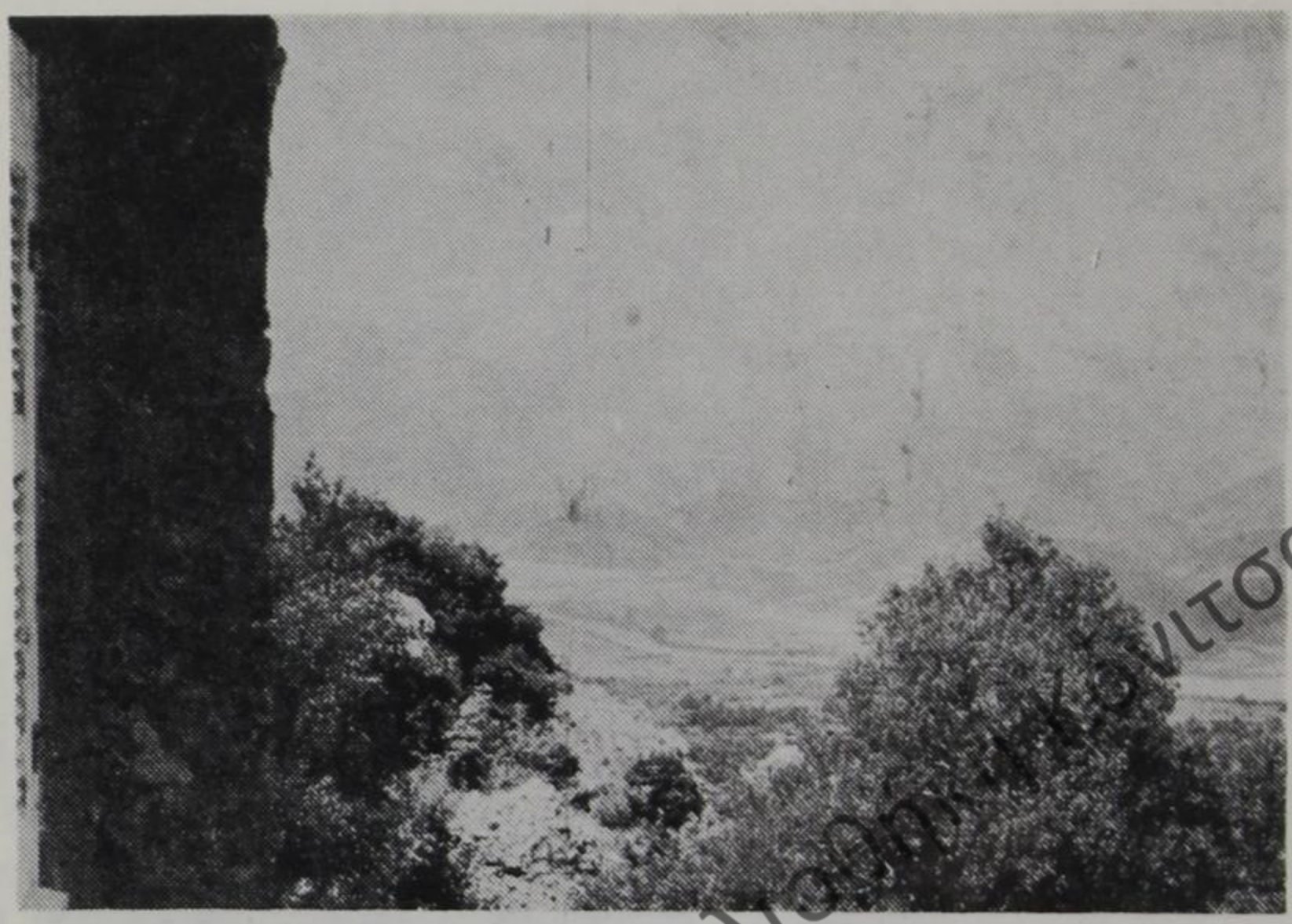

α. Ἄποψις τῆς περιοχῆς ἀπὸ τὸ ὕψωμα τῆς Μονῆς Γκούρας

β. Ἄποψις τοῦ τοπίου τῆς Μονῆς Μολυβδοσκεπάστου ἀπὸ τὸ ὕψωμα τῆς Μονῆς Γκούρας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ιωαννίνων

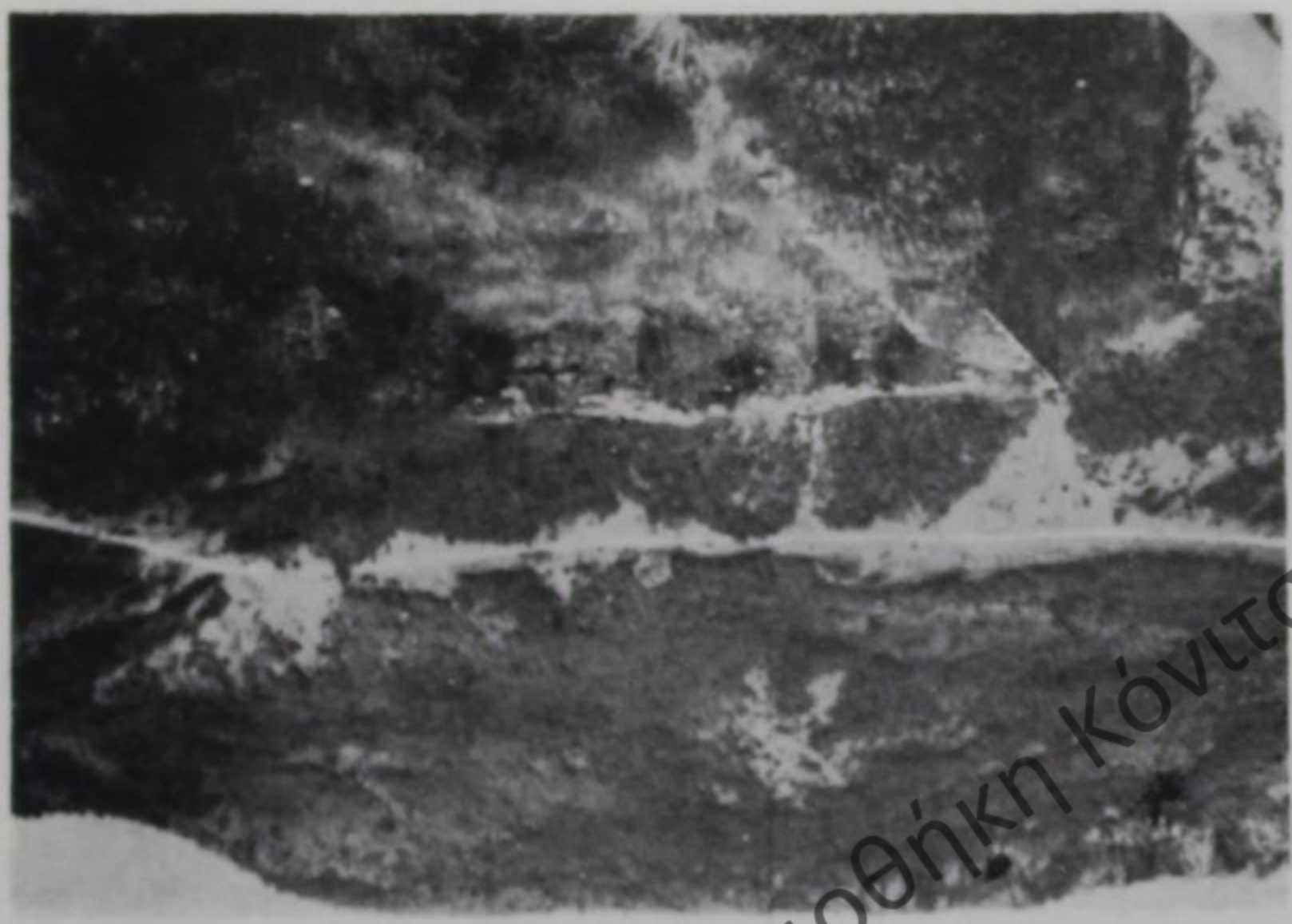

α. Ὁ δρόμος Ἀηδονοχωρίου-Μονῆς Γκούρας ὅπως φαίνεται ἀπὸ τὸν περίβολο τῆς Μονῆς

β. Ἄλλη ἄποψις τοῦ δρόμου Ἀηδονοχωρίου-Μονῆς Γκούρας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

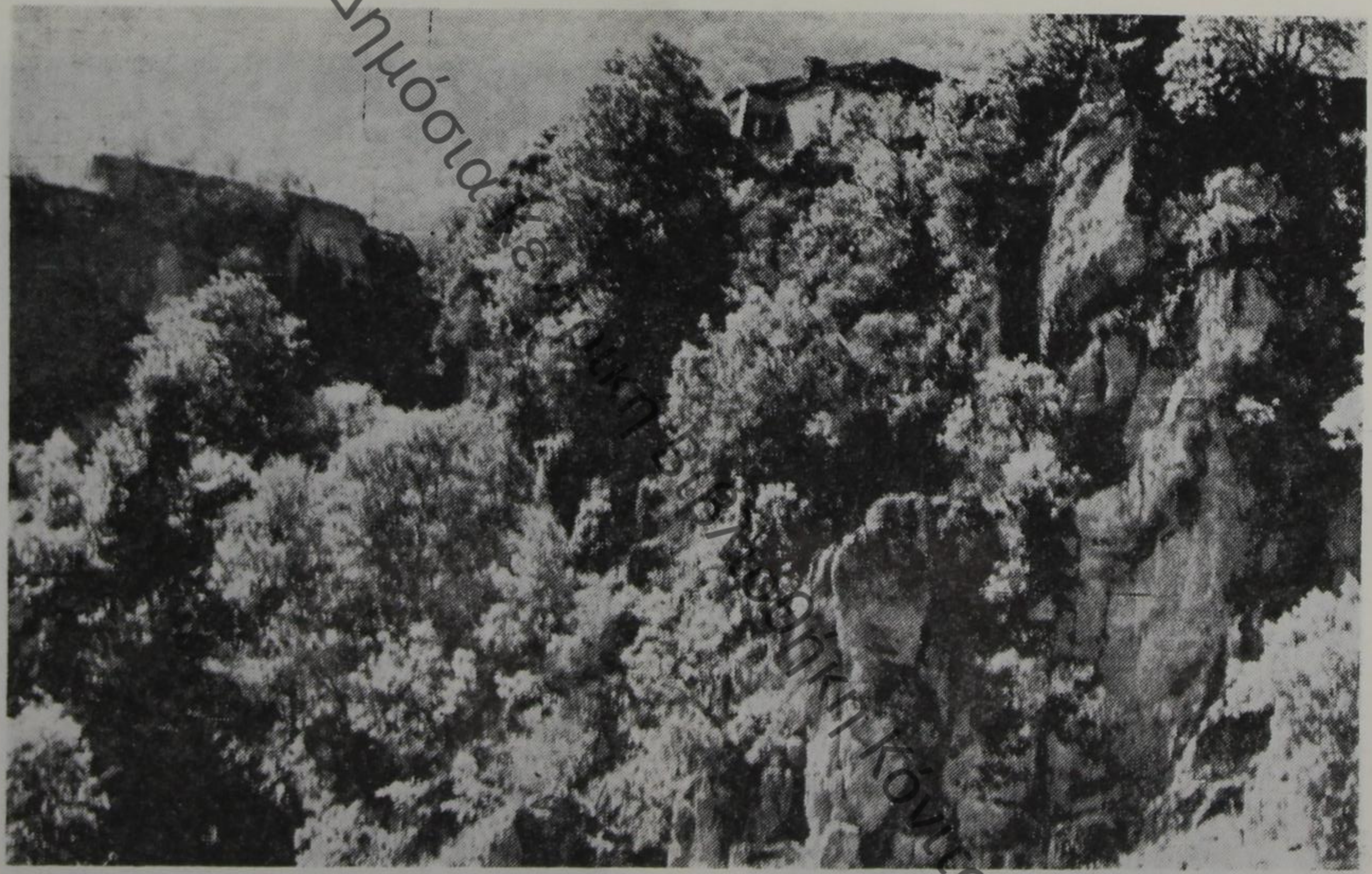

Ἄποψις ἀπὸ ΒΔ. τοῦ κτιρίου τῆς Μονῆς Γκούρας
καὶ τῶν βράχων ἐπὶ τῶν ὁποίων ἔχει οἰκοδομηθῆ

Δημόσια Βιβλιοθήκη Κοζάνης

Μερικὴ ἄποψις τῆς Μονῆς Γκούρας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Ἄποψις τοῦ Κωδωνοστασίου τῆς Μονῆς Γκούρας

α. Ὁ κώδων τῆς Μονῆς Γκούρας

β. Ἄποψις τῆς εἰσόδου τῆς τραπεζαρίας τῆς Μονῆς Γκούρας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λουτρακίου

Μερικὴ ἄποψις τῆς τραπεζαρίας καὶ τοῦ φούρνου τῆς Μονῆς Ντκούρας

Δημόσια Κοινωφελής Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

α. Ἄποψις τῆς δυτικῆς πλευρᾶς τῆς Μονῆς Γκούρας

β. Ἄποψις τοῦ ἡμιτελοῦς καθολικοῦ τῆς Μονῆς Γκούρας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κοντσας

α. Τὸ παρεκκλήσιον τοῦ Ἁγίου Χαραλάμπους

β. Τὸ παρεκκλήσιον καὶ τὸ ἡμιτελὲς καθολικὸν τῆς Μονῆς Γκούρας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

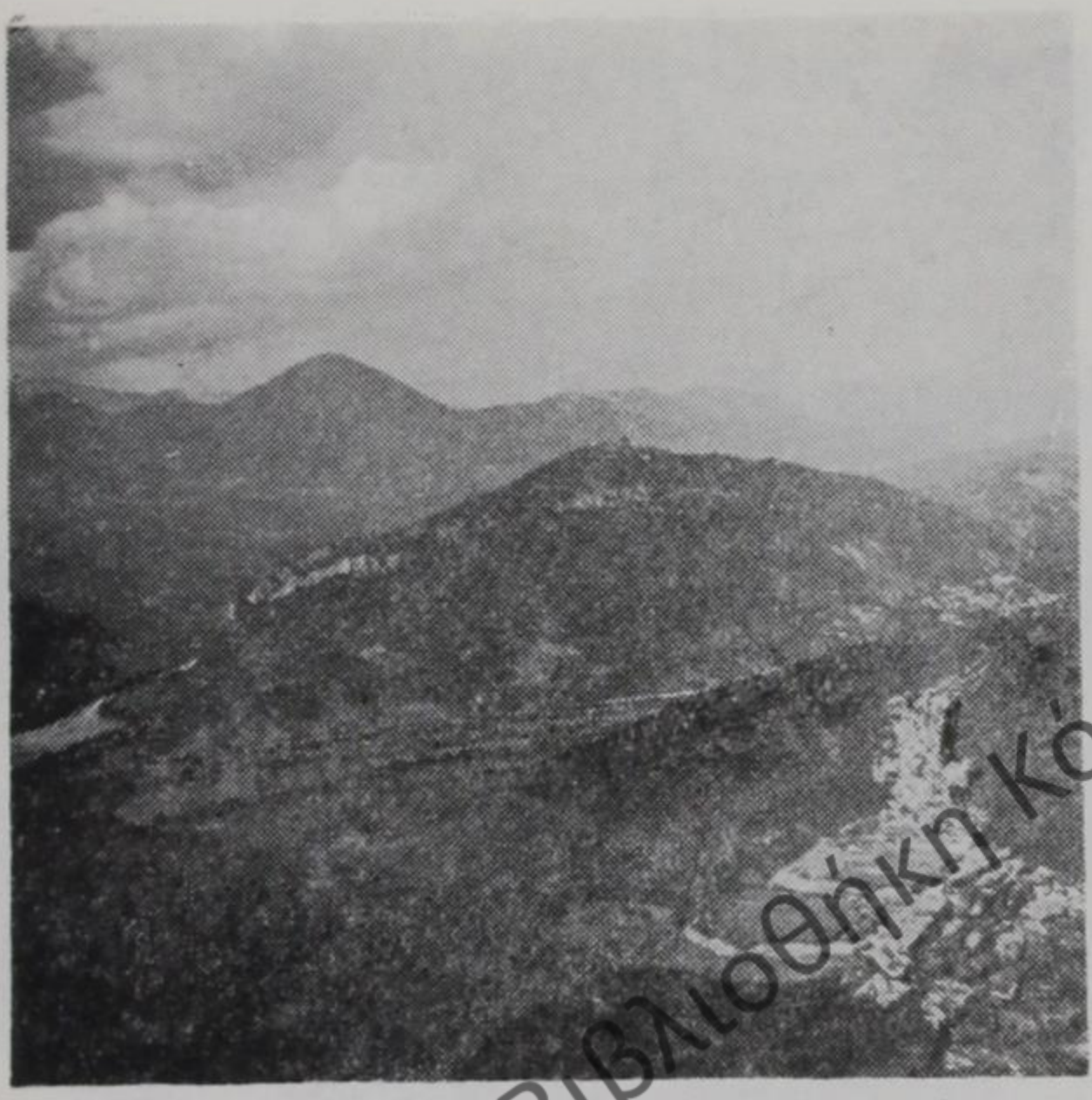

α. Λίθινος σταυρός ἐπὶ τῆς στέγης τοῦ παρεκκλησίου τοῦ Ἁγίου Χαραλάμπους

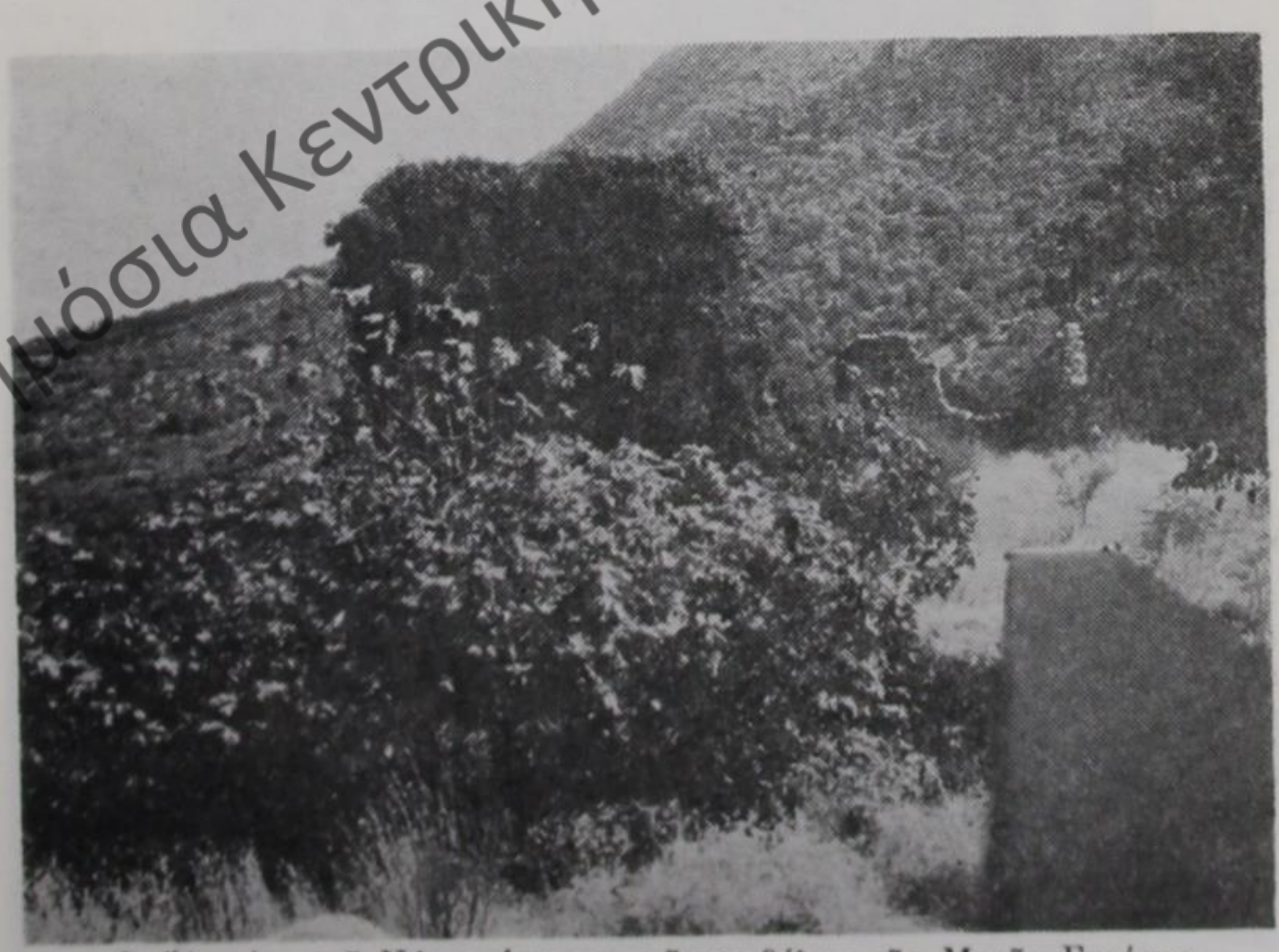

β. Ἄποψις τοῦ ΝΔ. τμήματος τοῦ περιβόλου τῆς Μονῆς Γκούρας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

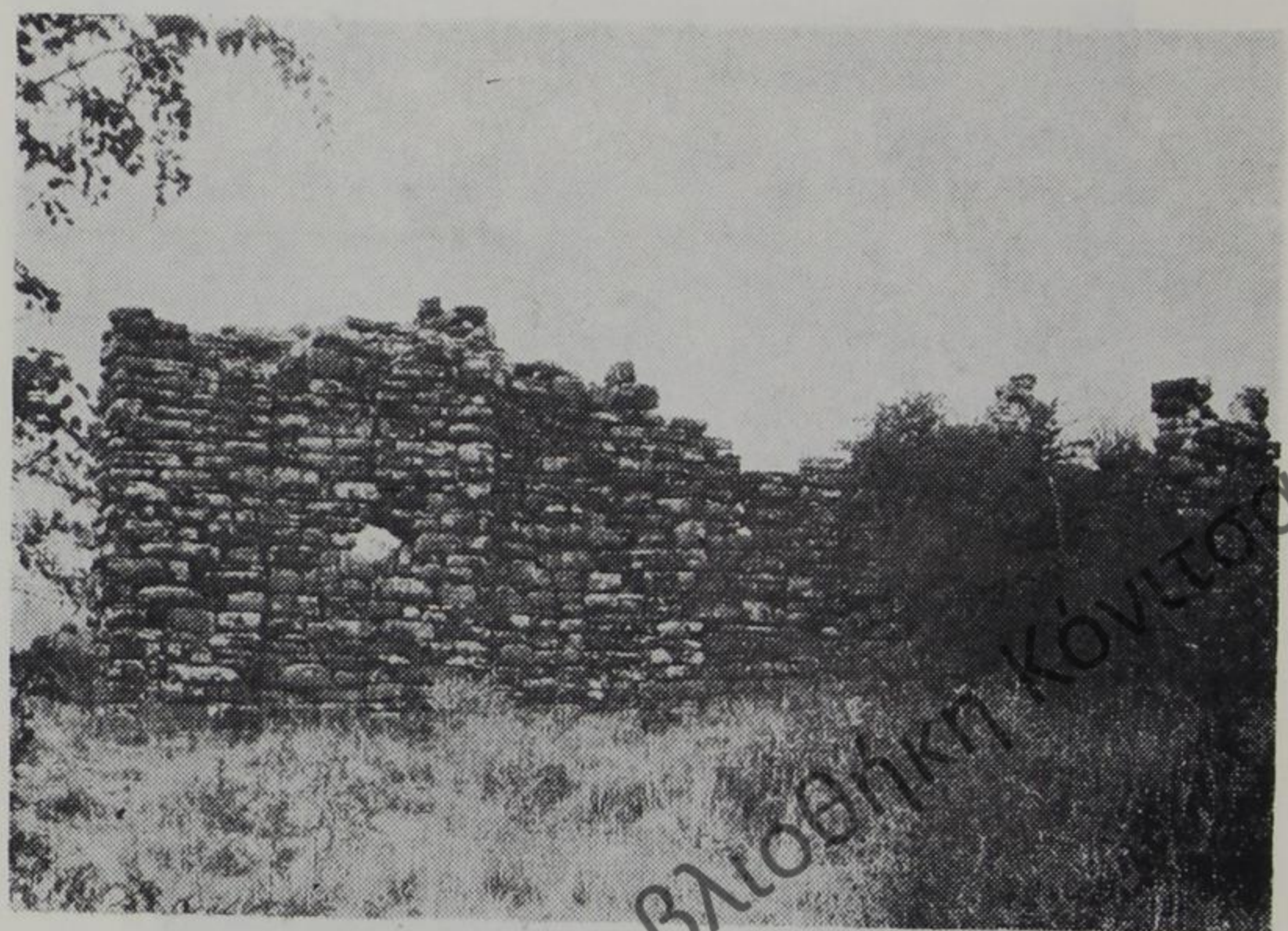

α. Ὁ ἐρειπωμένος ναὸς τοῦ Ἁγίου Στεφάνου

β. Ἐξωτερικὴ δυτικὴ ἄποψις τοῦ περιβόλου τῆς Μονῆς Γκούρας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Μονὴ Γκούρας: Εἰκόνα Ἀρχαγγέλου Μιχαὴλ

Δημόσια κεντρική Βιβλιοθήκη Κάντσας

Μονὴ Γκούρας: Εἰκόνα βρεφοκρατούσης Παναγίας

Δημόσια κτήση Βιβλιοθήκη Κονιτσας

Μονὴ Γκούρας: Εὐαγγελιοκάλυμμα μὲ τὴν παράστασιν τῆς Ἀναστάσεως

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Μονὴ Γκούρας: Δισκοπότηρον

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Παναγία Ἀηδονολαλοῦσα: Ἡ Πλατυτέρα καὶ οἱ συλλειτουργοῦντες ἱεράρχες

Παναγία Ἀηδονολαλοῦσα: Ἡ Πλατυτέρα

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόντσας

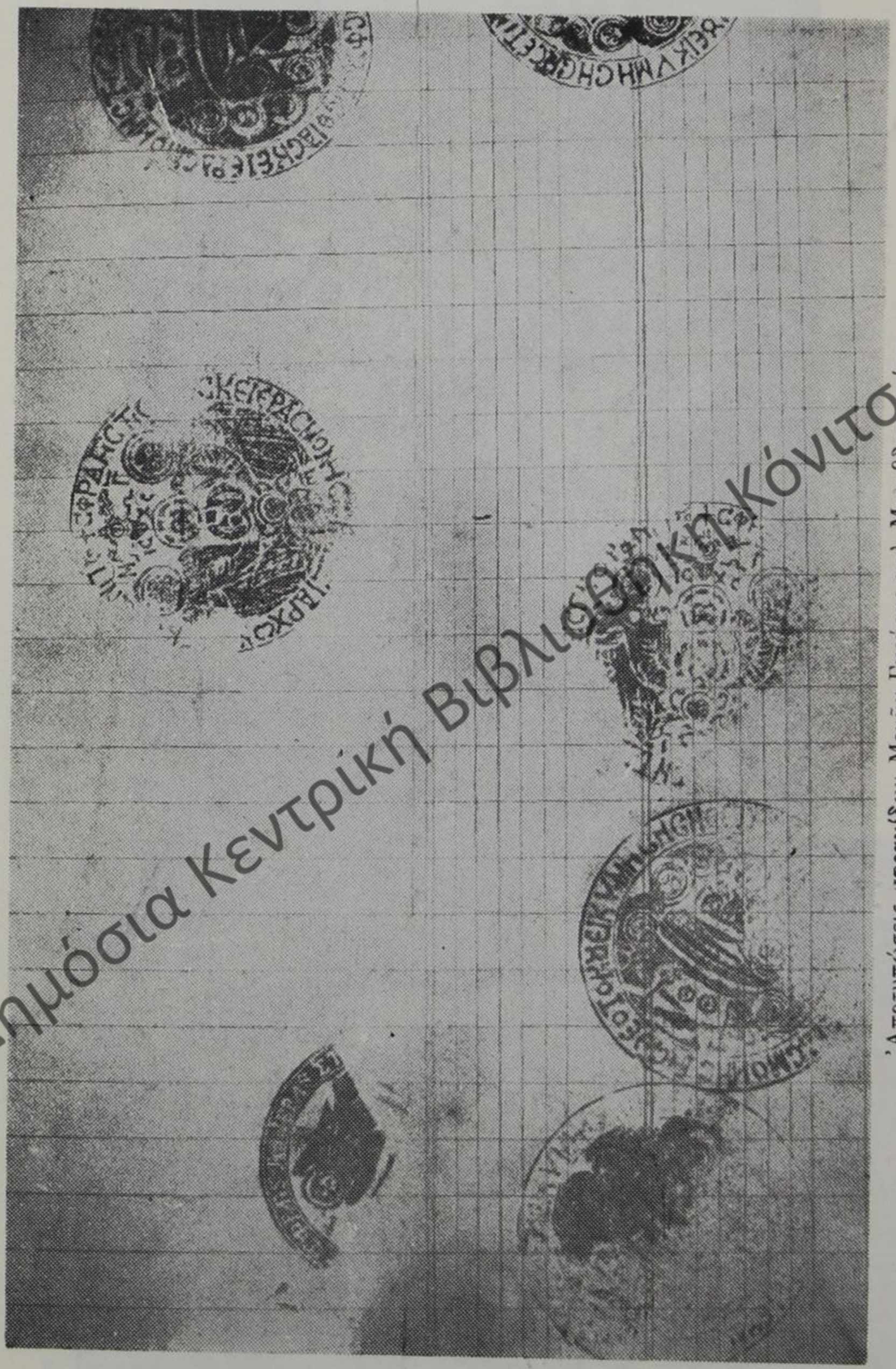

'Αποτυπώσεις σφραγίδων Μονῶν Γχούρας καὶ Μολυβδοσκεπάστου

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Μονὴ Βάλιας (Μετόχιον τῆς Μονῆς Γκούρας ἐν Βλαχίᾳ)

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

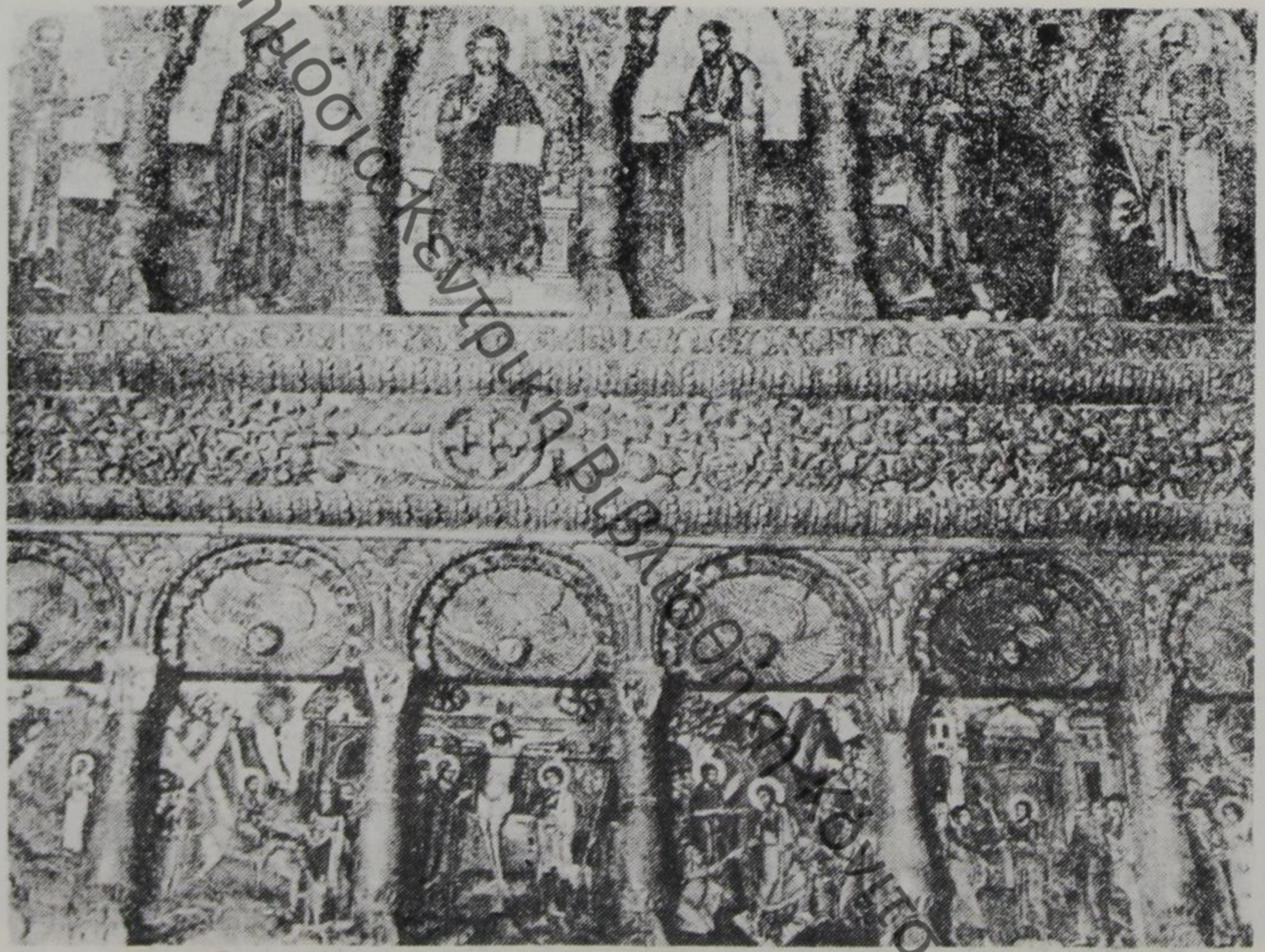

Μονὴ Βάλιας: Τὸ ξυλόγλυπτον τέμπλον καὶ τὸ κεντρικὸν τμῆμα τῆς Μεγάλης δεήσεως καὶ τοῦ δωδεκαόρτου

Δημόσιο Κέντρο Βιβλίου Σάμου

'Ο κτήτωρ τῆς Μονῆς Βάλιας Ράδου Πα·ί·σιος

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κοζάνας

Μονὴ Βάλιας: Τρεῖς τάφοι στὸ δάπεδον τοῦ καθολικοῦ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη

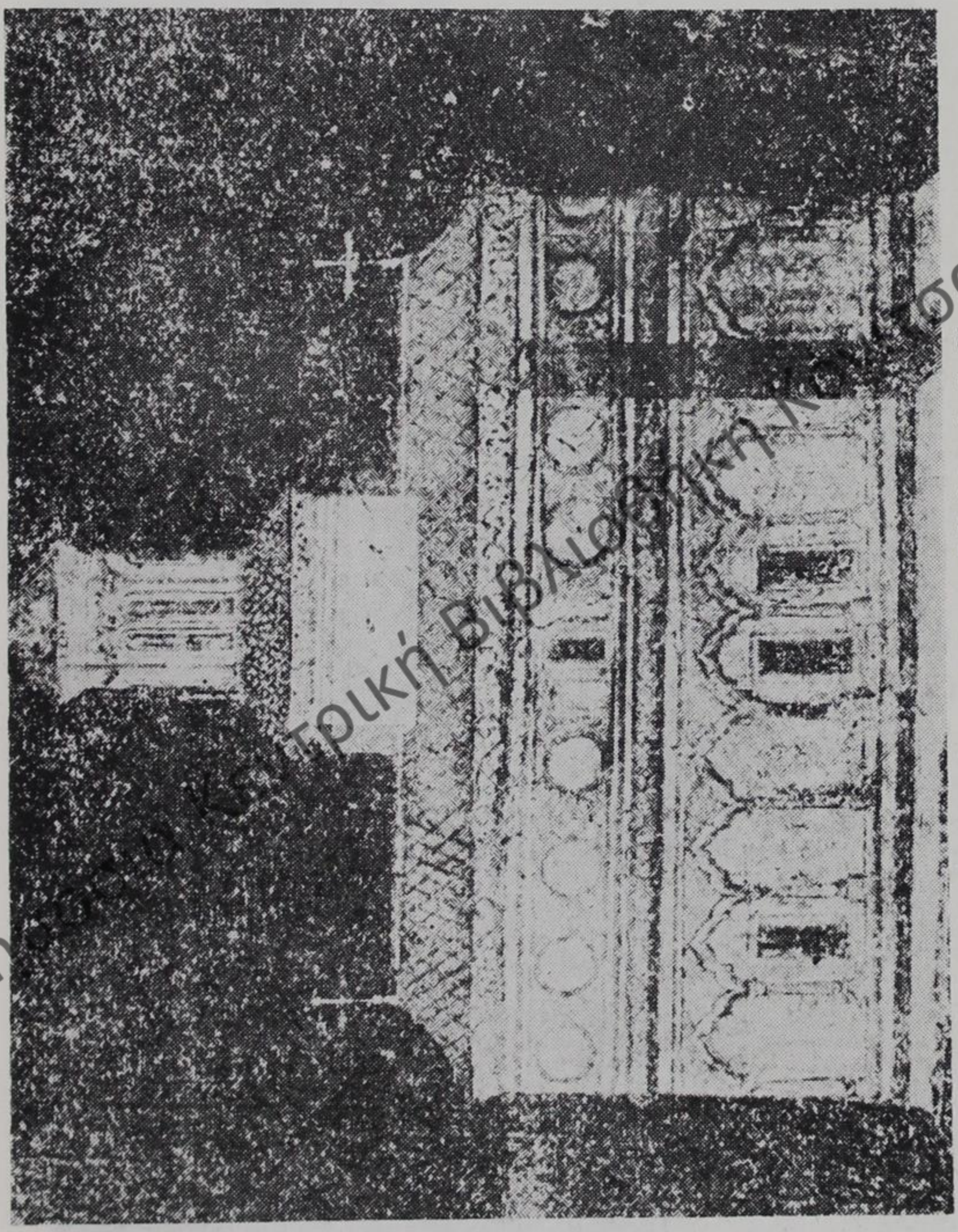

Μονή Σταυρονικήτα: Τμήμα του Καθολικού της Μονής

Δημοσιεύσεις Ιστορικής Βιβλιοθήκης

Ἄποψις τῆς Μονῆς Σταυρουπόλεως

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Πάτρας

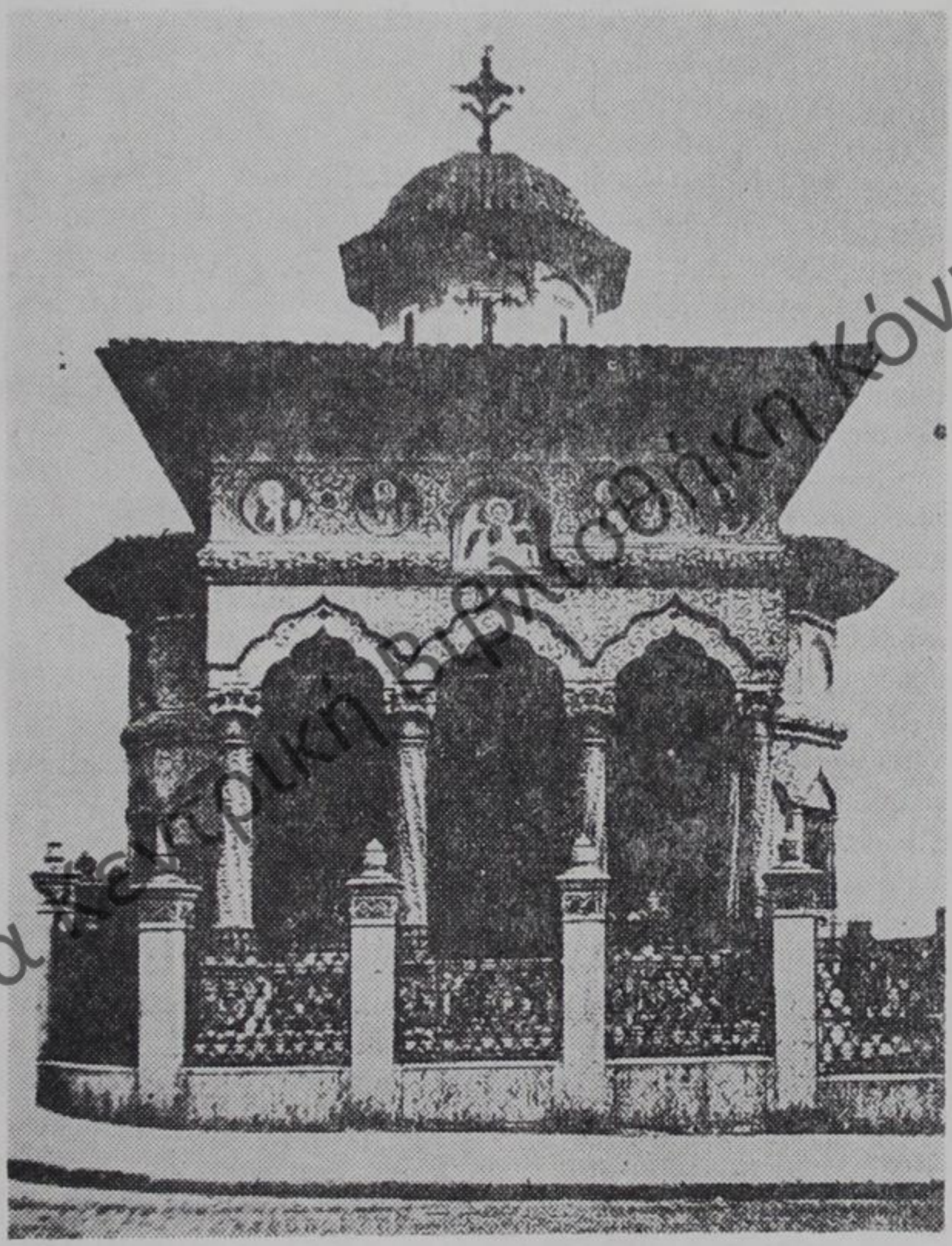

Μονὴ Σταυρουπόλεως: Ὁ πρόναος

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Ἡ ἐκκλησία τῶν Γραικῶν ἢ Μονὴ GHIORMA BANUL

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Ἄποψις τῆς Μονῆς Σταυροπόλεως μετὰ τοῦ παλαιοῦ παρεκκλησίου

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λευκάδας

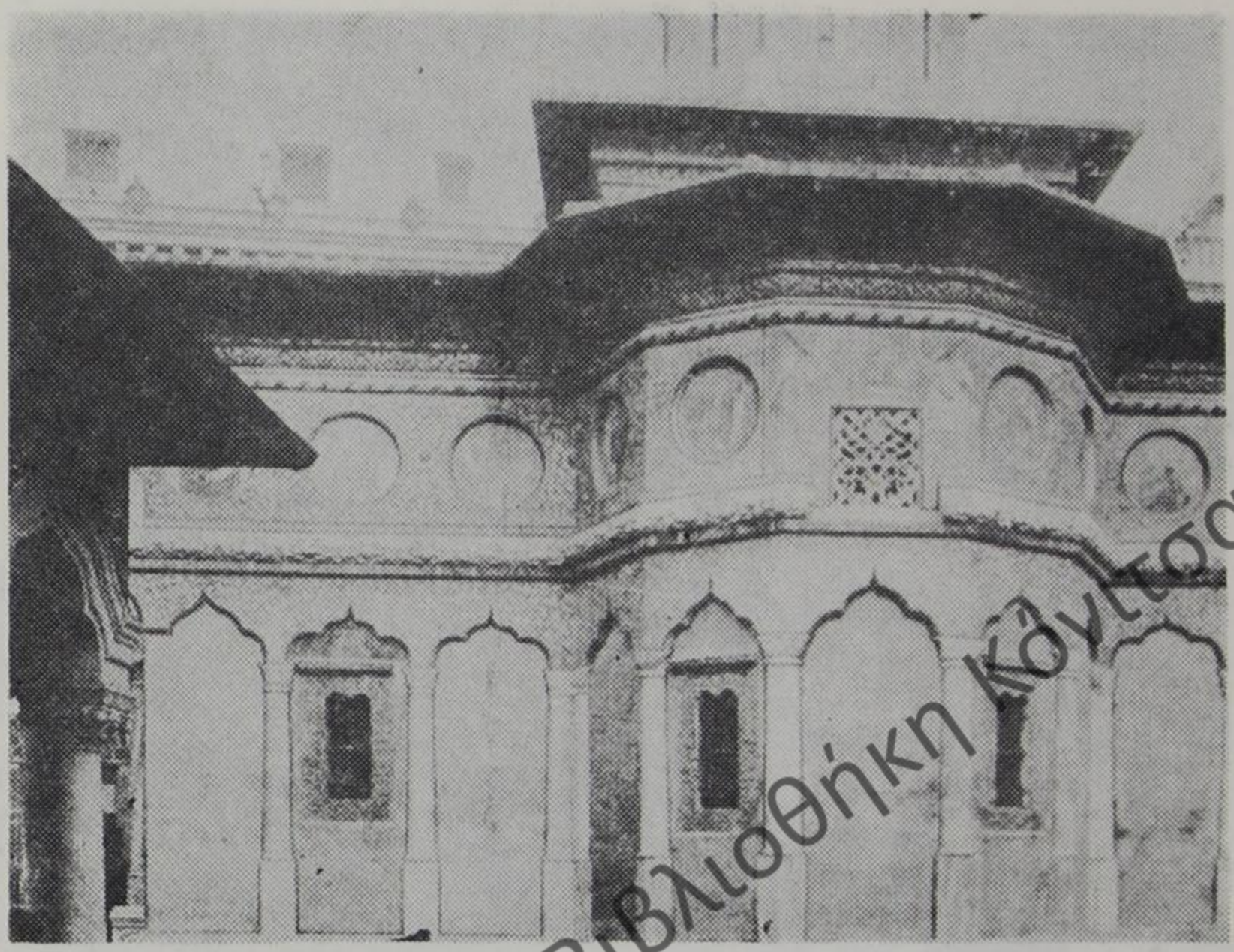

Μονὴ Σταυρουπόλεως: Ἄποψις πλαγίου τμήματος

Μονὴ Σταυρουπόλεως: Ὁ πρόναος μετὰ πλαγίου τμήματος

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κάντσας

Μονὴ Σταυρουπόλεως: Τὸ καθολικὸν καὶ τμῆμα τοῦ πανδοχείου

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Πάτρας

Δημόσια Κεντ

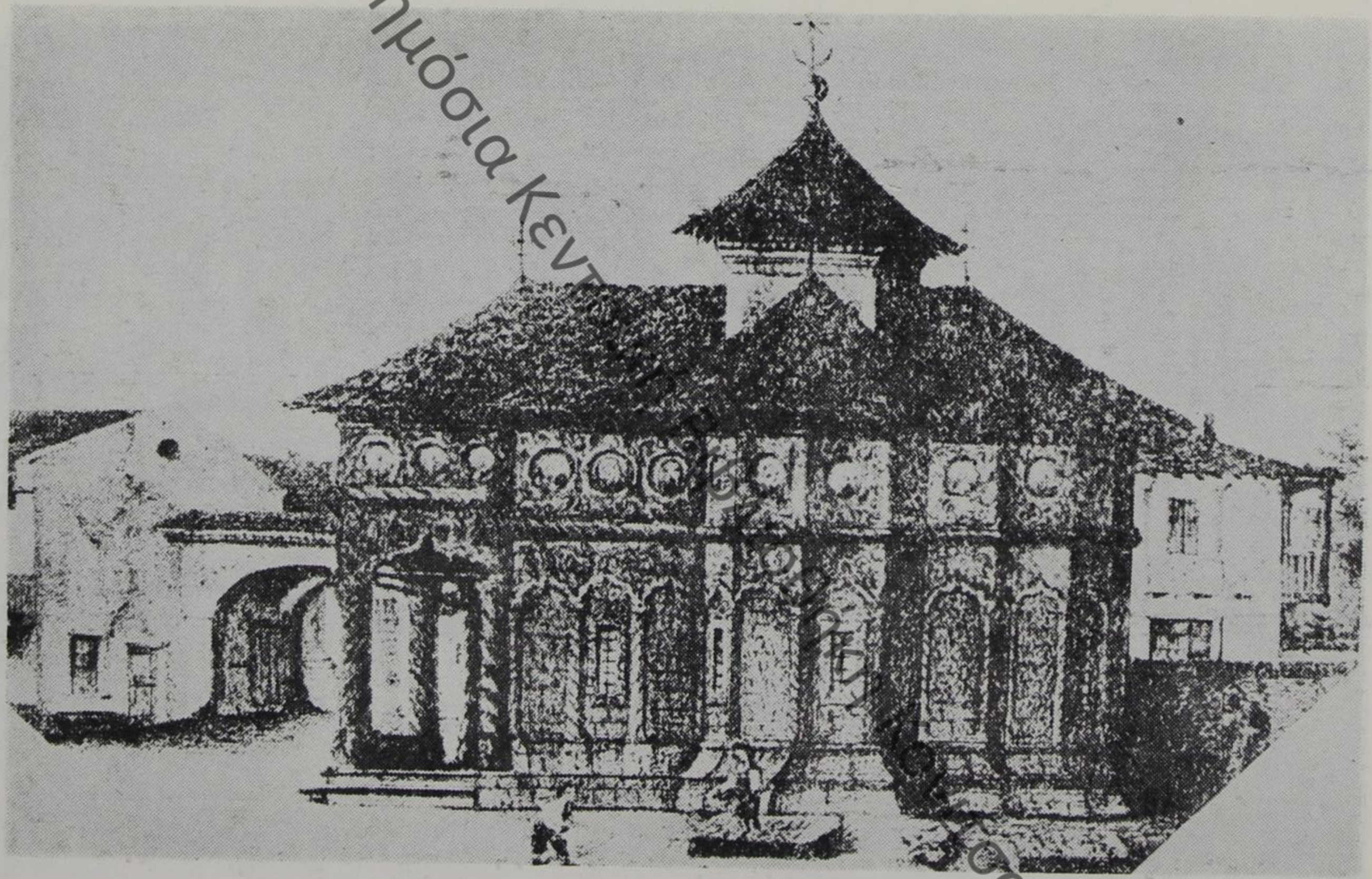

Ἑτέρα ἄποψις τῆς Μονῆς Σταυρουπόλεως

Μονὴ Σταυρουπόλεως: ΝΔ. ἄποψις τῶν κιόνων τοῦ προνάου

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Χανίων

Δημοσίευση

Μονὴ Σταυρουπόλεως: Κιονόκρανον τοῦ προνάου καὶ στηθάριον Ἁγίου

Μονὴ Σταυρουπόλεως: Τὸ βημόθυρον

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κοζάνης

Μονὴ Σταυρουπόλεως: Ἡγεμονικὸς θρόνος τοῦ Ν. Μαυροκορδάτου

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Μονὴ Σταυρουπόλεως: Μετώπιον τοῦ ἡγεμονικοῦ θρόνου τοῦ Ν. Μαυροκορδάτου

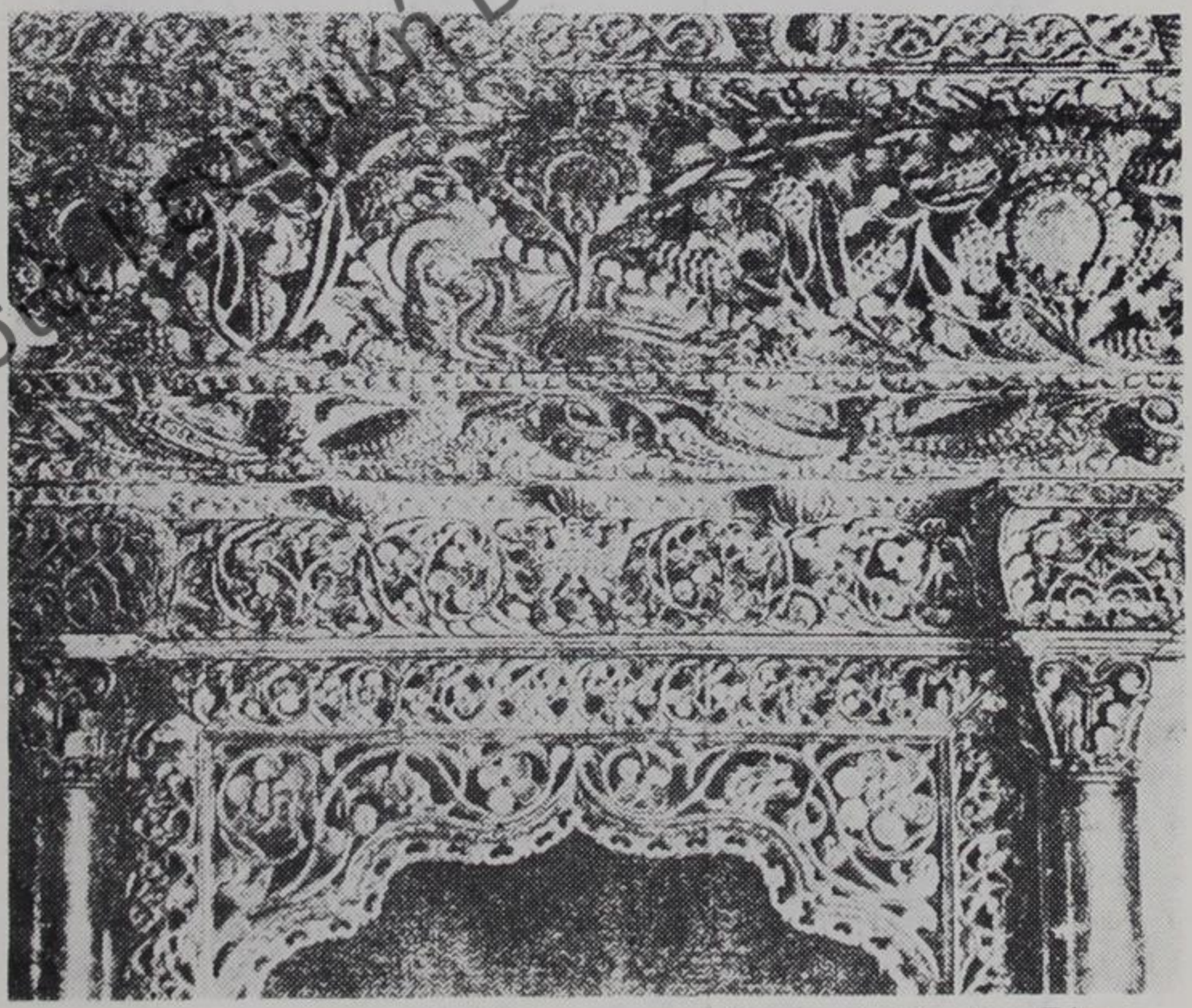

Μονὴ Σταυρουπόλεως: Ξυλόγλυπτον ὑπέρθυρον τῆς Ὡραίας Πύλης

Δημόσια Βιβλιοθήκη Βέντσας

Μονὴ Σταυρουπόλεως: Τμῆμα τοῦ ξυλογλύπτου τέμπλου

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Μονὴ Σταυρουπόλεως: Διακόσμησις τοῦ τέμπλου

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βόλτσας

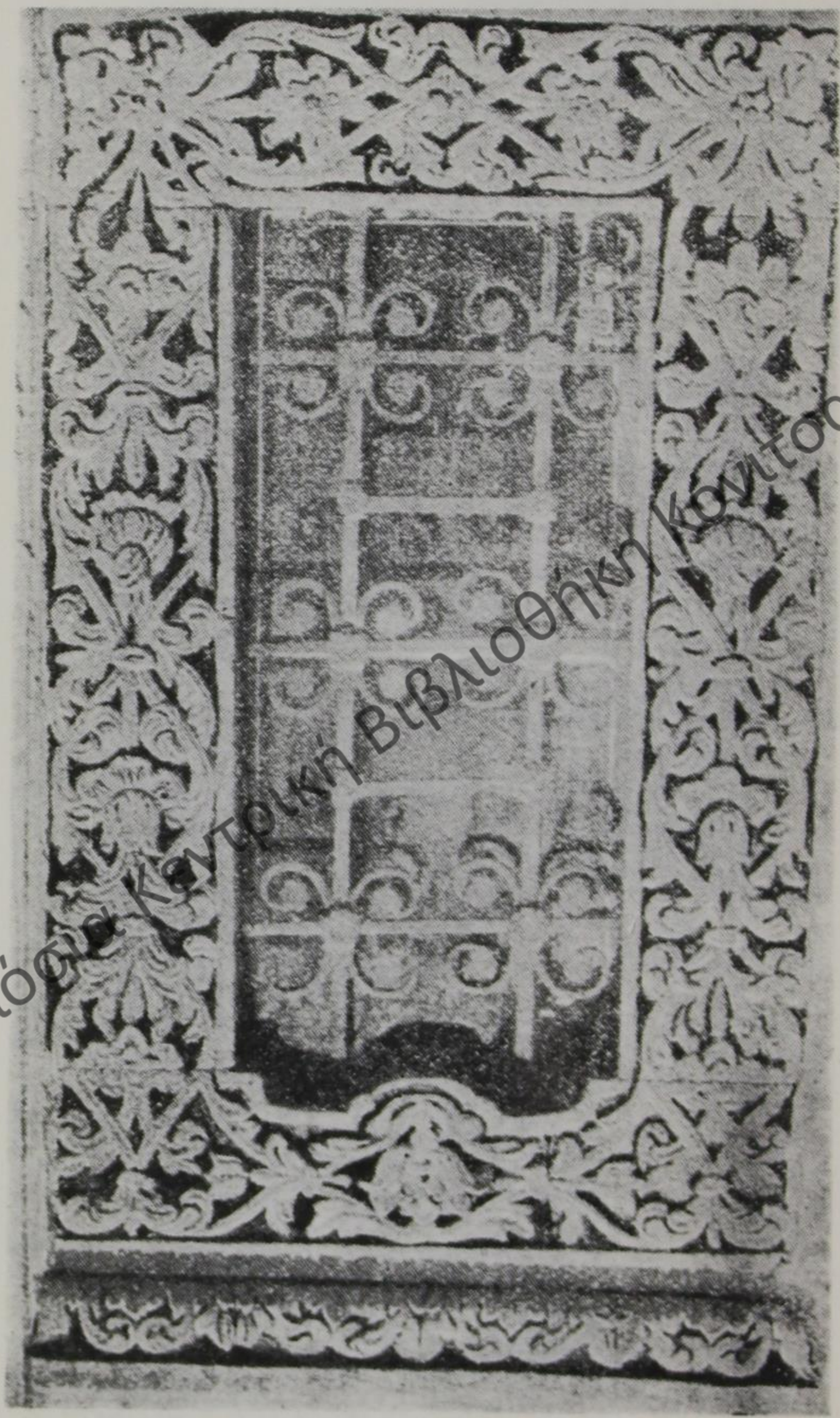

Μονὴ Σταυρουπόλεως: Παράθυρον τοῦ καθολικοῦ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κοζάνης

Μονὴ Σταυροπόλεως: Λιθίνη πλάξ ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ Ἰωαννικίου

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Fig 3. Ioanichie cu fraţii săi, Panait şi Nicolae.

Μονὴ Σταυρουπόλεως: Ὁ κτήτωρ Ἰωαννίκιος μὲ τοὺς ἀδελφούς του Παναγιώτην καὶ Νικόλαον

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κοζάνης

Fig. 4. Nicolae Mavrocordat cu Doamna Smaranda şi Domniţa Maria. In faţa lor, dela dreapta la stânga, copiii: Constantin, Iancul, Sultăniţa, Alexandru şi Smărăndiţa.

Μονὴ Σταυροῦπόλεως: Ὁ ἡγεμὼν Νικ, Μαυροκορδάτος μὲ τὴν οἰκογένειάν του

Δημόσιο Κέντρο Κοινότητας Βιβλιοθήκη

† Ο ΘΕΙΟC ΟΥΤΟC ΚΑΙ ΠΑΝCΕΠΤΟC ΝΑΟC
ΑΝΩΚΟΔΟΜΗΘΗ ΕΚ ΘΕΜΕΛΙΟΥ ΕΙC ΔΟΞΑΝ
ΘΕΟΥ ΚΑΙ ΕΙC ΤΙΜΗΝ ΚΑΙ ΜΝΗΜΗΝ ΤΩΝ ΠΑΝ-
ΜΕΓΙCΤΩΝ ΚΑΙ ΠΥΡΙΜΟΡΦΩΝ ΤΑΞΙΑΡΧΩΝ ΜΙ-
ΧΑΗΛ ΚΑΙ ΓΑΒΡΙΗΛ, ΕΠΙ ΤΗC ΔΕΥΤΕΡΑC
ΗΓΕΜΟΝΙΑC ΤΟΥ ΥΨΗΛΟΤΑΤΟΥ ΚΑΙ CΟΦΩΤΑ-
ΤΟΥ ΑΥΘΕΝΤΟΥ ΚΥ. ΚΥ. ΙΩΑΝ. ΝΙΚΟΛΑΟΥ
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΒΟΕΒΟΔ ΠΑCΗC ΟΥΓΓΡΟΒΛΑΧΙ-
ΑC, ΑΡΧΙΕΡΑΤΕΥΟΝΤΟC ΤΟΥ ΠΑΝΙΕΡΩΤΑΤΟΥ
ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΚΥΡ ΔΑΝΙΗΛ, ΑΝΑΛΩΜΑCΙΝ
ΙΔΙΟΙC ΤΟΥ ΠΑΝΟCΙΩΤΑΤΟΥ ΕΝ ΙΕΡΟΜΟΝΑΧΟΙC
ΚΑΙ ΑΡΧΙΜΑΝ-
ΔΡΙΤΑΙC ΚΥΡ ΙΩΑ-
ΝΝΙΚΙΟΥ ΑΠΟ ΕΠ-
ΑΡΧΙΑC ΠΩΓΩΝΙ-
ΑΝΗC, ΕΚ ΧΩΡΑC
ΩC ΤΑΝΝΙΤΖΑC.
ΕΝ ΕΤΕΙ CΩΤΗΡΙΩ
ΑΨΚΔ ΩΚΤΟΒΡ. Α.

Μονὴ Σταυρουπόλεως: Λιθίνη πλάξ ἄνωθεν τῆς εἰσόδου τοῦ καθολικοῦ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κοζάνης

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Σελὶς

ΠΡΟΛΟΓΟΣ 7

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

Η ΜΟΝΗ ΤΩΝ ΤΑΞΙΑΡΧΩΝ ΓΚΟΥΡΑΣ ΕΝ ΟΣΤΑΝΙΤΣΗ, ΠΩΓΩΝΙΑΝΗΣ ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τοπογραφικά, Ἱστορικὰ καὶ Ἀρχαιολογικὰ στοιχεῖα τῆς περιοχῆς Ὀστανίτσης Πωγωνίου τῆς Ἠπείρου. 13

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'

ΧΩΡΟΓΡΑΦΙΑ ΚΑΙ ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ

1. Ἡ θέσις τῆς Μονῆς. 23
2. Ἡ ὀνομασία τῆς Μονῆς. 25
3. Ὁ περίβολος καὶ τὰ κτίσματα τῆς Μονῆς 27

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'

ΙΔΡΥΣΙΣ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ

1. Ἡ πολιτικὴ καὶ θρησκευτικὴ κατάστασις ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Πωγωνίου τῆς Ἠπείρου κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ἱδρύσεως τῆς Μονῆς καὶ τοὺς μετέπειτα χρόνους. 35
   α) Ἡ Ἀλβανοκρατία ἐν Ἠπείρῳ. 35
   β) Οἱ ἐξισλαμισμοὶ ἐν Ἠπείρῳ. 39
2. Ἱστορικαὶ καὶ Ἀρχαιολογικαὶ μαρτυρίαι περὶ τῆς κτίσεως τῆς Μονῆς καὶ τοῦ κτήτορος αὐτῆς. 42
   α) Αἱ ἐκ τῶν ἐπιγραφῶν μαρτυρίαι περὶ τῆς ἱδρύσεως τῆς Μονῆς. 42
   β) Αἱ ἐκ τῶν ἐνθυμήσεων ἢ ἄλλων σημειωμάτων μαρτυρίαι περὶ τῆς ἱδρύσεως τῆς Μονῆς. 43
   γ) Πληροφορίαι ἐκ παραδόσεως περὶ τοῦ χρόνου ἱδρύσεως τῆς Μονῆς. 44
   δ) Χρονολόγησις τῆς Μονῆς 46

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'

ΓΡΑΠΤΑΙ ΙΣΤΟΡΙΚΑΙ ΜΑΡΤΥΡΙΑΙ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ

1. Χειρόγραφοι Κώδικες τῆς Μονῆς. 49
2. Τὰ Πατριαρχικὰ Σιγίλλια τῆς Μονῆς. 50

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'

Η ΜΟΝΗ ΓΚΟΥΡΑΣ ΚΑΙ ΤΟ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

1. Ἡ Σταυροπηγιακὴ τάξις τῆς Μονῆς Γκούρας καὶ ἡ ἱστορικὴ ἐξέλιξις αὐτῆς. 65
2. Σχέσεις τῆς Σταυροπηγιακῆς Μονῆς Γκούρας μετὰ τῆς γειτονικῆς Σταυροπηγιακῆς Μονῆς Μολυβδοσκεπάστου. 73
3. Σχέσεις τῆς Μονῆς Γκούρας μετὰ τῶν πλησιοχώρων ἀρχιερέων καὶ τῶν γειτόνων εὐσεβῶν χριστιανῶν. 79

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε'

Η ΠΕΡΙΟΥΣΙΑ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ

1. Τὸ Κτηματολόγιον τῆς Μονῆς. 82
2. Τὰ κτήματα τῆς Μονῆς ἐν Ἑλλάδι καὶ Βλαχίᾳ. 87
3. Τὰ ἐν Ἑλλάδι Μετόχια τῆς Μονῆς. 88
   α) Τὰ Μετόχια εἰς Ὀστανίτσαν. 88
   β) Τὸ Μετόχιον τῆς Μονῆς εἰς Ζαραβίνα. 89
4. Τὰ ἐργαστήρια τῆς Μονῆς. 92
5. Μεγάλοι εὐεργέται, δωρηταὶ καὶ ἀφιερωταὶ τῆς Μονῆς. 95

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΤ'

ΤΑ ΕΣΟΔΑ ΚΑΙ ΕΞΟΔΑ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ

1. Ἔσοδα 99
   α) Ἀπὸ εἰσοδήματα καὶ ἐνοίκια κτημάτων. 99
   β) Ἀπὸ ἐκτάκτους προσόδους καὶ «ζητείας». 101
   γ) Ἀπὸ «ἐξαρχικὴν ἐπίδοσιν» χωρίων. 102
   δ) Ἀπὸ τὰ ἐκ Βλαχίας ἀποστελλόμενα. 106
2. Τὰ ἔξοδα τῆς Μονῆς 106
   α) Διάφορα τακτικὰ ἔξοδα. 106
   β) Τὰ χρέη τῆς Μονῆς. 108
   γ) Τὰ δάνεια τῆς Μονῆς. 114

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κονίτσας

3. Τρόπος διαχειρίσεως τῆς περιουσίας τῆς Μονῆς ὑπὸ τῶν ἡγουμένων αὐτῆς. 117
4. Ἔλεγχος τῆς διαχειρίσεως τῆς περιουσίας τῆς Μονῆς καὶ ἐπικύρωσις τῶν μοναστηριακῶν λογαριασμῶν ὑπὸ τοῦ Πατριαρχείου. 119

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ΄

ΤΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΝ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ

1. Ἡ ζωὴ τῶν μοναχῶν. 122
2. Οἱ ἡγούμενοι τῆς Μονῆς. 124
α) Ἐκλογὴ - Διορισμός. 124
β) Γνωστοὶ ἡγούμενοι τῆς Μονῆς. 125
γ) Ἐπίτροποι - Ἐπιστάται - Ἔξαρχοι - Τοποτηρηταὶ τῆς Μονῆς. 149
3. Κατάρτισις Καταλόγου ἡγουμένων τῆς Μονῆς. 156

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η΄

Η ΠΡΟΣΦΟΡΑ ΚΑΙ Η ΔΡΑΣΙΣ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ ΓΚΟΥΡΑΣ

1. Κοινωνικὴ. 157
2. Ἐθνικὴ. 158
3. Θρησκευτικὴ - Πνευματικὴ. 160
4. Ἡ φήμη τῆς Μονῆς. 166
5. Διάλυσις τῆς Μονῆς - Σημερινὴ Κατάστασις. 168

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ΄

ΚΑΘΟΛΙΚΟΝ ΣΚΕΥΟΦΥΛΑΚΙΟΝ ΚΑΙ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ

1. Τὸ Καθολικὸν τῆς Μονῆς. 172
2. Τὸ παρεκκλήσιον τοῦ Ἁγίου Χαραλάμπους. 174
Τὸ Σκευοφυλάκιον τῆς Μονῆς. 177
α) Φορηταὶ εἰκόνες. 177
β) Ἅγια λείψανα. 178
γ) Σταυροί. 179
δ) Ἅγια Ποτήρια. 179
ε) Εὐαγγέλια. 180
4. Ἡ Βιβλιοθήκη τῆς Μονῆς. 180

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόντσας

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΤΑ ΕΝ ΒΛΑΧΙΑ, ΜΕΤΟΧΙΑ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ ΓΚΟΥΡΑΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τὰ Γραικομοναστηριακὰ κτήματα ἐν Βλαχίᾳ. 187

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'

ΤΟ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΟΝ ΒΑΛΙΑΣ

1. Θέσις - 'Ονομασία - Κτίσις τῆς Μονῆς. 192
2. 'Αφιέρωμα τῆς Μονῆς VALEA - Σχέσεις Πωγωνιανῆς καὶ Βλαχίας. 196
3. Τὸ Καθολικὸν τῆς Μονῆς. 199
4. Τὰ κτήματα τῆς Μονῆς. 201
5. 'Ηγούμενοι - 'Επιστάται - Φροντισταὶ τῆς Μονῆς. 202
6. Κατάρτισις Καταλόγου 'Ηγουμένων τῆς Μονῆς. 209

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'

ΤΟ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΟΝ ΣΤΑΥΡΟΥΠΟΛΕΩΣ

1. 'Η θέσις τῆς Μονῆς. 210
2. 'Η ὀνομασία τῆς Μονῆς. 211
3. Κτίσις καὶ κτήτωρ τῆς Μονῆς. 212
4. Τὸ Καθολικὸν τῆς Μονῆς. 219
5. Τὰ κτήματα τῆς Μονῆς Σταυρουπόλεως. 224

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'

ΟΙ ΗΓΟΥΜΕΝΟΙ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ ΣΤΑΥΡΟΥΠΟΛΕΩΣ

1. 'Ιωαννίκιος Σταυρουπόλεως, ὁ πρῶτος 'Ηγούμενος τῆς Μονῆς. 228
2. Οἱ διάδοχοι τοῦ 'Ιωαννικίου. 241
3. 'Επιστάται - Φροντισταὶ τῆς Μονῆς. 251
4. Κατάρτισις Καταλόγου 'Ηγουμένων τῆς Μονῆς. 252

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'

ΔΙΟΙΚΗΣΙΣ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΙΣ ΤΩΝ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑΚΩΝ ΜΕΤΟΧΙΩΝ ΥΠΟ ΤΩΝ ΗΓΟΥΜΕΝΩΝ ΑΥΤΩΝ

1. Ἐκλογὴ - Διορισμὸς καὶ ὑποχρεώσεις τῶν ἡγουμένων τῶν Μοναστηριακῶν Μετοχίων. 254
2. Ἡ διαγωγὴ τῶν ἡγουμένων τῶν Μετοχίων καὶ ὁ τρόπος διαχειρίσεως ὑπ' αὐτῶν τῆς Μοναστηριακῆς περιουσίας. 256
3. Τὰ Μοναστηριακὰ Μετόχια καὶ ἡ μετατροπὴ τῆς κυριάρχου Σταυροπηγιακῆς Μονῆς τῶν Ταξιαρχῶν Γκούρας εἰς ἐνοριακὴν. 260

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε'

Η ΔΗΜΕΥΣΙΣ ΤΗΣ ΓΡΑΙΚΟΝΑΣΤΗΡΙΑΚΗΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ ΕΝ ΡΟΥΜΑΝΙΑ ΥΠΟ ΤΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΚΟΥΖΑ

1. Δήμευσις τῶν κτημάτων τῶν Μετοχίων Βάλιας καὶ Σταυρουπόλεως. 263
2. Διάλυσις τῶν Μετοχίων Βάλιας καὶ Σταυρουπόλεως. 267

ΕΠΙΛΟΓΟΣ 269

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΕΓΓΡΑΦΩΝ 273

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΑΙ 316

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ 317

SUMMARY 331

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟΝ ΟΝΟΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΩΝ 335

ΠΙΝΑΚΕΣ 347

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόντσας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόντσας

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟΝ Η ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΤΩΝ ΤΑΞΙΑΡΧΩΝ ΓΚΟΥΡΑΣ ΚΑΙ ΤΑ ΕΙΣ ΒΛΑΧΙΑΝ ΜΕΤΟΧΙΑ ΑΥΤΗΣ ΒΑΛΙΑΣ ΚΑΙ ΣΤΑΥΡΟΥΠΟΛΕΩΣ ΕΣΤΟΙΧΕΙΟΘΕΤΗΘΗ ΚΑΙ ΕΤΥΠΩΘΗ ΕΝ ΙΩΑΝΝΙΝΟΙΣ ΕΙΣ ΤΟ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ ΙΩΣΗΦ Φ. ΓΚΟΥΡΑ 28ης ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 28 - ΤΗΛ. 33.598 ΤΟΝ ΔΕΚΕΜΒΡΙΟ ΤΟΥ 1983.

Η ΠΑΡΟΥΣΑ ΕΚΔΟΣΙΣ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ, ΙΝΑ ΔΙΑΤΙΘΕΤΑΙ ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΩΣ ΥΠΕΡ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ.